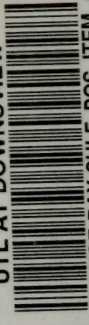

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 29 25 02 014 5

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
175
S8
1872

Suleyman Paşa, Hüsnü
Mebani ül-inşa

2322

16/145

✽ مبانی الانشا ✽

Süleymān Paşa, Hüsnü
(جلد اول)

مکتب فنون حربیہ شاہانہ منشآت خواجہ سی
میرالای سلیمان بکک
اثریدر

Mebāni ul-insā

طبع و نشری حقوقی مؤلفہ مخصوص صدر

صحیفه

PL

175

Sg

1872

دیباچه	۰
تعریف علم انشاء	۱
اقسام کلام	۳
فصل اول - کله و کلام	۷
فصل ثانی - خواص کلام	۱۲
خواص عمومیہ	»
خالصت و خصوصیت کلام	۱۶
انسجام و اتساق کلام	۱۹
خواص خصوصیه	۲۱
(۱) کلام بسیط	»
(۲) کلام معتدل	۲۷
(۳) کلام عالی	۳۱
مناجات	۴۰
سیاحت	۴۲
جوشش افکار	۴۴
طیف	۴۸
تبیان	۵۱
جمعیات بشریہ نك اسباب آفاتی	۵۷
نوع بشر اصلاح اولہ چقمی	۵۸
فصل ثالث شرائط کلام	۶۸
نوع اول الفاظہ متعلق شرائط بیانندہ در	۶۹
نوع ثانی معنایہ متعلق شرائط بیانندہ در	۷۶
فصل رابع - حقیقت و مجاز و کنایہ و تشبیہ حقیقت و مجاز	۷۹

مجاز مرسل	۸۱
استعاره واقسامی (۴)	۸۵
(۱) استعاره مصرحه و انواعی	»
(۱) مطلقه	۸۶
(۲) مجرد	»
(۳) مرشحیه	۸۷
(۲) استعاره مکنیه	»
(۴) استعاره تمثیلیه	۸۸
کنایه	۸۹
فصل خامس فصاحت و بلاغت و علم کلام	۹۹
فصاحت - بلاغت	»»
علم کلام	۱۰۰
علم کلام اقسامی	۱۰۱
باب اول - وجدان	۱۰۲
ابو بکر رضی الله عنه حضرت تارینک نطقری	۱۰۵
باب ثانی - حسن ترتیب	۱۱۳
نطقک اصول و حواص مهمه می	۱۲۸
ایراد اولتمش بر نطقک اجزای مترکنه می	۱۲۹
باب ثالث - صورت تقریر	۱۳۲
باب رابع - حال و طرز	۱۳۴
فصاحت	۱۳۶
نوع اول - فصاحت شفاهیه	»
باب اول - فصاحت پولتینی و یا خطبه وی	»
باب ثانی - فصاحت عسکریه	۱۳۹
نوع ثانی - فصاحت بحر بریه	۱۵۹

»	باب اول - فصاحت ادبا ویاخود فصاحت اداب	
»	باب ثانی - فصاحت تاریخیه	
۱۶۴	تقسیم تاریخ	
۱۷۰	فصل سادس - ترکیب	
۱۷۱	باب اول - توصیف	
۲۰۰	باب ثانی - روایت	
۲۰۱	روایاتک صورت عمومیه سی	
۲۰۸	باب ثالث - مکاتیب	
۲۰۹	فصل سابع - اصول مکاتبات و ارکان کتابت	
	و شرائط متفرعه سائره	
۲۱۳	ارکان کلام	
۲۱۷	بعض شرائط	
۲۱۹	(مقاله اولی)	
»	نوع اول مجمع و تصریح	
۲۳۰	نوع ثانی تجنیس	
۲۵۶	ترصیع	
۲۵۸	لزوم مالا یلزم	
۲۶۰	موازنه	
۲۶۲	تشریح و یا تو شیخ	
۲۶۴	اختلاف صیغ الفاظ	
۲۶۶	معاظله لفظیه	
۲۷۰	منافرت الفاظ	

—*— دیباچه *—

حروف بدایع حمد و ثنا و ظروف معانی سپاس بی احصا اول
منشی اسالیب مشاعر و حواس و مرتب صحایف تکوین و اساس
جل شانہ حضرت تلرینک درگاہ عظمت پناہلرینہ عرض
فراند عبودیت و ایقای و جیبہ رقیہ موضوع و مخصوص صدر کہ
بوجرا ند ممکنات انک مداد کلک قدر تیلہ صورتیاب سواد و املا
و شو اوراق حکمتخانہ کائنات بنان صنع ربو بیتیلہ مال ارای
ترکیب و انشا اولدی . و الفاظ و مبانی صلوة و سلام اول
مشیمہ شیمہ بلاغت و صدقہ لالی فصاحت اولان خاتمہ
رسالہ رسالت حضرت تلرینک بارگاہ شفاعت دستکاهلرینہ
نعوت لایقہ صرف واداسنہ منحصر و مقصور در کہ نسخہ
فاخرہ فطر تلری وسیلہ اسیلہ کون و ایجاد و عبارہ بارعہ
نبوتلری استطلاع غوامض حق و حقیقتہ فصل الخطاب
ہدایت و ارشاد اولدی . و تعبیرات ترضیہ و تکریم
و تلمیحات و تلمیحات تحیہ و تفخیم اول آل و اصحاب خیر البریہ یہ
معروض و معطوف در کہ هر پررلری نیچہ نیچہ دقایق دینیہ

و حقایق شرعیه بی ناطقه در ربار سعادتدن گوشواره سامعه
 امته واسطه قرع و ایصال اولدیلر . بعدذایانه حاجت
 اولدیغی اوزره فن جلیل کتابت تداول معاملات خدمت
 و اسباب موجب تمدنی استحضاره و ساطت ایلدیکی جهته
 تحصیل و اکتسابی جمله لازم و علی الخصوص حکومت سنیه نك
 قوه اجرائیه لری دیک اولان اصناف مأمورینه الزمدر .

لکن علم مزبور امور وجدانیه نك تصور و ترتیبندن باحث
 بولندیغی حسبیه تدرس و تعلمنك برقاعده اساسیه اوزرینه
 ابناسی وضع طبیعیسی اقتضا سنجه ممکنسز کبیدر . فقط
 بونکله برابر برطاقم قواعد وارددر که انلره رعایت سایه سنده
 تراکیب کلامیه نك سقامتدن سلامتی و اطراد افاده نك خللدن
 حفظ و وقایتی جهتلری ممکن و حاصل اولور . حتی کرک
 عرب و فرس و کر کسه منل افرنجیه اسانلری نك طبیعت و شیوه سنه
 تطبیقاً بو مقصده خدمت آرزوسیه بر چوق کتب متنوعه
 تألیف و تدوین و مباحث کثیره درج و تبیین ایشلردر . نه چاره که
 لسان عثمانی اوزره او یولده بر اثر وضع و ابقاسنه هر نه سبیدن
 ایسه شمعی یه دیک ادبای اسلاف طرفندن رغبت و همت اولنماش
 و ادبیات نك بو قسمی که مصدر انتشاری اوله حق ایدی نصلسه
 مسکوت عنه بر ایشلدر . اشته عاجزلری یعنی عسا کر
 شاهانه قائم مقاملرندن مکتب فنون حز بیله جناب ملوکانه
 کتابت خواجه سی السید سلیمان حسنی قوللری انسای
 تدریسه لسانغز ادبیاتنه مخصوص بویله بر کتابک لزوم
 وجودنجه درکار اولان احتیاجی حسن و معشاهده ایدرک ترتیبی

تصورنده بولندم ایسه ده ققدانی بضاعه برارالق باعث تردد
اولدی ایدی . لیکن مؤخرأ او مثلاًو تصوراتک قوه دن
فمله بروزی ولوجزئی اولسون ابنای وطنی مستفید قیله جغی
جهتله ارباب کمال طرفندن نصل اولسه مظهر طعن و تقبیح
اولیه جغی و علی الخصوص اثار ادبیه نک نقایص و قصورینی
ادبای عصرک اقدامات متوالیه سیله مرور زمان استکمال
ایده بیله جکی مطالعه لری بینه افکار مده شباتمی توصیه و استلزام
ایدرك اقتدار عاجزانه مک فوقنده بولنان امر عظیم مذکور
عهده بی کفایتله المغله جسارت و کالات انسانیه به لازم اولان
علوم و معارفک اسباب سهولتی استحضاره مقصور دیمک
اولان بویله بر زمان ترقی نشانده که نسخه نفیسه شان و شوکت
و ذیباجه رساله شکوه و سلطنت شوکتلو مهابتلو پادشاه فاروقی
شیم و شهنشاه اسکندر حشم (سلطان عبد العزیز خان)
حضر تلرینک ایام فاخره سلطنتلر یدر قوللریده عاجزانه بر اثر
ارائه و احداثی ارزو ایتدم . و کتب ادبیه عربیه دن مثل
الساثر و ایضاح المعانی و فارسیدن مناظر الانشا نام کتابلری
ولسان فرانسوینده امیل لفرانفک لیتراتورینی مأخذ انخاذ
ایدرك و ساثر مؤلفات ادبیه دنده بعض مباحث اخذ و درج
ایلیه رک اشبو (مبانی الانشا) نام رساله عاجزانه می
بالتربیت سر عسکر عدو تدمیر و سیم سالار ارسطو تدبیر دولتلو
عطوفتلو حسین عوننی پاشا حضر تلرینک حضور معارف
نشور لرینه عرض و تقدیم ایلدم . لیکن کرک جمع و ترتیبی
و کرک امثله مقتضیه سنک تتبع و تطبیقی خصوصاً لرنده و ارسته
(تعریض)

تعريض بولنان مشكلاته نقصانی اقتدار عاجزانه مدخی
انضمام ایدرک برچوق خبط و خطا واقع اویش ایسهده امله
نمکاه رغبت بیوراجق نواتدن اصلاح و تصحیحی رجا ایدر
وهمده اصل مقصد عاجزانهم شو وادیده برچیفیر آچق
اولدیغندن ارتق اکیال تقایصنی اصحاب بضاعه نك تهزیز خامه
ادیبانه ترك واحاله ایلم

(*) مبانی الانشا (*)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

علم انشا بلیغ و فصیح اولمق و عبارات مستحسنه سی اهل قلم
عندنده معتبر و مرعی اولان آداب و ادابی شامل و مقامه
منطبق بولمق شرطیه کلام منشور یازمه نك اصول
وقواعندن بحث ایدن عمله دیر لکه علم مذکور افکارک
معرفی و تصور انک صورت خارجیه و اذهانک واسطه
تعاطی سیدر . ابواب علوم و فنونه مدخل و مفتاح و اصحاب
حل و عقده هادی و مصباحدر . آنکله مداوله تصور
اولنور و تعاطی افکار قلنور . نطق بنی بشره عطیه
قدرت ایسه انشاده اثار بنی ارئه وابقا ایچون هبه
طبیعتدر .

و علم ادبکه نغظ و کتابت جهتیه خال و خطادن توفی انیکلکک
منهاج و منوالنی ارئه و تعیین ایدن انواع مباحثی شاملدر .

و عزایای مقالک سلاست مألله تراکب صور و امثالنی
معان برفن کاملدر . تعریفی صد دنده اولدیغمز اصول

(انشانک)

انشانك خيئت كال وتناسب اندام و حالنه واسطه
 ودالدر . شو جهته او اقسام فنونده اطلاع لازمدر كه
 علل غاييه سندن اولان آثار كلاميه ممدوح ومرغوب
 اولسون . اقسام مذكوره بي علمای فن شو وجه آتی اوزره
 تقسیم ايتشلدرد لغت صرف اشتقاق نحو معانی بیان
 و بدیع عروض و قوافی اشته فنون ادبيه مذكوره
 كتابت و انشانك تحصيلنه آت و علوم شرعيه و فنون عقليه
 وسير و قصص امثالی علوم ايسه اكال و ترقيسنه مدار
 و علتدر . الحاصل كاتب و منشی اولان كسه اساننه
 مخصوص ادبيات ايله علوم و فنون متداوليه و برآزده توارنخ
 و محاضراته و قوف و اطلاع حاصل ايدرك لازمكلان
 بضاعه بي ايدنمليدر كه قولنده متانت فكرنده سلامت سوزنده
 رصانت قريحه سنده وسعت حاصل اولسونده مالكي اولديغي
 حسن طبيعتك موضوعنه خدمت ايتسون . ديمك استرمله
 حسن طبيعت چواهر معرفتله ده تزئين و تحليه قلمليدر .
 بوبديهيدر كه ايويازمه نك شرط اولی ابو دوشمكدر فقط
 بودوشونش ماده و مالك كوزلجه حفظ و تلقيسنه متوقف
 و اوده حاوی اولديغي اجزای مختلفه ايله استيناس و اتلافه
 منوطدر بويله تفرعات ماده اطلاع ايسه الحبق معلومات
 مبسوطه بي اكتساب ايله اولور .
 ادبای اسلاف كلام ايچون درت نوع مراتب اعتبار و اثبات
 ايتشلدرد كه قريحه و معلوماتك درجات متفاوتة اتساعيه بي
 بوانقسامی استلزام ايتشلدرد .

مرتبۀ اولی بی احراز ایدن کلام اولدر که صورت و معنا و مباحث مؤدایی جامع و سلاست افاده ایله برابر روح افزا و نشئه بخشا اوله رق صفحهٔ مقالنده انوار معانی لامع بولنه .

مثال (مائدهٔ فائده سی کرسنکان علم و ادب ملتہ شامله و عائدہ و علت غائیةٔ تأسیسی بیت الشرف تسهیل انتشار معارفہ اساس و قاعده دینمکه بایسته و هر درلو مدح و ستایشه شایسته اوله رق بودفعه منفعت بخش ظهور اولان مجموعهٔ فنون لسان و ملتزمده بوجنس آثار نافعہ و رسائل مفیدۂ موقته نك برنجینی اولدیغندن)

(مجموعهٔ فنون - التفاتنامهٔ علی پاشا)

مثال (پرتو ذکار نوع بشرک باشنه قونمش بر نورانی همادر که سایهٔ سعادتنی تعمیم ایده جک واسطه بولنمز الا که لزومی قدر نهال مطبوع الاندامی حکمنده اولان صحایف مطبوعه نك وسعت و انتشاریدر . شسهبال دکل او بر برات اقبالدر که هر قنغی ملتہ مقارن اولسه رفته رفته ظلم جهالتک زنجیر اسارتندن آزادینه حجت اولور . (تصویر افکار) ایکنجی مرتبهٔ ده بولنان کلام اولدر که ظاهری حسن الفاظ و عبارات ایله مشحون و تجنیسات و ترصیعات ایله مزین و لیکن معنایه بی روح و جان بولنه

مثال (سلطان هفت اقلیم زرین دیمیم آفتاب شبستان عنبرین تتق حریم غروبہ شتاب کوسترمش ایدی . صاحبقران)

صاحبقران نو تسخیر جهان که صبح باهر البرهان کنایت‌سدر
 صدرا فقهده جم کبی مربع نشین پایگاه استقلال اولنجیه دك
 اول روبه صفتان فیفای خذلان رقود و عقودی ترك ایدوب
 امضای عزمه ساعی الدقلری مساعی فاسده مهمنه اقامت
 اسباب احتیال ایله تقویت ویره رك تقدیم مهمات کارزارده
 اشتغال کوستردیلمر (شفیق نامه)

اوچنجی مرتبهده بولنان کلام اولدر که کندوسنده معنا
 ومقنات اوله لیکن صور الفاظی زینت ادبیاتدن عاری
 وصنایع شعریه دن بری بولنه .

مثال (عالمده علم و معرفت کبی بر شرف و مزیت
 اوله نر وانسانک مطالب ذاتیه سنک اسباب تحصیلیه سی
 صنایع و معارفدن بشقه برشیله حصول بوله مز و نیه دائر
 اولور ایسه اولسون وهر زرده بولنور ایسه بولنسون هنر
 و معرفتک قدر و قیمتی انکار اولنه مز . بو کوردیکمز سامان
 وانتظام احوال انام و حسن معاشرت خواص و عوام هب
 هنر و معرفتله حصوله کلمش بر اثر دکلمیدر و مشهودمز اولان
 بونجه محاسن امور و صورت آسایش و حضورک نظر امعان
 ایله باقیلوب میران دقت حقیقت شناسییه اورلدقده دانش
 و معارفدن بشقه برسبی و ارمیدر)

(مصطفی رشیدپاشا)

مثال (برشیئک فسادی بیلمد کچه اصلاحی تصور اولنمدیغی مثلور

بر کسبه جهانی اعتراف ایتد کچه تحصیل علمه ابتدار ایلیه جکی
 قضایای مسله دندر . بنده علمه اکتساب کمال واستحصال
 وسائل حسن حال ایتک استیانلر اول امرده کندی نقصان
 وقصور لرینی تحری ایدر لر . فقط اکثریا انسان حین
 طفولیتند نبرو مألوف اولدیغی عادات و اخلاقک حسن وقبحنی
 تمیز دن عاجز اولدیغندن ارباب رشد و رویت بو کیفیتک
 حقیقت حاله اطلاع برده کش حیلولت اولدیغنی بیله رک
 بوبابده سائر لرینک اخطارات خیر خواهانه سنی غرض و حقارته
 حل ایتوب بر کلام حقیقت اتسام هر کیمک لسانندن صدور
 ایدر ایسه ایتسون (لاتنظر الی من قال بل انظر الی مقال)
 قاعده سنجه قائله باقیمه رق مقولی سنجیده دقت و اعتبار
 ایلیه لر)

(منیف - مجموعه فنون)

دردنجی مرتبهده بولنسان کلام اولدر که کندوسنده صورت
 ومعنا بولتمیوب بلکه هرزه وهرزیاندن عبارت اوله .

مثال الخ

صناعت تألیف کلامکه بحشده اولدیغمز فن انشانک

موضوعندن عبارتندر . شو جملهده بر مقدمه وایکی

مقاله ایله تعریف وتبیین قلنه جق ومقاله اولی صنایع لفظیه

ومقاله ثانیه صنایع معنویه دن عبارت اولوب شعر ایله شعرك

موضوع واقسام واوزان وایچارینی بیان ایدر برده لاحقه

تذیل و بعض فوآدشتی دخی علاوه اولنه جقدر .

(مقدمه)

مقدمه یدی فصلی مشتمل در (۱) کلمه و کلام و آنلره متفرع
 صور و اقسامی بیلدیرر (۲) خواص کلامی بیان ایدر (۳)
 شرائط کلامی تعداد ایدر (۴) حقیقت و مجاز و اقسامی مجاز ایله
 کنایه و تشبیهدن بحث ایدر (۵) فصاحت و بلاغتی تعریف
 ایله اقسامی بیان ایدر (۶) ترکیب ایله انواع مشتمله سندن
 بحث ایدر (۷) ارکان کنایت ایله اصول انشایی تعریف
 و تبیین ایله .

❖ فصل اول کلمه و کلام بیاننده در ❖

کلمه معنای مفرده وضع اولنان لفظه دیرلر اتمک صو
 کلک کبی .

لفظ انسانک اغزندن نطق طریقیه ایله چیقمان و یاخود
 چیقمش حکمنده بولنان شیئه دیرلر طاغ باغ کوردی
 کلمه لریله او سن بن ضمائر بارزه سی و کذلک معانی
 مذکوره یی افاده ایدر ضمائر مستتره کبی .

وضع برشیئی برشیئه تخصیص اتمک دیرلر فقط شیئ
 اول اطلاق و یاخود احساس اولندیغی و قتده آندن شیئ
 ناینک فهم اولنسی لازمدر . مثلاً فیرمق دیندکده آندن

قیرمق معناسی و یاخود فعل مخصوص منفهیم اولمایدر .

اگر بر کلمه ظاهر اولوب برشیئه دلالت قیلارسه و وضع ایله
 موضوع اهده خاص اولور ایسه اکا علم دیرلر موسی جعفر
 استانبول طونه کبی .

اگر وضع عام و موضوع له خاص اولور ایسه اكا اسم اشارت
و موصول دیرلر شو بو اوله که شویله که کله لری کبی
اگر اول کلمه ظاهر اولیسه و بده افعاله تقدیر اولنان او
سن کله لری کبی مستور اولور ایسه اكا ضمیر دیرلر .

واگر بر کلمه نك معناسی شخص واحده محصر اولیوب بر نوعك
افرادینه عام و شامل بولور ایسه اكا جنس و متواطی دیرلر
انسان قیون اغاج کبی .

مفرد بر لفظدز که اول لفظك جزئی معناسنك جزئی
اوزرینه دلالت ایلمه ایاس اورمان صو کبی .

اگر ایکی کلمه بر معنا ایچون موضوع اولور ایسه آنلره مترادفان
دیرلر صیحا ق اسی آبدینق ایشیق **ك**و پك
ایت محبت مودت کبی .

اگر ایکی دن زیاده کلمه بر معنا ایچون موضوع اولور ایسه اكا
الفاظ مترادفه دیرلر مشمله دونکل بش بیق معاینه
مشاهده رؤیت بصارت کبی .

واگر بر کلمه معانی کثیریه دلالت ایدر ایسه یعنی بر قاچ
معنا ایچون موضوع اولور ایسه و اول معنالدن هر برینه
وضع اولی اوزره دلالت قیلر ایسه اول لفظه معنایدن بهرینه
نسبتله مجمل و جمعیسنه نسبتله مشترک تعبیر ایدرلر . صور مق
یتك کوز یعنی کله لری کبی که صور مق هم امك
و همده سؤال ایتمک و یتك هم نشوونما و همده انتها بولغه
اطلاق اولنور .

و كذلك کوز کلمه سی چشم و صویپکاری و ترازونك بر قطعه سی
(ودها)

ودها سائر معناری شامل اولدیغی کبی یعنی هم باشه صاریلان
رنکلی بزه و همده معهود ایاق قابنه دینور .

واکر بر لفظ وضع اولدن معهود اوله رق آخر معنایه
دلالت ایدر ایسه اکانقول دیر لر کله کبی که لغتده جرحه دیمک
اولوب فقط مؤخر ا لفظه واحده یه اطلاق اولمشدر .

واکر ناقل عرفه خاص اولور ایسه و بر لفظی وضع اولندن
کندی اصطلاح لرینه نقل ایدر لر ایسه اکا حقیقت عرفینه
خاصه دینور دنک بغدادی کبی .

واکر نقل بر جاعته مخصوص اولیو بده عامه یه منسوب
اولور ایسه اکا حقیقت عرفیه عامه دینور . میونجق دوئم کبی
اگر نقل الفاظ بر علاقه و مناسبتنه مبتنی اولمز ایسه
او کله یه مرتجل دیر لر تیمور و طورسون کله لر ی کبی که
بری معدن معهود دیکری طور مق فعلنک امر غائب
صیغه سی ایکن ایکیسده اعلام اشخاص اولمشدر .

کلام اسناد ایله متصف شول ایکی کله یه دیر لر که کلمتین
مذکور تین مخاطبه بر صحیح سکوت افاده ایلیه یوسف کلمدی
سن کیت جمله لر ی کبی .

اسناد مخاطبه فائده نامه حاصل اولوب کلام آخره منتظر
اولیه جق صورتده جزئیندن برینی آخره نسبت ایتمک دیر لر
کتابی آل ابراهیم اوتوریور جمله لر ی کبی .
کلام ایکی قسمدر برینه انشائی و دیکرینه اخباری دیر لر
کلام اخباری ازمنه نلشدن برنده یا نسبت ثبوتیه
ویانست سلبیه ایله خارجه نسبتی اولان کلامه دیر لر استر

اول خارجه مطابقتی اولسون استر اولسون جعفر طور یور
سن بغداده کیت جمله لری کبی .

بو کلام اخبارینک صدقه و کذبہ احتمالی واردر و کلام اخبارین
مخبرک مقصودی یابر حکمی و یا خود کندونک بر حکمه عالم
اولدیغنی مخاطبه اعلام و افاده ایتکدر و اگر نسبت کلامیه
نسبت خارجه یه مطابق اولور ایسه کلام صادق و اگر
مطابق کلمز ایسه کاذب اولور .

کلام انشائی خارجه نسبتی اولمیان کلامه دیرلر استر
ایسه اول نسبتک خارجه مطابقتی اولسون استر سه اولسون
و کلام انشائی نیک خارجه نسبتی اولیججه صدق و کذبده
احتمالی اولمز کیدر میسک سن اسکداره کیمج کبی

اشبو کلام انشائی دخی بر شییء طلب ایتک اوزره دلالت ایدر ایسه
ایکی قسمدر اگر مقصود اتدن نهنده بر شئیک حصولی
مطلوب اولور ایسه اکا استفهام دیرلر فلان آدم ایومیدر کبی
و اگر مقصود اتدن بر شئیک نهنده حصولی مطلوب اولمز
ایسه اول وقت کلام مذکور یا مقصود اتدن بر شئیک
خارجده حصولنیدن و یا خود عدم حصولنیدن عبارت
اولور اگر مقصود اتدن بر شئیک خارجده حصولی مطلوب
اولوبده بو طلب استعلا ایله اولور ایسه اکا امر دیرلر فلان
آدمی کتور کبی .

و اگر طلب مذکور تساوی ایله اولور ایسه اکا اتماس
دیرلر بو یابده لطف همتکزی استرز کبی .

اگر طلب مذکور خضوع و عجز و نیساز ایله اولور ایسه

اكا دعا ديرلر شونى قولنه احسان و عنایت ايله كې .
 و اكر مقصود داتدن بشيئك خارجه عدم حصولى مطلوب
 اولوبده بو طلبنده استعمال ايله اولور ايسه اكا نهى ديرلر
 اورا يه كتمه كې .
 و اكر طلب مذکور تساوى ايله اولور ايسه ينه التماس
 و عجز و خضوع ايله اولو ايسه دعا تعبير اولور بو معامله ده
 بولنما كزى رجا ايدرم كې .

❖ قطعه ❖

- ❖ بدخواه لره الهى رفعت و یرمه ❖
 - ❖ بد اصل النهر شته فرصت و یرمه ❖
 - ❖ بالطبع معارف اهلنه دشمن اولور ❖
 - ❖ ار زال فرومايه دولت و یرمه ❖
- (ناني)

و اكر كلام انشائى برشيئك طلبى اوزرينه دلالت وضعيه
 ايله دلالت ايتز ايسه اكا تنبيه تسميه قنور و قسم و ندا دخى
 بو قسمدنر بردها كورميم و الله اى يوسف كې .
 اسناد ده كرك اخبارى اولسون و كرك انشائى اولسون ايكي
 قسمه منقسمدنر برينه اسناد حقيقى و ديكرينه اسناد مجازى ديرلر
 اسناد حقيقى اول فعلى يا معنای فعلى كندى فاعلنه اسناد ايله كدر
 فلان آدم فلان آدمى اولدردى يا خود فلان كسه خسته اولدى كې .
 اسناد مجازى فعلى كندى فاعلنه اسناد ايتيوب ملا بسنه اسناد
 ايتكدر و اول فعلى يا معنای فعل انك ايچون وضع و بنا
 فلنما مش اولمقدر . فلان پادشاه بورا يه بر قلعه يابدى و ترجمه

تلقاه موسم ربیعك تهیئه ایدوب وقت خریفك بذل ایلدیگی
میوه لرله دیندیگی کبی که پادشاهه قلعه انشاسنی و كذلك
موسم ربیعه میوه تهیئه سنی اسناد اسناد مجازیدر چونکه
قلعه بی عمله یایدیغی کبی میوه ییده دکل فصلی ربیع بلکه قدرت
بالغه صمدانیه خلق و تهیئه ایدر .

❖ فصل ثانی خواص کلام ❖

انشا ایچون علی الاطلاق ایکی نوع خاصه دوشنیلور که بری
عمومی و دیکری خصوصیدر . عمومی اولانلر فن انشایی
تأسیس و ابداع ایتدیگی جهته ثابت و خصوصی اولانلر مقصده
تابع بولندقلری جهته متغیردر .

❖ خواص عمومی ❖

خواص عمومی دن برنجیسی وضوح کلامدر یعنی بیان و افاده
اولنه حق ماده نك مخاطبك تکلف سزجه آکلایه جنغی صورته
بولنمیدر . بوده معانی مبهمه ایراندن و فهمی تصعب
و تعقید ایدر استعارات استعمالندن و مراتب کلامیه بی تقدیم
و تأخیر دن و جمله لری تطریلدن مجانبت ایله اولور .

وضوح کلامه (مثال) نزد خداده یلان

مردود و مرتکبی منفور و مطرود در . طریق
استقامتدن قبول انحراف و تفوه خلاف ایده میه حکمدن بیهوده
الحاحی زیاده ایتیکز تربیه اولدیغم مسلکده کیدر و بو یولده
فدای نفس ایدر ایسه م امثاله عبرت بخش اولورم .

(یوسف کامل پاشا - ترجمه تلقاق)

(مثال)

مثال (افراد بشره كوره بدنی دائرة انسانیت
الدیغی ایچون وقایه لازم ایسه وطنی مرکز مدنیت بولندیغی
ایچون حایه الزمدر .) (تصویر افکار)

معانی مبهمه ایرادی مناسبتیه وضوع کلامک منتفی اولدیغنه
مثال (پیام دروغ و کلام بی فروغی سمع رضا برله اصغفا
بیورلمدی .) (عبدالعزیز - سلیمان نامه)

فهمی تصعب و تعقید ایدر استعارات استعمالدن ناشی وضوع
کلامک منتفی اولدیغنه مثال (جنک آزمايان
خجسته مسالك كزیده روبه فریب احتیاله سالک اولوب
مقدما تصمیم اولنان رأی مستقیم اوزره ایکی شق اولوب
فریق کفره بی توفیق عرق دریا سنه غریق اولدی .

سربازان سپاه اول کراهلرک آردین آلوب انعکاس کاس
تخیلارین کورمک ایچون نولک سنان جانستان و خدنک مجلا پیکان
ایله قفالرندن روزنه آچدیله .) (عبدالعزیز - سلیمان نامه)

مراتب کلامیه تک تقدیم و تأخیری مناسبتیه وضوع کلامک
منتفی اولدیغنه مثال (بومقدمه دلپسنددن مقصود عبد
صداقتمد مجرد تحدیث نعمت ضمننده دولت عایه ابد مدتک
صداقت واستقامتی شعاری اولان بنده لزی حقنده علی الدوام
کرم و عنایت منعام متعاقب الوقوع اولدیغی اعلام وافهام
نیتیه امتداد عمر دولت و ازدیاد شان و شکوه سلطنت شهنشاهی
ایچون استجلاب دعوات اجابت آثاره وسیله امنیه سنده

اولدیغیم بی شائبه ریب وریا و بی ملاحظه مأمول و ممتنا اولدیغی
جناب دانای سرار ضمائر جل شانہ حضرت تیرینه معلوم
و هویدادر . (تاریخ عزمی)

جمله لرك تطویلی مناسبیله وضوح کلامک منتفی اولدیغنه
مثال (حکمت حقله بر طرفدن مسقولو خارج بارای قدرت
تکالیف بارده ایله اھصاب صبره هورث رخاوت و بر طرفدن
نمجه لو دخی مضافات بغداددن بوقانیسه (اوستریاده کائن
اردل ایالتی) قطعه سنه مدیادی طمع و آزو طونه نک اوتہ
یقا سنده اولان اماکن و بقاعه دیدہ حرص و شرھی باز
و مسقولو کبی بحرینده اجرای سفائن دعواسنه آغاز ایلدیکی
اندام سکون و آرمه تزلزل نمای حیرت اولغله ارکان دولت
عقد انجمن مشورت ایدوب نمجه او ایله روسیه متفق و هر
قنقیسنه اعلان حرب اولنسه آخرک رفع لوای خصومت
ایده جکی متحقق اولوب بویله ایکی دشمنه بردن جواب تدارکات
قویه به محتاج ایدوکی بی ارتیاب اولغله ترتیب لوازم سفریه
و تجهیر طوائف عسکریه و فایده جک نقودک موجود اولدیغی
مشهد اولدیغندن قطع نظر وفاداری عسکر اقدام لوازم
سفر اولوب سفر سابقده ایسه عسکرک حالی مضبوط و پای
مقابله و ثباتلری سلسله قرار ایله مربوط اولدیغی معلوم
و دشمنلرک اجناد اطاعت اعتیادلری کوندن کونه فن حربیده
اکتساب مهارت ایلدکلری مجزوم اولغله شمیدلک سمت مدارا
مسلوک و بعنایه اہ تعالی اخذ انقام خصوصی تکمیل عدہ و تنظیم

(نظام)

نظام ایندجهیه قدر متروک اولسنی بعض عقلا ترجیح
 و بونقصانیتله سفر موجب خطر اولدیغنی تصریح ایلدکر نندن
 صدر اعظمک زعمه کوره اعلان حرب و قتال وسیله اعتلای
 درجه استقلال اولدیغندن وقوع سفره تهاکی عنان ربای
 توسن تمالیکی اولوب خلافتده اولنره صورتی ایغیرار و بلکه
 ناخن عتبله چهره خراش آزار اولدیغندن هر کس خائف
 و ترسان و ضروری سرفرو برده کریبان کف لسان
 ایلدکر نندن مقتضای شیوه قدر ایکی طرفه سفر مقرر اولغله
 بیک ایکیوز برسنه سی ذی الحججه سنک فرسنده نیچه ایلچیسینه
 اراثة طریق خط و ترحال و روسیه ایلچیسینی دخی بر معتاد قدیم
 یدی قله یه ارسال اولندقدن صکره تنظیم ادوات و تنظیم مهماتله
 اکیال لوازماته اشتغال اولندی . (تاریخ عامم)

وضوح کلامک انتفاسی ایکی نوع خطادن منبعث اولور که
 آنک برینی فکره و دیگرینی تعبیره اسناد ایده بیلورز یعنی بری
 سسقامت افکاردن و او بریده اداره کلامه عدم اقتداردن
 نشئت ایدر . فکریک خطاسی یایاز یله جق شیی اکلایه مامدن
 و یاز اکت ایده می و کلمات رقیقه قولانه می هوسنک اساس و مقصده
 غلبه سندن و یا افکار عمیقه کسوستره می زعم و سوداسنه
 انهما کدن و یایاز ییلان شیی هر کس اکلامسون ملاحظه
 ناهموارینه نهابدن و یا خود عوامه معرفت ابرازی آرزوی
 خاضعه دوشهرک برطاقم تکلفاتی الترامدن ظهور و تولد ایدر
 تعبیرک خطاسی قضایای سنحک قاعده منطقیه یه منافی و مراتب

کلامیه نك يا كلش و نسق و انتظامسنز بولمسندن و کله لرك
معناى ماوضع اهلر نده قوللانما سنندن و نسج کلامده تعقيدى
باعث تعبيرات مجازيه بولنوب بعض مرتبه ده قبانيق افاده لر
درج و استعمال ايدلمسندن حاصل اولور .

❖ خالصت و خصوصيت کلام ❖

خالصت کلام طوغرى افاده ايتک يعنى قاعده و ياشيوه لسانک
مساعدا اولديغى کلمات و جناس و تعبيرات ايله تبين مرام
ايلکدر . مثال (بو معلومدر که منصب و مأموريت
امانت و عاريت اولسه الدن کتمز و بقاسى اولسه پشين
بکا انتقال ايلزدى و برده اولجه حدسيات سابقه ايله توطين
نفس ايتش اولديغى غيري بعض جهتلر لرله کندومده ياس
و فتور بولديغى انفسا لمدن غمناک اولماق لازمکلور ايدى
لکن دولت عليه به بوش بوشنه عارض اولان ذل و نقيصه دن
داغ يردل اولديغى ماعدا سرور و کدر و خجارت و نشئه
نه اولور ايسه اولسون هر شيك الك ابتدا کوريلوب بيلنسانى
نفوس بشريده واقف و تأثير و تأثرى ابلغ اولوب خصوصاً
عزل و انفصالم حتم و حسد و داعيه نفراد بلاسيله مصطلقى
بوره سيه کتورنجيدقدر چاليشوب هم خصم و هم حاکم
اولان و سامعه عالم سينات عظيمه سيله طولان
يادکارينک سوزيله وقوع بولديغى تذکره ساميه نك و رودنده
مغموم و مکدر اولدم ديسم يلان اولور .

(عاکف باشا - تبصره)

(خالصات)

خالصت كلامده اطراد افاده بي خلدن وقايه و خطای
 ترکیبدن اجتناب ایله اولور .
 اطراد افاده ایسه لسانک الفت ایتمدیکی کلمات اجنبیه بی قولانغله
 و کله نری وضع اولندقلری معنالك خلافتنه آغله و ایرادی شیوه
 لسانه مخالف بولنان کلماتی بریره جمع ایتمکله خلل بولور . خطای
 ترکیبده قاعده صرفیه و نحویه ده دقتسز لکدن متولد اولور .
 کلامده خالصت بولنق ایچون جمله لر برطرز مستقیم اوزره
 تنظیم اولمایدیر یعنی سلسله افکار بر برینی تعاقب ایدر صورتده
 نسق واحده ربط ایدلملی و هر فقره کلامیه ماسبقک ملایم
 و تابعی بولملیکه معنای مقصوده انتقال ایچون فهمه سهولت
 کلسون .

مثال (مآثر جلادته فرید اولان شهزاده ییلدیرم
 بایزیدک بارقه شمشیر غیرتی دشمن آلایلرینک اثر کشیف
 تسلطنی پاره لیه رک مظلومیتی بزم طرفه تأمین ایلدی .
 فقط اسلامک سلاح ظفرندن جریحه دار کین اولمش برعدوی
 سر بکیمینک خنجر اختیالی ملتک مراد مشخصی اولان
 خداوندکار غازی بی شهید ایتمشدر . مؤسیس لریمز افنای
 وجود ایله احیای دولت ایتدیلمر . ملکیزک هر قبضه خاکی
 بر شهیدک اجزای وجودندن بدل قلمشدر دینیه بیلور .
 دشمن ایسه بوخیانتله عثمانلورلی داغدار نأسف ایتمکدن
 بشقه بر فائده کورده مدی زیرا مراد اول شهید اولدی اما
 پادشاه ییلدیرم بایزید اولدی .) (دورواستیللا)

خصوصیت کلام کلامی کندوسنه مخصوص کلمه را ایله افاده
 ایتکدر و بویله کلمات خصوصیه ایله افاده اولنان کلام افکاری
 تمامیه اکلادیرر . اگر کلمه نیم مخصوص اولور ایسه
 افکارده یارم اکلشیلور . اگر کلمه نك او کلامه اختصاصی
 اولور ایسه افکارده هیچ اکلشیز و بویله کلمات مخصوصه یی
 بولمده صعوبت دخی اکثر یا کلمه لرك معنارینك بربرلینه
 مساوی کبی کور نمسندن نشئت ایدر که نفس الامرده برسانده
 حقیقه مترادف کله یوقدر فی الواقع السنه ده او یله کلمه لر
 واردر که بربرینه بکزر و معناری فرق اولمز کبی کورینه رک
 بری دیکرینك برینه بعضیکره استعمال بیله اولور فقط یینه
 بهرینك کندوسنه مخصوص مقام و معناسی واردر .

مثال قورقاق . اورکک . اوتک . آلیق .
 چالیق . دلی . چیلقین . هیچ ظنمد . هیچ آلدردمد .
 هیچ قولاق آصمد . مودت . محبت . عشق . علاقه .
 تملق . بغض . عداوت . حب . وداد . خلت .
 ابتهاج . حبور . فرح . فرح . سرور . طرب .
 فرج . راح . نشاط . شفاعت . تشفع . ضراعت .
 تضرع . ابتهال . تمنی . رجا . نیاز . استرحام .
 استعطاف . تربجی . التماس . امل . کبی

و منشی اولان کسنه معنای مقصودی ملاحظه ایدرک الفاظ
 کلامی او معنایی ادا نمونده ایراد ایتلیدر و هر کلمه یی مقام مناسبده
 استعمال ایتلیدر لاغر . سیسقه . زبون . جوف . بطن .
 شهد . غسل . قلب . فوآد . تلاوت . ترتیل . قرائت

(کبی)

کبی بونلر کرچه بر معنایه دلالت ایندئر فقط محل استعماللری
آرودر .

❖ انسجام وانتساق کلام ❖

انسجام کلام سمعه ملایم و خوش کله جک و حسن ترتیبنده
لطافت بوانه جق و وجهله تناسب کلماته رعایت ایتکه دیرلر .
بوانسجام کلام کلماتک انتخابنده اولیوب بلکه تنظیمنده در .

مثال (اول ماه منیر بطحمامسیر مانند شمع دلقروز
بر کوشده اوتورمش و مشاطه جرب دست طبیعت رخساره
ملکسوزینه کلمکونه تغیر سورمش . افتاب نور بخش عالم
اکا پرتو دیکر صالمش که کتر نظاره سنه طاغیر مجنون اولمش
واهوی پری کیر مردم شکاری دشت ودری اواره قماش
زکس دور بینلرین باغچه خرد فرسای اشمانه دیکمش .
بن وشوهرم بی وقفه اختیار خاکپای میمنت احتواسنده وشوب
اول خاتم یمن سعاتی اویدک مسینه مرزه باصدق وداعیه
تغیر بشره دن سؤال ایتدک .) (سیرویلی)

❖ مثال دیکر ❖

❖ اوییلان قاویلی فرمایشی دون بن آدم

❖ نازه سمور ایچون اطرافه خیرلر صالدم

❖ استه بیرامده کلوب چاتمده شاشدم فالدم ❖

❖ نه یپایم آی افنددم آبنم سلطانم ❖

✽ صباح اولسون بولنور ایتمه ستم بیهوده ✽

✽ هله یارین بقالم بزده اولان موجوده ✽

✽ یوق سنک استدی کک عنتریک چارشوده ✽

✽ نه پیام آی افندم آنیم سلطانم ✽

(و اصف)

انسجامده اوچ نوعدر ۱ انسجام کله ۲ انسجام بجه ۳
مطابقت کلام .

انسجام کله کله بی سمعه ملایم کله جک وجهله تنظیم
و انتخاب دیمکدر بوده حروف ثقیله بی حاوی کله لری جمعدن
و حروف ثقیله مذکور بی یان یانه ایراد و الصاقدن و اداتلری
توفیر و تکشیردن و عین کله بی تکریردن اجتناب ایله اولور یعنی
بو ذقایقه حصر نظر قیلنور ایسه طبیعتیله سمعه حلاوت و لطافت
بخش ایدلش اوله جغنی جهتله مطلوب اولان انسجام کلام
حاصل ایدلش اولور .

انسجام بجه لکه لک انسجامی کلامک انسجامنه فریوط
واوده تعبیر اتک حسن ترتیب و اتساقنه منوطدر .

مطابقت کلام کلامک صورت خار جیسنه توفیق و تطبیق
و موادک حد و حال طبیعتیله تقایدی دیمکدر که بوده حواس
طبیعتک و حرکات و افکار و حسیات ایله تولعات نفسانیه تقایدلری
اعتبار ایله اقسام عدیده به منقسمدر یعنی بونلر تقلید اولمیلدر که
انسجام کلام وجود بولسون .

(خواص)

❖ خواص خصوصیه ❖

کلامك خواص خصوصیه سی تصویر اولنان ماده نك طبیعتنه
 کوره تخلف ایدر یعنی مقصده تابعدر مقصده اوج نوع
 اوزره تخالف ایدر که بری بسیط بری معتدل بریده عالیدر
 دیمکه که کلامك اوج نوعی واردر .

❖ کلام بسیط ❖ (۱)

کلام بسیط تعبیرات و افادانه بطش و شدت و حسیاته
 علویت و فکره رونق و شطارت و بر مکسزین تکلف مزجه
 یازیلان کلامه دیرلر دیمکه که کلام بسیط زینتدن عاری
 و صنعت کتابتدن بری اوله رق مهمسه مکسزین طبیعتدن
 توارد و سnoch ایندیکی کیجه یازمقدن عبارتدر .

کلام بسیط تکلفسز مکمله و مخابره ده و بعض وقوعات عادیه
 مبساحشده و مثلار ده و مکتوب بلرده حاصلی محضاً معلومات
 اعطاسنه مقصور اولان محللار ده مستعملدر

مثال (نهایت بویله بیهوده آه و فغاندن برشی حاصل
 اوله میه جغنی درك ایدرك برکون کنیدیمی طوپلادم وقامت
 ثباتمه مخصوص مکر غیر تمی یت ❖ انساندر هر وقوعات نیک و بد ❖
 صبرایت کمال منخته این نیز بگذرد ❖ جبل المتین جگمسیله تحکیم
 ایلدم شمدییه قدر بر مکتوب آله مدم ایسه البتده بونک
 برسبی اولوب مطلقابی و فالتق دکادر دیدم و بو کونکه محرومیتک
 یارینکی امیددن فراغتی استلزام اتمیه جگنی جزم ایله طریق
 صبر و تحملدن عدول ایتمکه عزم ایتم .) (فغاننامه)

مثال (س انسانك اقدام و ظايف بقای شخصی و نو عيسنه خدمت در ديورسك بوضورته تركيسه نفس ايچون اختيار تجرد و عزلت ايليان مردان باهر العرفانه نه ديرسك خطاده ميدرلر ج بي شك و بالوجوه س عجايب نه صورتله ج خالق مرادی ترك و تعطيل اولسه ایدی كسه بی جهانة كتور مزی س انلر ترك و تعطيل اصحابند نميدرلر ج وظیفه تناسل و تناسر ك تاركی و اصل طریق تهذيب اخلاقی كور میوب كریوه خواب و خیال سالكيدرلر س اصل طریق تهذيب اخلاق ندر ج فتواي طبیعتدن الوب هر حالده وجدان صحیح اوزره عمل و حرکت ایلكدور)

(یرتو - اطلاق الافكار)

مثال (عجبا كندیسنی كورمك ممكن اوله بیلور می دیدم خفیفجه بر خنسلده ایله • محبوسیت صفتیله كتور بلامش اولسه ایدی دیدی • یاسسن محبوس دكلمیسك فصل كورینه بیلور و بویله ایستدیكك ایله قونیشیورسك دیدم • راه دلسوز جكوب بن بوبلای مقاومتكدازه دوچار اوله لی طقوز سنه در عفونت هو او ظلام و حیوانات مودیه ایله مشهور اولان سن زورژ قلعه سنك زمیننده بولنان زندانی تهی یدی سنه تمام یافرید و فغانمله لرزان ایلد كدنصكره نهایت حقیقه بر لطف مخصوص اولق اوزره بورایه نقل اولندم ۰۰۰۰ الخ)

(ترقی)

مثال (درت كوندر كوریشیله مامسی شوسیه مبنیدر • كچین بازار كونی خانه مده او تور مده ایكن دائره ضابطه طرفندن

(سیرعا)

سریعاً چاغراقده بولندیغی بربوایس اخبار و مطلقاً
برابر کورتوره جگنی بیان ایله اصرار ایلدی . کتمزدن اولسنی
کورمکی یک زیاده آرزو ایلدی لیکن ممکن اولمه دیکه بش دقیقه
رخصت آلهیم . نه ایسه کیتدک . بوایس دائره سنک آلت
قائده بر او طیه قوبدیلر . ایکی کیجه اوراده هیچ کیسه یی
کور مامک اوزره قائم . صکره استنطاق دائره سنه
چاغردیلر . کیتدک . استنطاقزی بانذات امور ضابطه
مدیری اجرا ایتکه و اصلاً خبرم اولمیان شیردن سؤال ترتیب
ایتکه باشلادی . موضع سؤال اولان خصوصاتدن ظنجه
برائت ذمئی اثبات ایلدیم . فقط غالباً بر ایکی مسئله ده یک
طوغری و خوشه کتمیه جک یولده اداره کلام ایلدیم . (الح)
(ترقی)

کلام بسیط دخی اوچ صنعت ایله بولنه بیلور .

❖ (۱) سداجت کلام ❖

سداجت کلام کلام ساده ایکی دیمک اولوب اولده تعبیراتک و ملایم
اولسندن و نزاکتیه برابر طبیعی بر حانده بولمسندن عبارتدر .
مثال (دولت علیه دخی بو وجهله اعلان حال
ایتمکله مجبوردر که بو قدر و قوعات جریاتندن صکره امتیازات
مذهبیه ماده سنندن طولانی دولت علیه طرفندن روسیه دولته
هر قنخی شکل و صورتده اولور ایسه اولسون تأمینات و یرمک
دکل عادتاً او خصوصدن حکایه طریقیله بحث ایتک بیله
روسیه دولتک ناموسنی و قدر منافعنی محافظه ایدوب بالعکس

سلطنت سینه نك حقوقی و شان و اعتبارینی فدا ایتمك نيك
 اوله جغنه بناء بو ندبويله روم امتیازات مذهبیسه سنه دأر نه تقریرده
 ونه عهدنامه ده و الحاصل هیچ برکاغده بر حرف یازمق
 سلطنت سینه جه مكن اوله میده جغندن و دولت علیه نك
 مصالحه میده میلی اشبو امتیازات سوزینك کلیاً اورتنه دن
 قالدیر یلمسنه متوقف اوله جغندن بو کا دأر هر نه درلو تکلیفات
 وقوعه کله جك اولورسه قبول اولنه میده جقدر .
 (مصطفی رشید پاشا)

مثال

- * وار ایدی بر شاه تریا مقام *
 - * معدله مائل ایدی صبح و شام *
 - * جرم ایدن عدله ایدوب جزا *
 - * قیلز ایدی عدله مغایر جفا *
 - * قاعده عدل ایدی اندیشه می *
 - * بویله ایدی قاعده ویشه می *
 - * اهل جرایم کلیمك ذر کله *
 - * کوندروب آنلری سیاست کله *
 - * کندی آلوب دستنه بر قایچ ورق *
 - * هر برینه یازار ایدی بر سبق *
 - * کیمسنه قتل و کینه عقاب *
 - * کیمسنه غیر ی جفا و عذاب *
 - * کیمسنه قهر ایله ضرب اشد *
 - * کیمسنه زجر ایله نفی باند *
- (جمع ایدوب)

❖ جمع ایندوب اوراق پریشانی هب ❖

❖ قوللرینک برین ایندردی طلب ❖

❖ جمله سنی کوندر ایندی همین ❖

❖ قنده ایسه جایکه مجرمین ❖

(آزری - نقش خیال)

واکز بر کلامک ساده ایکی حالده علویت بولنور ایسه
اکنجابت کلام دینور عبارات و افادات بسیطه ده بعضاً اویله
بر علویت بولنور که حقیقتاً کلام عالی ایله اکانظیره ایرادی مشکل
اولور

(۲) ❖ ایجاز و اختصار کلام ❖

ایجاز کلام تزینات بدیعیه دن عاری اوله رق موجز بر آز
کلمات ایله بسط و تمهید افکار ایچکدر و از کله ایله اولان
افاده مرام ایله لازم اولان کله ایله افاده مرام بردکدر

مثال امان برابر کوتور مک زحمت اولور ایسه ده

ترک کرده عیدر کیمک سننه سننه راضیم دیدیکمه ده

(یوسف کامل پاشا حترجه تلماق)

مثال مذکورده ترک کرده عیدر جمله اخباریه سننده
ایجازه رعایت قلمش و لازم کلان کله ایراد اولمقی الترام
اولندیغی حالده بنی بوراده ترک کرده عیدر دیمک ایجاب ایله چیکی

وارسته توضیح بولنمشدر

(۳) صفوت کلام

صفوت کلام قلبك و فكرك ساده ليكنندن منبعث بر صفتدر كه
 اختياري الميوب طبيعيصدر و بوكا خالصت افكار ذيرر
 بو بر نوع تعبير و افاده در كه بلا انتخاب توارد ايدر و اويله
 بر حصدر كه اراده سزجه صدور ايلر و اويله بر فكر در كه
 ملاحظه يه محل قالمسز بن كند و كندويه متولد و سانخ اولور .
 خالصت افكار شدت كلامك انتقاسني استلزام ايمز چونكه
 حسيات شديد او نجه اكا و اسطه مفاهيمه اولان تسيير اندي
 شديد اولور . اشته بو سيبدين بعضاً خالصت افكار ايله جوق
 تأثير لو سوزر سويلنور كه صدوري قائلنك اختياريه دكلدر .
 مثال (كرده فلا كترده اولان قرداشلريز جزيره نك
 قاريشقلفنه باقهرق املاكني صاتوب بشقه يرله هجرت ايتك
 اللرنده ايكن وطنلريني وطن عمومينك دائرة اتحادنده طوتمق
 نيتيله صبر و ثبات ايتديلر . عاقبت شمديكي فلا كتره او غراديلر .
 ملت اغورنده حاصل اولان بونجه ياره لر مرهمسز قالمش و محافظه
 وطن ايچون كيجه و كوندز اداره سلاح ايدن نيجه وجودلر
 آچلقدن بي تاب و توان اولمشدر . فريادلريني بزدن بشقه كيم
 ايشسون . انلر و طنمهز الدن كلان خدمتي ايفاي ايتديلر
 بزده انلره المزدن كلان معاونتي اجرا ايدلم . حميت و انسانيت
 بويله كونده بللو اولور . بزعا جز نواز قلعه دنيا ده شان آلمش
 بر ملت لايقيميدر كه عنوان مفتخر تمز ليكه دار اولسون .)

(تصوير افكار)

(وبعض)

و بعض دقایق و حقایق و نکات و خرده لری بیان دخی خالصت
 افکاردن منبعث اولوب شونوع خالصتده مخلص و سلیم القب
 مورخ و مؤلفلرک آثارنده کوریلور . تاریخ نعیم و تاریخ
 فذلکه عثمانی و سائره کبی .

❖ کلام معتدل ❖ (۲)

کلام معتدل کلام عالی ایله کلام عادی بیننده بز صورت افاده
 اولوب برندن از قوتلو و دیکرندن آزمیندر . بونوع کلام
 اوقتور ایکن عذوبت و لطافت بخش ایتدیکی کبی سمعیده
 استلذاذ ایدر مثال (بنی بشرک مظهر اولدیغی
 مصائبی تعداد و اوتانمیه رق بر طاقم مزخرفاتی کرة بعداخری
 یاد و ایراد ایدیورسک و نعمت حیاته بلا و مصیبت دیورسک
 لکن بر کره نظر امعان ایله بافکه ترتیب اجزای علمده خیری
 شر ایله و نفعی ضرر ایله مخلوط بوله بیلور میسک . انسانک
 حیات مستعاری لاشی مقوله سندن اولوب تعلق انجق حقیقت
 انسانیه نک یقینجه جقمده صیریلوب چیمه جغی شو جسمه مخصوص
 اولدیغی کندوک دخی اقرار و اعتراف ایلدک .)

(پرتو - بقای شخصی)

کلام معتدله مناسبت آور خواص و اوصاف . ثروت رقت
 و لطافت . نزاکت و ظرافت . طلاوتدر .

❖ ثروت ❖

ثروت کلام افکار منیره و تخیلات شدیدنه و نکات مؤثرک

حسن امتزاجنه دینورا که بوده کلامده اتساع ایله شطارتک
 اتحادندن عبارتدر .

مثال (ترکیب مز براساندر که بالقوه شامل اولدیغی
 محسناته کوره دنیاده الک برنجی اسانلردن عد اولمغه شایاندر .
 چونکه زمین افاده سی مناقب طبیعیات ایچون ترتیب اولمش
 بر نمونه خانه کبی اوچ اقلیم جسمیک محصول طبیعتی جامع
 بولندیغی ایچون دروننده جلوه سازتنزه اولان افکار اندیشه
 عرب بادیه لرینک اثمار افکار یله روم و ایران چیز زالرینک ازهار
 اثارینی جمع ایدرک کلدسته بیاننه بکندیکی کبی زینت ویره بیلور
 انکله متکلم اولان خلق ایسه روی ارضک اولیله بر عرض
 اهدالی ایچنده یشامه مده در که افانده که اطافتک کولقبه سنده
 اصلا نظیری منظور اولز . مگر که دریالرینک عکس
 مایسی صباح نوبهارک سماء جوهر دن مصنوع بر ایننه
 آبداری اکدیرن ابره و اینسنه انعضاف ایله طبیعتک بویله
 انفسی و افاقی ایکی بدیعه رنگینی بربرده اتلاف ایلیه .

یادبیا تمزده بویله اوچ بیوک اسانک محسناتی ممتزج وزمانمزک
 فکر کالی مکانمزک بکر خیالیله مز دوج ایکن اثارمز حسن
 صورتده نه درجه فائق اولمیدر که بزه کوره زاده طبیعت
 دیمکه لایق اوله بیلسون . (تصویر افکار)

✽ رقت و اطافت ✽

رقت و اطافت کلام ذهنک ترکیب کلامیه ده اجرا اولنور
 برصفتیدر بوده اشایی عوامک فوقنده بر درایتله ا کلامق
 (خاصه سی)

خاصه سی دیمک اولور . رقت یافکرده ویا کله ده اولور .
 افکارده اولان رقت اشیا بی زیاده عمیق و ظریف و دقیق
 برکوروشدن عبارتدر مثال (مداهنه نقیصه نیک
 فضیله اکر امیدر ✽ ابراز مخویت دفعه مدح اولمغه
 بر آرزو کوستر مکر ✽ استحقاق نمایش نیک مظهر اولدیغی
 مکافات پک چوق دفعه استحقاق حقیقی نائل اولمغز ✽
 عاجلرک میوه سی کبی انسانلرک دکری دخی بعض مواسم
 و اوقاته مخصوصدر ✽ نسیانندن شکایت ایدن چوق بولنور
 ایسه ده محکمه فکریه سنک نقصانندن بحث ایدن نادر کوریلور ✽)
 کله ده اولان رقت ماده نیک بر طرفنی کوستروب دیکر لرینی
 اولور یله ترک ایتکدر مثال (قرالیمه الیر ابته باش
 وکیلنه مجلسده نه کچدیکنی سؤال ایلدکده جواباً ✽ درث ساعت
 کچدی ✽ دیمش .)

✽ نزاکت و ظرافت ✽

نزاکت و ظرافت کلام عوامدن زیاده افعال حسیه ده متبصر
 بولمقدر و نزاکت کورمک اولیوب بلکه خسی ایتکدر که
 بوده استعداد ایله سرعت حسدن منبعت رقت و لطافت دیمکدر
 و کلامه مسبوق بواند رقیقه زهنیه نیک تعبیر و افاده سندن
 عبارتدر . ظرافت حسیه اداره کلامیه ده اولان حسیه تمیزه کوره
 بر قاچ مراتبه تقسیم اولنور . بری تکدیده اولان ظرافتدر که
 کلامه بر بشقه صورت ویر یله رک تکدیر مذکور تخفیف
 ایدیلور مثلا اون دردنجی لوی مغلوب اولان جزالنک

بزینه مقام تکذبرده اولهرق ❖ بزم باشمزده بولنان برآدم
مسعود اولهمز ❖ دیمش

وبری تسلیده اولان ظرافتدر که اداره کلامیده غموم
واکداری تخفیف ایده جک طرفلر کوستریلوز ❖ اولهده رک
جفاسته محزون ❖ کل امر بوقته مرهون ❖ (سیدوهی)
❖ اهل تجریدک کلاهی تاج استغناسیدر ❖ سلطنت دیدکاری
انبج جهان غوغاسیدر ❖ (حواجه سعدالدین)
❖ تصدر ایسه نه غم رنده جاهل خودین ❖ کههی تفوق
ایدر بجزه کشتی سرکین ❖ (نابی)
وبریده مدحده اولان ظرافتدر چونکه غادی مدحلردن
جودت ذهنیه سی بولنان ظرافتفر ایدر لر ❖
❖ صفای جاودانیدر نشاط لطفی احبابه ❖ بلای ناکهانیدر
خیال تیغی اعدایه ❖ (نفعی)

❖ طلاوت کلام ❖

طلاوت کلام سهولت و اتساع ایله اولور و سرعت انعطاف
وملایمت و مطبوعیت و مقبولیت مناسبتر ایله تنوع ایدر و طلاوت
کلامده حسن و شطارت ایله صرامت و حدتک اجتماعی دیمکدر
مثال (ای عساگر اون بش کون ظرفنده واقع اولان الی
مخاربهده دشمنه غالب اولدیکن و دشمندن اوتوز باندره ایله
الی بش طوب و برقاچ قلعه و اون بش بیک اسیر الوب
اونبیک دشمن دخی اعدام و افنا ایتدیکن و ساردنیا الکاسنک
بلاد معموره سنی ضبط و تسخیر ایتدیکن محاربات مذکورهده

(طوپوشن)

طوپسز ابراز شجاعت ایدرک غلبه‌یه نائل اولدیکز
 و کوپریسز انهر لر کچوب پاره‌نه یوریدیگز و کچه‌یی
 کوندزی خیمه و خرگاهسز کچوروب کرم و سرد روزکاره
 تحمل ایتدیگز و برقمه نانه محتاج اولوب آج و بیعلاج امرار
 لیل و نهار ایتککز و قتلر اولدی (۰)

(ناپولیون بوناپارت - تاریخ ناپولیون)

❖ (۳) کلام عالی ❖

کلام عالی اول بر کلامدر که کندوسنده افکارک و تخیلاتک
 و حسیاتک عظمتی کوریلور و تعبیرات متینسه و صحیحه ایله
 مقاصد عالیهدن بحث ایدر بونوع کلام تراؤیدیلره ورقتی
 تهییج ایدر مباحثاته و اشعار و توارینجه و جناب حق‌دن
 وانسان و طبیعتدن بحث ایدن حکمیاته و آثار خطبایه و نهایت
 بلاغت اطلاقنه شایان صور کلامیه سزا و مناسبدن
 تهییج رفته مثال (تعاونوا علی البر) فرمانه و اخوت
 اسلامیه‌نک حال و شاننه واقف اولانلر ایچون بر فلاکت
 اوغرایان و طنداشلری حقنده الدن کلن معامله محسنه‌یی
 اجرا ایتک برنجی درجه‌ده فرأئضدن عد اولنور اجدادمزک
 بو فریضه خیریه‌یی ایفاده ککوستردیکی مأثر دیلارده دأر
 نیجه نیجه داستان مفاخر پیدا ایلشدر . حتی وقایع سالفة‌دن
 اکلاشیلور که حسنات اغورنده اقیچه دکل نقد حیات بدن
 ایده‌جک قدر فتوت متمزده عادات جاریهدن عد اولنه‌جق
 درجه‌ده ایدی اشته بوجوانمردانک احفادی اولان عثمانلوره

ارتا و فطره حازر اولدقلى صفت شقاوت بروظيفه عظمها
 تحمیل ائلمشدر که اوده کرىنده بولسان قرداشلریمزه الدن
 کلان معاوتنک اجراسیدر . بونلر اختلاک ظهورندنبرو
 اولاد وعیال و سرمایه حیاتلرینی ملنک حفظ و اتحادی
 یولنه فدا ایله عثمانلورک سحیه مفخرتی اولان شان جلادتی
 قهرمانلق مرتبه سنه اعلا ایتدیلمر . بو صوره ده بیچاره لرك
 اموال موجوده سنی اغل شقاوت و محصورلارینی آتش خسارت
 افنا ایتدیکیچون شمديه قدر مألوف اولدقلى ناز و نعيم
 رنج ایله تحول ایدرک معیشتلری وطنداشلرینک اعانه سنه
 قالمشدر . پدر و برادر و سایر اقربالرینک شهادتيله یورکلى
 پاره لشم برطاق ایتام و نسوان کیمی آج کیمی عریان سوقاق
 اورته لرند نالان اولدیغی ایشیدیلیمور . آنلرده بزم کبی
 انسانلردر . (تصویر افکار)

شعره مثال

- * نقش کوستر مکچیون خامه صنع استاد *
 - * اولدی صیقا زده بونه ورق کون و فساد *
 - * نامکرز صاتیلور چارسوی عالمده *
 - * نوبنوا متعه کار که صنع آباد *
 - * زاردر قبضله بسطک دوسر انکشتنده *
 - * وضع حکمتله بوبازچه که بست و کشاد *
 - * بسته در بربرینه چنبر ذولاب وجود *
 - * مرتبط بربرینه آب ایله خاک آتش و باد *
- (ایوب)

- (ایدوب آمیخته خشک و ترو کرم و سردی)
 (چاررکن اوسته یا مَش بوبنایی استاد)
 (صدمهٔ حکمتله خاملری پخته ایدر)
 (تربیتخانهٔ کون اولدی دکان حداد)
 (هب سراپای جهان مزرعهٔ عبرتدر)
 (جریان ایتمده در قاعدهٔ زرع و حصاد)
 (اطفله قهری بری برینک آینه سیدر)
 (عالمک نظم قیامینه سیدر اضداد)
 (صانع داد و ستد چارسوی امکانه)
 (ایش حکمتله وضع ترازوی تضاد)
 (تلخ اولور ذائقهٔ نظم امور عالم)
 (اولسه سرکه فروشه متقابل قناد)
 (دینه و دولتسه صورتده نظم اولمز ایدی)
 (یسه هاون ذلتده لت اجزای مداد)
 (ایله بازار جهانیه برآلور کوزله نظر)
 (کیمی همدست رواج و کیمی همکردکساد)
 (خوش نگاه ایت بو خزانگاه بهار آلوده)
 (کیمی بلبل کیمی محزون کیمی گل کبی کشاد)
 (نه بو ترتیب حکم جمله بنی آدم ایکن)
 (بریسی خانه یا بر بریسی اولمش ارغاد)
 (بو نعمخانهٔ حکمتده عجب حاتدر)
 (بری سلطان جهان بری کدای بی زاد)

❖ تراژیدی به مثال ❖

(ایلر لر عبادات و دعا تکریمی به هر آن)

(کیم دولتیدر سبق کن خلقت از مان)

(بیهوده ایدر حامدین اسکات ظلومان)

(اولمز ابد انامی انک قابل فقدان)

(کون ایتده در قدرت و شانن کونه تبیان)

(لبریزدر اشکوهی ایله جمله اکوان)

(آهنک ایده لم ایلیه لم لطفنی اعلان)

(رنگین نقوشن ایدر ازهاره عنایت)

(هم طالع و ناصبح قیلر اثماری نهایت)

(مقیاس ایله اولمقده بتون انلره قسمت)

(ایام ولیالیده اولان حر و ظراوت)

(صحرا دخی الدقیجه انی ایلر افاضت)

(لبریزدر اشکوهی ایله جمله اکوان)

(آهنک ایده لم ایلیه لم لطفنی اعلان)

(خورشیدی ایدر عالمک احیاسنه مأمور)

(یک بخششیدر دست ربویتنک نور)

(اما که انک شرعی اولوب طاهر و مبرور)

(بر چسته سیدر بیل بونی ای مردم مغرور)

(اول موهبه نک کیم بشره ایلدی مقذور)

(لبریزدر)

(لبریزدر اشکوهی ایله جمله اکوان)

(آهنگ ایدهلم ایلیهلم لطفنی اعلان)

(راسین - ترجمه شناسی)

تاریخه مثال (وقتا که مقدا اقلیم هر بدن منتشر اولان فرق
اسلامیه نك پرتو اقبالی مشرق طرفلرنده کر ذباد اختلال ایله
پرده دار اولمده و مغرب جانبلرنده اهل صلیب متعصبلرینک ظلمت
ظلمه قارشو کله رگ غروبه حاضر لقمده ایدی ماوراء النهر دن
سپیل کبی الخ)

(دور واستیلا)

حکمیاته مثال (زربفت نگاه ذوی الابصار دن عری
و خفی و ادراک ماهیت و حقیقی عقول و افهام اولو انهایه
ستیر و خفی برور قای علوی سرپررت که بساتین عالم بالای
روحانیدن بریده و عاقبتی لانه بوم و غراب اولان سر برام
بدن انسانه رسیده در . اشعه پروبال عزتی و بارقه یال و بال
رفعتی آرایش ازاده چرکاب علایق پرتو آفتاب حقیقه
الحقایقدر) (سامی پاشا - رموز الحکم)

کلام عاینک اوصاف و خواصی شدت حدت احتشام و غلویت
بانحصه در (شدت)

شدت کلام آز کله ایله حس و فکری کمال قوت و حدت
ایله افاده و برطاق افکار و حسک قوه متراکه سنی برایکی کله
اوزرینه منحصر قیلقدر . مثال (تدمیر اسپانیا
جنزالی ایسه اسلامی افریقیه ره رد ایلک سنود اسپله عسکرینی

طوبیایوب قوه و فیره ایله قوشاتمش ایکن طارق
 (سرعسکر مجاهدین) در حال ساحلده اولان سفاینی احراق
 ایدوب عسکرینه خطاباً ای غازیان مغرب زمین و ای شجاعان
 مسلمین نزهه کیدر سیکزن و غافلانه قنغی محله فراریتمک استر سیکزن
 زیرا او ککز دشمن و آرقه کز در یادر . سسه لازمکلان نصرت
 موعوده الهیهدن استمداد و شجاعت فطریه کزه استناد
 و اعتماد ایله ثابت قدم میدان کار زار اولمقدر . ای سواریلر
 حرکته تقلید ایلیکن دیمشدر .)

﴿ حدت ﴾

حدت کلام حسیات ایله تحریک اولمش بر شدت دیمقدر
 و بونده کلامدن زیاده تکلم و حرکته بطش و قوت اولور
 مثال (حاکم انسان دکل جناب حقدر . زیرا یقیناً
 معلومدر که حرکتمک اسبابی استریولوا استرفنا اولسون
 شماللورک حکمی دائماً علیهمده اوله جقدر .
 آسایشی حیاتدن زیاده سورم اتحاده محبتیم دخی تعریف اولمز
 درجهده ایلی درت سنه دنبرو بو اتحادک حصوانه منتظر
 و امیدوار اولدم بوندن زیاده بکلمک بر قباحندر .
 آسایش امیددی بتون بتون نحو اولدی انتظار امیدم یهوده ایمش
 جناب حقک اراده سی البته ظهور ایدر دائماً جنوبلوری
 حقلی بولیورم ابراهام لقوانک ریاسته انتخابی جنوبلورک
 حقوق و اداره لری علیهمده بر اعلان حر بدر بر معامله تجاوزه
 تا اسیر و خراب اولنجیه قدر طمانکن دینلور بونه چندر جنوبلور
 دهاعقلو در که ایش کندولرینه دوشنجه مقاومت و تحمل
 (افکارنده)

افکارنده بولندیلر • ای شماللولر ظلمیه اهانت و سر بستلکله
حقانیتیه محبت ایتک و متهملرله قونستیتوسونو اخلال ایدنلری
اورمق آبا و اجداد حزنک اصولیدر تاریخیمز بو اصولی بکا
اخطار ایدر و هیچ بروقت اونتدر حزن

حاکم جناب حققدر حقانیتی و طمندن زیاده سورم اگر خطاده
ایسهم جناب حق عفوایتسون محبتیم جنوبلولره محصوردر
(موسیو ویلق بوت - تصویر افکار)

❖ احتشام ❖

احتشام کلام کلامده عظمت ایله زینتک اتحاد و اجتماعی
دیمکدر که تصورات عظیمه ایله وجود بولمش بر طاقم افکار
عالیه یی بیلدیرر احتشام کلامده غلو جائز دکدر و غلوک منع
وقوعنه چاشمیلیدر چونکه غلو دغدغه لو کلمات ایله یا کاش
بر فکری اورتهیه قویمقدر که احتشامدن مراد اودکدر •

مثال (جوهر انسانی عوالم علوییه روحانیه دن گذر
وقابل صور جسمانیه اولان هیولایه سفر ایدوب آندن تراکیب
اجزای عنصریه یه انتقال ایله صورت بشریت اوزره تعیین
ایدر و طبیعت مقتضاسنجه قوای اغمدانمو و تولید و حس
و حرکت اختیاریه ایله مزاج نبات و حیوانه مشارک اولوب
احکام تقلبات کون و فساده گرفتار اولور • لیکن بحلی
انوار کبری اولان قوت عاقله مدر که ایله ممتاز و صفت مقدسه
مالکیته سر افراندر اگر چراغ اشعه کلمات انسانیه ایله
ایقناده و ظلمتکده عالمده اصل و حقیقتنی استقصا و استفقاد
ایدرسه مظهر ظهور نور توفیق اولوب صفات رزیه بهمیمی

وسبوعیدن قورتیلور و اخلاق نیره آلهیه و انوار سعادت
سرمدیه ایله حائز درجات کمال اولور (۰)

(سامی پاشا - رموز الحکم)

مثال (دیگر اصل انسان کامل انهار عقول بشریه به بحر محیط ذات
احدیتدن منشعب و دونوب طولاشوب اورایه عائدو محتجب اولدیفنی
ادراکله تصورات افکار خیریه بی قلوب عبادینه الهام و افعال سینیه بی
تأمل و اجراده مؤآخذ و انهام ایدن حضرت مالک الملک و الملکوتک
عزت و عظمتنه علم و وقوفی محیط و شامل اولانلردر (۰)

(یوسف کامل پاشا - ترجمه تلماق)

﴿ علویت خصوصیه ﴾

علویت خصوصیه عقول بشریه نیکیتیشه بیلدیکی مرتبه وسعت
و عظمت و رفعت ایله افاده کلامه دیرلر بو ایسه بالطبع نادرأ
سانحه زیب صدور اولور و علویت خصوصیه بر کله بر نکته
بر حرکتدن عبارت اولوب تأثیر ایسه برق کبیدر و بو کلامک
منشیره اختصاصی اولیوب عادی بر آمدن بیله صدوری جائز
و واقعدر فقط اولیله بر آدمکه صحیحاً مأیوس و منفعل قالمش
ویا خود قوه روحانیه سی اقصای مراتبی بولش اوله .

خلوتک برینک ثمره فوادی اوله رق طوپی بر او لادی اولوب
اوده حالت نزعه و حسب البشریه کندوسی داد خواهانه
جزع و فزعه ایکن حاضر بالمجلس اولان خواجه (سنز
اولادیکزی جناب حقه قربان کوندر بیورسکنز نه کم حضرت
ابراهیمده اوغلو حضرت اسماعیلی کوندردی ایدی) دیبه رک
زعجه تسلی ایدر و مومی الیهادخی جو اباً (الله تعالی حضرت تلمری
بویله بر امری هیچ بروقته و الدهله تکلیف ایتمز) دیر .

(و جناب)

و جناب معاویہ تک زمان سلطنتندہ سواحل افریقیہ بہ مأمور
 قلنان زمرہ مجاہدینک سر عسکری عقبہ بن نافع فاس حکومتک
 جنوب غربیسی و سنغامبیانک طرف شمالیسنده و قناریہ اطہ لرینک
 قارشوسندہ کائن قدیم سوس ولایتہ و بحر محیط غربی ساحلنہ
 قدر کیدرک و سوار اولدیغی اسپ بحر محیط مذکورہ سوررک
 * یارب شاهد ناظر سک کہ اشبودریای عمان مانع مشی
 و سیران اولسیدی اسم جلالنی دها ایلو و کتورردم * دیمشدر
 علویت خصوصیه صورتده افکارده حسیاتده اولور
 * علویت تصور *

علویت صوری موجب هیر اوله جق و جہله امور عالیہ بی
 شدتله صور حقیقیلری اوزره تصویر ایتکه دیرلر
 مثال (مرچبا ای قبرستان مقدس ای خرابه زار
 تنهایی ای دیوار بهت و حیرت مراجعتکاهم سنسک حقیقتده
 سکا نگاه ایدن عوام منظره حزن آلودندہ مخمفی هول
 و دهشتدن گرفتار اضطراب اولور اما بن سنی تماشا ایتدکجه
 کوکلم برچوق حسیات مستوره و افکار علویه ایله ذوقیاب
 اولور مرچبا ای سنکستان حیرت ای معموره
 خرایت ای عزتسر ای وحشت ای دهشت آباد عبرت
 بوفنا کشورینک سرحد ختامیسک بیلم نه جاذبه مقاومت
 کدازه مظهر اولمشسک که ابنای بشر هر آدینی سندن
 فراره یول بولمق ایچون آتارینه بیچاره هر آباق اتدقجه سکا
 بر آدیم دها تقرب ایدرای جهان سکونت (وولنه)
 مثال (ای صاحب ابصار بومزاری اماله)

نگاه اعتبار ایتمه دن گذار ایله کیم باشی او چنده کوردیگک نشان
 دکل فنای عالمه بر مہجبر مثال حائلدر • دروننده غنوده
 سکوت اولان مرحومک روحنی بر فائحه ایله شاد ایله کہ
 سنکده عاقبت قرار کاهک بو خاک سیه دادر دست جلا داجلدن
 نه جوان قوی خلاص اولور نه پیر بون انالله وانا الیه راجعون •

﴿ مناجات ﴾

فرجیا ای تنها خرابه زار لر ای مقدس مزار لر ای صمسن دیوار لر
 بن سزدن استمداد ایدز وسلام و مناجاتی سزه عرض ایلم اوت
 منظره کز انظار عاده یه برده شت خفیه ایراث ایدر سده دنم قلبم
 سزک تمشا کزدن احساسات عمیقه و افکار عالیہ کتساب ایله
 انشراح بولور سزک احوال کزی ملاحظه یه مقتدر اولان بر قلب
 حاصل ایدہ چکی تأثیرات شدیدہ دن آله جفی عبرتله مستفید اولمز می •
 بتون دنیا ابدی ظلمده محکوم ایکن حضور لر نده سز سکوت
 ایدر دیکز شمیدہ انلرک استحقاق ایتد کلمری حقایق اعلان ایتدیکز
 وجسد لرینی زیر تحکیم لر نده بولنان تراب ایله آلوده ایدوب احکام
 مقدسه مساواته شهادت ایلدیکز • ایشته حریتک بر محب
 غریبی سزک ایچکزه کلشدر • او حریتکه انک روحی پیش
 نظر مده تمثیل ایتکده لیکن سبک مغزان عوامک تصور ایتدکاری
 کبی سیف و خنجر له مسلح دکل آنجق عدل و حقانیت صفتیله انده
 بر میران مقدسکه فانیلرک اعمالی ابدیت قبولر نده آنکله طاریلور •

ای مزار لر فضا ئلدن نه یه مالک اولدیکز سز ظلمه یه ایراث دهشت
 ایتدیکز • برخشیت خفیه ایله انلرک حظوظات رزیه لرینی سز
 تسمیم ایلدیکز • سزک مشاهدہ وقار کزدن فرار ایدوب پست

طینتان رعب و هراس مسکن و مأوالرینک دارات و احتشامنی دائماً
 سزدن تبعید ایله موتدن احتراز ایدر لر . سز ارباب غدرو واعتسافه
 مجازات ایدر و اصحاب غضب و ارتکابک اموانی ید خستلرندن
 نزع ایله خاکسار اولمش ضعفانک انتقامنی اخذ و مکافاة ایلر سکز .
 قید محرومیتده بولنان مخذاجین و فقرانک مکافاتنی ارباب ثروتک
 احتشاماتنی الام و اکذار ایله تذلیل و تحقیر ایدرک ایفا ایدر و بدت
 بمختانه بر ملجأ اخیر عرض ایدوب تسلیت بخش اولور سکز . حاصل
 سز روحه قوت و حس جهتیله بویله بر میران اعتدال و یرمش سکز در
 که بو اعتدال اصول حکمت و حیاته بر برهان قویم اولمشدر .
 ماملک دنیانک عاقبت ایادی بشردن استرداد اولنه چغنی اهل
 حقیقت ملاحظه ایدنبجه بو احتشام و اهیدن صرف نظرله
 شوفانده سز ثروتدن آرتق ال چکر و افکارینی دائرة عدل
 و انصافه حصر ایلر . بو حالده مسلککنده تعیش ایتک اوزره
 اوان وجودندن تمتع ایله قسمتیه قانع اولور ایشته حرص و طمعندن
 صحرایان هیجان مفرطه اصحابنه بویله بر کم اوروب حواس
 انسانیه بی تحدیش ایدن آتش بحر ان حرص و آزی بو صورتده تعدیل
 و تسکین ایتدیکز . و روحی مشاق مجادله هوا و هوسدن تخلیص
 ایله خلقی دوچار متاعب ایدن منافع خسیسه دن مجرد و بری قیلدیکز .
 سزک بونجه ازمنه و اعصاردن و نیجه ملل و اقوامدن یاد کار
 اولان اثاریکردن عقل انسانی تأثرات عظیمه ایله افکار رزینئه
 فضل و مباحاتدنبشقه معلومات حاصل ایتز آه بو خلیسای حیات
 انجامپذیر اولدقدنصکره بر اثر خیر بر امدقجه آنک بو قدر
 کشاکنندن نه فائده حاصل اوله جق .

ای خرابه زار لر عبرت و نصیحت المق و احوال کزی مطالعه ایتمک
 ایچون سزه متوجهم سزک تنهالغکزدن فراغ بال حاصل ایتمک
 ایچون بوراده آرام ایده حکم و کارگاه هوا و هوس اولان ممالک
 منظره مکدره سندن دور اوله رق نوع انسانه آثار یله محبت ایده حکم
 بن انلرک سعادت حالریله اشتغال ایتدیکم تقدیرده بنم رفاه و سعادت
 دخی بو فکرمی استیصال ایله حاصل اوله جقدر .

✽ سیاحت ✽

حص شهرینه و وصولده چول اورتی سنده تدمر شهرینه تقرب ایدوب
 مشهور اولان مبانی تذکاریه آثارینی اوزاقدن کروب
 طانیدم اودشت بیابانده اوج کون قدر یول یروبوب کشت و گذار
 ایتمکده ایکن مغاره و مزارستانی کثیر پروادی یه مصادف اوله رق
 اوراسنی دخی هرور ایتد کدنصکره بردنبره چشم حیرتمه اوراده
 بولنان مبانی تذکاریه نک الی عجیبلری کورندی بولنر برطاقم
 مصنع اساطین عالییه نامعدوده دن عبارت اولوب کلیسارک قله لری
 کبی یکدیگرینه غایت متناسب وضع اولمش وزروه لری نک ارتفاعی
 نظر دن غائب اولور بر درجه ده بولمشدر بو عمودلرک اراسنده
 دخی بعض اینیه عالییه کوریلوردیکه کیمی هیئت سابقه سیله قالمش
 و کیده همان مشرف خرابه اولوب کیمش ایدی . ایشته بتون
 اویرلر بویله اعلا بیاض هر مرلردن یو کیش غایت مصنع اوله رق
 نیجه دیرک باشلری و اینجه ایشلمش بناصحاقلری و عمود ساقلری
 ودها امثالی برطاقم اتقاض ایله مالا مال ایدی . بویله بو خرابه
 زارک طولنه طوغری اوچ چاریک قدر کیتد کدنصکره برواسع
 بنانک حولیسنه کیردمکه مقدماتی موعبد شمس اولوب دروننده
 چادرلریله ساکن اولمش بر فقیر عرب کویلوسی دخی بولد یغمدن
 (انلره)

اندره مسافر اولدم و برفاچ کون تدمرک آثارینی تدقیق
 اتمک ایچون ارام ایتکی نصیم ایلدم . هر کون اول صحرای
 فسیح الاحبابی استیعاب ایدن مبانی تذکاریه بی زیارت ایچون
 چیقاردم . بر کون آثار مذکورہ نك منتهاسنده بولنان بر مرتفع
 محله چیقوب اخشاملدمکه اورادن نظر آلا بیلدیکنه کیسدر
 و خرابه او صحرای وسیعک ابعاد تامخصوره سنه عنتهی اولوردی .
 شمس او آراتق غروب ایتکده ایسه ده جبال دمشق آفاق بعیده
 سنده حال شفقک آثار کلکونی نمایان و فرات نهرینک سواحلندن
 دخی ماه تابان طلوع ایدرک آفاق مشرقده بر کبودرک عیمان
 اولقده وجوسما بر آینه مصفا کبی براق و روزگار و هو! ایسه
 غایت سکون و اعتدال اوزره جالب اشتیاق اولوب ضیای شمسک
 بعد الغروب انکسار و زوالی ظلمت شام و لیلی تعدیل ایتدیکی کبی
 کیجه نك سرینلکی دخی کوندزک تاب و حرارتی تسکین ایتکده
 ایدی بو وادی خاموشیده هیچ برشی ایشدن و بر طرفنده بر حرکت
 کورلمز بر سکوت و سکونت حکومت ایدوب انجق بعض بدویلرک
 دوه قطار لرینی چکوب کیتدکلری مشاهده و بعض کیجه قوشار یله
 جقال مقوله سی حیواناتک کسک کسک غریب سسلاری استماع
 اولنوردی کیجه نك قرانلغی ارتدقجه ارتق دقایق اثار کوزمدن
 نهان ویالکز مهتاب جهتیله عمود لرله دیوارلرک بیاضلغی عیان
 اولغله بوتنها یرلرده کی اثار عالیه نك تماشایی و کیجه نك سکونت
 حیرت افزاسی ایله قلبده کی تأثرات روحانیه دخی کتد کچه شدت
 بولور و بویله بر شهر عظیم خرابه سنی کوروب ازمنه سالفه بی
 نخطر و یاد ایله ماضی بی حاله تطبیق ایلد کچه افکار مده بر علو و رفعت
 حاصل اولوردی : بن بو حالده بر عمودک قاعده سنده قاهد

اولوب دیزسکارم دیزلر مه وباشم اللرمه طیائمش گاه نظر می
چولک ساحه سته عطف اینر و گاه ینه دوز خرابه زاره نصب
ایلردم . بو حال ایله مکر کندمدن کچمش ودرین بر خالیابه
دوشوب فحشی اولمش .

﴿ جوشش افکار ﴾

بو خلیاده کندو کندومه خطاب ایدوب دیدمکه بروقت بوراده
برشهر شهر اراز عمار ایدر و بوراده او شهر بر انکای جسمیه
پایخت اولوب هر ض اقتدار ایلردی اوت بویر لر که شمدی بویله
خراب و پیریشاندر زماننده ازدحام نفوس ایله معمور و آبادان
اولمش و اسواق و بازارنده نیجه خلق کشت و کذار ایلر کن شمدی
بویله تک و تنها قالمش و دیوار لرینه نیجه حرف و صنایع دستمکاهلری
ولوله سازو نیجه اعیاد و مراسم آثاری ظنین انداز اولوب کیدر کن
ایشته بو حالده بر سکوت و سکونتله آثار عماردن بری اولمشدر .
بو مراسم یغینلری نه منتظمه سر ای و قصر لرک بنالرینی تشکیل ایتمش
و بودیر کار نقدر هیاکل و معبدلره زینتبخش اولمش و بویو کسک
قبولر و عالی کمر لر جمع ناس اولان میدانلرده بولمش ایدی .
او یله بر شهر که اوراده اجر ای آیین دین ایتک و او ازم تعیش
و دادوستدی تدارک ایتک ایچون بر جم خفیر اجتماع ایدر و ثروت
عمومیه دنیلان هر اقلیمک اموال و اتمعه سی اوراده طویلانوب
صورشهرینک ارغوانی سیر یاق (چین) ایلینکی ایله مبادله اولنور
و کشمیر شاللری لیدی قالچهلری ایله تبدیل اولنور و بھر باطقده
چیقان کهر با عرب انجوسی و عطریاتی ایله دکشیلور ایدی .
شمدی او شهر شهیردن بو انقاض مؤله دن بشقه نه اثر قالمشدر .
ایشته او حکومت وسیعه دن قلان انجق پر یادکار هیرت مه ازر در
(بور و اقلرک)

پورو اقلرك التندەكى خلقك ولولە سنى شەمدى اموانك صحت
 وسكوتى استخلاف ايتش وخاموشى قبور غومە مخصوص ميدانلارك
 خازلدېسە بدل اولمشدر . بر منبع ثروت و تجارت اولان
 مملكت بوكونە فقر و مذلت حالته كېرەش و پادشاه سىرايلرى
 سباع و وحوشە مسكن و مأوا اولوب مەبدلارك درونى بر طاقم
 حشرات و مودىيات ايله طولمشدر . آه بو قدر دارات و احتشام
 نصل محو اولمش و بو قدر آثار انام نصل مندرس اولمش ايستە
 انسانك ائارى بويە خراب اولقەدە و ملل و الكار بويە زوال
 و فنا بولقەدەدر . ايستە ازمنه متقدمەنك تاريخى افكارمە
 شدتله تاثير ايدوب او اعصار قديمەنى تخطر ايتدەمكە بو بقعە لردە
 مشهور اوله رق يكرمى قدر ملت عز و احتشام ايله فرمانفرما
 اولمشيدى . دجلە نهرى سوا حلندە بولنان آثوريلر و فرات
 كىنارندە بولنان گلدانيلر واق دكزە قدر حكىم ايدن ايرانيلر
 بر برر خاطر نشانم اولوب دمشق زوادمە و قدس و سامارى
 و فلسطين حكومتلر بيلە فنيكە جمهوريتنى وانلرك تجارتى ياد و تذكار
 ايلدم . و كندى كندومە ديدمكە شەمدى بو قدر قلت اھالىنى
 اولان سوريەدە بروقت يوز شەھر شەھير تعداد اولنور و اطراف
 و نو احيستندە نېجە مەمور قضا و قرا بولنوردى (*) بوز لالردە
 هېچ زراعت اولتماش برىر كورلمز و هر جەھتندە بولنان طرق
 و معايردە از دحام و غلبە لكدن كچلمزدى آھ او بركت نغم
 و اوائار اھم شەمدى نە اولمش و كديمين بشرلە حاصل اولان
 (*) اولوقت ژوف و استرا بونك ياپدقلىرى حسابە كورە سوريەدە
 اون مليون اھالى اولوب شەمدى اھقى ايكي مليون چيقە بيلور .

بونجه اختراعات نفیسه نصل محو و نابود او لمشدر . قنی یننوا تک
 حصن حصینی قنی بابک سور متینی و اصطحرک عالی سر ایلری
 قنی بعلبکه قدسک معابد و هیاکلی قنده صور شهر ینک دو تناسی
 قنی آراد ترسانه سی قنده صیدون دستکاهلری قنده اوز مره
 ملاحین قنده او شرکت تجار قنده او جنود و عساکر قنده او
 اهل زراعت و فلاحت قنده او برکت قنده او دواب و مواشی
 قنده او اختراعات انسانیه که سطح ارض انلره بروقت مالامال
 و جمله دنیا به موجب شان و افتخار اولور لردی . افسوسکه
 بن بو خرابه زارده کشت و کذار ایتدم و بروقت مرکز عز
 و احتشام اولان یرلری بویله تک و تنها و عمار و مدینتدن خالی
 و بی صدا کوردم . ایشته بوساحه غیرایه کلوب کیدن ملترک
 اثری انجق بر قوم سالدن کچن یولجینک اثری کبی قلمش و نام
 و نشانلری یالکز تواریخ شناسان روز کارک خاطر آذاری اولمشدر
 معبدلر خراب اولمش سر ایلر بیقیلمش لیمانلر صیغلاشمش شهر لر
 مندرس اولمش یریوزی سکان انساندن خالی قلمش حزارلره
 طولمشدر . یا آله المتعال بو انقلاب فلاکت اشتمال نصل حیر
 امکان بولور نصل بقعه لرک احوالی بودر جدهده مهحول اولور
 بو قدر بلاد و امصار نیچون بویله خراب اولمش و بو قدر
 ملل و آثار نیچون انقراض بولمشدر . ایشته بودر لو افکار
 خاطر کذار اولوب هر لحظه تأملله روح و وجدانمده یکیدن
 یکی به تأثرات شدیدیه پیدا و اشکار اولور و افکار دوام ایتد کچه
 عقلمک اعتمادی کسب انسلا ب و کیتد کچه قلب و وجدانمده
 تذبذب و ارتیاب شدت بولوردی . بویله مطالعات ایله وقوعات
 (و حوادیث)

وحوادث علمی و انقلاب احوال بنی آدمی تخطر ایتکده و تاسکی
 آسیا اها لیسندن شمذیکی اورو با خلقنه قدر کچن ملتری
 دوشونمکده ایکن اورو با خاطر مه کلور کلز سمت وطنی یادایله
 ایام مفار قتمده کی حال وهیئتتی [*] ملاظه ایتکه باشلدم .
 وطمک کرک عمار و مدینت و کرک قدرت و مکنت جهتیله
 تماشاسنده بولندیغم اثارک دلالت ایتدیکی ازمنه ماضیده کی
 مدینته درجه مطابقتی تفکرله آسیاده بریه الشام و افریقاده
 مصر الکارنده وقتیه بوانمش اولان عظمت و قدرتی اوروباده
 دخی کورمکله متلذذ اولدم فقط بو خرابه زارک اسکی قدرت
 و عظمتی یاد ایتدکجه کیم بیلور که بروقت بزم مملکتلر مرزده
 بو حاله کیرمزمی (سن) و (تایمس) و (زیدرزه) نهر لری
 کنار لرنده بولنان اثار عمار و مدینت مبدل وحشت و بدویت
 اولمزمی کیم بیلور برکون اورالرده دخی بنم کبی برسیاح
 بولنوبده انلرک قدرت و عظمتلرینی یاد ایله بر حال غرابت
 و وحشتمده حاللرینه اغلامزمی بو مطالعات ایله کوزلرم یاش ایله
 طولوب و باشمی جبهه مک ایچنه جکوب احوال بشره دأر
 مطالعات عمیقینه طالدم بویله مستغرق بحر ا کدار
 ایکن آه بدبخت انسان سنی سائق قدر بویله عواقب ظلمانییه
 سوق ایدر و بر ایجاب فلا کتآب مطالع انسانیه بی میدان
 قضایه اجا ایدر دیدم . بویله دیدم امانه دونوب خیر بویله دکل
 بونلر بر طاقم ایجابات علویه در که کلوب یرین بولور بونلر
 بر فعال لما یریدک احکام مقدسه سیدر که هر آن جاری اولور
 [*] وقوعات مذکوره (۱۷۸۲ و ۱۲۶۰) او اواخر یدر

بو طارف حقدن بوزمین مصیبت قرینه بر قهر و خذلان و ملال
سالفه نك انتقامی مقابلنده ام حاضره اوزرینه بر جبر نقصانند
دیوب هیئات منازل فیقاری حکمت الهیه بی کیم تقدیر
ایده جک نداسیله تکرار حیرت ایلدم .

✽ طیف ✽

او اراق سمعنه بردن بره قوری اوت اوزرنده آغر آغر یورر کبی
بر شخصک ایغی سسیله بر ثیاب متوج صداسی کلوب دهشته
باشمی جبه مدن چیمقاروب کیر لو کیر لو اطرافه باقر کن نا کهان
جانبا یسار مده مهتابک آید نغیله قرانغی قریشقغنده جوار مده
یونان بر معبدک دیرکاری اراسنده بیاض اثواب کینش مزارلردن
چیقان پریلری ترسیم و تصویر ایتد کیری هیئتده بر ذات روحانی
نمایان اولجه لر ناک اولدم بو حال نزعده یا قچق و یامشهودم اولان
تمثاله تحقیق ایچون باقق تردنده ایکن ظهور ایدن درین درین
صدانک مخارج مهیبه سی بکاشو نطقی تلقین و افهام ایلدی .
(بوانسان دهانه و قنده قدر شکایات و اهیسیله معارج علویه به
ایراث نفرین و کلال ایده جک و نه زمانه قدر خطیأت باطله سنک
منشأتی اواز اتهامیله یاد و تذکار ایلیمه جک انوار حقیقه
قارشو دائما چشم بصیرتی بویله قبالومی قاله جق و قلبی
احساسات و تلقیات فضائلدن دائما خالی می اوله جق .
انوار حقیقت هر آن کوزینه چارمقده ایسه ده یاز فکده کوره میور
وندای حقانیت دائما قولاغنه دک کده ایسه ده چیفکده ایشیده میور
ای انسان خیال و حواسکی تغلیط ایدن تشویشاندن بر آن
تصفیه قلب ایده بیلور ولسان حال حقیقت مالی اکلامغه
مقتدر اوله بیلور سک شو خرابه زاری تفکر ایت . سکاعر ض
(ایده جکی)

ایده چکی معلوماتی ملاحظه ایله . سز که متخالف الآثار
یکرمی قرنه شهادت ایتکده اولان مقدس معبدلر . و محترم
مرقدلر . و محترم دیوارلر سکز . ایجابات طبیعتده دلالت
ایدکز . و بر حکیم ناحق علیهنده ویریلان اعلام مقدسک
محکمه سنه کلبکز . و بر حکمت و اهیه نک اعلانی تکذیب ایدیکز .
وارض و سمایی مستریایله اتهام ایدن فانیلردن انتقام آیکز .
آیامطالع فانیونده بلانظام و قانون جلوه کر اولان قضای عمی
و اعمال و تدابیر انسانیه بی تسایح نامعقوله ایله تشویش و اغرا
ایدن حال و کیفیت و بو الکلر اوزرینه مسلط اولان بلیات
علویه نهدن عبارتدر . بو اراضی می مسترا بو حال خرابیتده
بر اغان قوه فاهره ربانیه نصل بر قدرتدر . ای اعصار قدیمه نک
میانی تذکاریه سی سویلیکز که بویرلرده عجب کولرک
فانونی می تحول ایتش یا ارضک حرکتی می تبدل ایش . عجب
حرارت شمس ابعاد سمایه ارتق متشرمی اولمیوب کیتش یوخسه
دریالر تبخردن قالمش بلوطلمی حاصل اولمیور . چیکر
ویغمورلر ارتق هوادن نزول می ایتمیور . ایرمقلر صولرینی
نشف می ایتدیلر . طاغیر منبع لرینی کسدیلر . یوخسه نباتات
ارتق تخم و میوه ویرمیورلر می . جواب ویرک ای ظلوم اولان
انسانلر جناب حق ارض و سمایه ویرمش اولدیغی نظام و قانون
متینی نزع می ایتدی . سماک ارضه و ارضک سکانه قدیمدنبو
ویرمش اولدیغی لطف و نعمتی منقطع می اولدی مادامکه
خلقه تمدن هیچ برشی تغیر ایتماش و مادامکه مقدم موجود اولان
اسباب معاش حالا ضایع اولماش نیچون بو حلق اولمکیلر کبی
نائل رفاه و سعادت اولسون . آه مقدرات الهیه بی فضولی

اتهام ایلیورسکز . و بلیاتکزک اسبابنی نافله جناب حقه عزو
 ایلیورسکز . ای ریاکار و مفسدنوع جواب ویر ککه اکر بویرلر
 ویران اولمش و بورالده مهور و آبادان شهرلر بولمشده
 شمدی بویله اصسنر قالمشسه بونلرک خرایتنه کیم سبب اولمش
 بو عالی دیوارلری و بو عظیم معبدلری و بویوکسک ذیرکلری
 کیم یاقوب دویرمش بردست قدرتمی یوخسه انسانک کندو
 الیمی . شهرلری اوران و مزارع و مرعالده محصولاتی یاقان
 و اشجاری استیصال ایدن بر قوه غیبیه می یوخسه انسانک
 کندو صنع بدیمی محصولات ارضیه تخریب و افنا اولندقدنصکره
 حاصل اولان قحط و غلا جناب حقک بر اثر انتقامی میدر
 یوخسه انسانلرک آرزغلقلرینک بر نتیجه می میدر . زمان
 قحطده اکل اولنان مواد فاسده و رده جهتیله حاصل اولان
 و یا عجب او بر غضب الهی میدر . یوخسه انسانک تدبیرسنز لیک میدر .
 بویله حرب و و غا و قحط و و باسیبیه حیات انسانی افنا اولوب
 بر یوزی خالی قالدقده بو کاینه جناب حقی سبب اولمش اولیور .
 اهل زراعت و فلاحتی متضرر ایدن و مزارع و مرعاری
 تخریب ایلیان و اراضی مبتدیی پایمال ایدن عجب انک حرص
 و آزی میدر یوخسه انلره حکومت ایدنلرکی . قتل نفوس
 موجب اولان انک کیر و غروریمی یوخسه روسای مللک اثر
 انانیت و تسلطیمی نیجه خانمانک سرمایه اموالنی افنا ایدن انک
 بر حکمی میدر یوخسه قوانین موضوعه نک ایجاب میدر .
 ایمدی بویله بیک صورت مخالفة ده ظاهر اولوب خلق تارومار
 ایدن هوا و هوس ینه انساندن صادر اولیور می . انسانک
 دوچار اولدیغنی فلاکتلره عدم مقاومتی و دفعنده چاره
 بوله مامسی ینسه کندو محجزی دکلمه جناب خالقک عدم
 (قابلیتیمی)

قابلیتمی . ای فانیلر ارتق سکوت ایدک حکم ربانیه ومقدرات
 الهیهه ایتدیکنکز عزویاتدن فارغ اولک . جناب خلاق عالم
 مصدر خیر اولدیغی حالده سزک شکرکزک فاعلی اولورمی .
 ومحق اولدیغی تقدیرده سزک معاصیکزه اشترک ایدرمی .
 حاشاثم حاشا انسانک شکایاتی موجب اولان سیأت اصلا
 قضا وقدردن نشأت ایتمز . بصیرتنه حیلمات ایدن انجق
 کندی غفلتیدر . بو کونه ضلالت وغفلت انسانیه نک منبعی
 معارج علویه اولوب ینه کندو قلب ووجدانیدر .

❖ تیبیان ❖

ایشته طیف بویله سویلیوب سوزی کسدکده افکارمده بر ازدحام
 حاصل اولوب برخیلی مدت ساکت وصامت قائم .
 ونهایت ینه جسارت ایدوب سوزه باشلدم دیدمکه ای پری
 خرابه نشین سنک دهشت وخضورک بنی لال وبیمجال ایتدی
 ایسهده لسان حقیقت بیانک افکار ووجدانک اعتقادو اعتمادنی
 مستوجب اولشدر . اعتراف جهل ایله استعفای تقصیر
 ایدرم . حیف انسانک موجب فلاکتی اولان بو عمی عجب
 مجاز آتیده مؤدی اولورمی . صدای حقیقت سامعه رس
 اعتماد او لمدن اندن اعتراضه مقتدر اولدمسده بر کره
 وقوف تام حاصل اولدقدن صکره البسه اکا تبعیتدن کیرو
 طورمیه جفمدر . آه اکر بر کره قلبه کسب اطلاع ایتمش اولیدک
 حقیقته اولان میل ومحبتی آلاردک . بنی بو وحشترارده
 کوردیکنه سبب تفحص حقیقته اولان شوق و آرزومدن
 دکلیدر . افسوس که بن طی مراحل ایدرک بو وادیده

آثار امصاری زیارت ایتد کجه کوردیکم مذلت و خرایت بنی
 نو عمک ذوچار اولدیغنی فلاکت و مشقتی اکره ررق حاصل
 ایتدیکم حزن و کدر فلبه تأثیر ایدرو بن کسندو کندیمه آه
 ایدوب دیدمکه بو بیچاره انسان محضا آه و فغان ایتک و گرفتار
 یچمه اکدار و احزان اولق ایچون خلق اولمش اولمیدر .
 بویله ججه افکارمی انسانک بوفلاکتلرینی تدقیق و مطالعه
 توجیه ایله برچاره اراغنه صرف ذهن ایدوب دیدمکه ارتق
 شو فاسد جمعیتلر دن ایریلوب روح انسانینک انقباض ایتدیکی
 دارات و احتشامدن قاچار و مذلت و حقارت ایچنده خاکسار
 اولان فقر و احتیاج کلبه لرندن تبعادله کیدر تک و تنها خرابه لرده
 یاشارم . و شو مبانی قدیمه بی مطالعه ایله ازمنه سالفه نک
 حکمت و قدرتنی یاد ایدرم . و شو قبورک اراسنده آسیماده
 ذول قدیمه نک عظمتنی و اقوام سالفه نک فخر و مباهاتنی اظهار
 ایدن قوه علویه بی تذکار ایلمرم . و اصحاب قوانینک خاک
 بدنلرینه ملل و اقوامک سعادت و فلاکتلرینک اسبابینی
 و جمعیتلرک بر صلح و مسالمت اوزره بولمیر یله انسانلرک بر رفاه
 و سعادت دائمیه ایچنده یاشاملرینک چاره سنی سؤال ایدرم
 دیوب و اوکجه باقوب سکوت ایتدم . و پرینک جوابنه
 منتظر اولدم . دیدیکه صلح و سعادت التزام حقانیت ایدنلر
 حقنده حاصل اولور . ای هر دجوان مادامکه سنک قابک کمال
 اخلاص ایله تهری حقیقت ایتکده و مادامکه چشم بصیرتک
 بو قدر اعتقادات باطله پرده لری اراسنده یننه انی کورمکه
 ابراز قابلیت ایلکده در سنک بو مسؤلک البته ضایع اولمز .
 (بن سنک)

بن سنک ارزو ایتدیگک حقایق نظر تدقیقکه عرض ایدر
 وشو دیلیدیگک حکم عالییه بی بیان و ایضاح ایلرم . بو قبورک
 حکم خفیه سنی و از منہ قدیمه ک معلومات غربه سنی بیلدیرردم .
 دیهرک و یانمه یاقلشهرق البنی باشمه قویدی و ای فانی قیام ایت .
 و مجلای افکار و حواسنی غبار ضلالدن تصفیه ایله دیدکده
 همان کندمی بردنبزه انوار لاهوتیه ایچنیده روابط و علایق
 ناسوتیه دن رهایاب کوردم و برینک طیرانیله برابر صعود ایدن
 بر بخار خفیف ایچنیده اقطار علویه یه نقل اولندیغمی حس
 ایتدم . اوراده هوانک طبقات عالییه سنده نظرمی سطح ارضه
 عطف ایتدیگده بر منظره جدیده کوردم سمت قدیمه ابعاد
 نامحدوده ایچنیده یوزر کره قره مشابه بر کره مشهودم اولوب
 لکن اندن کوچورک و ضیاسی دها کوشک اولغله بکاسطحنک
 بو طرفنی عرض ایتدیگده ایدی بو سطحک کورونشی بعضیلری
 میاه متبخریه و بعضیلری اسمر و یایشیله مائل قیررنکلو بیوک
 لکه لردن عبارت بر رمز عهیه مشابه اولوب بن بولسکله لک تدقیقنه
 حصر نظر ایتدیگده ایکن پری تکرار ایدوب ای جستجوی حقیقت
 ایدن انسان بو منظره بی تفرس ایده بیلدکمی دیدی . ای پری
 اگر بر دیگر طرفده کره قری کوره مزسم بونی اوطن ایده حکم
 چونکه قرک خسوفنده رصد لره باقلدیغی زمان انده کوریلان
 لکه لره بکزیور که بو مختلف لکه لک بعضیلری دکزلر و بعضیلری
 قره لر اعتقاد اولمشدر دیو جواب ویردم . اوت بونلر قره
 و دکزلردر بونلر ایشته سنک ساکن اولدیغک کره در دیدکده
 عجایب بو فانیلرک یشادقلری ارضیمدر دیو صحیحه ایتدم .

اوت بوساحه غیرا که برطاقه ... شامل اولمش و او قطعہ لرده
 همان هر طرفدن محدود بولمشدر . ایسته سزک بھر محیط
 کیر تسمیه ایتدیکنز دکن که قطب جنوبیدن ابتدا ایله خط
 استوا به قدر متمد اولمش و هندو افریقا کور فزینی تشکیل ایش
 و صکره شرقه طوغری دونوب مالزیاطه لرینک اطرافدن
 تاتارستان حدودینه قدر وارمش و غربه دخی افریقا و اوروپا
 قطعہ لرینی احاطه ایله آسیانک شمالنه قدر کیتمشدر . سمت
 قدمزده کی شو مربع الشکل شبه جزیره جزیره العرب و شمالنده کی
 شو قطعہ جسمیه که وسطلری عماردن عاری و سواحلی یشیله
 مائل اراضی حاره زنجیلرک ساکن اولدقلری صحاری و جهت
 شمالیده شو بھر نامنتظم مستطیلک اوتنه طرفنده کی چنستان
 و اراضی مزروعه اوروپانک قیرلری و صاغ طرفنده بھر
 حزر دنبرو متمد اولان قارلو و خالی و ادیلر تاتارستان و بزه طوغری
 کلدکده شو حزرین ساحه بیضا قومی چولو که چینی دنیانک قطعہ
 سائر سندن تفریق ایتمشدر . ایسته بر سطح مائل اوزرنده
 نظر مزدن همان تباعد ایتکده اولان شو کوردیکر الکادر
 شو سواحله کوردیکر پروزلودیلار و شومشست نقطه لر
 عطریات و بظورات صاحب لری مالز تعیر اولنان اقوام مغمومه نک
 ساکن اولدقلری شبه جزیره لر و اطه لر و شودکزه طوغری
 متمد اولان ارض مثلث مشهور هند شبه جزیره سی و شو غانج
 نه ری و بتک صرب طاغلری و کشمیرک صحرا ای برکت افزاسی
 و بحرستان چوللری و دجله و فرانک سواحلی و نیلک جدا اول
 مغرزه سی هپ بولردر دیدکده سوزینی کسوب ای بری
 (پرفانینک)

برفانينك نظرى بو تباعده بونجه اشيايى تفريق و تمير نصل
 مقتدر اوله ييلور ديديكلمه همان كوزلمى سيلدى و درحال
 برقارتال قوشندن كسكين كورمكه باشلدم . نهرلى برطولاشق
 شريت و طاغلىرى برطاقم قارشق تومسكاروشهرلى برشطرنج
 تخته سنده كى خانه لوقدر كوره بيلدم . وپرى مشهورمن
 اولان اشيايى برمقيه كوسترمكه باشليوب شوچواده و نيلك
 جريان ايتديكى و اديده كورديكى كز تلال بروقت قديم
 (اتوپيا - حبش) نك موجب فخر و اغترارى اولان
 مدائن مشهوره نك انقاضى و ايشته يوز قدر سرايى حاوى
 اولوب بونجه علوم و صنايعك مركزى و حالا اقوام حاصره نك
 مقتداى افكارى اولان اعتقادات خفيه نك منبع و منشى
 بولنان (تب) شهرى ودها آشاغنده شو طويدن كورينان
 كومه لر اهرام مشهوره و اوته طرفده بولنان شو طار بوغاز
 و دكز و جبال منيعه فينكه اولرك ملكتى و اوراده سور و صيدا
 و اسقالون و بنغازى و بيروت شهرلى واقع اولوب وشو
 صواقنديسى غرالاردن نهرى و بوچيبلاق قيارده بتون
 دنيايى طولدرمش اولان نيجه وقوعانك محل ظهورى ايدى
 و ايشته صحرايى تيه و طورسينا كه شمدى بويله اثر عماردن
 برشى كوره مديكك بو برلر بروقت مخزون ثروت اولمش ايدى
 فتىكه لورله بنى اسرائيل جزيره العربيه چيقوب بصره
 كورفزندن (هوبلا - بحرین) انجوسى و حفر (زنكبار -
 هند - سوماتره - جاوه) اتونى كتورمك ايچون دونخالرينى
 بارندردقلىرى ادوم مر سالى بو سوا حمله بولنوردى .

اوت رواج و کسادى ملل قدیمه نك موجب اقبال و زوالى اولان
 تجارت تریبیه نك مرکزى بو عمان و بحرین د کز لرینک سسوا حلی
 ایدی . زنجیلرک کتور دکلری انواع بهارات و سیلان اطه سنک
 احجار ثمنه سی و کشمیرک شاللى و غولقوند مجوه راتی و مالدیو
 عنبری و بتک مسکى و هندقوشینک عودا غاجى و هندستانک میون
 و طاوسلری و حضر موتک کونلکى و بخورلری و افریقانک سیم
 وزرى و فیل دیشلری هپ بورانه طویلانور صاتیلوردی
 و بو اصحاب تجارت مصر یا خود سوریه کیلرله گاه بحر احمر
 یوليله امدشد ایدوب نقل ایتکلى اموال ایله تب صیدا و منف
 و قدس شهرلری احوال اولور و گاه شط و فرات نهر لرندن یوقارو
 سفر ایدوب آثوریلرک و کلدانیلرک و فارس و ایرانیلرک غیر تلرینی
 تحریک ایدرلردی لیکن بو ثروت کیدرک سوء استعمال اولنوب
 عاقبت انلر کده حکومتلرینی مضحجل ایتشد . ایشته اصطخرک
 دارات و احتشامنک منشی اولان محلیکه شمى یالکزن عمودلری
 کورینیور ایشته همدانک یدى فات سوریکه خراب اولمش
 طور یور و سور بابلک ایشته شو یغندیلر دنبشقه بر اثرى قالماش
 و نینوا و تدمر و دها امثالی شهرلرک یالکزن ناملری قالمشدر . آه
 بو اسامى ابد مفخرت و بو اراضى مشهوره و بوبقاع مذکوره
 نقدر درین عبرت لر و یرر و بو یرلرک سطحنده نقدر حقایق
 منقوش اولمش کورینور ازمنه ماضیه نك یادکارینی ذهن و خیاله
 یکیدن ارجاع ایدر ای قرون مخالفه ایچنده بولنان و حیات
 انسانیه نك شاهدلری اولان یرلر مطالع انسانیه دن خبر و یرک
 سویلیک که بونلرک طور و حر کتلى نیجه گذران ایتمش و بو
 (عواقب)

عواقب و خیمه نك سبیلری نه اولمش بوفلا كبتلك خفایاسنی
 اظهار ایدك تاكه اقوام ماضیه نك احوالی اقوام حاضره
 و مستقبله ایچون بر مقیاس و تجربہ اولسون .

﴿ جمعیات بشریه نك اسباب آفاتی ﴾

افراد آدم استعدادات فطریه سنك تلقیاتی حسبیلہ اشیای
 موجوده دن احساسات انسانیه ذوقبخش اولان کیفیاته کسب
 و قوف و اطلاع اتمکله بر طاقم اشتیاقات غیر محدودیه دوچار
 و گرفتار اولمش و ارتق طبیعتك دفع احتیاجات صحیحه سی و ایغای
 ذاتلری ضمننده همیشه ایتدیكى اسباب حظوظات معتدله و اطمینانه
 قانع اولمیوب انك مافوقنه کچمشلر و محصولات ارضیه و صناعیه
 لريله تعیش ایتکله قانه میوب یکدیگر لرینك اموال و معیشتنه
 تعدییه باشمشلردر . مثلا بر قوی برضعیفك ثمره مساعیسنی
 الندن المغه هجوم ایدوب شخص ضعیفده مدافعه ایچون
 دیگر برضعیف ایلہ برلشمش و اقویا دخی بریره کلوب امر معاشده
 نیچون بز بو قدر مشاق و محنه تحمل ایدلم ضعفا چالشسون
 بز ییلم دیهرك حاصلی بوضعف و قدرت جهتیله نوع بشر
 طرف طرف اولوب ایشته جنك و جدال اولوقندن باشمشدر .
 بو حالده محبت نفس بر اعتماد و سعادت حالی موجب اوله چق
 ایکن بر درجه افراطه و اروب جهل و نادانیدن تولدایدن
 حرص و آز ایلہ برابر سطح ارضده ظهور ایدن بلایا و دواهی نك
 اساسی اولمشدر . اوت حرص و جهل فلاکت انسانیه نك
 ایشته ایکی سبب مستقلیدر و سائل سعادت و رفاه حقیقه افکار
 و اعتقادات انسانیه بی تعلیط ایدن و قواعد و قوانین طبیعه یی

او نوتدیران و انسانک اشیاى خارجه ايله اولان مناسبات و ارتباطى
 اخلاق ایدن و اخلاق بشریه یی افساد ایلین بونلردر انسانک قلب
 و وجدانه عدم اعتماد ايله سارک اسباب معیشتنه تسلطی و اخلاق
 اجتماعیه یی اخلاق و افساد ایدیشی هب بونلردن نشأت ایدر .
 انسانک انسان و اقربانک اقربا و تابر الکانک دیکر بر الکا
 حقیقه دأما بر سلاح عداوت استعمال ایدرک سطح ارضک خون
 الود اولسی جله حرم و جهلدن نشأت ایتش فناقلردر .
 حرم و جهل سیلر ايله جمعیتلرده حاصل اولان بغض و عداوتلر
 انسانلری یکدیگر ندن ایروب ملیتلر تشکل ایتش و نیجه فاسد
 و مفسدلر پیدا اولوب خلقه حرا اولان افراد بشرک کیمی حاکم
 و کیمی محکوم قالمشدر . ایشته انسانک حرم و جهلی بوجمهیتلرک
 بلیاتنی مؤدی اولمش و نیجه الکارک خرایت و اضمهالنی و نیجه
 شهر و ملتلرک اندراس و زوالنی استلزام ایتشدر .

❁ نوع بشر اصلاح اوله جقمی ❁

پرینک سویلدیکی بو کلمات اوزرینه حاصل اولان احساسات
 مؤلمه ايله مذکوره نک تأثیرات شدیدیه سی بنی دوچار
 اضطراب ایدوب حیف بوملتلره دیوباغردم و سیلاب سرشکیمی
 ریزان ایدوب یازق بکادیدم آه سعادت و رفاه نوع بشردن
 شمدی مأیوس اولدم . مادامکه بوفلاکتلرک منشی کندى
 اطواری و مادامکه بودردک دواسی یالکز کندى افکار ایدر .
 بونوع مؤبدا بوفلاکتلردن تخلص کریبان ایده میه جکدر .
 اصحاب اقتدارک حرم و آزینی کیم ضبط ایده جک و ضعیفای
 کیم ایقاظ ایلله جک خلقک حقوقنی کندولرینه کیم بیلدیره جک
 ورؤمائی

وروسایی و طیفه لرینی ایغایه کیم اجبار ایده جک . ایشته نوع
 انسان دائمی بویله کر فتار درد و محنت اولقده و ایشته بویله
 افراد و ملیتلریکدیگرینه ایصال کزنده و خسار ایتمکدن کپرو
 قلاماقده اولوب بوسیلله بو پرر هیچ بروقنده مظهر حضور
 و مسعدت اوله میه جقدر . دریغکه اصحاب فتح و ظفر
 یکدیگرینی تعقیب ایله کلور کچر و اصحاب غدر و اعتسافک
 قدرت و قوتلرینی اللرنندن نزع ایدر . لکن انلرک مسلاک
 ظلم و اغتصابنه اقتدا ایتمکله سطح ارضده یالکز ظلمه تغییر ایدر
 اما ظلمینه باقی اولور .

بو حالده پری به توجه ایدوب ای پری ارتق یأس و فتور جانمه
 یتمدی دیدم انسانک خلقت و طبیعتی اکلایوب بیو کلرک
 شدتی و کوچکلرک مذلت و مسکنتی تصور ایتمکجه ارتق
 حیاتدن ابا و استکراه ایدیورم انسان همان بو ظلم و اعتسافه
 فدا اوله جق اولدقدن صکره بو محله اصحاب فضیلت ایچون
 اجزای وجودینی خاک مزاره ایثار ایتمکدن بشقه نه تمتع حاصل
 اولور پری بویله دینیکمده بکا نصب نظر ایدوب بو تأثر اتدن
 حصه یاب اوله رق برمدت اختیار صمت و سکوت ایتمکدن
 صکره تکرار کلامه آغاز ایله (اویله در . فضیلت مودت ایله
 قائم اولور . اصحاب حرص و طمع اذا وجفا ایتمکله قانع اولمز
 لکن ارباب فضل و ورع مکافاتیه بیله تنزل ایتمز . اما بو
 قلبه کیم مالک اولمشدر . انسان بر حادثه ایله براعتقاد حاصل
 ایدر . و دیگر بر وهم و هراس ایله آنندن نکول ایلر هوا
 و هو سنک استمدالاتنه تابع اولور .

ای نوع بشر درن مایوس اولان انسان بو حکم و فراریکی قنغی
 وقوعات و محاکات اوزرینه مبتنی اولان حساب دقیقه تطبیق
 ایندک انسان ایچون بو اشیای موجوده دن نشأت ایدن اسباب
 سعادتک عجباً انسان حقنده مؤدی فلاکت اولان اصیبایدن
 ضعیف اولدیغنی تحقیق ایندکی یاخود تاریخ بشری به عطف
 نظرله ماضی بی مستقبله تطبیق ایدرک انسانک بر درجه کماله
 وصولی ممکن اوله میدهغنی آندغنی استخراج ایندک . جواب
 ویرکه انسانک بدایت خلقتندنبروجهیتلر هیچ برترقی ایتماشلر
 واصلامطالع سعیده به مظهر اولماشلر میدر . انسانلر حالا
 بو حال و حشده ظلمات جهل و نادانیده سباع و وحوش کبی
 اورمانلر ایچنده می یاشیورلر . ملتلر کره ارضده بر زمان
 کورلدیکی کبی یکدیگری حقنده صورت تحکم و تجبرده می
 بولنیورلر . اگر بر زمان و بر محلهده اصلاح حال ایتمش انسانلر
 موجود اولدیمشسه نیچون سائرلرده اصلاح اولسون اگر
 بعض جمعیتلر کاله ایرمشسه نیچون غموم جمعیتلر اودرجه به
 ارتقا ایده مسون بو بایده موانع مقدمه دفع اولنسونده موانع
 سائره نیچون باقی قالسون .
 سز نوع انسانی دائماً بر حال تدیده می تصور ایتمک استرسکز .
 زنهار بو توحشک آفات و شأ متلرندن احتراز ایدک . حال
 حاضر دن ناخشنود اولان ادم ماضی ایچون بر کمال تحصیل
 ایدرکه بو خیال ینه کندو در دینک بر صورت و تمثالیدر .
 امواتی احیانک معاینه اویکوب مدح ایدر و اخلاقی اسلافک
 عظامیله اوروب طعن ایلر .
 مابعدده بویله بر کمال کوسترمک وقوعات و حقیقتک دلالت
 (و شهادتی)

و شهادتی انکار ایتمکدر . و اگر وقوعات سالفه حقیقه تردد
 ایدیلورسه بوده انسانک خلقت و طبیعتی بیلکدن اهر اض
 ایلمکدر . چونکه بودعوانک اثباتی انسانک معلوماتیله برابر
 متولد اولدیغنی و بلا تبحر به مواد غذائیه بی مواد سمیه دن
 تفریق مقتدر بولندیغنی و برچو جنک بر اختیار ادمدن عقلو
 و اوصلو اولدیغنی و کوزمنک کوزلودن دها امینله یور و ذیکنی
 و انسان تمذنگ مردم خوارلردن زیاده شقی اولدیغنی و الحاصل
 تجارب و معارف بولنده هیچ برترقی ایده جنک مرتبه بولندیغنی
 اثباته متوقفدر . ای مرد جوان بو مزارلرک لسان حالی
 و شومانی تذکاریه و خرابه زارک شهادت و استدلالی اوزرینه
 اعتماد ایتمکه بوبقه لرده اولان آثار عمارک اندراس و زوالی
 بلا شبهه بولندقلری بر قاج عصرده وقوع بولمشدر . لکن
 بونلرک سکانشدن اولان ملترک فضل و مدنیتری زمانی تحقیق
 اولنورسه اساس شان و عظمتلرینک حقیقتدن زیاده بر شهشه
 و دبده اوزرینه مبتنی اولدیغنی اکلاشیلور . و اسکی حکومتلرک
 الک مدوح لرنده بیله درلو مقامد و شقاق و نیجه ظالمانه عادات
 ایله فساد اخلاق کوریلور که بوسوء احوالی متعاقب انلرکده
 زوال و اضمحلاللری ظهور ایتمشدر . بو اسکی حکومتلرک
 اسامی عموماً جبر و قهر اوزرینه قورلمش اولوب قومدن قومه
 بر تعدی و تسلط انتقال ایتمش و نیجه وحشیانه جنک و جدالر
 اولمش و بین الملل نقدر غدارانه شقاق و نفاق نکون ایده کلش
 و عدلرنده حقوق انسانیه تماماً مجهول قالمشدر . و اخلاق

انسانیه بر تعصب و یار اعتقاد باطل ایله محوایدیلوب نیجه او هام
 و خیالات نقدر انقلابی موجب اولمشدر .
 کرچه ملل موجوده بوبلیاتدن بسبتون وارسته دکلسده
 ینه اولدقجه اوشدتلر از الوب ازمئه ماضیه دن قلان تجر به لر
 جمله ضایع اولماشدر . خصوصاً اوچ قرندن پروانو ارمدنیت
 افکار عمومی بی تنویر ایتکده اولوب نه محارب لرده اسکی غدارانه
 معامله لر اجر اولتمقده ونه ده بین الملل اودرجه ده بغض و عدوانه
 انهماک ایدلمکده ونه ده او قدیم قهر و جبر اوزرینه مؤسس حکومتلر
 و اومکروه و مذموم اسارتلر کورلمکده اولوب ملتلر یکدیگه یکر یله
 حسن معاشرت و تجارت ایتکده و اولدقجه حقوق انسانیه یه
 رعایت اولتمقده در . باخصوص اوروپاده علوم و معارفک
 انتشارندن بروعمو ماخلق حقوق انسانیه و وظائف شخصیه لرینی
 اوکرنوب اوزر لرنده کی انوار مدنیت کیتد کچه توسع ایتکده
 اولوب اصحاب اقتدار اولنلر منافع مخصوصه لرینک دوام و بقا سنی
 منافع عمومی یه مر اعانده بولمغه مجبور اولمشلر . و ضمه فادن
 بولنلر دخی رفاه و سعادت انسانیه نک تحصیل علوم و معارفه بذل
 همت و دائماً صلح و اسایش اوزره بولتمغه سعی و غیرت ایتکله حاصل
 اوله چغنی درک ایتمشلر . حاصلی کیاز و صفار و ارباب اقتدار
 و اقتدار بووقایعی اکلا یوب اکا کوره توفیق هر کتله ایشه
 ینلرنده خیلی صلاح حال اولمش و آن بان تر قیده بولمشدر
 بو حال دوام ایتد کجه بین الملل بر موازنه حقوق و منافع متقابله
 حاصل اولوب هر ملت دیگرک حقوق و منفعتنه رعایت ایدر
 وهپ بر فکر و نیتده حرکت ایدوب ینلرنده کی اختلاف و مباینت
 (منیدفع)

مندفع اوله رق بو محاربه لر ارتق تکرار ایتمز و تحکم و اسارت
 کبی بر طاقم او یغونشز لقلره کیمسه قولاق و یرمز و بتون ملتلر
 اتحاد ایدوب عموماً بر اصول و قانونه رعایت ایدر لر و نهایت الامر
 سطح ارضده صاحب قانون بر ملت حکومت ایده جکدر که کره
 ارض او قومی مراتب سعادتک اوج اعلاسه اصعاداتک ایچون
 قدومنه منتظر در . حتی بو کابنده انتظار ایتکده یم دیر کن اوت
 ایشته باشدی بر صدای حریت ایشید یورم
 بر بیوک ملت استحصال حریت ایچون سویلنیور که بو نلرک حالی
 عوامک تعجبینی و ظلمه نک دهشت واضطر اینی مؤدی اوله جق
 و بتون ارضک امیدینی تجدید ایلیه جکدر دیدی .

✽ مرتبه کالاته وصوله امکان ویر میان موانع عظیمه ✽
 و بویله دیدکده بنه سکوت ایلدی . فقط روح و افکار مده
 حاصل اولان احساسات مظلمه سببیه وجدانم بوسوز لر
 اعتماد دن امتناع ایتدیمسه ده ارتق برینک بوسوز لرینی جرح
 ایله مقابله ده احتراز آ بن دخی اختیار سکوت ایلدم . بر از
 فاصله دن صکره بکا توجه ایدوب اوزریمه نظر دقتینی نصب
 ایله (سن سکوت ایدبورسک اما قبلک کمال اضطراب و ارتیابده
 اولوب اظهارینه جسارت ایده مدیکک بر طاقم مطالعات ایله
 طولمشدر) دیدیکده ای پری بو بایده عجز وضعف من طولایی
 استغفای قصور ایدرم شبهه سزدر که سنک دهان حقیقت
 بیانکدن هر نه که صادر اولورسه حقدر . لیکن سنک فراست
 علویه نک معارج لاهوتیه دن اعطا ایتدیکی معلومات نظ
 بصیرتک آفاق حقایقنده نیجه سحاب حیرت و ارتیابه مصادف

اولدیغی مسائله متعلق اولدیغندن طوغریسی قلبده بر اعتماد حاصل اوله میوب انجق بوراده اندیشهم بو صورتده حاصل اولان شهباتم تقریر حقیقت تأثیرکزه مبادا برکونه تعریض اولسون دیوجواب ویردم . یوق شهبه نیچون بر تهمت عد اولسون انسان وجدانک خلافتی اعتقاد ایتکه مقتدر میدر . اکر بر حقیقت حد بداهته وارمش و فعلیات مهمه می کورلشسه واقعا انی انکار ایدن طعن اولنور . وبو انکاری کورلکنه جل ایدیلور . لیکن او حقیقت اشکار اولمیوب مشکوک و مظنون بر حالده اورسه انک ذاتنده اولمیان بر کیفیتک وجودینه فصل اینانیلور و فصل اعتقاد اولنور . حد بداهته وارمیان بر حقیقته اینانق هلام جهل و نادانی و ایمان بلا تحقیق مستانم ضلال و کراهی اولور .

اصحاب درایت هر شیء تحقیق و محاکمه ایدوب افکارینه تطبیق ایدر . و طبایع سلیمه اصحابی بر مسئله نک قضایای متناقضه سنه صرف ذهن ایدر که حقیقت انلره ظاهر اولور . موهوماتک دلائلی جبر و قهر در دیدی .

بو سوزلر اوزرینه قلبه خسارت کلوب . ای پری بنم افکارم سر بست اولدیغی حالده دیمک اولدیکه بن مرکز تسلیمتکز له حاصل اولان بر امیده متابعته نافلة کندیمی اجبار ایدیورم . انسان فاضل و مرد کامل بر سعادت ابدیه نخیلنه بالطبع مستعد و مائل ایسه ده حقیقت حالک تأثیر تصوری یو خلیسادن انی دائمًا احساسات الیه ایله ایقناظ ایدر . طبایع انسانیه بی و احوال حاضره بجهیات بشرینه بی مطالعه و امتحان ایتدکجه (هیج)

هیچ اولزسه بر عالم رفاه و سعادتک تشکلی بنجه قابل اجرا کبی
 تصور او نیور . لکن سطح ارضک هر قنغی جهتیه با قسم
 بر نتیجه سعیده بی استلزام ایدر استعداد انقلاب کوره میوزم .
 آسیا بر ظلمات نادانی ایچنده مبهوت اولمش چین اهالیسی بر قوه
 جبریه و قهریه التنده قلمش و پرستش نجوم ایله چشم بصیرتلی
 قیامش و بر اصول دائمی ایله مقید اولوب صورت تحریر
 و افاده لرینک صعوبتیه کسب معرفتدن محروم و بری
 اولمشلردر و هندلور بر طاقم قابل اصلاح اولمیان اعتقادات
 باطله یه فریفته اولمشلر و تاتارلر اجداد لرندن توارث ایدن
 جهل و وحشت ایچنده گاه چوش و خروش ایله اطرافه ایصال
 کزند و خسار و گاه حال قدیم لرندن اصلاً تغیر ایتیموب دائماً
 بر بدویتده قرار ایدر . عربلر بر فطرت زکیه اوزره
 مجبول او اوب تماماً قبائلک یکدیگرینه اولان خصومت
 وعداوتلریله مضمحل اولمقده درلر

افریقا لور مرتبه انسانیه دن دون بر خلقتده کویا یا کز
 خدمت ایتک اوزره یرادمشلر شمال اهالیسی هله کچی
 و یاقویون سورسیسی کبی دائماً بیولک صاحب لریک مالی اولیورلر
 نهایت جهل و حماقت و ظلم و سفالت ملتلی مبهوت ایدوب
 بر نتیجه سو اعتیاد حواس طبیعیه بی اخلال ایدوب و حتی
 حقیقت و سعادت حقنده اولان الهامات انسانیه بی بیله محو
 ایتمشلردر . لکن اوروپانک بعض بقعه لرنده حقانیتیه رعایت
 اولمغه باشلشسه ده معلومات خصوصیه ده اعمومه نشر
 اولندی می و حکومتلرک قابلیت و استعدادلری منافع عمومیه یه

صرف ایدیلورمی • وشو کندولرینی تربیه اولمش عد ایدن
 ملئرکه اوچ قردنبرو حقسزلقلری دنیایی استعاب
 ایتدیمی و تجارت ادعاسیله هندی استیلا ایدوب بر جدیدی
 تخریب ایتدیلمی و افریقا اهلینسی حالا الك وحشیانه صورتده
 اسیر ایتدیلمی • حریت بویله ظلمه دنمی نشأت ایدمچک
 وحقانیت بویله ارباب جور و اعتسافک ایله می اجرا اولنه حق
 ای پری بن الک قمدن شهرلری و انلرک خلیای عدل و حکمترلرینی
 و بعضیلرک ایدئی انحصارنده قالان ثروت متراکمه یی و محتاج
 وآچ اولان فقرا و معجزه یی و حقوق عمومیه ایله بعض
 هیئتلرده کی اقتدارلری و مو قتا صلح و مسالمت اوزره بولنان
 ملئرلی و اصحاب تحکیمک عالی سرایلرینی و دارات و احتشاملرینی
 و او تربیه اولمش ملئرک محکومیت و سفالتلرینی هپ کوردم •
 باخصوص بر مانع دها کوردمکه افکارمی بوستون تحدیش
 ایتدی سطح ارضه باقدیغمده یکر می قدر بر برینه متخالف
 ادیان کوردم هر ملت بر دین مخصوص اعتقادیه دیکره مخالف
 بولمقده و بو اختلاف افکار جهتیله بین الملل درلو منازعات
 و مناقشات ظهور ایتتمکده در • ایشته انسان کندو کندویه
 بوسلسله جهل و هواسیله الی الابد مقید اولوب بوقیدلردن
 قور تلمسی انجق بر مثلی سبقت ایتماش حال سعادتیه نائل اولمسی
 و بتون بر ملنک بر طاق افکار و اهیمه و باطله یی ترک ایدوب
 بر مسلک حق و صحیح التزام و اختیار ایتسی ایله قابل اوله بیلور •
 هر کس حقوق طبیعیه سنک حدودینی تجاوز ایتوب کیمسه
 قوت و اقتدارینی سؤ استعمال ایتدیکی حالده رفاه و سعادت
 (حال)

حال حاصل اولش اولور لکن بو قدر شرائطه هیچ
 بروقنده رعایت اولنه جقمیدر بن بوتجدات وانقلاباتی
 کوره جکمیم کور رسم اولسم بيله اجزای وجودمدن چوق
 زمان اثر حیات زائل اولمیه جقدر دیدم . بو بویه دیرکن
 آرتق حوصلهٔ تحملم طار اولوب دههاز یاده سوبیلکه مقتدر
 اوله مدم . لکن پری آرتق جواب ویر میوب یالکز کندو کندوسنه
 سوبینورکن خفیا (شو آدمک امیدینی کسمیه لم تسلی ایدلم
 زیرا بنی نوعنی سون بویه بر آدم مایوس اولورسه ملل سائره
 نه حاله کیرر با خصوصکه ازمنهٔ ماضیه نک احوالیده بوسبتون
 موجب یأس وفتوردر) دیدیکی ایشتم

❖ علویت تفکر ❖

علویت تفکر بر فکر عالی بی کمال اختصار ایله بیان ایتکدر .
 مثال کن فیکون . بشرده دائم اولان کالدر
 جمال متحول اولور اثرده قائم اولان معالدر مأل منقل
 اولور . (تصویر افکار)

❖ علویت حس ❖

علویت حس طبیعت بشریه نک مافوقنده اوله رقی قوهٔ
 قاصرهٔ مغطوره ایله قدرت بالغهٔ فاطره کو سترمکدر .
 مثال (اغلیه رقی برصدای حزین ایله کاشکی
 (سیروسدن) چیقماش اولیدم دیدیکی آنده پدریکز کوزیه
 ایلشدی ایسه ده بيله مدم بو کیمدر دیدم اولیسم دیدکده جهنم

قیولرینی آپاش کوردیکمدن افزون ذهشتلنوب ❖ ای خار
ایشیدیورسک وای شمس سنده کوریورسک ❖ دیهرک
مظالمنی تعداد ایلدم . (یوسف کادل پاشا - ترجمه تلاق)
(مثال دیگر)

(بر مراد اولیحق بنیره کچسون عالم)
(بنجم مهر و مهی اولسون اثر پای عدم)
(مثال دیگر)

(یقیل ای طارم سپر برین سو یوک ای شمع قبه زرین)
(بوزول ای امتراج عنصر چار اوزل ای عقد عقده پروین)
(طاغل ای چند بی شمار نجوم طولوک ای ماه سر عتله همین)
(اغله ای ابرقیل یاشک باران ای کله ای رعد ایدوب فغان و انین)
(ای سحر چاک قیل کریسانک ای شفق ایله بغریکی خونین)
(بوروک ای شب لباس ماتمکی قراروب ایله خاطرک غمکین)
(فضلی)

(مثال دیگر)

(حیف اول مست حیاته قیدک ای ساقی چرخ)
(جام کاهه قائمه دن طولاش اجل پیمانه سی)
(ای زمین خوش طوت نوازش ایله ای روح الامین)
(کیم بو کوهر پاره بر شاه جهان جانانه سی)
(فاضل)

❖ فصل ثالث شرائط کلام ❖

شرائط کلامیه ایکی نوعدر نوع اولی لفظه و نوع ثانیه سی معنایه
تعلق ایدر .

(نوع)

نوع اول الفاظه تعلق ایدن شرائط بیاننده در

(۱) الفاظ غریبه استعمالندن اجتناب ایتماید.

مثال (حاصلی شرک مصاید صیاد کسای زهاد ردای تقوی قناع غرائق برقع ورع برنوص جائلیق قندیل جوامع صواع غارت مندیل صوامع رفاع خسارت منبر مساجد انبار عساجد ابار معابد منار اوابد زبان مرتاض ثعبان نقاض اسان ادیب حسام قضیب شمشیر خطیب تیغ هلاکو سنجق سائل رایت منکو جرار لشکر اشکر جرار دادار داور داور دادار اولدی) (شفیق نامه)

اشته شور کیده که لغتک پک چو اوت غریبه در

(۲) اسان اوباشه مختص اولان کلمات و تغییرات درج ایدلملیدر.

..... مثال

(۳) قلم فضلا سنک استعمال ایتد کلمی تغییرات قولانیلوب

فضلا سائر اصطلاحاتیلله یازلملیدر . فقط بوش شرط

اوراق رسمیه ایچوندر یوقسه غیر رسمی اوله رق موسیقی

اصطلاحاتی و یا خود صرف و هندسه تغییراتیلله بر کاغذ یازیله

یلور . و بلکه ده بووادی ممدوح و معتبر در لکن ابتدا سندنبور

عادی زمین افاده ایله یازلمش بر جمله کلامیه میانده هیچ ملایمت

ویا بوجه مناسبت کوز دلمیه رک او یله علی العمیسا عمود قوس

اسطوانه ادغام لفیف اجوف ویابو مثللو بعض تغییرات

علمیه درج و ایراد ایدیلور یسه اولوقت کلام مذکور ممدوح

و منفور اولور

مثال (اوروپایه یابلدی وزوایای مثلثه واقعه نك نسبت صحیحه
ایله اعظم اضلاعی اولان ضلع ثالث عجیب الآثار هر تقدیر ظل
افکن شکل انکار اولسه دخی مرتسم سطح ثبوت اولان مقیاس
احوال عمود صبیح کبی براهین هندسه ایله واصل مرکز یقین
اولغله اصحاب اساتئک خبایای صدور و خفایای شرووری
هر طرفدن مابولدی (عاکف پاشا - تبصره)

(۴) بعض لغتو واردر که هر پاده ده صور تلفظیه سی مختلفدر
بو مثللو لغات فضلائی قلم نزدنده نه صورتله مضبوط
ایسه اولوجهله استعمال ایدلمی و هر کله نك صورت املا
و تحریری کتب لغتده مرعی و میخذ قرار حد و دائره منی
تجاوز ایتمایدر .

(۵) کلامک صور ترکیبیه سی شوامور ثلثه دن بریله متصف
اولمی اوده سلاست متانت لطافتدر .
سلاست کلام اسان اوزره سهولته کلامک جریانی اقتضا
ایدن کیفیته دیرلر .

مثال (بوبنده صاقی الوداد که ترکیب اسان و جنانم
او خاندانک مانده جود و گرمیدر شو جهتله کسوه ثناری
سوزن طبع تیر و رشته جاندوز ایله) (مناظر الانشا)
کلامک اسانده عدم جریانه یعنی ثقلته سمیت و یرن شیلر
اولاح خ ص ض ع غ ف ق ه حرفلر نك کلمه واحده ده
جمع اولسی نضع رضع لعق و سائره کبی .

ثانیا آخرنده حروف مذکوره دن بری بولنان کله نك ینه اولنده
 اول حرفدن اولان کله دیگر ایله التصاق ایتسی . چونکه
 بونوع حرفلر نفسک جریاننی مانع اولوب بوده کلامک لسانده
 وقوفنی استلزام ایدر و بووقوف ایسه عدم سلاستی موجب اولور .
 ثالثا برچنسدن اولان ایکی حرفک کرك کله واحده کرسه
 ایکی کله ده جمع اولسی .
 کله واحده یه مثال اینجولر معناسنه اولان درر و سبب
 و عسس و دده و ققوم و سائره کبی .

کلتینه مثال لب بلب جام می قیش شلوا ری حلب بالی
 و سائره کبی .

متانت کلام کلامک حاوی اولدیغی کله لرده جزالت یعنی
 رکاکتک ضدی بولنان فصاحتک وجودینی و مذکور کله لرك
 مفرغ و دوکک یعنی تکلفدن ازاده بولمنسی اقتضا ایدن کیفیته
 دیرلر ، و کلامک تکلفدن ازاده لیکیده ادواتک آزیغنه و انصباب
 کلامه مانع اولان اداتلرک بولنماسنه مقوققدر و متانت دیمک
 فده عنویت و سمعه لذانت او زرینه متین اولمی دیمکدر
 یوقسه وحشیت دکلدرد . متانت اوصافی حروب و مشاچرده
 وقوارع تهدید و تخویفده و بوکا مماثل مقاملرده ایراد
 و استعمال اولنور و الفاظ جزیه و متینه مهابت و وقار صاحبی
 اشخاص کبی تخیل اولنور و کلمات متینه نك اکثر حروفی
 مجهوره دن زیاده مستعلیه و شدید اولمیدر چونکه متانت
 کلامده جزالت مطلوب اولدیغندن و حروف مستعلیه

و شدیده نك جزالت كلامه دخل كليسى بولند بنندن او جهته
حروف مستعليه و شدیده الك زياده بولميدر

حروف مستعليه (خصص قطعظ) حرفلى و حروف
شدیده (اطقت جدك) حرفلىيدر

مثال وقتاكه اعداد احبامرة بعد اخرى تجارب
بيان و محارب امتحانلرنده كورديلر كه بو قليل البضاعة و قصير
الباعه نك حروب ابداع و ضروب اختراعى مجزة موسى
كبي قلم ايله عصا آسا حساد جواد فؤاد و صخره نهادهك يتابع
تحسينى مجارى لسان اوزره جارى ايتدى و مانند الحان
داؤد صدای آفرين هر ضد و حسود كوش هوش صديق
و حقوده ايتدى . (مناظر الانشا)

لطافت كلام شول بر كيفيتدر كه كند و سنده نشاط قلبى
موجب معنار بولنديغى كبي كله ريده لين و خوش اوله و الفاظ
لطيفه و رقيقه اخلاقى لين و خوش مزاج اشخاص كبي تخيل
اولنور . و لطافت او صاف عشق و شوقده و استجلاب
حسن نظر و اخلاصده و استعطافده مستعملدر

لطافته مثال انك سلاميكه نفحة نسيم مستطابى سينه لاله
سيرا به آتش حسرت آتار و شمه فواج بهارى ناف آهوى تار مشك
نابه خون مذاب قاتار . (مناظر الانشا)

(٦) فقرة ثانية كله لرى فقرة اولى كلاتنك وزنى اوزره
اولميدر . اكر كله لرك بعضيسى يا خود هيسى
متجانسة الحروف اولورايسه دهها حسندار اولوز و لفظ
(عربى)

عربی مقابله اول و زنده لفظ فارسی کتوریلور ایسه مناسبه
 دوشر . مثلا جبین ایله زمین حیران ایله خندان و سائر
 کبی . و بعضا اوله بیلور که کله لر و زنده مطابق بولنور ده
 عدد حروفده اولمز مثلا خوان ایله نان بر و زنده در فقط
 خوان درت حرفلی و نان اوچ حرفلیدر اشته بویله متوازن
 اولوب فقد عدد حرفی زیاده اولانلری فقره ثانیه ایتلیدر
 و برده کله لری خفیف اولان فقره لری مقدم و ثقیلاری ثانی
 ایتلیدر مثلا جهان جهات کرم و عالم علو هم کبی . فقره
 ثانیه قلت و اکثر الغاظه فقره اولایه مساوی اولیدر .

ولسان ترکیده فقره لک حاوی اولدیغی کلماتک ایکیدن سکرزه
 قدر اولسی مستحسندر و نهایت اون ایکی کلمه قدر جائزدر
 زیاده سی مقدو حدر و هر ایکی فقره کلامیه دن برینک لفظی
 سلیس و دیگری معنا خوب اولسه اولسا است لفظیه سی بولنانی
 اول و لطافت معنویه سی اولانی فقره ثانیه عدا ایتلیدر .

مثال (کچنده دودست افتخار ایله آلدیغم و نقش
 و نکار معانیسنه خیرته قالدیغم تحریرات سنیدرینک حاوی
 اولدیغی تصویر دایریری اله و کلبک مفکرده مرسم اولان
 خیال عالی رینی دله آله رق بر اکا و بر بوکا عطف نگاه اشتیاق
 ایتدکجه خیالی عین طراوت و مثالی محض مکانت بولدیغمدن
 خیالک مثاله مطابقت عینیه سی حقنده مسلم اولان قضیه حکمیه
 بو خصوصده اشکال عقیقه صره سنده کوردم .)
 (لطائف انشا)

مثال دیگر (اسان خامهٔ معجز پیامندن ینابغ حکمت جاری و کلام مؤثری مانند کلاب ورد احوال علمه ساری فن حکمتده مسئله آموز لقمان و صنایع بدیعیده استاد خواجه جهان اولوب دررغرر اطباب و ایجاز و جواهر و زواهر حقیقت و مجازی سلاک ملکینه دیزمش بر استادخرد پیشه و بر مستوفی صاحب اندیشه ایدی)
 (صدقی پاشا - رسالهٔ برف و بهار)

(۷) ترکیبده ادوات پک آز قولانلی و اولغله بولغله مثلار روابط کلامیه اقتضاسز اتیان اولماملیدر .

مثال
 (۸) هر ایکی فقره ار اسنده صنعت شمع مرعی بولمایدر .

مثال (هر قوم مذموم کندی قولی اوزره سرحد اسلامده افنای عمر و ترضیع اوقات و جمع معایب و تحصیل سیئات ایدر ایکن عساکر معاصی حصن و جودینی محاصره ایدوب محصول مزراع دل و جانی اولان خوشهٔ صلاح و ایمانی پامال اولدیغندن غیري چارسوی خلقنده اولان ارزاقی دخی یغماوزو ایای دکانچهٔ دماغنده بولنسان ذخایر عقل و ادراکی تاراج کردهٔ سپاه شقاوهوا اولغله . .)
 (ویسی - لطائف انشا)

و بالاده یازیلان مثاللرک هپسنده صنعت مذکور مرعیدر .
 (۹)

(۹) کلمات مزید فيه لسان عربده قنغی معنایه استعمال اولنور ایسه اوراده قولانوب قاعده صرفیه به قیاس ایله سائر محله ایراد ایتمالی مثلا استقلال کله سی کیسه ثلاثیسی قلت اولدیغی جهته معناسی قلتی طلب دیمک اولور حالبوکه کله مذکوره بین الناس بو معناده ایراد و استعمال اولمز

(۱۰) اقلام و السنه جهالده شایع برطاقم الفاضلی منشی اولان کسنه تقریر و تحریرده ایراد و استعمال ایتمالیدر

مثلا بر لفظ اوله بیلور که جمعی مستعمل و مشهوردر لکن مفردی استعمال اولمز قیاس و قاعدهیه قالمشوبده آنک مفردینی قوللانمالی اطراف معناسنه اولان ارجا کله سی کیسه مفردی نامستعملدر و بونک عکسی طیف (اویقوده خیال کورمک) کله سی کیسه مفرددر جمعی مستعمل دکلدر بونی سیوف و ضیوف کله لرینه تطبیق ایدوبده جمع ایتمالی و منشی اولان کسنه عباره سی خلادن مصون اولمق ایچون لایقیله تبع احوال ایتدکن صکره استعمال الفاض ایتمالی مثلا طیر کله سیکیه طائرک جمعیدر حالبوکه هر کس آنی مفرد ظن ایدوب او مقامده استعمال ایدر لر و طیور ایله اطیاری طیرک جمعیدر دیرلرکه اونلر ایسه جمع الجمعدر و بعض لفظ وارددر که جمع اوله رق قوللانیلور و اولفظدن مفردی یوقدر مثلا اوق معناسنه اولان نبل کله سی که آنک مفردی بلکه سهدر و جمع الجمعی نبال و انبال کلور و کذلک فادینلر معناسنه اولان نسا کله سی که مفردی امره در .

(۱۱) کلمه لرك حرکات و سکنتاتی کتب لغته موافق و وجهه ایه
اولمیدر مثلا کفانه کافک کسر یله در فقط اکثریا قحح کاف
ایله سویلنور . و قندیل کسرقاف ایله و فلاحت کسرفا ایله
اولدیغی حالده ایکیسیده قححه ایله ذکر اولنور . و ضم جیم
ایله جادی اولی و جادی الاخری دینک لازم ایکن قحح
جیم و ذال مجمه ایله جادی اول و جادی الاخر دینلور .

(۱۲) اولنده حرف واو اولان لفظک ابتدا سنه و او عاطفه
کتور ماملیدر عالم سرائر و واقف ضمائر کبی .
نوع ثانی معنایه تعلق ایدن شرائط بیاننده در .

(۱) مقصد و مرادی دائماً سلیس و آچیق تعبیرات ایله بیان
و افاده ایتملی و مرام و مطلبک اکلا شلمنی تصعب و یا اخلال
ایدر صورت افاده لری التزامدن توفی ایلیدر .
مثال (شوزمانده محاربه سفا هتلك اك مضر تلوسیدر
دینک اسراف کلامدر) (منیف - مجموعه فنون)

بیت

(قیو کده خسته کوکل منجذب همیشه مکر)
(او کهر بادر ایشیکک طشی که گاه قینار)
(نرکنی)
اشبو ایکی مثال مرام و مطلبک اکلا شلمنی تصعب و تعقید
قلمشدر .

(۲) الفاظی معانی به تابع قیللی . چونکه کلام معنیانک
(افاده سنی)

افاده بی غیر مسوق او لور ایسه طبیعتیه او معناده رکاکت
و دلالتده خفا حادث اولور.

مثال
(۳) قلمه البته جق شی مراد و مرادین عبارت اولوب خارج
از مقصد بر طاقم تر شیحات ایله تسوید صحایف ایتمایلدیر.

مثال
(۴) الفاظ مشترکه قولاندیغی وقتده معنای مقصود
هر نه ایسه انی بیان ایدر قرینه کتور ملی مثلا کعب کله سیکه
بر رجل معناسنه اولان کعبک و برده کعبه نك چه میدر . و راح
کله سی بر خنر معناسنه و برد کف (ال ایسی) معناسنه
کلان راحه نك چه میدر . عقاب کذلك بر جزا معناسنه و برده
عقبه نك جمعی اوله رق کلور . و ترکیجه ده دخی قول قیر کدیک
واو چق کله لری کذلك الفاظ مشترکه دندر لر و ایک پیشر معنایه
کلور لر ایشته کلمات مذکوره سیاق کلامده ایراد اولندقلرنده
معنای مطلوب قنغیسی ایسه اكدالات ایدر قرینه لر دخی
بر ابرجه ذکر اولنمیلیدر

بیت

اهد او دکلو ثقلت تاج و قبا ایله)

(او چق اهیدین ایتمز ایله اولسه)

(ترکیبی)

بیت مذکورده که او چق کله سیکه بزجت و برده طیران ایتمک
 معناسنه کلور ظاهره معنای مقصود ثقلت قرینه سیهله
 طیران دیمک اولیور لیکن دقت اولنور اینسه چنت معناسنک
 تقدیریده جائز و همده مضمون بیته شطارات و یرن جواز
 مذکور در . دیمک که الفاظ مشترکه ده بویله قرینه نک
 وجودیده محتملدر . و آتی الذکر قطعه ده بولسان نصوح
 کله سیکه ینه بویله احتمالیی شاملدر .

قطعه

(بلند مرتبه یعنی نصوح پاشاکیم)

(کینه همتی اظهار صدفتوح ابتدی)

(کور بجه حد شریعتده سعی موفورین)

(شقایه اهل هو اتوبه نصوح ابتدی)

(تفعی)

که بری علم مخصوص اولان نصوح و دیکری معروف توبه
 نصوحدر :

(۵) سلاست و متانت لفظیه معنای جلیله مقرون اوللی .

اکر یالکز صور لفظیه به منحصر و مختص اولور ایسه

ما به الائترام اولان حسن و شطارت بولمز . و حسن معنی

حسن کلامک متبوعی اوله جق ایکن تابعی بولنمق لازمکلور

مثال (حتی قوه غالبانه من برا کاه المانیا و کاه یمن

(صحیح الرئیده)

صحرای رنده ملتانک اعلام حشمتی اعلا و بحر آگاه اسپانیا و گاه
 عدن دریا رنده دواتک احکام سطوتی اجرا ابتدییکی زمانلرده
 بیله سلطنت سسینه مجاور لرندن هیچ برینک بلا سبب حقوقنه
 تعرض ایتمشدر که قهرمانلر خصائلندن اولان بویله بر صفت
 فنون اجداد مزک الک بیوک بر مدیحه افتخاری عد اولنه بیلور
 فقط نه چاره که چیمک علی کی دواتک بنیسه
 وجودینی رخنه دار ایدن لاله سفاهتنک اعصاب اقتدار مزه
 و یردیکی ضعف کلی جهتیه ابراهیم پاشا دورندن صکره سلاح
 سطوتی لایقیله اداره ایتمک ایچون ملتده اقتضا ایدن زور بازو
 قالمشیدی ناره فساد که بر قومک دروننده التهاب
 ایده آب شمشیر اولدقجه حسن تدبیر آنی نصل اطقا ایلسون .
 حمای محرقه که بر وجودک عروق و اعضاسنی استیعاب ایده
 قان آقیدلدقجه اکاد اوای نیلسون . (تصویر افکار)

اشته منشی اولان کسسه شرائط مبسوطیه رعایتله برابر بلغا
 و فصحا نکر اکیینی تتبع ایدرک نظم و نثرده مراتب سخنه و قوف
 کسب ایتملی و کند و سنده فکر قویم و طبع مستقیم و سرعت
 انتقال کی خواص ممتازه بشریه بولمیلدر .

❖ فصل رابع - حقیقت و مجاز و کنایه و تشبیه ❖
 ❖ حقیقت و مجاز ❖

حقیقت معانی موضوعهده مستعمل الفاظه دیرلر . ارسلان
 دینوب معهود یرتیجی حیوان مراد اولندیغی کی

مجاز بر معنای وضع اولند یعنی لفظیدن لفظ آخرک مداولی
 معنای دیگره نقل ایتمکه دیر لر که معنای ماوضع لهک
 اراده سی قرینه سنک وجودیده شرطدر آی دیوبده بر کوزل
 یوز مراد اولندیغی کی

* آل جامه یله او مهباره قچن کم صالنور *

* طوتشور خلق جهان شهره بر آتش صالنور *

(عالی پاشا)

و حقیقتدن مجازه ده کلامده توسع حاصل ایتمک ایچون عدول
 اولنور . مصرع * بر ایکی غنچه سز قویمز یرندن
 ورد خندانم * (ترکیبی)

پیت

یو تو انداز اولیجق بز مه دیدم عشاقه * آفتاب یره ایتمش هله ماشاء الله
 (پرتو پاشا)

اشته بو ایکی مثالده ورد و آفتاب کله لری معنای مجازی لری
 دیمک اولان محبوب محبوبه ده مستعملدر فقط کله یی معنای
 حقیقتدن معنای مجازی به نقل ایچون ایکی معنا اراسنده
 مناسبت و علاقه بولنسی شرط اولوب اگر علاقه مذکور
 بولنمز ایسه اکا مجاز اطلاق صحیح اولز دیمک که معنای
 حقیقتک معنای مجازیده استعمالی ایچون بر طاقم علاقه لرک
 موجودینی شرطدر اگر اول علاقه تشبیهک غیری اولور ایسه
 مجاز مرسل دیمکدر

(مجاز)

✽ مجاز مرسل ✽

مجاز مرسل او ادركه معنای مجازی ایله حقیقی اراسنده وجه شبه و مشابهت اولق سزین علاقه تمام اوله . بو علاقه نك انواعی چوق ایسه ده بزیا لکز لسانم زده کثیر الاستعمال اولن لرینی ذکر ایله اکتفا ایدرز

(۱) ذکر کل اراده جزو در یعنی معنای کلی یه موضوع بر کله یی ذکر ایدوبده اول کله نك مشتمل اولدیغی معنای جزئی یی مطلوب ایتمکدر مثلا مجازدن کلیورم دیوبده مکه دن کلدیکنی مراد ایتمک کبی . شیخ افندیله مجازدن کلیورم . در که حقه نیازدن کلیورم . (حسنی)

(۲) ذکر جزو اراده کلددر یعنی معنای جزئی یه موضوع بر کله یی ذکر ایدوبده اول کله نك متعلق اولدیغی معنای کلی یی مطلوب ایتمکدر . مثلا ناپولیون بوناپارته بوزلدی دیوبده آندن فرانسه اردوسنک منهزم اولدیغنی مراد ایتمک کبیکه ناپولیون اردونک بر جزئیدر .

(بوناپارته بیش ازین یان چیردی کافر کوردی کیم)

(اوکی اصحاب جهاد واردی ارباب غزا)

(سروری)

(هنز اربابی کورسه سرفدا ایلر بوتاریخه)

(موره یی جنک ایله آلدی علی پاشای بیهمتا)

(عزت قدیم)

(۳) علاقه مصدریتدر . علاقه مصدریت بر اسمی ذکر ایدوبده او اسمک مصدر فعلیسنی مراد ایتمکدر مثلا فلان

آدمك الى وار ديوبده او ايشده اون آدمك دخل و قدرتي
بولنديغني مراد ايتك كبي

(اكر چه فتنه ده اول سيم ساعدك الى وار)

(بلنده خنجر سرتير ينكده مدخلي وار)

(راعب پاشا)

(اكر خزينه سيم وزره يتشمز ايسه)

(هله خزانه معنائه باري ال يتشور)

(ناي)

بوشاد روزكاراني چوقدن ✽ كوردی هر فتنه ده الى كورينور
(نفی - سهام قضا)

(۴) ذكر سبب اراده مسيدر . شو دكان و ياشو واپورلر

ابو پاره قزاندی كبی

(خبلی پاره قزاندی بودكان)

(مشتريسي ایدی بتون اخوان)

(حسنی)

(۵) ذكر سبب اراده مسيدر . رحمت كليور ديوبده

اندن يغمور ياغديغني مراد ايتك كبيكه يغمور جناب حقه

قوللرينه مبذول عطايای بی پایانه سبب وسيله اولديغندن

رحمت اطلاقنه شایاندر

(باش آجوب دیدی که رحمت كليور)

(ابر نيسان عنایت كليور)

(حسنی)

(۶)

(۶) ذکر حال ارادهٔ محلد ر . آوہ کیتدم نشانہ کیتدم
سیرہ کیتدم کبی .

(کنج ایکن اودہ تنہا اوتوردکی بی سبب)

(کیتدی عربہ ایلہ قونوقومشو سیرہ ہب)

(واصف)

(۷) ذکر محل ارادۂ حالد ر . نواحی عاصیہ و چشمہ اقیور

کبیکہ عاصی اولان ناحیہ دکل اہالی واقان چشمہ دکل

صودر بیت

(کلک تردن آقدی پرتوصو کبی تاریخ تام)

(صدر دوران ایلدی اجرا بودجو چشمہ بی)

(پرتو پاشا)

(۸) اسناد علاقہ سیدر . فلان آدم بر چشمہ یاپدی ویابر جامع

یاپدی دیندیکی کبیکہ چشمہ بی اصل اعمال ایدن عملہ ودولبر

اولوب اول آدمہ حلی علاقۂ اسناد قبیلندندر .

بیت

(اول شہر یارزر نثار بذل ایتدی نقدیشمار)

(یاپدی سبیل چشمہ سار ماچور اولہ روز جزا)

(وہبی کچہ جی زادہ)

بیت

(زہی سد یاپدی حقاخان احمد مجمع مایہ)

(آقن صولر طورر بوبند بالاطاق زیبایہ)

(وہبی آقدایم)

(۹) علاقهٔ مضیدر . فلان قاتل اولدیردی کبیکه حالبو که تاریخ مذکورده اولدخی مقتولدر .

یبت

(قاطرچی قاتلی کاربانسرای دوزخه کوچدی)
(طین کوس عدوانی اثر قویدی بوایلارده)

(حسنی)

(۱۰) علاقهٔ استقبالدر . فلان اوده شراب صیقورلر دینلیدی کبی حالبو که صیققلری اوزوم اولوب ایلروده شراب حالنه کیره جکدر .

یبت

(بر آغزدن اولوب ترانه پرداز)

(شراب صیقاردی بر قاج دخترناز)

(حسنی)

(۱۱) علاقهٔ آلیه در . مثلا ساعت قاج دیو سوال ایوبده آندن وقت مراد ایتک کبیکه ساعت وقتک تعییننه آتدر .

یبت

(شب یلدایی منجمله موقت نه ییلور)

(مبتلای غمه صور کیم کیمه لر قاج ساعت)

(ثابت)

(۱۲) علاقهٔ حذفیتدر . مثلا اوصلحتی فلان کویدن

تحقیق ایدیگز دیرلر که کوی قابل خطاب اولدیغی جهتله

مراد اهلیدر . مصرع * کچدی قلیچدن قتن روز کار

سیف یدالله اولوب اشکار * (صبری شاکر)

(استعاره)

❖ استعاره ❖

معنای حقیقی ایله معنای مجازی اراسنده وجودینه احتیاج کورینان علاقهٔ مشابهت قبیلندن اولور ایسه اکا استعاره دیر لر یعنی استعاره دیمک تشبیه مضمّن الادات دیمکدر کبی مثللو نته کیم کبی ادات تشبیه ایله اولور ایسه اکا تشبیه دینور که اتیده کله چکدر .

ارکان استعاره ده اوچدر بر مستعار بر مستعار منه برده مستعار لهدر یعنی مشبه بهک لفظنه مستعار و معنای مشبه بهه مستعار منه و معنای مشبهه مستعار له دینور . مثلا بر جسور کسنه یه ارسلان دیدیکمز و قتده اول بیر تیجی حیوان مشبه به اولدیغیچون مستعار منه اول شخص جسور مشبه اولدیغی ایچو مستعار له و ارسلان لفظی دخی شو حالده مستعار اولور بولفظک فائلنه ده مستعیر دیر لر .

استعاره لغته اکر تی برشی آلمق دیمک اولوب عاریت برشیده مطلقا معارفه و مناسبتی اولان کسنه دن انه بیله چکنندن بونک ایچون مستعار منه ایله مستعار له بیننده علاقه و رابطهٔ معنویه نك وجودی شرطدر . استعاره یی علمای فن برچوق اقسامه تقسیم ایشلر ایسه ده بز بوراده تطویلدن مجانبیت ایدرک درت قسم اوزره تقسیم ایدرز .

(۱) استعارهٔ مصرحه . استارهٔ مصرحه اولدر که مستعار منه ذکر اولنوب قرینهٔ مانعه دلاتیله مستعار له مراد اولنه مصرع ❖ التفات ایتمز کذار ایلر خرامان شیرنز ❖ ایشته مصرع مذکورده التفات قرینهٔ مانعه سی دلاتیله

شیر زدن مراد معهود بیریجی حیوان اولیوب بر فرد شجیع
 ایندوکی اکلاشیلور استعاره مصرحه مذکورده مطلقه و مجرد
 و مرشحه اعتباریله اوج نوع منقسمدر .

(۱) استعاره مطلقه اگر استعاره مستعارله و مستعار منه
 ملایم بر شیشه مقارن اولمز اینسه اکا مطلقه دیر لر فیک ا کوله
 و دلکونک حیلله کاره وارسلاک شجیعه واکوزک ا حقه و اشکک
 جاهل بی ادغانه اسنادی کبی .

(سنینه اسکی خراسکی پالان ❖ قچن ادم اوله جقسک حیوان)
 (کانی)

(۲) استعاره مجرده اگر استعاره مستعارله ملایم بر شیشه
 مقارن اولور اینسه اکا مجرده دیر لر شو او کوزده بر طاق
 مناسبتر مناسبتر سویلندی کیتدی دیندیکی کبیکه بوراده
 مستعارله اولان شخصک ملایمی سویلتمک ذکر اولنیور

(غرضم جهلنی تحقیقدر انک یوقسنه)

(سن قدر خراولیم کندم او کرسیم آکوپک)

(سکا نسبتله خرا اندر خرا یکن ویسیینه)

(یراشور دینسه خرا عیسی مریم آکوپک)

(سن قدر خرده اولور می عجباً دنیاده)

(خرسک اما خر دجالله توأم آکوپک)

(نفخی - سهام قضا)

(ایتدیله فائده منر مشتریازو تعذیب)

(عاقبت قالمدی اول مهده بو اوضاعه شکیب)

(بلیغ - کفشکر نامه)

(اشته)

اشته بوراده مستعار منه اولان مهك هيچ بر ملايملى ذكر
اولنمىوب انجق مستعار لهك ملايمى اولان صبر وشكيب كې
خصيصه بشريه سى ايراد اولنمشدر .

(۳) استعاره مر شحه . اكر استعاره مستعار منه ملايم بر شيئه
مقارن اولور ايه اكاده مر شحه ديرلر مثلابر يسه خطابا آرتق
سنگ طازى توبى توسى دو كوش دىنلوبده بر شخص معهود
مراد اولندقدده مستعار منه بولنان طازينك ملايمى اولان
توى توسى كلكه لر ينك ذكر ايدلديكى كې .

(صاريلوب فوطه يى مشكين بلنه وفق مرام)
(منحسف اولدى ينه نصفه نك ماه تمام)
(بليغ - جامنامه)

يتننده مستعار منه اولان ماهك ملايمى اولان خسوفك ياد
وايراد اولديغى كې واستعاره لك مودوحى بومر شحه قسميدر .

(۲) استعاره مكنيه استعاره مكنيه مشهدن غيرى
اركان استعاره دن هيچ بر شى تصريح اولنمقشزين نفسده
مضمر اولان تشبيهه دلالت ايتك اوزره مشبههك حواصندن
برينك مشبهه اضافى شرطيله بر شئيئك شىء آخره نفسده
تشبيهه ديرلر اجل نچه سى دىنلديكى كې كه بوراده اجل
مشهدر ويسير تيجى حيوانه تشبيه اولنمشدر وحيوان مذكوره
مشبه بهدر استه اجل نچه سى ديديكمز وقتده مشبه مستعارله

اولان اجلدن بشته ارکان استعاره دن هینج برشی ذکر
اولنماش و نفسده مضر اولان تشبیه که اهلا کدر اکا دلالت
ایدن و مشبه بهک خواصندن بولنان پنجه لفظیده کتور یلوب
اجله مضاف فلتمشدر .

بیت

(که هنوز غنجه نشکفته ایکن آنی دست اجل ایتدی پامال)
(فاضل)

بیت مذکور ده اجل بر شخص زیانکاره تشبیه اولمش و شخص
زیانکار مشبه به اولمشدر .

(۳) استعاره تخیلیه . استعاره تخیلیه مشبه به مختص اولان
امری مشبه اثبات ایلمکه دیر لر مثلا استعاره مکنیده
کتور دیکمز مثالده اجل پنجه سی دیدیکمز وقتده اجلاک
بیرتیجی حیوانه تشبیهنه استعاره مکنیه دیدکاری کبی اجله
پنجه اثباته ده استعاره تخیلیه دیر لر .

بیت

(باد اجل زمینه نهال وجودینی)

(صالیدی شکست ایلدی اول سروقامتی)

(نابی)

اشته بیت مذکورده اجله باد اثباتی استعاره تخیلیه در
(۴) استعاره تخیلیه . استعاره تخیلیه مواد عدیده نک صورتلرینی
آلوب تشبیه طریقیه صورت آخره استعاره ایتمکه دیر لر .
(مثلا)

مثلاً بر آدم ایچون صمان التندن صویور وتدی دیدیکمز وقتده
اول ذاتک کمسنه یه طویور مقسزین برایش یایدیغی اکلاشیلوب
بو صمان التندن صویور تمه حالندن آنان صورتی کیر لوجه
ایش یامه صورتنه نقل ایش اولور واستعاره تمثیلیه یامش
بولنور

یت

(اصلی یوقدر ییلورم وعده وصل دهنک)
(نافله بال چالوب اغزیه یلانردی بنی)
(واصف)

کذلک یت مذکورده دخی اغزه بال چانمه ماده سی استعاره
تمثیلیه طریقیله ایراد اولمشدر

❖ کنایه ❖

کنایه لفظک معنای حقیسنک لوازمندن بر بنی مراد ایدوب
فقط معنای حقیقیسنک اراده سیدخی جائز اولمغه دیرلر مثلاً
فلان آدمک قیوسی آچیه در ذیمکله اول آدمک جود و سخاوتنی
مراد ایتدیکمز کی خانه سی قیوسنک صحیحاً اچیق اولدیغینده
مراد ایتسک بر بآس یوقدر فقط بالاده سو یلدیگمز وجهله
مجاز بویله دکدر و کندوسندن معنای حقیقی مراد اولنه من
مثلاً ارسلانمی بو کون جامده کوردم ییقانیوردی دیوب
اندن بر رجل شجاع مراد اولندیغی کی معنای حقیقیسی
بولنان اصل ارسلانک جامه کیروبده ییقانمه معناسیده اراده
و بجویز اولنه من

بیت

(کشی یورغانه کوره لازم اوزاتمق ایاغن)

(بلی دست بخلاکه اوزانور که قصه لور)

بیت مذکوره دخی ایاغک یورغانه کوره اوزانمسی کنایه
دیمک اولور

❖ تشبیه ❖

تشبیه برشیتک بشقه برشیتنه بر معناده مشارکت ایتمک اوزه
دلالت ایتمسسه دیر لر که اول دلالت کنایه طریقیله اولماملیدر
مثلا شو آدم ارسلاندر دینلیدیکی وقتده ارسلان ایله معنای
شجاعتده و کذک فلان یره کیده چک آدمک کوزی کور
قولاغی صاغر اولمی دینلیدیکی وقتده کور ایله معنای عماده
وصاغر ایله اصمیتده اشتراک مقصود در یوقسه صحیحاً ارسلان
کور صاغر اولمق مطلوب دکادر

ارکان تشبیه در تدر مشبه مشبه به وجه شبه تشبیه مثلا یوقاریکه
مثالده فلان آدم مشبه و ارسلان مشبه به و شجاعت وجه شهیدر .
تشبیهک انواع عدیده سی واردر یا مشبه ایله مشبه بهک ایکیسی
دخی حسی اولور یناغک کله و قوقونک عنبره و یومشاق بر وجودک
پاموغه تشبیهی کی چونکه یناق کل قوقو عنبر یومشاقلق
پاموق هپسی حواس اعانه سیله محسوسدر لر

بیت

(باغده زلف ورخک اکد قجه بو کیمدر دیو)

(سنبل و کل یری یرندن سؤال ایلر سنی)

(ندیم)

(برکاش)

(برکاش وار آندہ کیم خوف ایلم ای خال یار)
 (باصدیرر برکون خط مشکین عنبر بوسنی)
 (عزت ملا)

یاخود مشبه ایله مشبه بک ایکسیده عقلی اولور عملک حیوانه
 و جهلاک موته تشبیهی کبی .

❖ علم برجه بی ساحلدر ❖ آندہ عالم کچینن جاهلدر ❖
 ❖ جهله حق موت دیدی علیه حیات ❖ اولمه همحال کروه اموات ❖
 ❖ اولمه محروم حیات ابدی ❖ عمله فرق ایده کور نیک و بدنی ❖
 (خیریه نابی)

یاخود طرفینک بری عقلی و دیکری حسی اولور اجل پنجه سی
 دیدیکمز و قتده اجلاک ارسلانه تشبیهی کبی زیرا موت عقلی
 و ارسلان حسیدر و یاخود عطرك خلق کریمه تشبیهی کبیکه
 عطر محسوساتدن و خلق کریم معقولاتنددر .

بیت

(بهره یاب اولسه صبانکتهت خلقندن ایدر)
 (طبله ریزه مشک اوغرا دیغی صحرایی)
 (نفعی)

یاخود بر طرفی خیالی و دیکر طرفی حس اولور .
 مثال (جامه درختان دکان حلاجده آتاش پنبه کبی
 مخلوج وهر بری تار و بود ثلج و مطر ایله منسوج درویشانه

بر خرقة سفیده محتاج وسینه لری خدنگ جانستان یخ فروشانه
 (آماج اولمش اولور) (صدقی باشا - برف و بهار)

مثال مذکورده مندرج جامه درخت دکان تلج مطر خرقة سفید
 خدنگ یخ و سائره محسوس ایسه لرده وضع واسناد اولندقلری
 معانی دکل محسوس بلکه خیالیدر چونکه درخته جامه تلج
 و مطر تار و پود اسنادی صحیح و حقیقی اولیوب بلکه قوه تخمیه
 آتی بویله تخمیل ایشدر .

(دکلد لاله بریر ظاهر اولدی آنده آتشار)

(زمانه طوتدی چرخ آفتابه تیغ کهساری)

(دوز کرداب بحر خونه هر کل لاله زار ایچره)

(طولاشدر مقده کشتی قرار بلبل زاری)

(نفعی)

یاخود بر طرفی حسی او اور غول یابانی کلپور دینوبده بر مرد
 مخوف مراد اولندیغی کی چونکه غول یابانینک خار جده وجودی
 اولمیوب بلکه آتی قوه و اهمه کندولکنندن اختراع ایشدر .

✽ بیت ✽

(او قدرتن مکمل چشمکه دلسته آهولر)

(نکاهندن او قورلر نسخه افسونی جادولر)

(واصف)

وهم ایله خیالک فرقی او در که خیالی قوه تخمیه حواس ظاهره
 ایله ادراک ایلدیکی اموردن ترکیب ایدروهمی قوه و اهمه

(کندونفسندن)

کند و نفسندن ابداع و اختراع آیدر حالی که ایکیسیده
 معدومدر ارکان تشبیهدن بریده وجه شبهدر وجه شبه
 تخیل و یا تحقیق جهتیله طرفینه زیاده اختصاصی اولان امر
 مشترکه دیرلر فقط وجه شبه طرفینه اوله جق اشتراک
 قصدی شرطدر وجه شبه حسی عقلی خیالی و همی اولور .
 وجه شبه حسی دیشک انجویه وقامتی موزون بر جوانک
 سروه تشبیهی کبیکه بونده وجه شبه صافیت و بر اقلق
 و دیگرنده طوغر و قدر که ایکیسیده حسیدر .

یت

- (دیشلری صاف ایدی هم سیرک ایدی)
- (ر شتمه دانه دردن ایک ایدی)
- (شویله افراطله برق ایلر ایدی)
- (مجلس مطمع شرق ایلر ایدی)
- (دیشلری ایکی دیزی انجوه مثال)
- (لعلنه ویرمش ایدی حسن جمال)
- (خاقانی - شمائل نبوی)
- (کوزلر ایچره ممتاز جهان سرو بلند مسین)
- (مسلم طرز و طوری دلبر عالم پسند مسین)
- (کوکل حالن بیلور شوخ ظریف و شهلو ند مسین)
- (بنم سن نور چشم و دلستان مسین افند مسین)
- (سامی)
- وجه شبه عقلی کوزک دورینده تشبیهی کبیکه وجه شبه
 رؤیتدر و عقلیدر مثال (نرکس دوریندلرین بغچه
 خرد فرسای آسمانه دیکمش) (سیروسی)

وجه شبه خیالی جهلك ظلمه تشبیهی کیسکه تحصیلیدر چونکه
ظلت ایله جهل کراهته و عدم اهداده مشترکدر و جهلك
عدم اهدایه اضافه و اسنادی تحصیلیدر .

بیت

(جهلدر مایه شرم و خجلت)

(جهلدر مورث ذل و نکبت)

(جهلدر آدمه زندان بلا)

(که دوشنلر کوره مزروی رها)

(خیریه نابی)

وجه شبه و همی بوده امور متوهمدن منتزع اولاندر .
هما و سیرغ و عینقا و کوه قاف و اهملری کیسکه بونلره
یوکسکلنکده و یاسائر برآمورده جهت مشارکت اسناد
ایتمکدر .

بیت

(او هرغم کم همیشه کاکل دلبر مکاتمدر)

(هما پرواز عشقم اوچ فتنه اشیانمدر)

(راغب پاشا)

شمدی بیت مذکورده شاعر مشار الیه کندوسنی هما قوشنه
امر طیرانده تشبیه ایلمش چونکه هماقوشی غایت یوکسکلن
اوچار ایتش و کولکه سی هرکیمک باشنه دوشر ایسه او پادشاه
اولور ایتش و یوووسی کوکده ایتش بویله غایت یوکسکلن
اوچار و کوک یوزنده یووا یاپار برهما تصوری و همی اولدیغی

(حسینله)

حسیله جهت مشارکت عد ایدیلان طیران دخی
وهمیدر (۰)

یت

(نوله اوچ فلکده اشیان ایسه هما اسا)

(بنم اول نازینم شمیدین مہپاره نمشدر)

(راغب باشا)

(سریر دولته عرش رفعت نردبان پایه)

(کلاه جانه بال همای سلطنت شہیر)

(نفعی)

(بی وجود اولق کبی یوقدر جهانک راحتی)

(کور که سیرغک نہدای وارنہده صیادی وار)

(راغب باشا)

(قالسه کر پرشاهین خیائنده مجال)

(تار اندیشه ایلہ دامہ جکر عنقای)

(نفعی)

(قضای قاف دلده شہیر عنقای عزلتدر)

(عجایب کوشه ذیشاندر ابروی استغنا)

(رضا)

قاف اقبالده عنقا ایکن آہ ✽ اولیور شمیدی سنک پاره سی یوق

(صفوت)

ارکان تشبیهدن بریده ادات تشبہدر اوده اسامزده کبی ومثلوا
وتہ کیم کلمه لیدر کہ بعض محلازده ایرادوا استعمالنی قاعده بلاغت

استحسان ایدر فقط اول محلا رك تعیینی بوراجه قابل اولیوب
سباق و سیاق قرینه سی شاعر و منشی بی اورایه سوق ایلر .

بیت

(متکبر لره کبر ایتمه تصدق صاییلور)

(ظالمه جور و اذا قیلله عبادت کبیدر)

(نائلی)

(مردم ازاری نوازش ستمه رغبتدر)

(ظالمه مرحمت افعی بی صیانت کبیدر)

(کاظم)

(فهم ایدر نشئه سنی انجمن آرای غذا)

(خون رنگین عدو باده مسکت کبیدر)

(صفوت)

و تشبیهدن غرض مشبهك عائذاتی بیان اولوب اوده مشبهه

برشبهك امکانی بیایدیرر شاعر مشهور ابی الطیبك بیت مشهورنده

اولدیغی کبی مأل بیت هر نقدر سن ناسه تفوق ایتدک ایسهده

ینه انلردن سین چونکه مسکده غزالک قاتندن بعضدر . اشته

بوراده مشبهی اولان مخاطبی مسکه تشبیه ایلدی و کتندوسنک

خلقدن معدود اولدیغنه مسکنده غزالک دمندن بعض بو اولدیغی

دلیل کتوررک و جوه امکان کوستردی .

(عشق طورسون قومجازی ایسهده قلبکده)

(آب انکور خم ایچره طورارق باده اولور)

(راغب باشا)

(سپندهده)

(سینه ده اولسه نوله جذبۀ عشق خوبان)

(حرم جامع اولور شهیده گاه صبیان)

(نشأت)

(ایتمز کباره ماملکین صرف ایدن ضرر)

(بودن سپهر شبنم آلورسه مطر و پرر)

(نابی)

ویا خود مشبهک حالی بیان و صفتلردن قنغی صفت اوزره
اولدیغنی عیان ایدر مثلاً عرب یاورینه دو نمشک دیندیکی
کیکه سیاهلق صفتنده جهت مشارکت بیان ایتمه دیمک اولور .
(قیل نظر حائنه اشکینی روان ایلینک)

(دم اولور عفو اولنور صوچاری قان ایلینک)

(لا اداری)

(نام آور ایتدی کرو فرار باب ظاهری)

(سمورک اشتهارینه باعث دریسیدر)

(نشأت)

مذکور بیتلرده دخی اشک قانه و سمور ارباب ظاهره تشبیه
ایدلمشدر و یا خود مشبهک حالی سامعک نفسنده مقرر قیلق
و نفس سامعه تقویت و یرمک ایچوندر بیهوده چالشان
آدم ایچون بوز اوستنده یازو یازار دیندیکی کی
(بنمچون متمعدر چرخه رفع رقعۀ امید)

(چه ناقعریاب یاسدن بالایه سس چیمیز)

(منیف)

(ناقص اولمز فیض ذاتی تلخی ایامدن)

(باده تلخ اولدقچه آرتار نشئه سی قوتلنور)

(لال اولور البت زبان خامه بیچیده موی)

(قیلجه غمدن طبع ارباب سخن علمتور)

(راغب پاشا)

ویا خود مشبهی عین سامعه تزیین ایچون اولور وجه جملک
نوره تشبیهی کی .

(ای کهر لجه بحر کمال خازن کنجینه حسن و جمال)

(برج لطافتده رخی آفتاب درج ملاحظده لبی لعل ناب)

(سرو قدی نخل بهشت چن لعل لبی رشک عقیق یمن)

(کلشن حسنک کل نورسته سی غزه سنک خلق جهان خسته سی)

(ازری)

ویا خود مشبهی تقبیح ایچون اولور بر دوشگون کسنه ایچون
قوسقونی قولانغی دوشورمش دینلدیکی کی .

(زاهد شهریکی جبه لر ایتش پیدا)

(اشکمدن چولی پک اسکی مثلدر کویا)

(نابی)

(اقتران ایتش رقیب نحس اونازک مشربه)

(سیرایدکن اوغرامش خورشیدبرج عقربه)

(واصف)

و تشبیه دیمک بر امره مبالغه کتورمه دیمک اولور بوده

مشبهک مدحی مراد اولندقدده آندن احسننه و قبجی مراد

(اولندقدده)

اولندقدہ اندن اقبجنہ و ایضاحی مراد اولندقدہ اندن او صحنہ
تمثیل ایله اولور وقاعدہٴ عمومیہ ده بودر .

❖ فصل خامس - فصاحت و بلاغت و علم کلام ❖

فصاحت بحسب التركيب لفظو معناده اولان حسنه و بلاغت
کلامی نظم ایدن معنای مفیده دیر لر که برنجیسی عام
و ایکنجیسی خاصدر فصاحت کلامده اولور مفردده
کلامده فصاحت اون کلامک ضعف تألیفدن و تنافر
کلماتدن و تعقید لفظی و معنویدن خالص اولمسیدر مفردده
فصاحت اول مفردک تنافر حروفدن و غرابتدن و قیاسدن
خالص اولمسیدر .

کلام فصیحک عباراتی آچیق و ظاهر و الفاظ مندرجه سی
مألوفه الاستعمال و کلامده ده دأر اولمی و بونکه برابر
الفاظ مذکوره ده حسن و شطارتده بولمیدر چونکه لفظ
مزیت ظاهره در و الفاظک قنجیسی سمعی استلذاذ ایدر و میل
و انهماکی جالب اولور ایسه او حسن و قنجیسندن طبیعت
استکراه و تنفر ایدر ایسه اوده قیجدر و کلامده افضل
اولان خواص کلام مزبورک فضلنی عارف و عدوام دخی
معناسنی فاهم اولمی زیرا فصاحت ظهور و بیاندیر یوقسه
غوض و خفا دکلدر و بحسب التركيب معناده موجودیتنی شرط
قیلدیغمز حسن کلامده اقناع و الهام و احساس خاصه لرینک
موجودیتیه اوله بیلور و بلکه فصاحت دیمک مخاطبی اقناع
و الهام و احساس دیمکدر و مادامکه بویله در اوله ایسه

بو فصاحتك مطلق كلامده بولنمسيده لازم كلز بللكه سكو تده بيله
 فصاحت و اردر و حر كاتده و نظرده و سيماده ده بولنوز
 دها طوغريسي نزهده هيچان باللك آثاري كوريلور و قواي
 حواسمزي تعطيل و اخلال ايله بزي متخير قيله رق و اداره
 فكر به مزي اخذ و غصب و يا خود امنيت مزي نفي و سلب ايله رك
 روح مزي قبض و تضيق ايدر مؤثرات عظيمه بولنور اينسه
 اشته اوراده فصاحت موجود ديمكدر فقط بونكله برابر
 فصاحت كلامك باشلوجه آثارندن اولديغي و قواي عقليه نك
 بر تعبير دلپرز رو حائيسي مقامنده بولنديغي جهتمله كندوسني
 لايقلوجه توصيح و تعريف ايچون ينه كلامك تأثير ينه حصر
 و قصر ايدرده دبرزكه فصاحت كلام ايله عقيله و قلبه
 و اراده يه تأثر ايتك قوتيدر و قلبه اولان تأثري صنعت كنج
 اراده يه اولان تأثري صنعت جذب عقيله اولان تأثيريده
 صنعت تعليم يعني قواعد و اقيسه در شو صنايع ثلثه نك
 امتزاج و اجتماعندن صنعت اقناع كه فصاحت حاصل اولور
 و فصاحتكده ايكي نوعي و اردر بري فصاحت شفاهيه و ديكرى
 فصاحت تحرير يه در فصاحت شفاهيه دخي فصاحت خطاييه
 و بو لتيقيه فصاحت عسكريه نوعلرينه و فصاحت تحرير يه
 دخي فصاحت تاريخيه فصاحت ادا ب فصاحت مکتوبات
 و فصاحت شعريه نوعلرينه منقسم اولور .

❁ علم كلام ❁

علم كلام فصاحتله سويلك و يازمق ايچون لازم كلان قواعدى

(جامع)

جامع اولوب علم مذکور خاطره سانج اولان مرام و مقصدی بلیغانه عرض و آنها و غایت رنگین و طرب آمیز عبارات ایله افاده بی تزیین و ادا ایلکلیک اصولی بیلدیرر و کرب مکمله و مر اسله ده و کر کسه مستدعیات و سائر ده بین الادبأحریر و تکلم قواعدینی او کردر بر فن جلیدر .

فن مذکورک اصولنه خطابت و اهلنسه خاطب و یا خطیب دینور مقصدی فصاحتی توضیح و ارائه و ترتیدر و فصاحت ایله بینلرنده نظر یانک عملیاته اولان نسبتی راده سننده بر فرقی واردر مثلاً صنعت اقناعدن عبارت اولان فصاحت مذکوره طبیعی و دال و سائقی بولنان علم مذکور تعلیمدر .

بری اصولی کوستر و دیگر آنی اجرا ایدر بری لازم کلان و سائطی تعلیم ایدر دیگری انی استعمال ایدر .

❖ علم کلامک اقسامی ❖

علم کلام خطیبک اجرا ایله جکی خدمت و وظیفه یه کوره تقسیم اولمشدر . خطیب سویلیه جکی شیء بولمق ونه ماده اوزرینه تقریر ایدجکی تصارلمق اقتضا ایدر که اشته بو بولاشه وجدان و قریحه دینور بعده سویلیه جکی کلامه بر نظام و یرمه لازمکلور که بو کاده حسن ترتیب تعبیر اولنور صکره او دینله جک لاقردی یه بر طرز و اسلوب اتخاذازی لازمدر که اکاده صورت تقریر اطلاق ایدیلور و نهایت بر نوع صره و حرکت ایله افاده کلام اقتضا ایدر که اکاده حال و طرز تسمیه قیلنور .

(باب اول - وجدان)

وجدان اقناع ویاخود ۴: هیچ ایچون اقتضا ایدن واسطه بی
بولوق دیمکدر . وسائط اقناعیه اوچدر . تلقین و تعلیم
مرغوب بیت ۳: هیچ و تحریک رقت .

تلقین و تعلیم سوویلنلان شیئک حقیقتنی بیان مرغوبیت
سامعینک رعایت و امنیتنی جلب ایله ۴: هیچ مقصده موافق
اولان حسیاتی سامعینه الهام و احساس ایله حاصل اولور
و تعلیمه اقیسه و ادله و مرغوبیتنه حسن اخلاق ۳: هیچ
انفعالات نفسانیهک وجودی شرطدر .

﴿ ۱ اقیسه و ادله ﴾

خطیبک حقیقتی اثبات ایچون اسناد ایتدیکی نقطه لره قیاس
و دلیل دینور . اهل کلام ادله و اقیسه بی دخی بولنمسی
جهتندن ایکی نه تقسیم ایدوب برینه اقیسه خصوصیه و دیگرینه
اقیسه عمومیه دیرلر .

اقیسه خصوصیه برطاقم اشکالدر که نتیجه به وصول ایچون
اشکال مذکوره ایله صور مختلفه ترتیب و ترکیب اولنور
و باشلوجه ترکیب اوچدر .

(۱) قیاس جملی - قیاس جملی جل ثلثه دن برقیاسدر که
اوچنجیبسی جملین اولینک نتیجه سی اوله .

مثال (بزی تسعید ایدن خصوصاتی سوملیدر

مادامکه فضیلت بزی تسعید ایدر امدی فضیلتی سوملیدر)

ایکی اولکی جمله لرك برنجیسنه کبرا و ایکنجیسنه صغرا و ابکیسنه

بردن مقدمه و جمله ثلثه به نتیجه دیرلر .

(۲) قیاس مطوی - قیاس مطوی اولکیئک عینی اولوب صغرا ویا کبرادن بری ناقص اوله و فقط رینه ایرادیده ممکن واسهل بولنه .
 مثال (فضیلت بزى تسعیدایدر امدی فضیلتی سوملیدر)
 تراکب کلامیه آره سنده شویان اولنان ایکی نوع قیاسلری اولدقلری کبی بویله مجرد برحالده براتیوب توسیع وتزین ایدرک هیئتلرینی تبدیل وقوتلرینی تزیدایتیلیدر .

مثلا شو اولکی مثلزی صورت اتی یه تحویل ایتسک تأثیرینی تزیدایتش اولورز * مسعود اولق استرایسه کز فضیلتی سویکز * ودها قوتلو اوله رق شویله چه دینله بیلور * مسعود اولق استیورسک زده نیچون فضیلتی سومیورسکز .

(۳) قیاس مقسم - قیاس مقسم برنجی نوع قیاسدن ایکی دانه سنک اتحادیدر مثلا موقع محاربه ده بولندیغی قوردونک داخله نصلسه دشمنی کچورمش برنفرک دیوان حرب مضبطه نی تنظیم اولنق اوزره استنطاقنه مأمور ضابط شویله چه نفر حرقوه سؤال ایش اولسه (سن یاموقعکده ایدک یادکل ایدک اگر موقعکده ایدی ایسه ک برخان کبی حرکت ایتدک اگر موقعکده دکل ایدی ایسه ک نظامه معایر ایش طوتدک امدی جزای اعدامه مستحسک) اشته بو قیاس قیاس مقسم اولور اقیسه عمومیه برطاقم مأخذلردر که مقاصد معتدده ایچون لازم کلان دلیلار کندوشنده بولور

تجه بر مقصدک یا کندوشندن استخراج اولنور ویا خارچندن استدلال اولنهرق انور که برنجی سنه قیاس عمومی داخلی وایکجه یسنه

(باب اول - وجدان)

وجدان افتناع ویا خود تمیج ایچون اقتضا ایدن واسطه بی
بولق دیمکدر . وسائط افتناعیه اوچدر . تلقین و تعلیم
مرغوب بیت تمیج و تحریک رقت .

تلقین و تعلیم سووینلان شیئک حقیقتنی بیان مرغوبیت
سامعینک رعایت و امنتنی جلب ایله تمیج مقصوده موافق
اولان حسیات سامعینه الهام و احساس ایله حاصل اولور
و تعلیمه اقیسه و ادله و مرغوبیتنه حسن اخلاق تمیجه
انفعالات نفسانیه نك وجودی شرطدر .

❖ ۱ اقیسه و ادله ❖

خطیبک حقیقتی اثبات ایچون اسناد ایتدیکی نقطه لره قیاس
و دلیل دینور . اهل کلام ادله و اقیسه بی دخی بولمنسی
جهتندن ایکی ته تقسیم ایدوب برینه اقیسه خصوصیه و دیگرینه
اقیسه عمومیه دیرلر .

اقیسه خصوصیه برطاقم اشکالدر که نتیجه یه وصول ایچون
اشکال مذکوره ایله صور مختلفه ترتیب و ترکیب اولنور
و باشلوجه ترکیب اوچدر .

(۱) قیاس حلی - قیاس حلی چل ثلثه دن برقیاسدر که
اوچنجیسی جملتن اولینک نتیجه سی اوله .

مثال (بزى تسعید ایدن خصوصاتی سوو ملیدر

مادامکه فضیلت بزى تسعید ایدر امدی فضیلتی سوو ملیدر)
ایکی اولکی جمله لره برنجیسنه کبرا و ایکنجیسنه صغرا و اباکیسنه
بردن مقدمه و جمله ثالثه یه نتیجه دیرلر .

(۲) قیاس مطوی - قیاس مطوی اولکینک عینی اولوب صغرا ویا کبرادن بری ناقص اوله و فقطیرینه ایرادیده ممکن واسهل بولنه .
 مثال (فضیلت بزى تسعیدایدر امدی فضیلتی سوملیدر)
 تراکيب کلامیه آره سنده شویان اولنان ایکی نوع قیاسلری اولدقلری کی بویله مجرد بر حالده بر اقیوب توسیع و تزین ایدرک هیئتلرینی تبدیل و قوتلرینی تزید ایتملیدر .

مثلا شو اولکی مثلزی صورت اتی به تحویل ایتسک تأثیرینی تزید ایتش اولورز * مسعود اولمق استرایسه کز فضیلتی سویکز * ودها قوتلو اوله رق شو یله جه دین یله بیلور * مسعود اولمق استبورس کزده نیچون فضیلتی سومیورس کز .

(۳) قیاس مقسم - قیاس مقسم برنجی نوع قیاسدن ایکی دانه سنک اتحادیدر مثلا موقع محاربه ده بولندیغی قوردونک داخلنه نصلسه دشمنی کچورمش بر نفرک دیوان حرب مضبطه سی تنظیم اولمق اوزره استنطاقنه مأمور ضابط شو یله جه نفر هر قومه سؤال ایش اولسه (سن یاموقعکده ایدک یادکل ایدک اگر موقعکده ایدی ايسه ک برخان کی حرکت ایتدک اگر موقعکده دکل ایدی ايسه ک نظامه مغایر ایش طوتدک امدی جزای اعدامه مستحسک) اشته بو قیاس قیاس مقسم اولور اقیسه عومیه بر طاقم مأخذلردر که مقاصد معتدده ایچون لازم کلان دلیلار کندوشنده بولور

تجه بر مقصدک یا کندوشندن استخراج اولور ویا خارچندن استدلال اوله رق آنور که برنجیسنه قیاس عمومی داخل و ایکنجیسنه

قیاس عمومی خارجی دیرلر . قیاس عمومی داخلیك باشلوجهلری
تعریف تطبیق اجزای کلام و قیاس عمومی خارجیك دخی
شرع قانون حجت یمین شهادتدر .

❖ ۲ مرغویت ❖

خطیب اولان کسسه علم و فضلیله برابر صاحب حسن اخلاق
اولمی و افاده مرآمده حاذق بولمیدر و اقوالی شایان سمع و قبول
اولان اول برذاتدر که کلامی افاده فکر ایچون خدمت ایتدیرر
و فکرینیده حقیقت و فضیلت ایچون استعمال ایدر .

وجودینی شرط قیلدیغمز حسن اخلاق ایسه البت خلقی و ذاتی
اولق لازمکلور چونکه کندوسسنده بولنمیان برطاقم فضائلی
تقلید ایدنلر کاذب و مرئی کسه لر دیمک اولوب انلرک متخلق
اولدقلری شوخصیصه ذممه لری ایسه نصل اولسه برسبیلله ظاهره
حیقار و خطابتک شرط اعظمی که اقتناعه چالشیدیغی شی
ایله کندوسنک عامل بولنمی قضیه سیدر اوده منتفی اولور
هله برخطیب سولدیکی کلامک مقتضاسنه حرکات و معاملاتنی
توفیق ایتزسه البت مقالات مسروده سنک بر تأثیرینی کوره مز
مثلا عیاشیندن بری شرب خمرک مضرتی و منع استعمالی
حقنده بر نطق سولیک استسه شبهه یوقکه عبثه اشتغال ایتش
بولنور زیرا کندوسی مقتضای نطقنک خلافیله عامل
اولدیغندن القاتنی تأثیر ایتدیره مز . و الحاصل خطیبک
متصف اولدیغی اخلاق خلقک حسن ظن و رعایتنی کندوسنه
جلب و اماله ایدرک اصلاح افکاره اعانه و وساطت ایلیدر .
(وسولنیله جک)

وسوینیله جک نقطه‌دخی سامعینک درجهٔ تلقی و تربیه‌لرینه و معلومات حاضره‌لرینه کوره اولمیدر . مثلاً کویلولره خطاباً ایراد اولسان بر نقطه‌ده معلق و مصنع کلمات و تعبیرات ایله حوصلهٔ قابیلیت‌لرینه صیغشیمیه‌جق افادات، بلیغانه‌ده بولنمق نه درجه‌ده موجب ضحک و تمسخر اولور ایسه بر جمعیت علمیه اعضاسنه کویلولره مخاطبه اولنور جه‌سنه ایراد نطق و کلام اول مرتبه‌ده مستلزم طعن و نفرین بولنور . بونک ایچون خطیب اولان ذات مخاطب‌لرینک درجهٔ تربیه و معلوماتنی و بوندن بشقه‌ده سنلرینی و انفعالات نفسانیه‌لرینک جهات عائد‌لرینی و بولندقلری احوال ایله اخلاق و اداب و عاداتنی بتملی و انلرک حال و شاننه ملایم کلمات مقعه سرد و استعمال ایتمیدر .

وسوینیله جک نقطه‌ده آتی الذکر خصائصده بولنمیدر که اوده طوغر و لوق ادب تدبیر خیر خواهلقدر .

اشته حضرت ابا بکر رضی الله عنهمک مسند خلافتنه اجماع اصحاب کزین ایله انتخاب‌لری کونی منبره صعود ایدرک ایراد بیوردقلری نطق جلیل که خلاصه و جهله بر صورتنی تقویم و قایعه یازلمش ایدی شروط مذکوره‌بی جامع بر کوزل مثال اوله بیلدیکندن بوجه آتی درج ایدلمشدر .

اشته سزک زمان اداره کز بکا احاله اولندی اگر ایولک ایلرایسم معاونت ایدیکز . اگر فنالق ایدر ایسم تصحیح و اخطار ایلکز . عنان حکومت مودوع ید قدرتی اولاینه

حقیقت حالی افاده ایتمک اثر صدق و طویت و کتم و اخفا
ایتمک اهانتدر .

نظر مده ضعفا واقویا مساویدر لر . هر کس حقنده اجرای
عدالت ایتمک استرم . وتشیدعنان عبودیتکن بنم احکام خیریت
انجام شریعت مطهره به اتباعه منوطدر .

وکذلک شورای دولت کشادنده ایراد بیوریلان نطق عالی جناب
ملوکانه دخی خصائص مسروده بی حازر بر مثال جلیلدر .

چونکه بر حکومتک وظیفه سی هر بر احوالده اهالیسنک
حقوق حریتنی محافظه امرندن عبارت اولوب و اهالیسی

حقنده اولان اداره سی دخی جبر و تغلب صورتیله اولمامق
لازمدر و صورت جبر و تغلبده اولان اداره ایسه حکومتک

حقوقتک خارجنده بر فضله ظلم و تعدی دیمک اوله جنغندن
بوجازر و مناسب اولدیغی کبی اهالیسنک حریتلرندن فضله

اوله رق دها مساعدات اعطاسنه دخی احتیاج یوقدر
ظننده یم و ذکر اولنان حریتدن دخی مراد هر کس کیف

مایشا فعلنده مختار اوله رق حکومت اصلا مداخله ایتمسون
معناسی اولیوب زیرا بویله اولسه البته بر شخصک منافی

لاجرم آخیرینک خلافنده اوله جنغندن ارتق حیواناتک تعیشی
کبی یکدیگرینی یمک اقتضا ایدر . واقعهه بری مستفید اولور

ایسه ده انک استفاده سی ایچون اوپرینک حیاتی فدا اولمق
لازم کلور . بناء علیه ذاته تعلق و اختصاصی اولان بر منفعت

جزو به نک استحصالی البته سائر مضر اوله جنغنی امور ضروریه دن
اولدیغی کبی هر کس منافع ذاتیه و مخصوصه سنی عمومه

(عائد)

عائد و اشتمالی اولان بر منافع کلیه و مشترکه داخلنده ارامق
 موافق انصاف و حقانیتدر . حاصلی اداره نك هر تقدراصول
 و فرو عنده قوانین و نظاماتی محق و مستقیم و عدالته مقارن
 ایسه اولقدر وظایفی اجرا ایتمش اولور زیرا کافه عاجز
 و مظلومینک مرجع و ظهیری و مدار استنادی اولان محل
 انجق باب معدتدر یو خسه یالکز باب حکومت دکلددر
 و بو بایده الك زیاده الزم اولان حکومتک بدرجه قوتیدر که
 حتی اداره سنده موجود اولان بالجمله اهالیسنک حقوقنی تمامیه
 محافظه یه مقتدر اوله بودخی اهالیسنک ثروتی و مملکتک
 مغموریتیه حاصلدر . ثروت اهالی و اعمار مملکت قضیه سی
 ایسه اهالینک حقوق ذاتیه و شخصیه سی و کافه اموال
 و املاکی هر بر مفاسد و مظالمدن بری اولان بر اداره منتطبه
 و مستقیمه واسطه سیله حفظ اولمغله اولور . انجق اداره
 مملکته متعلق اولان هر بر اصول و قوانینک مشروعیثی من
 القدیم منافع مملکت و اهالی ضمننده وضع اولمش بر قاعده
 معتبره و معتدله در . یوقسه حقوق شخصیه و تصرفیه
 جهتلیله عالمک نائل اولدیغی مساعداته مغایرت و مخالفتی
 استلزام ایدن بر امرک اصول مشروعیثنی بیلمیه رک حکم ایتمک
 و افراد اهالیسنک تصرفات و املاکنه شووجهله تصدی
 و مداخله اولنمق قطعاً لایق و مناسب دکلددر . واعصار
 سالفهده منافع اهالی و مملکت ضمننده یاباش اولان شیلردن
 عصر مزده اگرچه استفاده قابل دکلددر . لیکن سابقه

موضوع اولان اصول و قانونك دخی کفایتی مملکت و اهالیمرک
 احتیاجاتی درجه سنده اولمش اولیدی شو وقتده اورویانك
 اک تمدن و منتظم حکومتلری صره سنده اولماز اقتضا ایدر
 ایدی کذلک بومملکت حرایتی و هالیسنک فقر و ضرورتی
 مؤدی اولان حالانک اک باشلوجه علت تامه و فاعلیسه سی
 بین الاهالی موجود اولان تضاد و تباین و تخالف افکار و عدم
 امنیت خصوصلریدر که شو خصوصات مذکورنک دوامیله
 معاً ملترنم اولان توسیع معاملات تجارت و ترقیات ثروت
 اهالی و مملکت جهتملری بروجهله متصور دکلدر . اشته شو
 امرک تألیف و اصلاحی و بومناعتک اندفاع و ازاله سی نتیله
 و مجرد تأمین حقوق تبعه و اهالیمر ایچون اعضاسی بلا استئنا
 هر صنف تبعه دن اوله رق شورای دولت نامیله مجرد و منتظم
 بر مجلس ترتیب و تشکیل اولمشدر . و برده امر معنای
 محاکمات که حقوق عبادی یعنی امنیت جان و عرض مال مواد
 مهمه سی محور لایقنده اداره ایتمک املیله و دیوان احکام
 عدلیه نامیله بر مجلس مستقل دها ایجاد اولنه رق انکله دخی
 حکومت شرعیه و قانونیه نك حکومت اجراییه دن تفریق
 اساس وضع ایدلشدر و بوبابده اعضایه دخی لازمدر که
 هر نوع تبعه مرز دن مؤلف اولان هیئت مجتمعه دولتمزی وجود
 واحد حکمنده بیلوب دولتمزک مضرات و منفعتنده و کافه
 احوالنده خالصانه و متفقانه چاشمیلیدر لر تا که مقصود اولان
 استکمال رفاه اهالی و عمرانیت بلاد و ترقی علوم و معارف
 قضیه لری تمامیله حاصل اوله . و دخی امور دینی و مذهبی
 (بحثلرینه)

بمخبرینه کلجه هر کس دینیه معتقد و متدین اولور بوبنده
اندن بحث یوقدر شو قدر که قنغی دینده ونه مذهبه اولور
ایسه اولسون مادامکه مختلط و متحد اوله رق بروطن اهالیسی
اولش اولور لر شو حالده تعصبات و مبانیت دینیه نامیله تعبد انه
متعلق اولان معنویاتی وسیله ایدر لیکدیگرینی تحقیر و خصومت
ایتمالری لازمدر . خلاصه ذات مصلحتی مقتضی و حکم
زمانه موافق اصول و نظاماتک تعطیلی بر امر ضروری
اولدیغی کی ایوم اوروپا اهالیسنک دخی درجه اقتدار
وترقیبری شو ذعوايه بر دلیل اقناعید .

هله شو یوقارو دنبرو ذکر اولنان تفصیلاتدن غرض انجق
لوجه اه حقوق عبادی تعیین وشو یا بلش اولان نظاماتک
وضعیتی نه اساس اوزرینه مبتنی اولدیغنی بیانندن عبارتدر .
همان جناب حق جمله بی موفق بیورسون .

❖ ۳ تهیج و تحریک رقت ❖

تهیج و تحریک رقت انفعالات نفسانیه ایله اولور دیمش ایلک .
انفعالات نفسانیه بین الفلاسفه روحک اول هیجاننه اطلاق
اولنور که هیجان مذکور یا بر شیشه مقارنت و شدت انهما که
ویا خود اول شیدن مباحثت و تنفره سببیت ویرر .
و علم کلامده ایسه انفعالات نفسانیه دیو مقصدومر امک تهیج
طبیعیسنندن طوییلان و واسطه نطق ایله القا اولنان
حمیایه دینور که اشته بو حیسیات ایله فصاحتک تأثیری اقدار
وتریسد اولنور . هر کیمده اذهانی واسطه نطق ایله

استدیکی کبی تہیج ایدہ جک و طبایعی دیلدیکی کبی قولانہ رق
کیردن سرورہ غضیدن مرچتہ برودندن مفتونیتہ قلب
وتحویل ایئہ جک درجہدہ کفایت واقتدار بوانہ جق
اولورسہ شبہہ یوقکہ اول آدم خطیب فصیحدر .

ہر انفعالات نفسانیہ نک منبع مشترکیدہ یا محبت و یا بغضدر
بونردہ شدت و تأثیرلرینہ و ملایمی اولدقلری مقاصدہ کورہ
تبدیل عنوان ایدرلر مثلاً محبت ایجابنہ کورہ نرم رولق
رعایت حسن تلقی حیرت مفتونیت و بغضدہ غیظ غضب
انتقام اضطراب خوف تعیرلرینی آلہ بیلور محبت مقصدی
برصورت جمیلہ و مرغوبہدہ کوسترک و منافعی معروض تقدیر
واسہسانہ قویہ رق تہیج اولنور . و بعض مقصدہ
کراہت و مضار اسنادیلہ تحریک ایدیلور . و سامعینی تہیج
ایچون استعمال اولنان و سائطدن برنجیسی اولا کندوی
تہیج ایدہ بیلکدر .

مثلاً خطیب اولان ذات سامعینی آغلتقی استرسہ اولا کندو
آغلیدر و انفعالات نفسانیہ نک حرکات و حالات مختلفہ سنہ
یقین حاصل ایتک ایچون انفعالات مذکورہ بی کندو نفسندہ
تعلیم و تحصیل ایتلیدر یعنی کندوسنی سامعینک یرینہ قویلیدر
بوحصیل ایسہ قوای ثلثہ آتیۃ الذکرک فقدانی حالندہ براز
ناقص اولق لازمکلور کہ قوای مذکورہ دہ قوہ مخیلہ قوہ
حاسہ قوہ ہیرہ در .

قوہ مخیلہ روحک برقوتیدر کہ بالجملہ موادی سزاوار نظر
ودقت اولان حالاتیلہ فکرده تصویر ایدر و برطاق مؤلفات
(میانندہ)

میاننده تصادف ایتدیگمز مؤدی تہیج کلاملر ہب قوہ
مخیمہ نك تاثير اتندندر .

مثال (برادر لر ہم شیرہ لر

حالا ایکی معظم ملتہلرک افرادی میاننده سہیل قدر قانلر
دو کلکدہ در . سبب ندر . سبب ارباب حکومتک
حرص و طمعیدر . برناپولیون و بر بسمارق اغورینہ
بیکلر جہ والدہ لر و زوجہ لر و ہم شیرہ لر و کریمہ لر قانلی یا شلر
دو کہرک قارہ لرہ غرق اولدی لر بونہ سفالت بونہ مذلت بونہ
پریشانی و خرایت اوت برناپولیون ایلہ بر بسمارق ککندو
نفسا یتلری ایچون والدہ لر و زوجہ لر قوجاغندن اولادوز و جلرینی
جبراً آروب مفتلہ کوندریور لر اوتہدہ والدہ لر زوجلرینک
عودتہ مترقب اولیور لر چکر لر ی پارہ لنیور یتیلرک بویتلری
اکریلیور ایکی بیوک حاسہ یعنی شفقت ایلہ محبت تہانیور
بونہ وحشت والدہ لر سزہ خطاب ایدرم بومصائبک اصلی
بادی و باعشی بز اولدق چونکہ اولادمزہ ضلحہ میل و محبتی
تعریفدہ قصور ایتدک زیر ا برنجی وظیفہ مز بو ایدی
مسیور خاتونلرک حقوقنی تہہ لیورسکزن نیچون خاتونلر امور
ملکیہ یہ مداخلہ ایتسون وحشت ارلرہ مخصوصدر خاتونلرک
ایسہ شفقت و محبت و ملایمت ایلہ متصفقدر ہر حالدہ خاتونلرک
رأی سؤال اولملی چونکہ غوغالردہ بوغازلنلر بو خاتونلرک
اولاد و زو جلری و برادر و پیدر لریدر حاصلی چکر لر ی
پارہ لریدر .

آرتق بو حقسز لغه بزنهايت ويرلمليدر خاتونلر ارلره مساوي
 طوتلمليدر اداره و وطن حقوقندن خارج طوتلململيدر نزاع
 ظهورنده راي و مطالعه لري سوال اولمليدر خاتونلر
 حتمزي ارايه لم آوازه حمزي رفع اينه لم ارلرك تسلطنندن
 رقبه حمزي خلاص ايليه لم نيچه يه دكين خاتونلر ارلرك
 كوله لري و خدمتكارلري عدا اولنه جق .

خاتونلر اداره و وطن حقوق صريحه سني ايدينه بيله جك
 اولور ايسه ارتق محاربه اوليه جق و محاسن مدنيت تقرر
 ايدوب سعادت ملل ترايد ايليه جكدرد صنايع و علوم و معارف
 درجه نهايه يه ايصال اولنه جق و بني آدم اراسنده هيچ نزاع
 ظهور ايتيوب و دين و مذهب و مليت تفريق اولميوب جمله سي
 محبتلو قرن داس اوله جقدر .
 همشيره لر .

بو نعمت عظمايه نائل اولنجيه يه دكين مهمما امكن وظيفه حمزي
 ايفاده قصور ايتيم لم بو عالمده ساكن اولان خاتونلرك جمله سني
 مجروحين و مقتولينك طول و يتيملري ايجون اعانه عموميه يه
 دعوت ايدرم اور و پا و شرق احريقتا و غرب خاتونلري
 اتحاد افكار و غيرت ايله اعانه لر طو پلسون جمعيتلر تشكيل
 ايتسون ميدان محاربه يه قوميتلر كوندر سون و ياره لولره
 هرهم ككتور سون زيب و زياتي ترك ايلسون سفاهتك
 مصارفني ايولكه حصر ايتسون و افكار عاليه صاحبي
 اولدقلا ريني كوسترسون .

ياپمه و دوزمه زينتلر اياق التنده تپه لئسون و قتمز سوسه

قربان اولیوب مغارف و صنایع تحصیانه صرف اولنسون
خاتونلر ارلردن دهاعالیجناب مخلوقات مقبوله در .

(مادام ماری غوچ - میر)

قوه حاسه قلبك سرور و كدر و مرحت كبی حسیات متخانفه
و متنوعه به فطرتا كشاده بولنمیدر . قوای حاسه به مالك
بولنیمان برخطیب و یا كاتب اصلا فصیح اوله مز . واقعا
سرد ایلدیكى ادله و بر اهین صحیح و مقنع اولور لیکن نه چاره كه
برودتله تلیق اولدیغندن حسیاتی تحریك و تهییج ایده مز .
مثلا صحیحاً حزن و كدری داعی اولوق لازم كلان برنطقده
مخاطبلرینه كوزیاشی دو كدره مز بلکه صنعی اوله رق كندوسی
آغلر اما یا لكز آغلر بتون نطقی عادی بر ایقای مر امدن بشقه
هیچ برشیء افاده اتمز . حقیقاً قلب مقر فصاحت اطلاقه
سزادر .

قوه میره حسیاتك طبایع و اوصافی تشخیصه كسب اقتدار ایله
ملایم و لایقی اولان كلامی بتمك و حسیات مذكوره بی تحریك
ایچون لازم كلان و سائط و آتای بولمقدر .
اشته برخطیبده شوقوای نته بولنمز ایسه طبیعتله انك انفعالات
نفسانیه سی اوله میه جنی و بو حالده و سائط اقناعیه نك
او چخبیسی اولان تهییج و تحریك رقت شریطه سی بولنه میه جنی
بدیهیدر .

❖ باب ثانی - حسن ترتیب ❖

وجدانك استحضار ایلدیكى و سائط اقناعیه بی بر صورت

منتظمه و وضع و ادخال ایتکه حسن ترتیب دیرلر که علم کلامک
 بوده بر جزیدر .

حسن ترتیب اولاً نطقک حاوی اولدیغی اجزا ایله صورت
 تنظیمدن و ثانیاً اصول و خواص مهمه سندن بحث ایدر .
 (نطقک صورت تنظیمی ایله حاوی اولدیغی اجزا)

نطقک سیاق و نسقنی بیلکه بزه دلالت عقلمیه کفایت ایدر .
 حاوی اولدیغی اجزاده شو صورت آیه اوزره انقسام و تعدد
 ایدر اول امرده خطیب اولان کسنه ساه عینک میلنه و قوف
 کسب ایتلیدر که سویلیه چکی نطق دخیواهلرینه ناموافق ایسه
 انک سیاق و نسقنی تبدیل ایتنه لزومنه تیقن حاصل ایتسون .
 اشته مخاطبلرینک میلاننه کسب اطلاع ایتک و موضوع بحث
 اولان مسئله نکه نه یولده صورت قبول کوره چکنی استکناه
 و استزاج ایتک ایچون اولا برنبذه کلام صرف و ایراد اولنور که
 اکا نطقک مقدمه سی دیرلر .

بو مقدمه بی ایراددن صکره و ضوح افاده حاصل ایتک و لایقیله
 تفهیم ایتک ایچون مقصدک احوال متعلقه سندن بحث ایدیلور که
 بو کاده بیان و صورت افاده دیرلر .

بو بیان دخی ادله و براهین ایله تأیید اولمایدر . و بر کسنه
 او براهینه معترض بولنور ایسه ادله مسروده من انک حکمنی
 جارح اولمایدر .

شو حالده نطق ایچون ایکی جزء حاصل اولور که بری قبول
 و دیگریده رددر .

(حاصلی)

حاصلی نطقه سامعینی اقناع ایده جک مرتبه بر نهایت و پرملیدر که
 اکاده نتیجه دیر لر .

اشنه نطقك شو انقسامات طبیعیہ سی التي جزئہ تفرقی استلزام
 ایدر که اجزای مذکوره ہونلردر مقدمہ بیان صورت افادہ رد
 نتیجہ .

مقدمہ نطقك مبدأ و اعلانیدر و مقصدیدخی سویلنیلہ جک
 نطقدن معلومات و یررک مخاطبلرینی استماعہ حاضرملق و دقت
 و خشنودت لرینی جلب و استمزاج و بلکہ تحریک ایتکدر .

جلب دقت نطقك بدایت تفوہندہ ایدندیکی معلومات ذاتی
 ایلہ ایراد نطقجہ اولان مقصدندن مخاطبلرہ بر فکر صحیح و یرمکاہ
 حاصل ایدیلور .

جلب خشنودی ایسہ حسن افادہ ایلہ اولور یعنی سویلنہ جک
 کلامدہ برطور و حلالت اولملی و حقیقت و تأدب ہونملیدر .
 خطیب اولان کسنہ اگر مقصدینی حقیقتہ مقارن بر نقطہ
 نافعہدہ تصور ایده مز و یاخود نہ سویلیہ جکنندہ تردد ایدرک
 مقصد و حرافی لایقیلہ موقع بیانہ قویہ مز ایسہ مخاطبلری کندوسنی
 پک بی قید اولہ رق دیکلر لر .

مقدمہ ایکی جہتلہ دوشینیلہ بیلور بری مأخذی و ذیکری نوعی
 جہتیلہ مأخذی مقصدی و ادارہ افکار اولنہ جق نقاط
 و جہاتیدر .

لکن مقدمہدہ اصل مقصدندن مأخوذ ہونملیدر چونکہ
 مقدمہ سامعینی مقصدك حسن تلقیننہ حاضرملق ایچون ایدی

اندىن ماخوز اولديغى تقدیرده مرام و آرزومزك خلافتنه
كتمش اولورلر .

نوعیدخی بونلردر . مقدمه عادیه مقدمه خادعه مقدمه
مختصه مقدمه مهیجه

مقدمه عادیه مقصدی صنایع کلامیه صرف ایملکسزین
آچیقجه وقیصهجه عباره ایله بیان ایدر . بوده مستند
اولدیغی فوائدك آزخی ومدلولی بولندیغی مبحثك واضحیتی
جهتیهله مقدمات سائر ایله تأییده حاجت کورلیان یرلده
وخصوصیه سامعینك افکارینه اولقدر نامساعد بولنمیشی
جهتیهله سوء تأثیرندن قورقولیان محللرده استعمال اولور .
مثال (ولی نعمت بیختمز پادشاهمز افندمزك ابتدا تحت
سلطنت سنیهلرینه رونق و یردکلی یوم مسعودکه له الحمد
ذوات و ملکه ترقیسی کورلمکده اولان قوت و معموریتك
و علمك نائل اولدیغی سعادت و امنیتك مبدأ مبارکیدر .
اشته اول کونده پادشاهمز باب عدالتی تیناً اجشار و محامد
اخلاق سنیهلرینك برهان باهرینی کوسترمشار ایدی . صکره
انسانه انسانلغی بیلدیره جک و هر کسی دنیا و آخرتده سعادت
و سلامته ایردیره جک علوم و معارفك انتشارینه دخی برطریق
سهولت آچدرق جناب حقه شکرلر اولسون آزوقت ایچنده
ثمره نافعه سنی و عرفان حقیقی شاهانه لرینك دلیل قویسنی
کوستردیلر . اشته بونك تدابیر متممه سندن اولوق اوزره
بو انجمن دانشك تشکیانی الح

(مصطفی رشید پاشا)

(مقدمه)

مقدمه خادعه • سامعینه جالب نفرت اوله جغنی بیله ركه
 پياندن خوف ايله دنخواهلیری اولان و اصل ماده یه مناسبتی
 بولنان بر دیگر ماده نك بیانیله بلاחס افکار معنویه و مضمهره سنی
 عرض و اعلام ائلك و مخاطبیرینه انتقال ایتدر مكدور • و مقدمه
 خادعه ده حیل شرعیه و بر درجه یه قدر بعض دقایق ماده
 صورت قبول کورر ایسه ده یته حقیقته مغایر اولان شیپلر
 حسن تلقی بولمز •

مثال (ای اخوان مؤمنین اشبو دوات هلیه مؤیده
 تحصیل رضا واجب الوجود و کثرت خزائن و نقود و وفرت
 جنود شجاعت الود ايله (الذین یعلو و لا یعلی علیه) تبشیر بجه
 بدایت سلطنتدن برویدی قرال دیدک لری اعدا زبون اثر در
 هفت سر قهر و غلبه سیکن بحکمته سبحانه براز زماندر که
 استعید بالله (ان تنصر والله ینصرکم) شرط شریفته
 رعایت اولنمدیغندن یعنی او امر الهیه یه امثال و نواهیسن
 اجتناب و نص قاطع المفاد (اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی
 الامر منکم) ایجابنه سرداده انقیاد برله رضای مسبب
 الاسباب به انتساب قلمدیغندن شثامت عصیان ايله امر غزاده
 هسکرك اشتت و فتور لری و اولیای امورك دخی اداره لرنده
 عجز و قصور لری نمایان اولوب وقوع بولان مخاربه لرنده
 بو قدر خزائن و مهمات تلف و اسلامیان دوچار چار موج
 دریای اسف الدیغنی جمله نك منظور چشم شهودی و هلی
 الخصوص رعایا مقوله سی اولان اشقیای روم که سبیل
 کوه افکنن جلادت اهل اسلامه نسبتله خس و خاشاک قیلمندن

ایکن بووقته قدر شراره شقاوتلری انظفا پذیر اولدیغی عامه نك مشهودیدر . صدر اولده سبقت ایدن سینه صافان اهل ایمان دین مبین محمدی اغورنده مالا و بدنا نه و جهله صف بسته میدان غیرت ونه درجه لده ثابت الاقدام دائره حیت اولدقلری کتب و اسفار تواریخده محرر و مرقوم و سیمایه عسکرینک اطاعت و شجاعتلری جمله به معلومدر .

اشته عساکر مرقومه نك فی القدیم بووجهله یرارقلری درکار ایکن اراق اراق میانلرینه بداصل اشخاص مجهوله دخولیه نظام قدیملری افرادی کبی نایاب و بنیان قانونلری خراب اندر خراب اولوب الان دفتر پادشاهی یکچیری اسامیسيله لبریز ایسه ده جنک اری اراندقده نادر و عزیز بولنور و بو حال ایله سفره اوردو تعیین اولدقجه ضابط اغارک برقوری بولداش ادیله جمع ایدکلری اجناس مختلفه حرب و ضرب اربابی اولدقلرندن ماعدا رشته حسن نظام مربوط و ضابطه تحت انقیاده مضبوط اولمالريله ایچلرینه جاسوس بی ناموس قاریشوب و بتخصیص کردار و اطواری مردار اولان روم طائفه سی که مرکز طبیعتلری اولان جنایتی اجراده مجبور و جانب مصون الجوانب اسلامه اولان عدوتلری حکمنی ایقاده مسلوب الشعور اوله رقی حاجی و خواجه قیافته کیروب سبکمغزان یکچیریانی کونا کون اغوای جانمراش ورنکارنک او هام دل تراش القاسیله تحریک و اضلال ایدرلر . اول بیدماغان دخی اولابونلرک جاسوس و کفره دن اولدقلرینی بیلیوب و حق و باطلی تمیزه هقلری دخی ایر مدیکندن (جو اسپس)

جو اساس کفره نك كلمات مخوهه و مقدمات ناموجهه لرینی تمامه
صایوب گاه سفر لر نك اصلی یو غیثم غرض یکپچری بی
قیردر مق ایتمش و گاه و کلای دولت کو یا مملکتلری افچه ایله
صانار لر ایتمش یوللو ودها بوکا بکزر بیسک درلو اگا ذیب
وار جوفه اشاعه سیله احداث فتنه و شور ایدرک کندولری
شونده طورسون عساکر سارهنک شاهد غیرت لرینسه فتور
ویردکلری غنی عن البیاندر .

حالبوکه هیچ بر دولت کندو دست و پایي مثابه سنده اولان
عسکرینی خصمنه قیردر مق قصدیله صرف سیم وزر ایدرک
سفر آچوب ممالکنی پامال دشمن و محط رجال محن ایدرمی .
بوزعک باطل اولدیغی بدیهی و جلی و صحیح اعتقاد ایتمک
حق قوی اولزمی . خلاصه اشبو پریشانلغک اصلی عسکر
اسلام اولا ضروریات دینه سنی و فضیلت جهاد و اولی الامرک
امر دینده و اثنای حربده اراده سنه اطاعت فرض اولدیغنی
او کر تمامک وبعده علماء عظامک رأی و افتاسیله ترتیب اولتمش
قوازین عسکریه یه رعایت ایتمامک شقلرندن عسارت اولوب
مع هذا فاتحه دولت سرمدیه عثمانیه خصوصاً عهد سلطنت
سلیمانیه ده پیرایه سلاک سطور تنظیم اولان یکپچری اوجاغنی
قانوننامه لرینه نظر اولنسه ایوم اوجاغک احوالی ذکر اولنان
قانوننامه لره مطابق و حرکت و سکونلری اسلوب قدیمه
موافقه یدر معلوم اولور . زمان پادشاهی خداوندکار
مشار الیهده عصرینک اقتضاسندن یعنی اولوقته که
اعدانک قوللا ندکلری اطوار حرب و پیکاره مقابله بلمثل

لازمه سندن اولان تعلیم الات حرب خصوصی بهر کونی
 قشله لرده اجرا اولندی می و یکچیری زمهره سی احادنا سندن
 ممتاز اوله رزق ضیقاً و شتاء و لیلاً و نههاراً او طه لرنده موجود
 دکلمیدی . اکر ضابطان و نفراتک شمیدیکی وظائف
 و تعیینات مقرره لری تعیشلرینه کافی و داد و ستادلرینه وافی
 اولیوبده مدار تعمل و بادی تکاسلری یالکز بو ایسه نه مانع
 بیان اولسون . لله الحمددر کنج شایکان پادشاه سپاه
 غیرت دستگاه ایچون کشاده و فوق الحد مالزمه و عده لری آماده
 اولغله اقتضاسنه باقیلور . الحاله هذه اعدای دینک حالی
 نیچه اولدیغی و ارسته قید تحریر و یکچیر یانک پریشانلیغی ایسه
 لیکن آور زبان تقریر اولغله ارتق کارد صبحرت سرتیر
 استخوان غیرت جانہ طیاندی .

بعد ازین زمهره موحودینه سزاوار اولان حرکت هر نه ایسه
 لله عز وجل و لرسوله المیحل اشبو مجلسده در میان اولنوب
 اشقیاء و اعدائک انوف تکبر لرینی ارغام و اخذ ثار و انتقام ایچون
 نه یایماز لازمکلور و قنغی صورت مقتضی اولورسه شرعا
 بیان بیورلسون المنه لله تعالی باشمز جبل مقین کتاب و سننه بغلو
 اولغله بزذخی بالاتحاد موجب و مقتضاسیله عمل و قطع مسافه
 امل ایدهلم او یله ایسه

ابتدا اعداد قوت غلبه اعدا یعنی یکچیری زمهره سنک
 پریشان ایدلمش اولان احوالی بروجه شرعی بر حسن صورتله
 انتظام ارا و بو تقرر یله جمله سی مظهر عوارف بی انتها اولوق
 مطلوب صواب معجوب خلافتناهی اولدیغنی آمر شرفیرای
 (صحیفه)

صیغه صدور اولان خط همایون فیوضاتون پادشاه ربع
مسکون بعده نظام عسکر امرنده موافق شرع و عقل اوله رق
اوجاق خلقی حقهنده محضاً نعمت و بانغا مابلق احسان و عنایتدن
عبارت اولان حسن نظامی مبین اولوب بند بند ترقیم
اولان لوایح استحضار مقرون قرائت اولسون .۰۰۰۰ (الح)
(محمد سلیم پاشا - اس ظفر)

مقدمه محتشمه موضوع بنحی غایت پارلاق برنطقی دیکلمک
امنیه سیله سامعینک بجمع و محشد ایتدکلری وقتده مستعملدر
وبو نوع مقدمه نک تابدآنده فصاحتجه ممکن اولان احتشام
و ثروتی بدل و آرائه جائزدر .

مثال (ایها الناس بو معنای صواب اتما جلوه کر خاطر سداد
آشنا کر اوله که شریان عدوی بدنهادده خون تعدی غلیان
ایدوب درون رعونت مشخونلرنده جایگیر اولان ماده کبر
ونخوت و اخلاق فاسده شرور و ضنت مالینخولیبای طمعلربنک
رسوخ و اشتدادینی و حرارت حمای محرقة حرص و آزرینک
بحران و ازدیادینی موجب اولمشدر و بادخانه دماغ پرشورلری
هوای تغلب و استعمالیله طولمشدر . نیشتر خنجر سرتیر ایله
فصد کحل جانلرنده برمدت اهمالکن سسیله زیاده کی دماء
فاسده جرأتلری اول سیهر و یان خاکسارانی مبتلای سیف
وسنان انتقام ایدوب نیروی بازولرینه غزورلریله بیچه زن
دامن شرور قلمشدر و بو بایده وارد اولان او امر و احکام
الهیة تفاصیلی رسیده کوش هوشکنز ایکن ترغیم انوف
و کسر جباهلری ماده مننده بازوی اسلامیه نک مشت چهره
فرسای ازدرالری منوع و لطمه افکار ماز قهر و جفالی

مرفوع اولدیغی مستلزم عنایت قهاری و طرف مخلوقدن
 مستوجب تذلیل و خوازیدر . حالا مقتضای علو همت
 مردانه و داعیهٔ حمیت عالمگیرانه م بو حالی مقتضیدر که سرمایهٔ
 وسع و قدر تم اول طائفهٔ خائفهٔ نک تذلیل و تحقیرینه مصروف
 اولوب برجهٔ رستمناه ایله ججه سین قتادهٔ خندق ته نابدید
 هلاک و بووار و صرصر جنبیش خیول دشمن شکار ان ستوده
 کار ایله تودهٔ خاشاک جمعیتلرین تار مار ایده م . خصوصاً
 نخت نشین حصن حصین قسطنطنیه الیوم عدو اللهک تاج
 لعین پز زورینی سربی ساماننه برطاس آتشین براخکز
 و استیصال ملک و مانندن صکره تختنی تابوت محقر و کاخ
 مردینی حفرهٔ نیرانه برابر قیلق اهم امال دروندر مذلل
 کردنکشان عنود و مخرب ایوان عاد و ثمود جل جلاله الطاقندن
 امید و ار مساعده یمکه بو ملتس جانه دسترس بولوب ارادت
 علیه سی اول فتنهٔ برسیته نک خذلانهٔ متعلق اولمغله رزق
 و ماللری و ایئه سپاه و اهل و عیاللری تحفهٔ پیشگاه اولدیغی
 عن قریب مشاهده و محسوس بار گاه اوله .

اشته سزلی بو محله جمع و ترییدن مرادم اقتدار بأس
 و نجدت و فرط جرأت و جلادتکزه و ثوقم اولمغله فتح ممالک
 دشمنان دین و قهر و کین کروه مشرکینه تعیین وارسالدر
 اتباع فرمان خدواندی که فریضةٔ هر مسلدر کما هو حق مؤدی
 قیلق ملحوظ خاطر همت کز ینکز ایسه لازمدر که بودفعه حق
 خدا ورسوله قیام ایدوب شرزمهٔ زمیمهٔ کفار لئامدن اخذ
 انتقامده درکار اوله سز .)

(خمسةٔ ترکیبی - خلفای امویهدن عبدالملک)

(مقدمه)

مقدمه مہیجہ اذہانی مشغول قیلان مواد و مقاصدہ
 و ہیجانی تسکین ایچون اولیوب بالعکس تشدید ایچون ایجاب
 ایدن محلا رده مستعملدر و بودہ همان بردنبرہ مقصدہ
 کریشیلہ رک سامعینک میلاننی جلب ایلہ نطقک بدایتنسدہ
 حرکات منفعلانہ یہ باشلامق ایلہ اولور . و مقدمه مہیجہ
 اکثریا انفعالات نفسانیہ اظہارینہ سببیت و یرر اشعار
 و تراژیدیالردہ مستعملدر .

مثال (پادشاهم برقاچ کون و بلیکہ برقاچ ساعتدن
 زیادہ عمرم یوقدر . بوقالان مدتیدہ بیوک و مقدس
 بروظیفہ نک ایفاسنہ حصر اتمک و صوک افکارمی یعنی مدت
 مدتیدہ خدمت عاجزانہ مک اثمار مر المذاقنی زیر پای سپہر
 اعتلای ملوکانہ لرینہ وضع اتمک استرم . رقمہم پیش نظر
 ہمایونلرینہ قونلدیغنی صرہدہ قولمکن بودارفنادن ال چکمش
 بولنہ جغمدن ارتق بوکرہ جک افاداتمہ حوالہ سمع اعتبار
 بیوریلہ بیلور . دریچہ لحددن چیقان اواز صدق و صوابدن
 دمساز اولہ کلشدر . . .) (فواد پاشا - ترقی)
 بیان مادہ نک آچیق و طوغری اولہ رقی وضع و درجیدر
 بو ایسہ مسئلہ نک حالی اعلامہ خدمت ایدر .

بیانک ایکی نوعی وارددر . بری بسبب دیکری مر کبدر
 اگر بیانہ برشینک اثباتی لازم کلور ایسہ اکا بسبب و برقاچ
 شینک لازم کلور ایسہ اکا مرکب دیرلر . ونہ وقت بیان
 مرکب اولور و یاخود بسبب اولوبدہ وسائط اثباتیہ سی

بر قاج نوع بونفق لازم کلور ایسه اولوقت بیان انقسام ایدر .
 امدی بو انقسام خطیبک بر تقسیمیدر که انی تنظیم ایتدیکی
 نسق ایله بیدر پی بیان ایدر .

بو تقسیمک هر بری دخی مندر جات تفرعیه سنه کوره تکرار
 تکرار تقسیم اولنه بیلور

صورت افاده مقصدک انفهامنه و واقعه موافقت و مطابقتنه

وسببک خالصت و انفرادینه کوره و قوعحالی بیان ایتکدر

مورخ و خطیب ایکسیده مرتب کلام ایسه لرده برنجیسک

مقصدی یا لکن حقیقت حالی افاده اولمغله اشیایی هر فصل

بولور ایسه اوله جه بیان ایدر و ایکنجینی ایسه ینه

حقیقته رعایت ایدرک اصل مقصدینیده اوتمز و بونکله صورت

افاده سننده کاذبه اوله مز چونکه وقوعانک اصلنه خلل

ویرمیهرک کندوسنه مساعد اوله جق صورته بیان کیفیت

ایدر و افکارینه مساعد بولنانلری تأیید ایله نامساعدلرینی

خفیفه کچر و بعضاً سکوت بیله ایدر

مثال (ملته تقدیم بیورمش اولدیغکن مسئله نه جوابا

قبولی حاوی یدی ملیون اوچیوز الی بیک رأیک حضور

ایمپراطوریلرینه تقدیمیه ملت مجلسی کسب فخر ایلر فرانسه

اون سکز سنه مقدم انقلا باتدن اوصانوب بقای اسایش

ارزو سیله ذات حشمت سمانلرینک ذکا و سماحت ایمپراطوریلرینه

وحاندا نکره امنیه ایمپراطورلق تاجی و ایمپراطورلغه مقتضی

قوت و صلاحیتی سزک ید استقلالیکزه تسلیم ایش ایدی

ملتک بویابنده اولان املی ایوم نه زائل ونه ده متبدل

(اولدیغندن)

اولدیغندن نظام و اسایش اعاده و مدت قلیله نظر فندن پک
بیوک شیلر اجرا قانندی .

هر صنف اهالیکن سعادت حالی تزايد و زراعت و تجارت
و صناعت مثلی کورلماش صورتده ترقی ایدوب ثروت و قوت
داخلیه ایله برابر فرانسهکن نفوذ خارجیهسی دخی کسب
عظمت ایلدی .

تابدایت امرده بیله ذات حشمت مابلی ایشبو صلاحیتک
بر راده یه قدر تکثیریه مملکتک تأمین حالندن صکره آرزوی
عمومی به توافق ائتمه چکنی درک و جمعیات حاضرهکن ترقیاتنی
حس ایدرک اعطای حریتی تعهد بیورمش ایدیکز بناء علیه
فرانسهیی سربست ملتله اره سننده دخی برنجی ائتمک تشبثات
جمیله سنی اجرا بیوردیکز .

ملت یدی ملیوندن زیاده رأی ایله ایمپراطورلغک اصول
جدیده سنی و کندی منفعت و عظمتنی تیقن برله ذات حکمدار لریله
برلشوب ترقیات یولنده دوام و مطلوب اولان سربستلیکی
قانون و نظامه رعایت اوزرینه تأسیس ائتمکری تشویق ورجا
ایدرو حریتی خاندان امپراطوریلری ایله دولتک مجالس کیره سنک
جناح حمایه سنی تحتنه براقور .

(موسیو شایدر - ترقی)

قبول و یا اثبات . نطقک بیانده اشعار اوننان مندرجاتنی
مؤید بر جزئیدر . اثبات هاله نطق محاکماتده اجزای
اصلیه و لازمه دندر . زیرا صنعت اقناعک برنجی قاعده سی
قبوله حقیقتی اضافه و اسنادوردیاندن حقیقتی سلب ائتمکدر .

نه وقت اثبات و ایراد اولنان دلائل ضعیف و قوتسز اولور
 و دلائل مذکوره نك بسط و اتیاننده لزوم تعین ایدر ایسه
 او حالده آنلری بر برینه اعانه ایتدیره جک صورتده اجماع
 ایتلیدر تا که هپسنگ هیئت اجتماعیه لری جالب اعتنا بر قوت
 حاصل ایتسون .

و ادله عظیمه و قاطعه بر بر ابراز اولملی و آیر و آیرونو ضیح
 و توسیع قیلنمیلیدر . تا که بر برینه قارشمیه رق هر بری قیمت
 حقیقه لرینی حفظ ایده بیلسون بر دلیلی تأیید و قوتنی کاملاً
 ابراز و حاززی بولندیغی قیمتدن انتفاع ایچون آنی صور
 مختلفه و وجوه عمیده ایله بر قاج کره بیان ایتلیدر . و شونوع
 افاده به اطناب خطابی دینور . و اشته بونوع اطناب بیان
 اولنان شیلری مؤید بولندیغی ایچون اذهانی تهییج ایدر
 و اقناعی حصوله کتورر .

اطناب بر فکری فائده سز کله لر ایله ترکیب و املا دکدر بلکه
 بوکا تطویل دیرلر که ایکسنگده تفصیلاتی صنایع معنویه
 بمخنده کله جکدر .

رد سائط اقناعیه مزه تخالف ایدن شیلری جر حدر و بوندن
 بشقه بعضاً اغلو طه و سفسطه لرده جرح ایدیلور . اغلو طه
 و سفسطه بعض دلائل مخصوصه در که هر نقدر خطاسی حس
 اولنور ایسه ده جر حندن صعوبت کورینور .

مثال ای اهالی مصر بنم ایچون احتمالدر سزه دین دشمنی
 و دینی ابطال اتمک ایچون کلپوز دیده جکدر صاقین اینانمیک

بن بلکه حقکزی احقاق و ظلم و جور دن استخلاص ایچون
 کلیورم بنم جناب واجب الوجوده و پیغمبر ذیشانه و کتاب
 الله کوله منلردن زیاده حرمت و رعایتم وار کوله منلرک
 سزله اولان ظلم و غدری و جور و اعتسافی عجباً خاطر کزدن
 حیقه بیلورمی زرده بر صولاق مزرعه و یا اراضی منته و ار
 ایسه جبرا اللری کزدن المدیلمی هیچ ید تملک کزده بر کوزل
 کوله و یابر دلبر جاریه و یا خود بر کخیلان آت بر اقدیلرمی اگر
 مصر ممالکی طرف ربانیدن کندولرینه تملیک اولمش مالکانه
 ایسه سندلرینی ابراز ایتسونلر لکن الله عظیم الشان
 حضرتلری عادل و رحیمدر عباد مظلومه سنک بویله پازده
 استحقار اولشنه رضای شریفی متعلق دکلدردن اشته غیرت
 الله ظهوره کلدی بونلر ارتق مجازات مترتبه لرینی یقینده
 بوله رق حکومتلری کندولر یله بر لکده محو اوله جقدر قاضیلر
 شیخلری اماملر چور باجیلر بزلر دخی سنرک کبی عینی
 دین ایله مندیتر یعنی اسلامز اهلایکزه خبر و یرک
 اوروباده سزه دشمن اولانلر ایله جنک ایدوب مقهور ایدن
 بز دکلی بز ملت اسلامیه مسلط اولان مالطه قوالر لرینک
 اسم و جسملرینی اورته دن قالدیران بز اولمدقی نه شرف
 و طالع بزم ایله برابر اولانلره اولاد و عیال و مال
 و مناللری ید تعرضدن مأمون و مصون و حازری بولندقلری
 مسند کوندن ککونه مترقی و افزون اوله جقدر نه بخت
 و سعادت بیطرف اولانلره زیرا بونلرده مدت قبله
 ظرفنده بزى کوروب طانیوب علم مظفر من سایه

حایتنه کچه جکلر در انجق حیف واسف بزه دشمن
 اولانلرک حال خسران انجانمه هله پک یازق کوله منلر
 ایله اتفاق ایدوبده علیهمزه تشهیر سلاح ایدو جکاره بونلر
 ایچون روی زمینده امید نجات مفقود و حقلرنده باب مرحمت
 ذخی مسدود اولدیغندن جهاندن ذلت و خواری ایله محو
 و نابود اوله جقلر در . (برنجی ناپولیون - تاریخ ناپولیون)
 نتیجه نطقک مبنی علمی و استفاده اوله جق جزئیدر زیرا
 جزء مذکور اذهانی تسویه و تحریک ایدر و سامعینه انهماک
 و میلان و بردرر و اراده و اختیاری تقرر ایتدیرر .
 نتیجه نك ایکی مقصدی واردر . برنجیسی سرد اولنان دلائلک
 باشلو جه لرینی قصر و اختصار ایدرک افاداتی اکل و بو
 واسطه ایله مخاطلرینی اقناع ایتک و ایکنجیسی بعض اطوار
 و حرکات خطابیه ایله تمهید اذهان ایتک .
 ادله رأسیه نك اختصارنده ذخی برنجی شرط خطیب اولان
 کسسه مجملیت ایله تسریع افاده بی التزام الی و ایکنجی
 شرطده نطقه نتیجه ده هیجان و یرمک ایچون روابط کلامیه بی
 جذب ایدوب یعنی جمله روابطی بر طرف ایدوب یالکز
 نطقک نقاط مهمه سنی بریره جمیع ایتلیدر .

(نطقک اصول و خواص مهمه سی)

مقصدک افاده ایتدیکی فکری تنظیم و تنسیق ایله تقسیمه
 و یا خود تعبیر آخر ایله مقصدک حاوی اولدیغی طبیعت و نسق
 و نقاطه اصول و خواص نطق دینور . نطقک اصول
 (ووادیسنده)

ووادیسندہ حسن و طراوت بوانق ایچون حقیقت آچیقلق
عادیلاک ابدار و بسیطلاک بولمیدر .

شوقدر که خواص مذکورہ نک ہیسنک برنطقده وجودی
تصور و التزم اولنه من . هله یولتیقه نطقلرندہ سولینیلہ جک
کلامک تنسیق و تنظیمه ذاتاً وقت نامساعد اوله جغی کبی
خطیب معرض بیاندن قویه جغی مسئله ییده هر بردقایقیله
اولجه بالطبع تصویر ایده میه جکندن شو حالده نطقک امر
رتیبی خطیب مومی الیهک وجدان و قریحه سنک حکمنه
محول قالور .

❖ ایراد اولنمش برنطقک اجزای مرکبه سی ❖

(اس)

دینک حق و نفس الامرہ منطبق بولندیغنی مؤید نیجه براهین
قاطعہ وار ایسه ده ینه بعض آدملر قبولدن اجتناب ایدرلر .

(بیان)

او آدملره اثبات ایده لکه حقیقت دینیہ ناقابل اعتراضدر .

(تقسیم)

حقیقت مذکورہ دین اسلامی تمیز و توصیف ایدن اساس
ثلثه اوزرینه تأسس ایشدر اوله عقله یقیندر تانیاً عالیدر
ثالثاً الزمدر .

❖ تصدیق جزء اول ❖

• دین اسلام عقله یقیندر .

❖ تقسیم مکرر ❖

شوندنکه اولاً کره ارضده موجود ذوات معتبره و عظیمه نک

اشهادی ابله مؤید ثابیا وجدانه و جمعیت بشری به یه مطابق
و عدالت و مساواته مساعد و حق تعالی حضر تارندن بر فکر
صحیح المغه موافقدر • ثالثا ك منكر اولان ذهنلری بيله
بر طاقم اسباب مطلقه و قاطعه دلالتيله اقناع ایتشدر •

﴿ تقسیم مکررک جزء اولی ﴾

دین متین محمدی بیک ایکویز بو قدر سنه دنبر و پایدار والی
آخر اقیامه باقی بر مذهب جلیل الشعار دز شو بولندیغیز
آنه قدر ارکان علیه سنه خلل عارض اولدیغی کبی بولندیله
دخی زوالدن بری قاله جفی متانت احکامیله مدللدر • اشته
ادیان موجوده ایچنده خصائص متمایزه مزبوره بی انجق
دین متین محمدی جامعدر •

﴿ تقسیم مکررک جزء ثانسی ﴾

اولادین محمدی حق تعالی حضر تارینه لایق اولان فکری
ویرر • ثابیا انسانلره طبیعت و وظائفنی بیلدیرر • ثالثا
نوع بشرک مشابهنه اولان وجانبی مذاهب سارهدن زیاده
تعین ایدر •

﴿ تقسیم مکررک جزء ثالثی ﴾

حقنده لازمکلان ایمان و تسلیمی تأیید ایدر مواد اول کیفیت
ظهور نبوت • ثابیا انظار عامه یه وضع اولنسان بونجه
معجزات شریفه • ثالثا بتون خلقک ایمان و شهادتیدر •

﴿ جزء اولک نتیجه سی ﴾

شوجه تارله دین محمدی عقله یقیندر •

❖ جزء ثانی ❖

• دین محمدی عالیدر

• مؤمن بولنانلر استقبال ایچون برطاقم مواعید ایله مبشر در
 دائماً امنیت بال و سعادت حال اوزره بولنورلر • انبیای
 عظام و اصحاب کرام حضراتنک اثر شر یفلرینه اقتفا
 و تبعیتله مأمورلر در •

❖ تقسیم مکرر ثانینک جزء اولی ❖

• مواعید مذکوره نوع بشره مخصوص بر عطیه جلیله سبحانیه
 اولوب اندن استفاده یه کسب استعداد ایدن افراد انسان
 سعادت ابدی یه مالک و نائلدر •

❖ تقسیم مکرر ثانینک جزء ثانسی ❖

• دین مبین محمدیه نک شرف قدر و اجلالی و افتاب جهان افروز
 احمدینک غبرای زمینی نه یولده ظلمت شرک و وثنیتمدن
 صباح اخیر هدایتیه واسطه ایصال اولدیغی معلوم بیدار
 و بویله بر دین ایله متدین بولنان امت مرحومه نک نزدخدای
 متعالده احراز ایده چکی درجه قدر و علویت ایسه وارسته
 شهود و استدلالدر •

❖ تقسیم مکرر ثانینک جزء ثالثی ❖

• بالجمله انبیای عظام و صحابی کرام حضراتنک اثرینه اقتفا
 و انلرک ترک ایتدکلری فصائل جلیله یه امثال ایله مکلفدرلر •

❖ نتیجه جزء ثانی ❖

• شو سبیلرله دین محمدی عالیدر

❖ جزء ثالث ❖

• دین محمدی الزمدر •

﴿ تقسیم مکر ﴾

• چونکه عقول بشریه ضعیفدر • اعانه استر • فاسددر •

• اصلاح استر • محمولدر ثبوت و تمکن استر •

﴿ تقسیم مکرر ثالثک جزء اولی ﴾

انسانی احاطه ایدن غشاء ظلماتی تنویر و اضائه ایدرک طریق

• سلامته بدرقه هدايت اوله جق دین محمدیدر •

﴿ تقسیم مکرر ثالثک جزء نایسی ﴾

افسادات نفسانیه نک خطیئات ومهالکن کوسترک انسانی

• اصلاح و تربیه ایده جک دین محمدیدر •

﴿ تقسیم مکرر ثالثک جزء ثالثی ﴾

عقول بشریه بی برقاعده منتظمه به ربط ایله ثابت و تمکن

قیلان و شبانهزلق و تغیر و تلون اسائنندن قورتاران دین

محمدیدر •

﴿ نتیجه جزء ثالث ﴾

• اشته بونک ایچون دین محمدی الزمدر •

﴿ نطقک نتیجه عمومیهسی ﴾

• مادامکه دین محمدی حقدر انک احکام جلیله سنه توسل

• واتباعدخی فرض ولازمدر •

﴿ باب ثالث - صورت تقریر ﴾

صورت تقریر - فصاحتک برجزئیدر که افکاری واسطه

نطق ایله ساحه ظهوره چیقار منک اصول وقاعده سندن بحث

ایدر • تقریرک فصاحتیه نسبتی رنکرک رسمه اولان

(فرق)

فرق و نسبتی کبیدر . رسامک قوه مخیله سی ابتدا رسمک
 خصوصات اساسیه سنی اختراع ایدر بعده واسطه حکم ایله
 هر بریسی محلنه وضع و ترسیم ایدر لکن رسم مزبوری
 تشخصی قابل صورته تصویر و ارأه ایتک و هیئت مکتسبه سنه
 بر حسن و جلا و یرمک ایچون اکا رنگ و لون تعییننه احتیاج
 قاور بونک کبی فصاحتدهده واقعا نطقک اساسی فکردهدر
 و او فکرک تنظیم و تقسیمی بیان ایتدیگمز رسمی کوسترر
 لکن مقصده قوت و لطافت و یاخود بر روح و هیئت
 و یرمک ایچون تقریرک وجودینه لزوم کورینور .
 ایراد نطقدن بکلدیگمز فضیلت و نتیجه مقابله بی همان اک
 زیاده تقریردن آله بیلورز چونکه تقریر فکره رونق و شطارت
 و حسیاته قوت و حرکاته شدت و یرر . تقریر ایله خطیب
 سامعینی تمحیر قیلار اغفال ایدر جلب ایدر سوق
 ایدر الحاصل تقریر فصاحت و بلاغتك مکمل
 و تممیدر .

اشته صنعت خطابتک بوجزئی ایدنک ایچون خطیب اولان
 کسنه اولامقصدی کوزلجه دو شتمک و هر بر تفرعات و مشتملاتنی
 نظر حس و تدقیقه آلمق لازمدر . صکره ده هیچ بر
 حشویات قارشدرمقسزین طبق دوشندیکی و حس ایتدیکی
 وجه اوزره یازملیدر . ونه مجاز و استعاراتی سوء استعمال
 ایتلی و نهده آنلری بلا موجب صرف ایلیدر . بلکه بونلر
 اساس مقصددن تحصیل ایتلی شوقدرکه مرکز
 انتشاری خطیبک قلب و قریحه سی اولمیدر . و برده

سامعینه تلقیده نفع و فائده متصور اولیان افکار عمیقیه اصلا
لسان و قاله آلمایدر .

(باب رابع - حال و طرز)

حال و طرز مادیات جسمانی ایله عرض و ارائه اولنه بیان
اشارات و ایهامات بلیغانه دیمک اولور . بوده هیجان روحک
انعکاسیله وجودده متحصل حرکات مختلفه عمومیه دن
عبارتدر . حال و طرزك ایکی جزؤ و متفرقی واردر .

برنجی صدا یا خود تلفظ و ایکنجینی حرکتدر . تلفظ
جهتدن خطیب ایچون ایکی شیئه دقت لازمدر بری
سامعینه تمامیله و سهولتله ایشتمیره جک و جهله سویلك دیگریده
مخاطبرینی تهییج و متحیر قیله جق صورتده لطافت و متانت
و حسن اطوار ایله افاده مرام ایلمکدر .

سهولتله و تمامیله ایشتمیرمک ایچونده درت شرط واردر .
اولا صدانک درجه مطلوبهده قوتی اولمی ثانیاً خطیب
اولان کسسه کلماتی بر برندن فرق ایتدیرمی ثالثاً لازم

کله جک و جهله اغر سویلمی رابعاً کلامک و قفلر نجه اوله جق
ملایمت و مناسباتی کوزه ده رک اکا کوره تلفظ ایده بملیدر .
تلفظ اولنان شیئی حس ایتدیرمکه تلقین خطابی دیرلر .

طوغر وودانه دانه تلفظ ایله کر چه نفس کلام اکلا دیلور ایسه ده
لکن صدا تبدیل ایدیلور یعنی سرعت و بطائتی ورقت
شدتی و تیز یا پستلکی ایجابنه کوره دکشدریلور ایسه کلام
مزبور قلبه احساس و تفهیم قلمش اولور .

تلقین کلامک طبیعتنه کوره در . مثلا اظهار کدورت

ابراز حرص و شدت کبی عینی صوت ایله افاده اولمز جوابده
استفهام سسی قولالاناز و ایجابنده کوره لازمکلان صوتک
استعمالنی ایسه دکل تعلیم الاسوق الطبیعه بزه بیان ایدر .
نهایت تلقین تبدلات کلامیهک صورتا تقلیدیدر که خبریمز
اولدن صدا آتی اجرا ایدر . و تلقین حقیقی ولا یقلو
اولمق ایچون کندوسنده شو آتی الذکر خصائص ثلثه
بولمایدیر . استناد وقف طرز صوت

استناد صوت قوتلو و طولغین برصدادر که نظر اهمیته
آنه جق کله لک هیجالی بنی تفریق ایدرک بیان ایلر و او کله لک
متعلق اولدیغی جمله ده واقع اقسام سائره ایله مناسبتنی
کوسترر و ذکر اولسان کله کندوسنه تخصص ایتش برصدا
و حرکت ایله بیان اولمایدیر . بویله اولمز ایسه نطق بارد
اولدقدن بشقه مألده اسک قالور .

معرض بیان قونیه جق فکر و یا حسه ایسه خلقک تما میله
کسب اطلاع ایتسی لازمدر کرچه بوکا حضارک سرعت
انتقال و فرق و تمیز صاحبی اولمایدیر مشروط ایسه ده فقط
تبدیل صدا ایله ده برقابلیت و استعداد ویرمایدیر که عینی
وقتده سامعینه تأثیر ایده بیلسون .

تلقینی حسن صورتله اجرا یالکز صوتک استنادینی محملارینه
وضع ایله حاصل اوله میوب کرک نفس آلمق و کرک نطقک
اجزای مختلفه سنی فرق و تمیز ایتک ایچون ایجابنده و قفده
ایتمایدیر . وقفک ایکی نوعی وار در بری حواسک تفریق
و تمیزینه خدمت و اعانه ایدر که بونوع وقف افکار مهمه

عقبنده ایدیلهرک سامعینک بر مدت دقت و بصیرتی فکر
مذکور اوزرینه جلب و حصر ایتدیریلور دیکری ایسه
بر فکر مخصوصدن بحث ایدن کلامک انسجام و سلاستنه
لکنت و رکاکت کلامسزین اجزای مختلفه سنک قطع اولمسیدر

• که بونک موقعیده سائقه طبیعت تعیین ایدر •

طرز صوت صدانک مختلف نوطه لرده تبدیلی دیمکدر که
بوده بحسبک ایجاباتنه نظر آد کیشور یعنی تراکیب کلامیه نک
تنوع و اختلافی نسبتنده رفع صوت اولتور و صدانک تیر
و یابستلیکی مقام و محلنه کوره او یدیریلور •

حرکت وجودک حرکات و اطوار مختلفه سی ایله افکارک
وحسیاتک بیانی دیمکدر و هیچ برحسب یوقدر که اکا مخصوص
حرکت اولسون دیمک که اثنای نطقده حسیاته تخصص ایش
حرکات بدنیه نکه ابراز و استعمالی لازمه دندر •

— * فصاحت * —

* نوع اول - فصاحت شفاهیه *

(باب اول - فصاحت پولتیقیه و یا خطبه وی)

خطبه عقلاک میدان مبارزه سیدر • و بو نوع فصاحتدن
عالی و جلیل هیچ برشی اوله مز •

فصاحت پولتیقیه و یا فصاحت شعور دواتی حکم ایده چک
آدملاک احوال پولتیقیه یه دأر سو یلدیکی نطقلردر • اویله
نطقلر که تأثیری ملترم و اهمدر اشته او نطقلر محاسن
عظیمه یه حکم ایدر • حکومتی استقبالندن ایقاظ ایدر •

(امور)

امور مالیه بی تنظیم ایلر • حرب ویاصلحی حکم ایدر •
 ملترک احوالنه قرار ویرر • دولتری حکم ایدر •
 قانون پیار • جمعیت بشریه نك تشیدرابطه اتحادی
 ایچون قواعد اجتماعی بی بیان ایدر • ابنای جنسنك
 مذلت وسفالتندن مستفید برطاقم ادانی به قارشو کلور •
 مقاومت ایدر • وطنی محافظه ایلر • مغدورینك
 انتقامی آلور • لکن بونکله برابر بنا ایتدیکی تأسیسات
 خیریه بی هدم و تخریبده مقتدردر • غدارلره مخالفت
 ایتدیکی کبی محافظهده ایدر • جمهوریتلر یایدیغی کبی
 قرالیتلرده طاغیدر • اهالی بی ایقاظ ایتدیکی کبی جمعیت
 فسادیه لرده ترتیب ایدر • حاصلی مقصدی ایولک ایسهده
 اکثریا ائاری فناقدر •
 یوقاروده فصاحت اقناع و تهییجندن عبارت دیدك ایدی •
 لکن خطبایه دخی اینا نلغله تهییج ممکن ایمش دیمك اولیور •
 بونکیچون تعریف آخرله دیه بیلورز که فصاحت حقیقت
 ایله ذهنه امنیت تامه و فضیلتله قلبه هیجان شدیدله القاسندن
 عبارتدر • ونه وقتکه انسانلر اقناعه چالیشیله جقدر
 او حالده قوای حسیه لرینه مؤثر بولمغی وانلرک استحصال
 امنیتلرینی نقطه نظر اعتنایه المیلیدر فقط خطیب اولان
 کسنه بشقه سنی اقناعه چالشدیغی شیئه اولا کئندوسی قانع
 بولمیلیدر • مثلا مجحوش عنه اولان مسئله به صحیح و طوغرو
 نظر ایتدیکی جهات وادله بی اصلا درج وادخال ایتمایلیدر
 و کئندو افکار و وجداننک و حساباتنک خلافنده صرف کلام

ایدنلر فصیحك معنای موضوعنه هیچ بروقت ماصدق اوله مز لر
 لسان امنیت و هیجان و اقناع دیدیکمز ساده طوغریدن طوغری یه
 قبلدن نبعان و انتشار ایدن تأثیرات معنویه در .
 بوسبیدن خلق اغفال ایچون کندو سنك مطمئنئ اولدیغی
 برطاقم موادی معرض بیانه قویوبده صکرده عمومك امنیت
 و هیجان و اقناعنی استحصال سودا سنده کز نك صرف عبثه
 اشتغالدر . مباحثات بولتیقیهده ایراد اولنه جق نطقلرک
 اولجه احضاری پکده ممکن دکلدر . چونکه سرد اولنه جق
 برهانلر مباحثه نك ایجابنه کوره در . او مباحثه نك نه صورت
 و قیافت کسب ایده چکی ابتدای امرده طبیعتیه معلوم
 اوله میه جغندن خطیب اگر اقدجه قلمه الدیغی نطق اوزرینه
 مسئله بی مستند قیلار واکا ابنا ایدر ایسه نطقك موضوعنه
 خدمت ایتماش و مقصددن خارجه چیقمش بولنور . حاصلی
 فصاحتك مرتبه کماله و صوانی دال اولان اوصاف میره خطیبك
 نطقنده طبیعی الصدور اولان حلاوت و حرارات و افکارندن
 متولده حسیاتنده کوریلان بطش و شدت و روحنه عالی
 بر شئك انعکاس منظره سیله و یا سعادت عامه نك آرزوی
 مقدسیله ملهمیتی نمایان اولان هیجان و سورتدر .
 تقریر و صورت افاده طبیعی و ساده بولملی و کما نك انتخابنه
 دقت ایدملی و سیاق کلامك متین و افادات ایسه رنگین و پاریلاق
 اولمیدر فقط بو بارقلق تزینات و یا استعارات مو شحه
 ایراد و استعمالی دکلدر بلکه انفعالات نفسانیه نك سهولتله
 بوله بیلدیکی تخیلات بی فتورانه و متجاسرانه در .

(بو تقدیرده)

بو تقدیرده ایماقت و قدرت احراز یچون لسانجه حاملی
بولندیغی معلومات ذاتیسنه اکتسابات علمیه سنی دخی ضم
و علاوه ایتملیدر و لغات غیر مانوسه ایله برطابق جل ساقطه
استعمالندن پک محترز بولمیلیدر زیرا جزئی بریاکشلیق
سامعینک خنده استحقاقینی داعی اولدیغی کبی قائلنکده
شرم و خجالتنی انتاج ایدر .

❖ باب ثانی - فصاحت عسکریه ❖

فصاحت عسکریه اردونک عرق شجاعت و غیرتی تحریک
ویا ابقا صددیله قوماندانلر طرفندن سویلتیلان نطقلر دن
عبارتدر بو بین الاسلام کثیر الاستعمال ایدی . حتی
خلفای راشدین و امویه زمانلرنده ایراد اولنان نطقلر کتب
تواریخده صحیفه پیرای ثبوتدر .

اوج قسم نطق عسکری واردر برنجیسی فی الحقیقه سویلمش
وبالذات و یاخود وسائط تو اتر ایله واصل صماخ تلقین
اولمشدر .

ایکنجیسی مقارن حقیقت بولمانلردر .

اوجنجیسی خلاف واقع تو اترات و فسانه در .

مثال

(ای ناس جناب واجب الوجود حضرتلری جهادی
اهل اسلام اوزرینه فرض قیلدی بوندن حاصل ایدیله جک
اجر و مشوبات عندربانیسنده غایت اجل و عظیمدر اویله
ایسه نیاتکزی حسنیاته اماله ایدیکز و ربکزک فریضه سنی ادایه
ویغمبریککزک سنتنی اجرا و ایفایه مسارعت ایلکیز بونک

نتیجه سی شو ایکی خسته نك بریدر که اوده یاش-هادت ویا
غزاوندر هر کیم بو اغورده فدای نفس ایدر ویا ترک
جامه حیات ایلر ایسه طرف ربانیدن انک ایچون اجر عظیم
واردر .)

(حضرت ابابکر رضی الله عنه - ترجمه فتوح الشام)

مثال ای اصحاب رسول الله

بو عربستان انجق سزك آتلیکزه آریه یتشدیره بیلور و بوراده
کرك دنیوی و کرك اخروی اوله بیله جک سعادت اشته
بو قدردر . الله تعالی حضرتلری ایسه امت محمدیه یه
بو یر یوزینک هر طرفنده یر و مملکت و یره جکنی حبیبینه وعد
ایتمشدر . قنی بومو عود اولان ممالکی ضبط ایله دنیاده بونجه
غنیمته و آخرتده غزا یاخود شهادت رتبه سنه نائل اولمق
استین ارلر و زرده دین اوغرینه جان و باش فدا ایده جک
و وطنلرندن چیقوب اعدا اوزرینه کیده جک غازیلر .)
(حضرت عمر رضی الله عنه - معلومات نافعہ)

مثال

(ای معاشر مسلمین الله تعالی حضرتلری وعدنده انجاماز
و مواطن کثیره ده سزی عون و نصرتی ایله تأیید ایدرک
قدر کزی اعلا و اعزازدن صکره امتحانکز ایچون بر بلای
حسنله ده ابتلا ایلدی بکا خبر و یردیلر و سز کده معلوماتکز
اولسونکده (هرقل) بلاد کفارک کبرا و عظما سندن استنصار
و استعانه اتمش ایدی شمعی بر جمع کثیر ایله کلدیلر و خیلی
(زاد)

زاد و سلاح کتوردیلر مراد لری ایسه نور اسلامیتی
اطفادر همده اوزر یکره طرق مختلفه دن کلدیلر و جنود
خاسره لرینی قتال ایچون اشته مقابله کزه چیقاردیلر فقط
جناب حقل عون و نصرتی سزکاه برابردر و هیچ بروقتده
عند الله مخذول اولان کثیر و عنایت ربانیه ظهیر و معینی بولنان
قلیل دکلدز . (

(ابو عبیده الجراحی رضی الله عنه - ترجمه فتوح الشام)

مثال

(ای ناس بو کون انا طولی داخلنده رایت مظفر یتکزک کیردیکی
بر کوندر و بر لکده بولنه میسان اخوانکز سزه بو باندنه غبطه
کشدلر بیلکز که دنیا دار مر و آخرت دار مقرر پیغمبر من
علیه اکمل التحیه اقدمز * الجنة تحت ظلال السیوف *
بیوردیلر کندی قلتکز و دشمنلر کزک کترنه باقیکن چونکه
واجب تعالی حضر تلی * کم فئه قليلة غلبت فئه کثیره *
بیوردیلر عون و عنایت ربانیه صبر و ثبات ایله برابردر)
(میسره رضی الله عنه - ترجمه فتوح الشام)

مثال

(ای ناس الله تعالی حضر تلیدن اتقا ایدیکن که مصیر
و مرجع کزدر و بیلکز که او اتقا سزک تأیید و نصرت کزی
و بوندن اقدم جیوش مسلمینه اولنان عطایایه نائلت
و مشار کتکزی متکفلدر سزدن اول شامی قح و ضبط
ایلین غزات مسلمینک آثار بسالت شعارینه اقتدا و اتباع ایدک

هر کیم حربدن اعراض ایدرسه مقر و مأوایی نار و کندوسی
مغضوب رب جباردر .

بیلکزه که الله تعالی حضرت نلری جهادی و عنده کفار ایله
قتالی سزه فرض ایتدی و نزد خدای متعالده ایکی قطره اک
زیاده مرغوب و محبوبدر که انک بری فی سبیل الله جریان
ایتمش قطره دم و دیگر یده خشیه اللهدن اساله ایدلش قطره
دمعدربو کون اول بر کوندر که لایعد و لایحصا اجر و ثوبات
وارد ای عباد الله تعالی حضرت نلرندن حذر و اتقا ایدک
و موطن کثیرده اولدیغی کبی بوراده دخی ثبات و متانت
اظهار ایدک و نبی ذیشانکرت سنت و شریعتی اجر ایه قیام ایلک
* ان الله مع الصابرين و لایضیع اجر المحسنین *
بن اخوانکزدن بر جماعت ایله ایریلور و شوقومک
صلینه طوغری کیدبورم و انلری مضمحل و پریشان
ایتمکسزین کری دونیچیلردن دکلم * وکان حقاعلینا نصر
المؤمنین * سزده صایبک یره دوشدیکنی کوردیککزله جمله
و هجوم ایدیکز و امهال ایتمیکز ای فرقه منتخبه صلیبک
اولدیغی یری کوردیکز هادی جمله ایدیکز نصرت
الهیة سزکله در .

(خالد ابن ولید رضی الله عنه - ترجمه فتوح الشام)

مثال

(ای ناس صبر و ثبات ایکی عسکر دُر که انلره غلبه ممکن
و متصور دکلدر بو بر حیف و اسف کونیدر اصحاب
رسول الهی بد اهدایه ترک ایتدکدنصکره و قار و نخوتکزدن
(و مروت)

و مروت و عاظمی کز دن و غیرت دینیه کز دن کند و کزده نه کوره
 بیلورسکنز او یله ایسه انلری تخلیصه سعی ایدیکنز و الله تعالی
 حضرت لرندن حذر ایدیکنز که مصیر مر جعکزد در بونی بویله
 بلکه که اشیای نفیسه بی ترک انجق انفس خبیثه به لایق و سزادر
 سزجه تحقق ایتدیمی که دنیا زائل وفاتی و آخرت دار النعم
 و باقیدر بملز میسکنز که نیجه ارواح و اشباح بودنیسای
 ساحره دن دار آخرته انتقال ایتدی البته بر کون اوله جقدر که
 ترک ماسوا ایدیه جقدر دنیانک مدتی غایت اذدر اولیه ایسه
 معاشر ارواحی تزیده سعی ایدیکنز چونکه آوان رحلت تقرب
 ایتدی و سزک سفر کز واقعا سفر شاق و محتاج زاد و رفاقدر
 هزینه ایسه تحمل و مصابرت ایلک :

* ان الله مع الصابرين *

(عیاض ابن غنم - ترجمه فتوح الشام)

(عسکر لر اگر سز ار وارکک اولمش اولسه ایدیکنز سز
 سلاح لر کز ایله حضور مه کلکه رخصت ویرر ایدم چونکه
 سلاح طاشیق انجق شجیع و جسور ارکک آدم لره یراشور .
 لکن سز شمدی به قدر سلاح کزک حقیقی ویره مدیکز و سلاح
 طاشیغه لیاقت سز بر طاقم عورتدن قور قاق و ضعیف و محت
 آدم لر اولدیغ کزی حرکات واقعه کز اثبات ایلدی .
 سز بو جزیره یه یناشدیغ کزده دشمنی آدم یرینه قوم یوب
 کندولر یکزدن قور قاق ظن ایلدیکنز . مع هذا بونلرک
 جسور و بردشمن عقور اولدولرینی بیله رک بن بو غوغایه

باشلامش ایدم یازقلر اولسون اگر اطر افکنز دکر ایله احاطه
اولنماش و قاچغه بریول بولنه بیلش اولسه ایدی ظن ایدر مکه
شمدی به قدر چوقدن فرار ایدر دیکز اشته سزی تأدیب
وامثالکزی ترهیب ایده جک وجهله جزای مایلیقکزی اجرا
ایدیمده حالکزی کوریکز .

(سلطان سلیمان - دسایس حربیه)

مثال ارقداشلر

بو طایبه لری آلمغه ویورویشدن یوز چور مامکه نیتکز
وارمیدر اگر صحیح بویله بر نیتکز و ارایسه بو مقصد او یله
اوزاقدن طبانجه و تفنگ آتمغله حاصل اوله مز بو مراده
انجق قلمجرمزی و پچاقلرمزی دشمنلرک قفاسنه ایرشدرمک
ایله نائل اوله بیلورز انک ایچون اشته بن تفنگکنده
طبانجه نکده طاشلرینی اتم و قلمجیمده چکدم سزده بکا تقلید
ایلیکز .

(ارنجودویس و اسپاراغا - دسایس حربیه)

مثال عسکرلر بیلورم شمدی صیرتکز چبلاق و قارنکز
آچدر . سزه حکومت جهوریه نک پک چوق واجبه
ذمتی وار ایسه ده هیچ برینک اداسنه مقتدر اوله میور . شو
یالچین قیالر اراسنده ابراز ایتدیککز حمیت و جسارت و سزدن
مشهود اولان تحمل و مصابرت صحیحاً حیرتفزای عقولدر
لیکن نه چاره که ارتقای شان و شرفکزه شوآنهدک ده

(بردخل)

بر دخل و اعانتی اوله مدی شمعی اشته سزی جهانک
 اک منبت صحرا رینه کوتور یورم ید تملک کزه زنکین
 و مالدار ایالتلری بویک و متین بلده لر کچه جکدر شان و شهرت
 و ثروتی اورالرده بوله جقسکز ()

(برنجی ناپولیون - ترجمه تاریخ ناپولیون)

مثال (عسکر لر . اون بش کون ظرفنده بر محاربه عظیمه یه
 ختام و نهایت ویره رک سر منزل مرام و مقصده کمال اقبال
 و مظفریتله واصل اولدق . اوستریا عسکرینی باویرا ممالکندن
 طرد و ابعاد و متفق خاصمز اولان حکمدارینی صندالی
 حکومته اجلاس و اقعاد ایله حدود مزه کلکه حماقت و جبانتی
 مانع اولان شو دشمنی کلیاً منهزم و پریشان ایلدک . لکن
 چه فائده انکلیز لر دخی مرادلرینه واصل و اوستریا دولتک
 خیانت و اسائنندن انلر ایچون استفاده حاصل اوله رق
 بولونیا سفرینک حقلرنده انتاج ایده جکی مصائبدن بالوسیه
 جلاص اولدیلر . اوستریانک یوز بیک عسکرندن اتمش
 بیکی و کافه جنراللری دست غالبانه مزه اسیر دوشدی .
 کیدوب سزک فرانسه داخلنده که تارلار یکرده باد هوا
 رنجبرلک ایتکه مجبور اوله جقلردر .

عسکر لر . کرچه بر بویک محاربه یه دعوت اتمش ایدم .
 لکن دشمنک جبانیت و حماقتی سزی بو شرفدن محروم ایتدی
 و جنک و قتاله حاجت قالدیه رق مرادمز کاملاً حاصل اولدی .
 هم تواریخ جهانده مثلی نامسبوق شو مظفریت بیک بشیوز نفر
 تلفنی بیله موجب اولدی .

عسکر لر . شو موفقت عظیمه امپراطور یکره اولان امنیت
 کامله کز و مشاق سفریه جه مشهود مصابرت و محملکز و میدان
 معر که ده ابراز ایلدیککز جانسپارانه صولت و غیر تکز له
 وجوده کلشدر . انجق بو غیرت و شجاعتکزی
 مکث ایتکی دخی تجویز ایده م . انکلیر التونی ایله دنیا نك
 بر او جندن المانیا ممالکنی چکنمکه کلن روسیه عسکریده
 اوستریا لولر کبی یقینده کرداب هزیمت و پیریشانی به گرفتار
 اوله جقدر .

و بو یکی محاربه حسب الموقع الی زیاده پیاده عسکر ینک جهد
 واقدا میله نتیجه مظفریت بوله جقدر . فرانسزک پیاده
 عسکر ی بتون دنیا نك پیاده عسکر ینه فائقمیدر دکلیدر
 بومسئله ذاتاً فلنکده واسویچرده حل اولمش ایسه ده بودفعه
 ویانه قبولرنده دخی تصدیق اولنه جقدر .

اوزریمزه کلان روسیه عسکر ینک جزا لاری میاننده بکا
 مقابله ایدرک شرفک تزیایدینه خدمت ایده جک هیچ برکنسه
 یوقدر . اشته بو محاربه ده ینه سزک غیرت و شجاعت
 و دلیرانه صولتکزله باشه چیه جهنندن وجله کز اولادم
 مقامنده اولدیغکزدن ممکن اولدیغی قدر آزجان وقان تلفیله
 اختتامی ایچون الدن کلنیده بروجهله دریغ ایتیه جکمدر .
 (برنجی ناپولیون - ترجمه تاریخ ناپولیون)

مثال

(عسکر لر . شجاعت فطریه کزی بو اوستریلیج جنکننده
 دخی فوق العاده برصورتده ابراز ایتمش اولدیغکز جهتله
 (عرض)

عرض لازمه ممنونیتہ یکیدن بورجلو اولدم . قره قوشلر کزی
 بر شرف مؤبد ایله تزیین ایلدیکز بالذات اوس تریا و روسیه
 امپراطور لری قومانداسنده اولان یوزبیک نفرلک بر اوردو
 درت ساعته قالمدی تار مار و پریشان اولدی . وسطوت
 سلاح کزدن قاجوب قور تیلانلرده ینہ صولره و بتاقلقلره
 غرق اوله رق سمت نجات و سلامت بوله مدیلر . قرق بیراق
 روسیه خاصه عسکرینک ایشله سنجاقلری یوزیکرمی جنرال
 اوتوزبیک اسیر الی الان نامدار اوله جق بو یوم مسعودک
 آثار فتوحاتیدر . دشمنلر مزک بونجه تمدح و تفخر ایله سزه
 قارشو چیقاردقلری پیاده عسکری ضرب شمشیر صرامتکزه
 بر اوافق وقت ایچون بیله طیانمه یوب تار و مار اولدی کیتدی
 و اوککزه دشمن اثری قالمدی . اشته بو اوچ ماه ظرفنده
 علیهمزه اولان شو اوچجی قیام و اتفاق دخی فسخ و محو
 اولدی . و ابواب مصالحه ینہ آچیلدی . شمعی رنونک
 برو طرفنده اهالی فرانسه یه ایتدیکم وعدی انجامز ایلیه رک
 بزه امنیت حاصل ایده چک و متفقلمزه مکافات اوله جق بر
 مصالحه وقوعه کله چکیر .
 عسکرلر . و طنمز اولان فرانسه نک سعادت و شرفی
 موجب اوله جق هر بر مصالخی تسویه دن صکره سزی
 فرانسه یه کتوره چک و آثار توجه امپراطورانه می حق کزده
 داعی مباهات اوله جق صورتده ابراز ایده چکیر . اهالی
 فرانسه ده سز لری فرط مسار و افتخار ایله در اغوش ایده چک
 و یالکز (بنده اوسترایچ محاربه سنده بولندی ایدم) دیمکزه

اشسته برجنگ آوریکیتم دها دیوسزلری بربرینه برمقله
کوستره جکدر .

(برنجی ناپولیون - ترجمه تاریخ ناپولیون)

مثال اون بش کون ظرفنده الی دفعه منصور ومظفر
اوله رق دشمندن یکر می بر سنجاق اللی بش پاره طوپ برچوق
قلقه لر ویه مونته نك الك متین واک منبت محللارینی قحح وضبط
ایتدیگز بونلردن ماعدا اون بشیک اسیر الوب اون بیکدن
زیاده دخی میسدان حربده فوت ومجروح بر اقدیردیگز .
بوآنهدك قوری قیالر اراسنده جنکاشه رك شرف شجاعتمکز
آثار پرتوینی یهوده صاچش ووطنکزه بر منفعت حاصل
ایده مامش ایدیگز . بو کونکه کون اشبو خدمتکزه اوتده
ظفریاب اولان رنو وفلنک اردولرینک قرانلیغی شان
وشرفه کسب اشتراک واستحقاق ایتدیگز . هر بر شئییه
محتاج ایدیگز لکن بو احتیاجات هیچ کوزیکزه کوزکدی
شو جنیکاری بتون طوپسز قرانلیگز . چایلری کوپریسز
کچدیگز . بو او زون یوللری چارقسز یوریدیگز .
بعضاً دخی اچ وعریان اچیقده کیمه لر کچوردیگز سزک
چکدیگز محنته تحمل ایتدیگز مشقته طیانمق اچون
مجرد سزلر کبی بویله جمهور لشکری وسربستی عسکری
اولمق ایجاب ایدرمش . تشکر ایدرم سزدن عسکر لر .
وظمن بو اقبال جدیدینی ثمره همتکزدن الدی وسزه
بورجلو اولدیغی شکرانیتی ابراز ایده جکدر .

(تولون)

تولون نصرتی اثری زائل اولیه جق او طقسان اوچ سنه سی
فتوحاتنه مقدمه اولدیغی مثللو بو شمدیکی اثار ظفر یکن
دخی ایلر وده دهاجسیم و موجب اشتهار فوز و نصرته بدرقه
اهتدا اوله جقدر . بلا پروا اوزریکزه هجوم و اقتحام
ایدن ایکی اردو شمدی گرفتار دهشت واضطراب اوله رق
او ککزدن قالجی دوشنیورلر . سزی استحقاره
سکر دن و دشمنلر کزک غلبه سنه سویین اهل فساد شمدی
پختاب شرم و خجالت التندة ترل ترل دتره یورلر . بوجله
ایله عسکر لر بی پروا سویلرم . دهها هیچ برشی یامدیکن
چونکه او ککزده ییاجق شیلر چوق . هنوز تورینی و میلانی
و باسو یلک انتقامنی اله مدیکز . عسکر لر سفرک
ابتداسنده هر شیئه محتاج ایدیکن . شمدی هر جهتله وسعت
ور فاهکن و اردر . دشمندن الدیغکن انبار لر صایبسزدر .
محاصره و سرعت طوپلریکن کلدی یتمدی . عسکر لر
ارتق و طنکرک سزدن بیوک فتوحات بکلکه حق یوقی .
بو امید یوشه چیقاره بیلور میسکرز . واقعا ک بیوک
مشکلاته غلبه ایدیلر . لکن دهها نیجه نیجه جنکره کیروب
نیجه مملکتلر اله جق و بچکر دن چایلر کچه جکسکرز . و ارمی
ایچکزه غیرت و جسامتیه یور کتورن . و ارمی اپن و الپا
طاغلیرینه چیقدقدن صکره اسیرمز دیمک اولان شو دشمن
مغلوبک حقاراته تحمل و رضا کوسترمک استین .
حاشا مونته نونته میله زیمو وهغو موندووی
فاتح لر نده بویله بر نامرد بولنه مز . جله کز فرانسه

شهرتني دها اوزاقلره کوتورمك نأره شوقيله سينه سوز
 صلابتسكز بيلورم . جله كز سزى تحت زنجير اسارتده
 طوتمق استين او مغرور قراللى تليل و تحقيره هوسكارسكز .
 جله كز شان و شرفى موجب و وطنكزك بونجه فدا كارانه
 مصارفاتك تأديه سنه تقابل ايده جك صورتده دشمنه بر مصالحه
 تكليفنه غير تكشسكز . جله كز مملكه تتر كزه كستد يك كز حالده
 كال اقتضار ايله (بنده ايتاليا فاتحى اولان عسكر دن برى
 ايدم) ديه بتليسكز)
 (برنجى ناپوليون - ترجمه تاريخ ناپوليون)

مثال

(عسكر لر)

اولومده پريشان اولان اوستريا هسكز ينك انتقامنى المق
 اوزره شمديده اوزريكزه روسيه عسكرى كليور . بونلر
 (هولپرون) قصبه سنده اوروب طاغنديكز و شوراده
 بوراده تعقيب ايدوب طورديغكز اومعهود عسكزلردر .
 سزك تحت ضبطكزده بولسان موافقى دشمنك استر دادى
 متصور دكلدر . دشمن اشاغون اينوب صاغ قولمكز
 اوستنى كسه جك اولديغى حالده بزدر ^{حمله} حسب المواقع كندوسنى
 ياندن اوررز .
 عسكزلر . طابورلريكزه بن كندم قوماندا ايده جكم
 متخلق اولديغكز شجاعت و متانتله دشمن طابورلر ينى منهزم
 و پريشان ايتديككز حالده اوزاقدن طوره جقم ليكن ظفر
 و فتوحاتكز بر دقيقه شهده قالورسه امپراطور يكزى
 (اك شديد)

الك شديد آتش ایچنده كوره جكسكز شوكون فرانسز
 پیاده لرینك ناموسنه ونامنه متعلق بركون اولوب بو ایسه
 بتون ملتك ناموسی دیمكدر . فتوحاتك تأخر و تداخلنی هیچ
 بروجهله تجویز ایتم یاره لولری طاشیق و سیله سیله
 صاقین کسه صف حر بدن طیشارو چقبسون وهر نفر
 انکلتره اقبچه سیله اوزرمزه قیام ایدن ووطن و ملتزه خصم
 دائمی اولان دشمنلرك مقهور و بریاد اوله جقلری كونك بركون
 اولدیغنی در خاطر ایسون اشته شو فتوحاتله امید ایدر مکه
 سفر دخی ختام بوله رقی بزلرده قشله لرمزه چکیلوروز و فرانسه دن
 کلان جدید و تازه عسکرله برلشوب ملتزمك شان و شرفنه سزا
 بر مصالحه حاضر ایده بیلوروز .
 (برنجی ناپولیون - ترجمه تاریخ ناپولیون)

مثال

(عسکر لر)

المانیان فرانسده عودت امرینی آلمش و برقاچ قوناق
 دخی ایرو لیدرک یاپ . و دکزی تبریک ایچون جسیم ایلر
 و شنکرده ترتیب ایدلشرتک کن دشمنلر مکز نقاب منافقانه سی
 التنده علیه مزه ترتیب که دلری فساد و خصومت ظاهره
 چیقدی . و برلینده حقلای ایلوالری ایشلدی . فرانسه نك
 هنکام ظفر کار یسینی بو ندر سنه . اقدام اختلال
 داخلیم صره سنده و طیلیرم . براتدکلری ایامه قیاس
 ایدرک اوزریمزه حربه قییر لر کزده ثبات واقعا مراد لر
 اولکی کبی پارسی فتح ایدر الله نصرت بدم و تخریب دکا
 نریاکی حسن (ره)

لیکن سنجاققلربی متفقلرمز پایتختلرینسه نصب ایدرک میدان
 معر که ده قزان دینغمز نشانه مظفریت اولان اود فنه لری باشمزدن
 قوپار مق اقصای امللر ایدر کندی کوزلری او کینده بزم مظفر
 الایلر مزک فرانسه یه چکلیمسینی مراد ایدیورلر .
 عسکرلر

شرف جاده سندن بشقه برطر یقله قنغیکز فرانسه یه عودتی
 ارزو ایدر قنغیکز طاق سعادت نطق مظفریت
 التندن کچمکسزین وطننه کیرو دونمکی امل ایلر قیش
 دکز مشقلرینسه تحمل ایدرک علیهمزه قیام ایدن اوروپایی
 برقاچ دفعه قح ایله مز متفقلرمزی ترک ایدرک قاچاق کبی
 فرانسه یه عودت ایتمک و فرانسه قره قوشلری پروسیا قره
 قوشلری حضورنده قورقوب قنادلرین ایندیردی دینرتمک
 ایچونمی ایدی .

حاشا عجبابزی علیهلرینه تخریک ایدنلرک حال خسران
 انتقالی زویه و اراجقدر . پروسیالور بوندن اوندرت سنه
 اقدام دوچار اولدقلری کردابه تکرار بوشه جکلردر .
 او کزنسونلر اویله ایسه بو بیوک ایله اتفاقلری کندولرینه
 نه درجه موجب سعادت ایسه کجه ایله او ملتک خصوصتی
 حقلرنده بحر اوقیانوسک فوه بن ایله زیاده مورث دهشت
 اوله جقدر . (و متاتله د

(برنجبالده او زاقدر ترجمه تاریخ ناپولیون)

وشرال
 ایلر دشمنک حرک
 مهده قالور
 م اماره لری کورینور
 (ماتوسک)

مانیوسك اردوسيله برابر بورايه كليشنه باقيلورسه سردار من
يا انلك ديديكى كى مغلوب اولمش ويا خود بنم ظنم كى سفر
موسمى كچد يكندن بو قلعه نى سزك غير تكزه امانت بر اقرق
مشتايه عودت ائش . حقيقت حال هر هانكيسى اولور ايسه
اولسون بز بوراده سردار ايچون حرب اتموز . الحمدلله
مسلمانز . مقابله مزه كلان دشمنله وظيفه جهادي اجرا
ايمك اوزر يمزه فرضدر . پادشاه قولى يز ولي نعمتمز
اولان خليفه اسلامك بر قطعه سي ذكل بر اوچ طيراغى
ايچون جانمزي فدا ايدر ك ديكمز اتمكى كنديمزه حلال ايمك
جمله مزه واجبدر .

متمز سرحدك امنيتنى بزم همتمز دن بكليوز . ايكي قوم
اراسنده آچيلان ميدان مبارزه نك قرار يني بزم غير تمزه يره جك
اوچ آيدر آچ قالدق . ياصدق ير ينه قليجه ياصلاندق
بو قدر اخوانمز كوزيمزك او كنده شهيد اولدى . ايچمزده
ياره يمك انسان قالدى . كلهلر ايچنده يو وار لندق .
بو قدر همتمك بو قدر غيرتك تتيجه سنى بو كون كوره جكز .
الحمدلله جمله كز بيليرسكز كه دشمن قارشوسنده وفات ايدنلريمز
شهيد اولور . صاغ قلانلريمز كرك دنياده و كرك آخترده
نجات و سلامت بولور .
بن امان دشمنك هجومنى بيليرم . بر كره يوزى دون ايسه
مغلوب اولديغى كوندر . يرلر كزده ثبات ايدك ايلك هجومدن
يئمايك آندن صكره بعون الله نصرت بزمدر .

(ترياكى حسن پاشا - قنيتره)

بونطق عسکری به اردولره نشر و اسطار اولنان اعلانات
دخی انضمام وتلاحق ایدر و بونلرک هر نصل اولور ایسه
اولسون اختصار و شدتی جامع اولملری شایان دقت امور دندر
مثال

(ارقداشلر)

سایه موقیستوایه حضرت ولی نعمتیده اثار سعی و غیر تکزله
کرید اطه سنک اصلا حاتی حاصل اولش و جسم اختلال
دست مظفر یتکزده بسبتون جان ویرمشیکن بونی یکیدن
جانلاندر مق ویزی یور مق اوزره برطاقم اشقیبا دو تمزک
آته ده کی سفار تخانه سی او کندن رزالت بیراغنی آچه رق
و حدود ابدن خارج برچوق هذیانلر صاچه رق کچوب اون
کون اول جزیره به کلشلر ایدی . بونلرک ایاق با صدقلری
کوندن اعتبارا قندیه نک مالوین طاغلرندن بدأ ایله اید انک قارلی
ویوکسک طاغلرنده و آمار یا و آیو اصلیک درین دره لرنده
دپه لیه دپه لیه قولایقله باصمان و از قوتله کیرلمز و قیش موسمنده
کزلمز شهر تیهله مشهور اولان اسفا کیانک قار ایله قپانمش
طاغلرینه طیقوب و سزده دوز او وایه کیرر کبی آرقه لری
صره کیروب اول و اخر اشقیانک برثلثی تلف و خیلینسی دخی
حرباً در دست ایتدکدن صکره بقیه سی اولان بیک بو قدر
نفرینی ریئسلری بولنان پترو پولایکی و سائر دها بعضیلریله
برابر استیمانه مجبور ایدرک سسطوت غالبه کز اتنه الدیکن
و بونکله بر ابردخالت ایدنلری اینجتمامک و دوشنلری اسرکک
اخلاق حسنه سیله موصوف اولان عثمانلوق شیمه سنی دخی

(اثبات)

اثبات ایله خقلزنده معاملات انسانیت کارانه دخی ابراز ایلدیکز .
 و بویله بر غیرت و بسالت فوق العاده کزله هم جزیره نك
 قاریش قلعغنی بتورمش و همده ناموس دولت و ملتی یرینه
 کتورمش اولدیکز . ارقداش کز بولندیغم صفتیله بونلردن
 حصده اصابت ایدن شرف و مفخرت و ممنونیت و مسرتک
 تشکرنده عجزمی اعتراف ایدر کدن حسب الامکان ایفا سانه
 بورجلی بولندیغم وظائف تشکر کارانه مک ابراز یله برابر شو
 موفقیت فوق العاده نك امداد حق و یاوری روحانیت حضرت
 رسول رب الفلق ایله محضا طالع فرخنده مطالع حضرت
 پادشاهی آثار مستقله سی اولدیغنی بیان صره سنده بالسهوله
 شو موفقیت کزک اسباب ظاهره سندننده سزی آگاه اتمکی
 قوماندانلق وظائفدن عد ایلدم . شویله که کرید مسئله
 سنک باشلاندیغنی کوندن تا بووقته کلنجیه قدر اشقیانک تعقیب
 و تنکیلی بولنده کریدک جمله طاغیرینی آشمش و قارلر و صفوقلر
 یمش و هر درلو غیرت و بسالت کوس ترمش ایسه کزده
 جزیره نك هر طرفی آچیق اولدیغندن اشقیان حرکت
 شجیعانه کزی اوزاقدن ایشیدر ایشتمز یردن یره و طاغدن
 طاغنه قاچهرق و یقین یرلرده بر کونه نقطه استناد کز و ارزاق
 آله حق انبار لریکز اولدیغندن حرکت کز آخر و کلفتلو بز قافله
 استحقاقانه محتاج اولهرق حیدودلق حالنده طولاشان اشقیانک
 تعقیب یله نتایج مطلوبه به دسترس اوله مدیغکز جمله جه معلومدر .
 شمدی ایسه لله الحمد والمنة ولی نعمت بیستمز پادشاه من
 ایتدیغکز سایه قدر توایه شاهانه لرندن دست غیرت کز ایله

آپدیغکنز یوللر و معماریء اقدام و غیرتکنزه یاپدیغکنز قله لر
 جزیره نك مثالسز اولان جبال شاهقه سنی دوز او و او هر برینی
 سزك ایچون بارینوب راحت ایده بيله جك بریورد ویووا
 هیئتنه قویوب اشقیانك چولاننگاهی طار و حر کتمز کسب
 سهولتله هر یر دست محافظه کزه کچوب فرقهء عاصیه تارماز
 اولسبيله یکر می بش سنه ده قح اولمش اولان کرید اطه سی
 دست فاتحانه کزده یکیدن قح اولمش اولدیغندن و مقدا
 یول و قله لرده چکمش اولدیغکنز امکار ایسه بو کونکی کونده
 اون کون ایچنده بویله بر مظفریتی تسهیل ایلدیکندن
 (اکمیجه بیچلمز) مثل مشهوری بوراده دخی میدانه
 چیقیدی . بونی افاده دن مراد عاجزانه م شو
 موفقیکزه باعث اولان و بدایتده شاید که عبث ظن اولتان
 اسکی امکاری یاد ایله همت و غیرت سابقه و لاحقه کزی
 تقدیر و تحسین ایتمکدر .
 بو خدمات مشکوره و مساعیء مبروره کز ولی نعمتمز پادشاهمز
 افندمز حضرت تلرینك نزد همایون مسوکانه لرنده رهین
 محظوظیت بیورلمقده ایدوکی هر وقت طرفه تبشیر اولتمقده
 اولسبيله بو مفخرت جهانقیمیدن و خصوصیه شو موفقیت
 جدیده دن طولایی سزی و او صروده شرف رفاقتکز
 نسبتیه کندومی تسعی و تبریک ایدرک شرعا و دیانتا مدار
 سعادت دارین بیلدیگمز رضای فیض ارتضای حضرت
 ولی نعمتی به موافق و عثمانلو عسکرلکی شان و شرفنه لایق
 ده ایچه نیجه خدمات مشکوره ابرازینه موفقیتز تمنیاتی تذکار
 (و جمله کزه)

و جمله کزه علی الانفراد سلام و دعای مخصوص عاجزانه مه
 برابر تشکرات بیغایه می تکرار ایدرم . حضرت و اهب
 الامال سایه مکافاتوایه حضرت پادشاهیده هر بریکزی
 مراد و مقصدینه نائل و مظهر و سبحان عکزی دائماً منصور
 و مظهر بیورسون . ای جنکاور لر متاعب عسکریه
 نقدر کوچ ایسه شرف و مزیتی او قدر بیو کدر . ولی نعمت
 پینت پادشاهمز افندمز عسکر قوللرینی مرجه اولاد نامیله
 یاد بیورسی و ملت محترمه مز دخی بزلی هر حالده ممتاز
 و محترم طوتمسی اغور فیض نشور دولت و ملتده ابراز خدمات
 مشکوره ایچون جانمزی فدا ایده بیله جگمزدن نشئت ایدن
 بر مفخرت عظمی اولدیغندن بوندنبویلهده هر حال و محلهده
 بونک قیمت جهان بهاسنی فعلاً تقدیر و دعای بالخیر حضرت
 ولی نعمتی بی کیجه و کوندوز زیور ز بان صداقتسمیر ایتلییر .
 (حسین عوننی پاشا)

هنکام حضرتده عساکری تلطیف و تشویق ایچون قوماندانلر
 طرفندن ایراد اولنان نطقلر دخی نطق عسکری ملحقاندندر
 دو اتلو نجابتلو (یوسف عزالدین افندی) حضرت تلرینک مکاتب
 فنون حربیه بی تشریفقرنده ایراد بیوردقلری نطق جلیل کبی

❖ صورت نطق عالی ❖

جمله شاگردانک دهان تشکر بیانندن اولوق اوزره قرائت
 اولنان تشکر نامدنک مزایاسی سلاک کزین عسکرینک قدر
 و فضیلت جلیله سیله بونی جائز اولانلر ایچون اغور میامن

موفور جناب شاهانه ده فدای جان ایتمکه قدر مترتب اولان
شکر و محمّدت و وظیفه ناجیه سنی حاوی و شاکر دانک موقع
امتحانده نظر نشکرانیتله کوریلان استعداد و اهلیتلی دخی
اوشرفی احراز و اکتسابه کافی اولمغله بو ایکی جهتده بشقه
بشقه بیان ممنونیت ایلرم .

فی الحقیقه شو علمده ال بیوک بر شرف تصور اولنسه فضل
و کمال واک ایرو بر شان و اعتبار ارنلسه او دخی عسکرلک
مزینتی اوله جنفی مستغنی قید استدلالدر .

بناء علیه اشبو مکتب فیض مکسبه دوام ایدن ابنای وطنک
شو ایکی سعادت عظمایی بردن احراز ایتمک یولننده پیرایه
ساز امتیاز اولان کمال سعی و اقدامندن حصه دار ممنونیت
و تحدیث نعمت جلیله حضرت ولی نعمت ایچون ترتب ایدن
تشکر اتک اثر فعلیسی اولان ایشار نقدینه جان وظیفه
مقدسه سنده مسالکم اقتضاسیجه کندولرینه اشترک ایله حازر
مباهات و مفحزت اولورم .

آفتاب علمتاب وجود همایونلری بارقه انداز افاق سلطنت
وانوار الطاف و اشفاق مر احم نمونلری منور ساز عیون ملت
اولان جهانبان مکارم خصال و شهنشاه دریا نوال افندعز
حضر تلرینک نیات فو اندایات ملوکانه لرینک باشلوجه سی علوم
و معارفک انشاریله سایه موفقیت و ایوه جناب ظل اللهیلرنده
محمد فرمای حصول اولان ترقیاتک دوام و استقرارینه
منحصر و معطوف اوله رق شاکر دانک حازر اولدیغی مایه
استعداد و قابلیت و معرض امتحانده ابراز ایلدک لری ملکه

(و مهارت)

ومهارت دخی مقصد عالی مذکورک حصولنی تأمین
ایده جکنده استباهم یوقدر .

همان جناب حق شهر یار معارفپور و جهاندار مر احکستر
ولی نعمت بیحتمز افندمز حضر تلرینی الی آخر القیام اورنک
شوکت و سلطنتده مستدام و تحصیل معارفله اظهار مآثر کالده
صرف ما حصل همت و اقدام ایدن شاکردانی دخی مکافاة
و عواطف سنیه به مظهر یتله بکام بیورمسی دعاسنه
❖ پادشاهم چوق یشا ❖ مناجاتی ردیفاختم کفتار ایدرم
مقارن حقیقت اولان نطقلر فتوحاتی نقل اولنان بر فایحه
و یابر قوماندانه عطف و اسناد ایدرک مورخینک یازدقلریدر .
یلان و خلاف واقع نطقلر ایسه بعض شعرانک و ارباب قلمک
مثل کونه یازدقلری و شوکا بوکا اسناد ایتدکاری نطقلردر .

❖ نوع ثانی - فصاحت تحریریه ❖

(باب اول - فصاحت ادبا و یاخود فصاحت اداب)

فصاحت اداب دیانت و حکمیاته متعلق مباحث دیمک
اولور که مباحث مذکوره عین حقیقت بولندیغنی جهتله
و سائط اقناعیه کیندوسنده موجوددر .

❖ باب ثانی - فصاحت تاریخیه ❖

(تاریخه دائر صورت عمومیه وانک فصاحتی)

تاریخ وقوعات حقیقیه نک حکایه سیدر شاهدز ماندر
ضیای فضیلتدر حیات ذهندر ساعی زمان قدیمدر .
شعرك مقصدی تسخیر و تفتین فصاحتک مقصدی

افناع و تہجج فلسفہ نك مقصدی طبایع اشیا و حقیقت
احوالی تحری و تفتیش اولادینی کبی تاریخک مقصد
و موضوعیدخی و قابع حقیقیہ بی تبییندر .

اشته بوجهتله مورخه باشلوجه طوغرولوق و راستکویلق
خاصه جیلہ سنک و جودی شرطدر .

حقیقت مادیه و قوف ایچونده مورخ اولان کسنه برطاقم
خرده و فقط جالب دقت نکت و وقوعاتی بی محابا تحری ایملی
و حکایه ایدلش اولان عینی وقعه بی مؤلفات مختلفه دن آراملی
کتبخانه لری قارشیدیرملی کوتوکلری یوقلملی حاصلی

وقعه نك منبع اصلینسی و اساس و مبناسنی بولمیدر .
اشته اجزای لازمه بوجه اوزره جمع و استحضار اولندوقده
آنلرک بر بردن حقیقت و اهمیتیده فرق و تمیز ایتلیدر . زیرا
بعضیلری اولدقجه مقارن حقیقت کورینور و بعضیلریده
برغرض تحتنده یازلش بولنور و برطاقلریده یاکاش خبر
الشمس اولغله حقیقتدن عاقل قالور .

اشته مورخ اولان کسنه اولیله برقوه مبرزه به مالک و استنباط
احکامه مقتدر بولمیدر که حقیقت حالی اکثریا اکاذیب
ایله قارششمس اولان خطالردن تفریق ایده بیلسون .

مورخ یالکز حقیقتی سونلک ایله ده اکثفا ایتوب انی تمامیله
واسما بیلده بیان ایتلیدر . بونک ایچون مورخک دیکر
بر خصیصه سیده بیطرفاق بولمیدر .

مورخ و وقعاتی تنظیم غرضیله نه حال طبیعیسندن چیقارملی
(ونه ده)

و نهده هر کسه راجع اولان مدح و ذمندن کبرو طور ملیدر .
 فقط او بیطر فلقده او یله عااته سزلق کبی صوغو قلعده مبدل
 اولاملیدر . مصدک ترکیب و تنظیمده مورخک برنجی
 دقتی یازاجنی شیء ممکن مرتبه سیاق و احدهه طومغه
 مصروف اولمی یعنی بوندن مرادمز یازدیغی تاریخ بربرینه
 ربط و علاقه سز شیردن مرکب اولمیوب فکر کاملی ایراد ایدر
 بر قاعده کلیه به مربوط و مستند بولمیلیدر . و بو مورخ
 وقوعات مختلفه بی عینی وقتده و قوعبولدی دهرک مطلقا
 بر محله درج اتمک هوسنه و ترتیب سیننه رعایت سو داسندهه
 دو شمامیلیدر . بلکه وقایعک طاقم ترتیبیه بر برلرینه
 حسن صورتله ربطنی کوز تمیلیدر .

بونکله برابر یازیلان تاریخدن انتظار اولان نفع و استفاده
 مورخده شو ایکی خاصه نک همان وجودینه معلق کبدر که
 بری طبیعتدن معلومات تامه سی اولمق و دیگری اقوام
 موجوده نک و حکومتلرک احوال و طبایعنه و قوف کاملی
 بولتمقدر . طبیعتدن معلومات تامه سی اولمیلیدر که اشخاصک
 حرکات و احوالندن بر فکر صائب آلسون . اقوام موجوده نک
 و حکومتلرک مشوار و طبایعنه و قوف کاملی بولمیلیدر که انکله
 حکومتلرک دوچار اولدیغی انقلابات و تبدلاتی و حالات
 سائره بولتیقیه بی حقیقه محاکمه ایدرک کندی ایچون بردرک
 حاصل ایتسون و وقایعک اسباب موجبه سنی ظاهره
 چیقاره یاسون . و تاریخ عاداتا انسانلرک تیقف و انتباهی و تعلیم
 و تدریسی ایچون آچلش بردرس دیمک اولمغله مجووث عنهی

دائماً نفس الامر ده مستحسن بر طاقم مواد اخلاقيه دن عبارت اولمليدر . كرك توصيف و تعريف موادده و كرك حكاية وقايعده مورخ شبهه سز حامی فضيلت بولمليدر .

قبه النان تاريخك افاداتي متين ومدلولي كرك عالی و كرك عادی اولسون بالجمله تزيينات و توشیحاتنده عاری بولمليدر . و تعبيراتك مقام مخصوصنده ایراد و استعمال و وجه لرك بعضاً اوزون و بعضاً قيصه اوله رق اتيانيله دائماً صور مختلفه اورزه بولندير لمسيده لازمه دندر . و تزيينات كلاميه بالبداهه ظهوره كلور ايسه اوده ترك اولمليوب لكن تحريسنندن اجتناب ايدلمليدر .

زيرا مورخك مقصدي بر طاقم تعبيرات حزينه ايله اثاريني مطالعه ايدنلري اكلنديرمك اولمليوب بلكه حلقه سبق آموز نفع و مضار بولمق و تشخيص نيكي و بدی يه بر مثال ويررك همجنسني تعليم و اهدا ايتك اوله جقدر .

فصاحت و بلاغت مورخ رواياتنه علاوه ايتديكي بعض لفظلرده و وقايع عادييه يه منفرع اتيان و ایرادينه لزوم كوردیكي اوفاق تفك حكاياتنه و حسب المناسبه استعمالنه حاجت كوريلان تخييلات و تصويراتنه بولنه بيلور .

كسابت تاريخيه حكملو و نافذ اولمق و رغبت عامه يه مظهر بولمق ايچون مورخ تحكیمه و قايعدده محاسن اداب و اخلاقدن منشعب بر فكر و مسلكه خدمت ايتلي و اني كندويه منهاج و پيشوا ايدلمليدر . و بويولده يازيلان تواريخك تدرسي عالی و القا ايتديكي خاطر ده باقي اولور :

(ويز)

و بر تاريخك فصاحتنه قلبه كتوردیكى اقناع و امنیت دلالت
 ایدر .
 مثال

(وقتا كه مقدما اقليم عربدن ظهور ايله از مدت ایچنده نور
 سحر كبی افاقه منتشر اولان فرق اسلامیه نك پرتو اقبالی
 مشرق طرفلرنده كردداد اختلال ايله پرده دار اولمقده
 و مغرب جانبلرنده اهل صلیب متعصبیلرینك ظلمت ظلمنه
 اوغرایه رق غروبه حاضر لمقده ایدی . ماوراءالنهر اوزر لرندن
 سیل بلا كبی طغیان ايله فرات صوینه و بلكه اردن بوینه قدر
 یایله رق او كنه كلان معموره لری زیروز بر ایدن تانار
 بلیه سنك سائقه تسلطیله خائمانندن جدا اولان ال عثمان
 بر قاج بیک توابعیله سكوت نواخیسنی مقر ایشدر .

شو كوردیكیز مبنای عظیم سلطنت كه التی یوز سنه دنبرو
 انقلابات عالمك اك شدید صدمه لرینه اوغرامش یكن حالا
 مقامنده قائمدر بویله بر قوه جزئییه نك تدمیر خصم ايله
 تعمیر ملكه مصروف اولان اقدام واجتهادی سایه سنده
 تأسس ایلدی . واقعا بوقوت جزئیاتدن معدود ایدی . فقط
 نه بر طرفنده سلجوقیه خرابه لرینك انقاضی اوزرینه تشكیل
 ایدن طوائف ملوك دولترلرنده سلاح پرتوی و دشمن قانیله نشو
 و نما حالنده اولان بویله بر شجره عالییه نك تضییق اتساعنه
 مقاومت ایده جك قدرت موجود ایدی .
 نه دیکر (.)

(رساله - دور استیلا)

تقسیم تاریخ

تاریخ رأساً اوچه تقسیم اولنده بیلوب بری تاریخ سیاسی
ویا مدنی دیکری، تاریخ علوم و اداب و او بریده تاریخ طبیعیدر
تاریخ سیاسی کره ارضده بولنان اهالی و حکومتلرده ظهوره
کلیش اولان وقایعی باحثدر بوده تاریخ عالم تاریخ
عمومی تاریخ خصوصی اعتباریله اوچه انقسام ایدر .

تاریخ عالم جمله ملل و اقوام و حکومتلرک تشککلندن یعنی
ابتدای خلقتدن و دور آدم علیه السلامدن و یا خود مصر لوردن
و سریانیلردن و فرس و یونان و رومالوردن و یا
فخر کائنات افندمزک بعث و ظهور لرندن بدأ ایله بولندیغمر
زمانه و کونه کلنجیه قدر کدران ایدن بالجلله وقایعدن بحث
ایدر .

تاریخ عالمده تاریخ قدیم تاریخ قرون وسطی تاریخ
جدید و یا قرن اخیر اعتباریله اوچه تقسیم اولنور .
تاریخ قدیم خلقت حضرت ادمدن فخر کائنات افندمزک
بعث و ظهور لرینه و ابتدای هجرتیه قدر . تاریخ قرون
وسطی ابتدای هجرتدن ظهور دولت عثمانیهیه قدر . تاریخ
جدید ابتدای ظهور دولت علیه دن خاقان فردوس آشیان
سلطان محمودخان ثانی حضرت نینک نظام جدیدی احداث
ویکیچریلکی الغا بیوردیغی زمانه قدر متمد اولوب اندن
صکره سنه یعنی ابتدای تشکیل نظامدن شو کونه دیک هرور
ایدن زمانهده تاریخ عصر دینسور . تاریخ عالم قله آلمق
حقیقه بر امر صعبدر و بلکه بر آدمک اقتدارینک مافوقندهدر

(زیرا)

زیرا تاریخ مزبورہ جملہ اقوام موجودہ تواریخک تفصیلات
اساسیہ سی یا زلمیدر .

بونک ایچون مورخ اولان کسه قلبی انه المزدن اول دولت
وملتک وقایعی وانلرک ویردیکی نتایج وآثاری ثبت وجمع
ایله حقیقت مادیه لرینه کسب اطلاع وامنیت ایتک و ماوضع
له لرینه ونفس الامرہ مطابقت ایدر صورتده بیلک و او کر نمک
لازمدر .

تاریخ عمومی بروقتک بالتمام وقوعاتی ویاخود بر ملتک ودواتک
باقی اولدیغی مدتیجه احوالی بیان ایدر . مثلا دولت علیه
تاریخی . روما تاریخی کبی .

لسان ترکیده خیراه افندی تاریخی ولسان یونانیده هرودوتک
تاریخی ورومالورک تیت لیو ایله تاسید و انیکلیر لرده لینغارک
تاریخی تاریخ عمومی دیمکدر لر .

بر ملتک تاریخی تمام وکوزل یازمق ایچون او ملتک تا ابتدای
ظهورندن باشلیهرق نه یولده کسب ترقی وجسامت
ایتدیکنی برر بر بیان و متخذی اولان اصول یولتیقه بی
تفریق وعیان ایتلی و اخلاق و اوصاف و احوالی ودرجه
قابلیت واستعدادینی و جهت میلانی و تمسک اولدیغی دین
ومذهبی و افرادینک و یا هیئت حکومتک درجه یسار و ثروتی
وموقع حصوله کتورمش اولدیغی انقلابات عظیمه بی وسابقه
احوالی وانقراض ویا کسب جسامتلرینک اسباب حقیقیه سی
ایضاح وتبیین ایدرک متضمنی اولدیغی وقایعی خطوه بخطوه

و درجه درجه تا انقراض کاملنه و یا خود مشهود اولان سعادت
 حال و ایام حشمت و اقبالنه قدر تو صیل و تکمیل ایلیدر .
 تاریخ خصوصی بروقعہ عظیمہ و یا خود برایشک اجر اسنہ
 تخصص ایتمش زمان معلومک حال و شانندن بحث ایدر .
 اهل صلیب تاریخی فرانسه اختلالی تاریخی سلیم
 نامہ سلیماننامہ افغان تاریخی ناپولیون تاریخی
 و سائرہ کبی .

اکر برملنک تاریخ اختلالی یازملق مراد اولنور ایسه
 ذکرندہ نفع متصور اولیان و قوعاتی کلک سکوت ایله کچوب
 تحکیه قلنا نلرہده حسن صورتله رابطه ویرملی و بو مثلاو
 اختلال تاریخی نیک کتابتندہ رقت و لطافت و نزاکت ایله
 برابر شدت و سورت و حشمت و زینت بولندرمیلیدر .
 و اوصردہ بروقعہ مهمہ نک تحکیه سی ارزو ایدیلور ایسه
 بر مقدمہ اتیانیلہ ارباب مطالعہ بی وقت و محلدن و اہالی نیک
 اطوار و اخلاقندن خیر ایتلی و بعدہ تحکیه اولنہ بحق
 وقعہ نک مبدائی و اسباب ظهورینی احوال متعلقہ سیلہ برابر
 میدانہ قویعلی .

اکر چہ برادہ متعلق احوال دن بحث ایدیلور ایسه اکا
 ترجمہ حال دینلور بونده مورخ تحکیه احوالنه قالدقشدیغی
 کسنہ نک وقایعنه متعلق حالات عمومیہ دن بحث ایدر .
 و خصوصیلہ او آدمک مدت هیاتنه دأر مواد و وقوعات
 اوزرینہ حصر قلم ایدوب متشبثی بولندیغی افعالک اسباب
 موجبہ سنی آچیق و مفصل صورتدہ بیان ایلر .

(اشته)

اشته مورخ مرقوم بویله جه اول ادمک نقایص و فضائلنی
 جمع ایدرک واکا عائد مسائلنی تصویر و ترکیب ایلیدرک
 مستخضراتنی کشیدهء سلاک سطور ایدوب و شخص مرقوم
 اوزرینه اولان ملاحظات و مطالعات ذاتیسنی ایسه پک نادر
 و همده محلنده صرف ایتلیدر .

ترجهء حال ایله سرگذشتک بیننده فرق کلی واردر ترجمهء
 حالده اول ادمک عمومه تعلق ایدن وقایع و معاملاتنی وقوعات
 و عائدات شخصیه سندن زیاده موقع نظر و اعتنایه آنور .
 سرگذشته ایسه علی العمیا کرک عمومه و کرک شخصنه دائر
 مواد کونیه دن بحث اولنور . مثلاً برسر عسکرک و یاخود
 اردو قوماندانک ترجمهء حالنده بولندیغی محاربه لرده اتخاذ
 ایش اولدیغی مسلاک ایله کوستردیگی مانوره و حرکات
 حربیه سندن و بونلره مربوط وقایعدن بحث ایدیله رک
 کندوسنک شخصنه متعلق خصوصات خفیفجه بسط و حکایه
 اولنور و اگر قوماندان مشار الیهک سرگذشتی یازیله جق
 اولور ایسه وقایع حربیه سیله برابر امور ذاتیه و عائدات
 شخصیه سیدخی تمهید و بیان قلنور .

و برطاقم ذوات مشهوره نك سرگذشتلرینی مطالعه و مسلاک
 و مشوارلری حقنده بزه اطلاع تام ویره جکی جهتله انلرک
 فضائل و حسیات و تأثیرات قلبیه لرینک درجات متفاوته سنه
 کسب و قوف صحیحاً موجب استفاده اولور و تاریخ ذاتا
 انسانلری نه کندو مشاهلری ایله تعلیم و تربیه به خدمت ایدر

بر فن جلیل اولدیغندن فن مذکورن موضوعنه سائر اقسام
 تاریخیه به نظراً الك زیاده بوراده رعایت ایدلمش بولنور .
 مختصر تاریخلر کوزل یانلمش اولدقلری حالده فائده لری
 کثیردر مبتدیله آندن معلومات عمومیه اخذ ایدر و منتهیله
 ایسه اولدقلری شیء آنده بولورلر . نخبه التواریخ
 تقویم التواریخ و دور استیلار ساله لری کبی . بونوع تألیفات
 نه زیاده تفصیلاتی ونه ده اولقدر تزییناتی قابل و محملدر .
 مع مافیله مورخ اولان ذات لزوملو بولنان نقاط و موادی
 ینه حذف و ترک ایتمه رک تفصیلات مقتضیه بی اعطا ایلمیدر .
 لکن مختصر تاریخلرده آز کله ایله چوق معنا افاده اولملی
 و همده ترکیبده غایت آچیقلق بولمیدر که بوده فن جلیل
 کتابته اقصای کماله وصول ایله اولور اشته دور استیلا
 رساله سی بویولده بر اثر معتبردر .

کوتوک . ترتیب سنوی ایله تنظیم اولمش برطاقم عظیم
 مجله لدر که تاریخ یازاجق آدمه لر انلری مأخذ اتخاذا ایدرک
 اعانه و وساطت لریله ثبت و تنظیم وقایع ایدرلر . کوتوکلر
 ایچون برنجی شرط طوغری و مکمل اولمقدر .
 تذکره . اونوع محررات تاریخیه در که مؤلف آنکله
 بولندیغی عصرک وقایعی اوزرینه معلوم تامه و یرمک
 غرضنده اولمیوب بلکه بالذات مشهوداتی و یا داخلی
 بولندیغی بر ماده بی و یا خود منخبی اولان بروقه بی بسط
 و حکایه ایدر . بوجهته تذکره یازان بر مؤلفدن تاریخ
 یازان قدر دقائق و تحریات و برطاقم زیاده معلومات
 (بکلمه ایدر)

بکاملیدر و مورخلر وادیسنده اویله برسیاق و مسلك
 طومغهده مجبور دکادر سر بستانه هر برشی سـویلیه
 بیلور و آرده عادی بر حکایه بیده نقل ایده بیلور انجق
 اندن مطلوب اولان یازاجنی شئک نافع و روحلو اولمی
 و موجب استفاده و تحف و قایعدن عبارت بولنمی و الحاصل
 بیان و حکایه ایده جکی ماده ده و لوسه جزئی اولسون برفائده
 تصور اولنه بیلسیدر .

تاریخ علوم علوم و فنون و صنایع و کتابتک کیفیت ظهور
 و اخترا عندن و ترقی و کائمه تدنی و انحطاطندن و یا تجدد
 و توسعندن بحث ایدر و بونلره برابر قرون مختلفیه به اولان
 تأثیراتی تصویر وارانله ایلر .

بوکروهدن بولنسان مورخین هر بر مؤلفک ممارسه علمیه سنی
 تمیز و انلری بر بیره مقایسه و محاکمه ایدرک و مؤلفاتی نظر
 امعاندن کچوررک معلومات و نیاقت مکاتبه لرینی ظاهره
 اخراج و تصویر ایتلی و همده کرک کندولرندن و کرکسه
 تألیفلرینک مبحث و موضوعندن معلومات تامه ویر ملیسدر
 بووجینه نک تمامی اجر اسیمچون مؤلف اولان کسنده حدت
 ذهنیه و وسعت فکریه و راستکولقله برابر قوه همیره به مالک
 و صاحب اولمی و مع ما فیه بحثنده کزندیکی آثار علمیه دنده
 بهرور بولمیدر و مؤلفات مذکوره بی بیطرفانه و مدققانه
 بالمطالعاه و مؤلفلرینک یاز دقلری وقتی ویشادقلری ممالکی
 و اخلاق و آدابنی و دیانت و مذهب لرینی و او عصرک تمایلاتیده
 در خاطر ایتلیدر .

تاریخ طبیعی ساکنی بولند یغز اشبو سیاره ارضی ترین
 و تنویر ایدن اجرام سماویه و بدایع صنایع الهیه دن و کیفیت
 خلقت و تماشای هیئت حیرت بخش اوو الابصار اولور انواع
 مخلوقات و محصولات ارضیه دن و طبقات کره زمینده مخفض
 و محفوظ بالجمله مواد مختلفه دن بحث ایدر که بونلرک جمله سی
 اجزای تاریخ طبیعی . تاریخ طبیعی مذکور حیوانات
 مختلفه نك صورت تعشیله طبایع و اوصاف دن و وجه تولد
 و تنسج لریله کیفیت حیاته لرندن بحث ایدن مولد حیواناتی
 وزروه جبال ایله سطوح زمینده و اودیه و اورمانلرده
 نبت ایدن مولد نباتی و کره ارضی تشکیل ایدن معادن
 مختلفه بی یعنی مولد معدنیاتی باحث و جامعدر . آشته بونك
 ایچون علم تاریخك بو قسمنده مورخ بولنه جق کسه هم قرط
 استعداد اصحابنده و همده ار باب نظر و امعانندن بولمایدر
 ایوجه مشاهده ایچون فکر و بصارت و چوق وقت مشاهده
 ایچونده غایتله صبر و مکانت لازم اولوب هر ماده نك دقیقنه
 تمامی و قوف ایچون قوه مدر که و اشیا ی موجوده نك یکدیگرندن
 تفریق و تشخیصی ایچون قوه میرمه مالک اولمایدر .

❖ فصل سادس - ترکیب ❖

ترکیب افکاری جمع و تنظیم ولایتی او لان صور کلامیه ایله
 تبین ایتک اصولیدر . بو مطلبك حصولی ایچونده درت
 شی لازمدر . اولامقصدی درین و متعلقاتیله دو شتمك ثانیاً
 فکره تبادر ایدن شی افاته وقت ایتکسزین یازمق

(ثالثاً)

ثالثاً یازیلان شیئی کندو کندویه تصحیح ایتک رابعاً بعده
برمنشی کمالک نظر تدقیقنه ترک ایتک . برکاتب نقدر مقصد
بیان ایده بیلورایسه ترکیبده او قدر نوعی واردر . فقط
بزبوراده توصیف روایات مکاتیب اعتباریله اوچه تقسیم
ایده جکز .

معلم اولان کسسه بونلردن هر قنغی برینه متعلق قلبه الدیره جغی
ماده ایچون اولا طلبیه مأل ویرملی وحتی اصولنی و فذالکله سنی
بیله تحته یه یازملیدر لکن فذالکله ده وضوح اولمزایسه طلبه
ایچون استفاده تعمیر ایدر صکره ده انلرک آثار قلبیه سنی برر
برر دیده امعاندن کچورملیدر .

❖ باب اول - توصیف ❖

توصیف . اشیایی تجسم ایتدیرر صورتده تصویر دیمکدر
وبوکا وريله جک رنگ و صورت اول درجه شدید و تغیردن
بری و اولدرجه صحیح و ثابت و اولدرجه طبیعی و تصویرات
اولرتبه جانلو اوللیکه سامعه انی ایشتمک ویا او قومغله کورمک
درجه سندن زیاده معلومات یقینیه کله .

مثال (بوغار بریوک قیانک بغرنده اویولمش وذهب
وفضه وعمود وهیکل و مرمریرینه درونی صدف و امثالی
شیئر ایله طولمش و مفروشاتی اطرافنه اوزامش و صارمش
اولان آصمه داللرندن عبارت بوامش اولوب حرارت شمسه
مقابل هبوب یاذ صبادن تجدد ایدن طراوت لطیفه دائمه
اوزرینه جوانبده نبعان ایلیان طبلو صدالو پیکارلر صوینک
میان وکنار خیابان و بنفشه زارده محل بمحل تشکیل ایلدیکی

بك و براق حوضك حواليسندہ قلم میناكارى قدرتله تزین
 چنستان ایلین انواع ازهار بهاردن رواج طیبه منتشر
 و طاق برطاق اشجار ملتفة الساقك سایه لطافتواہلری
 درونہ حلولہ شعاع شمس منیر غیر مقتدر اولوب نعمات اجناس
 طیور حیرتبخش زوایای شعور و باخصوص بالای جبلدن
 کف افشان و سریع الجریان و چار ایچنده مختفی و نهان اولان
 انهارك سیر و تماشاسی بادی ازیاد سرور اولمسیله برابر
 واقع اولدیغی تپه دن هر نه جانبہ نظر اولنسه بردر لو کورینه رك
 شویله كه بعضاروی دریا آینه آساصاف و هموار و بعضاً طاغیر
 کبی طالعہ لر طاشلره چار پار کوریلوب طرف دیگر دن سر بسحاب
 چنار و قواق و کلنار و امثالی اشجار دن متشکل اولان طاغیر
 ایچنده كه متعدد ایرماقلر بری بری اردنجه جریان و دوران
 ایدرك بعضیسی کمال سرعتله دائر و بعضیسی یواش یواش
 طولاشه طولاشه تارك و فارغ اوله مدیغی منبع قدیمی سمتنه
 سائل و سائر اولوب جهت آخردن کورینسان جبال و تلال
 نظرك آرزو ایلدیکی صورتده برحلاوتلی افق اراشه سیله
 جبال قریبه صالحلمری یسراقلمری ارازلندن نمایان اولور باغیر
 و سائر انجیر و زیتون و فسدیق کبی محصولات اناج لر ایله مزین
 و معمور دیده ارباب تماشایه بریاغ جسم صفا مقیم کورینور
 ایلدی

(یوسف کامل پاشا - ترجمه تملاق)

(توصیفده نظر دقته آنه جق اتی نقطه واردر)

(۱) توصیف اوانه جق شی

(۲)

- (۲) حصوله کثوره ک مراد اولنان اثره ملايم و مساعد جهت
 (۳) ماده قابل تحول ايسه توصيفه مناسب اولور وقت مساعد
 (۴) وصف اولنه جق شينك قابليت اتساعيه سي
 (۵) نظر اهتمامه انه جق احوال
 (۶) وصفه شطارت و یرن تعبيرات متضاده

(۱) توصيف اولنه جق شينك انتخابي مقصدك انتخابي
 كاتيك نيتنه كوره تنوع ايدر نيت بعضاً اضطراب و ضجرت
 و ياناساط و شطارت و یريجي و بعضاً محظوظيتي و يا مشهوريتي
 موجب اوليجي شيره حصر ايديلور حاصلی انتخاب و تخصيص
 اولنان موقعه و استنيلان اثره كوره اولور .

(۲) حصوله كتورلك مراد اولنان اثره ملايم و مساعد
 جهتلر . بوجه تلرده مرامه كوره انتخاب اولنور .
 و توصيفه نقدر مساعد ايسه لر حصوله كتورلك استنيلان
 اثره اول درجه ملايم اولمليدر لر . مثلامدح اولنه جق برذاتك
 موجب مدح اولور جهاتك كوسترلسنه حصر دقت ايدلمليدر .
 (۳) اگر ماده قابل تحول ايسه توصيفي اك زياده مساعد
 محل ووقته ترك ايتليدر .

(۴) توصيفك درجه اتساعي . بو اتساعده مادهك
 صلاحيت موقعيه سنه كوره اولور .

مثلا نارينهده حكايه نك روشني بوزميدرق اوقياتك ذهننه
 اولور جق بعض تعبيرات شديد و عاليه تحرير ايتلي

خطبه ازدها تفصیلاته مساعد در فقطینه خطیب مخاطبیرینه
 تلقین مرام ایده بیلدیکنی اکلا دیغیله وصفنه ختام ویرملیدر .
 شاعرک ایسه بو خصوصده وسعتی دهها زیاده در چونکه
 قارئربنک تخیلاتنه سویلر . حاصلی ایجابات محلیه به کوره
 وسعتلندیرملریدر .

(۵) توصیفی تشکیل ایدن مواقع و احوالک انتخابی بوده
 خرده تفصیلاتک ردیله اولور چونکه توصیف برطاقم خرده
 وقایعی ثبت و تحریر دیمک اولمیوب بلکه دفته شایان موادی
 المقدر .

تضاد . تضاد ایله اولان توصیف صورت افاده به ایریجه
 حسن و شطارت ویرر عادتاً طبع ورنکده مخالف بولنسان
 ایکی تصویر بر برینی اضائه ایتدیکی ویا خود بر تصویرده ظل
 ایله ضیانتک مقارنت و اختلاطی بحسبنی باعث اولدیغی کبی
 تضادده افادهنک رونق ذاتیسنه بشقه برلمعان کتورر .
 (توصیف التی درلو اوله بیلور)

(۱) بحث وقت اوده تفصیلاتی ویر یله جک بروقهنک
 کچدیکی وقتی بیان دیمکدر .

مثال (لیکن فجر کوکک قیولرینی کونشه آچغه
 کلکله بزه برکوزل کون اعلان ایتدی . مشرق آتش
 ایچنده ویلدزلر بر وقت ورا ی تسترده قالدی .
 (یوسف کامل پاشا - ترجمه تلاق)

مثال دیگر (هر نه حال ایسه بحر مواج شدت
 غضب و حدندن مرتبه جنده کلوبده آهسته آهسته تعدیل
 (مزاج)

مزاج ایدن شخص لجاج کبی سکونتیاب و بالا خانہ زینتسرای
آسمان دست بواب شفق نور نصاب ایلہ وجہ منیر آفتاب جہا نتابہ
کشاده ابواب اولنجہ اوزاقدن خیال میان قرہ بی سچدک .
(یوسف کامل پاشا - ترجمہ تلماق)

(۲) بحث موقع و محل . بر محل ویا بر موقع ویا بر جای
مقدس ویا بر سرای ویا بر شہرک و صفیدر .

مثال (میانہ امواج آب وورای سبحا بدن جبال عالیہ
جزیرہ آرید وازان جملہ ایدا طاغی سائر طاغیرک اوستندن
یاوریلری اردنجہ اورمان ایچیندہ کزینور غایت اختیار
کاو بیابانی واربدید اولوب ۰۰۰۰)

(یوسف کامل پاشا - ترجمہ تلماق)

مثال دیگر

تختہ گاہ سلطنتک آق دکرہ قارشو اغیارہ سد اولنمش بر باب
اھنینی دینیکہ شایان اولان قلعہ سلطانیہ بوغازندن کیریلور
وبرساعت قدر دھا بری کلنورسہ قدرتن نمونہ لطافت
اولمق ایچون یا باش بر حوض بہشتی کوریلور .

انسان بر قاچ کون اودریای صفانک کینارندہ تماشای طبیعت
ایتملیدر کہ حزینہ بدایعنک ابدالندہ فیاض قدرتنک نہ کریم
اولدیغنه ذھنندہ بر مطالعہ حاصل ایدہ بیلسون .

- اکثر کونلردہ - وقتا کہ اقشام تقرب ایدر . بادشمال ایلہ
ھوای جنوبی بر برینک آغوش و فاسندن قویارق ھر بری
دنیانک بر کوشہ سنہ آتیش و عالمک ال غریبانہ بردمی اولان
زمان غروب ایلہ مملکتک ال عاشقانہ بر سیرانکاهی اولان

اوزمین پیمالی موعد وصال ایشان ایکی نازنین کبی معانقه به
باشلار لر . او قدر آهسته حرکت ایدر لر که تنفسلری
بر برینک کل جمالی صولدیرر و صدای بالری اغیاره افشای
راز ایدر . اندیشه سنده در لر ظن اولنور .

بادشماله چلو گاه اولان صولرک امواجی او قدر کوچیلور
و شمسک ضیاسی او قدر پاره پاره طاغیلور که اوزمین التون
پول ایشله لی برمانی اطلس سرملش کبی کورینور .

هوای جنوبک کزندیکی سولر او قدر صفوت او قدر لطافت
کسب ایدر که زمینه بر بر اقی آینه فرش ایدلش دینیله بیلور .
پویراز کذرکاهی اولان یرلرک بعض کره اوتنه سنه بریسنه
لدوس طوقنور یوللر اچار که سر و سمیندن فرق اولمز .

لدوس او غراغی اولان طرفلرک بعض وقت اوتنه سندن
بریسنندن بویراز کچر شکلر حاصل ایدر که هواده
برابر بهاری پاره لندرک ذکره دوککش قیاس ایدیلور .

خورشید منور عظمت و سلطنتیله افاقه جواهر فشان اوله رق
افقک منتهاسنه کلنجه آتاش پاموق شککنده اطراف مغربی
طولاشان اوفق اوفق بلوطلرک حاصل ایتدیکی نوره غرق
اولش رنگار . نه قوس قزحده نه رکن الماسده نه ازهار

بهاریده نه مرغان هندیده کورلک احتمالی واردر .
برطرفی غایت آچیق بنفشه و برطرفی غایت قویو علورنکنه
غرق اولش و یاخود برجهتی آتشین آلدن باشلا بهرق و طبقه
طبقه پنبه و نرمجی وقاون ایچی رنگار ینک قرق اللی درجه
قویواندن آچیق لغمه و آچیق لغمدن قویوانغه انتقال ایدرک

(نهایت)

نهایت قناریا صاریسندہ قرار و یرمش و یا خود دنیا دہ نقدر
 پارلاق رنگ و ارسہ - آچیققدہ قویوقدہ قابل اولدقلری
 درجانتک هیچ بری خارجدہ قالماسق اوزرہ - عمومی جمع
 ایتمش بیک درلو ملون بلوطلر دقیقه دقیقه در نکلیرینی بر لطفاندن
 بر بدیعہ یہ تحویل ایدرک آہستہ آہستہ آفاق سیر ایتکہ
 باشلارلر بر صورتدہ کہ یالکز دکزدہ دکل طاغلردہ بیلہ
 شکیلہ لونیلہ عکسلری مشاہدہ اولنور . بو عکسلر ایسہ
 دائماً بر برینہ انعطاف ایدرک - غالباً - باد شمال ایلہ باز
 جنوبک خفت و غلظتجہ اولان تفاوتی دخی ہوادہ طبقات
 و طبقاتدہ بالطبع آینہ لکہ استعداد حاصل ایلدیکندن سطح
 مادن اوج ہویاہ قدر دائماً تغیردہ دائماً تلوندہ بر نور عالمی
 حاصل اولور کہ تصویرینہ دکل تصویرینہ بیلہ امکان یوقدر .
 زمان اولور کہ دریاہ بر بلوطک نونی عکس ایدر بر ماهر
 رسام طاتلی صاری اوزرینہ موج موج پارلاق پنبہ چہرہ لی
 یناقلرینی تصویر ایتک استسہ بر آینہ بلالور اوزرینہ شبابک
 طراوتی و حسنک نور ایتیلہ مترج برطاقم اتشین الوان ازمش
 اولسہ ینہ بو انعطافک لطافتنہ یا مشابہ اولہ بیلور یا اولہ مز .
 غروبندن صکرہ گاہ اولور ہوا ینہ او حاندہ را کد قالور .
 مہتابدہ تصادف اونمز نظرلر خواب سحر کبی لطیف
 وروح آور بر ظلیت سکوتہ طالار . وجودلر جامہ خواب
 نو بہاری کبی خفیف و چاپرور پرستہ آرام ایچنہ دوشر .
 گاہ اولور ہوا را کد قالمغلہ برابر آیک بدر اولدیغی زمانلرہ
 تصادف اولنور . سرو سیمینہ باقلسہ صانیلور کہ شعلہ دن

مخلوق بر یری دریاه کیرمش نازان نازان شناورلك ایدییور .
 او شناورلك ایتدکجه وجودندن کلدیکی یرله طوثری نور
 اقوب کیدییور .

گاه اولور که روز کارلردن بری غلبه ایتمکله برابر مهتابه ده
 تصادف اولمز . عمان ظلام ایچنده نظردن نهان اوله رق
 سیر وسفر ایدن کیلرک صاغنده کی قندیلردن اوتیه برویه
 آلی یشلی مهتاب اقرارمش کبی حاصل اولان تماشا ار داماد
 ابراهیم پاشا چراغانلرینه خنده زنان اولور .

اقشاملرینک بولطافتی صباچلرینک روحایتنه نسبت اولسه
 اره لرنده - او یقوسوزلقدن جانی رنگ مالال بوریمش
 وجانه خواب یرینه سیه کیسولرینه بورنمشده هنوز او یقویه
 وارمش بر اسمر کوزلیله صرمه صاچلرینی بوینینک اوستنه
 طاغتمش اچلش وغایت خفیف بر سحاب ایله مستور اولان نور
 سحر کبی کو کسنی بر ایجه تل کوملکله ستر ایتشده هنوز مائی
 کوزلرینی او یقودن آچمش صاف چهره لو بردلبر قدر - فرق
 بولنور .

اوله صباح که استیلا ایتدیکی یرلرک نرهنه بر نظر حکیم ایله
 باقلسه طاغلی طاشلری قطره لری ذره لری برلسان
 حال اولش . صانع قدرتک الطاف عظمت واعجاز کالنه
 حد و ثناده کورینوز .

براق هوالی کیجه لری واردر که مهتابی کونشدن فرق اولمز .
 بینغی انواری شمعک ضیاسنی کورنمز بر حاله کتورر .
 خفیف سیسلی کونلری واردر که ایک اوندرنجی کیجه سنی
 (اکدیور)

اکدیرر • عادتا کوئشک عکسی دکزده سروسیمین حاصل
ایدر •

موقعک بدایعی یالکن مشهوداتنه منحصر دکل • برکرده
تاریخی تصور اولنورسه بر ایکی صال ایله اناطولیدن قارشویه
کچن واوروپا اوزنده کی بونجه موفقیتلریمیزک فاتحه ظهوری
اولان او قرق اللی عثمانلی قهرمانی خاطره کلور • اقبال
ملک باد عظمتی طاغده صحرا ده کجج و هواده دریاده تمشل
ایتمش کبی کورینور •

کویاکه اوشققلر شمشیر همتلرینک افاقیکیر اولان شعشعه نظر
رباسندن یادکار اولمشدر • کویاکه اوسر و سیمینلر نائل
اولدقلری مظفریتده مسلك اهتداری اولان نورانی منهجاج
توفیقدن نشان قالمشدر

حیف که بودریای لطافتک اطرافنده بولنان اوچ قصبه ایله
بزقاج کویک شمیدیکی حالی قدرت خالقه عجز بشرک نسبتی
کوسترمک ایچون یابیش کبیدر

فقر و ضرورت واضطراب و مذلت هر کوینک و بلکه هر
اوینک ظپراق دیوار لرنده وچورک تحته لرنده یکی هزار لره
واسکی تابو تله یاقبشه جق قدر هائل و سیاهه مائل بر کیرلی
رنک ایله تصویر اولنمش کورینور

کویا که اثار مدینت اسکی رونق و اقبالک فنانسه تحسره ماتم
اثوابه بورونمشدر

حالبو که تاریخلردن اکلاشلدیغنه کوره وقتیه اورالری روم
ایلینک فتحنه کفایت ایده جک قدر دهشتلی اردولر بسایش

عصر لرحه اورو پانك قواي مجموعه سنی لرزان ایدن عثمانلی
دو تاسنك الك بیوك فرقه لرینی بجهیر ایلیش صحرالرنده شمدیکی
قصبه لر دن بیوك کویلر ساحلارنده شمدیکی شهر لر دن بیوك
قصبه لر وار ایمش شهر لرنده قرق اللی صنعت بولنیورمش
صحرالرنده زراعتدن محروم قرق اللی ارشون یر بولنمز ایمش .

(عبرت)

مثال دیگر بر کره کی متوکل کبی بی پروا روز کارک او کمنه دوشر
- فلاکک هر جور ینه کندی نی حاضر لمش بر هر د کبی صفا ایله
بر طرفنه یا صلا نورده اک استعدادلی کو کللره او غرایان سودالر
کبی قرار سنز - آرام سنز طوقندیغی یر لری یارارق ایلرو
طوغریلور می بر کره اوفاق اوفاق طالغهلر ایلاک آغلیغه
باشلامش بر فلاکت زده نك کر پکاری او جنبه کلوبده عجمیل کندن
کیده جکی یولی بیلیان کوزیاشی کبی اوته بی بری بی طولاشمغه
باشلار می بر کره هر کور ینان سیاره نك هر بیوك ثابت نك
ضیاسی دکزک ایچنه طوغری درلور نکده قندیلاره غرق اولمش
مناره لرینی صالور یر می بر کره دکزده مهتابک عکسی الله
یولی کبی نورانی برجاده پیدا ایدرمی خدا بیلور کوک یوزینی
یلدیز لر یله - کهکشانیله آیاغکه ایتمش و یاخود دکزی سننگله
- یول ارقداشکله سمواته چیقیمش ظن ایدرسک .

انکین طبق حیات کبدر انسانک نظری دنیاده اولدیغی
کبی انکینده ده یالکز برداره ایچنده کز ینور افق امیدک
عینیدر . سن دائما یاقلا شیورم ظنیله کیدرسک . اوداعما
سنک ایلر ولدیک قدر اوز اقلاشور .

(فوزته)

فورتنه آچیق هوادن صفالیدر • شمعی افقدن برشیاه بلوطدر
 قاققار - هجوم قولی کبی طوپلانور طوپلانورده اومولز
 برسرعتله ایلری طوغری یورر - یرلر - کوکار - طاغیر -
 طاشلر ایکیل ایکیل ایکیلکه - کینک هر مقره سی - هر ایپی -
 یلکنلرک هر دیکیشی - هر دلیکی بر بشقه هوادن فریاد ایتمکه
 باشلار - دکز فلکلکه یاریشه قاقیشر ده شیشر شیشر هر طاغنه سی
 بر قره بلوط شکله کیرر - هر طاغنه نک آتیشندن - چاریشندن
 - آچاغلیدیندن بر بشقه فورتنه پیدا اولور - کوکار
 کوزیکک اوکندن - یرلر ایاغنک التندن قاقار • بردقیقه ده
 یو کسلیرسک یو کسلیرسک یو کسلیرسک - قولریکی اوزاتسهک
 الکه بر ییلدیز کچه جک صنورسک • ینه اودقیقه ده آلچالیرسک
 آلچالیرسک آلچالیرسک • دکزه کوز کزدیرسهک دنیا یرندن
 اوینامش دونه دونه اسفل سافلینه طوغری چکلیوب کیدیور کبی
 کوررسک • هر باقشده جناب حقک قدرتی عظمتی درت
 طرفکدن میدانه چیقویور •

مثال دیگر طاغک عکس صداسی جوار اولان اورمانلری
 تحریک ایدن روز کارک چاتیردینسی و قیالرک اوزرینه چاربان
 طاغنه لرک پاتردینسی تکرار ایدر کلبه لرک یاننده ایسه
 ارتق هیچ برسس ایشیدلز و اوراده انسان اطرافی دیوار ایله
 محاط کبی یالچین قیالردن بشقه برشی کوره مز و بو قیالرک
 دیننده و یارقلرنده یسه طوپ طوپ اغاجلر بترو بلوطلر
 اوتیلرده قالور ینه اوتیلره یاغان یغورلر اکثر یایشیل
 و بغدادی رنگلره علام السیما تصویر ایدرلر و قیالرک

ایاغنده بولنان اوفق کوللری تولید ایدرلر که انلردن
 (لانا بند) نامنده بر کوچک نهر تشکل ایدر سکونت
 موقعیه هر شینه غالب اولوب هوا و صو و ضیا غایتله لطیف
 و حزن انکیزدر انجق عکس صدا طاغک یوکسک
 یایلرنده بتن خرما اغاچلرینک خشلدیسینی تکرار و روزگار
 ایسه او اغاچلرک اوزون اوزون دالارینی تحریک و بیقرار
 ایدر .

بر حلاوتلی ضیا بو حوضک دروننی تنویر ایلر و شمس منیر انجق
 اولکله وقتی دروننه حلول ایده بیلور لکن حین طلوعده
 شعاعی حوضک تپه سنه تاج مرصع کیدیر برجه سنه بررنک
 و نمایش بخش ایدر و قیالرک زروه لری طاغک کواکبه سی
 اوزرینه یوکسله رک مذهب و لعلرنک بر منظره و پرر .

(۳) کیفیت وقوع حادثه . محاربه و بحران کبی بروقه نک
 کوز اوکنده وقوعه بولور کیجه توصیف و بیانیدر .

مثال (قالانتک فرقه سی اوزرینه علی الغفله هجوم ايله
 چادرلره آتش انداز خوف وهراس و بردنبره علولر مقعر فلک
 یرینه ماس اولغله بولندقلری یرده ثباتی الترام مؤدی قتل
 عام اوله جغنی حساب و ترک موقعه شتاب ایلدیلر . خیام
 و مهمات موجوده براسکی اورمان کبی هر طرفدن طوتشوب
 ادراسد دستنده شمشیر بران و اضواء مشاعل آتش نیران
 نشان ايله سو بسو اسیران اوله رق عسکرینک شدتلو
 صواشلرندن و باران بلا آسا یاغدر دقلری صیان طاشلرندن
 قالانتک فرقه سی دروننه ارسلان و قبلان کیرمش سوروی

کبی پرا کنده و برداری حاك فنايه فکنده اولسيه لمرکز درو
 ميانه اردوده تک و پو ایلدیکنی کورمکدن و یاره وبره
 یکندن شاشیروب یم خلیجان ونیم جان ایله استمدادی خبر
 کدر آوری کلدی) .

(یوسف کامل پاشا - ترجمه تلاق)

مثال دیگر

هواده بر بلوطدر پیدا اولدی - اطرافده هر نه وارسه قیامته
 تصادف ایش - اللهم غضبني کورمش کبی قورقنج
 قورقنج صدار و یرمکه باشلادی . دکز بر طرفدن - بلوط
 بر طرفدن - کیجه بر طرفدن ۰۰۰۰ اوزریمزه اوچ قرا کلق
 یردن چو کلدی - دکز یو کس - لمدی یو کس - لمدی . کو کله
 قاوشدی - بلوط آلچالدی آلچالدی - عادتا یر یوزیله
 برلشدی - ارده بر ظلت - صومیدر - هوامیدر فرق
 ایتمک ایچون کرامت استر . صوله کتسهک انکین ۰۰۰ ادم
 وارنه بی طوتدیریم دیرکن مثلا هوچه بکه دوشه جک .
 صاعه کتسهک هر طرف ساحل - هر طرف قیالق - هر طرف
 دشمن (کوری دونسهک) (نعوذ بالله) انسان متفق
 دولترک قیودانلرینه کولنج اوله جق . ایلری کیدبله جک
 هوا دکلدی . فقط چاره سز کتدک . کورملیدک که
 هواده - دریاده نه قیامتله قویوردی - کورملیدر که التمزده
 قوجه قورت قاصیرغیه طوتلش کاغد پارچه سی کبی نصل
 شدله - نه قدر سرعتله اوچوب کیدیوردی .
 مکر بز او قرا کلفک ایچنده ایکن اوستومیزی غایت نورانی

برمہتاب احاطہ ایندروش) کو یا کینک دیر کی طوقندی دہ
 بلوطک بزطرفنی پارہلدی - مہتاب روتقیلہ - سلطنتیلہ
 کورنہ کہ باشلادی)

(عاکف بک)

(۴) بحث سیما و شمائل برذات ذیقدرک و یاہرقنخی برانسان
 و یاخود حیوانک لہجہ و اطوار و حرکاتنک توصیفیدر .

مثال

(اتفایق ایدوب بو معنسادہ امم)

(ازہر اللسون ایدی فخر عالم)

(یوزینک خالص ایدی آغی قتی)

(رخلری صاف ایدی صافی صفتی)

(رنگ روی کل ایلہ یکدل ایدی)

(کل کی قرمزئی یہ مائل ایدی)

(قابیلشدی یوزینی نور سرور)

(سورہ نور ایدی یا مطلع نور)

(مصحف حسن ایدی اول وجہ جمیل)

(خط رخسارہ سی نقل تنزیل)

(کون یوزندن اونانوب آب حیات)

(مسکن ایدی ورا ی ظلمات)

(وجہ براقنہ اصحاب صفا)

(حررتی غالب ایدی دیرحتی)

(کوکدہ اولمشدی اوروی رنگین)

(شمع جمع حرم علیین)

(اکا)

- (اکا ویر مشدی کمال زینت)
 (کاتب چهره کشای فطرت)
 (عرق آلود اولیحق اولسلطان)
 (کل پرژاله یه بکزر دی همان)
 (هم دیمشردز راشراف انحق)
 (عارض پاکی عرقناک اولیحق)
 (دانه درکبی روینده دری)
 (خوشما ایلر ایدی اول کهری)
 (شمع رخساری دو نردی ماهه)
 (ایکی قندیل ایدی عرش اللهه)
 (عطر خویله پراولوردی مشام)
 (بوی مشک ایدی یاخود عنبرفام)
 (درسه اول کل کلزار سرور)
 (جوش ایدردی صناسین قلم نور)
 (اولوب انواررخنی ایکی علو)
 (درو دیواره صالردی یرتو)
 (برک کل کببی اورردی نیکو)
 (درلده کنجه اولوردی خوشبو)
 (کوردی کوثر عرق کلبوین)
 (نیجه آقتمسون آفری صوین)
 (رخ سیمای شریفنده آنک)
 (بیلنوردی غرضی اولجانک)
 (نور ایدی آینه وجهه نی)

(ظاهر اولوردی رضاسی غضبی)

(کنبدی نفسی ایچون اول پاك نسب)

(ایتدی کیمسه نه عمرنده غضب)

(اولمدی هرگز اولعل نایاب)

(هیچ کیمسه یله جهانده شکرآب)

(حاقانی - شمائل شریف)

مثال دیگر

چهره سنه باقلسه کوکره مش ارسلان ظن اولنیوردی

همان او کوزلری قان ایچنده صقالی بیغی بربرینه قارشمش

الرنده که قیلارک هربری براوق کسلش (قنیه)

مثال دیگر

سلطان سلیم قامتی طوله مائل کیمکاری قالین او موزلرینک ارهسی

غایت واسع وجودینک نصف اعلاسی نصف اسفلندن قیسه

باشی بیوک قاشلری چاتیق یوزی مدور و قمرزی بیقلری

چهره سنه بر غریب هیئت و برر حالدی بیوک ارسلان کی اغزی

ایری چکه کیمکی واسع وقوی بردهشتلی قهرمان ایدی .

هله جبهه سنک انظام و نور انیتیمه کوزلرینک گاه بر فکر حکیمانه

کی منظورینک کوکلنده اولان اک پنهمان گوشه لره دخول

ایدر یولده و گاه بر زبان کویا کی نظر لره افشای مرام

ایدر صورتده باقشلری استعدادینک فوق العاده لکنه بر

واضح برهان ایدی . (رساله دور استیلا)

(۵) بحث آداب . بر شخصک فضائل و نقایصنک و مزیت

ویا سوء خلقنک توصیفیدر . بونوع توصیف تاریخله

(مخصوص)

مخصوص کبدر • زیرا تاریخ او ایاتنده و ضوح و افاده
 بولمق ایچون اکثر یا وقعه جه ذی مدخل کورینان ذواتی
 اصحاب مطالعه به طامق استرلر • بر ماده نک تصویری
 حقیقت و خیالک تصویری حقیقته مقارنت ایله اولور و کرک
 مادی کرکسه خیالی اولسون هر ایکسینده ده صنعت و کیاست
 و ظرافتله برابر سورت و شدت دخی بولمیلدر •

و بر برینه مقارنت و ملایمتی اولان احوال و موادی حسن ادا ایله
 بریره جمع و تلفیق الکی زیاده توصیفی تفریع و توضیح ایلدیکندن
 احسن مسالکدر • و عادتاً بر رسمده اولان کولکه لر رسمک
 سائر طرفنه پارلقق و یردیکی کی بوده ماده نک تجسم و تشخصنه
 اعانه ایدرک صورت افاده به رونق و شطارت کتورر •

مثال

سیرته ایسه قدرنک نادرا تزییننده بذل کمال ایتدیکی خوارق
 عادتدن معدود بر ذات اوله رق علو همت متانت عزم کبر نفس
 اتساع تصور حدت ذکا عمق نظر سرعت انتقال
 اصابت ظن جلادت فطریه مهارت حریره میل انقلاب
 تحقیر عادات نفوذ امر القای دهشت شدت شکیمه غلبه
 مشکلات نفرت لذایذ استحقاق حیات کبی هر بری
 بر قهرمانه سرمایه افتخار اوله جق بر چوق مزیات جلیله بی
 جامع اولقله برابر فطرتنده شهرت و راحتیه انهمک اولمامق جهتیه
 خالی زمانلرینی صحبت علمو مذاکره علوم ایله امر ایتمشیدی •
 و حتی کندلیسی مزاجنده اولان شدت تأثرله برابر او توزسنه قدر
 ملکک بر گوشه سنده جزویات ایله اشتغاله مجبور اولدیغیچون

يك زياده صفاش وبالطبع مائل اولديغى الهيات كوكلنه
 دنيادن بر نفرت ويرمش اولمق جهتيله بياغى بر حزن دائمى به
 مبتلا اولديغندن بو اضطرابك تاثيريله كچهلى او يقوسى
 اوچ ساعتته محض اولمغله اوز مانلر سراسى كتهخانه سنده نه قدر
 مؤلفات وار ايسه ليال تنهايدنه جله سنى كوزدن كيچير مشيدى .
 بو فضائل موهبه و كالات عليه دن بشقه تشبثنده عالمك معظمت
 امورىنى جزو يادن محقر كورمك و اجر اده بالعكس مقاصدينك
 كوچك بر جزو يانه كليت جامعه سى قدر اهميت ويرمكدن
 عبارت اولان و ماثر جليله به مظهر اولمش نه قدر اعظم وار
 ايسه همان جله سنك الك بيوك سلاح قوتى بولنان خصيصه
 امتيازه مالك اولديغى كى قبول حق و قيمت شناسلى طبابع
 بشرده كى نقايض و كالاتك ميران تعديليدر . مرزاچنده
 هيج بر حادثه ايله خلل بوله ميه جق صورتده يرلشمشدى عالمى
 مقاصدينى تحريده اقدامى ايسه اودر جده ايدى كه طريق
 عزمنده موت هائل تجسم ايدرك قارشوسنه طورمش اولسه
 بى پروا اوزرينه كيدر و بو يولده هر درلو مشتهيات
 و حسياتنه يك سهواتله غلبه ايدردى .

اشته سلطان سليم بو صورتله حالى زمانه مناسب و تصور اتنده
 اولان علويت قدر و شانيله متناسب اوله رق پولىقه ميداننه
 كيرنجه ملت اسلاميه بى كلمه واحديه جمع ايله زمانجه معمر
 اولان ممالكى لواء الحمد شريعتك سايه امانى التنسه المعنى
 مقصد اخلاذ ايلدى .

فقط او يله بر امر عظيمه اشبت ايچون عثمانلى ملكنى تاشت
 (حكومت)

حکومت و فساد اخلاقدن قور تارمغه و جمعیت موحدینی
تفریق ایتمکده اولان مذهب شیعیتی اورته دن قالدیرمغه احتیاج
کور دیکندن سلطنتی بیعت عادیه دکل برنوع انتخاب صورتیه
قبول ایدرک حکومتی اساس حقیقیسی اوزرینه بنا ایتدکدن
صکره هرشیدن اول دولتی بولندیغی صرعه سکونندن
قور تارمغه عزم ایتدی .

ابتدای مباشرتده فکر جدیدی اودرجه ایلو کتوردی که
سلطنتک صقاللی بولمق کبی الک جزوی مر اسمنه بیله رعایت
ایتدی و اوضاع و اطوارنده اجدادینک هیچ برحانه و حتی
لباسنده تقاید ایتک استمدی .

حکومته متعلق افعالی شو یله طورسون بازیمه افکاری اولان
اشعارنده بیله زمانک حالی اولان لفظ پردازلیق کبی سینه لردن
اثر بیله کورلمز . قلمندن هر نه صادر اولدیسه مصادمه
سحاب ایچنده ظهور ایدن برق جهان کبی هیجان افکار
و وجدان ارسندن جوال اولمش برلامعه معرفتدر که قائلنک
حکمت و حماست و یاشوق و محبتده دائر اولان احوال قلبیه سنی
ایضاح ایدر .

(رساله دور استیلا)

مثال دیگر (نوبت سلطنت اندن صکره سلطان سلیمانیه
کمشدر که امتدادسن و ازدیاد جاه ایله ملوک عثمانیه نک ال
بختیاری ایدی . دورنده سیف و قلم یک بیوک اثر لر بر ایش
و زمانی دولت عثمانیه نک منتهای کالی اولمشدر . مهر جهاندار

کبی کو کبهٔ اجلال ايله کاه شماله و کاه شرقه کيدر و هر عزمنده بر ملک عظیم قبح ايدرايدی . شماله بر چوق سفر لر ايدوب هر برنده اوروپانک قواي مجتهد سنی تغریق ايله مجارستان واردل و سائر نيجه ممالکی رايه استيلا التمه المشر .

و بر قاج دفعه دخی شرق جاننده کيدوب شيعيت قوتيله فراتدن جيخونه قدر توسع ايدن خاندان صفوی به خط حدودی تعيين ايله وان و بغداد و روان و شروان و توابعی زير دست غالبيتنده قالمشدر . کندی شمالده بر قوهٔ کليمه ايله اوستريانک پای تختی محاصره ايتدی . عسکری جنوبده بر همت جزیه ايله يمن اقلیمی ضبط ايلدی . دو ناسنک مشهور خيرالدين پاشا اداره سنده اولان شعبه سی کاه ايتاليای غارت و ونديک جمهوري النده اولان جزایر و سواحل ضبط ايدرک و کاه متفقین اعداد و ناسنی حرق و غرق ايليه رک آق دکز صورنده کزر ايکن سید علی ریاستی التنده بولنان فرقه پور تکير دو ناسيله هند دکز لرنده آهنک جنک ايدردی . دکل يالکز ملوک اسلام بر قاج اوروپا حکمداری بيله سایهٔ تیغ ظفرنده آسوده نشین امان اولمشدر .

محصول غنائم غزواتی اولان بونجه ابيدهٔ عاليه نك هزکری مدنيت افکارينک دورنده نائل اولديغی غلبات متعدديه بر طاق ظفر در اثر مکارم التفاتی بولنان نيجه مؤلفات نافعنه نك هر صحيفه سی معلومات ارزولرينک عصرنده کوستردیکی ترقیات کامله يه بر تاريخ معتبردر .

اشته بوزمانه قدر ملوک عثمانيه دن هيچ بری يو قدر که
(راحت)

راحت دوشکننده تسلیم روح ایتش اولسون افراد ایسه
 قهرمانلق خصائلنه دیانت و مکارم اخلاق فضائلنی علاوه
 ایدرک دنیانک اگ قوتلی ملتی اولدیغی کی معارجنه دخی
 عصر لرنده اگ معلوماتلی اولان اقوامک بزی ایدی . بوزمان
 تر قینک انتهایسی و بلکه اقبال دولته صکره لری ظهوره
 کلان تدینک ابتداسی عصر سلیماندر .

چونکه سلطان سلیم اولک منهای ایامنه قدر حالده اثر اقبال
 اظهارندن زیاده استقبالده اسباب سعادت حال استحصالینه
 چایشیلوردی .

سلطان سلیمان دورینک ایسه مظفریت عالیه و معموریت
 عالیه سنده کوریلان کمال دور اندیشک جهتنده مشهود
 اوله من اگرچه اداره نک هر شعبه سنه بر قانون منتظم وضع
 اولندی فقط اکثر حر کتله قانون طبیعتک خلافتده بولندی .
 پادشاهک احتشامی تحمل زمانک فوقنده ایدی . شهزاده لرده
 وراثت سلیمانییه استحقاقی اولنلر بر صورتله اتلاف ایدلدی .
 ملتک اجزای اصلیه سی اولان اسلام ممالکنه طوغری توسع
 مطلبنه لزومی قدر اهمیت ویرلدی . یکپجری اولادی
 اوجاغه قبول اولنهرق ملت حاکمه نک بر منبع تزایدی اولان
 دوشر مه اصولنه خلال کتورلدی .

ملازمت قاعده سنک ظهوریله قدم استحقاقه تقدم ایدرک
 طریق علما وضع طبیعیندن چیقارلدی . سلاطین سالفه نک
 بر قاچ مثلثی اولوق اوزره تعیین ایدیلان خاصلر وقف ایدلکه
 پاشلانیه رق خزیننه دولت بر مورد عظیمندن محروم ایدلدی .

ظرافت استقامتہ غالب کلہرک اخلاق عمومیدہ کلی تغیر حاصل
اولدی . (رسالہ دور استیلا)

خیالی تصویر لر قوہ مخیلہ نک ترتیب و ابداع ایتدیکی صور
وقایع و بدایع در تلماق مندرجاتی کیبیکہ تاریخدن مأخوذ کی
کورینورسہدہ بی اساسدر

(مثال دیگر)

(بردم غفلتہ بیلدک ناز وال عالمی)

(عالم رؤیادہ چوق کوردک مثال عالمی)

(خوابدر نسبتله ماضی صبح استقبالنه)

(بویله تعیر ایشلردر خیال عالمی)

صفرک اوندر دنجی کونی اقشام اوستی کہ بوغاز ایچندہ دریایه ناظر
بر باغ کوشکنہ کتمش و غریبانہ پنجره نک بر کوشدسنہ اوتورمش
ایدم . خیالہ احوال عالم کوکله غریب الم کلدی .

تنزه ایچون اطرافه باقدم کوردم کہ :

(یم اشک ادیبان کی آهسته رواولمش)

(یاد آہ غریبان کی غمکین و جکرگاہ)

(اشجارده بر صورت حزین وارایدی کویا)

(کوکلم کی ایلرلر ایدی حسرت ایله آہ)

دریا اوقدر لطیف وراکد ایدی کہ اوزرنده اولان اوفاق

اوفاق موجلر قوی ییشیل برچزاره قونمش بریاض

کوکرچین آلابی ظن اولنوردی . هوا اوقدر آهسته وزان

اولوردی کہ یاپراقلرک حرکتی جکرپارہ سنک راحت ایچون

(کیجه)

کجه او یقولرندن محروم اولمش بر شفقتلی والدهنک قلبی قلبی
سویلدیکی نیلردن طاغینق صاچلرینه کلان اهتر ازلر کبی
فرق اولنور اولمز درجه ده ایدی .

بو حالده کوزلریمک نوری آزالمه باشلادی . تماشانک
کوکله ویردیکی تعب سوداوی لارندندر ظن ایتدم .

برده سمایه باقدم که کونش اقبالنک ال رونقلی زمانده دامن
و کر بیانی پارلیه رک انزواخانه عدده چکیلان فلک پروازان

دولت کبی اوزرنده کی بلوطلری بیرته بیرته مشرب استتاره
یوریدی . یری قبرستان فنادن نشان ویرر بر قور قیج

طو پراق رنکی باغلادی . اطرافنده یتیمک قانلی یاشندن
نمونه اوله جق بر آتشی قرلقدن بشقه برشی قالمدی . کیده

کیده هر طرفه دهشت چو کدی . کائناته بر بهت و حیرت
مستولی اولدی .

بهام ایکاشهرک مغاره لرینه قوشلر چاغریشه رق یوالرینه
چکلرکه باشلادیلر .

اره سی برازدها کچر کچمز قاره ده بر ایکی بلبل نالنده دن
دریاده بر قیچ خواننده دن بشقه سس ایشیدیلور فرد آفریده

قالمدی .
کوکلم بو عاشقانه تماشالره کندندن کچمش نظرم ایسه

اطرافه مستولی اولان محیط ظلمتک اعماق خفا سنده غائب
اولمش کتمشیدی .

کتد کجه ظلمت بر حاله کلدی که قرانخی ال ایله طوتمق قابل
کبی کورینوردی . سایه سنده اکلندیکم هر اغاج

نظر مده بر غول بیانی شکلی باغلادی . کویا که یر یوزی
 زیر زمینه کیمش و یا خود ظلمات مقابر روی ارضه چیتمشیدی
 کویا که اجل ماتم اتوابنه بور نمشده میدانه او غرامش ایدی
 کویا که فیاض ازل شو بر او ووج خاکی عوامندن عدم آباد
 نسیانه طرد ایش ایدی . کویا که پنجه لريله سیف تعدی به
 صاریلان شهدای حریتک هر دم جوشان اولان تازه خون
 سیاهی بر دریای بیکر از شکنی المش و امواج طوفان خروشیله
 طاغیری طاشلری احاطه ایدرک هوای ظلمه قارشو
 قبارمش قبارم شده باغلادیغی شکل هائلده طو که قلمشیدی .
 اطرافه باقق ایستدم حانک دهشتیله نور بصر کر پکاردن
 ایرلغه جسارت ایده مز ایش کبی هیچ بر شیئه تعلق ایده مدی .
 بن ایسه یارب بو برده ظلام ایچنده قاچ مظالمک قانی
 دو کولیورده سندن بشقه کیمسه کور میور . قاچ غدارک
 خنچر تعدیسنه صو و یریلیورده سندن بشقه کیمسه بیلیمور
 قاچ یتیم کوزلرندن اولوقلر کبی یاش ایدیورده سندن بشقه
 کیمسه واقف اولیمور . قاچ دادخواه ظلم نندن فریاد
 ایدیورده سندن بشقه کیمسه ایتمیور . یوللو بر طاقم خیالاته
 دستغرق ایکن بردنبره بر قیامت قو پدی . یاننده اوتوردیغم
 پنچره محصور قلعه نك کلده مقاومت ایده مامش قبولری کبی
 بر طراقه سامعه چاک ایله آچادی . یوزیمی چو یرر
 چو یرمز کوزیمه اعصابه طوقونه جق قدر قوتلی مملکتلر
 احاطه ایده جک درجه وسعتلی بر عود نورانی کورندی .
 دقت ایتمم مکر که آفاتی اشوب قیامتدن نشان ویره جک
 (بر)

برفورتنه بلوطی قاپلامش بدر منور ایسه ید بیضا کبی
 خارق العاده بر قدرته او عمان ظلمتی ایکی به بولمش ۰۰۰ دکره
 باقدم هر موجنه بر جبل سیال دینلمه روا ایدی .
 امواج دکل کویا که کرد باد قیامت یکپاره یا چین قیادن خلق
 اولمش اولو اولو طاغری یر لردن قویارمش بر برینه چارپه
 چارپه ابعاد نامتناهی ایچنده سورر کیدردی . یاخود که
 بر قوجه سنکسار زلزله به او غرامش متصل لرزناک اولور
 طورردی . عکس مهتاب دکل اریه بر عظمتلی نهر شفاف
 تصادف ایلمشده قیالره چارپنه چارپنه چاغلدیسی عیوقه
 چیقارق بر طرفدن بر طرفنه طوغری اقرار کچر ایدی . فقط
 مهتابک ظهوریده بولم بصره انحصار ایلدی . بر اچلدی
 برقیاندی بردها کورنمی میسر اولمدی .

❖ فکانه برق نائق بالچی ❖ ثم انطوی فکانه لم یلمع ❖
 آنی متعاقب اورته لغی آه غریبانهدن شدتلی شمشک کریمه
 عاشقانه دن کترتلی یاغور لر قابلا دی روزگار اورد قجه
 دهشده زلزله بی اکیدردی . کوك کورلد کچه کوره
 زمین ایکیور ظن اولنوردی شمشک چاقد قجه هر سحاب
 کشیف شعله فشان اولمش برینسار طاغ کبی کورینوردی
 بو عواصف طوفان انکیر یارم ساعتدن زیاده سورمدی
 ققط کوره زمین بر سیلاب عظیمک شدتیه یرندن قویارق
 کرداب جریانه طوتلمش بر طاغ پارچه سی کبی امواج ظلمت
 ایچنده یوارلنور طورردی قرانلق او قدر اوزادی که
 خاطر اکتساب ابدیت ایلمسندن اندیشه نه دوشسه ویاخود

بو کجه نك صباحی فردای قیامتدر ظن اولنسه روا ایدی
 بن ایسه هنکامه نك اعصابه ویردیکی اضطراب و کولکه
 کتوردیکی انقباض ایله بتون محروم آرام اوله رق ایکی دقیقه ده
 بر کره امری القیسک
 (الا ایها اللیل الطویل الانجلی)

یصبح وما الا صباح منک بامثل (

یلتی تکرار ایدرم

عاقبت یورغونلق وجودیه غلبه ایدی کوز قیاقلم
 یاصدیغه طیانمش خسته لر کبی طور دیغی برده او کند او کنه
 پیغغه باشلادی او طه نك برکوشه سنه اوزاندم در حال
 او یومش قالمشم

آه اونه خواب حیات افزا ایدی ایکی یاشنده برسودا زده
 معشوقه سنک صاچلرینه بورنسه ینه بو قدر صفا پرور
 بر او یقو کچوره بیلک احتمالک خارچنده در
 بر رو یا کوردم او یله خیاله بیک حقیقت قربان اولسون انجق
 قرق دقیقه سوردی او یله دقیقه نك هر برینه قرق عمر بشر
 فدادر

(این که می بینم به بیداریست یارب یا بخواب)

کویا بر صحرا ده ایتمشم کونش هنوز افق دن چیقمهغه باشلادی
 فقط ضیاسی بزم بیلدیکمز کبی دکل .

مایع حالنه کلشیدی او فرادیغی پرلی شمشعه سنه غرق
 ایدردی . الوان بزم کوردیکمز کبی دکل کویا که
 پرچوهر سیال اولمشیدی . برجسمه تعلق ایتسه ده ینه

(میدانده)

میدانده کورینوردی • برحالده که ایکی اوچ دقیقه کچر
 کچمز اغاجلردن چچکلردن طاغلردن طاشلردن یرلردن
 کوکلردن نوراقغه رنگ یاغغه باشلادی • یپراقسار
 تلونده برابرسحر دن میوه لر التماعده برر نیم منوردن
 نشان ویرردی •

تپه لرده یارم آی بیوکلکنده اینجولر دلنش • ایچنده نیجه
 بیک مرغ بو قلمون رنگ اشیانه طوتمشیدی •
 دره لرده طاغ پارچه سی قدر الماسلر اویولش • درونده
 نیجه بیک بهیمه شتاب التماع صغتمشیدی •
 صباحک فیضی بردرجهده ایدی که انسان هر دقیقه
 کچد کجه گویا که وجودنده روحی بیویورمش و حیاتی بدنندن
 طاشه جق صورتده تزیاید ایدیورمش کی بر حال حس ایدردی •
 گویا که حیات اجزای عالمک عمومی سرایت اتمشیدی •
 غنجه لر ببلل کی دالدن داله او چارق شاقردی • سمنلر
 کبوتر کی هواده پرنده آتارق دم چکر دی •

اطرافه باقدم • ابنای وطنک نصفندن زیاده سی اوراده
 اجتماع اتمش ظن اولنه بیله جک قدر عظیم بر از دحام موجود
 ایدی •

قدرتک بویله فوق الطبیعه بر آرایش زنکارنک ایله اظهار
 ایتدیکی بدیعه اعجازی تماشادن هر کس لذتیاب صفا ایکن
 افقده غایت خفیف بر آتشی بلوط پیدا اولدی •

آغر آغر آچیلغه باشلادی • اره سندن پت پرستلر نظر نده
 آلهة الحسن اعتبار اولنه بیله جک بر نازنین کورندی •

کیده کیده قز طوغرلدی • ایچنده یاتدیغی بلوطی دیر
 قیاقلرندن کوبکنک اوستنه قدر وجودینه صارندی •
 اوجنی صاغ اومرزندن آترق مملرینک ارسنه ایندیردی •
 کندی اوزون بویلی تندرست مردانه یاییلی بر قز ایدی •
 بر نورانی جالنه بر حسننده که طراوته باقلسه برباقشده کونش
 بر باقشده نو بهار انسان شکنه تمثل ایتش ظن اولنوردی •
 پنبه وجودینه طاغیلان صمه صاحچلر فجر اوزرینه یاتیش
 حیاط شعله دن فرق اولتمزدی • کوزلری هر باقشده
 کوللرک الک مستور اولان اعماق خفاسنه کیرر تحری اسرار
 ایدر کبی کورینوردی • دهاننه دقت اولنسه ایتسام
 صباح کردندن کوکسنه طوغری نظر اولنسه عمود سحر
 جسمانی بر وجوده اطلاق اولنورمش دینیلوردی • مه
 دکل کویا که قرص قر ایکی یه بولنمشده هر بری کوکسنک
 بر طرفنه قونلشیدی •

جسمی اودرجه شفاف ایدی که بورندیکی بلوطهر فندن عکس
 الوانی کورینوردی • بلوطه صارینور صارنمز کیسولری
 اورپردی • ارسلان صاحچینه بکزدی • جبهه سی پارلادی
 بر نورال ایچنده قالدی قاشلری بر درجه چاتلدی که
 (عشوه طوتمش دامنندن فتنه کیرمش اراهه)

(کلش ابرولرینه مستانه خنجر خنجره)
 یتنده اولان تصور شاعرانه بی تصویر ایدردی • کوزلری
 نور نظرینک حدتندن باقدیغی پرله شراره صاچار کبی
 (کورینوردی)

کورینوردی . بوحال ایله افقک منتهی اولدیغی طاغدن قدم قدم
اشاغی اینه رک یاغزه کلکه باشلادی . (خیال)
موازات ایکی ادمک بر برینه مشابیت وعدم مشابیتک
مقایسه سیدرکه اوده توصیفدن بر نوعدر .

مثال (سلطان سلیم زمانده مقام مشیخته شرف ویرن
بر عارف پادشاه حضورنده (انه لایحب الظالمین)
نظم کبی کریمی فاتحه کلام ایدردی .

سلطان سلیمان عهدندهینه اومسندله شرفیاب اولان بر ظریف
سلطنت مجاسنده * کار که خسرو بکنند شیرینست * نظم
سقمینی خاتمه مر ام ایدردی (رساله دور استیلا)
(۶) برایشک ویاخود بر حالک ویا امر نفسانینک توصیفیدرکه
احوال مهمه می شدید صورتله بیان اولنور .

مثال

(او یله بر او ای سلطنت که هیئت اقلسه هاله ده هلال کبی آفاق
حوادثه دوشه جک تغیرات عظیمه به دال وبلکه ملتمک سیف
شجاعتی خون دشمن ایچننده بارقه نثار اوله جفته براعت
استهلال اولوردی .) (رساله دور استیلا)

مثال

(یا امیر المؤمنین نیران تعطش شبستان وجودمه احتراق
ترزل بر اققده در وناره قحط آب جانمه قصد ایدوب جکر م
یاققده در هر نیجه که ساقی دوراندن تسکین حرارت قیلغسه
برقطره صواسترم تسکین حرارتی کاه کوزمدن آقان سیلاب
اشک روانه حواله قیلوب وکاه زحلمدن روان اولان چشمه

چشمه فانه اشارت ایلر وکاه زلال تیغ اعدایه رجوع ایدر .
 (فاضولی - حدیقه السعدا)
 (اول کون عروس خلوتسرای افق ماتمکده دنیا به خراشیده
 روی و پربشان موی چیقدی و پیرسپهر خیمه قامت طریق
 تعزیت طوتوب دامن لباس نیلگون چاکلر براقدی و ابکار
 انجم ناب نظاره مصائب خواتین حر مشرایی نبوت کتوره میوب
 پرده حجاب کیردی ونسیم سحر شهدا ایچون دمام آه سرد
 چکوب مزاج کائناته کدورت تیوردی و رضوان ریاض جنه
 زینت ویردی که روح شهدای کربلا مهمان اولور
 و حور دیده اشتیاق آچوب مترصد اولدی که نور دیده
 زهر اکلور) (فاضولی - حدیقه السعدا)

✽ باب ثانی - روایت ✽

روایت فن کتابتک اجمل قسیمدر . و ککندوسنی هر کس
 بو خصیصه به مالک و صاحب ظن ایدر و صور اجر ایه سنه
 که تحکیمه و تروییه سنه دیکدر قالقیشور سه ده طلاق
 و حسن مؤ دانک عموم ایچون بداهت تعذری طبیعی اوله جفندن
 ظن مزبور بر درجه قدر یعنی اثار متفاوته واقعه نسبتنده
 تخطئه اولنه بیلور . بونکله برابر تلذذ ویا بر صورتله استفاده
 اینده جکی شیئی انسان او قور ویا دکلر ایه شیئی مز بورك
 نفس الامرده دیکلمکه و او قومغه شایان اولمسیده لازم کلز .
 و مرویات علی العموم حظ و استفاده اولنور صورتده منقولاتدن
 عبارت بولمیلیدر .

(روایاتک)

روایاتك صورت عمومی

روایات حقیقی و غیر حقیقی بروقعه‌ی ابتداسندن نهایتنه قدر نقل ایتمکدر و کرک مواد عادیه و صغیره‌ی و کرکسه وقایع مهمه و جسمیه‌ی حاوی بولسون دانسا برمسلك مخصوص اتخاذه‌ی راوی ایچون اقدام اموردندر .

چونکه هر ویاتده مسلكسنلك دقتك مواد مختلفه اوزرینه عطف و تفرقی استلزام ایدر .

راوی سیاق و احددن متوالد بر فکر مستقیم آلهرق و روایتك موجب انتباه اوله جق تفرعاتنه التفات ایدرك طرز افاده‌ده خشونت و بیوست صورتلرینی الترام ایتملیدر بلکه بالعکس تفرعات مذکوره احسن صورته انتخاب ایدلملیدر که روایت ایچون الترام اولنان صباحت مؤدا بولسون

و روایتك منشأ و مبدائی بیلملی . و وقوعنی استحضار ایدن مقدماته علم یقین حاصل اولملیدر که شاهد افاده حجاب ظلمته متواری قلسون فقط بو مقدمه ایرادی لزومك فوقنده استکا درجه‌لرینه‌ده و ارماملیدر

چونکه اکثری ذوات برطاقم مقدمات و اهیه ایله املای صحایف ایدرك اساس وقایعه متعلق تفصیلات و رای تنق نسیانده قالور

مثلا عالی تریخی کبی که مقدمه‌سنك اکثری رینی برطاقم بی لزوم خرافات ایله طولدر مشدر . و بالعکس بردنبره مقصوده کیریشیور ماملیدر . هیچ اولمز ایسه اوروایتی فهمنه مدار و اعلاه‌سی اولور بعض مقدمات ایله تمهید ایتملیدر .

مثال (تعاونو اعلى البر) فرماننه واخوت اسلاميه نك
 حال وشانه واقف اولنر ايچون بر فلاكتنه او غريان وطنداشلىرى
 حقتده نندن كلان معاملهء محسنه يي اجرا ايتك بر نجي درجه ده
 فر ائضدن عد اولنور

اجداد مزك بو فريضهء خيريه يي ايفاده كو سترديكي مائر ايسه
 دلرده دئر نيجه نيجه داستان مفاخر بيدا ايلشدر
 وقايع سالفه دن اكلاشيلور كه حسنة اغورنده اقبه دكل تقدحيات
 بذل ايدنه جك قدر فتوت ملتزمده عادات جاريه دن عد اولنه جق
 درجه ده ايدى (تصور افكار)

وروايت صورت مكمله ده اولملى يعنى اذهانك تصوير و محاكه
 ايدمه ديكي نكته و دقيقه لر تمامى اطلاع ويره جك صورته
 نقل و تحكيه قلمليدر

اكر بوراسى نظر مراعاته انمز ايسه مقصدك خلافتنه كيدلش
 او استفادهء عموميه خدمت كه اصل مابه الائترامدر آندنده
 عدول و اعراض ايدلش ديمك اولور

روايت مأخذ و اساس تنظيم و قايع تنظيم حكايه دنيلان
 واردات ذهنيه دن تركيب و تشكيل ايدر

اكر اساس تواريخ و تو اتر اندن مأخوذ ايسه آنلره توفيق مسلك
 ايدرك افكار و عقائد عامه نك خلافتنه ذهاني اختيار ايتمامليدر
 فقط بعضده حقيقتك دخل و تعلق اوليه رق يكي دن تأليف و اختراع
 اولمش احوال و اسماء اشخاص و جريان وقعه اوله بيلور كه بو نلر
 انجق تصور مخصوصه خدمت ايچون كشيده مسلك سطور قلملش

(روايات)

روایات ذمکدر (مثلاً رومانلر کبی) انلره استمیلان شی
درج اولنه بیلور شو قدر که حاکی انتخابندن مسؤلدنر حقیقته
مقارن بر ماده بی تخیل ایده بیلک پک قولایدنر

فقط اولاً بر مقصد بولمیکه هم مفید اولسون همده ذهنه
کوزل کورنسون بر بلده اهالیسی اوزرینه بر شی روایت
و حکایت اولنه جق ایسه اولاهلی مرقومه نک آداب و اخلاقنی
وافراد مرکب سنک میلان بالترینی و تربیه سنی و وقوعاتک
نهج و روشنی و احوال متعلقه سنه ملایم نکات و شیوه ایله قابلیت
طبیعیه سنی بیللی ثانیاده خصوصات مرویه جه ذی مدخل
بولنان ذواتک احوالنه دائر خرده تفصیلاته کسب و قوف
ایتملی و تفصیلات مزبوریه عائد خصائصی تفریق و تمیز ایله
برابر ذوات مومی ایسمک آداب و اخلاقجه بولندقلری
درجه ییده میران تدقیقه اورملیدنر اشته بولنر سنز ترکیب
هم حقیقتدن و همده فائده وزینندن عاقلدنر

تنظیم و قوعات • بروایتی استفاده اولنور صورتده بیان
و تنسیقدر • چونکه روایت مزبوره نک مبنی بولندیغنی
مقصودی احوال متفرعه سبله بولمق مرتبه کفایه ده دکلدنر •
تنظیم حکایه و مرویات اساس ماده یه متعلق استطلاع اولنان
معلوماتی مقصدک ارئه ایده جکی منفعته و حکایه نک حال و انسق
طبیعیسنه توفیق ایتمکدر •

مبدأ و اساس تعییننه حدت ذهن ایجاب ایتدیکی کبی تنظیم
حکایه یه ده حکم تدبیر لازمدر

تنظیم حکایه ده اوچ اجزایی حاویدنر •

(۱) سیاق افادہ در کہ ذہنی کاہنک شیلرہ حاضر لر
 وفکری ذکر ی آتی بہ براغلمش واردات کلامیہ ایچون تہیئہ
 ایدر . و آنی حسن تلقیہ استعداد ویرر . اشته افادہ دہ
 بووجہلہ سیاق بولنق ایچون حکایہ نک وقوعبولدیغی محل
 وزمانی وروایتدہ ذی مدخل بولنان ذواتی و نقل اولنسان
 کیفیتک ابتدا آتی کوزجلہ تعریف و توضیح ایتملیدر .
 بوسیاق افادہ اکثر یا بسیط و عادی بولنہ بیلدیکی کبی بعضاً دہ
 شدید و مؤثر طرز ووادیدہ اولور

لکن ہر ایکی صورتدہ افادہ نک موضع اولسی شرط
 اولوب اولیہ مقصدہ انتقال بہانہ سبیلہ برطاقم حشویات بی فائدہ
 ایلہ املای صحایفہ جواز یوقدر . چونکہ اکثر ارباب قلم
 مقصدہ انتقال اولنہ حق یرہ یعنی موقع تخلصہ کلدکلرنہ
 یولنی شاشیرمش برسایح کبی اوتہ دہ برودہ وادارہ کلامیہ نک
 خارجندہ طولاشوب طور لر .

بومشکلانہ مصادف اولماق ایچوندہ سیاق مقصدک مبنی
 اولدیغی اساس افادہ دن آلملی واورای مصدر کلام ووالد
 مرام بیللملیدر یوقسہ برکولنج فقرہ ویاقعہ سویلیہ جکئی
 وعد ایدردہ صکرہ ہر کسک معلومی برشیلہ سوزینہ ختام
 ویرر برطاقم تجربہ سز حاکیلر کبی اطراد افادہ بی بوزار
 ادارہ سز لکدہ بولنململیدر .

سیاق افادہ بعضاً دہا زیادہ شدید و مؤثر بولنق ایچون مقصد
 سامعینک معلوملری کبی طانیلہ رق بردنبرہ وقعہ نک
 لور تہ سندن یعنی مقدمہ سز چہ بسط مقالہ قاقیشیلور

(و بواصولہ)

و بو اصوله مجرد مر اقی نتیج ایچون توسل اولنور .
 واقعا سامعینه معلوملری ظن ایتدکلری شیئه نقصانی
 وقوفلری و بلکه عدم اطلاعلری تلقین اواندقده طبیعتیه
 معلومات جدیده اخذینه مجبور اوله جقلری و بوده بر طاقم
 هیجان و خلبان بالی استلزام ایده چکی بدیهیدر لکن سیاق
 مذکور غایت بلیغانه و صنعتدار اولمیدر . چونکه عائد
 اولدیغی اداره کلامیه ده وقوعنده تغافل اولنان جزئی
 برخطیئه الك بیوک بر سوء نتیجه بی داعی اولور .

(۲) سبک و ربط که کندوسندن روایت اولنان ذواتی
 و وقوعاتی مناسبات کوزه درک بر برینه ربط و توثیق دیمکدر
 بوده انجق روش افاده بی بوزان تفصیلاتی طی و حذف
 ایله اولور . و روایات و منقولات بر نسبت اوزره جمع و تنظیم
 ایدلمش اولمز ایسه اندن انتفاع و استفاده بر آزعسرایدر .
 و نتیجه که سیاق و روشک مستند اوله جغی نقطه در اکاده
 برطاقم مقدمات یقینیه ایله ارباب مطالعه بی خبر سزجه
 حاضر لمیدر و بو حاضرلیشده روایات واقعه بی اوصورتله
 تنظیم ایتکله حاصل اولور .

و نتیجه تألیف کلام ایدن ذاتک و عدینه و یا آرزوسنه توافق
 ایتک و یا اکا مقابل بولنق لازم اولدیغی کبی وقتنده
 ختام بولمیدر . چونکه ویریله جک معلوماته اولجه و قوف
 حاصل ایتدیر یلور ایسه آرتق تفصیلات سائره دن ارباب
 مطالعه هم مستغنی قالور و همده تنفر و تبری ایدر .
 (۳) روایتی تزین و توشیح ایتک بوده خواص کلام

بخشنده ذکرى سبقت ایدن قواعد رعایت و اتباعه و حذفی
تقدیرنده انجیق کلامی سکتہ دار اتمز ایسه ده بولندیغی حاله
رونق و شطارت کتورر بر طاقم تعیرات و افادات استعمال
و درجیله حاصل اولور . و بویله فائده تحتنده تطویل
ایدلش اوزون حکایه شبهه یوقکه قیصه حکایه دنه
قیصه در .

زیرا زینت افاده دن عاقل اولان روایت طبیعتیله روحه
صیقندی ویره جکی جهتله انلرک تمامی مطالعه سی هرکس
ایچون پکده ممکن اوله مز . حسن مؤدا و شطارت ادا
ایله یازلش بر اثر مطالعه سی عادات اطرافى انواع ازهار
و اشجار ایله تزین ایدلش بر جاده دلکشاده یوریمکه
بکزرکه تقدیر اوزون اولسه ینه صرب و قیالقی اراسندن
کچن بویله نسبتله انسانه قیصه کورینور .
علی العموم مرویات . آچیقلق . عادیلک . فائده
و خاصه لرینی جامع و محتوی بولمیدر .

فقط روایته وجودی شرط قلنان اختصار دن مطلوب
قیصه لقی اولیوب بلکه غیر مفید اولان شیرک ترک و حذفدر .
و روایتده روایات تاریخیه روایات امثال و اشعار روایات
اساطیر و افسانه روایات خطبه اعتبار یله درده انقسام
و تنوع ایدر .

روایات تاریخیه . بروقعنک صحت و حقیقت اوزره
تعبیر و افاده سیدر یعنی تحکیه قلنان حادثه نك الحاله هذه
وقوعه اولور کی تصویر و ارائه سیدر . روایات تاریخیه نك
(مقصدی)

مقصودی حقیقتقدر . وقوعاتی حق و تمامیه بیان و هر بر
 تفرعاتی انصافانه عرض و عیان ایدر . و حکمنده عدالت
 و اصابت بولنور . تاریخده زینت اگر مقصد مساعد
 بولنور ایسه اوله بیلور .

مورخک کلامنده مهابت و وجاهت و سرعت و جریان بولنملی
 و حکایه اولنان شیدخی اهیقتی نسبتنده عالی و یاعادی اولملیدر .
 نعیا تاریخی اولدقیچه شوشرائط مبسوطه بی حاوی برتاریخدر .
 و تعبیراتک خصوصیتی و جمله لرك تنوعی ایسه مورخ ایچون
 بر معیار مزیت دیمکدر عاکف پاشا مرحومک تبصره سی
 اشته بویولده بر اثر جلیلدر .

روایات امثال و اشعار حقیقته مقارن بروقعه مقروضه نك
 بیانی و یانفس الامرده مقارن حقیقت اولان وقوعاتک
 ایثابله جق و جهله اصول افاده سیدر .

روایات تاریخیه ایله روایات امثالک فرقی روایات
 تاریخیه نك موضوعی حقیقت و او برینک ایسه خیالاتدر .
 فقط روایات امثال ینه بر درجه یه قدر حقیقت و امکان ایله
 مزوج و محدود اولملیدر .

روایات شعریه نك ملاکات عقلیه ایله برابر خیال و قلبه دخی
 تعلق و تأثیری واردر . عاداتا حواسی تعطیل و روحی
 تحریک ایدر . و روایات شعریه ترتیبات کلامیه نك
 جمله سنی قابل و مساعد در . فقط شو قدر که بر اصوله
 تابع بولنملیدر .

روایات اساطیر و افسانه بونیه مقصد یا محضاً اکلندیرمک
ویا خود بونکه برابر عبرت و انبیا کوسترمکدر .

بویله افسانه و مصالحدرده اساس لاشی اولوب مطلوب
اولان نمایشدر و کوزدیله جک جهت اوفاق وعادی
شیلرک مزین و معقول کوسترلمسیدر . و بویله مصال

و افسانهلر اهمیتسزجه و کلام عادی ایله بیان اولنمیدر .
واکر بالبداهه خاطره کلان اوفاق نکته لرله تزیین ایدیلور
ایسه صورت افادهیه دهازیاذه رونق و شطارت ویرلمش
اولور .

رویات خطبه فصاحت بختنده مفصلاً ذکر اولمشدر

* باب ثالث - مکاتیب *

مکتوب اکلنجه مقامنده بولنان حکایات و اشعار و سائر ایله
تاریخ و فلسفه کی حقایقک و سطنده بر صورت افاده در .

اصول مکتوب برچوق مقاصد وسیعیهی حامل و کافل کی
کورینور زیر اهیج بر مقصد بولنمز که انده مکتوب صورتیله
تمهید افکار ممکنسز اولسون . هله برچوق مؤلفین

اصول مکتوب ایله مباحث دینییه و فلسفیه یازمشدر .
فقط بونکه تألیفات مذکوره نک صور افاداتی کلام مکتوب
زاده سنده در دینه مز .

مثلاً عنوانی برمودتنامه ایکن براز مقدماتدن صکره
مؤلف بولنان ذات مجبیله اولان مخاطبهی بر طرف ایندرک
عادهیه بیان افکار ایتمکه باشلر حتی سعادتلو نزهت افندینک
معنی الکتابی اشته بو یولده ترتیب اولمشدر .

(بعضاً)

بعضاً مکتوب بر مقصد معیندن بحث ایدر . بو حالده کاتب
 صور کلامیه نک قنغی شقیله اولور ایسه اولسون تبیین مأل
 ایده بیلور عادی اولور عالی اولور هر نه صور تله استرایسه
 لکن بو گونه مکتوبلر حقیقه بر مکتوب مقامنده طوتیله مز
 بلکه آنلر مخاطبک بولندیغی موقعه کوره برر نطق دیمکدر .

✽ فصل سابع - اصول مکاتبات وارکان کتابت ✽

✽ و شرائط متفرعه سائره بیاننده در ✽

مکتوب مسافه ایله ایرلمش ایکی ذات بیننده یازو ایله اولان
 مکالمه در بنا برین افادات واقعه سی عین مکالمه کبی اولمیدر .
 مکالمه عادی اولور طبیعی اولور تکلیفسز جه اولور .
 لکن ایکی دوست بیننده اولان مکاتبات ادیبانه واجبی
 و یا خود رتبه جه مادونی بولنا نلرله ظریفانه و کندونک فوقنده
 بولنان اکابر ایله ده متواضعانه اولمیدر .

والک زیاده محرمی و تکلیفسز طانیدیغی احبابنه بیله یازار ایکن
 کرک مقصده و کرک سیاق کلامه حصر دقت لازمدر . و ایکی
 طرفدن یعنی هر سل و هر سل ایله طرفندنده بودقیقه به رعایت
 واجبه مصلحتدر زیرا یازیلان شئیده وقوعه کتوریلان
 اهتمامسزلق بالاخره مخاطبنه اولان نقصانی مجبوریتنی
 اشراب ایدر :

و بر آدم نقدر طلاقت لسان صاحبی و میر کلام اولور ایسه
 اولسون مکاتبه سنی عینی مکالمه سه نه توفیقیده الترام ایتمیوب
 ینه سویلیدیکنندن دهها کوزل یازمغه غیرت ایتمیدر

هم مکتوب تحریری مکالمه کبی اولیوب جمله کلامیه لری
بر برینه ربط و توثیقه و قتمده مساعدر .

و مکاتیبده دقت و اهتمام کرچه ملترنم ایسه ده بونی جیادت
معنا و منانت مؤدا جهتنه صرف ایلوب تزیینات لفظیه
و ادبلیرینه اصلا صاپاملیدر .

چونکه مکتوبده فرط زینت قارنه مؤدی کلال و بیهوده
موجب اشتغال اولور . آنک ایچون علی العموم مکاتیب
بومثلاو تکلفاتدن مستغنی و عاری بولمیلیدر .

مکتوبده اصل مطلوب و ملترنم اولان صورت افاده نک فکره
مطابقتی . کلامک خطادن سلامتی . و عباره نک سفسطه
و بی لزوم تزییناتدن بر ائیلیدر .

کلمات و تعبیراتک انتخابنه دخی دقت و اهتمام لازمه دندر .
فقط بوندن مقصد الفاظ مسجعه و مترادفه ایراد و استعمالی
دکلدر .

یعنی اویله کلمات درج و انتخاب اولمیلیدر که ویره چکاری
افاده نک خیال و بالمزه علاقه و تأثیری بولنسون .

و کلام روحلو و نکت الفاظ و مزایای افاده بی جامع بولمیلیدر .
و بوده انجق واردات و سنوحات ایله اولور سعی و تعلیم
ایله بوشیوه مؤدا حاصل ایلدیز کلامده صنعت و مضمون
ارائمالمیلیدر بلکه تولد ایتلی و تکلفسزجه تواردا ایلیدر .

چونکه مزایای سخن بخت تعبیر اولنان خیال طیاره بکزر که
آرقه سندن قوشمیانه کندیسنی تقدیم ایدر و آنی تعقیب ایدندن
ایسه قبحار .

نکته و مضمون بعضی بر طباق جدید ایراد یله و بعضاً کنایه ناز که وضع و درج یله و گاه کله نك بر طرفنی کوستره نك دیگر طرفنی ضمناً اکلا تمق یعنی ایهام تناسب طریقیله و گاه هیجده ایکی فکر عالی بی ناز کانه برینه تو صیل و تقریب ایچون تناسب و توفیقه رعایت ایده بیلکله حاصل ای دیلور .

و الحاصل او یلد بر تفحص معاینه در که ابتدا آتنده دال اوله جنی مقصده دائر اماره بولمبوب صکره دن تولد ایتکه باشلار .
و آنکله استصحاب اولنان فکرک نصفی سرد و بیان اولنور ایسه ده نصف دیگرینه لغت و معما طرزی و یر یله رک حلی انتقال ذهنی به براغیلور .

مثال هر حرف مکارم ظرفی موصل سرور غیر محصور و مال محاسن اشتمالی مرسل الریاح آرام و حضور اولان احساننامه معلیو فور و عنایت نشور لری بو کره شرف رس راحه و وصول و ظهور اولوب بحمد الله الملك الغفور حلب الشهباء قدوم مبروک عالیله ر یله دار السرور و فرق بند کانه ده توجهات سنیه لری کا کان مستقر و تمامدی الصدور اولدیغی مفاد عالیسنندن استفاده و استبشار اولنورق احقر از مور اولان بو عاجز صادق لری حقتده بو وجهله دخی مبذول و مبذور اولان التفات علیه سیمانیلری بنده مکینه لرینی حائر نصاب مفخرت و حبور ایتکله سلیمان ذابح محاسن نبع کرامیلری دائماً محرم حر مسرای بلقیس صفا و هدهد آمال و اقبال اصفانه لری ان بان پرواز نمای سبای انتظام اولسی ادعیه مفروضه سی هر دقیقه و زمان بخلوص

الجنان ایصال قبولکاه جناب خالق الانس والجان قلمتقدہ ذر .
(یوسف کامل پاشا)

مثال (مایۂ محاسنوائیہ دولتسرندہ مودوع دست
قدرت و تبحر بتکرده ارباب بصیرت اولان جواهر خواطر
افروز بندہ نوازی بوکرہ رسیدہ دست اخلاص پیوست
اولان احساننامہ اصفانہ لری مطالعہ و مزایای سیامیہ سندنہ
باهر اللہمان و حرف لطائف ظرفندہ مندرج بولتان معانی
دقیقہ شایان نظر امعان اعتبار اولدیغنه بناء توجہات سابقہ
ولاحقہ علیہ لری برر برتفکر سبب تکرر تشکر اولغله تشکر
ایلرم . واحساننامہ عالیکزک امثالی کبی جو ابسنز قالمامنہ
صددینہ کلجہ شمہدی یہ قدر صوب کترانہ مہ کمر منامہ
آصفانہ لری کلش ایسہ جوابی یاز ایشدر جوابی ویر یرم
ہر نہ ایسہ جناب علی الاقباب دولتلی نظیر و مشیلی نابود
پروجود مدوح و محمود اولدقلرنندن ثنا ودعای دولتسرندہ
تجویز قصور اولنمدیغنی ملوم سامیلری اولدقدہ اولبابدہ
(یوسف کامل پاشا)

دیگر . ادارہ مہمہ دہ مہارتی معلوم علیمان و ہر
منصبہ لیاقت و کفایتی دوندن بو کوندن عیان اولان ذات
ستودہ سمات دولتلیرنک چوقدنبرو مستحق و نزد ارباب
بصیرت و تقدیردہ جدیر ولایق اولدقلری رتبہ سامیہ وزارتہ
احراز و دشمنک جانہ شیش اورمق ایچون نیشہ کیدوب
اہلیت ذاتیہ دستوریلرینی ابراز بیوردقلرینی مشعر و مبشر
اولان ایکنی قطعہ احساننامہ مشیرانہ لری مطالعہ و فحواوی
(مضامین)

مضامین حاویسندن حصوله کلان مسرت و مفرّتک بیانی لسان
 خامه اقتداره و قرطاس تطویل و اختصاره صیغیه جغندن
 بوراسنی شهادت قلبیه دولترینه حواله ایله دعوات
 موفقیت علیه لری تکرار قلندیغی معلوم عالی لری بیوردلقده
 اولبایده (یوسف کامل پاشا)

محمرات وارده یه و یر یله جک جو ابلر مقام و اقتضایه کوره
 تبدل ایده جک و القاب و تعبیر اتدخی اونسبتده تنوع و تفرق
 ایلیه جک اولدیغندن کرک بونلردن و کر کسه استدعا و استعفا
 و توصیه و تبریک و تشکر و تسلیه و تعزیه و مصالحه دائر
 مکاتباله فروعات مادیه سندن بحث ایتیه رک شو و وظیفه یی
 کتب منشأ ته حمل ایله یالکز بعض قواعد ایجابیه یی
 سویلیه جکزدر که اوده آتی انذکر ارکان کلام و شرائط
 مکاتباتدن عبارتدر .

❖ ارکان کلام ❖

کلام ایچون درت رکن اعتبار اولنه بیلور که برنجیسی ابتدا
 ایکنجیسی تخلص اوچنجیسی طلب دردنجیسی انتهادر .
 (۱) ابتدا . بیان و افاده نک مزایاسنه و قوف حاصل
 ایتدیره جک الفاظ و معانی نیک برنجی جمله سی و کلامک مطالعی
 دیمک اولدیغنی جهتله معنای مقصوده دال و سلیس و فصیح
 و موضح المأل اولملی و تعقید لفظی و معنویله رکاستدن و همده
 برطاقم حشویات ایله فصاحت و بلاغتی محل کلمات و معانیدن
 سالم بولمهدر . اشته بو برنجی جمله نقدر جزیل اولور ایسه

اولقدر رونقدار و حسندار اولور و سائر جمله لرده حصص
نظری موجب بولنور .

و کلامدن اکل اول سمعه کلان بو اولدیغیچون اکر آنده
عدویت لفظ و حسن سبک و وضوح معنا اولورسه استماعنه
آرزو غلبه ایده جکی و سامعینی ایقاظ ایلیه جکی جهتله او کلام
مقبول و عکسی تقدیرنده اغراض حاصل اولور .

و کله جک عبارته نک سیاقنک بعضی اشارات خفیه و حال و مقصده
متعلق کلمات دلالتیه بلیغانه بر تعبیر ایله ادا اولمسنه بر ایت
استهلال دینور که مقصوده مناسب اولدیغی جهتله احسن
ابتدا آتدر .

(۲) تخلص . کلامی تزین ایدر تعبیرات حسنه ایله
تشبیهدن و یا سائردهن مناسباته رعایت ایدرک مقصوده
انتقال اتمکه دیرلر .

بونده ابتدا ایله حسن التیام و ارتباطک وجودی شرط اولدیغی
کبی معاینهک بر برینی طومسی وینلرنده علاقه سببیتک
بولمسی و کلامک جمله سنک نسق و احد اوزره مفرغ اولمسی
لازمدر اوده ناثر و شاعرک حذاقت و قوه تصرفیه سی
و حسن طبیعتی و اتساع قریحه سی نسبتنده اولور چونکه
سامع تشبیه و یا سائردهن مقصوده انتقال اولنه جغی و قنده
طرفینک متلایینی حسن بولور ایسه نشاطی تمرك ایدرک
ما بعدینی اصغایدر و عکسی تقدیرنده احاله سمع دقت
ایمز . و بوتخلصه کر یزگاه دخی تعبیر اولنور .

اقتضاب . برده اقتضاب واردر که بوتخلصک ضدیدر

(یعنی)

یعنی بونده انجنام کوزدله بهرک کلام فصیل بولور و اولک
ثانی به علاقسی اولیهرق کلام آخر ایله استناف اولنور و ملایم
آراناز فقط بو اشعار و کتابت عربیه ده مستعملدر لسان ترکیده
قولالاناز

فصل الخطاب . برده فصل الخطاب وارددر که متکلم کلامه
افتتاح ایدوب مؤخرأ غرض مسوقه چیقمق مراد ایلدیکی
وقتده برعلاقه ایله کلام آخره انتقال ایدر الحمدالله دنصکره
اما بعد دیمک کبی که بونده ده متلایم کوزدلن

(۳) طلب برده طلب وارددر اوده مافی الضمیری الحاح
و ابرامدان خالی و موقعه ملایم و انجساح مقصدی داعی
و متضمن الفاظ نازکه و تعظیمات و توسلاتی جامع معانی جمیله
ایله ادا و بیان ایتکده دیرلر

بو طلب استرحام و استعطافه منحصر اولمیوب بلکه عرض
اونان بر مادهنک قرین قبول اولسیچون حسنیات و یاقبجیاتنی
ویا خود تسهیلات و یا تصعبیاتنی مستلزم اوله جق و سائل
و دلائل بوراده سرد و اتیان اولنور . و بوجهتدن قلمه
آننان مادهنک روحی شوموضع طلب دیمک اولوب الك زیاده
دقت و اهتمام بورایه صرف ایدنلیدر

(۴) انتها اوده کلامک نهایتی دیمک اولوب اوراده
سکوت و توقف اولنه جغنی و آرتق بشقه برشی یازیله میه جغنی
جهتله کمال طلاق ایله برابر معنای مطلوبک استناد کاهی
اوله جق نتیجه کماله بر صورت ملایمه ایله ادا و ایراد او اتملیدر
چونکه مخاطب معلومات مستحضره سنی نتیجه مذکورده

اوزرینه بناقله جغندن مواضع ثلثه هر نقدر الفاظ و معانی
 ملیحہ بی جامع اولسه انتہادہ لازم کلان فصاحت و بلاغت
 ادا اولدیغی تقدیرده انلر کده حسنلری بی تأثیر قالور و همده
 سمعک اک صکره تلقی ایتدیگی بر اولوب او مناسبته نفسده
 مرتسم قاله جغندن بوراسی بکنور ایسه ماقبلی قصورایده
 اولسه اونودیلور

و بالعکس بکنیز ایسه ماقبلنک محاسنیده اولسه ینه خاطره
 کتورلمز اوجهته شوانتهایده حصر اعتنا لازم و لابدر .
 بو مواضعک ارکانه رعایت ایله برابر یازیله جوق شپنک سبک
 و ربطنه و حسن الشجانه دخی زیاده سیله دقت و هله روابط
 کلامیه نک وجودینه یک آشوری صرف اعتنا ایتلیدر .

بور روابط کلامیه ده ایکی درلودر برنجیسی فقرات کلامیه
 اراسنه سمع کتوره رک و اولدیغندن و بولندیغندن و اولغین
 و بولغین و اولنمش و بولنمش کبی روابط معلومه و مشهوره
 ایراد اولنهرق بر کلامک ابتداسندن کیریلور بلا انقطاع نهایتنه
 قدر کیدنک و مقصودمز نه ایسه انی برجه یه درج ایلکدر که
 بوده وادی عتیق و اصولی قدیمدر

ایکنجیسی فقراتک بر برینه توصیل و التصاقی کوزدلیمه رک مناسب
 کلدکجه و بر ماده نک انقطاعنی طبیعت تجویز ایتدکجه کلامه
 فاصله ویره رک عبارته نک روابط لفظیه سندن صرف نظاره
 یالکنز معنأ رابطه نک وجودینی التزام ایتکدر که اشته بوده
 وادی جدیددر

اشبو اصوللرک ایکسینده ده معناجه قوت و متانت شرط
 (اولدیغی)

او ادبخی و بویله قوی و متین اوله رق بری اصول جدید و دیگری
 وادی عتیق اوزره یازلمش هر ایکی آثار کلامیه دن آره ده
 فواصل و قواطعی بولنان مخاطبه دها واضح بر صورت افاده
 ویره جکی و محسنات سائره سنک دخی بداهتی جهتیله عتیقک
 ترکیله بعد ماجدیک التزامی لازمه دن ایسه ده فقط شو
 اصولک تعمیمی هر شیدن زیاده روابط معنویه بیلمکه و ببله مکه
 و او ده فقرات کلامیه بی قواعد منطقیه اوزره ابنا و ایراد
 ایتمکه موقوف بوندن فضله ده رسوخ و ملکه کامله ایدنیلکه
 منوطدر .

❖ بعض شرائط بیاننده در ❖

- (۱) مکتوب الیه اولان ذات کندودن رتبه و حیثیتجه بالاتر
 بولنور ایسه انتهاده ارسال و تسمیر کبی تعبیرات قولالانیموب
 بلکه عرض و تقدیم و یا خوددها بو کبی کلمات تواضعکارانه
 ایراد اینملیدر
- (۲) مکتوب الیه الیه کاتبک رتبه سی ملاحظه اولنهرق
 اکاکوره تعبیرات و القاب استعمال اولنملیدر
- (۳) مکتوب الیه اعلی کاتب ادنی بولنور ایسه کلمات
 اخلاصکارانه و مقام طلبده تعبیرات متواضعانه اتیان اولنملیدر
- (۴) مکتوب الیه صیغه خطاب و کاتبه صیغه متکلم
 نسبت اولنملیدر و دائماً صیغه غائب ایله ذکر ایدملیدر
 و فرمان و منشور لردن بشقه یرده ایسه امر حاضر هیچ
 قولالانملیدر
- (۵) مکتوب الیه لفظ مفرد ایله ذکر و ایراد اولنیموب دائماً

جمع اوله رق یازمیلیدر فقط اعلادن ادایه یازبلانلرده
مفرد یازلسه ده بآس یوقدر

(۶) شرط افاده نك تمامیتله برابر کتوریلان فقرات کلامیه

مختصر و مفید اوللی و بیهوده تطویل مقال ایدلما لیدر

(۷) تمامیت افاده ایچون کاتب دائماً مخاطبی کندویه

معارض و معترض فرض ایدرک مسئله مقدره یه مناسبت

بولدیروب جوابلر ایراد و کلامک حسن تأیینه سعی واجتهاد

ایلملیدر .

(۸) اهالی بی برصلمته اغر او تشویق ایچون ویامسرتیه دأر

اعلان اولنان بر شینک قلوب ناسه شطارت و یرمسی ایچون

وبرده طرف حکومتدن و یریله جک او امر و وصایانک اذهان

اهالی یه کوزلجه یرلشمسی ایچون واضح و آچیق اوله رق

یازلق لازم ایسه ده ینه قاعده اطناب دأره سننده قانوب

تطویل کلام ایتمالی

(۹) استدعا و مذکره لرده متکلم بولنان ذات امکدار لغندن

ولیاقت و اهلیندن بمثله دعوا ی استحقاق یولنده شیلر

یازمیوب دائماً تمنی اولدیغی خصوصی مخاطبک شیمه عاطفت

و محروتنه اسناد ایدرک و ترویج مطلبی مقدماتینده اره ده

بالمنا سبه صوقشیدر هر رق کلمات تعظیمیه و تعبیرات مستحسنه ایله

افاده حال ایتملیدر .

(۱۰) اوراق رسمیه ده صنایع لفظیه و معنویه استعمالی قطعاً

جائز اولمیوب یا اکز الفاظک جیادت و متانتی و معاینه کدخی

(حکم)

حکم و قوتی التزام اولی و دائماً الفاظ ایله معانی قوتجه
موازن و مساوی بولمیدر

❖ مقاله اولی ❖

(صنایع لفظیه) صناعت تألیف الفاظ انواع متعدده
منقسمدر

❖ نوع اول - سجع و تصریح ❖

سجع کلام منشورده ایکی فصاک آخر لری نیک حرف واحد
اوزره کلمه دیر لر سجعدن مقصود تقاطع کلامده
اعتدال حاصل ایتکدر که طبیعتده اکامائلدر لکن
بو اعتدال سجعده وقوف و حرف واحد اوزره تواطی
فواصل ایله ده حاصل اوله میوب بلکه سمعندن حلوت
و تلفظنده حدت و افاده سنده صیت و شهرت بولسان برطاقم
الفاظی تسجیع ایله ایدینلور

و نفسده مصور بر معنایی الفاظ مسجعه به اصاغه مراد اولنوبده
اکاشی آخر اضافه و یا خود معنای مضمر دن تنقیض
اولنقسزین ایراد ممکن ایسه و غیر متکلف اوله رق حل
طبیعتله اتیان اولنه بیلور ایسه او کلامده حسن و شطارت
و بالعکس سجع خاطره سیچون تزین و یا تنقیض الفاظ و معانی به
قائقیشله رق تکلف و تعسف اختیار قنور ایسه کلام
مزبورده قبح و هجنت بولنور و ضعف ترکیبده سببیت
و یرمش اولور و سجعک ربط کلامده دخل عظیمی وارد
او جهته شرائط و اقسامی بیان ایدرز .

شویله که سجعك باشلوجه یدی شرطی وارد
 برنجیسی الفاظ مفرده نك عدوبت و سلامتی
 ایکنجیسی ترتیب و ترکیبی طبع سلیمه مقبول کورنك ایچون
 رکا کمدن و اختیار تکلفدن سلامتی
 اوچنجیسی معانی الفاظه تابع اولیوب هر حالده الفاظك
 معانی به تبعیتی

دردنجیسی هر فقره نك دیگر فقره ده اولان معانی به عدم
 دلالتی

بشنجیسی فواصل مسجعه نك ممکن اولدیغی مرتبه آزر فدن
 ترکیبیه فقره لرك تقطیری

التنجیسی آخر فقره به مدار سجع اوله رق کتور یلان کلمه
 کثرت استعمال ایله هر کس یبسنده تداول ایدنلردن اولیوب
 بلکه فضلا و طبع سلیم صاحببری اولان از کیانك کلمات
 مستعمله سندن اولسی مثلا مصون ایله مقرون و ملو ایله متلو
 کله لری کبیکه بونلرك سجعی مستحسن و فراوان ایله بی پایان
 کله لرنك ایسه مسامع و اذهانده قدر و اعتباری مستهجندر
 یدنجیسی روابط کلامیه حکمنی کیمش برطاقم افعال ایله
 ادوانك مقام سجعده اولقدر ایراد و استعمال اولنماسی

مثال (لطمه امواج بحر هر م نه طرز جابلوسی و پایبوسنی
 ایله هدم اساس وجودینی آدم و عارضه سیلاب و هن و فتور
 نه طور زمینگیری سریع السیلان ایله برکنده بیج بنای شعور
 ابتدیکینک ماجراستی و بوتعدیات ناهنجارک تراخی و وظیفه
 مأمور یته درکار اولان مداخله جانفر ساسنی خامه پیغز

(جری)

جری الرقم شرح و بیان ایلوب حضور مکار منشور
 خدیو یلرینه عرض ایتش و اعتذار عاجزانهم رهین قبول
 آصفیلری بیوریلوب مظهر عفو و کرم بیورلمش اولدیغیم
 خبر ویرلمش اولقله تحریر تشکر قیدینه دوشوب استنباط
 قریحه مضامین املیله چاه سیه میاه محبره افکارک قهرینه دک
 کیتدم و کوهکن کلک هزار فنی تاره جو بیار معنی خفرینه
 یتشه وتاره میراب ینابع خیال وانیشه ایتدم ودمادم انهار
 نکت غامضه اجر اسنه و کئوس عبارات فایضه املاسنه
 عرقریز رنج و عنا اولنجه اعتنادن غنا کلیه رک و رزشر ایلدم
 ایسه ده رش زمین شکر و محمدت ایتکه لایق بر غدیر عذب
 فرات رائق کنارینه لاحق اولمیوب فلک امل مد و جذر قلمز
 تصور صدمه تنده کاه دوچار التصاق و حل حیرت و کاه
 تراحم امواج پیایی و رود یله یازده خسران و خیت اوله رق
 افتاده کرداب بأس و گرفتار اضطراب شدت بأس اولدم
 نه چاره حیاض متکدره اذهانده جستجوی کوثر و ظلمات
 خیالده آرزوی ماء الحیات جان پرور پیروی حرص
 اسکندر در

لابد (وکل اناء بما فيه ينضح) قضیه مسله سنه نظرا چاه
 محبره موصوفک انفجاری و قریحه سنک ما حاصل امتطاری
 (کظلمات بعضها فوق بعض) اولوب تسوید صحیفه تشکر
 موافق مداد فائق دکلدن پس سودای تحریر و تحریر فدن
 کچوب خرائد نثار بیان و بلاغت بر اوقیانوس فیاض معرفت

مجلس والاسنه حضور ايله اعتراف زلال عفو وعاطفت
 ايتمکن بشقه سلامت اوله عز اشته لله الحمد جامليجه نك
 آب وهوا سندن فيضياب صحت وعافيت اولوب استانبوله كلدم
 انشاء الله تعالى بر ايكي كون مرورندن صكره خاكيپاي
 خديويلرينه رومال اولوب زمزمه جري ماجري مناوله سيله
 استعفاي قصوره اجترا ايلرم . (سامي پاشا)

اشته مثال مسبوقة شرائط مبسوطه رعايت اولنمشدر
 بو شرطلر ايله برابر سجع اوچ قسمه منقسمدر . موازي
 مطرف . متوازن .

سجع موازي . هر ايكي فاصله نك وزنده وعدد حروفده
 وحرف رويدة موافقت ايتسيدر .

مثال (منشاء دريای فضل و عرفان و منبع عمان علم و ايقان
 زبده واققان رموز دقائق وعمده ساكنان كنوز حقايق
 حضرت تلرينك آفتاب عزو دولتي مشارق اقبال وسعادته
 طالع ورخشان وماهتاب مجد و رفعتي مطالع اجلال وسيادتدن
 ساطع ودرخشان اولان قوافل قبایل قدسيون ورواحل
 زمرة عليون ايله شرايف دعوات صافيات مسكية النسمات
 ولطائف خدمات وافيات وردية الفوحات صحبا ومساء
 وبكرة وعشاء متحف ومهدى قلنور .)

(بالي - رساله مكاتبات)

(سجع)

تجمع مطرف هر ایکی فاصله نك يالکز حرف رویده موافقت
ایتمسیدر مثال

بحار سرور مقعر دماغه صعود و کسب رطوبت ایله راه
چشمندن ورود ایدوب نابی

مثال دیگر

جناب تربیت بخش نامیه بهار و قوتده افسرده تنان حدایق
و اشجار تعالی کنه ذاته عن احاطة الافکار

مثال دیگر

مقدمه موتی اولان مرض هائله مبتلا و تیردان اجلدن بریده
اولان ناولک قضایه حواله هدف رضا اولوب ترک جان
جهانیان و معتکف زاویه خاموشان اولدی .

(رفعت پاشا - کلبن انشا)

مثال دیگر (انصاف انصافکه مکانت زلفای دستوریتکه
اقصای مقاصد اقبال و رتبه سنیه و زراتکه مصاعد جاه
و جلالدر بررتبه اسمی و بردرجه اعلی درکه فقط رتبه عظمای
سلطنت و زروه کبرای خلافتدن غیری مدارج عالم اوزره
متعالی و اوکبه ناموس رفعتی کالبدر بین النجوم متلایدیر

(منشآت نابی)

تجمع متوازن . هر ایکی فاصله نك و زنده توافق ایتمسیدر
مثال (محزن بضایع محامد اوصاف و مصدر ینابیع مکارم
اخلاق اولان . . .) (منشآت نابی)

مثال دیگر شول دعا و ثناکه اصول و فصول کلماتندن فروغ

فروع مضافات منشعب و زلال عبارت کوشر سلاستی تشنکان
 تموز هجرانک تسکین لواعت احزان چون ینابیع واردات
 ازلیه دن منفجر و منبعث اوله . (اوچبی زاده محمدشاه)
 فقط بوجع متوازی کلام عربده دائر و مستعمل ایسه ده
 لسان ترکیده اولقدر سجع اطلاقه شایان دکدر .

سجع جهت آخرله ده ینه اوچ قسمه منقسم اولور .
 برنجیسی . فاصله لرك متساویه اولوب برینک دیگری
 اوزرینه زیاده بولنامسی . مثال (زیور افزای
 ردای رسالت رونق ارای قبای نبوت مظهر ستایش خطاب
 لولاک پیرایه مسند وما ارسلناک فرمانفرمای خطه ناسوت
 جلوه پیمای زینتسرای ملکوت ۰۰۰)
 (رفعت پاشا - کلبن انشا)

ایکنجیسی . فصل ثانینک فصل اولدن اعتدالی تجاوز
 ایتیه جک درجده اطول اولسی . مثال کندوسی
 مانند فلاطون خمخانه حکمتده مواری و بلکه شیشه ده نهان
 پری کپی جام مصفادن غیری جامه دن عاری فاما که امر
 وفرمانی صوکبی هر محله جاری و حتی عروق و اعصابه دخی
 ساری اوله رق اسمی دختر اما حکمی مردانه و صور تده
 آب اما معنیده آتش سرکشدن نشانه اولوب اول آفت دور
 و زمانک عشقنه گرفتار اولان بردخی جهانیه باقق محال و بر کره
 حرم و صلتنه دخول ایدن کندوبی یاد قملق عدیم الاحتمال
 ایدوبکی ۰۰۰۰۰) (عاکف پاشا - صهیانامه)
 اوچنجیسی . فقره اولانک طویل و ثانیه نک قصیر بولنامسی که
 (بو)

بو عیب فاحشدر فقط فقرهٔ اولی طویل اولوبده فقرهٔ ثانیه
اکا علت ویا صفت ویا آنی مفسر اوله رق کتوریلور وایکی
اوج کله دن عبارت بولنور ایسه **سجج** مزبور **مسججندر** .

مثال

(مردمک چشم افندمز خیلو زماندر رو مالی خاکپای
خدیویلرندن **مسججورم** چونکه معذور عرض معذرت
امرنده دخی حیرت زدهٔ عقل و شعورم هله بیحضورم وهن
قوای هر م اثر و سردیٔ سرمای جانکدر حاجز طی مسافهٔ
سفر درر کوکل اما بیخبردر تجدید جودت عافیت وارجاع
نیروی جوانی و شبابت املیله بیغوله کزین مداوات اولوب
اقدار حواس و مشاعره مائندر نه **عجب** خافندر ۰۰۰)

(**سامی** پاشا)

اگر فقرهٔ اولی ایکی اوج کله دن عبارت فقرهٔ ثانیه اون
سکز یکر می کله بی حاوی بولنور سه **سجج** مزبور **مسججین**
صاییلور .

مثال (واقعا دنیا عین رؤیا و پردهٔ خیال اورددهٔ چشم
انسانیدن کونا کون لباس بوقلمون نمون ایله صورت بندظهور
اولان نقوش و تماثیل اشکال **مجسمهٔ** اوهام و خولیا الدیغندن)
(**ترجهٔ** ژونه دیو)

الفاظ قلیله دن مؤلف **اسججعه** قصیر و کثیره دن مؤلف
بولانه طویل دینور ایسه ده **قصیرک** حد اصغریسی ایکیدن
دون و طویلنک درجهٔ اعظمیسی دخی یکر می کله دن افزون
اولماملیدر و پرده فواصل **مسججه** بی برجهٔ تامه صورتنه

وضع ایدرک سببیدن مقصود اولان ارتباطیده حاصل ایتک
 ایچون ادوات رابطه اولوجهله ایراد ایدلایدر که جمله
 معترضه حالنده بولنان فواصل سببیدن هر قنغی برینک
 دیگر فاصله یه قید وتلقی اولقسزین روابط مزبوره یه جملی
 ممکن اولسون و او حالده تمامیت معناده بولسون .

مثال (ثریا مضامین و شایان تعبیر نوزمین اولوب
 بوندن اقدم دست ارایی تکریم واحترام اولان احساننامه
 اصفانه لرینه عریضه جوابیه ترفیمه عزیمت حجازیه حاجزودعای
 عالی داورانه لريله اکتفا جائز اولدیغی حالده نجم طالع
 خدیوانه لری افتاب توجهات جهانبانیدن لمعه داروا درنه
 ایالتی شرف ولایت دولتلرندن محسود هر دیار اولدیغی دیگر
 عنایتنامه چاکر پروارانه لرندن بیلنهرک بوصورته مظهر فیض
 توجه عالی وبربری آردنجه پای تحمندن پای تحته والی اولملری
 مقارنت توفیقات صمدانی یه دلیل جدید و دعای رسمی
 خلوصپرستان زمانه دن استغناسی بدید اولمغله دور ودراز
 تصدیقندن احتراز واختیار قاعده ایجاز قلندی .

(یوسف کامل - پاشا)

مثال مزبورده مضامین (اولوب) و حاجز ایله جائز
 (اولدیغی حالده) ولمعه دار ایله هر دیار (اولدیغی)
 ادات رابطه لرینه مربوط و بونلرک جمله سی (بیلنهرک)
 فعلنه محمول اولدیغی کبی عالی ایله والی (اولملری) و جدید
 ایله بدید (اولمغله) یه و او ده احتراز ایجازه حمل
 اولنهرق جمله سی (قلندی) کلمه سنه ربط و اشناد
 (ایدلشدر)

ایدلشدر • شیدی اسجاع مز بوره دن مضامینی (اولوب)
 و جائزی (اولدیغی حالده) یه ولعه داری (اولدیغی) یه
 و عالی بی (اولمیری) یه وجدیدی (اولغله) یه و احترازی
 (اولنه رق) • ربط و تقریب ایتسک و نوزمین و جائز
 و هر دیار و والی و بید و ایجاز فواصل مجموععه سنی ده کاملاً
 طی و احما ایاش اولسه قینه تمامیت افاده واقع و صحت مؤدا
 حاصلدر •

تصریح • مصرع علامق دیمک اولوب بوده شعرده سجع
 منزله سنده در •

تصریح لسان ترکیده بش مرتبه یه منقسم اولور
 برنجیسی تصریح کامل اولوب آنده هر بر مصرع معنای
 مستقله دلالت ایدر و اولک مؤداسنه اطلاع و وقوف ایچون
 مصرع ثانینک فهمنه احتیاج قلمز •

مثال

(آدم اسیر دست مثبت دکلیدر

عالم زبون پنجه قدرت دکلیدر

(نابی)

مثال مذکورده هر مصرع بنفسه بر معنایه دلالت ایتشددر

مثال دیگر

(ازاد کان قید امل سر فراز اولور

ناز ایلسون سپهره اوکیم بی نیاز اولور)

(راغب پاشا)

ایکنجیسی تصریح مرتبط اولوب بونده مصرع اول کندوی

ولی ایدن مصرعه محتاج اولیه رق معنای مستقله دلالت ایدر
ایسه ده فقط مصرع ثانی بر جهت وسیله اوله مربوط بونور

مثال

(سپهر کج عطادن رستکاران بهره دار اولمز
کاستان جهانک سرو آزادنده بار اولمز)
(فطنت)

مثال مز بورده مصرع اولک معناسنی فهم ایچون ثانی به
احتیاج یوغیسه ده لکن ثانی اوله مربوطر

مثال دیگر

(لعل جانانه غبار خط ایله رغبتنور
شبهه یوق کرد یتیمین کهر قیمتنور)
(فطنت)

مثال دیگر

چوق کورمشز زوانی غدار اولنلرک
هنکام فرستنده دل آزار اولنلرک
(نابی)

او چنجیسی تصریح موجه اولوب بونده شاعر هر قنغی مصرعی
اول ویا ثانی یا عمده مخیردر

مثال

(مداری آسیای دولتک نادانه در شمندی
جهالت صید مرغ کامه دام ودانه در شمندی
(راغب پاشا)

بو پیتده مصرع اول ثانی ویا خود ثانی اول اوله بیلور

(مثال)

مثال دیگر

(فرق ماهیت دل چشم تماشا دندر

پرتونیک و بدآینهٔ سیما دندر)

(ساجی)

مثال دیگر

(اشکله سینہ ده کی شرحه بی نمناک ایدرز

عاشقز مهر و محبت یولنی پاک ایدرز)

(نفعی)

در دنجینی تصریح ناقص اولوب بونده مصرع اول بنفسه
معنای مستقله دلالت ایتیموب معنای مز بورک تمامی مصرع
ثانینک فهمنه محتاج بولنور

مثان

(اولمدفچه تا کسسته رشته مد نفس

کوهر مقصودینه غواص اولورمی دسترس

(راغب پاشا)

مثال مز بورده مصرع اولک ثانی ایراد اولنمقسزین معناسی

تمام اولمز

(مثال)

مظهر سیر تضاد اولدیغنی بو عالم

(کوستر نغمه ده کی مدغم اولان هیئت غم

(راغب پاشا)

مثال دیگر

(حلاوتیاب اولورمی لقمه الوان دنیادن

دهن شوی اولمیانلر بوس دامان مدار ادن (
 (راغب پاشا)

مثال دیگر

(کوکل که نغمه درد از ما تعلم ایدر)

ورای دایره داغدن ترنم ایدر
 (نابی)

بشجیسی تصریح مکرر اولوب بونده بر یلنده نقطه واحده
 قافیه ایراد او انور فقط اگر لفظینک معناسی مختلف اولور
 ایسه تصریح مزبور مستحسن و اولمز ایسه مستحسندر

مثال

افتاده لره کرچه اومه سنلی بنلیدر

بنلک ایدر سه ده یاقیشور چفته بنلیدر
 مصرعین مزبور یلنده قافیه بولسان بن لفظنک معناری
 مختلفدر .

مثال دیگر

(خطی کلدکده اومهرویه صارلدم یاتدم)

(دوشنوب آغلدیغم کونلری کوادم یاتدم)

(واصف)

هر نقدر تصریح معلق و تصریح مشطور وار ایسه ده آنلرک
 اتیانی اسان ترکیده عیب اولدیغی جهتمله صرف نظر قلندی
 * نوع نابی - تجنیس *

تجنیس هر ایکی لفظک تلفظ و کتابته اکثر حروفی متفق
 اولوق اوزره بربرینه مشابهته دیر لر . بوده یدی قسمدر .

(برنجیسی)

برنجیسی تجنیس تام • تجنیس تام دیو حرفلری نوع و عدد
 و هیئت و ترتیبده و حرکات و سکناتده بر برینه مساوی هرایکی
 کله نك بشقه بشقه معنارده ایراد اولمسنه دیر لر • مثلا
 (اولدی) و (بتدی) کله لری کیبکه اولدی هم
 صیروت و همده میوه نك کاله کلسی و بتدی هم نشوونما و همده
 انتها معنارینی مشتملدر •

مثال دیگر

(مجلس ارباب دل بر لحظه سنسن اولسون)
 (حرمك انكار ایدن عالمده حرمت بولسون)

(نفعی)

مثال مزبورده حرمت بر حرام و برده رعایت معناسنه
 کلور •

اگر توافق ایدن الفاظك ایکی پسیده فعل و یا اسم اولور سه
 اكا مماثل و بری اسم دیگر ی فعل اولور سه اكا مستوفی
 اطلاق اولور •

(مماثله مثال)

(آل جامه یله او مهباره قچن کم صالنور)

(طو تشور خلقی جهان شهره بر آتش صالنور)

مثال دیگر (عالی پاشا)

(توجه ایلسه دانشوران دهره قضا)

(ویرر افندی ضروری همان قضایه رضا)

مثال دیگر (بلیغ)

(خامه یازمز حرف اهل حرفه همحال اولسه)

(باطن طبعنده هم شکل الف نال اولسه)

(مستوفی به مثال) (نابی)

(عشوه ستم آموز و جگر دوز کرشمه)

(ای دل صفتین اول آفت ایله پکده کرشمه)

(فاضل) مثال دیگر

(بویله هر کسله سنک الفتک ایشه یراماز)

(سنده سوز دکلسک اولزمی ازاجق یراماز)

(واصف)

مثال دیگر

(قسمتکدر کز دیرن یر یر سنی)

(غافل اولمه عاقبت یر یر سنی)

(لا ادری قائله)

مثال دیگر

(خوش طبعان دیار دامن دشت و کوهساره عزم ایدوب)

درون قصبه قصبه حلقوم فقرا کبی مالا مال خلو اولمقله

(.....) (خسته نرکسی)

ایکنجی . تجنیس ناقص . تجنیس ناقص هر ایکی

لفظک حر و فده مساوی و حرکات و سکنا تده مخالف اولسنه

دیر لر . مثلا یر اتمق معنا سنه اولان (خلق) ایله طبیعت

معنا سنه اولان (خلق) کبی . مثاله (سیه نک بر دختر

پاکیزه اختری وار ایدی لفظاف حلق و حسن خلقی اعجوبه

روز کار ایدی .) (شهادتنامه ویسی)

(مثال)

مثال دیگر

فريضة عهدہ شیطانی بودر کہ بر فريب ايله سرمایه امانی
امانی که اماننامہ ایمانیدر انی النذن الہلم .

(شہادتنامہ ویسی)

تجنیس مذکورہ . تجنیس محرف . دخی دینور و حروف
مشددہ مخففہ حکمنده عد اولنور .

مثال یافوائد تعاونی تزید و تعمیم ایچون اطاعتی فرض عین
وقواعد تمدنی تمہید و تحکیم ایچون رعایتی محض دین اولان
حکومت مشروعه و حقوق موضوعه سنه ناکسانه و ناکشانه
تبری ایدن اقوامه لایق دنیاده نه جزا اوله بیلور .

(تصویر افکار)

مثال دیگر فالپسو اورمانده یاوریلرینی چالديرمش ونه طرفه
کیده جکنی شاشیروب چیلدیرمش اولان ارسلانه دونوب
دئوب طولاشوب مغاره سنه عودت و مقدمه ایشی کورمش
و کلش اولان منتوره اطاله لسان شدت ایدرک

(کامل پاشا - ترجمہ تلماق)

مثال دیگر اول شاهسوار خورشید تیغ آفاق جولانده براق
براق چارباش نشین سبع طباق

(شہادتنامہ ویسی)

مثال دیگر ثانیاً هر نفس نفس فرقت نقش صادقانه مه ایراد
سؤال تجاهل مأل (امن تکر جیران) ايله

(عالی پاشا)

مثال دیگر ایام شباده تحصیل علوم و فنونہ مقدم و مصر اولان

اهل ذکا فرید مصر معارف اوله جفتندن هسکام مشیب حلونده
 بحسب الاعتبار جمله دن مقدم و هر حاله عزیز و محترم اوله جغنی
 مسلم و غیر مسلم کافه عقلا عندند مسلم بر دعوادر ۰۰۰۰ (نقی)
 اوچجی . تجنیس زائد . تجنیس زائد حرکات و حروفده
 اتفاق تام حاصل اولدقدنصکره بریسنگ اخرنده زیاده حرف
 بولمسنه دیرلر . چشم ایله چشمه زند ایله زنده پرو ایله
 پروانه کبی . مثال قتیح فیروزی اولوق رجاسیله چشمه
 چشمندن شورابه فشان اشک مقاله سوز اولدی .

(رفعت پاشا - کابن انشا)

مثال دیگر (بو ایکی آتشیاره عالم افروز بیننده محتمل که
 تلاحق زند و زندهء تعلق و انجذاب ایله آتش انداز خاندان
 سامان و الدین اوله جق نارهء فضاحت شرور انکیره مؤدی
 شرارهء فجور ظهور ایلیه دیو . (خمسه ترکیبی)
 دردنجیسی . تجنیس مکرر . تجنیس مکرر حرکات حروفده
 اتفاق تام حاصل اولدقدنصکره بریسنگ اولنده زیاده حرف
 بولمسنه دیرلر . دم ایله ادم ساق ایله مساق نام ایله منام
 کبی مثال (اول دم ندمه که کله کوب کلوی ناغور غضب
 اقلیم محشره زلزله دهشت صالوب . .

(شهادتنامه ویسی)

مثال دیگر (آتش عالمسوز نمرود هرودی کلبرک رفاهیت
 قیلان و تفاق دود محدود شرر آلوددن متصادم اولان التهابی
 نسیم سنبل افشان و نرکس افروز کلشن سعادت ایلین ۰۰۰۰۰

(شهادتنامه ویسی)

(مثال)

مثال دیگر

- (ایتدی تن نزارمی فریاد و ناله نال)
 (قالدیم اور تبه ضعفله یوق ارتحالہ حال)
 (اوضاع باز کونه مائل مزاج عشق)
 (بونده قد خمیده اولور اعتداله دال)
 (ارایش قبول هنر ثروت اولسه)
 (اولمزدی بویله جزء ملازم کاله مال)
 (سیپاره حوادث ایام اولوب شهور)
 (اعجوبه وقایع دهره رساله سال)
 (وارمی علاجک ایتکه بر حال ایله خوش)
 (اولمز مفید هرزه درای مقاله قال)
 (دینزدی آل تشنه قریب اولسه سراب)
 (ایما ایدر بو نکته رنکین ماله آل)
 (راغب معنی رنکین خیال ایدوب)
 (هر غزه سندن اولدی هدف پروباله بال)
 (راغب)

اگر بو زیاده لك كله نك و سـطنده اولورسه او مثل اولورینه
 تجنیسك بو نوعدن عدو شمار اولنور لر . جد . و . جهد . جام
 و . جم . فام . و . فم . و . خام . و . خم . کبی .
 مثال (خصوصاً بزم کبی ضعیفا خدمتنده آفتاب جمالی
 متواری سحاب التحا اولیحق طالع تیره بختی ابد اشعله کیر نور
 سرور اولیوب نتیجه کاری مثال زاغ وزغن جیفه خوار

کورستان بجد و جهد بر ایکی افچه وظیفه ایله قیم و صلا
 (خوان اولمدر) (خسته ترکیبی)

مثال دیگر

(می آشامان بزمک سوزلری هب جامدز جدر)

(بزم کفتارمز ساقی می کلفامدر قدر)

(نواساز اولدی بردم هواسندنمیدر بیلم)

(نیستان غمک محصولی شمدی خامدر خدر)

(جوری)

بشجیسی . تجنیس مرکب . تجنیس مرکب حرکات و سکنات

و عدد حروف و تلفظده تجنیس تام کبی اولوب فقط

کندوسنده بر ویا ایکی ترکیب بوانمغه دیرلر . آجیمتیق

فعلاندن کلان (آجیدر) ایله طتلونک مقابلی اولان آجی

ایله در ادات خبرندن ترکیب ایتش (آجیدر) و کذلك

وسيله نك جعی (وسائل) ایله و او عاطفه ایله سائلندن

عبارت (وسائل) ترکیبلی کبی .

مثال

(ظن ایتمه سوز عاشق یاقوب جانی اجیدر)

(داغ محبت اجی ولی صتلو آجیدر)

(مثال دیگر) (و اصف)

(اولمه جفایی صائمه که دوراندن او کرنور)

(بی مهر و بیو فالغی دوراندن او کرنور)

(مثال دیگر) (رابی)

(قوپار ماغیله کوسترسون جالک کللرین اللر)

(قو)

- (قوپارمغيله كوللر تير صولار زيرا كه ال اللر)
 مثال ديكر (لادري قائله)
 (چو فرصت عيشه الويردي كچور خوش كل بودور آني)
 (بوكوني قومه يارينه كه كوتور من بودور آني)
 (جناني)
 ولفظين متجانسين خطده توافق ايدرسه اكا متشابه
 و ايتزه • مفروق • تسميه اولنور •
 (متشابه مثال)
 (مجموعه خاطرده كتابه خط و خالي)
 (نقاش ازل قويمدي اول صفحه بي خالي)
 مثال ديكر (وهئي سنبلازه)
 (له كسيمي كوروب اوپدم آني اكراماله)
 (كچدي برمغچه بيك ناز ايله بچلي مچلي)
 (كذا)
 مثال ديكر
 (كلنار لهلي جنت حسنك كراسيدر)
 (جانن ورسه عاشق اكا ديش كراسيدر)
 مثال ديكر (كذا)
 (ديمه ابرام ايله اول سرو دلارام اولمز)
 (عاشقه مائل اولور بويله دلارام اولمز)
 (عالي پاشا)
 مثال ديكر
 (جمالک شمعنه ياندمسه پروانه چو پروانه)

(یانوب یاقلمدن پرواسی یوقی مردانه عشقک)

(مثال دیگر (سامی پاشا)

* دوش اولوب بر تازه یاره * جانه اچدم تازه یاره *

(واصف)

(مفروقه مثال)

(بزمله سلطنت لافن ایدر مش اول قرامانی)

(خدا فرصت ویرسه کر قراییره قرام انی)

(مثال دیگر (فاتح سلطان محمد)

(هر بلبله آچیمله ایاغنچه خندان)

* ای شوخ سخندان *

(کوسترمه مدد قامتکی هر خره امان)

* ای سرو خر امان *

(فس دوشدی باشندن اوشهک ناز ایله فاضل)

* رقص ایلر ایکن آه *

(طاغلدی بیاض کردنه زلف پیریشان)

* بولدی او پری شان *

(فاضل)

مثال دیگر

(هم ساقی وهم مطرب رنگین نغم وار)

(محبوب ایله می ایچمدن اوز که نه غم وار)

(دیگر (وهبی سنبلزاده)

(اه کیم اغزم صولاندی سیر ایدر کن ساقزی)

(بوسه و عدیله شکر چکنزدی برتر ساقزی)

(کذا)

(دیگر)

دیگر

(ذاته درجاهه دکدر نظر اهل قبول)

(خوار در خارکله اولسه بيله همزانو)

دیگر (نابی)

(نار عشقکله درون دل ینار تنور اولور)

(پرتومهر رخکله سرتسرتنور اولور)

(خلیلی)

التنجیسی . تجنیس مطرب . تجنیس مطرب دیو وزنده

و حرکات و سکنا تده بر برینه مساوی و انواع حر و فده مخالف

اولغه دیرلر . فقط اختلاف مزبور بر حرفدن زیاده ده

اولما ملیدر اگر ایکی ویادهها زیاده حرفده اولور ایسه

اولوقت تشابه و تجانس قلز . وسائر . دائم .

ودائر . حائم . وحائر . کبی .

مثال (قلم مرفوع العلم که زبع مسکون نامه محبت طرازک

نشیب و فرازینی دور و دراز سیره آغاز ایتش ایدی . ورود

ماء الحیات ایجاز ایچون غیاهب ظلمات دو اتده دائم و دوائر

اول مسلك بی رهبرده نیل امید نامقدور ایچون حائم و حائر

اولیوب ۰۰۰) (اوفجی زاده)

کند و سنده اختلاف بولنان حرفلرک مخرجلری متقارب

اولورسه اکا جناس مضارع دینور . بو حرفلرده یا ابتدای

کله ده اولور صاحب و . صاحب . زاهره .

و . ساهره کبی .

مثال (بو اندیشه واضطراب اثناسنده صاحب مال

(یانوب یاقلمدن پرواسی یوقی مردانه عشقک)

(سامی پاشا) مثال دیگر

* دوش اولوب برتازه یاره * جانه اچدم تازه یاره *

(واصف)

(مفروقه مثال)

(برمله سلطنت لافن ایدرمش اول قرامانی)

(خدا فرصت و پررسه کر قراییره قرامانی)

(فاتیح سلطان محمد) مثال دیگر

(هر بلبله آچیمله ایاغیچیه خندان)

* ای شوخ سخندان *

(کوسترمه مدد قامتکی هر خره امان)

* ای سرو خر امان *

(فس دوشدی باشندن اوشهک نازایله فاضل)

* رقص ایلر ایکن آه *

(طاغالدی بیاض کردننه زلف پریشان)

* بولدی او پری شان *

(فاضل)

مثال دیگر

(هم ساقی وهم مطرب رنگین نغم وار)

(محبوب ایله می ایچمدن اوزکه نه غم وار)

(وهبی سنبلزاده) مثال دیگر

(اه کیم اغزم صولاندی سیر ایدرکن ساقزی)

(بوسه وعدیله شکر چکنزدی برتر ساقزی)

(کذا)

(دیگر)

دیگر

(ذاته درجاهه دکدر نظر اهل قبول)

(خوار در خارکله اولسه بيله همزانو)

(نابی) دیگر

(نار عشقکله درون دل ینار تنور اولور)

(پرتومهر رخکله سرتسرتنور اولور)

(خلیلی)

التجیسی . تجنیس مطرب . تجنیس مطرب دیو وزنده

وحرکات وسکناتده بر برینه مساوی وانواع حر وفده مخالف

اولغه دیرلر . فقط اختلاف مزبور بر حرفدن زیاده ده

اولما ملیدر اگر ایکی ویادهها زیاده حرفده اولور ایسه

اولوقت تشابه وتجانس قلمز . وسائر . دائم .

ودائر . حاتم . وحائر . کبی .

مثال (قلم حرفوع العلم که ربع مسکون نامه محبت طرازک

نشیب و فزازینی دور و دراز سیره آغاز ایتش ایدی . ورود

ماء الحیات اعجاز ایچون غیاهب ظلمات دواته دائم ودوائر

اول مسلك بی رهبرده نیل امید نامقدور ایچون حاتم وحائر

اولمیوب (. . .) (اوفجی زاده)

کندوسنده اختلاف بولسان حرفلرک مخرجلری متقارب

اولورسه اکا جناس مضارع دینور . بو حرفلرده یا ابتدای

کلهده اولور صاحب و صاحب زاهره .

و ساهره کبی .

مثال (بو اندیشه واضطراب اثناسنده صاحب مال

ساحب الاذیال استجمال اوزره اولوب دین لازم الادابی
حاضر و مهیا اعتقادیه تهیه ساز کبسه استیفاز انوزانو
مصاحبت اندیشه کشا اولدی (۰۰۰) (خسه ترکیبی)
مثال دیگر (یارین انامل کلکون نمای شفق ابواب
مطلای شرقی آچوب کیسوان انوار افشان حورشید
دریای آینه نمادن بدید و پیشگاه شاهر اهندن نجوم زاعره
ساهره سمایه سرجنبان تبعید اولجه ۰۰)

(کامل پاشا - ترجمه تلماق)

ویا وسط کلهده اولور . وسیله . ایله . ائیهله .
فتور . ایله فطور . تخلیه . ایله تخلیه . کبی .
مثال (بلا وسیله بروئیه ایله مربوط کوسترمکین ملحه
توبه اسنادی کبی اردولرینه افترای امانت ایله ۰۰۰)
(شفیعنامه)

مثال دیگر (محیر عقول اولان مشمولات مقبوله سنک برق
طاق بلندرواقی احداق اخذاقی مشاهده فتور و فطوردن
تعجیر ایدن ایاصوفیه قبه سیدر که ۰۰۰)

(تاج التواریح)

مثال دیگر (کاشنسرای دولت علیه گیاه خود روی
بی جامه دن تخلیه ونوباوه قانون محاسن نمون دیگرله تخلیه
اولندی ۰۰) (رفعت پاشا - کلبن انشا)
یا آخر کلهده اولور . سائل . و . سائر .
حاجز . وحاجس . کبی .

مثال (طر حله ایچنده که متعدد ایرماقلر بربری آردنجه

(جریان)

جریان و روان ایدرک بعضیسی کمال سرعتله دأر و بعضیسی
یو اش یو اش طولاشه طولاشه صانکه تارك و فارغ اوله مدیغی
منبع قدیمی سمتنه سائل و سائر اولوب ...

(کامل پاشا - ترجمه تلیاق)

اگر اختلاف بولنان حرفلرک مخرجلری متقارب اولمزه سا
لاحق دینور • بوده یا اولده اولور میراب ایله تیراب کبی •
مثال ودهان عمله دوزخ که میراب تیراب عذابدر
شمشیر تیریلان علو ناره آب و تاب ویردکده ...

(شهادتنامه وینسی)

یاوسطده اولور • ستاره • ایله سیاره • کبی •
مثال بن اول درخورشید تفاخرم که نقره سیم همواره
ستاره سیاره سپهر زندگانی و کلمیخ سقف سرای کامرانی
ایکن •• (شهادتنامه وینسی)
یا آخرده اولور جریره ایله جریحه نشانه ایله انشابه
وسائر کبی

مثال اول اماننامه سلیمان غیبدان سک که ناعز د جریره جریحه
ذلات اولانلر ساکاظفر بولمقله ... (شهادتنامه وینسی)
مثال دیگر نشانه نشابه خشم و غضبم اولمقدن اتقا وسلم
سلامت مسلم التفاتمه ارتقا ایتلیدر ...

(کامل پاشا - ترجمه تلیاق)

یلهنجیسی • تجنیس خط • تجنیس خط دیوهیئت و صورتده
ورسم کتابتده ایکی ویا زیاده لفظک بربرینه مشابهنه دیرلر •

عافل • وغافل یاز وتاره زورکار وروزکار اسانید و اسانید
کبی •

مثال دولت بهاریه نك کار دیده سی وروزکار زورکار کرم
وسرد چشیده سی اولوب •••

(صدق - رساله برف و بهار)

(مثال دیگر)

تزیف اسانید اسانید خول ایتکده مجتهد کاشی و امام صاحب
حواشی اولدی ••• (شفیعنامه)

تردید • دخی صنایع لفظیه دن اولوب و نوع تجنیسک
ملقاتندندر

تردید لفظ و معناه متفق ایکی کله نك بر برینه رد و عطف
اولمسندن عبارتدر •

(مثال)

(کرجه جانان دن دل شیدا ایچون کام استرم)

(سورسه جانان بیازم کام دل شیداندر)

(فضولی)

مثال مزبوژده ایراد اولمش ایکی عدد کام کله لری لفظاً
و معنأ متفق اولوب یالکمز مصرع ثانیده کی کام مصرع اولده
واقع کام اوزرینه رد اولمشدر •

(مثال دیگر)

(هنزه تریت کرک هنزک * تریت فی الحقیقه علتیدر)

(هنز)

(هر هنر کیم جهانده بولدی وجود)

(پادشاه زمانه همتیدر)

(لطفی)

اشتهاق . و شبه اشتقاق . دخی صنایع لفظیه دن
اولوب کذلک نوع بجنیسک ملحقا تنددرلر

اشتهاق دیو اصل معناده اشتقاق ایله برابر اصیل اولان
حرفلرده ده کلتینک تواقنه دیرلر

مثال (اول سیدن مدت مدید و عهد بعید ایدی که خاطره
بو خاطره و سویدایه بوسودا دوشمش ایدی . .)

(همایوننامه)

مثال دیگر

(نار استدر سپهر مماشات ایدرسه ده)

(صاف اولمز ادعای مصافات ایدرسه ده)

(کذلک)

مثال دیگر

(اولمز بدل فوائت اوقاته نابیا)

(ایام اگر تلافی مافات ایدرسه ده)

(نابی)

و (هر سخنورک مقداری مقدورندن معلوم و کرداری

کفتارندن مفهومدر) عبارله لرنده واقع . مدت و مدید .

سویدا و سودا . صاف مصافات . فوائت و مافات .

مقدار و مقدور . الفاظی کبی . و کذلک قاموس صاحبی

عاصم افندیکنک اشبو -

(نیجه بر خدمت مخلوق ایله مخذول اولهلم)

(سائل حق اولهلم نائل مسئول اولهلم)

(اقلهلم پاینه بر بحر حیت بولهلم)

(صله همتنه ماء کبی موصول اولهلم)

(بزده صورت ویرهلم کندو حزه قابل ایسه)

(کیدهلم اهل صفا بزمنه مقبول اولهلم)

(کتور ای ساقی یتر ایلدک اشغال بزى)

(برزمانده می بیغش ایله مشغول اولهلم)

• غزلنده واقع • سائل • مسؤل • صله • موصول • قابل •

• مقبول • اشغال مشغول • کلهلری کبی •

شبه اشتقاق دیو افضیندن برنده اولان حروفک جمله سی

یا اکثریسی دیگر نده بولنوب فقط اشتقاقده اولدیغی کبی

اصل واحده ارجاع اولنه مامغه دیرلر

مثال (اگرچه جمال باکالی حلیه انواع البسه ایله حالی

ایدی اما پیرایه خال و خط الفاظ ترکیدن خالی ایدی •)

مثال دیگر (همایوننامه)

(اول خال سیه کیم کورینور کرد لینه)

(سودای سویدادن ایدر دللری خالی)

(نابی)

قلب • دخی کذک صنایع لفظیه دن اولوب ونوع تجنیسک

ملحقا تندندر •

قلب هر ایکی لفظک نوعده وعدده و هیئتمده متحد ویالکنز

ترتیبده مختلف بولملرینه دیرلر • بوتبدل انعکاسی کلهلرک

جمله جزوفنده اولورسه اکا قلب کل دیرلر ناینک اشبو -

(جفای عالمه صبر ایت صفا مر ادک ایسه)

(که لسع)

(که لسع حیة شهرت عسل بوز ندیسیدر)
 (بولنسه تازه جه تعبیر بزم سازه سبزا)

(لسان کهنه ده آتش شتا بوز ندیسیدر)
 - بیتلرنده واقع اسع عسل آتش شتاء کله لری کبی که کلمات
 مزبورہ عکس و تبدیل اولندقلرنده یکدیگریک شکلای رونمای
 ظهور اولور .

تبدل مذکور بعض حروفده اولورسه اکاده قلب بعض
 دیرلر اشبو -

(اود یاقدی جانکاهنه عشاقک ای دریغ)
 (غیری و داد خوبده یوقدر دلا بقا)
 (یاور)

- بیتنده واقع غیری ایله دریغ لفظلری کبی .
 کندولرنده تجنیس قلب بولسان لفظین متجانسیدن بری اول
 بیتده و دیگری آخرده اولورسه اکاده مقلوب منجیح دیرلر .

بیت

(مورکیبی امریکه قیاش اطاعت خلق روم)
 (رام اولوبدر نیته کیم موسی یه ای شه سحرمار)
 (سروری قدیم)

و بعض بویله اشاعیدن یوقاری کاملاً معکوس اوقته بیلور
 عبارہ ویتلر واردر که او مثللولره مقلوب مستوی تعبیر اولنور .
 نظمینگ اشبو -

(الی لعل درد لعلی بلا)
 (اودراوروجه حوزوارنوا)

(خوش کالک همه کلامک شوخ)
 (آشنای لائی انشا)

(شورخ بالال آب خروش)
 (آتش راهب و بهار شتاء)

- منظومه سنده اولدیغی کبی

عکس و تبدیل • دخی صنایع لفظیه دن اولوب نوع تجنیسک
 ملحقاتنددر

عکس و تبدیل دیو کلامده بر جزئیك جزؤ آخر اوزرینه تقدم
 ایتمسه دیرلر • بو عکس وجوه متعدده ایله واقع اولور •
 شویله که یا جمله نك ایکی طرفنك بر یله اول طرفنك مضافی
 ییننده اولور •

(هر زوالک بر کالی اولدیغی کبی هر کالکده بزوالی واردر)
 مثل مشهورنده و کذلک پر تو پاشانک اشبو -

(قبض و بسطی بو یولک در پی اولور بر برینه)

(هر دوزک بر یوقیشی هر یوقشک بر دوزی وار)

- ییتنده و حسن چلبینک (اسمان قدری قدر اسمان کبی مجاوز

مدارک افهام و سپهر مثالی خارج خیطه ادراک و اوهام خورشید

فضلی فضل خورشید کبی ساطع و ظاهر و غمغم انعامی انعام غمغم

مانندی متقاطر و متواتر و نور طلعتی طلعت نور کبی باهر و بارق

(و همایونامه نك) تأدیده هر یینابی نظر تعمق و تعمق نظر

(وصال)

وصال غوانی معانیسندن بهره مند اولوق میسر و دل هر دانی
 تکلف تخیل و تخیل تکلف اول ناز پرورد حرم حجره خیالدن
 برخوردار اولوق متصور اوله (عبارت لریله سید و هینک
) سورینک دائره سی دائره سور اولدی (مصر عنده
 اولدیغی کبی مصرع مزبورده صنعت جناس دخی واردر
 یا جملتینده کی ایکی فعلاک متعلقری یئنده اولور اشبو
) بوسه که جان ویرمش ایکن ویردی بوسه ک بکا جان ()
) لعابکی ای غنچه لب معناده او پدک رایکان ()
) سروری کلبولی ()

• یئنده اولدیغی کبی

• یا خود جملتینک طرفینده کی ایکی لفظ یئنده اولور

کمال پاشا زاده نک یاوز سلطان سلیم حننده سوباش اولدیغی اشبو
 (آز مدنده چوق اتمش ایندی)

(سایه سی او ماش ایندی عالمگیر)

(شمس عصر ایندی عصرده شمسک)

(ظلی مدود اولور زمانی قصیر)

قطعه سنده اولدیغی کبی • اشبو قطعه ده صنعت جناس
 دخی واردر •

✽ رد العجز علی الصدر ✽

رد العجز علی الصدر دخی صنایع لفظیه دن ونوع تجنیسک
 ملحقا تنددر •

• بوده یا کلام منشورده و یا کلام منظومه اولور

کلام منشورده لفظ و معناده متفق لفظین مکرریندن
 و یا خود یا لکز لفظاً مشابه او لان کلین متجانستیندن و یا خود
 اشتقاق و یا شبه اشتقاق حسبیه متجانستیک ملحق عد اولنان
 کلیندن برینک اول فقره یه و دیگرینک آخر فقره یه کلسنه
 دیرلر .

❖ لفظین مکررینه مثال ❖

حلقهٔ مکتبیان کودک حلقهٔ دام و کبوتر او اوره یه رمهٔ حمام
 ایدوکی متعین اولدی . (نابی)

❖ لفظین متجانسنه مثال (

اما فارسی اولوب هر کس اول میدانک فارسی و اول لسانک
 ماماری اولدیغی جهتدن لائی معانی اصداغی الفاظیندن
 استخراج و مطالب ناظرین مقدماتین استنتاج اولنمز .
 (تاج التواریخ)

من جهةٔ الاشفاق متجانسه ملحق اولانه مثال

قنادان شیرینکارک عنقای قاف حلاوت ادنی ذباب طبلهٔ
 لعل شکر فشانی اولان جوانان حلوا التبسمی نوشخند
 جانپسند ایله جیب و دامان روز کاری لبریز شهید و قند
 ایدرک

(شفیق نامه)

مثال دیگر لیکن مزرعهٔ دلده حب حب علم و عرفان مزروع
 و ساحهٔ فسیح المساحةٔ فکر و امعان ذرعان اذعان فضل و ایقان
 (ایله)

ایله مزدوع اولوب (۰۰۰۰) (تاج التواریخ)

شبه اشتقاق حسینیه متجانسینه ملحق اولانه مثال

(خیلی زمان ایدیکه بوخیال خیلی و بو ارزو میلی فضای

خاطرده جولان و نیچه حول بو احوال حولان ایله ایدی)

(تاج التواریخ)

کلام منظومه لفظین مکررین و یا متجانسیندن و یا ملحقلرندن

برینی آخریتده و دیگرینی مصرع اولک صدرنده یا خوشونده

یا اخرنده یا خود ثانینک صدرنده کتورمکه دیرلر .

لفظ مکررک مصرع اولک صدرنده اولدیغنه مثال

(داغ نو در قرص ماه اوزره کلف ظن ایله)

(ایلدی حسنک سپهری داغ بر بالای داغ)

مثال دیگر (راغب پاشا)

(پیر میخانه بکا صوندی دعای قدحی)

اختیارمله نوله او پشم ایاغنی پیرک

مثال دیگر (نظم)

(غم سبب شوق دما ددرر)

اول استیاب فرح غم ددرر

مثال دیگر (ارزی)

(شمع حسنکدر ویرن خلوتسرای جانہ لمع)

(اوله عز اول مجلسه خورشید عالمتاب شمع)

(باقی)

لفظ مکررک مصرع اولک حشونده اولدیغنه مثال

- (سوزده ضرب المثل ایرادینه سوز یوق اما)
 (سوزاودر عالمه سندن قاله برضرب مثل)
 (نابی)

مثال دیگر

- (مانندخامه حیلہ اولئر وسیله سی)
 (اخر اولور ایافنه بیچیده حیلہ سی)
 (نابی)

مثال دیگر

- (نازکدر اولقدر که ایدر نازه امتنان)
 (ایتسم او نازینسه سروری نیاز ناز)
 (سروری)

لفظ مکررک مصرع اولک اخرنده اولدیغنه مثال
 (دلدہ کہ سوز اوله نی کیبی نفسدن بیلنور)

- (خانہ نیک شلکی ایچنده کی سسندن بیلنور)
 (افتابی)

مثال دیگر

- (اوقلرک جان المغه تیغکله یولداش اولدیلر)
 (سینهلرده قان ییلاشدیلر قرنداش اولدیلر)
 (آهی)

مثال دیگر

- (کوز یاشلو کوکل زلف پریشانلر ایچنده)
 (قالدیم قراکو کیجهده بارانلر ایچنده)
 (تاجی)
 (دل)

- (دل ایسه نوله زلف پریشانه تشبث)
 (زنجیره ایدر ایتمده دیوانه تشبث)
 (نابی)
 لفظ مکرر مصرع ثانینک صدرندن اولدیغنه مثال
 (تک همان ایله یژمرده نهال املم)
 (کچدم ای ابرستم نشوونمادن کچدم)
 (نرکمی)
 (حواش نسخه ارکانی جمله خیرالناس)
 (امور معرض دیوانی جمله خیرالامور)
 (نابی)
 (مثال دیگر)
 (کهر افشان سواحل اولور امواجی مک)
 (کرمی خاک نشبنانه در اهل کرمک)
 (ثابت)
 لفظ متجانسک مصرع اولک صدرنده اولدیغنه مثال
 (باغ رخکده خطک ایرشسه بنقشه نک)
 (عالمده کیمسه منقره آلزدی باغنی)
 (باقی)
 لفظ متجانسک مصرع اولک حشونده اولدیغنه مثال
 (دیغزدی آل تشنه فریب اولسه سراب)
 (ایما ایدر بونکتئ رنگین ماله آل)
 (راغب پاشا)
 لفظ متجانسک مصرع اولک آخرنده اولدیغنه مثال

(شیدا تر ایدوب سبیلدی چشممده کی یاشی)

(بیلم نمه مائندر اوتر دامن یاشی)

(وهی سنبلزاده)

(مثال دیگر)

(طعن ایتمه زاهدا اهل نمک سوزو تابه)

(سیر ایت عذار دلبری باق آب و تابه)

(نابی)

(مثال دیگر)

✽ ناز ایله چاغرر چالار ✽ عاشق کواکک چالار ✽

(واصف)

لفظ متجانسک مصرع ثانینک صدرنده اولدیغنه مثال

(اولور شیرازه جمعیت دلارنه حاتدر)

(پریشان ایلدکچه زلفنی تار پریشانی)

(راغب پاشا)

اشتقاق جهتیله متجانسه ملحقردن برینک مصرع اولک

صدرنده بولندیغنه مثال

(چکه رک حلقه توحیده پرورلی شیخ)

(عاقبت او یله ضعیف اولدی که برهو چکه مز)

(بلیغ)

(مثال دیگر)

(تازه لردر ددی محنت ایام فراق)

(داغن ابدان ایدر ماه محرم تازه)

(باقی)

(مثال دیگر)

(اشتهای)

- (اشتهای ذنب و قبقب دکدر زاهدا)
 (جان و دلدن کوش ایدوب یاد ایتدیكك ماشتهی)
 (راهب پاشا)
 اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقردن برینك مصرع اولك
 حشونده بولندیغنه مثال
 (طرفه در مشربی معمار بنای سخنك)
 (ترك ایدر خانه بی بین چالیشور تعمیره)
 (نابی) مثال دیگر
 (ذخی کیمدن امید صدق ایدرسك نایبا بیلم)
 (صباحك برنفسده نصفی کاذب نصفی صادقدر)
 (نابی) مثال دیگر
 (باری سلام المز ایسك کوردیكك زمان)
 (بر نظره ایله خاطر م ای دلستانم آل)
 (وهبی سنبلزاده) مثال دیگر
 (باده و دلبر صفاسین وارمیدر انكار ایدن)
 (زاهدك بیهوده دعوی نهی منگری)
 (کذا) مثال دیگر
 (بر رتبه آقدی آغزی صوی ذوقه زاهدك)
 (صاندم بوغاز ایچنده کی شیطان آقندینی)
 (پرتو پاشا) مثال دیگر
 (بنده سین کچسه نوله دادارینه غماز)
 (بوملدر جانی آجیان اشك آتی کچر)
 (سامی)

اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقردن برینک مصرع اولک
آخرنده اولدیغنه مثال

(قوش دیلی سویلیه رک بویله قفسلرده شاقیر)

(کیم دیدی بلبللی بو باغده اولسون شقراق)

(وهبی سنبلزاده)

مثال دیگر

(کوردکی مکافاتک اولوب مست ییقلدک)

(کیم دیدی سکا خاطر عشاقکی یاق ییق)

(واصف)

مثال دیگر

(بنی حای غم و محنتی پک اینجیتدی)

(طوتسم اولشوخنی براز اورسه لسم اینجیتسم)

(ثابت)

مثال دیگر

(حد ذاتنده کیم اولمزه ادیب)

(فلکک سهله سی ایلر تادیب)

(نابی)

اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقردن برینک مصرع ثانینک
صدرنده اولدیغنه مثال

(بربرده بتالم دیجک نازی اوزاندی)

(یاتم دیدی برخیلو عناد ایلدی یاتدی)

(ثابت)

(مثال دیگر)

مثال دیگر

- (میسر اولمدی امیرش اسبایدن سودم)
 (مسیدن حجابہ دو شمدی غیری سبیلرله)
 (نابی)

مثال دیگر

- (محیطک وصفیدر عذب واجاب لذت انهار)
 (مسمی واحد اما مختلف اوصاف ایله اسما)
 (کذا)

مثال دیگر

- (دست برهمزن اولورسه نقدر شدتله)
 (قامت نازینه ایتزینه تکلیف قیام)
 (کذا)

شبه اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقلردن برینک مصرع اولک
 صدرنده بولندیغنه مثال

- (باغله سن پہلوی ناز اوزره چیچکللی شالنی)
 (سیرایدن وارسون دیسون بو حالتہ طاع اوستی باغ)
 (پرتو پاشا)

مثال دیگر

- (اولخال سیه کیم کورینور کردبندہ)
 (سودای سویدادن ایدر دللری خالی)
 (نابی)

شبه اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقلردن برینک مصرع اولک
 حشونده بولندیغنه مثال

(کالای زوی آلکه دل چیقدی مشتری)

(رنگ اتمه انی ویر بکا نقد روانم آل)

(وهی سنبلزاده)

مثال دیگر

(اطلسی الیه اول برکل حمرا در کیم)

(رخ رنگینی سیر ایلپان آدم النور)

(عالی پاشا)

شبه اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقردن برینک مصرع اولک

اخرنده اولدیغنه مثال

(ابدالرز نیلیه لم تاج و قباچی)

(درویشلرک تاجی قبا باشی قبادر)

(باقی)

مثال دیگر

(بو یاندی قانلو یاشم سئلدن الم اله)

(ایاقده قائدم ایامعدن کرم الم اله)

(کذا)

شبه اشتقاق جهتیه متجانسه ملحقردن برینک مصرع ثانینک

صدرنده بولندیغنه مثال

(کورنمز ایدی کناری کهرله عنبردن)

(مداد خامم اکر بجره ایلسه امداد)

(نفعی)

(ترصیع)

ترصیع • دخی صنایع لفظیه دن اولوب هر ایکی فصلدن

برنده بولنان الفاظک جمله سننک دیکرنده موجود الفضاظک

(جمله سنه)

جمله سنه وزن و قافیہ جہ توافقہ دیرلر • خوان اصحاب
 کرم آچیلدی ونان ارباب همهم صاحبلی • کبی کہ
 بومثالده خوان ایله نان اصحاب ایله ارباب کرم ایله همهم
 اچیلدی ایله صاحبلی کله لری وزن و قافیہ جہ بربرینه
 مساویدرلر •

مثال

بشردہ دائم اولان کالدر جمال متحول اولور اثرده قائم
 اولان مقالدر مال منقل اولور (۰۰۰)
 (تصویر افکار)

مثال دیگر (اقبال کرم خلقت ارباب هممدر شهبال
 همهم زینت اصحاب کرمدر) مزبور ایکی مثالدرده
 بشر اثر دائم قائم کال مقال جمال مال کله لریله
 اقبال شهبال کرم همهم خلقت زینت اصحاب
 ارباب و همهم ایله کرم کله لریک وزن و قافیہ لری بربرینه
 مساویدر •

مثال دیگر

(مطلع انوار دقایق علوم و منبع اسرار حقایق رسوم
 چن پیرای گلستان افاضل نزهت آرای بوستان فضائل
 نور دیده مقبلان سرور سینہ صاحب دلان چراغ
 افروز محافل هنزوری لطافتمای حدائق اذعان کیمیای
 خاک ارباب توفیق توتیای پاک اصحاب تحقیق کوثر
 چشمه اقبال کوهر دریای اجلال ۰۰۰)

(منشآت نابی)

مثال مز بورده واقع فقراتمه دخی وزن وقافیه جده متحد
پک چوق کلمات واردر .

مثال دیگر

اول لب شیرن بورخ رنگین سن صنم چین
تک شکر در رشک قدر در صانمه بشردر
سرورواندر حور جناندر

عقدۀ مویک کل کبی بویک کلشن کویک
بند بلاددر مسک خطادر جای صفادر
لطفله رویک مهر عیاندر (کشفی)

✽ لزوم مالایلم ✽

لزوم مالایلم . دخی صنایع لفظیه دن اولوب وهر نقدر
سجع عدادندن دیمک ایسه ده فقط بونده حرف رویلرک
ما قبلنده واقع حرفلرک برجنسندن اولسی و مساوی بونلمسی
لازمدر . وبوجهتله سجمه نظراً اخصدر . چونکه سجمه
بومساواته لزوم یوقدر (جواهر اسرار قرآنیه وزواهر
انوار فرقانیه یراعه کتابت وبراعه خطابت ایله منتشر)
مثالده اولدیغی کبی . مثال مز بورده خطابت ایله کتابت
لفظلرینک حرف رویلرینک ماقبلنده اولان حرفلر مساوی
ومتحد اولدقلری جهته بونلری تقاطع کلامده ایراد صنعت
لزوم مالایلمه افتقادیمکدر . وفقراتمه بولنان الفاظ
وزن وقافیه جده یکدیگرینه موافق بولندقلری جهته
ترکیب مز بور صنعت ترصیحی دخی شامل وجواهر ایله
(زواهر)

زواهر و براعه ايله براعه كله لرندن هر قنغی بری فواصل
 كلامده كلسه حرف رويار ينك ما قبلاری مساوی اولسی
 حسیله او ترکیبده ینه لزوم مالا یلزم حاصلدر .

بو صنعت غایت مدوح و مرغوب ایسه ده تکلف سزجه تواردی
 دخی مشروطدر . بر اثر فکرت و رویت ايله تحصیل
 ایدرسه متکلف وسعی و طلب اولمق سزین اتقاقی سنوح و توارد
 ایدرسه غیر متکلف دیمک اولور .

مثال

(غلبهٔ دهشت وصالدن از قانیدی که اکسیر عالمهای جان
 خاکریز مسامات بدنن ریزان و روح زنجیر انفاسی قطع
 ایدوب کریوه تنک تندن کریزان اوله .)

مثال دیگر (نسیم عنایت مہسر الامال تنسم و بوجهتمله
 غنچهٔ فتح و اقبال تنسم ایدوب .)

مثال دیگر (اظهار نخوت ستیز و خنجر زهرالود زبان
 سرتیز ایدوب .)

مثال دیگر (کریوهٔ مخالفت و ریوه سالک و هاویهٔ هوا
 و هوسه هالک اولوب . . .)

مثال دیگر (سکر ت غفلتدن رهیاب افاقت اولسنه سد
 سدید هوا و هوسی مانع و حاجز و اصلاح حالنده هوشمندان
 زمان درمانده و عاجز اولوب . . .)

(رفعت پاشا - کلبن انشا)

مثال دیگر

(بردرده دو ششم ديه مه آه هر كسه)

(اولدم ربوده برکوزی خونریز چرکسه)

(عارف)

مثال دیگر

(آج سینه نسری نیکی جانا کر مکدن)

(کلچین اوله لم عشقله باغ ارمکدن)

(کامی)

مثال دیگر

(یتیمی سکا پستر وبالین قوجاغم)

(سرد اولدی هوا چیقمه قویوندن قوزو جاغم)

(ندیم)

(سقامت ایردی طبع مستقیمه)

(عنایتلر کک رک جسم سقیمه)

(فاضل)

❖ موازنه ❖

موازنه • دخی صنایع افضیه دن اولوب کلام منشورده

فواصل کلامده بولنان الفاظک و کلام منظومده مصرعینک

کلتین اخیرتینک قافیه کوزدلمیه رک یالکز و زنا بربرینه

مساوی اولمسیدر •

مثال (خوش نشین اریکه استراحت وطن و سر نهاده

حضور حاضر اولوب نیم خطوه قد مزن بیرون خانه

اولامشک

(مناظره کل و مل)

مثال مز بورده وطن ایله حاضر و زنا یکدیگرینه مساوی

ایسه لرده قافیه چه متخالفدرلر •

(مثال)

مثال دیگر

(علی الخصوص که واردات نعوت)

(درون عشقه اوادی شرفیذیر ورود)

(سامی)

مثال دیگر

(اسمان ملکه رأیی آفتاب بیروال)

(کلاستان دهره لطفی نوبهار بی خزان)

(نفعی)

مثال دیگر

(ویرسه کرابر بحار کرمی فیض مدام)

(دیزبلور سبجه کبی رشنه بارینه لال)

(بودخی)

کرك كلام منشور و كرك منظومه اولسون فقرآنده بولسان
الفاظك بعضیسی بر برینه وزنجه و بعضیسی ده هم وزن
وهمده قافیه جه مساوی اولورسه اكاده (مائله) تعبیر
اولنور .

مثال فیکر جمیل اصلاً بتقرینلری جملهء محامد اخلاق و رأی
متین محاسن دلیللری عمدهء مبانیء الطاف بیلنور .

بومثالده فیکر ایله رأی جمیل ایله متین جمله ایله عمده محاسن
ایله مبانی اخلاق ایله اوصاف متوازن ایسه لرده قافیه جه
موافقتلری یوقدر .

مثال دیگر

(مخزن بضایع محامد اوصاف و مصدر بنایع مکارم اخلاق)

اولان نادى رفيع القدر لربنه تعظيمات و افيه و تكريمات كافيه .

مثال ديكر (نشأت نابی)

(خطيب منبر طه مخاطب يس)

(اديب مکتب اوحى مقرب مورود)

(ثابت)

مثال ديكر

(مندرج نسخه ذاتنده کالات وجود)

(مندرج طينت پاکنده خواص ايجاد)

(نابی)

مثال ديكر

(ای نکهبان مقاليد نظام دولت)

(وی نسق ساز اعظيم مهام دولت)

مثال ديكر (منيف)

(دیده لطفی نکهبان لوای اسلام)

(صدمه قهری نکون ساز خصام دولت)

مثال ديكر (کذا)

(اوفر اعداد انفس خلایق و اکثر اوراق اشجار حدائق)

شکر و ثنای فائق وحد و سپاس لایق ۰۰۰) (رفعت پاشا)

❖ تشریح ویاتو شیخ دخی صنایع لفظیه دندر . ❖

تشریح دیو قصیده نک بیتلرینی بحرین مختلفین اوزره بنا

وهر قنغیسنده وقف ایداسه صحت معنایه خلل کلیه جک وجهله

قافیتین ایله ادا ایتمکه دپر لر که قافیة اولیده طور لسه اویت

(ابحار)

بجار عروضدن برینه توافق ایدرک صحت وزنه خلل و کندوسنه
 قافیة اخرى اضافه اولدوقده بحر اخر شکنی الهرق استقامت
 نظمه طلل عارض اولمز .

بوصنعت تشریح كذلك کلام منشور دخی هر بر فقره "بجعتینه
 اضاعه اولنه رق جاری اولور لیکن لسان توکیده کرک کلام
 منظوم و کرکسه منشورده وقوع استعمالنه دائر بر اثره ظفر
 بولنه مدیغندن تفصیلات سائره سندن صرف نظر قلندی .
 فقط مستزاد لر ذی القافیتین اولدوقلری جهتهله بوصنعت
 تشریحک ملحقانندن عد اولنه بیلور

مثال

هب بویله کرک مؤتمن مهر همایون ارباننه دوشدی
 هر خرده یه واقف دخی هر نکته یه محرم هم صاحب فطنت
 اطواری حکیماننه وقورانه اداسی افاق بکندی
 هیچ کلدی صدره هله مانندی مقدم اینانکه حقیقت
 (فاضل)

و كذلك ذی القافیتین اولان بعض کلمات منشورده دخی یینه
 بوصنعتدن عد اولنه بیلور .

مثال بشرده دائم اولان کالدر جمال متحول اولور اثرده قائم
 اولان مقالدر مأل منتقل اولور (تصویر افکار)

مثال دیگر

مخامد لایقه رفع بارگاه جناب کردکار وصلوات فائقه

عرض پیشگاه نبی مختار و تسلیمات رائقه بالجمله اصحاب و ابراره
 اهدا و ایثار قلندقدنصرکره ۰۰۰ (سلیم)

❖ اختلاف صیغ الفاظ ❖

اختلاف صیغ الفاظ بر لفظك بر هیئتدن هیئت دیگره نقل و تحولنده
 حسن و قبحنی بیملکدر • بوده ذوق سلیم ایله اولور •
 مثلا بابدن بابه و یاصیغه فعلدن صیغه اسمه و یاصیغه اسمدن
 صیغه فعله و یاخود ماضیدن مستقبله و یامستقبلدن ماضییه
 و یامفرددن جمعه و یاجمعدن مفرده نقلنده حسن ایسه قبیح
 و قبیح ایسه حسن اولور بر طاقم الفاظ وارد

ازان جمله لسانمزده تجدید و تجدد کلهلرینک استعمالی مستحسن
 و بونلرک استفعال باینه منقولی بولنان استجدادک استعمالی
 قبیحدر • بالعکس تعمیل و تعمل کلهلرینک استعمالی
 مستحسن و بونلرک استفعال باینه منقولی بولنان استعمالک
 مستحسندر • و كذلك صدق ماده سندن اصدقا اصادق
 اصدقا صادق تصدیق تصدیق تصدق مصدوق
 مصدق صداقت مصدق صدق صدق صدقه اصدقا
 متصدق مصادقه ودها سائر صور اشتقاقیه کله ییلور
 ایسهده فقط لسانمزده دائر بولنانلری و استحسان قنوب
 النانلری اصدقا مصادقه صدق تصدیق تصدق
 مصدق صداقت مصدق صدقه مصادقه
 اشتقاقندن عبارت اولوب اوجهتمله بونلرک استعمالی حسن
 و باقیلرینک قبیحدر • و بونک کبی ذهاب و ذهول و جوار
 (وتوا)

و تواضع و ترفیه و تغریب کله رینک استعمالی مستحسن ایسه ده
 بونله قرب اشتقاقی بولنان اذهاب و اذھال و اجتوار و جار
 و اجوار و اتضاع و ارفاه و اغراب کله رینک ایراد و اتیانی
 قبیحدر . ینه بو قبیلدن اوله رق همعصر و همزبان دینورده
 همعهده هماسان بک او قدر قولالینز . و کتم مکتوم کتوم
 کله لرندن بهرینک استعمالی حسن ایسه ده یاس و مأیوس
 و یؤس کله لرندن یؤسک استعمالنده هجنت و اردر . تر کجده
 دخی یدک و یده یدو و یدر و یایدیور کله لری استعمالده دار
 ایسه ده سائر اشتقاقاتی مأیوس و مستعمل دکادر . و هکذا
 قید کله سنک جمعی قیود و اقید کلور ایسه ده قیودک و صف
 کله سنک جمعی صفوف و اصفاف کلور ایسه ده صفوفک
 و شیخک جمعی شیوخ کلور ایسه ده شیوخک و قبه نک جمعی
 قباب و قیب کلور ایسه ده قبابک استعمالی مستحسندر .
 و عقل معناسنه اولان لب لفظنک جمعی الباب مستعمل
 ایسه ده آنک و فردی بولنان لبک و کذلک طیفک جمعی بولنان
 طیوفک و درسک جمعی بولنان دروسک و شوقک جمعی بولنان
 اشواقک استعمالنده دخی حسن و طلاوت یوقدر . و جماعت
 معناسنه اولان امت لفظنک استعمالی حسن ایسه ده کسر الف
 ایله نعمت معناسنه بولنان امتک قبیحدر . و طنبورک جمعی بولنان
 طنابیرک ذکر و ایرادی مستحسن ایکن جمهورک جمعی بولنان
 جاهیرک حسندر . فرح مصدرینک اسم فاعلی فارح و غضب
 مصدرینک اسم فاعلی غاضب نامستعمل و بونله صفت مشبهه لری
 اولان فریح و غضوب ایسه مستعملدر . و کوز معناسنه بولنان

عینک جمعی عیون و ناس معناسنه اولان عینک جمعی اعیان اعتبار
اولمش و اولوجهله قبول و استحسن قلمشدر . و حبشک
جمعی اولان احابش كذلك نامستعمل اولوب آنک برینه اهالی
حبش دینیه کلمشدر . و بونلرکبی بر معنایه کلان کلمات
مترادفه نکرده کیمیک استعمالی مستحسن و کیمینک قبیحدر .

و الحاصل کربک اختلاف صیغ الفاظدن و کر کسه ترادفدن
ناشی بین الالفاظ اعتبار اوانه کلان حسن و قبحک حسم
و تمیزی ذوق سلیم حکیمه وابسته بولمغین آنک ایچون
برقاعده وضع و ابداعی هر لسان ایچون مستحیل الامکاندر .
* معاطله لفظیه *

معاطله لفظیه . الفاظک تداخل و تراکیبی دیمکدر . بوده بش
قسمدر . قسم اول ادواتک بر برینه متصل و یان یانه
تواردیدر که بو توارده بعضا جواز و یریلور و بعضا
قبیح عد اولنور . جوازینه مثال
(قیامته حسابی اولیانلردندر اول غافل)

(که فرق ایلر فراقک شامنی صبح قیامتدن)

(فضولی)

مثال مزبورده (لر) (دن) (در) (اول) اداتلری
بر برینه مقارنت ایتشلر ایسه ده ذکر لرنده اولقدر هجنت
اولدیغی و بالعکس یند (فضولی) نک اشبو -
(چزکنور کن باشنه شمع رخکدن کو کلمک)

(منع قتلہ آنی هم اول شمع بر پروانه دوت)

- ییتنده (انی) (هم) (اول) اداتلرینک و (عزت منلا) نک

(کتور)

(کتورمده اوده یاده دم شهیدانی)

(کوزمده دوندی قزل قانه باده کلرنک)

ییتنده (ده) (او) (ده) اداتلرینک و (بلیغ) ک

(آینه جمالکی آچ چشم زاهده)

(سر نهان کوسترهیم آ که سنده بن)

ییتنده (اکا) (سن) (ده) (بن) لفظلرینک اجتماعی

مستکرمه بولندیغی نوق سلیم ایله فرق و تشخیص اولسه

بیلور و معنی الکتاب) ده انک اکا اندن زیاده مناسبتی

واردر عباره سی بین الادوات واقع اولان معاضله یه مثال

اتیان اولمشدر .

قسم ثانی حروفک تکریدر . بونی هر نقدر صنعت

قیبلندن اوله رق بعضی ناثر و شاعر استعمال ایتکده ایسه ده

بین الادبا بونوع معاضله دخی مقبول و معتبر دکلدر .

(شفیقنامه) نک ردای تقوی قناع غرانیق برقع و رع برنوس

جائلیق ۰۰۰ عباره سنده قافلرک و (واصف) ک دخی -

(کلزارجهان قرمزی کلرله دوناندی)

(یاز کلدی کل آچیلدی آچیل کل کبی سنده)

ییتنده کاف و لاملرک وینه شاعر مشار الیهک اشبو -

(براتشه یاندم که کورادن رخ یاری)

(موملرله ارار یانمغه پروانه بوناری)

ییتنده رالرک و

(بزمه کل دوک پرچک رخساره شبولر کبی)

(سوزمه می چشم سیه مستک سوز آهولر کبی)

یلتنده سینلرک تکرری کبی

(ق) و (خ) کبی حروف ثقیله نك و یا خود (ح) ایله (ه) یا خود (ض) ایله (د) کبی قرب مخرجلری بولنان حروفانك تکررنده هله هجنت وسین کبی حروف خفیفه نك تکررنده نوعا طلاوت و عذوبت واردر . مثلا تلساقده که (تقاطر قطرات قطران انعام ایله تعذیب اولندقلرینی کورد کدنصکره عباره سنده کرحه صنعت واریسه ده حروف ثقیله نك اجتماعندن طولابی هجنت دخی موجوددر (وامری) نك (سور ساقیا کیت سبک سیر ساغری)

(کز درمه در علاجی صوابیش ایاغنه)

و صاحب قاموس (عاصم) ك

(قالمدن خاك مذلتده همان ای عاصم)

(عازم سوی سماسای ستانبول اولهلم)

یلترنده ووقعه نویس (اسعد) افتدینك اس ظفرنده که رخسوده سده سدره سالی اولدیغم عباره سنده واقع سینلرک تکرری لسانه مورث ثقلت ولیکننت اولدیغی جهتله مرغوبدر .

قسم ثالث افعالک یکدیگرینی تعاقبیدر . بوده بعض شعر و نثرده وارد الاستعمال ایسه ده ینه ترکی ارجح واصوبدر .

مثال

(مرآته باقوب قالدی کوروب رویی حیران)

(کویا ایکنی حسرت بری بزیله کورشدی)

(وهی سنبلزاده)

(اشته)

اشته مثال مز بورده (باقوب) (قالدی) (کوروب) افعالنك
 بر برینه مقارنت ایتسی و (فضولی) نك
 (طاس الن او پدی حسد قیلدی قره بغرمی صو)
 (یتدی صو جسمنه رشك الدی تمدن ارام)
 یتنده (اوپدی) (قیلدی) (یتدی) (الدی) فعللرینك
 و (عزت بك) ك
 (سوصار بنی اول و صله لایق دیمدکی)

(اوب اوخشه نك اول سن بکالایق دیمدکی)
 یتنده (سو) (صار) (اول) (اوب) (اوخشه) (اول)
 فعللرینك بر برینی تعاقبلری کی
 قسم رابع اضافات تابعیدر • بودخی كرك شعر و كرك نثرده
 بین الادبا مقدوح کورلمشدر • بلیغك
 (ویرردی لطف هوا ایله بزمه رونق)
 (صدای خنده کلمچهای نقش حریر)

و کذاک

(تغافل یشه بختمدن کلورکوش دلارایه)
 (صدای ابشار نهر کلشن موج افغانم)
 یتلرنده و صدقینك برف و بهار رساله سنده واقع (مرغ خیال)
 برجنك او جنه ایر شمك محال و پیک سبک سیر نظر قلاب کند
 شعاع بصریه ایله فضیلنك قعرینه یتشمك محض وهم و خیال
 مقعری مثلك مقعرینه مماس محدبی مماس محدب اوج قلعه
 فلک اساس) عباره سنده اضافات متابعه بولندیغی جهتله
 فصاحتی محل و طبعه ناملا میدر •
 قسم خامس صفاتك تعدیدر • بودخی کذاک مقدو حدر

بنه صدقینک برف و بهار رساله‌سنده واقع (الحاصل
 علی الصباح که فیض حضرت فیاض رافع السماء فالق
 الاصبح ایله خاورقوی الاقتمادار مواکب ثوابت و سیار حصار
 عنبرین دیواری داخل قبضه قمع و ظفر) و كذلك
 (برف و شکر ف دولتک آب رویی و سلطنتک پیر ژولیده
 موی اولان زمهریر ایله برد مجوزی حضور برودت موفور
 رطوبت محصورینه احضار ایدوب) عباره لرنده بولنان رافع
 السماء فالق الاصبح برودت موفور رطوبت محصور صفات
 متعدده سی یکی

منافرت الفاظ

منافرت الفاظ بر معنایه کلور ایکی و یا زیاده الفاظدن بهرینک
 موضعنه کوره اولویت ذکرینی فرق و تشخیص ایتکدر .
 معاضله ایله بونک فرقی (معاضله) بین المعانی و یا خود بین
 الفاظ التزام تراکب و تداخل و تنافر ایسه ارجحیت الفاظ
 متقاربه و مترادفه جهل و تنافلدن و تنافرده تراکب تداخلدن
 اجتناب انجق موضعنه غیر لایق اولان الفاظی بیله رک
 انلری رد و عدم قبول ایله اولور . بو منافرتده یالغظه واحده
 و یا خود الفاظ متعدده اولور . لفظه واحده اولان
 منافرتک ازاله سی کرک کلام منشور و کرکسه کلام منظومه
 اولسون معنا مراد فی بولنان لفظه دیکره تبدیل و تحویل ایله
 ممکن ایسه لکن منافرت مذکوره الفاظ متعدده
 اولدیغی تقدیرده رفع و دفعی بر از مؤدی کلفت و هله شعرده
 قرین درجه استحالت اولور . منافرتک کلام منشورده
 و لفظه واحده و قوعنه سعادتلو منیف اقدینک دارالقنون
 (کشادی)

کشادی مناسبتیله و برمش اولدیغی نطقک شو فقره آیه سنده
واقع (متکافیا) لفظی مثال اوله بیلور .

فقره

بر مملکتک ثروتی و حکومتک قدرت و شوکتی افراد اهالیسنگ
کنندو صنعت و مساکارنده درجه اهلیت و مهارتلیله متکافیا
متناسبدر یعنی هر فرد کندو صنعت و یا خود خدمتی نقدر
ایواجرا ایدرسه مملکت او قدر زنکین اولور

گرچه لفظ مزبور معنای لغویسنه نظرا ایراد و استعمال
اولمش ایسده علوم ریاضیه اصطلاحنده که بوکون
سایه معارفیرایه حضرت پادشاهیده علم مزبورک بو مثالو
اصطلاحات مشهوره سی اولدقجه زباززد و دأردر معکوسا
متناسب دیمک اولدیغی و مقدمات ریاضیه و قوفی بولنان
شبان عصرک اذهاننه ایسه مأنوس و زباززد اولان مارالذکر
اصطلاح هندسیسنگ بداهت تبادری اقوای مأمول بولندیغی
جهتله شمعی او حالده مؤدای قضیه افراد اهالیسنگ صنعتلرنده
درجه اهلیت و مهارتلی نقدر زیاده اولورسه او مملکتک
ثروتی اولقدر آز بولنه جق دیمک اولوب بو ایسه هم نفس
الامر و همده انی متعاقب (یعنی) ایله اتیان اولنان عبارته
مفسره یه مناقض دوشه جکی ظاهر و یا هر در

اشته او جهتله بو مثالو التباساتدن نحاشی و مجانبت ایله الفاظک
اولویت ذکرینی تمیز و تشخیصدن اغتفال ایتاملی و مثال
مزبورده دخی متکافیا لفظی یا کلیاً طی و یا خود مبسوطاً
کله سیله مبادله قلنه رق محذور مزبور دفع و رفع ایدلمیلیدر

و كذلك كلام منظومه پرتو پاشانك كر لر تعمير چون
سويديكي تاريخك اشبو

(اولوب سلطان اسكندر توانك لطف والاسي)

(ياپلدي بوكر سويرته سد آهين اولدي)

ييتنده واقع سيرت لفظي كيسكه انك موضعه صورت لفظي
دها مناسب وسيرت تعميري هر حالده ناموافقدر . ليكن
سيرتك صورته تبديلي تقديرنده سال تاريخنك چتميه جنفي مقام
اعتذارده سرد اولنورسه بونك جواني ارتق ارباب كال
ودانشك حكيم وجدانيسنه براغدرق اختيار صمت وسكوت
ايدرز .

انماظ متعدده اولان منافرت اشته بو مثللو موضعه ناملايم
كلانك يكديكريني تعاقب ايدرك جمله واحده ده تراكب و ترجمندن
عبارت اوله جنفي وديده امعان او مثللو فشييات كلاتي كوروب
جهت مطبوعيت ومقدوحيتني ايسه ذوق سليم وطبع
مستقيم بوله بيله چكي جهتمله ارتق اولبايده
مثال ايراد و اتيانندن اجتنابا للتطويل
صرف نظر قلمشدر

(مکتب فنون حربیه حضرت شاهانه مطبعه سنده)

(طبع وتمثيل قلمشدر)

﴿ مبانی الانشا ﴾
(جلد ثانی)

(مکتب فنون حربیہ شاہانہ منشآت خواجہ سی)
(میرالای سلیمان بک)
(اتریدر)

(طبع و نشری حقوقی مؤلفنہ مخصوص صدر)

(فهرست الكتاب)

	صفحة
صنایع معنویة	٢
مطابقت	٥
مراعات نظیر	٥
ایهام تناسب	٦
تشابه اطراف	٧
لف و نشر	٨
مغالطه معنویة	٩
توریة و ایهام	١١
استخدام	١٨
توجیه	١٩
کنایه و تعریض	»
تجرید	٢٥
التفات	٢٨
توکید ضمیرین	٣٢
تفسیر بعد الایهام	٣٣
ایجاز	٣٤
اطناب	٤٠
تکریر	٤٣
اعتراض	٤٦
تقدیم و تأخیر	٤٩

معنايك قوتى ايجون لفظى تقويه	٥٣
عامى نفيده خاصى اثباتده استعمال	٥٤
ارصاد	٥٦
مشاكله	٥٧
مز اوجه	٥٨
رجوع	»
افراط • تفريط • اقتصاد	٥٩
مبالغه مقبوله	٦١
استطراد	٦٣
حسن تعليل	٦٥
تجاهل عارف	٦٧
تاكيد المدح بما يشبه الذم	٦٨
تاكيد الذم بما يشبه المدح	٦٩
ارسال مثل	٧٠
تنسيق الصفات	٧١
جمع	٧٣
تفريق	٧٤
تقسيم	٧٥
جمع مع التفريق	»
جمع مع التقسيم	٧٦
جمع مع التفريق والتقسيم	٧٧
اقتباس	»

تضمین	۸۱
تلمیح	۸۴
عقد و حل	»
اخذ و سرقه	۸۵
الغاز	۸۹
مغما	۹۱
شعر	۹۲
قوافی شعر	۹۶
بحور و اوزان شعر	۹۹
اقسام شعر	۱۱۵
اثار ادیبانه	۱۳۴
اوقجی زاده مقدمه منشآت	»
تبصره عاکف پاشا	۱۵۸
تلماق ترجمه سندن فقرات رنگین	۲۲۰
تصویر افکارده مندرج کتابت بندی	۲۴۶
بعض لغات متقاربه و متشابهه و مترادفه عربیه	۲۶۲
بعض لغات متقابله	۲۸۵
بعض ضروب امثال و تعبیرات عربیه	۲۸۶
بعض ضروب امثال و تعبیرات فارسیه	۲۸۷

✽ جلد ثانی ✽

✽ مبانی الانشا ✽

✽ بسم الله الرحمن الرحيم ✽

— ✽ مقالهٔ ثانیه ✽ —

✽ صنایع معنویه ✽

(۱) (مطابقت)

(۱) مطابقت معنیین متقابلیتی بینلرنده مشاکله به مراعات
ایله برابر بر جلهء کلامیده جمع ایتکدر بوتقابل و تنافی کرک
حقیقی و یا اعتباری و کرکسه تضادو یا ایجاب و سلب و یا خود
بونلره مشابه بر تقابل اولسون سواد ایله بیاض و لیل ایله نههار
و ضحک ایله بکا و بخل ایله سخا کله لرینک و جلهء واحدهده
اجتماعی کبی بوکا مقابله و هلیاق و تضاد دخی دینور .
و بر شیء یا ضدیله تقابل ایدر و یا خود ضدینک غیریله .
ضدیله تقابل ایتدیکنه سواد ایله بیاض کبی بوده ایکی قسمدر
مقابله یا لفظ و معناده واقع اولور و یا خود یا لکنز معنا جهتنده
بونور .

لفظ و معناده اولان مقابله کلام منشوردن همایوننامه نک
(آسمان که دائماً متحرکدر جمیع عالمدن متفوقدر و زمین که
همواره قرین سکوندر پایمال و لکند کوب هر دنی و دوندر)
(عباره سنده)

عباره سنده آسمان ایله زمین تحرك ایله ساگون تفوق ایله
 پامال کله لرینک و خسته نرکسینک (بو ائنده هنکام عید
 قریب اولوب قریب و بعید احرار و عبید ارزوی لبس
 جدید ایله مهیا سازیء اسباب سروره ترتیب ادوات سعی
 اکیس اوزره ایکن اول ایام مبارکه بزه نسبت ایام مصیبت
 و سحر که عبدالفرح لقاشام شتا کبی ظلمت پاش قساوت اولوب)
 ترکیبده قرب ایله بعد حر ایله عبد مبارک ایله مصیبت فرح
 ایله قساوت لفظلرینک و اهینک حسن دلنده (اق کاغد
 اوزره نامه سیاهی تحریر و صحیفه سیئتمه جریده کنهاهی
 تسطیر ایدوب) عباره سنده اق ایله سیاهک و شهادتنامه
 ویسینک (ای لعین بدرقه بارقه رحمتدن غافل میسک که
 نیجه کراهان بوادی محنتی سر منزل صفایه تور مشمدر .
 دستگیر دلیل عنایتدن بی خبر میسک که سندن غیری نه قدر
 پس مانده بیراهه غوایت و ضلالت وار ایسه جاده مستقیم
 سعادت کتور مشمدر) عباره سنده محنت ایله صفا عوایت ایله
 سعادت کله لرینک و عاکف پاشا صهبانامه سنک (اسمی دختر اما
 حکمی مردانه و صورته آب اما معنیده آتش سر کشدن نشانه
 اولوب) ترکیبده دختر ایله مرد و صورت ایله معنی و آب ایله
 آتش معنین مقابله کبی اجتماعی کبی
 لفظ و معناده اولان مقابله کلام منظومه عاکف پاشانک
 (جان بولور طرف لسانکله حروف هستی)
 (چاک اولور ناول غمزه کله سویدای عدم)

(کیمیسی نیستی غمگانه بقا جوی وجود)

(کیمی هستی المله طلب افزای علم)

منظوم سنده جان بولمق ایله چاک اولمق هستی ایله عدم
نیستی ایله وجود و نفعینک

اول دولتی ایام زواله انجام * غایت همی دوران کماله آغاز
یتنده اول ایله انجام غایت ایله آغاز زوال ایله کمال و فاضلک

(او محزونم که حال بد مالم بویله کوردکده)

(عدول قهقهه ایله گروه دوستان اغلر)

(جهانک یوزینی کولدرمش ایکن لطف و احسانک)

(رومی بن دعا کارک کبی بر نکته دان اغلر)

منظوم سنده ضحک ایله بکا عدو ایله دوست و راغب پاشانک
(روشنی پیرویدر تیره کی ایامک)

(عقبندن ایریشور فیض صباح اقسامک)

یتنده روشنی ایله تیره کی و باقینک

(کلر صفاده خرم و خندان و شادمان)

(بلبل بلاده بچلین زاروبی قرار)

یتنده خنده کی ایله زاری صفا ایله بلا و سامینک

(ذوقیاب لطف شیرین و عتاب تلخیز)

(ساغر لعل لب میگون بر صهبا ایکی)

یتنده لطف ایله عتاب تلخ ایله شیرین کله رینک جمع اولنشی کبی
یا لکن معناده مقابله اشبو .

* کیمسه ذمتی لبریز اولدی * قلت نقدی او تندر دی فلک *

(یتنده)

یتنده لبریزی کبسه ذمتی که پاره‌نک چوقلغی دیمکدر انک قلت
 نقد ایله تقابل اتمسی کبی و بوکا من جهة المعنی مقابله دیر لرزیرا
 اضداد لفظیه مفردات الفاظده واقع اولور قلت ایله کثرت
 قیام ایله قعود بکا ایله ضحک کبی • ضدینک غیر یله
 مقابله ده دخی احد همدان بری یا مثلی اولور • حسنینک
 (مجازاتی مساوینک ینه مثلی اساتدر)

(رها ممکن دکل دست تقاضای عدالتدن)

یتنده مساوی ایله اساتک مقابله سی کبی • ویا اولمز بجهتک
 (بنی لرزنده ای دن موسم سرمای فراق)

(اخره فصل ربیع و دم نوروز اولدی)

یتنده موسم سرما ایله ربیع و نوروزک تقابل ایتدیکی کبی
 و موسم سرما تک ضدی هنکام صیف ایسه ده فصل ربیعک
 صیفه مناسبت و تقاربی واردر •

(۲) * مراعات نظیر *

مراعات نظیر تضاد طریقله اولیه رق معاینک مناسب
 و مقارنتی بریره جمع ایتکدر و بوکا تناسب و توفیق و ائتلاف
 و تلفیق و مؤاخات بین المعانی دیندیکی کبی بین الشعرا جمعیت
 دخی اطلاق اولنور • راضب پاشانک

(لال اولور البت زبان خامه بیچیده موی)

(قیلجه غمدن طبع ارباب سخن غلتنور)

وسنیحک

(اغاردی ریش سیاهم جوان ارار کزرم)

(اچیلدی طاک بری بن شمعدان ارار کزرم)

وولى الدین زاده احمد پاشانك

(چين زلفك مشكه بگز تدم خطاسين بيلدم)

(كى پریشان سويلدم بويوز قراسين بيلدم)

وناچينك

(كوز ياشلو كوكل زلف پریشانلر ايچنده)

(قالددم قراكو كيچمه ده بارانلر ايچنده)

وويسينك

(مجلس عشقكده چنكى زهره دفاف آفتاب)

(نيلسون رقص ايتسونمى زره ناچيرلر)

• يتلرنده واقع معانى متناسبه نك اجتماعى كى

(٣) ❖ ايهام تناسب ❖

ايهام تناسب معنين غير متناسبين بينى حسب المقام ومن غير قصد كندولر يچون معنيان متناسبان اولان ايكي لفظ ايله

جمع ايتكدر سيد وهينك

(وقت افطار كهن سوزلره قارنم طوقدر)

(وهيا اچ اليكى خير دعا ايله همان)

يئنده قارن طوقلغى ايله اچلغنك وفاضلك

(ياره مجبور اولان عاشق اوله مزبى اغيسار)

(باغ عالمده اولور كل ديكن ازرده خار)

• يئنده كل ايله ديكنك اجتماعى كى

وايهام تناسب متعدد الفاظ ايله ده ادا اولنه بيلور سيد وهينك

(قصر چار ارکان قسمك ذوقيله پاينده قيل)

(ساده نقش اول ماسوادن ماله مفتون اوله هيچ)

(ياره چاشمش)

(یاره چاتمش کام الوب جامك چكوب ایچمش رقیب)
 (وار یقیل عقلاک کسر سه سندخی جات آل چك ایچ)
 قطعه سنده چاتمش جام کسر جات آل چك ایچ کلمه لرینک اجتماعی
 کیبکه چاتمش بر کسب مناسبت ایتک و برده بنا چاتمش جام بر قدح
 و برده پنجره لرده که جام کسر بر عقل کسمک مصدرینک فعل
 مضارعی و برده دولکرلرک استعمال ایتدکاری آت معروفه
 معنارینه کلدیکی کبی جات ال چك ایچ کله لری هر تقدیر چالمق المق
 چكیمک ایچمک مصدر لرینک امر حاضر لری ایسه ده املاجه توصول
 قلندقلری حالده معهود چتال چکچیج معنارینی متضمن اولورلر
 حالبو که معنای مقصود چتال چکچیج کسر جام اولیوب انلرک
 ذکر ی مجرد ایهام تناسب صنعتنی ادا ایچوندر و نزهتک
 (روزکاری ایتدی سرگردان خفا فزاده مز)
 (مست ایکن یان چزمه ده شیطانہ چاریق کیدرر)
 بیتنده خفا فزاده ایله مست و چزمه ایله چاریق کله لرینک اجتماعی
 کذلک بوقبیلدن اولوب معنای مقصود مستدن سرخوش
 ویان چزمه دن سویشمک و شیطانہ چاریق کیدر مکدن فرط
 عیاریدر بوقسه ایاغه کیلان مست چزمه چاریق دکدر
 (۴) * تشابه اطراف *

تشابه اطراف صدره مناسب بر کله ایله کلامک اختتامیدر
 (کورمز بصر لرانی اومدر کدر ابصاری)
 (ذات اجلی چونکیم انک لطیف و خیر)
 (الهی)
 بیتنده کلام لطیف و خیر کلتینیله ختام بولشدر که (کورمز

بصر لرانی) فقره سنه لطيفك (او مدر کدر ابصاری) فقره سنه ده
خيرك مناسبی در کاردر و ایهام تناسب ایله تشابه اطراف
اکثر کتب ادبیه مراعات نظیردن عد ایدرلر .

﴿ ۵ ﴾ لف و نشر

لف و نشر تفصیل و یا اجمال اوزره جمله و واحده ده الفاظ
متعدده ذکر ایدوب صکره او الفاظ هر قاچ عدد ایسه بهرینک
مقابلنه تعیین مرجع ایتکسزین قرآن لفظیه و معنویه ایله سامعک
انتقالنه دلالت ایده جک بر صورتیه انفاظ دیگر کتور مکه دیرلر
الفاظ متعدده نك ذکر دخی ایکی درلو اولور زیرا نشر
یالف ترتیبی اوزره یعنی نشرده مذکور اولان برنجی لفظک
متلایمی لفته دخی برنجی و ایکنجینک کی ایکنجی و الخ بوسیاق
اوزره کتوریلور که بو کالف و نشر مرتب دیرلر و یا خود
معکوس و یا مختلط اوله رق ایراد ایدیلور که بو کاده لف و نشر
مشوش دیرلر .

لف و نشر مرتبه کلام منشورده ترجمه تلاقک (صور و زوقاقلر
و میدانده چشمه و جابجا معبدلر و هیاکل و اهزاملر بری برندن
صاف و متین و نظیف و رزین و رصین و لطیف اولغله)
عبارة بدیعه سی و کلام منظومه شناسینک
(عشق ایله اولدم بحکم باد و اب و خاک و نار)
(زار زار و اشکبار و خاکسار و داغدار)

یلتی و عینینک

(سنک ابروی و خال و کاکل و رخسارک ای دلبر)
(مه نو نیم رخشان ایله قدر وقر خاور)
(بیاض)

- (بیاض کردن و دندان و حسن و لعل جانبخشک)
 (یم نور و دریکتا کل زیبا مل اجر)
 (فناده خسته حسرتکش ستخوار او لمامه شاهد)
 (دل زار و اب خشک و رخ زردوتن لاغر)
 (بنی سوزان پریشان دست و حیران ایلین عینی)
 (او کلر خیار و سنبل زلف و نرکس چشم و نسیرین بر)
 منظومه سی مثالدر • لف و نشر مشوشک • مکوسنه حسنینک
 (تیغ غزه خنجر ابرو نگاه دزدیاری)
 (چار پدی کسدی بیچیدی شهر راه محبتده دلی)
 بیٹی و لف و نشر مشوشک محتاطنه منشور اوله رق ترجمه تلماقک
 (ذهن و فکرک راحتی و پور بمک و ایشیک ایله و جودک ریاضتی
 سبب تصفیة دم و علت ادامة صحت بنی ادمدر) عبارة
 رنگینی و کلام منظومه دلچینیک
 (زلفکله رخک مصحف حسنکده نکارا)
 (تفسیرین ایدر ایت نور ایله دخانک)

بیٹی مثالدر

❖ (۶) ❖ مغالطه معنویه

مغالطه معنویه شیء اخرده مثلی و یا تقیضی بوننان بر معنائک ذکر
 اولتمسیدر معنای مثلیتک ذکریده الفاظ مشترکده واقع اولور
 نایدنک اشبو

- (نایبا اینجلدی راه موسیقی اولرتبه کیم)
 (دو شمیم دیو اصولیله یورر خواننده لر)

وسامینک

(دهان نغمه پرداز ایلدکده ایتدم استفسار)

(صورارسک بومقامی بوسه لکدر دیدی اول دلداری)

بیلترینک متضمن اولدیغی معانی کبی بیلین مذکورینده مندرج دو شمک
اصول یورومک مقام بوسه لک لفظلری بحسب الذکر الفاظ مشترکه
دیگ اولوب مؤدای بیت میران تعمیقه اورلدقده معنا بر مثلندن
مثل دیگرینه نقل ایدلمش اولدیغی ذهنه تبادر ایدر

معنای نقضیتک ذکر ی کرچه یندا اشتراک الفاظی استلزام ایدر
ایسده او معنایی تضمنه نسق عباره دلالت ایدر سیر نادریده
واقع اشبو (اوزوات بر طاقم فتوحاتک ساحه نمای وقوع اولدیغی
نقل وروایت ایدر صحتی ایسه اردور جالنگ جرحی ایله ثابتدر)
عباره سنده که جرح لفظی کبی لفظ مزبور بر سقامت روایت
ورده حربا محرو حیت معنالیینی تضمن ایدوب معناین مذکوریندن
هر قنغی بری اراده قلنسه عباره نک نسق مشروخی دیگرینک
مدلولیله بیلنرنده مناقضه وقوعی اراده ایدر

مغالطه ایله تجنیسک فرقی تجنیس لفظ واحده اوله رق ایکی کره
ذکر اولنور که صورته مستوی و معناده مختلفدر شمعینک
(زاهدکه معتکف کچنور بوریا ایله)

(کورابلهی که جنت اوهر بوریا ایله)

یتنده واقع بوریا نلفظلرینک مذکوریتی کبی لیکن مغالطه ده بویله
اولمیوب لفظ بر کره ذکر اولنور و مثله و یا نقضنه دلالت ایدر
از تق برده ما مذکور اولمزو کذلک کنایه و تعریض ایله ده فرقلری
ظاهر در زیر کنایه هم حقیقت و هم مجاز جهتلرینه دال اولان
لفظه اطلاق اولنور و لفظ مزبورک ایکیسنده حلی جائزدر

(و تعریض)

وتعريض لفظك عرض وميلندن اكلاشيلور يوقسه حقيقت
 ومجاز جهتيه دلالتى يوقدر مغالطه لفظك اشتراك وضعى
 حسبيله ايكي معنايه دلالتنه ويا لفظك بحسب الذكر معنا ايله
 نقيضنى تضمننه اطلاق اولنور ومغالطه توريه عدادندن ايسه ده
 مثل السائر صاحبي ضياء الدين ابن اثيردها اداق وضع واعتبار
 ايتديكنندن مسلك مشار اليه افتقاء بوراده ده ايروجه ذكر
 اولندي

(۷) ❖ توريه وايهام ❖

توريه وايهام متكلمك معين حقيقينى ويا خود برى مجازو ديكرى
 معنای حقيقينى متضمن لفظ مفرد ذكر ايتسيدر كه معين
 مذکوريندن برى قريب اولوب لفظك انك اوزرينه دلالتى
 ظاهر و اخرى بعيد اولوب دلالت مذكوره خفي اولور ومتكلم
 معنای بعيدى مراد ايدوب معنای قريب ايله ده بعيددن توريه
 ايدر شو حالده سامع وهله معنای قريبي مراد ايدور وهمنده
 بولنور ايسه ده مقصدينه معنای بعيددر نائلى قديمك اشبو

(بردلى قانلو حراميدر ديو حبس ايتديلر)

(اصمه دن قورتلدى اما چوق صيقلمشدر شراب)

يتنده اولديغى كيكه مراد معنای بعيد اولان اصمه چبوغى ايسه ده
 وهله اولاده سامعك ذهننه صلب مقابلى اولان اصمه تبادر
 ايدر توريه نكده انواعى واردر مجرد مر شحه مينه مهيه
 مجرد نه مورى بهك يعنى معنای قريبك ونه ده مورى عنهك
 يعنى معنای بعيدك لوازمندن برى كندوسنده مذكور اوليان
 توريه اطلاق اولنور حسنينك اشبو

(صوردم نكاری دیدیلر احباب)

(سمت وفاده طوغری یولده دز)

پیتنده واقع وفا طوغرو یول توریه لری کبی معنای قریب معشوقك وفاسمتنده و جاده اوزرنده خانه سی بولندیغنی افاده دن وبعید عاشقنه و فالو و اهل عرض و ابدن اولدیغنی بیاندن عبارت اولوب و هله ذهنه معنای قریب مذکور تبادر ایدر ایسه ده مقصد بعید ایدر و موری به ایله عنهك لوازمندن بیت مذکورده هیچ برلفظده مذکور دکلدر

هر شمه لفظ توریه دن اول و یا خود صکره موری بهك یعنی معنای قریبك لوازمندن بری کند و سنده مذکور اولان توریه به اطلاق اولنور لفظ توریه دن اقدام لازمك ذکر اولندیغند تا تبك اشبو (ماملک خاکستر اولدی ندوسی کل او کسوزی)

(تا تبك قالدی ایشی الطاف رحمانیه به)

(خانمانسوزی ایدوب ایراث سودای جنون)

(شمعی استعداد کسب ایتدی سلیمانیه به)

قطعه سنده که سلیمانیه توریه سی مثالدر معنای قریب در علیه ده سلیمانیه دار الجمانینی وبعید موصله سلیمانیه اطلاق اولنور رتبه علیه اولوب نظم مذکورده قریبک لازمی بولنان جنون لفظی سلیمانیه توریه سندن اولجه ذکر و ایراد ایدلمشدر مراد ناظم ایسه معنای بعید اولان موصله سلیمانیه در ترکسینک

(زاهد او دکلو ثقلت تاج و قبا ایله)

(او چق امیدین ایتز ایدی ایله اولسه)

پیتنده واقع او چق کلمه سی قریبی طیران وبعیدی جنت

(اولوق)

اولمق اوزره ایکی معنایی منضمین بر لفظ اولوب قریبک لازمی
بولان ثقلت تاج و قبا اولجه مذکور و مراد بعیدی اولان
چنندر کذلک باقینک

(منع ایلر ایمش مسئلهء عشقی مدرس)

(ای خواجه انک وار ایسه یاقلشدی قضاسی)

یتنده که قضا لفظی قریبی قاضیلق بعیدی بلا مراد فی اولان
قضا معناسنی جامع و قاضیلغک لوازمی مسئله مدرس خواجه الفاضلی

اولوب مراد معنای بعیدی اولان قضا و بلادر و درینک

❁ دیدهء خونفشانه سلطانم ❁ منت توتیبایی چکدرمه ❁

❁ دستگیر اولر کابنه کلدم ❁ خا کپا یکدن استرم سورمه ❁

قطعه سنده مذکور سورمه لفظی کوزه چکیلور سورمه

معناسنک اراده سی حالنده قریبی و مانیدن مقابلی سورمه نک

تقدیری حالنده بعیدی متضمن اولوب قریبک ملایمی اولان

توتیا اولجه مورود و مراد ایسه سورمه ک و نوعینک

(یوق بیرمز طریق محبته کرچه کیم)

(زیبا جوانلری سورز اختیار سز)

یتنده مورود اختیار قریب اوله رق مسن و شائب و بعید

اوله رق اراده معنارینی جامع و قریبک لوازمندن اولان جوان

اقدجه مذکور و مراد معنای بعید اولان اراده در و وحینک

(خفاش صفت کویکی هر شب طولاشوردم)

(سکا یراسه مرغ دل ای شمع شب آرا)

یبتی ایله

(حیات جاودانی سرینی شیخه سؤال ایتدم)

(اوغل اولمزدن اول اول دیجه انتقال ایتدم)

منظومه سی دخی ینہ توریہ امر شحہ دن معدود در بیت
 اولده لفظ توریہ یراسه در که معنای قریب معهود قوش و بعید
 یرامق مصدرینک فعل شرطیسی بیت ثانیده لفظ توریہ
 انتقالدر که معنای قریب انتقال آخرت و بعید انتقال ذهنیدر
 و بیتین مذکورینده مراد ایسه معنای بعیدلدر .

لفظ توریه دن صکره لازمک ذکر اولندیغنه مغنی الکتسابه
 ایراد اولنان (اول نوزاده شرو خساردها هنوز قونداقده
 ایکن پیچیده قاط بوار اولدی) ترکیبیده واقع قونداق
 لفظی مثالدر لفظ مذکور برچو جق قونداغی که معنای قریب
 و برده حریق قونداغی که معنای بعیدی متضمندر و مراد
 معنای بعید اولوب قریبک لازمی بولنان قاط لفظ توریہ
 اولان قونداق دن مؤخر ذکر اولمشدر . و كذلك باقینک
 (قدح فسقیه می صوحلقه رندان انک حوضی)

(سرای عشرته شاد رواندر باقیامجلس)
 بیتسده لفظ قدحی بر فسقیه به تشبیه و برد فسق و فجوره
 نسبت توریه سی واقعدر که معنای بعیدی نسبت حز بوره در
 و لازمی اولان می رندان لفظ توریہ بولنان فسقیه دن مؤخر
 ذکر اولمشدر .

مینه لفظ توریه دن اول و یا خود صکره موری عنہک یعنی
 معنای بعیدک لوازمندن بری کند و سنده مذکور اولان توریہ به
 اطلاق اولنور لفظ توریه دن اول لازمک ذکر اولدیغنه
 بیت آتی مثالدر

کوبکده ناله کم دل مشتاقدن قویر * بر نغمه در حجازده عشاقدن قویر
 (نائل قديم)

(بیت)

بیت مذکورده حجاز لفظنك معنای قریبی قطعاً حجازیه و بعیدی
موسیقیدن مقام حجازیدر و معنای بعیدك لوازمندن اولان ناله
نغمه الفاظی مقدم ذكر اولوب مقصد دخی معنای بعید
مذکور درو كذلك سید و هینك

(ای شهوار عرصه اجلال دستمه)

(برکز عنان توسنه التفاتی ویر)

(عرض ایلسون ركابكه فاصدهده می)

(مقبولك اولمز ایسه اكر زحم آتی ویر)

قطعه سنده واقع آتی ویر كله سی لفظ توریه اولوب معنای
قریبی رمی مراد فی اولان آتی ویرمك و بعیدی فرس مراد فی
اولان آتی ویرمك یعنی اعطا ایلكدر و مقصد معنای بعید
اولوب انك لوازمندن اولان شهسوار توسن ركاب رخت
كله لری اقدجه مذکوردر . لفظ توریه نك لوازمندن اول
ذكرینه دخی بیت آتی مثالدر .

(ایش ایاغه دوشدی سن شمیر ساق ایتمز میسك)

(بزمی ای ساقی ینه پر طمطراق ایتمز میسك)

لفظ توریه ایاغه كلمه سی اولوب قریبی عادتاً ایاق و بعیدی
ایاغ میدر و مراد بعیدی اولوب لازمی بولنان ساقی بزم دخی
اندنصكره مذکوردر همیشه لفظ توریه ما قبلنده و یا ما بعدنده
مذکور لفظ دیگر ایله تهیئه اولنور و یا خود توریه هر ایکی
لفظده واقع اوله رق اولفظیندن بهری اخرینی تهیئه ایدرسه
بو مثالو توریه به همیشه اطلاق اولنور . توریه ما قبلنده
مذکور بلفظ ایله تهیئه قلند یغنه حسنینك

(ارسال حیه ایلدی سنت دیو جانان)

(بیتلم زه دن فرضه محل بولدیلر اخوان)

یبتی مثالدر بوراده فرضدن تقدیر و اعتبار مراد و مقصود
در که معنای بعیددر قریبی حکم شرعی معلومدر اگر متدبجه
سنت ذکر اولمامش اولیدی ساهع حکم شرعی مذکور معناسنه
انتقال ایتمز و توریده و قوعبولمز ایدی و کذاک عزت منلانک
(قویوب قالدرمه دن ایکیده برده)

(قزان دوریلدی سوندردی اوجاغی)

یبتی دخی مثالدر بوراده اوجاقدن یکچیری اوجاغی
مراد در که معنای بعیددر قریبی معروف اوجاقددر قزان
لفظنک ما قبلما مذکوریتی اوجاغ توریه سنی تهیه ایلمشدر .
توریه مابعدنده مذکور بر لفظ ایله تهیه قلدیغنه حسنینک
(کوسترر حدینی حرمتده قصور ایلینه)

(قاضی بنت العنبی باشه چیقاردی غیری)

یبتی مثالدر بیت مذکورده حدایله حرمتدن مراد معنای
بعیدلیدر که حدایله حد شرعی تعبیر اولنان طیباق و حرمت
ایله فعلیله عقاب ترکیله ثواب اولان نهی الهی مقصوددر
معنای قریب ایسه حد ایچون ادب و تربیه و حرمت ایچون
توقیر و تعظیمدر مصرع ثانیده فرط رعایت معناسنی دال
اولان باشه چیقاردی تعبیری مندرج اولمسیدی توریه به محل
قالن ایدی و کذاک عینیک شو

اچدی او یوصهم ینه بیر اغنی * باصدی ایچ ایلده دلی اوجاغنی

(باصدی)

با صدی او زنکبسنه ایغنی ❖ دیکدی کوکل یوردینه مزر اغنی
 قطعه سیدخی مثال اوله بیلور که بیت ثانی بیت اولده مذکور ایچ ایل
 دلی او جاغی توریه لرینی همیشه ایشدر .
 لفظیندن بهری یکدی بکرینی توریه ایچون تهیئه ایتدیکنه ینه
 حسینک بیت آتسی مثالدر

❖ بونی هیئتجه هب یاران بیلور لر ❖ قران ایتمز سهیل ایله ثریا ❖
 سهیل ایله ثریادر . بو اسمده بربرینه طارغین ایکی ذات مراددر
 که معنای بعدلیردیر قریبی اسم مذکور ایله یاد اولنان یلدزلردر .
 اولکریلدزی مقابلی اولان لفظ ثریا مذکور اولسیدی
 سامع نجم معلومه دلالت ایدن سهیله انتقال ایتمز و کذا
 سهیل مذکور اولسه ثریا به فهم حاصل ایلیدمز و توریه ده
 واقع اولزایدی و کذا ❖ سکا شقتالو کر کسه بکا جانم
 قیسی ❖ مصرع مشهوری دخی مثالدر و شفتالو قیسی
 لفظلری یکدی بکرنده توریه وقوعی تهیئه ایشلردر .

توریه و ایهام حسن و قبیح اعتبار بلده ایکی به انقسام ایدر
 ذکری مستهجن اولمیان بر ماده به رمز و ایما ایتک ایهام
 حسندن معدوددر نائلی قدیمک

(دون دختررز محتسب دهرک لندن)

(خم گوشه سنه سیکمش ایکن آندی قپاغی)

یلتیله

(خا کپایه برر کاب اهداسی ناچیر ایسده)

(قیله رد قیر آتی ویریا آل بشله بر قوله)

یتنده واقع ایهام لر و نجاتینک

ای نجاتی اولانجه دیوانک ✽ کسه یه مالکانه یاز درمه
 قتی قسقا نجدر سنک شعرك ✽ اهل بیت اولمسانه یاز درمه
 قطعه سنده که اهل بیت توریه سی کبی .
 ایهام قبیح ذکر و ایرادی مستهجن اولان بر ماده یه ایما و اشارت
 ایلکدر . بهشتینک

نیجه قیلسون نمازی صوفی کیم ✽ ابدستک یرنده یلار اسر
 ودرینک و نائلی جدیدک بیتارنده مذکور
 الفاظ توریه کبی .

✽ (۸) ✽ استخدام

استخدام بر لفظک ایکی معناسی اولوب بری کنسیدله مراد
 و بری کندویه عائد ضمیر ایله مراد اولنق و یا خود اولفظک
 کندویه راجع ایکی ضمیری اولوب بریله بر معناسی و بریله اخر
 معناسی قصد و اراده قلمقدر . قدری چلیپنک اشبو

(سفره مائل اولان یولنه دانداده کرک)

(فاقه دن سالم و سیم وزره اماده کرک)

(راه عشقنه انک سالک اولان مالک اولان)

(یاغنی کسه کر کدر یاغنی زاده کرک)

قطعه سنده سفر بریو جلیق و برده او اسم ایله بنام بر محبوب
 معنارینی شامل اولوب بیت اولده یو جلیق معناسی و بیت
 ثانیده واقع انک ضمیر یله ده معنای دیگر ی مقصود در .
 و کذلک خیالینک

ایاغه دوش دیلرسن باشه چیتمق ✽ انکله باشه چیقدی جام صهبا
 (بیتنده)

یافته واقع ایاغ لفظنک مصرع اولده پای مقابلی اولان
معناسی و مصرع ثانیده ایاغ می مقصود در .

(۹) ❖ توجیه ❖

توجیه وجهین مختلفینه محتمل کلام سوق و ایرادینه دینور
یکچشم برکسه حقنده ایکی کوزلرینکده برابر اولسنی تمنی ایلیک
کی لکن او وجهینک یکدیگرینه تضاد و تباینی شرطدر مثلاً
بری مدحه دلالت ایدرسه دیکریدخی ذمی شعر اولمیدر .
مثال مسبوق کیسه هم لهنه و همده علیهنه دعایی محتملدر .
ویالکز معنینک تغایر احتمالی کافی اولمز توریه ایله توجیهک
فرقی توریه الفاظ مشترکه یه مخصوص اولوب توجیه بونک
عکسنه در و توریه لفظ واحد ایله ده اولور توجیه ایسه
الفاظ متلائمه وجودینه متوقفدر .

(۱۰) ❖ کنایه و تعریض ❖

کنایه و یا تعریض لفظ جهتی ترک ایدرک معنایی بر طرفه میله
قصیر و تخصیص ایله دیکدر علماء بیان کنایه بی تعریض ایله
قارشیدررق انلری یکدیگرندن فرق و تمیز ایدر حد تعین
ایتمدیلر و کنایه ایچون تعریضدن و تعریض ایچون کنایه دن
برچوق منظوم و منشور مثاللر کتوردیلر ایسه ده مبحث آیده
انلرک فرقی وجهت میره لری تعریف و توضیح اولنه جقدر .
کنایه حقیقت و مجاز یلنی جامع بر صف ایله حقیقته ده مجازه ده
حلی جائز اولور بر معنایه دلالت ایدن لفظه دیرلر .
کنایه اصل و ضعهده برشی ایله تکلم ایدوب غیر بی مراد ایتمک

اولدیغندن بور اده ده حقیقت ایله تکلم ایدوب مجازی مراد
اتمکدر .

و کنایه ایضاح و یا خود موصوفک حالی بیان و یا مذکور
برحاک درجه سنی عیان و یا مدح و ذم و یا اختصار و یا استزاده
صیانت و یا تعمیمه و یا الفاظ و یا صعبی سهولت و فیحی حسن
و ملاحظت ایله ادا ایچون ایراد و استعمال اولور .
مثلا ارباب صلاحه پاك دامن کوسه لره خفیف الحیه ارتکابه
اقداشجه اعانه عزله عفو سرخوشلغه نشاط و نشئه تغوط
و یا بوله قضای حاجت و یا نقص وضو موته انتقال
دیندیگی کبی .

کنایه لفظ مفرد اوزرینه ده اتیان اولنور لفظ مرکب
اوزرینه ده فقط تعریض لفظ مرکبه مختصدر هیچ بروقنده لفظ
مفرد دن اتیان اولنور تعریضده نه حقیقت و نه ده مجاز طریقیله
معنا فهم اولنه بیلوب انجق تلویح و اشارت جهتیله اکلاشیلور
که بوده لفظ مرکبه دلالته محتاجدر . الی اچیق ایاغنک
الته باق ایله کی بازاره چیمدی کیچه سنی صودن چیمقاردی
صقالنی یولدردی الی اوزن الی بیراقلی تعبیرلری کبی
بذل ایدر وارین الی اچیمقدر ❁ شوخ مشربدر اچیق صاحیمقدر

(حسنی)

❁ قیلدک هیچ ایاق التنه نگاه ❁ بنی فرادیه می صاندک ایواه ❁
❁ بزى اوردکی ینه دیواره ❁ چیمدی ایله کمز بازاره ❁

(فاضل)

(اولوب)

(اولوب یمده بکتاشیان شیر کیر)

(چیقاردی کیچه سین صودن هر دلیر)

(نجسه عطائی)

اقبیق دیر لر انک کهنه سنه ❖ فخر ایدر تازه سی بلم نه سنه
 بعض کسه اریوب کنج بو اور ❖ خانه سنده صناسین کنج بو اور
 عیدر عرضی اولان انسانه ❖ صقالین یولدوره براوغلان
 (وهی سنبلزاده)

(الی اوزوندر عقلی قیصه در ترغه خصائلدر)

(وجودی زبده افراط و تفریط اساتدر)

(حسنی)

(الی بیراقلی قاسم پاشا لیدر ار زلدر)

(کبر اخانه لرندن هله مستنقلدر)

(حسنی)

تاج و دستار ایله تفاخر ایدن ❖ باشنی آجه مزکلی کورینور
 (نفعی - سهام قضا)

تعریض وضع حقیقی و یا مجازی طریقیه اولیه رق
 مفهوم جهتیه برشی اوزرینه دلالت ایدن لفظه دیر لر مثلا
 برشی استیموبده فقط (هوالده صوغودی ارقه مده چبلاق)
 دیه رک بر کورک و یا کییه جک طلبنه تعریض ایتک کبی که
 بو الفاظ نه حقیقتا ونه ده مجازا طلب مقابله سنه موضوعدر
 انحق بطریق المفهوم طلبه دلالت ایدر . و تعریض کنایه دن
 اخفادر چونکه کنایه نك دلالتی من جهة المجاز وضع لفظیدر

و تعريضك دلالتی من جهة المفهومدر اويله وضع حقیقی ايله
 و یا مجاز طریقیه دکلدرد . و تعریضده تلویح و اشارت ايله
 معنا اکلاشلدیغیچون لفظ مفرد مستقلا دلالت ایلده میوب
 دلالتده لفظ مرکبه محتاج اولور و بونک ایچون کنایه مفرد
 و مرکب و تعریض یا لکنز مرکب الفاظده بولنور .

و تعریض کړك مقصوده و کړك غیر مقصوده دلالتی محتمل
 بولنان کلامک ذکر اولنمندن عبارت اولوب انجق متیکلمک
 احوالی او کلامک مقصوده حملنی تأکید ایدر .

کنایه مثالی (واقعه دن چندروز مرورنده قیودان سید
 علی پاشایه بر محرمی و بطانۀ اموری « دولتلو انکلیز لړك
 بر قاج سفینه ايله مدافعه سنی در عهده ایلمش ایندیکنز مکر صوکی
 وزارتله قیودانلق اختلاس سنه چیقیدی دیوناس ییننده ضرب
 مقال اولمقده در » دیدکده مشارالیه یمین مؤکد ایدوب حقیقت
 حال اول منوال اوزره ایدی لیکن تجهیر سفاین تکمیل
 اولوب هجوم ایچون فک لنگره مبادرتم هنکامنده * کیلر مزك
 پلامارلینی یکی قپویه بند ایلدیلمر * نه بیالم تحریک سفینه یه
 اقتدار مز قالمدی دیدی) (تاریخ عاصم)

تعریض مثالی (اتابک عباسیه دن بری منلا مجد الدینه یقاسنده
 کلمۀ طیبۀ (لا اله الا الله) یازیلو بر جبه احسان ایدر لیکن مرور
 روزکار و عبور لیل و نهار ايله جامعه مذکور ییپرانمش و استعماله
 صلاحیتدن قالمش ایمش احباسندن بعضیلری نه عجیب
 بوجبه نک یقاسنده (لا اله الا الله) یازیلوده (محمد رسول الله)
 یازیلو دکل دیرلر منلا مجد الدین دخی جبه نک کهنه لیکنسه
 (تعریض)

تعريض ايچون * بوجامه (محمد رسول اه) زمانندن مقدم
ديكلمشدر * جوانبى ويرر

مثال ديكر (بركون سلطان مراد اول شكارده كزرايكن
او كنه بر بلوك درويش چيقار و پادشاه مشار اليه خطابا
بزسكا بو قدر مملكت آيويردك وبلكك وسلطنت ويردك بز
دعاجيلرز نه اولور ايچندن محصولدار كويك برينى بزه احسان
ايتسه كز ييوب ايچوب عمرمزي خوش كچورسك ديرلر
انلره جوا با بهى درويش لر نه عجب احمق ايتمشكر اولقدر
مملكتى بكا ويرد يك كز وقتده ايچندن مناسب اولانى كندو كز
ايچون اليقويلى ايديكز دير

مثال (وزرادن برى بر منلا ايله دائما كوريشورمش
بركون اثنائى طعامده بقلو اكلور منلا عن اصل يورك ايمش
اندى كنيه اولمق اوزره وزير مشار اليه منلانك او كنده كه
بقلوانك اوزرينه بر قاشيق يو غورت دو كر اولدخى يو غورتى
مدح ايدرك بقلوانك بالنك از لغنه اشارت اولمق اوزره سلطانم
يو غورتى زهيه قويسك لذت كتورمز دير

مثال ديكر (قدامى شعرادن ولى الدين زاده احمد پاشا
بروسه ده والى ايكن صاتون المق ايچون بر قاچ كوله كتوردر
وايچلرندن برينى بكتور كى اولور اون عصر ك بنده كويانندن
برازر قاسم دينلان كسه دخى او اراتق اوراده بولنور ولى
الدين زاده اكا خطابا برازر قاسم شو كوله به بر باقده صاتون
آلهم دير اوده افندهمك خدمتنه لايق بر مستعد شينه بكر زيور

السه كز اصابت بيورسكز دير انك اوزرينه ولي الدين زاده
واقعا اويله فقط برعبي وار ككولديكي وقت ديشلري
زياده اچيليور ديمسيله برارز قاسم جوايا (افندم بونده ترده
محل يوقدر آليكن سزك قپوده كوله جك دكل آ * دير چونكه
ولي الدين زاده احمد پاشا دأره سي اتباعنه عدم التفاتله وصلابت
ووقار ايله زمانده معروف وموصوف ايمش)

والحاصل كلامده غير مذكور اولان بر موصوفي مسوق عرضيت
اولور ايسه اكا تعريض دينور مثلا كلامي بر عرضه يعنى
برجانبه اماله ايدر حالبو كه مرادى اول جانب اولميوب جانب
اخردر و برشى عرض اولنور كه مقصود اولميوب شى ديكر در
امثله مسرورده ده اولديغى كئي

واكر غير مقصود اولان كلام ايله مقصود اولان كلام بيننده
يعنى لازم ايله ملزوم اراننده وسائط چوق اولور سه اكا
تلويح دينور كه تلويح غيريه اوزاقدن اشارت ايله ديمكدر
جبي دليك دائما قزاني قينار باجاسى توتر دينديكي كبي
مثلا دائما باجاسى توتر دن معنای مقصوده كه ممدوحك
كثرت ضيافتى ومهمانوازغيدر دلالتده برچوق وسائط واردر
زيرا باجانك دائما نوتمسى دو مانك بلا انقطاع اوجاقدن
چيقيمسى ديمك اولوب بوندن ذهن ككثرت احتراق خطبه
انتقال ايدر ككثرت احتراق خطبدن ككثرت طبايخه وكثرت
طبايخدن ككثرت خوارندكان طعامه وككثرت خوارندكان
طعامدن ككثرت مهمانه وككثرت مهماندى مقصوده كه
ممدوحك مكرم وصاحب انعام اولديغنه انتقال ايدر

واكر

واکر مقصود اولان کلام ایله غیر مقصود اولان کلامک
 بیننده وسائط ملازمه قلیل اولور و خفا بولنورسته اکا
 رمز دینور زیرا رمز علی طریق خلفا قریبه اشارت
 دیکدر بوی اوزوندر یعی قفالو بوی قیصه در صیرتی
 یاقیندر دینلدیکی کبیکه اوزون بویلولق و یایعی
 قفالولق ارباب فراست نزدنده حقاقت و بلاهته و قیصه بویلولق
 فتنه و عیارلغه دلالت ایدر و کذا صیرتی یاقینلق ارقه سنده
 البسه نک وجودینه و اوده ثروت و غنا صاحبی اولدیغنه
 دلالت ایلرکه معنای مقصود اولان ثروت و یسار ایله بیننده
 برواسطه وار در و انتقالات مذکوره نک جمله سنده ده نوعا
 خفا بولنور و اکر وسائط قلیل اولوب ملازمته خفا اولمزه
 اکا ایما و اشارت دینور .

(در اجلا نه اول خاندانک بونجه ییلاردر)

(کرم القای رحل و بار ایدوب قالدی مکان طوتدی)

(حسنی)

نظمینده واقع اولدیغی کبیکه معنای مقصود اثبات کرمدر
 و کرچه واسطه وار ایسه ده انتقال ایچون خفا یوقدر کرمک
 مکان طوتوسی اول خاندان ممدو حک نزدنده دائمیت و موجودیتنه
 و موجودیتی خاندان مذکوره ملازمته دلالت و انتقال حاصل ایدز

(۱۱) * تجرید *

تجرید زی صفت اولان بر امر دن ینه او صفتده امر مزبور
 مماثل بوانان امر اخری انتزاع ایتمکه دیرلز بوده او صفتک
 امر مذبورده کمالی مبالغه ایچون ایراد اولنورکه کآن او صفت

ایله اتصافدن موصوف اخرك امر مذکور دن صفت مزبوره
 سببيله انتزاعی صحت درجه سنه بالغ اوله .

تجريد ایکی قسمدر بری غیر خطابی و دیگری خطابی .
 تجريد غیر خطابی . فاضلك

(یوزیمه کولدی فلک خنده سنه الداندم)

(آه اول خنده بکا اوزره بکادر شمدی)

(خانه و دبدبه و وطننه و خدایمی)

(اشته فاضلده کبار عظمادر شمدی)

قصیده سنده و ترجمه تمنا قده قالیسونک تمناقه خطابا (بعدازین
 وطنکی کور شه چک و محبتیه سرکردان اولدیغک قزک

بغرینی دلدیگمی کوره چکسک فرار ایدرسک سفینهک غرق
 اولوبینه شو ساحله اتیه جق وجودکی قارتال قوشاری بیه چک

و قالیسو سوینه سوینه سیرایلیه چکدر) عباره سنده اولدیغی
 کبی تجريد خطابی غیره خطاب ایدوب نفسنی مراد ایتکه

دیر لر که بونده ایکی فائده حاصلدر .

برنجیسی بر کلامک ظاهری غیره و باطنی نفسه خطاب
 اولدیغی تقدیرده انده توسع حاصل اولور .

ایکنجیسی مدح و یا ذم و یا سائر وصف اجرا اولنه جنجی حالده
 غیره کسنه مخاطب عد ایدیلور سه نفسی اوزرینه اوصاف

مزبوره تمکن ایدر .

تجريد خطاییده ایکی قسمدر بری محض و دیگری تجريد غیر محضدر
 تجريد محض شیریه خطاب ایدوب نفسنی مراد ایتکه دیر لر

مثال

(ندر)

- (ندر بو مرتبه ای خامکاره غفلت)
 (بودنخراشی ناپخته فکر فتنه فزود)
 (کیدر بو خست طبعی نه حاصل ایتدی سکا)
 (هوا یرستی اقبال فانی مطرود)
 (فریب خورد سراب امید اولوب ایته)
 (غباردر که ارباب جاهی ناصیه سود)
 (امانی دلی اول بار کهدن ایله طلب)
 (که عرش اعظم ایدر اندن اکتساب سعود)
 (ثابت)

هر نقدر مثال مزبورده غیره خطاب ایدیلور کبی کورینور
 ایسه ده ناظم دشار الیه نفسی مراد ایتشدر
 ایکنجیسی تجرید غیر محضدر که بوده نفسکه و کوکنه خطاب
 ایتک و کیندو کیندو ایله مخاطبه ایدشمکدر
 مثال

- (ای دل سن اودلداره لایقیمی دکلسک یا)
 (دعوا ی محبتده صادقی دکلسک یا)
 (عذرك ندر عذرايه وامقیمی دکلسک یا)
 (بوغم نه کزر سنده عاشقیمی دکلسک یا)
 (عاشقده کدر نیلر غم خلق جهانکدر)
 (قویمه قدحی الدن سوز پیر مغانکدر)
 (غالب دده) مثال دیگر

- (خاکپاینه روان اول یوری حالم عرض ایت)
 (ای دل زار ایدهم اشکله همراه سنی)
 (خواجه نشأت)

(۱۲) ❖ التفات ❖

التفات کلامده بر ضیغه دن یعنی اسلوبدن صیغه دیگره
یعنی اسلوب اخره انتقال ایتمکه دیر لر
و تجرید لفظک بعض معنایینی حذف ایله بعضیسنی اراده
ایتمکدر که بوده لفظک مفهومه تعلق ایدر و التفات لفظک
تعلق اولیه برق بر نقل معنویدن عبارت اولدیغی جهتله یینلرنده
عموم و خصوص واردر و تجریده شرط منتقل ایهده که
ضمیرک نفس الامرده منتقل عنیهه عأندییدر .

و تجرید کناییده جامع اولورسه ده التفات اولامز زیرا التفات
معنیسک اتحادینی و تجرید مغایرتنی اقتضا ایدر و همده تجرید
لفظک مفهومه متعلقدر التفات ایسه لفظک تعلق اولمقسزین
من جهة المعنی بر اسلوبدن اخره انتقال کلامدن
عبارتدر .

التفاتده اوچ قسمدر قسم اول غایبدن خطابیه و خطابدن غایبه
رجوعدر غایبدن خطابیه رجوع و هر نصل اولورسه اولسون
بر اسلوبدن اسلوب دیگره انتقال کلامده تفنن حاصل ایتمک
و سامعینی تنشیط و ایقاظ ایتمک ایچون استعمال اولنور .

غایبدن خطابیه رجوعه مثال (افریش بنی ادم و تأسیس
حکومت حکمت توأمکدنبرو کمال خلوص بال ایله دوشوناش
و انوار شفقت و تبعه پروری ایله تنویر ایداش و پادشاهک
حافظ حقوق و انادن بیاددن زیاده شفیق اولدیغنی عالمه اعلان
ایدرک قلوب عامهینی تسریر ایش بر نطق و ارایسه اشته
(بوکونسکی)

بوکونکی کونده پادشاه آل عثمان وشهنشاه خدایکان
 (عبدالعزیز خان) افندعزیز شورای دولت منبر مکرمدن
 وکلا و امرای دولته وبالواسطه بروطن معززک اولادی
 بولانن او توزبش ملیون اهلای عثمانیه ایراد و خطاب ایلدیکی
 نطق همایوندر . بونی پیرایه صحیفه مفخرت ایلدیگیمزدن
 طولایی پک بختیارز (چوق یشا پادشاهمز) نطق همایونکزک
 هر بزحرفی ایچون او توزبش ملیون عثمانیلر کمال خلوص ایله
 متوجه بارگاه متعال اوله رق و سرور سرشکی اساله قیله رق
 تزیاید عمر وشوکتک ادعیه سنی اطاره ایلر . یانصل عثمانلر اولان
 و عثمانلوق شاننی بیلان برسرور و عبدالعزیزک طول عمری
 وسعادت وشوکتی دعایچون سر بزمین سجود رب غفور
 اولسونکه بونجه غوائل مکدره ونجه نیجه حادثات کونیه
 سببیه شوکت عثمانیه عارض اولان غبارسکته ناری سیلوب
 و پرده نقیصه آورده بی قالدیروب عروس کلچهره شان عثمانی بی
 میدان بریزه کتورمک ایچون تشمیر ساق سعی وهمت ایدر .
 همتک موفور سعیک مشکور اوله پادشاهمز) (ترقی)

مثال دیگر

- (طریدرکھی ناموس اکبر اولسه دخی)
- (اولوز دریچه دهلیز قریدن مردود)
- (تثبث ایتسه اکر دامن شفاخته)
- (حریم رحمته مدخل بولوردی دیو کنود)

(بنسند پایه معظم سریر لولا کا)

(ایا کزیده مخلوق وزبده مولود)

(مدا مکاره سهو وخطایه ذاتکدر)

(کفیل لطف وضمین کرم دم موعود)

(ثابت)

مخاطبدن غائبه رجوعه مثال (توفیق باری مروج

کارک اوله پادشاهمن نه بختیار اول امرایه که بویله بر پادشاهه

خدمت ایده نه شرفلو اول اهالی به که بویله بر متبوعه تبعیت

ایلیه) مثال دیگر (ترقی)

(مرحبای حضرت صاحبقران معنوی)

(ناظم منظومه سلاک لائل مثنوی)

(مثنوی اما که هر یتیمی جهان معرفت)

(زره سیمه افتابنک برابر پرتوی)

(نفی)

قسم ثانی فعل مستقبلدن ویافعل ماضیدن فعل امره رجوعدر

بوده کذلک کلامده توسع ایرادی ایچون استعمال اولنور

فعل مستقبلدن فعل امره رجوعه مثال (بن وحدانیت

الهییه به شهادت ایدرموسزده شاهد اولیکز که جناب حقه اسناد

شرك ایدنلردن دکلم) (سیرنادری)

فعل ماضیدن فعل امره رجوعه مثال (خلیفه هصر

بکا عدل و انصاف ایله امر ایتدی افعال وحر کاتکزی رضای

ربانی به توفیق ایدیکز) (سیرنادری)

اشبو ایکی مثالده دخی فعل امر لر تقدیر اولندقلرنده بری

(مستقبل)

مستقبل و پری ماضی معنای بینی بیلوب فقط توسع حصولی
 و تعظیم و تفخیم قصدی ایچون صیغه امره عدول اولمشلر در .
 قسم ثالث مستقبل ایله فعل ماضیدن و یا ماضی ایله مستقبلدن
 اخبار در مستقبل ایله فعل ماضیدن اخبار اولدیغنه
 و حکایه حال قیندیغنه مثال (منور پهلو انان پر خاش
 شناسانی اعجاب ایدر صفت و صورتده قلیج و قلقان النده
 میدان حربه کیروب تسویه صفوف و اعمال سنان و سیوف
 قومانده سنی ویره رک یوریمکله حکمدار اختیار کیروده و بندها
 ایلروده وراسیجه کیدوب قیون سوریسنه کیرمش و چوبانلری
 قاچیرمش لاینتقطع قان دو کرو دو کدیکی قانک ایچنده یوزر
 شیر زیان کبی صالدردیغندن)

مثال مزبورده اعجاب ایدر تعبیر اولمش ایسه ده حکایه حال
 ایدو کندن اعجاب ایتدی مقامنده اتیان اولمشدر .

(ترجمه تلاق - یوسف کامل پاشا)

مثال دیگر (النده بر ساز الوب نهمه سازان و موسیقی پردازانی
 شاشیرر و استماع ایدنلرک رشک شوق و سرورینی مجراسندن
 طاشیرر صنعتلر اجرا و ایجاد)

(ترجمه تلاق - یوسف کامل پاشا)

ماضی ایله فعل مستقبلدن اخبار اولندیغنه

مثال (الهی بو محبتنامه نامی و بوفوز ند بلاند کرامی که
 زاده طبع فسونساز و نتیجه درک سخن پرواز مدر امتعه عجز و نیاز
 و بدرقه سوزو کداز پرله عزیمت غربت ایتدی و جواهر معنی یوروب
 اقمشه تحسین المغه فضای عالمه شمل تجارت یوروتدی نته کیم

توفیق عنایت همراه ایدوب مضیق عدمدن نزهتگاه وجوده
کتوردک تأییده مرحمت معاونت ایدوب وادی غیبتدن بادی
شوده یوردک نه دیاره کیتسه ونه ولایته یتسه مقدم شریفن
مبارک و میون و مطلع لطیفن خجسته و همایون ایدوسین)
(فضولی)

مثال مزبورده ایتدی و یوروتدی تعبیر ایدلمش و فعل ماضی
صیغه سی کتورلمش ایسه ده ایدرسه و یوررسه دیک اوله رق
معنای استقبال مراد قلمشدر .

❁ (۱۳) ❁ توکید ضمیرین ❁

توکید ضمیرین مبالغه مقامنده ایراد اولور ضمیریندن برینک
دیگریله توکیددی معنای مقصود معلوم و نفسده ثابت
و مقرر اولدیغی تقدیرده جائز و اگر معنای مزبور غیر معلوم
اولوبده شک واقع اولورسه دلالتنده تقرر و ثبوت حاصل
اولوق ایچون واجبدر یکدیگرینی توکید ایده جک ضمیرینکده
یا بری متصل و دیگری منفصل و یا خود ایکیسیده منفصل
اولور منفصلک متصل ایله توکید اولدیغنه مثال (ای محمد
سن استرسک که گوشه دامن لطفک ستره معایب عصات
امت ایلیه سین) (شهادتنامه ویسی)

و كذلك طالعک سنک و یا سنک طالعک پک کوزلدر دینلدیکی
وقتده سن ضمیر خطابیله (طالعک) لطفنک نهایتنده
واقع کاف خطاب کبی منفصلک منفصل ایله توکید اولدیغی
اشنای مخاطبه و مکالمده سن سن و یا سز سز ضمیرینک
ایراد و اتیان اولدیغی کبی

(سنده در مخزن اسرار هویت سنده)

(سنده در رابطه رشته وحدت سنده)

(غباری)

اشته بو مثللو یکدیگری مؤکد ضمیر ینک مقام مناسبنده ایراد
و استعمالی صنایع معنویه دن و اذاب وارکان بلاغندن
معدوددر .

(۱۴) ❖ تفسیر بعد الابهام ❖

تفسیر بعد الابهام متکلمک ابتدای کلامده بر معنایی ایرادیدر که
صکره کشف و ایضاح اولندقدده یا لکنز انی بتلاکله فهم غیر
مستقل اولان فهم مستقله دلالت حاصل ایلسون و اثنای
کلامده سمعه اولامر مبهم تطرق ایدوبده صکره ابهام
دفع و ازاله قننورسه طبیعتیه امر مزبور ایچون تفخیم
و اعظام حاصل اولور .

مثال (ای آفتاب شکوهدن محروم و ظلمت ایچنده معنوم
اولان شرق ملتیری یوم دتین جلوس همایوندنبرو کوردیکیز
نعم متنوعه دن فضله اوله رق مرژده سزه مرژده ینه بر بیوک
سعادت ییلدیزی طوغیور فاصله برین و حاکمه بحرین اولان
بلده قسطنطنیه ده جالس تحت حکمرانی اولان پادشاه شوکت
اکتناه وسائل ترقی و تمدنی استحصال ایدیور طریقیلر اچیور
تیور یوللر یا بیور حائر مقام خلافت و حافظ امم و دولت اولان
سلطان زمان عبد العزیز خان تغیرات عصریه دنظولایی
دولاب خیل و دسایس ایچنه کیرمش اولان عدالتی عصرنده
میسانه چیقاریور احکام قانونیه بی احتیاجات عصریه به توفیق
ایتمک قاعده حکمت افاده سنی نشر ایدیور) (ترقی)

✽ (۱۵) ✽ ایجاز

معانی مستحضره بی ادا ایچون ایراد اولنسان انفاظ مقابلی مقابله واتی و کافی اولورسه اکا مساوات تعبیر اولنوب بونک مادوننده اوله رق معانی متعددده بی حاوی الفاظ ایراد اولنور و یا خود بالا ایجاب طی و حذف طریقنه کیدیلورسه اکا ایجاز و معنای مقصودی ایضاح و یا خود بعض اوصاف ایله توصیف و تشریح داعیه لرنده بولنورسه اکاده اطناب دینلور .

ایجاز زوائد الفاظک حذف دیمکدر که تضویک ضدیدر زیرا تطویل الفاظک معانی اوزرینه بلا فائده دلالتنی زیاده نشدر مکدر شوشر طله که الفاظدن برشی حذف اولنده یغنی وقتده ینه او معانی یه دلالت ممکن اوله مکاتبات و اشعارده ایجاز و خطبه و نطق و قحنا مه و فرمان و اعلاناتده اطناب مستحسندر .

وهر نقدر ایجاز اختصار معناسنی مفید ایهده ینه بیلنرنده عموم و خصوص وارددر . زیرا اختصار کلامده حذف وقوعنه دینور حالبو که بر کلامده حذف اولسه ده یا لکن قصر بیه بولسه ینه ایجاز تعبیر اولنور و الحاصل ایجاز لفظک معانی متعددده بی احتیواسدن عبارتدر .

ایجازده ایکی قسمدر بری ایجاز باخذ قدر که محذوف اوزرینه فحوا ی کلامک دلالتی ایچون مفرد و جمله حذف اولنور بوده انجق لفظ اوزره معنائک زیاده لکیله اولور قسم اخر که اندن برشی حذف اولنور اوده ایکی نوعدر (بری لفظک)

برى لفظك معنائه مساو ايدر كه اكا تقدير دير لو و ديكرى معنائك
 فظ او زرينه زياده لكيدر كه قصر دير لر .
 قسم اولكه ايجاز بال حذف بونده محل محذوفى استخراج اچون
 اولقدر كافت اقتضا اتمز فقط قسم ثانى اچون تنبه و استطلاعده
 عسرت وارد در .

طباب كلامده مبالغه قصدى اچون كتور يلان ضروب
 ا كيددن عبارتدر يعنى لفظة معنئا اوزرينه زياده لكيدر
 ايجاز بال حذف ايجاز بال حذفه ترك ذكر ذكر دن افصاحدر
 افاده مخنده صمت و سكوت صورت افاده بي زياده قيلمقدر
 بو حالده سن سويلديكى سويلمش بولور و او كلامى بيان
 يتديكك حالده دهابن كور رسك وحتى او محذوف نه وقت
 ظهار اولنسه حسن و طلاوتى كيدر بو محذوف بعضا
 بالاعراب اولور لسان عربيده متداول (اهلا و سهلا)
 كى چونكه بونلر منصوب اوله رق ذكر اولنه كلدكلرندن
 بسته بر ناصبرى اوله جق كه اوده محذوف ديمكدر و برده
 معنائك تماميته نظر اظاهر اولور مثلا (فلان آدم يار ايدر)
 دينور كه ايش ياپار ايدر ديمكدر بوراده ايش محذوفدر فقط
 معنائك لزوم تماميتى او حذفى اظهار ايدر .

ايجاز بال حذفده ايكي قسمدر برى جمله لرك حذفى و اخرى
 فردداتك حذفدر جمله لرك حذفده كذلك ايكي نوعدر برى
 جمله مفيده نك حذفى و ديكرى غير مفيده نك حذفدر .

حذف جمله درت ضرب اوزرينه در ضرب اول سؤال مقدرك
 حذفدر كه استيناف تسميه اولنور بوده ايكي وجه اوزره كلور .

وجه اول اسما و صفاتك اعاده سیدر اوده بعض کره لاقردیسی

کچن کسه نك اسمك اعاده سیله اولور .

(حسین عوننی پاشا سر عسکر اولمش حسین عوننی پاشا

طوغروسی سر عسکر لکه شایاندر) کبی

بعض کرده صفتك اعاده سیله اولور (فلان افندی ترفیع رتبه

ایتمش سزك اسکی قفادار) کبی بو صفتك اعاده سیله کتور یلان

حذف اسم اعاده سیله کتور یلان دن ده ابلقدر .

وجه ثانی اسما و صفات اعاده ایله کسزین کلامده واقع

اولان استینافدر مثلا بر آدم دیگر ینک یادیغنی ایشك قبح

و کراهنی مخاطبنه حکایه ایدر ایکن (فلان آمده ده بو کوتواکی

ایتمک دوشر میدی) دیدیکی وقتده مخاطبیده اکا مقابله

اوله رق (بیلسه ایدی دیدیکی کبی)

ضرب ثانی مسببی حذف ایلوب سببیه و یا حود سببی حذف

ایلوب مسببیه اکتفا ایتمکدر سبب ایله اکتفایه مثلا بر حاکم

ایکی مدعی بی محاکمه اثناسنده برینه (سن بوکا ایکی لیره

جزای نقدی ویره جکسک) دیسه او مدعی علیه ده مدعینک

حاکمه بر مناسبت و قرابتی اولدیغنی بیلهرک جوابا (اقر باکز

اولدیغندمی) دیسه یعنی اقر باسی اولدیغنی حکمه سبب عد

ایسه بو ذکر سبب و حذف مسبب دیمک اولور سببی حذف

ایلوب مسبب ایله اکتفا اولندیغنه بر ینک دیگرینه خطابا

(قیماغی ین مانده بی یاننده طاشور) دیدیکی کبیکه یمک

مسببدر سبب یمکی اراده در یعنی قیماق یمکی مراد ایدن دیمکدر .

ضرب ثالث تفسیر ایچون اضمار در بوده اخرده کله جک

(شیئی)

شبی صدر کلامدن حذف ایتکدر که بو حالده اخر اوله دلیل
 اولور (ایچکزدن محاربات سا لفهده عرض سینئه بسالت
 ایدنلر قیاس اولنه مزلر انلرک صکره که مجاهدینسدن قدر
 ودرجه لری البته عظیمدر) (سیرنادری)

ضرب رابع سبب و مسبب و اضمار علی شریطه التفسیر
 و استیناف اولمقسزین جل مفیده و غیر مفیده نک حذفیدر
 (فلان قبیله شیخی عصیان ایتدی و صکره خطاسنی فرق
 واردانک ایدرک دخالت ایلدی) دینلیدیکی کی بوراده محذوف
 اولان (قالمدی کلدی) جمله لریدر یاخود (اه بیوکدر) ویا
 (فلان آدم کوزلدر) یاخود (کریم الخلقدر) دینلیدیکی کیمکه
 مراد هر کسلردن بیوک یاخود هر کوزلردن کوزل و غیره
 کریم الخلق بولنلردن کریم دیمکدر .

قسم ثانی مفرداتک حذفیدر مفرداتک حذفیده وجوه متعدده
 اوزره اولور .

برنجیسی فاعلک حذفیدر یعنی فعلک ذکر یله فاعله دلالتده
 اکتمفا ایتکدر مثلا کیدش وار یاخود کیدش اوله جق دینلیدیکی
 وقتده او کیده جکک کیم اولدیغنی تصریحه یعنی کیدش
 فعلنک فاعلانی ذکره ارتق حاجت اولمیوب ذات عالی ملوکانه نک
 بریری تشریف بیوراجنی آکلاشیلور و عزت ملانک
 (بو تکدیره البت مجازات اولور)

(صوچک یوق دیورلر مکافات اولور)

دیرم بعض کره اولور نادرا ❖ دخی اسکیمز وارسهده ظاهره
 منظومه سنده اولور فعلنک فاعلی بولنان صوچ و کذلک ابن کلامک

از مدته چوق ایتش ایدی * سایه سی اولمش ایدی عالمگیر
شمس عصر ایدی عصرده شمسك * ظلی ممدود اولور زمانی قصیر
قطعه سنده ایتش ایدی فعلنك فاعلی بولنان سلطنت لفظ لرینك
محدوفیتی دخی بو قبیلدندر .

ایکنجیسی فعلنك حذفدر فعلنك حذفده ایکی درلو اولور
بری مفعولك دلالتی ایله ظاهر اولور مثلاً (کاه نعلنه کاه
میخنه نیسه بجردی) دینلدیکی کبیکه نعلنه و میخنه مفعول لرینك
دلالتیله فعل محدوف ظاهر اولور یعنی کاه نعلنه کاه میخنه
اورراق بجردی دیمك اولور . بریده ملایمت کلامه نظراً
فعل ظاهر اولور (صبر ایله قوروق حلوا اولور دود پیراغی
اطلس) ضرب مثلنده اولدیغی کبیکه دود پیراغی اطلسه
لازمکلان (اولور) فعلی حذف اولمش و بو محدوفیتی سیاق
وملایمت کلام ظاهر ایتشدر و کذلک و بسینك
(تحت الثرایه ایرمسیدی بیخ نخل کفر)

(فوق السماء دوحه بی رونق ضلال)
یتنده دوحه نك متعلق بولنان دیگر ایرمشیدی فعلی و
(اتش بهاسنه) ضرب مثلنده صاتیلیور فعلی محدوفدر .
اوچنجیسی مفعول بهك حذفدر (فلان یاپر ایدر بوزار
چیرز) کبی .

دردنجیسی مضاف و مضاف الیهك حذفدر . مضافك
حذفی عزت علی پاشانك

* سیف بداه اولوب اشکار * کچدی قلیچدن فتن روزکار *
(مِصِرَعْنَدَه)

مصر عنده اهل لفظنك و كذلك آهينك
 كيمي و صاف زلف و كيمي خال ❖ كيمي شاعر و كيمي رومال
 منظومه سنده حاله مقارنتي اقتضا ايدن و صافك محذوفيتي
 و مضاف اليهك حذفى بيه عزت ملانك .

اهالى نوازنده ميهمان ❖ كلوب خدمت ايتدى پيرو جوان
 بيتنده اهالىنك مضاف اليه بولنان بلدهنك محذوفيتي كبي .
 بشجيسى موصوف و ياصفتك حذفدر حذف موصوفه
 آلى يا خود قيرى يا خود مرجانى كتور دنيلديكى كبي ال و يا قير
 و يا مرجان رنگ اولان آتى كتور ديمكدر .

(نيجه مرجان اوسى بى جلوه و چاپكر و كيم)

(اكا كلكون سرشك اولور اولور سه هميا)

(نفعى)

و كذلك اى ظريف اى عاقل اى مؤمن تعبير لرنده كه
 رجلارك محذوفيتي كبي و كذلك ناينك .

(مؤمنك اولدى چومعراجى نماز)

(ديده كى ايله بومعراج ايله باز)

(بى ادب اولغله اولدى حسود)

(در كه رحمت حقندن مردود)

بينلرنده مؤمن رجل مؤمن و حسود مرد حسود ديمكدر

صفتك حذفى بن ادم اولادى يم دنيلديكى كبي كه چاپل اقدر

اولان ادمك اولادى يم ديمكدر و او جليل القدر تعبيرى متضمن

اولان افاده محذوفدر .

التجینسی شرطی ویا جوانبی حذفدر شرطی حذف (هله
 سن بولندک علیم الله حریفار بیتدی) دیندیکی کبی که اگر
 بولنش اولسه ایدک دیمکدر جواب شرطی حذف (واقعا
 پاره اولسه ایدی) دیوب ختم کلام ایلک کبیکه یعنی اولسه
 بنده اویله یاپار ایدم دیمکدر .

ایجازک قسم تانیسی کندوسندن برشی حذف اولتمیاند
 بوده ایکی نوعدر . بری افضلی معناسنه مساوی اولان کلمه لر در
 که انلره تقدیر دینور انمالاعمال بالنیات اتمک چیکم نتیجه یودلز
 ایلچی یه زوال اولمز مثالرینک متضمن اولدیغی معانی کبی .
 دیگر لفظنک اوزرینه معناسی زیاده بولنان کلمه لر در که بوقاده
 ایجاز بالقصر دینور اوی کون دوستی دوه سی حاجی
 کورک استدیگی برکوز یاخویندن یا صویندن ضروب امثالنده
 اولدیغی کبیکه بونلر لفظا دلالت ایتدکاری معانیدن زیاده سنی
 متضمن اولور .

(۱۶) * اطناب *

اطناب لفأدة معنا اوزرینه لفظ زیاده قیغنه دیر لر اطناب
 بعض کره کلامدن جمله واحده دم بوانور بعض کرده جل
 متعدده ده بولنور فقط جل متعدده ده بولنشی ایراد کلامده
 اتساغ بحالی مؤدی اولدیغی ایچون ده ابلغ عد اولنور .
 واطناب متعارف اولان عباره کثیره ایله مقصد و مراحی ادا
 قیلقدر و لفظده اولدیغی کبی معناده دخی اطناب بولنور .
 کلامدن جمله واحده ده بولنان اطناب حقیقیده اولور مجازده .
 (مثلا)

مثلاً کوزمه کوردم الله طوتم دیندیکی کبیکه ظاهر حاده
بوکا حاجت یوق کبی کورینورچونکه کورمک انجق کوز ایله
و طوتمق دخی کذلک ال ایله اولور حالبوکه تعبیر مذکوردن
مطلب او ایشک وقوعی اعظام و تأکید و معنای مقصودی
زیاده تصور بدر

(کندی الله یاره کسوب و یردیکیم قلم)

(فتوای خون ناحقیمی یازدی ابتدا)

(سلطان سلیم الهامی)

جمله له مختص اولان قسم ثانیله درت ضربی شاملدر
برنجیسی برشی ذکر ایدوب انی متداخل معانی کتورمکدر فقط
هر بر معناده اولان خصیصه معنی آخرده بولنامه ق شرطیله نفعینک
(هادی وادی دین بدرقه راه یقین)

(پیر و مجتهدین حضرت شیخ الاسلام)

یتنده اولدیغی کبیکه یت مذکورده مدوحی بولان ذاتی بر برینه
متقارب بولان هادی و بدرقه و صفلیله توصیف ایتش ایسه ده
ایراد ایتدیکی صفات آخر ایله انلری تکریر حکمندن جیقارمشدر
ایکنجیسی نفی و اثبات صورتیدر اوده برشی نفی طریقیله
و صکره اثبات طریقیله یا خود اولا اثبات و ثانیاً نفی طریقیله ذکر
ایتمکدر فقط بولرک ایکی سنک برنده آخرده اولمیان زیاده لیک
بولنمسی شرطدر (حکومت سنیه و عدنده خلف ایتمز لکن
اکثر اهالی بیلزلر بیلور لر معیشت ذاتبه لرینه عائد خصوصاتی
بوقسه لدنیات اموردن غافلدر) ترکیبنده اولدیغی کبی
لوچنجیسی معنای واحدی زیاده به احتیاج مس ایتمز صورته

تام اوله رق ذکر ایدوب صکره معنای مذکوری توضیح مثل
ایراد ایتکدر که بوده اوقضیه مؤداسنک تخمیل و تصویری
ایچون ذکر و اتیان قننور .

(کینه قلب عدو لطف ایله اولمز زائل)

(سنکده مضر اولان ائشه آب ایتمز اثر)

ییت مشهورنده اولدیغی کبی

اطناب یاغضا صورتین مختلف جماع اولسون یا خود نفسده فضل
تمکن و تقرر ایتسون یا خود او معنایه دال اولان صور علمیده شطارت
و مکملیت بولنسون ایچون ایضاح بعدالابهام ایله اولور ثابتک اشبو
(هدایت ایله قولک سمت راه رضوانه)

(قضای تیه ضلالتده اولدین نابود)

ییتنده اولدیغی کبیکه اوله هدایت ایله دینلوب صکره سمت راه
رضوانه ایله ایضاح و بعده مصرع ثانیه توضیح اولمشدر
و کذلک عزت علی پاشانک اشبو

(اچلدی صفا سیر چنزار کر کدر * بو عهد صفاده)

(مجلسده بودم تازه قدحکار کر کدر * اما اوله سواده)

(بزم چنی باد بهار ایلدی تزیین * کلله سراسر)

(پیمانه صهباینه سرشار کر کدر * دست ظرفاده)

مستزادنده اولدیغی کبیکه

(اچلدی صفا سیر چنزار کر کدر)

(مجلسده بودم تازه قدحکار کر کدر)

(بزم چنی باد بهار ایلدی تزیین)

(پیمانه صهباینه سرشار کر کدر)

(دینسه)

دینسه ینه تمامیت افاده موجود اولوب اوزیاده قلنان بو عهد
صفاده اما اوله ساده کلله له سراسر دست ظرفاده فقره لری
مقتار بلری بولنان مصر علرده که ابهامی ایضاح ایتمش و کلامی
اطناب ایش اولورلر .

(فیلسون دور فلك بردخی اجرای فصول)

(نه بهار و نه خریف و نه زمستان اولسون)

(فاضل)

ویا خود اطناب خاصک مزیت و فضلنه اشارت ایچون
عامدنصکره خاص مزبورک ذکر یله اولور .
نفعینک سهام قضاسنده کی اشبو

رونق نوبهاره عشق اولسون * زینت لاله زاره عشق اولسون
یتنده اولدیغی کیبیکه زینت لاله زاره اشارت وانک مزیت
و قدرینی تنبیه ایچون رونق نوبهار اولجه ایرادا اولمش و کلام
اطناب ایدلشدر . یا خود اطناب بر نکته تحصیل ایچون
تکریر اداسیله اولور . فاضلک

(ای فلك ای فلك ای چرخ ستمکاریتر)

(روز محشر کورهلم عالمه دیوان اولسون)

یتنده اولدیغی کیبیکه بوراده تکریردن مراد تو بیخ و اندارد

(۱۷) ❁ تکریر ❁

تکریر افاظک معانی اوزرینه مکررا دلالتنه دیرلر و لفظ
واحدک کلام و ایدده تکرری بلاغتی محل ظن اولنورسه ده
متکلمک مرادی تفخیم و یاتهوویل و یاتنویه و یا انکار و یاتویج
و یا استبعاد و یابونره مماثل بر غرضه مستند اولدیغی حالد
ظن مذکوره محل قالمز و الحاصل تکریر متکلمک لفظ واحدی

لفظاً معنای بردها تکرار لمسندن عبارتند و تا کید لفظك ماقبل
 کلامده مذکور معنای حاصلک تقریر و تقویه سی ایچون ایراد
 اولمسنیدر که تکریر ایله یینلرنده فرق ظاهر در و تکریر تا کیددن
 ابلقدر چونکه انده تقریر و تقویه فاندمی دخی حاصلدر
 بو تکریرده ایکی قسمدر بری لفظ و معناده و آخری یالکزمعناده
 بولنور لفظ و معناده که تکرر چابوق چابوق تعبیرنده واقع
 اولدیغی کی .

(تسبیح زاهد دوندکجه تیر تیر)

(دورنده ساغر ایلردی سرهت)

(نابی)

معناده اولوب لفظده اولیان (بکا اطاعت ایت عاصی اوله)
 کی .

اطاعت ایت سوزمه اوله عاصی * سنی برباد ایدر لوٹ معاصی
 (نادری)

بونلرک بهریده مفید و غیر مفید اعتبار ایله ایکی شرفسمه اتقسام ایدر
 مفید بر معنایی تضمن ایچون ایراد اولنان و غیر مفید معناسز
 اوله رق کلان دیمکدر

بو تکریر مفید کلامی تا کید و مابنه الافاده نک متضمن اولدیغی
 امری تشبیه ایچون استعمال اولنور که اوده بر شینک مبالغه
 مدحی و یازمی ایچون و یا خود سائر برمه صدک حصولنه دلالت
 ضمننده ایراد اولنور

لفظ و معناده کی تکریرک مفید اولدیغی شهادتنامه و یسینک
 (اما بو کون بن اول مقرب درگاه سندر پویتم که دیو انجانه
) (کبریاده)

کبریا ده جمله کزه واسطه قبول بنم اما بن اول نکهبان دهلیز
 قرتم که بارگاه غیب الفیبه جمع کده وسیله و وصول بنم (کلام
 منشورنده بنلرک و كذلك تلماق ترجمه سنک) مصدره بعد المفارقه
 وفات و ترک دغدغه کائنات ایتشدرظن ایلدیکم منسوری صورت
 عجیبه ده رؤیت قلب حزینه باعث رقت اولغله کنار سفینه ده
 محزون محزون اغلر ولنکر تمکین و سکونتی زنجیر سرشک
 واحسرتایه باغلایدم (ترکیبده محزون محزون کله لرینک
 وحدیقه السعدانک) دریغا که اصل رابطه انعقاد جماعت ترک
 جماعت قیلدی) عبارسنده جماعت لفظ لرینک وقوع تکرری
 کبی . لفظ ومعناده که تکررک غیر مفید اولدیغی حقیقینک
 بریارواریار اوله جق یار بزلره ✽ دستیله شوقله صونه مینای ابتهاج
 وعاطفک

(بنده ایلر سنی احبابدن استعداده)

(طوته لم یکدمه غدن سنی ازاد ایلر)

یلتلرنده واقع یار و سنی لفظ لرینک تکرری کبی . لفظده
 اولیوبده معناده بولسان تکررک مفید اولدیغی شهادتنامه
 ویسینک (ناکاه شخنه کربان کیر فنا سل سیف قضا ایتدی
 شمشیر سینه شکاف اجل خنجره کردن حیاته یتدی) جلتیننده
 واقع تکرر معانی کبی و كذلك فضولینک

(عاشقم دیرسک بلای عشقدن آه ایله)

(آه ایدوب اغیاری اسرار کدن اگاه ایله)

(عشق سلطانی نه فرمان ایتسه کوسترانقیاد)

(اجتناب ایتمه تنفر قیلله اکراه ایله)

قطعه سنده اجتناب تفر اگر اه کله لرینک مترادف اولان

معانی متکرره سی و كذلك سرورینک

(خان محمود اوله دائم که ایده کسب سرور)

(سوق سلطانی و صنفده اولان نکته فروش)

(در که جودینه از جمله سروری حقیر)

(عرض قیلشدی تواریح اولوب الهام سروروش)

(بر بچق کیسه کرم قیلدی اوشاه اکرم)

(ید امیدیه کچدی یدیوز اللی غروش)

قطعه سنده مذکور بر بچق کیسه یدیوز اللی غروش معین

مکررینی کی

لفظده اولوب معناده بولنان تکررک غیر مفید اولدیغی بلیغک

(سخن شناسی عالم بنله باقیدر)

(نعم سخنده بودر غیری بعد ازین لادر)

یتنده غیری بعد ازین کله لرینک تکرری کی

✽ (۱۸) ✽ اعتراض

اعتراض کلامک تمامندن اول اراسته مفرد و یامر کب اوله رق

لفظ ادخال ایتمکه دیرلر که لفظ مذکور اولمقسزینده افاده تک

تمامیتی حاصل و انک اسقاطی تقدیرنده کلام تام و باقی اوله

و اعتراضده شرط متداخل اولدیغی جمله اعرابه عدم

محلیتدر و اکثریا تقویه و یاتشدید و یاتحسین و یاتنبیه و یا

اهتمام و یاتنزیه و یا دعاء و یا مطابقه و یا استعظاف و یا خود

کندوسنده غرابت بولنان برسبی بیان ایچون ابراد اولنور

مفرده مثال (پوسف افندی والله بوراده در) دیندیکی

(کبیکه)

کیکه قسم مذکور اولسه ینه معنا صحیحدر مر که به شهادتنامه
 ویسینک (آخر کار کلبرک جمال محمدی صلی الله تعالی علیه و سلمه
 بیهوشانه نگاه صالیدی) عباره سنده واقع صلی الله تعالی و سلم
 بیهوشانه الفاظ مر که سنک اتیان اولندیخی کبی که کذالك الفاظ
 مذکوره ایراد اولندیخی تقدیرده تعامیت معاینه حاصلدر .
 بواعتراضنده ایکی قسمی واردر بری لفائده ایراد اولنان
 و دیگری فائده سز اوله رق کتوریلاندر لفائده کتوریلان چل
 معترض نک پهری معنای مقصوده دلالتده خصوصیت مبالغه دن
 برنوعه تعلق ایدر و چل مذکوره شرط ایله جواب مسبب
 ایله مسبب مبتدا ایله خبر فعل ایله فاعل و یا مفعول بیننده ایراد
 و استعمال اولنور .

شرط ایله جواب بیننده واقع جمله معترضه تلماق ترجمه سنک
 (گرفتار اولدیغم محاطره دن تخلیص جان ایتمک میسر اولورسه
 اعدای هدوم اولان نفس هوسناکه اویمیوب دائماً بند پندیکن
 ایله مفیدو عامل اوله یم) عباره سنده واقع اعدای عدود اولان
 نفس هوسناکه اویمیوب جمله سی کبی

سبب ایله مسبب بیننده مورود جمله معترضه شهادتنامه ویسینک
 (استرخاء پیوند اعصابدن که طناب خیمه نهاددر روابط
 تناسب اعضاسی چوزلمش) عباره سنده واقع طناب خیمه
 نهاددر ترکیبی کبی

مبتدا ایله خبر بیننده جمله معترضه داخل اولدیخی شهادتنامه
 ویسینک (شجر اغ وجود انسان که پرداخته سلطان غیبداندر
 سز امیدر که ظلمات کفر و ضلالتده قاهه) عباره سنده کی پرداخته
 سلطان غیبداندر و کذالك تصویر افکارک (بر تالیف که حیر

افاده دن محروم اولور حاوی اولدیغی حقایق چیره دستی
 انتقال ایله مهارت قلمیه اصحابنک ملک یمینی صیره سنه پک قولای
 انتقال ایله بیله جکیچون محفظه سز جوهر حکمنده در)
 قضیه سنک حاوی اولدیغی حقایق چیره دستی انتقال ایله
 مهارت قلمیه اصحابنک ملک یمینی صیره سنه پک قولای انتقال
 ایله بیله جکیچون ترکیب لری کبی

فعل ایله فاعل یننده جمله معترضه ادخال قلنان شهادتنامه
 ویسینک (پاکن وقت که زندگانی زنیکی عاصیدن ملول و پریشان
 ایدی کویا هر برینه ناخنه چشم دل و جان ایدی خبر موتندن
 شادمان اولدیلر) عباره سنده پاکن وقت ایله شادمان اولدیلر
 یننده کی و کذلک شفیعنامه نک (صاحبقران نو تسخیر جهانکه
 صبح باهر البرهانندن کنایتدر . صدرا فقهده جم کبی مربع نشین
 پایگاه استقلال اولنجیه دک) عباره سنده صاحبقران نو تسخیر
 جهان ایله مربع نشین پایگاه استقلال اولنجیه . دک یننده که
 وینه نفعینک

باد صبا که طره لرین تابدار ایدر * هر بر چنده بیک دلی زار و نزار ایدر
 یتنده باد صبا ایله بیک دلی زار و نزار ایدر یننده کی و فاضلک
 (هجوم خلقدن نوبتمی وار تقبیل دامانه)

(فلک حتی برای بوس خاک استان کلدی)

یتنده فلک ایله کلدی یننده کی جمله کلامیه لر کبی .
 فعل ایله مفعول یننده مورد جمله معترضه تصور افکارک
 (عصر مزده ترقیات معارف اثر یله قدمای فلاسفه نک
 افکار حکمیه سنی که هیولای عرفان تعریفنه صادقدر جرح
 (و اصلاح)

و اصلاح ایچون ماهیت کمالک دقایقنه واقف اولان بونجه ارباب نظر تعریضات شدیدیه ایراد ایتکیده ایکن ادبای سالفه نك اثار قلبیه سنی که مزایای وجدان توصیفنه لایقدر شرح و ایضاح ایچون خاصیت مقالک حقایقنه عارف اولان نیجه اصحاب هنر تعریضات عدیده انشاد ایتکیده در)
 عباره سنده افکار حکیمیه سنی ایله جرح و اصلاح و اثار قلبیه سنی ایله شرح و ایضاح بینارینه مورد کله ر کبی .
 کلامده غیر فائده کتوریلان اعتراضده ایکی نوعدر بری کلامه دخولی خروچی کبی اولوب هیچ حسن و قبحی مکتسب اولمیاندر
 راغب پاشانک

(اوکسراغ بیابان و حدتم هرگز)

(طلبده بن بنی خضر اولسه رهنما بوله م)
 یتنده که هرگز لفظی کبی . دیکری کلامه نقض و معنایه فساد ایراث ایدن ویا افادهیه ثقلت ویرندر . عزت منلانک
 (عاشق لرز غم فلکک بز قولایینی)

(صبر ایتمه کوچسه دخی فلا کتمده بولمشز)
 یتنده کی دخی لفظنک مذکوریتی کبی .

✽ (۱۹) تقدیم و تأخیر ✽

تقدیم و تأخیر ایکی نوعدر نوع اول الفاظک معانی اوزرینه دلالتنه مخصوص اولاندر که بونده مقدم تأخیر ویا مؤخر تقدیم اولنسه معنا تغیر ایدر .
 نوع ثانی ایجاب حاله کوره ذکرده درجهٔ تقدمه مخصوص اولاندر که بونده مقام تأخیر اولنسه ده ینه معنا تغیر ایتیز .

نوع اولده ایکی قسمدر بری تقدیمنده بلاغت بولنان و دیگری
تأخیری ابلغ کوریناندر .

برنجیسی خبرک مبتدا و ظرفک عاملی اوزرینه تقدیمی کبی .
یوسف قائمدر و یاخود قائمدر یوسف ترکیب لرندن ترکیب
ثانیده یا مکز یوسف ایچون قیام اثبات ایدلش اولور لکن
یوسف قائمدر دیدیکک و قتده قیامی اثباتده مخیر اولدیغک کبی
یاخود جالسدر دیهرک و یا صفات متعدده کتوررک نفیسه ده
مخیرسک . مثلاً نفعی

(نه ممکندر ثناکی اعتقادجه ادا ایتک)

(اکر درج ایلسم برنکته ده بیک معنی ملهم)

دیهرک ممکندر خبرینی ادا ایتک مبتدای اوزرینه تقدیم ایلش که
ادا ایتک نه ممکندر ثناکی اعتقادجه دیکنده دخی ضرورت شعریه
یوغیدی . اشته بو تقدیم مجرد زیاده اختصاص ایچوندر ظرفک
تقدیمی او جمله کلامیه دن اثبات مقصود و ملترم ایسه اولادر .
وفائده سی کلامک صاحب ظرفه اسنادینه اختصاص و یررک
غیری شاملیتدن منعدر و اکر نفی مقصود ایسه اولوقت
تأخیری اولادر مثلاً یوسف افندیده پاره لر دنیلدیکی و قتده
ظرف تقدیم اولمش ایکن تأخیر ایتسکده پاره لر یوسف افندیده
دیش اولسهق اولیکی معنایی اعطا ایتماش اولورز چونکه
یوسف افندیده پاره لر دیدیکک، ز و قتده غیریده اولوق احتمالی
یوقدر لکن تأخیر اولندیغی و قتده پاره لر یوسف افندیده
ویاخود یعقوب افندیده دیک ممکن اوله بیلور .
حاصلی تقدیمی حالنده جهت اختصاص واردر

(نفی)

نقی مقصود او اورسہ اولوقت ظرفک تأخیری ابغدر مثلا
 قصور یوق مکشبدہ دیدیکمن حالده یالکن قصوری مکشبدن
 نقیہ تخصیص ایش اولیورز ظرفی تقدیم ایدوبده مکشبدہ
 قصور یوق دیدیکمن تقدیرده عیب وقصورك نفینده کی
 مارالذکر جهت اختصاص غائب ایدلش اولیور .

تأخیرده بلاغت مضاف الیهک مضافدن تأخیری کبیدر لیکن
 کلام موزونده ضرورت شعریه وتناسب لفظ جهتیله بعضا
 مضاف مضاف الیه اوزرینده تقدیم اولنه ییلور . فضولینک
 (بودر فرقی کوکل محشر کونینک روز هجراندن)

(کیم اولجانن ویرر جسمه بوجسمی آیرر جاندن)
 یتنده فرقی مضافنک محشر کونینک مضاف الیهنه ویرتوپاشانک
 (بررتبه آقدی اغزی صوبی ذوقه زاهدک)

(صاندم بوغاز ایچنده که شیطان آقند سی)
 یتنده اغزی صوبی مضافنک زاهدک مضاف الیهنه تقدیمی کبی .
 نوع ثانی که انده تقدیم وتأخیر ذکر ادرجه تقدمه مختص ایدی
 بوده سببک مسبب اکثرک اقل اعجبک عادی افضلک مفضولی
 اوزرینده تقدیمی کبیدر وهر نقدر مسببک سبب وافلک اکثر
 وعادینک اعجب و مفضولک افضل اوزرینده ذکر ا تقدیمی تغیر
 معنایی موجب اولمز واطراد افاده بی اخلال ایتزسه ده شیوه
 بلاغته منافی دوشه چکندن تأخیرلنده جهت اولویت واردر
 شهادتنامه ویسینک (امد شد مود و مکش هیکل اندامنده
 سوراخلر پیدا ایش استرخاء پیوند اعصابدن که طناب خیمه

نهاد در روابط تناسب اعضای چو زلمش (عبارت سنده سبب
 مسبب اوزرینه تقدیم اولنمندر . عبارت مذکورده اولامد
 شد مودومکسدن هیکل اندامنده سوراخلر پیدا اولدیغی
 ومؤخر استرخاء پیوندن روابط تناسب اعضانک چوزلدیکی
 ذکر و بیان اولنمش که سوراخلرک ظهوری استرخابی موجب
 وباعثدر و کذلک چشمک

(ای ولی النعم شاه شفاعتکر ایچون)

(یعنی سلطان رسل حضرت پیغمبر ایچون)

(پاره کبد و جگر گوشه شاه کونین)

(جام نوشان شهادت اول ایکی سرور ایچون)

(حله پوشان تابشیر دخول فردوس)

(تاجداران خلافت او مقربلر ایچون)

(قره العین جهان پرتوعین اعیان)

(مردم دیده سلطان اسکندر فر ایچون)

(آتش فرقت ایله نابش دوزخ مانند)

(هر سحر ایلدیکم آه شرر پرور ایچون)

(نقدر ثقلت ایسه دیکله براز فریادم)

(اولدی ازرده ایام دل ناشادم)

ترجیع بندنده افضل مفضول اوزرینه وآهینک

جاهلک فخری جمع مال ایله در * عارفک عزتی کمال ایله در

عشق و شوق اهلی وجد و حال استر * نه کمال استر ونه مال استر

منظومه سنده اکثر اقل اوزرینه مقدمدر فقط بعض کرده

سیاق و مناسبت و اطراد کلام مفضولک افضل و اقلک اکثر

(و سبیک)

وسبب اوزرینه تقدیمی ترجیح ایدر نیتکم آهینک
 حسن دلنده کی (امهات طبایع چهار ارکان و اباء بدایعنه کردن
 اول طفل ذوالکفلاک و خلاصه مافی العلو و السفلاک صفوف
 ملکده و صنوف اهل فلکده تمهیت و تمهذینی و تربیت ترتیبی
 پدر عقل مصنفی اشارتیه و مادر نفس مزکی مشاورتیه لایق
 و مستحق و موافق و مطابق کوروب) عباره سنده امهاتک آبا
 اوزرینه ذکر اسبقی مفضولک افضل اوزرینه تقدیمی دیمک
 ایسه ده سوابق کلامه جهت ملایمتی و تحکیمه قلنان امر تولدجه
 درکار اولان درجه دخل و تعلق اولوجهله تذکیرینی ایجاب
 ایتدرمش و اواخر عباره ده تربیت و تمهیت وظائف ابوتدن
 معدود بولندیغی جهتهله پدر عقل مصنفی ده مادر نفس مزکی
 اوزرینه ذکر اسبقی ایتدیکی کی انتهای کلامه فواعل نه آباء
 علویه و قوابل چهار امهات سفلیه دینه رکینه افضل
 مفضول اوزرینه تقدیم قلمشدر .

(۲۰) * معنائک قوتی ایچون لفظی تقویه *

بر لفظ بولندیغی وزندن زیاده بروزنه نقل اولنورسه معناجه
 دخی معنای اولندن اکثرینی متضمن اولور چونکه الفاظ معانی
 اوزرینه ادله و معاینک ابانه و ظهوری ایچون امثله در .
 لفظه برشی زیاده قلندیغیله معاینک اقسامنکده زیاده نیمی
 ایجاب ایدر مثلا قادر قدر مصدرندن و مقتدر انک مزید
 فیهی بولنان اقتدار مصدرندن اسم فاعلدر لیکن مقتدر من
 جهة المعنی قادردن اقوادر و بویله لفظک زیاده لکیله معنائک
 ترایدی فعل و اسم فاعل و اسم مفعول کی معنای فعلیه

مخصوص اولوب معنای اسمیته شمولى یوقدر از جمله اسم
تصغیرده حرف زیاده قلنور فقط معنا تزايد ایده چکنه بالعکس
تناقص ایدر چونکه معنای اسمیتدر .

(۲۱) * عامی نفیده خاصی اثباتده استعمال *

عامی نفیده خاصی اثباتده استعمال بری معنای خاصی و آخری
عامی تضمن ایدر هر ایکی لفظدن عامک حالت نفیده استعمالی
حالت اثباتده استعمالندن و كذلك خاصک حالت اثباتده استعمالی
حالت نفیده استعمالندن ابلعدر زیرا انسانیت ایله حیوانیتدن
انسانیتک اثباتی حیوانیتک اثباتی ایجاب ایدر فقط نفی حیوانیتک
نفی ایجاب ایتمز و كذلك حیوانیتک نفی انسانیتک نفی ایجاب
ایدر اثباتی انسانیتک اثباتی ایجاب ایتمز . فاضلاک
(اسکیدن جبههٔ پاکنده اولان نور قبول)

(اویچ اقبانده برمه ر ضیادر شمدی)

یئننده مذکور نور عام و ضیا خاص اولوب مقام نفیده نور
و معرض اثباتده ضیا کلمه لری ایراد ایدلمشدر .
و برجنس اوزرینه واقع و وارد اولان اسماء مفرده که کندو
ایله واحدی یئننده تاء تأنیث وارد اکر نفی مراد اولنورسه
واحدینی و اثبات قصد ایدیلورسه کندیسنی استعمال ابلعدر .
جامینک سعادتنامه سننده کی (یا ابتایارسول الله قنده سک که
ضربت نیشتتر فراقک رک جانم کار و زخم خنجر اشتیاقک بنی
دلفکار ایلدی) ترکیمنده ضربت کلمه سی تاء وحدت ایله
مذکوردر چونکه فخر کائنات افندمز دار آخرتی تشریف
پیورمش اولدقلری حسینله مقام نفیدر و كذلك آهینک
(حسن)

حسن داننده که (بن بی نام و نشانک و غریب لامکانک
 مولد و منشأ و مأوا و ملجأی ساحل نیل فرات و منهل آب حیاتدر
 بر زمان ایدی که بن دخی اهل سیف و قلم و صاحب لوا و علم
 ایدم خضر و ار سبز جامه او و علی صفت یشیل عمامه لو
 بر امیر کیسودار و سایه کردکار ایدم کم ضربت تیغ آبدار
 و هیبت ذوالفقار مدن بحر و برده یشیل بیراقلو سبجناغم
 چکیلوردی و خشک و ترده مشکین پر چلو معنیر توغم دیکلوزدی)
 عباره سنده حالامقام نفی اولدیغی ایچون ضربت تعییر ایلمشدر .
 و بر شینک اوزرینسه توارد ایده جک صفت تعدد ایلمدیکی
 حالده اولامرتبه جه اک ادناسنی ذکر ایلوب بعده اعلاسنی
 ایراد ایدرک صفت اخیره صفات مذکورہ نک جمله سنک
 درجه عال العانده بولماید . مثال

(بشر مفتون اطواری ملک حیران رفتاری)

(نوله دوشسه خرام ایتدکجه حیرت زیر و بالا به)

(شهنشاه زمانه قهرمان مشرق و مغرب)

(خد اوند یکانه اقتاب اسمان پایه)

(بساط انداز دیو انخانه تخت سلیمانی)

(شر فنجش سریر بارگاه عرش پیرایه)

(انفعی)

لکن صفات متعدده دن مرتبه جه اک ادناسنک ذکر کی مقام
 مدحه مختص اولوب ذم و هجومی متضمن عباراتده صفات
 وارده دن اشنع و اقبیحنی که نسق مذمتده مرتبه اعلاسنی
 دیمکدر اولجه ایراد ایتلیدر . مثال (شویله که وجود خبیث

ناپاکی شیاطین لعینہ خال چہرہ افتخار ایدی نہ بر کرہ واعظ کرسی
 نشین روح روانی صوفیان صوامع کزین حواسہ ابلاغ
 اوامر ذوالجلال قیامش ونہ بردم خطیب کج حج ادای زبانی
 منبری ودو پایہ اسنان دہانده نشر لالی خطبہ تسبیح
 ایدوب حلی بند بنا کوش عرایس اعمال اولمش نہ کوشہ
 پرنیان وعدہ تمغای وعید اور لدیغین بپاش ونہ کلکونہ دموع
 نیازی پیرایہ عذار اعتماد قہاش الحاصل نہ رشحہ آب
 وضودن بنفشہ زار رخسارینہ رشاشہ طراوت یتورمش ونہ
 عندلیب ناطقہ سین کلشن سرای مساجدہ مقام نیازہ کتورمش
 (مثال دیگر (شہادتنامہ ویسی)

(قاضی ملتزم اطوار و خرامی سیرت)

(مفتی مسئلہ دان ظرفای جہال)

(شاعر محترم دولت خباز یہ)

(ناظم کوہر خر مہرہ مدح ارزال)

(نفعی - سهام قضا)

❖ ارساد ❖ (۲۲)

ارصاد حرف روینک معروفیتی تقدیرندہ قبل العجز فقرہ نک
 ویا خود بیتک عجزینہ یعنی اخرینہ دلالت ایدہ بیلور ترکیب
 اخر ایراد ایتمکہ دیرلر ارساد لغتدہ یول اوزرینہ رقیب
 وضعی دیمکدر کہ او موضوع اولان ترکیب اخردہ بیج
 کلامہ رقیب حکمئندہ در . مثال
 (فن سخنندہ ایتمہ بنلہ مباحثہ)

(خواجہ یہ دانشم سبق امتحان ویرر)

(شول)

(شول مستعین اسم جلالم که دفعه)

(فتح کلامه قدرتمی مستعان و پرر)

(شول مستفید نسخه و حیم که طبعمه)

(درسی مصنفان ویره مرز قدسیان و پرر)

(سروری)

منظومه مذکوره ده (شول مستعین اسم جلالم که دفعه)

مصر عنده واقع مستعین لفظی یلتک عجزی بولنان لفظ

مستعانه دال اولدیغندن مستعینک مندرج اولدیغی ترکیب

منظوم نوع ارساددن معدوددر .

﴿ ۲۳ ﴾ * مشاکله *

مشاکله برشی غیرک لفظیله ذکر ایتمکه دیر لر کرک تحقیقا

و کر کسه تقدیرا غیرک صحبتنده واقع اولسون مثلا ثابتک

(خریم باغده انکشت زنبق دوشدی سرمدان)

(بودهشته یورک قالورمی طفل غنجه ترده)

یتیمه

(صفر اسمی بولاندی هوای خزانندن)

(کوندن کونه رخ چنستان صرار یور)

(ایشلمدی شیخ باده خرابات عمارتن)

(هب شرط واقف اوزره یشیروب قوتاریور)

منظومه سنده یوک قالورمی صفر اسمی بولاندی و ریاضینک

(ریاضی بیم قهرندن اوسلطان جهانبانک)

(بودمه ساغرک بکزنده اصلا قالمدی قانی)

یتیمه بکزنده قانی قالمدی ترکیباری نوع بشره متعلق

تعبیرات مخصوصه دن اولدقلری حالده غنجه وهوا وساغره
اسنادی مشاکله دیمکدر .

﴿ ۲۴ ﴾ ﴿ مز اوجه ﴾

مز اوجه شرط و جزاده معنینی جمع ایتکدر حالتینک

(شویله اولسه بر بر یله یار اولان که فی المثل)

(بری دوزخدن بری جنتدن اولسه بهر یاب)

(ایلیه دوزخده اول بونک صفا سندن صفا)

(جنت ایچره بوچکه انک عذاب سندن عذاب)

قطعه سنده بیت اول که جمله شرطیه و ثانی که جمله جزاییه در

ایکیسیده معنینی جامع و شاملدر .

﴿ ۲۵ ﴾ ﴿ رجوع ﴾

رجوع بر نکته و مضمون صرفی ایچون کلام سابق نقض ایتکه

دیر لر .

مثال بلای حسرت داغ جانسوز فرقتدر و دام غربت

اوزکه بر قفس محبتدر یوق یوق دام غربت قفس دکل عالم

ملا متدر عالم ملامت بر عالم دیکر در که . . .

(فغاننامه - رفعت)

مثال دیکر

(ای شاه کرم پیشه که فیض نم لطفک)

(بحر سخنه مایه فیض جریاندر)

(اول فیضله بر بحر رواندر که خیالم)

(امواجی کهر یرینه سیاره فشاندر)

(سیاره)

(سیاره دکل هربری بر جوهر علو کم)

(اکا بهما حاصل کون و مکندر)

مثال دیگر (نفعی)

(دیزلدی قطره شبنم سراپا بر لسو سنده)

(قطار جوهر معنی کبی تیغ زبان اوزره)

(دکل شبنم شراره بلبدر که چیققد قجه)

(دوشر کسب رطوبتله هوادن ککستان اوزره)

(نفعی)

❖ (۲۶) ❖ افراط تفریط اقتصاد ❖

افراط اسراف و حدی تجاوز تفریط تقصیر و تضييع اقتصاد

احد طرفینه میل ایتیه رک وسطده و قوفی قصد ایتکدر یعنی

اقتصاد معنای مضمرک عبارتده معبر عنهنک مقامنه مقتضی صورتده

اولسیدر تفریط ایله افراط ایسه یکدیگر یله متضادان اولوب

برنده معنای مضمر عبارتده معبر عنه منزلك اقتضاسنک دونده

واقع اولور و دیگر نده فوقنده بولنور افراطه مثال

❖ حق یاور د بن مبین ❖ کوندردی بر صدر کزین ❖

❖ شاهنشیه اولدی معین ❖ یعنی او محمود الانام ❖

❖ امداد حقک قدرتی ❖ قور تاردی فلک دولتی ❖

❖ نوح نبی وش همتی ❖ اولدی نجات خاص وعام ❖

❖ امثالی یوق تاریخه باق ❖ بر کو پر یلی وار ماسبق ❖

❖ هر جابه بولدی مستحق ❖ از جمله بو عالی مقام ❖

(حقایق الوقایع - خالص)

تفریطه مثال حالبو که سور کونه کیدنلرک مجازاته استحقاقلری
اصلاحات قومسیونک تشکلندن صکره دکل مأموریتلرندن
انفصاللرندن اول بيله حلقک مطمح امالی ایدی فقط هر شیبی
وقت مرهوننده یایمق قواعد حکمتدندر بونلرک بولندقلری
دواژده شوقدر کیسه آچیق ظهوریله بونجه سوء استعمالات
ظهور ایتدیکنک اعلانی عجباً سور کونه کیتلرینک سببی اولزمی
(حقایق الوقایع)

اقتصاده مثال واقعاالی پاشا درایت ومعرفنده مداهنلرینک
زمان حیاتنده اوچوردیغی مرتبه عالی ایدی دیمیر فقط
وفاتندن صکره ینه اومداهنلرک تنزیل ایتدیکی مرتبه دون
برحالده ده دکل ایدی هر شیدیه برجهت اعتدال واردر که
مداهن اغزندن ایشیدلنز فیکر بیطرفانه ایله بیلنور

(دیوژن)

معانی خطابهده تفریط ایراد واستعمالی نزد ادباده منفور
وغیر جائز اولوب افراطه ایسه وجه جواز واردر .

اقتصاده کلنجه بعض ادبا ملوک ومقارن ملوک اولانلره کاف
خطاب ایله تخاطب اولنمالمیدر ادعاسنده بولندیلر لکن

جناب حق ملک الملوک اولدیغی و ❖ ایاک نعبد وایاک نستعین ❖
نص جلیلنک ناطق اولدیغی وجهله ذات اجلنه کاف خطاب

ایله تخاطبی مجاز طوتدیغی حالده خطاب مجھوئک عجزه
عبادینه مشمولیتنده ده اساساً بأس اولماق اقتضا ایدر .

بناء علیه شوعدم چواز ادب نفسه عائددر یوقسه ادب
(دیرسدن)

در سدن معدود دکلدر دیرز مثلاً حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنه قبات ابن اسیم سنی بیوکسک رسول اللهم دیو وقوعبولان سؤالنه حضرت عثمان رسول الله بندن بیوکدر فقط بن میلادده اندن اقدم بیوردیلرده ادب نفسه رعایت ایتدیلر . هر نقدر افراط ادبای کرام نزدنده صراحت کذبى جهتیه مرغوب و مقبول دکلسه ده شعر و نظمه رونق و شطارت ویردیکندنطولایى معانی مفراطه بی متضمن اشعارک مطالعه سی هر کسه جالب خط و نشاط اولور .

❁ (۲۷) ❁ مبالغه مقبوله

مبالغه بر شیک و صفتک شدت و یا ضعفنى حد مستحیل و یا مستبعده ایصال و ابلاغ ایتکه دیرلر اوده و وصف مزبوره شدت و یا ضعف جهتیه غیر متناهیک اسنادی ایچوندر و مبالغه تبلیغ اغراق غلو تعیرلر ایله اوچه انقسام ایدر چونکه مدعیکنک شدت و ضعفده مابه الادعاسی اولان و صنفی یا نفس الامرده ممکن اولور یا اولمز اگر ممکن اولزسه اکا غلو دیرلر اگر اولورسه یا جاری العاده اولور و یا اولمز اگر جاری العاده اولورسه اکا تبلیغ اولمزسه اغراق دیرلر
تبلیغه مثال

(ایام زمستانده بنی کردش دوران)

(برخانه ویران شدهیه ایلدی مهمان)

(مانند قفس رخنه لری خارج تعداد)

(مانند فلك سقنی کواکبله درخشان)

(حائل اوله مز سقنی تماشای سپهره)

(دیواری دکل رهگذره مانع سیران)

(بختم کبی تیره کف امید کبی تنک)

(چشم کبی پر آب درونم کبی ویران)

(ویران ایکن بویله ندن تار اوله دیرسک)

(کجایشه یوق پرتو مهر ومهه امکان)

(آب اقمده مانند جنان روضه لرندن)

(سخننده کوکل اولمدهه بلبل کبی نالان)

(پر کریه کذار ایله ایسه برطرفندن)

(اول سمتی اینز الحقه ماننده میران)

(ابرک تقدر قطره احسان الورسه)

(هب بربر ایدرانی نثار سرمهمان)

(نابی)

اغراقه مثال

(اه ایلم صدای بلندایله هر سحر)

(خلق اویانوب صانور که مؤذن اذان ویرر)

(سروری)

غلوه مثال

(شکست ایله سرکا وزمین صدمه پای)

(چیقیر شدتله پرتاب ایتدیکی میخی ثریاه)

(یدیسنده کذر ایلردی نمناک اولمدن پای)

(یولی دوشسه اکریل کبی گاهی هفت دریاه)

(نفعی)

مثال دیگر

(ایره مز کردینه سر عتمده براق جنت)

(برق خاطفدن اوله کامر کیم پروبال)

(ایریشور مغربه اول سایه سی مشرقده ایکن)

(سهو ایله را کبی کر ایلسه تحریک دوال)

(نفعی)

(غلوك)

غلوک برقاچ قسمی وارد بری انی صحنه تقریب ایدن کله
کندوسنده داخل اولاندر نفعینک

(درونی اولقدر روشن که جرم آفتاب اکلر)

(کوزن روزنلرنده هرمدور جام بلوری)
یتسنده که معنای متضمن کبی بریده تخیلدن نوع حسنی تضمن
ایلیاندر سرورینک

(او یانغین کیجه سی کوردکاک انجم قیاس ائمه)

(صوقلدی چار طاق چرخه یردن صیجرا یوب مسمار)
یتسنده که خیال کبی و دیگر ینده هزل و خلاعه به مخرج اولاندر
هواینک

(اسمزدی دکزده صغانقلی قره یلار)

(برچفته عرب ماونه سنه یلکن اولایدم)
یتسنده واقع مضمون هزل مشخون کبی .

وغلوک بر قسمی وارد که اکا مبالغه مردوده دینور کفر
والحادی متضمن اولدیغندن زداد باده تفوهی دکل استماعی
یيله مستحجن ومنفور در . نائلی قدیمک

(خفی برسنه یوق لوح ضمیر یاکنه انجق)

(واری پرده قدرت که مجهول پیمبردر)

(وسورد کجه خاکیا یکه یوز رشک ایدر مسیح)

(خورشید تاجور فلک چار مین ایله)

یتلری محتویاتی کبی .

﴿ ۲۸ ﴾ استطراد

استطراد اولک ذکر یله ثانینک ذکرینه توصل قصد اولنیه رق
برمعنادن معنای متصل اخره نقل ایتکه دیرلر .

مثال قالدیکه عبادت و طاعتی دخی احتمالات ثلثه دن خالی
 دکدر . یا مخلص و یا مرایی و یا خود مستدرج او اوب اوچی
 دخی امور قلبیه دن اولغله بهر حال تفریق و تمیز نه افعال و آثار
 خارجه سندن استدلال لازم کله چکی ظاهر و ریاستند نبر و که اون
 ایکی سنه یه واریور بالجمله صادرات افعالی بزم خلقمزلک معلوم
 و مضبوطی اولدیغندن فضله اوریا خلقنک لسانی الان غزته لرده
 دخی اممور سمیله متدائر اولقدن ناشی افعالنده اخلاصه دلالت
 ایدر هیچ برسنه ثابت اوله میوب اشنای اطوار عالم اولان ارباب
 مزایایه غیر مستور اولدیغی و جهله ریاکار اولسی دخی موافق
 اولمیه جغنه و اعمال عبودیت دنیاچه دخی مستلزم منفعت اولدیغنه
 مبنی بیلنلر دن دیکلدیکم و جهله کنندینی و قرداشی حریه
 ناظری حصول اقبال ایچون خواص خفیه یه مشغول اولدقلری
 مثللو بو عبادت و طاعتلر دخی مجرد صوکی چقمیه جق
 بر استدر اچ دنیوی غرضندن عبارت اولدیغی کونش کبی میدانده
 ایکن مخلص بیلن وار ایسه کنهای بوینه . (استطراد)
 مشارایه کنندیمنی مرحوم راغب پاشایه ثانی و اوستریا باش و کیلی
 مترنقه مدانی اولدیغنه دأر مداهنلر لسانندن ایشمدیکی مدیحه
 کاذبه نك ایکسندن دخی اظهار انبساط ایدر اولغله جمع ضدین
 مألئ هله بونده درکار اولدیغندن منسترو لقدمه بونک مترنقه
 اولدیغنی بلم امانی المثل اگر مترنق مجارستانی حکومت مستقله
 ایتمک و ایتالیا ای فرانسه لویه ویرمک و پروسیا لویی و یانه یه
 کتورمک کبی دوتنده ابقای نام ایجک خدمتلرده
 بولنور ایسه اولوقت انک بوکا برآز یان باشی برابر کله چکنی
 (اعتراف)

اعتراف ایدرم راغب پاشانک ایسه سفینه سندن کالات علمیه سی
 مستبان اولدیغی مثللو تدبیر ملک خصوصنده دخی بوجود
 کامل اولدیغی روایاته مبنی بکنیلور ایکن اکر اول دخی
 پرتو پاشا کی بروزیر وزر الود اولق لازمکلور ایسه بوکاده
 یوف اکاده یوف .

(تبصره - عاکف پاشا)

(۲۹) * حسن تعلیل *

حسن تعلیل غیر حقیقی بر اعتبار لطیف ایله بر صفت ایچون
 علت مناسبه ادعا اولتمقدیر بوده درت قسمدر کندوسیچون
 علت مناسبه ادعا اولنه جق صفت یاعلتنک بیانی قصد اولنان
 صفت ثابته اولور ویا اثباتی مراد اولنان صفت غیر ثابته
 اولور وصف ثابت اولوب علتنک قصدی مراد اولندیغی
 وقتده یالو وصف ایچون حسب العاده علت ظاهره خاطر لنمز
 ویا خود علت مذکورہ نك غیر ی بر علت ظاهره بولنور وغیر
 ثابت اولوب اثباتی مراد اولنانده یامکن اولور ویا خود غیر
 ممکن اولور سید وهینک

(بحره نیجه تشبیه ایدیم ایلدیکم دم)

(غیرتله سحابی کوریرم کریه کناندر)

یبتنده سحابدن مطرک نزولی بر صفت ثابته در که انک ایچون
 حسب العاده علت ظاهره خاطر لنمز حالبو که ناظم مشار الیه
 ممدوحنی چود و سخماده بحره تشبیه ایتدیکیچون سحاب
 غیرتدن کریه ایدر یعنی مطر نازل اولور دیمک استر .

اشته بیت مذکورده نزول مطره سبحانه غیرتی حسن تعلیل
ایدلشدر .

اوصفت ثابتده مذکور اولان علتدن غیرتی علت ظاهره
بولندیغنه . راغب پاشانک

(تراجدن صیانتدر تعدد راه جویانی)

(حقیقته دکلدر مختلف آراومذهبدر)

بیتی مثالدر آرا ومذاهبک تعدد واختلافی نوع بشر ایچون
برصفت ثابتده اولوب اختلاف مذکورده عقول وادراکات
بشریه نیک درجات تفاوتی علت ظاهره در حالبو که راه جویانی
تراجدن صیانت ایچون آراومذاهبک تعدد واختلافی اکا
برحسن تعلیل اولمشدر . اثباتی مراد اولنان صفت غیر
ثابته نیک امکانه حسنینک بیت آتیبسی مثالدر .

(اونامک بزه قهری مقام لطف ومن اولدی)

(دوچشم غرقه اشک اولدن قورتلدی خوفیله)

تمامک اسائت وقهرینک مقام لطف ومتی احرازی یعنی
اسائتک مکرته انقلابی ممکندر بیت مذکورده غرقدن
چشمانک سلامتنه تمامک قهری حسن تملیل قلمشدر . اثباتی
مراد اولنان صفت غیر ثابته نیک عدم امکانه سید وهبینک

(جرمی درک ایلیوب قهرندن ایله احتراز)

(انک ایچوندر نظرندن استتار روزکار)

بیت مذکورده روزکارک استتاری درک جرم واحتراز قهر
ایله حسن تعلیل ایدلش ایسه ده روزکارده درک واحتراز
صفتلری غیر ثابت ومتمعدر .

(مثال)

مثال دیگر

(کوزم مر دملرینک عکسی دو شمشدر لطافتدن)
 (رخک مر آتته ناظر اولانلر انی خال اکلز)
 (رحمی)

✽ (۳۰) ✽ تجاهل عارف

تجاهل عارف معلومی غیر معلوم مسافته برنکته صرفی
 ایچون سوق ایتمکدر تو بیخ و یامدح و ذمده مبالغه تضمینی
 ایچون و یاخود محبتک وله وحیرت درجه لرنده ایکن تفوه
 اولنان اثار کلامیه کبی تو بیخه مثال
 (ای خالک کربلا ندر اول سبر جامه لر)
 (ایام ماتمن بومیدز رسم و عادتی)
 (حسنی)

خالک کربلا نک ماتم طومسی حسب العاده ممتنعاندن ایسه ده
 تجاهل کوستریله رک تو بیخ ایدلشدر .
 مثال دیگر

(مؤذن ابتدی) (اشهد ان محمداً رسول الله) حضرت
 امام همامه شریفن فرق مبارکنندن الوب مؤذن او ککنه
 براقوب کیسوی معبرلرین پریشان ایدوب ابتدی ای مؤذن
 بو ذکر ایتدی کک محمد حقیچون بر ساعت صبرایت مؤذن خوش
 اولدقده شهزاده رخش فصاحتی میدان عبارتته براغوب حرارت
 عصمت و جرأت امامت برله احتراز واجتناب ایتوب دیدی ای
 یزید کبراه و لعین بورسول کریم که ذکری زیور منابر دئر

آیاسنک جد بزرگوارک یابنم و بو صاحب شان عظیم که وصفی
 ورد اکبر و صغائر در آیاسکاهی اقر بدر یابکا اگر درسک بلزم
 بو کمال تجاهددر واکر درسک که بیلورم آیانه خیال غلط
 و اندیشه باطلدر بوزخارف دنیای بی اعتبار ایچون سرای
 عاقبت ویران ایدوب نقد رسول اللهی تشنه و حیران هدف
 سهام بلا و سپر تیغ جفا قیلوب و مخدرات اهل بیته نامحرمله
 شهر دن شهره کز دیروب مبتلای محنت غربت قیلدک اکر
 خلقتکده اثر اسلام و ارایسه ندر بو استخفاف نقبای اسلام
 واکر یوق ایسه ندر بو مسجد و محرابی آلوده قیلوب عبادت
 باطله یه قیام و اقدام (خدیقه السعداء فضولی)

مدحیه مثال

❖ نور مواج معانی می سوزنده برق اوران ❖
 ❖ یالباسی نظمک بر آتشین خارا میدر ❖
 (نفعی)

نفعی مر حوم فخریه سنده برق نور ایله لباس نظمینه اکسائی
 خیال ابتدیکی آتشین خارا بیته مبالغه مدحدن طولایی فرق
 ایتماشدر . وله و بصره مثالدر

❖ ذات بیچونک مکانلردن منزهدر سنک ❖
 ❖ بس سنی یاقنده بولسون اغلیوب فریادین ❖
 (محمودهدایی قدس سره)

(۳۱) ❖ تا کید المده بمایشبه الذم ❖
 تا کید المده بمایشبه الذم مدوحی ذمی اشعار ایدر اسلوب
 وادا ایله مدح ایلکدر و بوکا استدرک دخی دینور .
 (مثال)

مثال

- ✽ دهرده اکیوب بیلهدیکی اوله مکر ✽
 ✽ طمع و بفض و نفاق و حسد و فخر و ستم ✽
 (نابی)

مثال

- ✽ سن عدالت پیشه سک لیکن سخا وجود ایله ✽
 ✽ دستک ایله زطلی ارزانی خزان اوستنه ✽
 (احسنی)

- (۳۲) ✽ تأکید الذم بمایشبه المدح ✽
 تأکید الذم بمایشبه المدح مذمومی مدحی اشرا بایدر تعبیرات
 و ادایله ذم اتمکدر

مثال

- ✽ کس باشن مسقولرک کل باش آچیق استه چلمک ✽
 ✽ سندخی میدانده عرض کله بی دولت ایت ✽
 ✽ بد دعا ایله قیراسون روسیه کافرلی ✽
 ✽ دشمنه باری بوییل علامه بخش نکبت ایت ✽
 ✽ عالیا هر بیتکه بردیزی خالج جائزه ✽
 ✽ بدن آل تک سن همان نظم بلیغه رغبت ایت ✽

مثال دیگر (عالی)

- ✽ نه او امر نه نواهی نه نماز و نه نیاز ✽
 ✽ عصر مز سایه شاهانه ده جنت کبیر ✽

مثال دیگر (نائلی جدید)

- ✽ فخر عالمسک و لیکن فامی یوق ✽ کوهر کانسک و لیکن راسی یوق ✽
 ✽ دیلم حقدن بونی هر روز و شب ✽ سکا بر مر کب ویره کم بامی یوق ✽
 (مفتاح البلاغ)

﴿ ۳۳ ﴾ ارسال مثل *

ارسال مثل مطلوب اولان بر ماده بی تمثیل طریقیله افاده و بیان
ایتمکدر و بوضعتنه لسانمز اشعارنده یک چوق تصادف اولنور
مثال

* صافدل تیره نهادانه اولور فیض رسان *

* کهر افشانیء ساخل کف دریاندنر *

مثال دیگر (سامی)

* نه در سودی بو بازار فزاده جلب اموالک *

* فناویرمز متاع مستعاری دوش دلالت *

* سریم ابره ایرسه قطره باران ظهورایلر *

* اور ادبار البت ماوراسی فرط اقبالک *

* تحمل محنته سرمایئه امر تعیشدر *

* اولور نفعی فزون باری کران اولدقجه حالک *

مثال دیگر (سامی)

* کینه قلب هد و لطف ایله اولمز زائل *

* سنه کده مضمز اولان آتسه آب ایتمز اثر *

* جهانک محنتی ارباب حرصه عین راحتدر *

* دکل آسوده باره کیرمینجه پشتی حالک *

مثال دیگر (نابی)

* ناقص اولمز فیض ذاتی تلخی ایامدن *

* باده تلخ اولدقجه ارترنشئه سی قوتلنور *

(راغب پاشا)

مثال دیگر

(میان)

❖ میان کفنه کزوده بدمنش ایهام ایدر قبحن ❖

❖ شجاعت عرض ایدر کن هر دقبطی سرقتن سویلر ❖

❖ موافقدرینه البت مزاجه شیوه حکمت

❖ طبعیک اولسه ده کذب مر یضک صحتن سویلر

مثال دیگر (راغب پاشا)

❖ دردوغدن اضطراب ایتمز هوایی مشربان ❖

❖ کشتی به بارکرانی باعث تمکین اولور

مثال دیگر (راغب پاشا)

❖ کران کلز وقاری اهل فیضک مستندانه ❖

❖ سبوی باده مخجوران شوقه باردوش اولمز

مثال دیگر (راغب پاشا)

❖ رجالکده اوچنده رشوت استرکه اوله نافذ ❖

❖ هدفدن تبرک استرجاعی تمرنمز امکنندندر

مثال دیگر (عزت علی پاشا)

❖ کرانسامان اولان دلال وش کالابدوش اولمز *

❖ بیلن قدر متاع اعتبارین خود فروش اولمز

مثال دیگر (راشد)

❖ کرپکری اوزندر یارک خیاله صیغمن *

❖ مشهور مثلدر عاشق مزراق چواله صیغمن

(هوایی)

❖ (۳۴) ❖ تنسیق الصفات ❖

تنسیق الصفات بر قاج صفتی متوالیا ایراد ایتکدر بویله صفات

متعددده نک یکدیگری تو الیسنه لسانمزده منشور و منظوم اوله رق

يك چوقی مثال بولنه بیلورز . کلام منشوردن مثال حدیقه
 السعدانک اشبو « صالح یهودینک منزله کلوب ایتدی ای
 صالح قرنداشم حسین سنک منزله در بکا تسایم ایت تعل
 ایتیه یوقسه والدهسنه عرض ایدرم کنکره کردونه کند آه
 جکر سوزجکوب دست نیاز ایله دامن عرشی طوتوب بردعا
 ایله جمیع یهودجنسی یریوزندن کتورر ویا والد بزرگوارینه
 صورت حالی شرح ایدرم تیغ ابدار ذوانفقار صاعقه کردار
 ایله یریوزین یهودیلر قانیله لاله زار ایدر ویاجد عالیقدرنه
 بوواقعه دن خبر ویررم هدف قاب قوسینه ناوک دعا روان
 ایدوب طائفه یهوده مرده نزول بلاکتورر وخرمن جمعیتلرینه
 برق فنیاتورر

شعر

(حذرقیل ناله مظلومدن ای سنکدل ظالم)

(که تیر آهنگ پیکانی کردوندن گذار ایلر)

(سسنان برقدر آه تظلم احتراز ایت کیم)

(اگر چه سنکده اسک زنجی انک طاشه کار ایلر)

صالح یهودی اول فصاحتده متأثر اولوب ایتدی ای عزیز

والدهک کیمدر امام حسن ایتدی صفوت خاندان رسالت

وقدوت دودمان نبوت صدف عفت وعصمت غره چهره

علم وحکمت نقطه دأره مناقب ومفاخر لمعه ناصیه محامد

ومأثر مادر سادات مجمع سعادات شمع عرصه عرصات

بتول عذرا یعنی فاطمه زهرادر . صالح ایتدی والدهک

معلوم اولدی والدک کیمدر امام حسن ایتدی شیریزدان

شاه مردان مجدد اصول مکارم مخترع قوانین مراحم مصلی

(القبلین)

القبلتين قرهٔ عين سید الثقلین رئیس اولیا انیس الانبیا
 یعنی علی المرتضیٰ در . صالح ایتدی والدک دخی معلوم
 اولدی جدک کیمدر امام حسن ایتدی کوهر خزانہ
 خلیل و ثمرہ شجرہ اسماعیل نور قنديل تعظیم و تیحیل حبیب
 ملک جلیل اول امام مفترض الطاعه که مکده نماز فرائضی
 ادا قیلوب مسجد اقصاده سنت ادا قیلدی واحوال قرون
 سابقه وامور آتیهی احکام عالیه دن اوضخ بیلادی منزل
 فرقان واضیح ایمان رسول الثقلین محرم حریم قاب قوسین
 جد سبطین سرور انبیا یعنی محمد مصطفیٰ در)

عبارۂ مترجمۂ بدیعہ سیدر . کلام منظومه مثال

(مدار خلقت عالم بهار طینت آدم)

(سوار عرصهٔ طارم امیرالمجلس غیرا)

(حبیب حضرت عزت طیب علت ذلت)

(کفیل رحمت امت دلیل جنت الماوا)

(خطا پوشندهٔ مذنب عطا بخشندهٔ تائب)

(امان مشرق و مغرب امین یثرب و بطحما)

(جناب احمد مرسل امام زمرةٔ کمل)

(مفصل ساز هر مجمل رموز آموز هر دانا)

(غنی زاده)

❖ ﴿جمع﴾ ❖ (۳۵)

جمع شیئین و یا اشیا بی حکم واحده جمع ایتکدر . مثال

(فلك طالع زمان دوران ستاره)

(بقار لر اعتبار شهر یاره)

(حالتی)

مثال دیگر

(هم قدح هم باده هم بر شوخ ساقیدر کوکل)

(اهل عشقك حاصلی صاحب مذاقیدر کوکل)

(نفعی)

بیت اولده ناظم فلك طالع زمان دوران ستاره بی اعتبار
شهر یاره باقق حکم خیالسنده جمع ایتش ویت ثانیده دخی قدح
باده شوخ ساقی کله لرینک تضمن ایتدیکی احکام ذوقیه دلالت
فرضیه ایله کوکلده حکما اجتماع ایشدر .

❖ (۳۶) ❖ تفریق

تفریق نوع و احددن ایکی امرک بیننه تباین ایقاع ایتمکدر .
سنی کسریه عدالته معادل طوتسم ❖

❖ فضله در سنده اولان دولت دین و ایمان

(باقی)

بیت مذکورده ناظم عدالت و حکمداریده نوع واحد دیمک
اولان مخاطبیه کسری بیننی دین و ایمان کله لرینک ایقاعیه

تفریق ایتمکدر . ❖ مثال دیگر

فضولی ایل سنی مجنوندن ارتق دیر ملامتده ❖

❖ بونی منکر دکل مجنون دخی معقوله فائلدز

(فضولی)

مثال دیگر

دست و طبعن ابرو دریادر دین غافلرک ❖

دائما «ضمون» فکری بویله بی معنایمکدر ❖

❖ بحر ایدرمی کاشناتی غرق امواج کرم

❖ ابرایسه دائم جو اهرپاش کوهر زامیدر

(نفعی)

(۳۷)

﴿ ۳۷ ﴾ تقسیم *

تقسیم متعددی ذکر ایدوب بعده هر برینه برشی اضافه
و تعیین ایتکدر .

مثال

قنده در بویله برشرفلی نسب * معدن فضل و عز و علم و ادب
صفت حضرت حسین و حسن * جمله کائناته در روشن
اول بری نقدپاک مصطفوی * بو بری نور چشم مرتضوی
اول بری بدر آسمان کمال * بو بری سر و جو بیار جمال
اول بری آفتاب اوج یقین * بو بری کلین حدیقه دین
او بری رهنمای جلوه نما * رفع اه اقتدار همسا
حدیقه السعداء - فضولی

مثنوی مذکوره حسن و حسین افندیلر من حضراتی ذکر
ایدیلوب بعده متوالیا هر برینه بر صفت تعیین و اضافه
قلمشدر . و متعددک ذکر ندنصکره اگر مرجع تعیین
قلتمسزین ایراد الفاظ اولنورسه اولوقت کلام تقسیم
عدادندن چیهرق لف و نشر تعریفی داخلنه کیرر .

﴿ ۳۸ ﴾ جمع مع التفریق *

جمع مع التفریق ایکی شیء بر معنایه ادخال ایدوب ادخالک
جهتلی یبنتی تفریق ایتکدر .

مثال

وجه پاک نار بکزرشعله افروز اولده *
* دلده بکزر ناره اما کیم علوسوز اولده
(حسنی)

بیت مذکورده وجه ایله دل معنی ناره ادخال قلمش ایسه لرده
ادخالک یئنی مؤخرا وارد شعله افروز و علوسوز صفتلری
تفریق ایشدر .

(۳۹) * جمع مع التقسیم *

جمع مع التقسیم متعددی حکم واحد تحتنه جمع ایدوب مؤخرا
تقسیم ایشدر .

مثال

* کون کپی طوغوب او شمع رحمت فانوس *

* اعجاز توأم اولدیغین کوزدی نفوس *

* چون عرض صنم بیقلمدی طاق کسری

* چون دوده کفر سونندی نار مجوس

(سیدوهی)

مثال دیگر

(برکلور ذوق آشنای عشقه لطف وقهر یار)

(برینی دوست آرزو ایلر برین اغیار خوار)

(حسنی)

رباعی مذکورده ناظم اعجازی اول حکم واحد تحتنه جمع

ایدرك توأم اعتبار ایش و مؤخرا طاق کسرینک بیقلمسی

و نار مجوسنک سونمسی ترکیباریله تقسیم ایشدر . و كذلك

بیت مسبق الذکرده یارک لطف وقهری حکم واحد تحتنه

اخذ و جمع اولمش و صکره ارزوی دوست و ارزوی اغیار

چهلربنه انقسام ایشدر .

(۴۰)

(۴۰) ﴿ جمع مع التفريق والتقسيم ﴾

جمع مع التفريق والتقسيم ایکی شیء ابتدا جمع ومؤخر التفريق
ایدوب اندنصکرده بهرینه برصفت ایرادیله تقسیم اتمکدر .
مثال

لب یاره عقیق ناب دیدم * معترض اولدیله بتون یاران
دیدیلر سنه کپاره یمن او * بو ایسه کرد چشمه حیوان
(حسنى)

قطعه مذکورہ نك مصرع اولنده لب یار ایله عقیق ناب و صفا
اجتماع ایدوب مصرع ثانی حکمیله صکره یکدیگر نندن تفريق
ایدلس و مصرع ثالث و رابع ایله ده انلرک صفت میره لری
بیان و ادا قلندرق ایکی جهته تقسیم اولمشدر .

(۴۱) ﴿ اقتباس ﴾

اقتباس کلامک آیات کریمه و یا احادیث شریفه دن برینی
متضمن اولسیدر شول شرطله که اول کلامده تضمن قلنان
عباره نك قرآن کریمدن و یا حدیث شریفدن اولدیغنه دلالت
و اشارت بولنیه .

اقتباس مستحسن و مستهجن اعتباریله ایکی یه انقسام
ایتدیکی کبی اقتباس مستحسنده ینه ایکی قسمه منقسم اولور که
بری احسن و دیگرى حسندر .

نصح نافعی مؤدی بر معنایی تضمن ایله برابر مقتبس ایله
مقتبس منه میاننده واقع ارتباط سامعی شوق و نشاطه سائق
اولورسه اکا اقتباس احسن دیرلر . مثال (واول دم

ندمده که کله کوب کلوی ناقور غضب و سیاستدن نعره
 زهره شکاف * هذه جهنم التي كنتم توعدون * اقطار
 اکناف اقليم محشرده زلزله دهشت صالوب هر کس هول
 هجوم جهاندن سراسیمه اولدقده قادر لر میدر که سنی دار
 الامان جایته الال (

(شهادتنامه وینسی)

مثال دیگر

بی بقادر یو منزل ای احباب * فاتقوا الله یا اولی الالباب
 (مولانا احمد)

مقتبس ایله مقتبس منه میاننده واقع ارتباطدن یالکز طبع سامع
 نشاط آرا اولوبده مؤدای اقتباسده شرع شریفه مخالف
 یولمزسه اکا اقتباس حسن دیرلر .

مثال وطوائف اعزاب مشایخی بالجمله کلوب مطیع و منقاد
 اولوب انواع خلعت و عنایتلر ایله هر بریسی شاد و خرم
 معاودت ایدوب دوام دولت ابد پیوند ادعیه سنه قیام
 کوستر دیرلر * فقالوا الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا
 لنهتدی لولا ان هدانا الله * .

(سلطان سلیم اول)

مثال دیگر اول سلسله پیوند بدایع عوارف صنعت تجاهل
 العارفه مائل و مرأت طبع زدوده لر صورت تغافل و صدوده
 مقابل اولدیغندن گروه دون * الا انهم هم المفسدون *
 پس برده و شایسته اختیار تمکن (اوقچی زاده)

(مثال)

مثال دیگر تا که جناب امام المسلمین و قبله ارباب یقین کمال
انکسار و مسکنت و نهایت خضوع و ضراعتله سجدات نیاز
نصرت و وضع جبین ایتدیک برهنکام نصرت انجامده هانف
غیب که تر جان لاریب در دیوان بخشایش قدر تدن ✽ نصر
من الله و فتح قریب و بشر المؤمنین ✽ یا محمد صدای جلالت
افزاسیله ابلاغ بلاغ فوز و ظفر ایتکاه . (بارقه ظفر - کمال)

مثال دیگر سرحد شام محافظ لرندن بری روم عسکرینک
اوزرینه کلمکده اولدیغنی و غالبیتک انلر طرفنده و قوعی ظننده
بولندیغنی اشراب ایدرک استعانه طرزنده مأمون خلیفه یه
شو آیت کریمه بی یازار کوندر ✽ ان القوم استضعفونی
و کادو یقتلوننی فلا تسمت بی الاهداء ولا تجعلنی مع القوم
الظالمین ✽ مأمون دخی اشبو آیت کریمه ایله محافظ
مومی ایله جواب ویرر ✽ فلنأتینهم بجنود لا قبل لهم بها
و لنخر جنهم منها اذله وهم صاعرون ✽ مواضع استعمالیه سی
شرع قویم و آداب جلیل اسلامیه منافی اولان اقتباساته
مستهجن دیرلر . خلفای عباسیه دن مأمون بوران نام
دختری که وزیر حسن بن سهل نام ذاتک کریمه سی ایدی
بعد التکیح فراش اذدواجنه الدیغنی کیجه غلبه ادب و حیادان
مومی البها یه حیض طاری اولمقله مأمون مقارنت ایچون
ال اوزاندقله اول دختر بلیغ البیان مأمونه خطابا ✽ اتی
امر الله فلا تستعجلوه ✽ دیدی

مأمون ایسه مر امنی اکلا یه میهرقینه ارزوسنی تکرار ایلدکده

بوران یا امیر المؤمنین ❖ فار التوز ❖ دیدی مأمون
 دخی اکا ❖ ساوی الی جبل یعصمی من الماء ❖ جوانبی
 ویرمی اوزرینه بوران ❖ لاعاصم ایوم من امر الله ❖ دیهرک
 مقابله ایلدی . حالبوکه بومواضعده اقتباسان مذکوره تک
 استعمالی اداب اسلامیہ میں محل و منافی اولدیغی جهتله مستحجندر
 و اقتباسده بعضا مقتبس منه معنای اصلیبی اوزره ابقا
 ایدیلدرک معنای دیگره نقل ایدلز . مثال محاسبات دفترخانه
 اعمال عمال جمع و تفریق آمال ایتدکده و صرافان دیوانخانه
 ❖ یوم تبلی السرار ❖ تشخیص نقود ضمائر ارباب صغیر
 و کبیر ایلدکده و ترازو داران قبان الوزن ❖ فن یعمل
 مثقال زرة حیرأیره ❖ تعیین مقادیر اعمال سره و ناسره
 ایتدکده استمرارکده محاسبه اعمال اتمم بکامفوض اوله .
 شهادتنامه و یشی

مثال دیگر

جینکده « تسر الناظرین » زرحل ایله مکتوب ❖
 ❖ یوزی پار پار ینار برماه پیکر کلدی سلطانم
 ثابت
 وبعضاده معنای اصلیدن معنای اخره نقل ایدیلور .

مثال

بریکا کشمکیر عشق نیکار ❖ بریکا آتش غم اغیار
 بازم قنغیسپله طوتشهیم ❖ وقنا ربنا عذاب النار
 « عذاری »

مثال

مثال دیگر

❖ بیلدیر سنی سودیکم ماهم • بعرف المجرمون بسیماهم ❖
 وانظ مقبسه ضرورت وزینه دن ویاخود بر بشقه سیدنطولایی
 تزید ویا تنقیص الفاظده ویا تقدیم ویا تأخیره ویاخود مضمرایکن
 ظاهره ویا ظاهر ایکن مضمره ابد الدهه بأس یوقدر •

مثال

❖ بو عین جانفزا کیم نامی اولمش سلسبیل انک ❖
 ❖ سیمی پا کیدر « عینا تسمى سلسبیل » نک ❖
 « نیلی »

ایت کریمه « عینا فیها تسمى سلسبیل » در

مثال دیگر

❖ الدی یوزینک برقی اول زلف سمنسا ❖
 ❖ سبحان قدیرا جعل اللیل لباسا ❖
 « سلطان جم »

ایت کریمه « وجعلنا اللیل لباسا » در

مثال دیگر

❖ نقد عمر زاهد اولدی توبه میده تلف ❖
 ❖ قل لهم ان ینتهو یغفر لهم ما قد سلف ❖
 ایت کریمه « قل للذین کفروا ان ینتهوا یغفر لهم
 ما قد سلف » دراهم لفظی للذین کفروا محلنده مورود در
 (۴۲) ❖ تضمین ❖

تضمین حکمت مشوره به ویا مثل مشهور ویا کلام منظوم

ویا خود مسائل و یا اصطلاحات علومه متعلق غیرک کلامندن
 برشی کلام غیر اولدیغی معلوم اولوق شرطیله نسق عبارته
 درج ایلمکدر . حکمت منظومه مثال
 نام استادی قیلوب حر زمان * ایار و طور که سنکدر میدان
 چونکه ایردک شرف خدمتنه * طاغری طیانور همتنه
 « عطائی »

حکمت منشوره [همت الرجال تفاع الجبال] در
 مثال دیگر کذلک فن انشاده دخی واقعا حیل و خرده کتباتی
 بیلور و چوق شی یازمی نندن کور ایسده « فی الا کشار
 عشار » مدلولجه منشآت دخی دل و ذلل و خبط خلادن سالم
 اولیوب . « تبصره عاکف پاشا »
 مثال دیگر دقایق خیایای امور جهان پیش نگاه حقایق
 اگاه پادشاهان نه لنده معلوم و غیرنهان ایکن « لیس الخبر کالعیان »
 فحواهی حکمت احتوا سنه نه صورتده رغبت و اعتبار بیورد قلیرینه
 انظار آشنا و بیکنانده دلیل جدید علانی اولوق مطالعه علیه سیه
 باشوکت و الاجلال اوروپا سیاحتنه میل و اقبال بیورلمسی
 ضمنانه مندرج و مستکن اولان انواع منفعت حالیه و مستقبله نک
 وصف و بیاننده السنه اقلام ارباب اتصاف سرفر و پرده عجز
 و اعتراف اولدیغی مثلاً . . . « یوسف کامل پاشا »

مثل مشهوره مثال

هر کسه اولدی کوچده دایر * چیقدی ایپلی بازاره آخر
 « عطائی »

(مثال)

مثال دیگر

- (سرو و عرعرده سنك مائل قد نازك)
 (بونی هر کس بیلور الجنس الی الجنس یمیل)
 (حسنی) کلام منظومه مثال
 (ایلد کده قدسیان تبشیر صدت تحسین ایله)
 (عالم ارواحه رعنا بوغزای اکبری)
 (روح نفعی کوردم ایلردی برای تهنیت)
 (طاق عرش اوزره بوغر انظم ایله جولانگری)
 (آفرین ای روز کارک شهسوار صفدری)
 (عرشه آص شمدنکیرو تیغ ثریا جوهری)
 (عزت علی پاشا)

و کلام منظوم تضمین قلند بیغی حالده اگر اول کلام عند البیغا
 شهرت بولماش ایسه غیرک اولدیغنه اشارت شرطدر .
 مثال

- (بو محله عجب اوصافنه چسبان کورینور)
 (نوله بوییتی باقینسک ایدر سم تضمین)
 (دفع یا جوج غه ایشیکیدر سد سدید)
 (منع چیش الله در کهیدر حصن حصین)
 (نفعی)

و وجوه تضمینک احسنی ضمنی توریه و تشبیه کبی بر نکته ایله
 اصله زیاده قیلددر و اقتباسده اولدیغی کبی تضمینده دخی زیاده
 و نقصانله تغییر مدرج جائزدر .
 زیادیه مثال

- (واعظ اولورسه طعنه زن اهل حال و دل)
 (المرء لا یزال عدواً لما جهل)
 (حسنی)

بیت مذکورده لایزال زائد در عبارۀ اصلیه المرء عدو لما جهله
 در نقصانه مثال (مطلع انوار کرامت و شرف و مجمع اثار من عرف
 نفسه فقد عرفه . عبارۀ اصلیه (من عرف نفسه فقد عرف ربه) در
 مثال دیگر (وصلت یاری دیلردم روز و شب)

(ظاهر اولدی صکره حکم من طلب)
 (حسنی)

عبارۀ اصلیه (من طلب وجد وجد) در
 (۴۳) ❖ تلمیح ❖

تلمیح سبقت ذکر واقع اولمق سزین قصه یه یا خود مثل سائر
 حکمنده بولنان بر شعره اشارت ایلاکدر . مثال

(کوندن کونه اردینه کیدوب اولدی ذکر کون)
 (برج سر طانده نیسه لم طالع وارون)

(اول ایدی مرد ملکی بخت بلغانک)
 (مسخ اولدی بو ایامده چون طالع میمون)
 (ثابت)

قطعه مذکورده حضرت غیبی ایچون روایت اولنان قصه
 مسحه اشارت اولمشدر . مثال دیگر

(نور فخر عالمه ایله توجه دائمًا)

(ماه قلبک ایده انکشت غنایت ایکی شق)

بیت مذکورده دخی انشقاق قره رمز و اشارت قلمشدر .

(۴۴) ❖ عقد و حل ❖

عقد نثری نظم ایتمک دیرلر بعض حکایات و روایاتک سلیک
 نظمه انمسی کی .

(حل)

حل نظمی نثر ایتمکه دیر لر لیکن بونده ایکی شرط واردر
 (۱) نثر ایدیلان کلام سبک اصلیندن اصلا تقاصر
 ایتمکسزین برسبک مرغوب اوزره یازلمش بولملی (۲) تکلف
 و انزعاجدن برائت ایله براردها حسندار و شطارتلو اولمیدر .
 ❖ (۴۵) ❖ اخذ و سرقه ❖

اخذ و سرقه ایکی نوعدر بری ظاهر و دیگری غیر ظاهر در .
 معنائک کلیسی لفظک یا کلیسیله و یا بعضیسیله و یا بریله انورسه
 اکا ظاهر دیر لر . و نظم تغییر اولقسزین کلیسیک مأخوذیتی
 سرقه محصه اولدیغی جهته مدمومدر و بو مثلوسر قه یه
 نسخ و اتحال دیر لر .

مثال مسروق منه

(سور ساقیا کیت سبک سیر ساغری)

(کز مه در علاجی صوایمش ایاغنه)

(امری)

مثال مسروق

(طولدر کیت جامی ای ساقی سبکسا)

(صوایمش ایاغنه کز درمه در علاجی)

(مستقیم زاده)

واکر سرقه نظمک تغییر یله اولورسه و یاخود نظمک بعض
 لفظی مأخوذ بولنورسه اکا اغاره و نسخ دیر لر بو مثللو
 سر قده اکر ثانی حسن سبک یا اختصار یا ایضاح یا زیاده
 معنی کبی فضیلتی حائز اولوبده اولدن ابلاغ بولنورسه ممدوح
 و مقبولدر :

مثال مسروق منه

(شد برقع روی جو مہت زلف شب آسا)

(سبحان قدیرا « جعل اللیل لباسا »)

(مثلا جامی)

مثال مسروق

(اولدی یوز بیک برقی اول زلف سنسا)

(سبحان قدیرا ﴿ جعل اللیل لباسا ﴾)

(سلطان جم)

مثال مسروق منه

اعجب نخلین لوفی النار عذبا * وذاك فی حنة الفردس قد نعما
لمکان نعم ذا من نعم ذا * وكان یولم هذا ذلك الامسا

مثال مسروق

(شو یله اولسه بر بر یله یار اولان که فی المثل)

(بری دوزخدن بری چنتدن اولسه بهره یاب)

(ایلیه دوزخده اول بونک صفاسندن صفا)

(جنت ایچره بوچکه انک عذابندن عذاب)

(حالی)

اشته بو ایکی مثال لسان ترکی یه نقلارند نطولای ایضاح معنی
فضیلتنی جامع اولدقلرندن بدو حددرلر .

اگر ثانی اولک دوننده بولنورسه مذموم و صریوددر و وزن
وقایه نك اتقاقیله سرقت سرقات شعریه نك اچمیدر و اگر

یالکز معنا مأخوذ بولنورسه اکا المام و سلخ تسمیه اولنور .

مثال مسروق منه

(دلدکه سوز اوله نی کبی نفسدن بیلنور)

(خانه نك شلمکی ایچنده که سسندن بیلنور)

(افتابی)

(مثال)

مثال مسروق

عشق آتشنه اولوب سویدا عنبر بر دلده که سوز اوله چیقیر اندن اثر
(سید وهبی)

غیر ظاهر اولان سرقات دخی بش نوعدر .
(۱) اولک معناسیله ناینک معناسی تشابه ایدر

مثال اول

(دکل شبنم دماغ کلشنی ترطیب ایچون کویا)

(فروغ مهری سیم انبقله تقطیر ایدر مهتاب)

(راغب پاشا)

مثال ثانی

(اوجاغ هاله بی پرتاب ایدوب نار کوا کبله)

(سحر انبیق سیمی ژاله سن تقطیر ایدر مهتاب)

(راتب احمد پاشا)

(۲) اولک معناسی ثانیده محملک غیریه نقل و وضع اولنور

مثال اول

(سبوی باده شمدی باردوش اهل دل اولمز)

(بو وقتک فیضی صهبان زیاده نشئه بخنسادر)

(سید وهبی)

مثال ثانی

(کران کلز وقاری اهل فیضک مسمدانه)

(سبوی باده مخجوران شوقه باردوش اولمز)

(راغب پاشا)

(۳) ناینک معناسی اولدن اشمل بولنور .

مثال اول

(کلدی دوران صفا بخش مصاحب پاشا)

(لازم اولدی سکا ای غم عدم اباده سفر)

(نابی)

مثال ثانی

(بز صفا ایله نشاط امدی ایتدک چون مقر)

(سکا ده ای غم عدم اباده لازمدر سفر)

(سلطان احمد)

(۴) ثانینک معناسی اولک تقیضی اولور

مثال اول

(دولتی چرخ دنی ویردی قومبتله)

(شمسی ارباب سعادتده کزن هب خذله)

(سلطان مصطفی)

مثال ثانی

(صانع ای دایکه سعادت بوله بردم خذله)

(ویردی خلاق جهان مبتذلی مبتذله)

(راغب پاشا)

(۵) اولک معناسنک بعضیسی التهرق زیاده تحسین ایچون

ثانی به علاوه قلمنور .

مثال اول

(کزچه صد مرحله دوراست زینش نظرم)

(وجهه فی نظری کل غداة وعشی)

(منلا جامی)

مثال ثانی

(والضحی وردکه واللیل اوقوروم سنبلیکه)

(روشنی وردی بودر کل غداة وعشی)

(میر عزت)

(۴۶)

(۴۶) ✽ الغاز ✽

لغز حقیقت و یا مجاز طریقیه دلالت لفظیه واقع اولقسزین حدسیات ایله استخراج معنا ایتمک و بر ماده بی مشکل و متشابه عباره ایله ادا و ایراد ایلمکدر .

لغز منشور و منظوم ایکی درلو دخی ترتیب اولنه بیلور .
 منشوره مثال برشی صنعت نمود که اکثر اجزای هر کبیه سی ابتدای افرینشدن برون فقط متشتت صورته بحال صغار و کبارده موجود و بعضیسی نوع بنی بشر له بیه هم وجود اولدیغی حالده صورت عجیبه ترکیبیه سی چشم جهان بین فلاطونه دخی غیر مشهود بولمشدر امر ایجاد و احیاسی فرموده حضرت ظل و دود اولدیغنه بناء یقینده زیبایش بخشای ساحه شهود اولور .
 اشته بوشی غریب الزی حواس ظاهره و باطنه دن بیوایه و فقط عیون کثیره سی حسن اندامنه بیرایه اولوب عدو احصادن خارج ارجل و اقدامه مالک ایکن همیشه مسلك ثبات و استقامته مسالك و کانه هالیکدر امانینه کندویه مر اجعت ایدن لره ثباتنه اصلاخل کلکسزین یکنظرده پک چوق شهور و بلادی ایرو ایرو حال و شانلریله ارائت و لسان حالیه وطن پرورانه اجرای نصیحت ایدر . اسمک حلی تواریخ ملوک کسری مطالعه سنه محتاج و ذاتی میدانده اولدیغندن دهها زیاده تعریف و توصیفی وارسته قید احتیاجدر . (مرآت)

منظومه مثال

اول ندر کیم ایکیدر انسانده * اوچدن آرتق اولدی حیوانده

سندھ وارھم بندھ وار آدمدھ یوق * جلدھ و اردر دیسم عالمدھ یوق
 کسھدھ اولمزولی ہر شیدھ وار * اولور آنک ایلھ عالمدھ وقار
 اونیش اولمشدر انک منز لاری * بیرینھ قابل دکل وار مق بری
 بر ایکی اوچدن زیادھ اولدی * دردنی بریردھ کسھ کورمدی
 (زشید چلبی)

نقطھ حقندھ سویلمشدر مثال دیگر

اول نہ شکل عجیبدر حالا * خلق محتاج اکا نوعا
 جانی یوقدر ولی کیدر سفرھ * اکا مفتون مسلم و کفرھ
 دائمًا خیر ایشھ یرار اما * الھ کیرسھ آصاردی اهل قضا
 شربلھ اتھام ایدوب آنی * بوغازینھ طاقر لر اورغانی
 اغزینک اولجوسن بیلن آدم * کزدیرر کوه ودشتی همجو حرم
 شربھ ادماغ اولیھ شب و روز * یرامن برایشھ مثال عجوز
 سرسقا کیبی کیرر قطرھ * نہ بقار برف و بردنھ مطرھ
 کیمکھ حظ ایلز لطائفدن * ال بوسون چشمه معارفدن
 (نابی)

مطھرھ حقندھ مرتبدر .

- * بیلدکی ای عارف ندر اول ایکی یوزلو بو العجب *
- * چکمش نقابی بریوزھ بیرسیدھ صورتنما *
- * هر یوزدھ واردر بریوزی یری بیرینھ بکزمز *
- * ممکن دکل کورمک انک ایکی یوزینی دائمًا *
- * یردھ دکل کوکدھ دکل هر یردھ ظاهر بریوزی *
- * صاغی صولی یوقدر انک وار ابتدا وانتهما *

(کاه)

(گاه اغلا اول کاهی کر لراثت دکل بر حال ایله)

(که اضطراب و که جفا که مظهر ذوق و صفا)

(بر یانه اوچ کل طاقر برینه ایکی طاقنور)

(بلد کسه بور رمزی اگر ادر آککه صد مر حبا)

(کانی)

لعز و معما کبی تکلفات شعریه اساسا لزومک خار چنده بر طاقم
توغلات زانده دن معدود ایسه ده مع مافیه توسیع قریحه
و تشحید خواطر و اذهان فائده لرینی دخی جامعدر چونکه
بر طاقم معانی دقیقه بی شاملدر نه که استخر اچی تو قد ذهنه و معارج
خفایای فکره صعود و سلو که محتاجدر .

❖ (۴۷) ❖ معما

معما بر اسمی حساب و یا تصحیف و یا قلبه معناسنک ظهوری
فکرت عمیقہ صرفنه توقف ایده جک صورتده سستر ایتکه
دیر لر . مثال

(موسم کل یا قلاشوب کلشنده اطفال چن)

(عندلیبک کو کلنه کیر مکده بردن ایکیدن)

(کامی)

احمد نامنه در .

❖ زریمان نامنه در ❖

(اکدار روز کاردن اولسه نمی هیچ امین)

(قلب صنوبری اوله نام دل حزین)

(نابی)

(خط کلدی رخ النہ یار اولدی مزلف)

(دور ایله اولورالت تصحیف مصحف)

(نابی)

نوح نامنه در

— شعر —

شعر قوهٔ متخیله و متفکره ایله موزون و مقفی اوله رق ترتیب
ایدیلان کلامه دیرلر شـعـرک موضوعی طلاقت و بیاندر که
اکتسابی هر فرد ایچون بر درجه یه قدر لازمدر نته کم دهان
در ربار حضرت رسالتدن شرف صدور ایدن (علمو اولاد
کم الشعر فانه یفتق انذهن و یطلق اللسان و یورث الشجاعه)
و (جمال الرجل فصاحة لسانه) حدیث شریفلرینیک
مؤدای جلیلار یدخی لزوم مذکورى مؤید و ناطقدر .

شاعر کرک مولدات طبعیه یی تشهیر و ارأئه ده و کر کسه
معارض تعقلاته صعود و ارتقاده استعمال ایده جکی مضمونه
مزین برسبک و هیئت و حسیاتی تحریک ایده بیلور حقیقت
اعطا و اضافه ایتملیدر .

شعر ارأى العین مشهودمز اولان صور اشیایی کمال زینت
و مطابقت ایله ارأئه ایدر و دلالت ذهنیه ایله انتقال اولنه جق
ماهیات اشیایی حواسمه عرض و تقدیم ایلز . اشته بو اثر
بدیع فطرتیه که شعرانک بضاعهٔ بهترینیدر تخیلات دینلور فقط
انک و اسع تخیلات بیله صاحبنی شاعر حقیقی عنواننه مالک ایدهمز

(انک)

انك همچون تخيلاتك بودرجه سنده و قوف ایدن طبیعت طبیعت

عادیه تعمیر اولنور . مثال

(بغچه ده صغه بکچیسیدر کل)

(باغده قوشچی باشیدر بلبل)

(کلک ایدوب براتی در دست)

(غنچه تیمارین ایلدی سربست)

(لاله نلکه و یروب وظیفه سنی)

(یکیلر هر سنه قطیفه سنی)

(باغ فصلنده اوله لر نوله شن)

(چقیدی کلشنجیانه قسط رشن)

(هر کون امری ایله و یروب شبنم)

(چینه دان کلنده بلبله م)

(اولدی سیراب لطفی هر محتاج)

(باغده نرکس ایدی برکوزی اج)

(کوندروب شبنم مطراسین)

(ایتدی پردرانک دخی طاسین)

(ثابت)

مثال

(اجرام بی نهیاه ایله پردر آسمان)

(نسبت اولنسه ذره دکلدربو خاکدان)

(بیک شمس تابدار و هزاران مه منیر)

(یوز بیک ثوابت و نیجه سیاره عیان)

(هر شمس ایدرتوابع مخصوصه سیله سیر)

(هر تابعه توابع اخیری ایدر قران)

- (هر شمس ایدر لواحقنه نشر فیض خاص)
 (هر لا حقك طبیعتی امثالنه نهان)
 (هر جمله مرگزنده ایدر سیر بی وقوف)
 (هر قطعه محورنده بولور فیض جاودان)
 (هر جمله وسیعه ده مبسوط بیک وجود)
 (هر قطعه فسیحه ده مشهود بیک جهان)
 (هر بروجود مصدر اولور بیک وجود ایچون)
 (هر بر جهان هزار جهاندن ویرر نشان)
 (هر زرده طریقت مخصوصه اوزره فیض)
 (هر جسمه طبیعت مخصوصه اوزره جان)
 (هر عالمک سنین و تواریحی مختلف)
 (هر بر زمینده بشقه حساب اوزره در زمان)
 (پیوستنه در سواحلی کر داب حیرته)
 (بر بحر در که حاصلی بو بحر بیکران)
 (سبحان من تحیر فی صنعہ العقول)
 (سبحان من بقدرته یعجز الفحول)
 (ضیا)

شاعر حقیقی اولدر که کاشانه فؤادی برسوق الهی ایله محاط
 و منور و جذبات رحمانی ایله مستغرق و مملو و طائر روحی اقبضای
 مراتب عالیله ده جوال اوله اشته بویله برنآره الهی ایله توقد
 ذات ایش کسه دن صادر واردات کلامیه به ملهمات تعبیر
 اولنور و مخیلات ایله الهامات طبیعت شعریه نک مر کبلیدر
 بونلردن برنجینی نفسانیدر که صنف شعرا ده اصناف ساره
 بشریه په نظرا الک زیاده واقع و صنف مذکورک نشانه تمیزیده

(اودر)

اودر ایکنجیسی الهیدر که یالکز شاعر حقیقی به مختصردر و شاعر
مشار الیهدن صدور ایدن شو الهامات حقیقت و طبیعتک
ترجانی اولدیغی جهتهله ثمر اتندن عقل مستقیم و ذوق سلیم
مستفید اولور یوقسه بر طاقم حظوظات نفسانیه دن باحث
صادرات کلامیه به الهام تعبیر و اطلاق اولنه مز .

مثال

- (صورتده نوله ذره ایسک معنیده یوحز)
- (روح القدسک مریمه نفع ایتدیکی روحز)
- (پیانه خورشید ایله هر صبح ایدرز عید)
- (عیسی ایله پیانه کش لای صبو حز)
- (ایتدکسه شراب ایچمه مکه توبه کوزلسز)
- (ثابت قد مز توبه مز اوستنده انصو حز)
- (مار ایسه عدو بیزد بیضاء کلیمز)
- (طوفان ایسه دنیا غمی بز کشتی نوحز)
- (منلا اوقسون مدرسه ده شرح مطالع)
- (متن قدحی صون بزه بز اهل شرو حز)
- (صوفی بزی سن جسم کوزیله کوره مز سک)
- (اچ جان کوزو کی ایله نظر کور که نه روحز)
- (پر کولره لب بسته کور نمکده یوز اما)
- (رندان مسیحاده مفتاح فتوحز)
- (عیسی دم و روحی لقب خضر حیاتز)
- (ارباب صفات ایچره نهان کوهر ذاتز)
- (روحی)

و اول اثر که اعتدال ترتیب بلاغتی محیر عقول و اذهان و انتظام

ترکیب فصاحتی عجز و وله فزای بلغای اکوان یعنی اشعه
انداز نزول اولان قرآن عظیم الشاندر اشته اکا تطبیق استطاعت
بشریه نك فوقنده در اثر جلیل مذکورده بلاغتک قصوای
کالی تجسم ایدر الهامات بر صفوت عالیه ناقابل الوصول
ایله بروز ایدر مخیلات و تشیلات کره جلالتنک نقطه
مضیئه کیره سنده تصویری مستحیل بر صورتده لمعان ایدر
اسالیب کلامیه سنده که انتقالات بدیعه نه تطبیق قبول ایتمز
حسنیات شاهد عبارتنده که آن و تاب نصل نظاره ربای کائناتدر .

❁ قوافی شعر ❁

قافیه اشعارک اخر لرنده واقع حروف متکرره نك حرکات
و سکنا تده اتفاق و اتحادینه دینور .
قافیه ده ایکی نوعدر قافیه مجرده قافیه هر که قافیه مجرده
یا لکن بر حرف اوزره بنا قلنان قافیه یه دیر لر که حرف مذکورده
حرف روی تعبیر اولنور .

مثال

طوقنوب پای دو کلدی ساغر ❁ دواتن دپدی ینه زاهد خر
(ثابت)

بیت مذکورده واقع ساغر خر لفظلرینک اخر لرنده که رالرک
تکرری کبی .

قافیه هر که حرف رویدنماعدما قبلا مذکور حروف دیکری
سکنا ت و حرکاتنده رعایت اولنان قافیه یه اطلاق اولنور
بوده اوچ قسمدر مردفه مؤسسسه مقیده .

(قافیه)

قافیهٔ مردفه حرف روینک ماقبلنده حروف املادن « و ای »
 حرفلرندن بری بولسان قافیهیه دیرلز واول حرفده
 رد ف تعبیر اولنور . مثال رد ف وای

❖ دوست بی پروا فلک بی رحم دوران بی سکون ❖
 ❖ درد چوق همدرد یوق دشمن قوی طالع زبون ❖
 مثال دیگر (فضولی)

❖ اقلیم طبیعتده اولور سور همایون ❖
 ❖ طوغد قبحه سعادت ایله شهرزادهٔ مضمون ❖
 (خواجه نشئت)

بیتین مذکورینده واقع سکون زبون همایون مضمون لفظلرینک
 نونلری روی و اولری حرف رد ف در
 مثال رد ف الفی

❖ عکس رخسارک دو شنبه ای مه مهر جهان ❖
 ❖ ویردی دستکده پیاله چاه نخشیدن نشان ❖
 (ریاضی)

بیت مذکورده جهان نشان لفظلرینک نونلری روی
 الفلری رد ف در .
 مثال رد ف یائی

❖ کلور اول ماه لقانازیله خویکرده جبین ❖
 ❖ کوسترش بو کفر منزلی اولمش پروین ❖
 (کامی)

بیت مذکورده نونلر روی ویالر رد ف در

قافیه مؤسسه روی ایله ردف اراسنه دیکر بر حرف حلولیه کلان
قافیه یرلر و او ارایه کیرن حرفه ده دخیل تعبیر اولنور .

مثال

❖ کلدسه نوله بن شعرا دورنه آخر ❖

❖ عادت بودر آخرده کلور بزمه اکابر ❖

(نوعی)

بیت مذکورده واقع آخرا کابر لفظ لرینک رالری روی الفلری ردف

بونلرک اراسنده واقع خ ب حرفلری دخی دخیل در .

قافیه مقیده حرف روینک ما قبلنده حروف ردفدن بشقه دیکر بر

حرف بونان قافیه یرلر که اول حرفه ده قید تعبیر اولنور .

مثال

❖ دوشوب ورملی کوکل بر علا جسز درده ❖

❖ بلای سده چکر آستان دلبرده ❖

(ثابت)

بیت مذکورده حرف روی « ده » حرف قید « ر » در . حرف

رویدن صکره شعرک آخرنده تکرار ایدن شی کله اولور سه اکا ردیف

وادوات اولور سه اکاده وصل و شایکان یرلر .

ردیفه مثال

❖ رویکی میدر می رویک دلارا کوسترن ❖

❖ کلشنی کلدر کلی کلشن مطرا کوسترن ❖

(عارف)

وصل و شایکانه مثال

❖ کوردیلر حدیوق خدنک غزه نک پیکانه ❖

❖ سینهمی بکز تدیلر عشاق اوق میدانه ❖

(خیالی)

(بیت)

ینت اولده کوسترن کله سی ردیف ویت ثانیده نه ادات
مفعولی وصل وشایکندر .

❖ بحور واوزان شعر ❖

علم عروض اوزان شعریه نك صحیحنی سقیمندن تشخیص و تمیزه
دلالت ایلین علمه دیر لر اوزان شعریه بی تقدیر و توزین ایچون
اجزای اصلیه اوندر (فاعولن فاعلن مفاعیلن فاعلاتن مستفعلن)
مستفعلن مفعولات مفاعلتن متفاعلن فاعلاتن مستفعلن)
شو اون عدد اجزا وار کاندن برینک تکرری و یا خود برینک
سائر یله ترکیبندن بحور عروض فصل ایلوب انلره عارض
اولان زحاف و علت مناسبتیله بر طاقم ده اوزان تشکل ایدر که
اوزان مذکوره دن لسان ترکیبه تطبیقی خاطر لنانلر عائد
اولدقلری بحر لر ایله بر لکده بروجیه زیر کتب و اراهه قلمشدر .

❖ بحر هزج ❖

بو بحرک اجزای اصلیه سی درت کره (مفاعیلن مفاعیلن)
اولوب عارض اولان زحاف لر ایله تنوع و اون ایکی اجزایه
انشعاب ایدر (مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفعولن
مفعولن فاعولن مفعول فاعلن فاعول فعل فاع فع)

مصراع	❖ اوزان ❖			
اول	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
ثانی	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
۱	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
ثا	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

مصرع

❖ اوزان ❖

اول	فَعولن		مفاعیلن	مفاعیلن
ثانی	فَعولن		مفاعیلن	مفاعیلن
ا	مفاعِلن		مفاعیلن	مفاعیلن
ثا	مفاعیلن		مفاعیلن	مفاعیلن
ا	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ثا	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ا	فَعولن	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ثا	فَعولن	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ا		مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ثا		مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ا	فَعولن		مفاعیل	مفاعیل
ثا	فَعولن		مفاعیل	مفاعیل
ا	فَعولن		مفاعیل	مفاعیل
ثا	فَعولن		مفاعیل	مفاعیل
ا	مفاعیلن	مفعول	مفاعیلن	مفعول
ثا	مفاعیلن	مفعول	مفاعیلن	مفعول
ا	مفاعیلن	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ثا	مفاعیلن	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ا	فَعولن	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ثا	فَعولن	مفاعیل	مفاعیل	مفعول

مصراع	❖ اوزان ❖			
اول	فعلون	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ثانی	فعلون	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ا	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ثا	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفعول
ا	مفاعیلن		مفاعیل	مفعول
ثا	مفاعیلن		مفاعیل	مفعول
ا	فعل		مفاعیلن	مفعول
ثا	فعل		مفاعیلن	مفعول
ا	مفاعیلن			مفعول
ثا	مفاعیلن			مفعول
ا	مفاعیل			مفاعیل
ثا	مفاعیلن			مفاعیل

❖ بحر رجز ❖

بو بحرك اجزای اصلیه سی درت **ك**ره مستفعلن مستفعلن
 اولوب عارض اولان زحافلرا یله تنوع و کندوسندن یدی اجزا
 تشعب ایدر « مفاعیلن مفعولن مفعولن مستفعلن مفاعیلن
 مستفلاتن مفاعلاتن »

مصراع	❖ اوزان ❖			
اول	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
ثانی	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
ا	مستفعلن		مستفعلن	مستفعلن
ثا	مستفعلن		مستفعلن	مستفعلن

مصراع | ❖ اوزان ❖

اول	مستفعلن			مستفعلن
ثانی	مستفعلن			مستفعلن
ا	مفعولن		مستفعلن	مستفعلن
ثا	مفعولن		مستفعلن	مستفعلن
ا	مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن	مفتعلن
ثا	مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن	مفتعلن
ا	مفاعِلن	مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن
ثا	مفاعِلن	مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن
ا	مفعولن		مفتعلن	مفتعلن
ثا	مفعولن		مفتعلن	مفتعلن
ا	مفاعِلن		مفاعِلن	مفاعِلن
ثا	مفاعِلن		مفاعِلن	مفاعِلن
ا	مفاعِلن		مفاعِلن	مفتعلن
ثا	مفاعِلن		مفاعِلن	مفتعلن
ا	مفتعلن			مفتعلن
ثا	مفعولن		مفتعلن	مفتعلن
ا	مفاعِلن		مفتعلن	مفاعِلن
ثا	مفاعِلن		مفتعلن	مفاعِلن
ا	مستفعلن		مستفعلن	مستفعلن
ثا	مفعولن		مستفعلن	مستفعلن
ا	مستفعلن			مستفعل
ثا	مستفعلاتن			مستفعل

﴿ بحر رمل ﴾

بحر مذکور ک اجزای اصلیه سی درت کره «فاعلاتن فاعلاتن» در
 زحافلر ایله تعدد ایدر و اجزای منشعبه سی اون بشدر
 فاعلاتن فاعلاتن فاعلات فاعلات فاعلن فاعلن
 فعلن فعلان فعلان فعل فعل فاع مفعولن
 فاعلیان فاعلیان

مصارع	﴿ اوزان ﴾			
اول	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
ثانی	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
ا	فاعلاتن		فاعلاتن	فاعلاتن
ثا	فاعلاتن		فاعلاتن	فاعلاتن
ا	فاعلاتن			فاعلاتن
ثا	فاعلاتن			فاعلاتن
ا	فاعلان	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
ثا	فاعلان	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
ا	فاعلن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
ثا	فاعلن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
ا	فاعلان		فاعلاتن	فاعلاتن
ثا	فاعلان		فاعلاتن	فاعلاتن

مصرع		اوزان		
اول	فعلن	فعلاتن	فعلاتن	فاعلاتن
ثانی	فعلن	فعلاتن	فعلاتن	فاعلاتن
ا	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فعلات
ثا	فاعلاتن	فعلات	فاعلاتن	فعلات
ا	فعلن		فعلاتن	فعلاتن
ثا	فعلن		فعلاتن	فاعلاتن
ا	فعلن		فعلاتن	فعلاتن
ثا	فعلن		فعلاتن	فعلاتن
ا	فعلان		فعلاتن	فاعلاتن
ثا	فعلان		فعلاتن	فاعلاتن
ا	فعلان		فعلاتن	فاعلاتن
ثا	فعلان		فعلاتن	فاعلاتن
ا	فعلاتن		فعلاتن	فعلاتن
ثا	فعلاتن		فعلاتن	فعلاتن
ا	مفتعلن		فاعلات	مفتعلن
ثا	مفتعلن		فاعلات	مفتعلن
ا	مفعولن		فاعلات	مفتعلن
ثا	مفعولن		فاعلات	مفتعلن

مصرع		﴿ اوزان ﴾			
اول	فاعلات			مفتعلن	
ثانی	فاعلات			مفتعلن	
ا	مفاعیل			مفتعلن	
ثا	مفاعیل			مفتعلن	
ا	فاعلن			مستفعلن	
ثا	فاعلن			مستفعلن	
ا	مفتعلن		فاعلات	فاعلن	
ثا	مفتعلن		فاعلات	فاعلان	
ا	مفعولان		فاعلات	مفعول	
ثا	مفعولان		فاعلات	مفعولان	
ا	فعلان	مفعولان	مفعولان	مفعولان	
ثا	فعلان	مفعولان	مفعولان	مفعولان	
ا	فعل	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	
ثا	فعل	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	
ا	فاعلن		فعلاتن	فعلاتن	
ثا	فعلاتن		فعلاتن	فعلاتن	

﴿ بحر منسرح ﴾

بو بحر مذکورک اجزاسی مستفعلن مفعولات اضناندن درت کره
(مفتعلن فاعلات) در زحافلریله تکثیرایدر اجزای منشعبه سی

اصل مستفعلن دن یدیدر مفعلمن مفاعلمن مفعولن فعلن
 فعلان فاعلمن مفعولان در اصل مفعولاتدن طقوز در
 مفاعیل فعولان فعولن فاعلات فاعلمن فاعلان مفعول فاع
 رفع در .

مصارع	﴿ اوزان ﴾			
اول	فاعلات	مفعلم	فاعلات	مفعلم
ثانی	فاعلات	مفعلم	فاعلات	مفعلم
ا	فاعلات	مفعلمن	فاعلمن	مفعلمن
ثا	فاعلمن	مفعلمن	فاعلمن	مفعلمن
ا	فاعلمن	مفعلمن	فاعلات	مفعلمن
ثا	فاعلمن	مفعلمن	فاعلات	مفعلم
ا	فاع	مفعلمن	فاعلات	مفعلمن
ثا	فاع	مفعلمن	فاعلات	مفعلمن
ا	مفاعلمن		مفاعیل	مفاعلمن
ثا	مفاعلمن		مفاعیل	مفاعلمن
ا	فعولن			مستفعلن
ثا	فعولن			مستفعلن

﴿ بحر مضارع ﴾

بو بحر ك اجزای اصلیه سی مفاعیل فاعلاتن دن درت کره
 (مفاعیل فاعلات) در اجزای تشبیه سی مفاعیلن اصلنده
 (التیدر)

التيدر مفاعيل مفعولن مفعول فاعولن فع مفاعلن) فاعلاتن
 اصلندن دخي التيدر (فاعلات فاعلان فاعلن فع فاعليان)

مصرع	﴿ اوزان ﴾			
اول	فاعلان	مفاعيل	فاعلات	مفاعيل
ثاني	فاعلان	مفاعيل	فاعلات	مفاعيل
ا	فاعلن	مفاعيل	فاعلات	مفاعيل
ثا	فاعلن	مفاعيل	فاعلات	مفاعيل
ا	مفاعيل		فاعلات	مفاعيل
ثا	مفاعيل		فاعلات	مفاعيل
ا	فعلولن		فاعلات	مفاعيل
ثا	فعلولن		فاعلات	مفاعيل
ا	فاعلاتن	مفعول	فاعلاتن	مفعول
ثا	فاعلاتن	مفعول	فاعلاتن	مفعول
ا	فاعلن	مفاعيل	فاعلات	مفعول
ثا	فاعلن	مفاعيل	فاعلات	مفعول
ا	فاعلن	مفعول	فاعلات	مفعول
ثا	فاعلن	مفاعيل	فاعلات	مفعول
ا	مفاعيلن		فاعلات	مفعول
ثا	مفاعيلن		فاعلات	مفعول
ا	فعلولن		فاعلات	مفعول
ثا	فعلولن		فاعلات	مفعول

مصرع	❖ اوزان ❖		
اول	مفعولن	فاعلات	مفعول
ثانی	مفاعیلن	فاعلات	مفعول
ا	مفعول	فاعلاتن	مفعول
ثا	مفعول	فاعلاتن	مفعول
ا	فاعلان		مفاعیل
ثا	فاعلان		مفاعیل

❖ بحر مقتضب ❖

بو بحرك اجزاسی مفعولات مستفعلن اصلندن درت کره
فاعلات مفتعلن در

اجزای منشعبه می مفعولات اصلندن اوچدر (فاعلات
مفاعیل مفعول) مستفعلن اصلندن ایکدر (مفتعلن مفعولن

مصرع	❖ اوزان ❖			
اول	مفتعلن	فاعلات	مفتعلن	فاعلات
ثانی	مفتعلن	فاعلات	مفتعلن	فاعلات
ا	مفتعلن			فاعلات
ثا	مفتعلن			فاعلات
ا	مفعولن			فاعلات
ثا	مفعولن			فاعلات
ا	مفتعلن			مفاعیل
ثا	مفتعلن			مفاعیل

(اوزان)

مصراع	❖ اوزان ❖	
اول	مستفعلن	فاعلات
ثانی	مستفعلن	فاعلات

(بحر مجتث)

بویجرک اجزاسی مستفعلن فاعلاتن اصلندن درت کره
مفاعلن فاعلاتن در

اجزای منشعبه سی مستفعلن اصلندن اوچدر (مفاعلن فاعلن
مفاعل) فاعلاتن اصلندن طقوزدر (فاعلاتن فاعلاتن فاعلان
فعلن فعلن فعلان مفعولن فع فاع)

مصراع	(اوزان)			
اول	فاعلاتن	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
ثانی	فاعلاتن	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
۱	فعلان	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
ثا	فعلان	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
۱	فعلن	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
ثا	فعلن	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
۱	فعلان	مفاعلن	مفعولن	مفاعلن
ثا	فعلان	مفاعلن	فاعلاتن	مفاعلن
۱	فاعلاتن			مفاعلن
ثا	فاعلاتن			مفاعلن
۱	فاعلان			مفاعلن
ثا	فاعلان			مفاعلن

مصراع	﴿ اوزان ﴾		
اول	مفاعِلن	فَعْلان	مفاعِلن
ثانی	مفاعِلن	فَعْلان	مفاعِلن

﴿ بحر سریع ﴾

بحر مذکورک اجزای مستفعلن مستفعلن مفعولات اصلدن
 ایکی کره مفعِلن مفعِلن فاعلات در
 اجزای منشعبه سی مستفعلن اصلندن در تدر (مفعِلن مفاعِلن
 فَعْلان مفعولن) و مفعولات اصلندن دخی در تدر (فاعلات
 فاعِلن فَعْلان فاعِلان)

مصراع	﴿ اوزان ﴾		
اول	فاعِلان	مفعِلن	مفعِلان
ثانی	فاعِلان	مفعِلن	مفعِلن
ا	فاعِلن	مفعِلن	مفعِلن
ثا	فاعِلان	مفعِلن	مفعِلن
ا	فاعِلان	مفعِلن	مفعِلن
ثا	فاعِلن	مفعِلن	مفعِلن
ا	فاعِلن	مفعِلن	مفعِلن
ثا	فاعِلن	مفعِلن	مفعِلن
ا	فاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن
ثا	فاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن
ا	فَعْلن	مستفَعِلن	مستفَعِلن
ثا	فَعْلن	مستفَعِلن	مستفَعِلن

(بحر جدید)

❖ بحر جدید ❖

بحر مذکور فاعلاتن فاعلاتن مستفعلن اصلندن ایکی کره
(فاعلاتن فاعلاتن مفاعیلن) در

مصراع	❖ اوزان ❖		
اول	مفاعیلن	فاعلاتن	فاعلاتن
ثانی	مفاعیلن	فاعلاتن	فاعلاتن
۱	مفاعیلن		فاعلاتن
ثا	مفاعیلن		فاعلاتن
۱	مستفعلن		فاعلاتن
ثا	مستفعلن		فاعلاتن

❖ بحر قریب ❖

بو بحر مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن اصلندن ایکی کره (مفاعیل
مفاعیل فاعلات) در

مصراع	❖ اوزان ❖		
اول	فاعلات	مفاعیل	مفاعیل
ثانی	فاعلات	مفاعیل	مفاعیل
۱	فاعلاتن	مفاعیل	مفعول
ثا	فاعلاتن	مفاعیل	مفعول

مصارع	﴿ اوزان ﴾		
اول	فاعلاتن	مفاعیل	مفعول
ثانی	فاعلاتن	مفاعیل	مفعول
۱	فاعلان	مفاعیل	مفعول
ثا	فاعلان	مفاعیل	مفعول
۱	فاعلن	مفاعیل	مفعول
ثا	فاعلن	مفاعیل	مفعول

﴿ بحر خفیف ﴾

بحر مذکورک اجزاسی فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن اصلندن
 ایکی کره (فاعلاتن مفاعلن فاعلاتن) در
 اجزای منشعبه سی فاعلاتن دن سکز در (فاعلاتن فعلن فعلن
 فعلان فعلان مفعولن فع فاع) مستفعلن در برده (مفاعلن)

مصارع	﴿ اوزان ﴾		
اول	فاعلاتن	مفاعلن	فاعلاتن
ثانی	فاعلاتن	مفاعلن	فاعلاتن
۱	فاعلاتن	مفاعلن	فاعلاتن
ثا	فاعلاتن	مفاعلن	فاعلاتن
۱	فعلن	مفاعلن	فاعلاتن
ثا	فعلن	مفاعلن	فاعلاتن
۱	فعلان	مفاعلن	فاعلاتن
ثا	فعلان	مفاعلن	فاعلاتن

(اوزان)

مصراع	❖ اوزان ❖			
اول	فعولن	فعولن	فعولن	فعولن
ثانی	فعولن	فعولن	فعولن	فعولن
ا	فعل	فعولن	فعولن	فعولن
ثا	فعل	فعولن	فعولن	فعولن
ا	فعولن	فعولن		فعولن
ثا	فعولن	فعولن		فعولن
ا	فعل	فعولن		فعولن
ثا	فعل	فعولن		فعولن
ا	فعول	فعولن	فعولن	فع لن
ثا	فعول	فعولن	فعولن	فع لن
ا	فعلن	فعول	فعلن	فعول
ثا	فعلن	فعول	فع لن	فعول

❖ بحر متدارك ❖

بو بحرك اجزاسی درت کره « فاعلن فاعلن » در

مصراع	❖ اوزان ❖			
اول	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن
ثانی	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن
ا	فعلن	فعلن	فعلن	فعلن
ثا	فعلن	فعلن	فعلن	فعلن

(اوزان)

مصراع	❖ اوزان ❖		
اول	فعلن	فعلن	فعلن
ثانی	فعلن	فعلن	فعلن
۱	فعلن	فعلن	فعلن
ثا	فعلن	فعلن	فعلن

تقطیع بر نظمك الفاظی تجزئه ایدرك منتسب اولدیغی بحرك
اجزاسنه تطبیق ایتمکه دیرلر

(مهه نقصان و خورشیده زوال ایرمکده روز و شب)

(کورر روشندلان هر دم ضرر چرخ ستمکردن)

(فطنت خاتم)

(مهه نقصا) مفاعیلن (ن و خورشیده) مفاعیلن (زوال

ایرمک) مفاعیلن (ده روز و شب) مفاعیلن (کورر

روشن) مفاعیلن (دلان هر دم) مفاعیلن (ضرر چرخ)

مفاعیلن (ستمکردن) مفاعیلن

تقطیعه یالکیز حروف ملفوظه محسوب اولوب غیر ملفوظه

او اخر مصرعه معتبر و او اسطده حسابدن ساقطدر و حروف

املا ایله ابتدای الفاظده که همزه لر و بعض کره هالر دخی

تقطیعدن ساقط اولورلر (ایرمکده) لفظنك النی ایله

(هر دم) ك هاسنك سقوطی کی

❖ اقسام شعر ❖

کلام منظوم شکل اتساقلری اعتباریله سکره تقسیم اولنمشدر

غزل قصیده نسیب ترجیع رباعی فرد مشنوی مسقط
 (غزل) اول کلام منظومدر که مطلعنده یعنی برنجی بیتنده
 ایکی متحد قافیه بولنوب و مقطوع بیتنه قدر مصرع ثانیلرده
 اول قافیه تحول ایتدیکی کبی اوزان دخی کاملاً متحد اوله
 و اون ایکی بیتتی تجاوز ایتیه مستحسنی بش بیتدن اکسیک ویدی
 بیتدن زیاده اولما مقدر

❖ غزل ❖

- (روز و شب دیده لرم دردك ايله قان اغلر)
- (واقف اولان بنم اسرارمه هر آن اغلر)
- (کسه فهم ایتدی حیفاً که ندر مقصودم)
- (کیمسه کوندزنه ایچون دیده کریان اغلر)
- (داغ سینه کور ییچک خون ايله آلوده بنم)
- (رحم ایدوب حاله ازهار کلسهتان اغلر)
- (کوردی چون درد دل زارمی رحم ایتدی طیب)
- (دیدی ای خسته هجران سکا در مان اغلر)
- (بنه رحم ایلز اصلاً بکا اول آفت جان)
- (بنی بیماری کوروب حاله یاران اغلر)
- (غم دکل بلز ایسه حال درونم اول یار)
- (فهم ایدر نیتمی صاحب عرفان اغلر)
- (درد ايله رویکه باقد قجه سنک الهامی)
- (کرچه خندان اولور اما جگری قان اغلر)
- (سلطان سلیم ثالث)
- (قصیده) چله ایاتنک وزن و قافیه جه اتقاقی شرطیله مطلعی
 (محمد)

متحد القافیه بولنان اون ایکیدن زیاده ایاته دیرلر .
 قصیده مقاصد عدیده اوزرینه انشاقلنه بیلوب اکر مندرجاتی
 جناب واجب الوجوده تضرع واستدعای مغفرته مقصور
 ایسه مناجات و جناب فخر رسالتی ویا ال واولادی ستایش
 ایسه نعت و برینک خصائل حمیده سنی بیان و اشاعه ایسه مدحیه
 ویا نقایصن تشهیر ایسه هجویه و انتقال دار بقا ایدن برکسه
 ایچون ابراز تفجع ایسه مرثیه ویا کندوسنی مدح و ثنا ایسه
 فخریه دینور و بشقه بر مرام و مقصده مبنی اولدیغی حالده
 اکا کوره مناسب عنوان ایله یاد اولنور .
 و قصیده ده شرط استحسنان یوز بیتی تجاوز ایتمکدر لکن
 شعرای عربدن بشیوز بیتمه قدر قصید سو یلیان واردر .

❖ قصیده مدحیه ❖

- (مرحبا ای حضرت صاحبقران معنوی)
- (ناظم منظومه سلاک لآل مشنوی)
- (مشنوی اما که هر بیستی جهان معرفت)
- (زره سیله افتابنک برابر پرتوی)
- (عالم معنی که خورشید جهان آراکی)
- (دور ایدر کیرمش سماعه انده روح مولوی)
- (یعنی سرالله اعظم حضرت منلای روم)
- (کیم اودر معنیده صاحب مسند کیمسروی)
- (خسرو اندیشه کم عشق حسام الدین ایله)
- (اولدی تیغ باطنی دنیا یه برهان قوی)

- (اول خداوند سریر معرفت کم فیضیدر)
 (سالک بی توشه کراهه زاده اخروی)
 (عقلی نور جوهر ذات شریف احدی)
 (نطقی مغز روح انسانی لطیف عیسوی)
 (علم و خدندیده سبقتدائی امام اولیا)
 (حکمت معنیده شاگردی حکیم غزنوی)
 (برکستان مفر حدر دل پر فیضی کیم)
 (اکا روح گلشنیدر باغبان معنوی)
 (درکشاده یا خزینه خانه اندیشه در)
 (انده چشم روشنیدر دیده بان مسزوی)
 (کوهر کفتارینک کان مشتری مفلسی)
 (کوچۀ اسرارینک خورشید دزد شبروی)
 (فیض استعداد ذات کورکیم ایتش تا ازل)
 (جذبہ سی خورشید و ماه و آسمانی مولوی)
 (نفعی معجز بیانم بنده منلای روم)
 (نه حکیم غزنوی یم نه امیر دهلوی)
 (خاکبای شیخ عطارم که اولدی همتی)
 (طبعمه استاد درس مشکلات مثنوی)
 (تخم مهرش میفشاندم بر زمین جان و دل)
 (چون مثل باشد که هر چیزی که کاری بدروی)
 (قافیه تنک اولدی آغاز دعا ایتم نوله)
 (کرچه ضبط ایتک نه ممکن خامه چاپکروی)
 (تا حساب ماه و سال عالمی تحقیق ایچون)
 (بدر ایده مهر جهانیتاب فلک ماه نوی)
 (یردم)

(هر دم اولسون روح پا کینه دعای بحساب)
 (او ایادن تا که خالی اولمیه دنیاوی)

(نفعی)

(نسیب) قصیده نك ابتدا سندن مقصوده انتقال ایدله جگ محله
 قدر شاعر ك نشاط خاطر ی اوزرینه بهار و گل زاردن و یالیل
 و نهاردن و یا حکمیاتدن و یا محبوب و محبوبه دن و یا عشق دن
 و یا شکایات دهریه دن باحث ایراد ایتدیکی چند عدد ابیاته
 دینور .

❖ نسیب ❖

(صامت ککه فلك دور ایله شامی سحر ایلر)
 (هر واقعه نك عاقبتندن خبر ایلر)
 (بردوش کبیدر حق بو که معنیده بو عالم)
 (کیم کوز یوموب آچجه زمانی کذر ایلر)
 (بر پرده که آرامه بو مقصدار اوله مهلت)
 (اربابی نیجه کسب کمال و هنر ایلر)
 (اولمش طوته لم مدت آرامیده ممتد)
 (عاقل نیجه تمیزه خیر و شر ایلر)
 (تشخیص ره خیر و شر اولور می اودلده)
 (کیم لشکر غم بر برینی بی سپر ایلر)
 (بولمزره حتی مکر اول کسه که اکا)
 (توفیقنی هادی ازل راه بر ایلر)
 (توفیق رفیق اولیجق فائده یوقدر)
 (هر کیم بوراده عقله اویارسه ضرر ایلر)

(عقلك هزی وادی حكتمده در انجق)

(تحقیقه حكمت نیجه بر دلده بر ایلر)

(حكمت كر او علم ایسه كه احكام فلكدن)

(اندیشه عقل بشری با خبر ایلر)

(دوشمز دل و طبع اهلی بو اندیشهیه زیرا)

(تشویش دل و طبعی بو دخی بتر ایلر)

(ز عجمه اولور هر كشینك رد و قبولی)

(حق سویلینی صاعه فلكدن حذر ایلر)

(رندان خدا پرور معنی بو محلمده)

(نه جرحه نه قول حكیمانه نظر ایلر)

(ویرمز فللك دورچپ اندازینه حكیمی)

(قور حكیمی تسلیم قضا و قدر ایلر)

(كردون مكر اسوده میدر كندی كدردن)

(دوران اكاده مهرینی پرنیشتر ایلر)

(كون باشنه بر خلعت دیبا ویرر اما)

(دامانی آلوده خون جكر ایلر)

(اول كسه در ازاده المدن كه وجودین)

(كوی خم چوكان كبی بی پوسر ایلر)

(یا اول كشی کیم تیر جكر دوز قضایه)

(خصمانه چكوب تیغ زبان سپر ایلر)

(یا اول كشی کیم حرز ایچون اقسام بلادن)

(اندیشه اوصاف شه داد كر ایلر)

(اول)

- (اول شه که جهان موسم عدلنده صفادن)
- (دوران طر بناك جه خنده لرایلر)
- (اوشه که غبار سم یکران سپاهی)
- (دریای محیط فلکی پر کدر ایلر)
- (اول شه که کف همتی هنکام کرده)
- (دنیایی غنی کانی تپی بحری بر ایلر)
- (خان احمد عادل که قضا نعل سمندین)
- (ماه علم آیت فتح و ظفر ایلر)
- (.....)
- (.....)

(نفعی)

ترجیع بهر یدتی ایکی قافییه لوا و لمق و وزن و قافییه جه متحد و مطلع لری موجود و متحد القافییه اولدیغی حالده بر قایچ یدتی شامل بولنمق اوزره ترتیب اولنان کلام منظوم حصه لرینه دیر لر . و ترجیعه اولان بیت مخصوصه بند ترجیع دیر لر که اکثریا بند مذکور مکرر اولور و بهضبده غیر مکرر بولنور هر ایکی صورتده بندك ماقبلنده که یتنه ملایمت و مناسبتی شرط سدر بوکا ترکیب دخی دینور .

✽ ترجیع ✽

- (ای قدرتکه اولیمان آغاز و تناسهی)
- (ممکن دکل اوصافیکی ادراک کا هی)
- (هر نسنه قیلم و ارلغه حسن شهادت)
- (هر ذره ایندرو حدتکه عرض کواهی)

❖ حکمک قیلر اظهار بو اثار ایله مهری

❖ امرک ایدر ابراز بو انوار ایله ماهی

❖ دلسیر بساط نعمک مرغ هوئی

❖ سیراب زلال کر مکدر صوده که ماهی

❖ ایلر کر مک آتشی کازار حلیله

❖ مغلوب اولور پشه یه نرود مباهی

❖ ظالمیری عدلک نه زمان خاک ایده جکدر

❖ مظلوملرک چیمده در کوکاره آهی

❖ بیگانه لره منحسر انواع حظوظات

❖ محنت زده عشقکه مخصوص دواهی

❖ سنسک ایدن اضلال نیجه اهل طریق

❖ سنسک ایدن اهدا نیجه کیکشته راهی

❖ امرک که اوله موجب خیر و شر افعال

❖ یارب نه ایچوندر بو او امر بو نواهی

❖ سنسندر الهی ینه بو مکر و بوفتنه

❖ بو مکر و بوفتنه ینه سنسندر الهی

❖ کفتی بکن و باز زنی سنک ملامت

❖ دست من و دامن تو در روز قیامت

❖ برقطره ایچن چشمه پر خون قسادن

❖ باشن آله مز بردخی باران بلادن

❖ آسوده اوله م دیرسک اگر کله جهانه

❖ میدانه دوشن قور تیله مز سنک قسادن

❁ ثابت قدم اول مرکز مأمون رضاده ❁

❁ وارسته اولوب دائره خوف ورجادن ❁

❁ طورسون کف حکمکده ترازوی عدالت ❁

❁ خوفک واریسه محکمه روز جزادن ❁

❁ هر کیمکه ارار بوی و فاطبع بشرده ❁

❁ بکزر اگا کیم دولت او مرظل همادن ❁

❁ بی بخت اولانک باغنه بر قطره سی دوشمز ❁

❁ باران ییرینه در و کهریا غسه سمادن ❁

❁ ارباب کالی چکه مز ناقص اولنسر ❁

❁ رنجیده اولور دیده خفاش ضیادان ❁

❁ هر عاقبله بر درد بو عالمده مقرر ❁

❁ راحت یشامش واری کروه عقلا دن ❁

❁ حل ایتدیلر بولعزک سرینی کسه ❁

❁ بیک قافله کچدی حکمدان فضلادن ❁

❁ قیل صنعت استادی تحیره تماشا ❁

❁ دم اورمه اگر عارف ایسک چون وچرادن ❁

❁ ادراک معالی بو کوچک عقله کرکز ❁

❁ زیرا بو ترازو او قدر ثقلتی چکمز ❁

❁ ❁

❁ ❁

(ضیا)
❁ (رباعی) وزن و قافیه ده متفق ایکی بیته دیرلر که بیت اولنده
❁ ایکی قافیه بولنه . و رباعی اکثریا بحر هزجن ایراد اولنور .

❖ رباعی ❖

ارزاق مقدرده توقف یو قدر ❖ تقسیم الهیده تخلف یو قدر
ارایش الفاظی ظرافت صانمه ❖ عالمده سکوت وش نظرف یو قدر

نابی

(قطعه) - طالعی اولیان ووزن و قافیه ده متحد بولنان بر قاج یتنه
دیرلر و قطعه اون ایکی یتندن زیاده اولمالیدر .

❖ قطعه ❖

اقبالنی هضم ایشی کوزمش یو قدر * درک ایلیمه مزطویدیغن ارباب شکم
فهم اتمسه اقبالنی تعیب اتمه * مقبلاره دیو آینه سیدر عالم

(عزت) ❖ قطعه کبیره ❖

* بنم اول نفعی روشن دل و صافی کوهر *

* فیض الور جام صفا مشرب بی پاکدن *

* آسمان همت او مر ک و کبه طبعمدن

* عقل کل درس او قور اندیشه ادراکدن

* همت هیجه صابر کنج تمنایی ولی *

* غم دنیا به دکشم ینه امساکمدن *

* فیض حق برق اورر اینسه اندیشه مدن

* چشم جان روشن اولور مشرق ادراکدن

* دور ایدر شش جهتی همینه مر کزده مقیم *

* چوق دکمدر بو تجسس دل چالاکدن *

* کعبه معنی به بر یولدن ایلتدی بنی کیم

* قدسیان سرفه چکر کر دره پاکدن

(عالم)

(علام معنی یم ازاده قضا حکمننده)

(کسه رنجیده دکل کردش افلاکدن)

(قلمز معرقم جیب و کنارم پردر)

(ساحلم پاکدر آایش خاشا کدن)

(بن بو حائله تنزلی ایدر دم شعره)

(نیلیم قور تیله مم طبع هوسنا کدن)

(بو هوس بویله قالورسه دل طبعمه اکر)

(ایشیدلرسه سوزم سینئه صد چاکدن)

(بن اولورسم ینه اشفته اولور خلق جهان)

(حسن تعبیر زبان چن خاک کدن)

(نفغی)

(مصرع) کلام موزونک جل مقطعه سنه ذیرلر .

✽ فذکار نردبانک اولسه چیمه اوج اقباله ✽

(بیت) هر ایکی مصرع مجموعنه دینلوب اکر مصرع لری نینده

قافیه بولمزسه اکا بیت خصی و بولنورسه مفرد تعبیر اولنور که

مفرد دنیلان یتدن مقدم و یامؤخر بشقه بیت مذکور دکلدر .

✽ بیت خصی ✽

(سبب رفعت اولور غم یمه افتاده ایسک)

(بر بناتا که خراب اولیه معمور اولز)

(بیت مفرد) ✽ (فهمیم قدیم)

(هر کیم ایلرسه تحمل صدمات دهره)

(بولور البسته طریقنده خدادن بهره)

(ضیا)

(مثنوی) بهرینک وزنلری موافق وقافیهلری متخالف اولان
ایکی قافیه لو برطاقم ایاته دیرلر .

مثنوی

ادبیات ایله تاریخ وسیر ❖ سیرت اهل ادبدر یکسر
انلر ایله نیجه معنا بیلنور ❖ دهرک احوالی نه رعنا بیلنور
بیلین بونلری پک غافل اولور ❖ علمی واریسه دخی جاهل اولور
بیلایوب حال جهانی بی ریب ❖ قصه خوانلردن ایشتمکدر عیب
انتساب ایلمه کور تاریخه ❖ که سزا اولیمه سک تو بیخه
..... ❖

(وهی سنبلزاده)

(مسط) وزن وقافیهده متفق برطاقم مصرعاره دیرلر که
اول مصرعمر مصرع اخیره یالکز وزنده موافق وقافیهده
مخالف اوله ووزن وقافیهده اتفاق ایدن مصرعمر اوچدن
اقل بولیمه .

اگر مصرعمرک مجموع عددی درت اولور سه مربع بش
اولور سه خمس الی اولور سه سدس یدی اولور سه مسبع
سکز اولور سه ثمن طقوز اولور سه متسع اون اولور سه
معشر دیرلر .

❖ مربع ❖

(حاصلم برق خوادندن ملامت طاغیدر)

(مسندم کوی مذلتدن فناطو پراغیدر)

(زار کوکلم)

(زار کوکلم تنده زندان بلا طوتساغیدر)

(رحم قیل دولتلو سلطنام مروت چاغیدر)

(.)

(.)

(فضولی)

(مرابعه) شرقی دخی اطلاق اولنوب و شرقیده اکثر یا بیت

اولک مصرع ناینسی بیت ناینک مصرع ناینسی مقامنه کلهرک

عینا مذکور اولور .

❁ شرقی ❁

(بزصفا بخش ایدلم کل شودل ناشاده)

(کیدهلم سرور وانم یوری سعد آباه)

(اشته اوچ چفته فایق اسکاده آماده)

(کیدهلم سرور وانم یوری سعد آباه)

(کولهلم اوینا یهلم کام الهم دنیادن)

(ماء تسنیم ایچلم چشمه نو پیدادن)

(کورملم آب حیات اقدیغن اژدره اادن)

(کیدهلم سرور وانم یوری سعد آباه)

(ندیم)

❁ شرقی دیگر ❁

(کوکل پرداغ حسرت سینه پر خون)

(کوزم یاشی قزل ارماغ و جیحون)

(پریشان خاطر م حالم د کر کون)

(خراب در دوغم ویران عشقم)

(درونم محشر شور ندامت)

(قویار آه و فغانم له قیامت)

(کلبورمی آتش هجرانه طاقت)

(جحیم فرخته سوزان عشقم)

(خواجه نشأت)

اگر بر دیکرینک غزلی ایاتنه وزن او قافیه ده متحد ایکی بیت

تضمین قنورسه اکا تربیع دیر لر .

﴿ تربیع ﴾

ع (شکوهٔ بخت سیه تابکی ارزان اولسون)

پ (نیچه برجان و دلم کر لیجه سوزان اولسون)

ع (شمع امید بر آه ایله فروزان اولسون)

پ (هله سیر ایله بر از شام غریبان اولسون)

ع (حال دل حسرت میله قتی پک اولدی میان)

پ (دوشدی ایاغکه افتاده که رحم ایله امان)

ع (ساقیا قالمدی خیازه یه ده تاب و توان)

پ (وقتیدر ساغر لبریز درخشان اولسون)

رامی پاشانک غزلی عزت ایله پرتو مشترکا تربیع ایتشد .

﴿ پنجس ﴾

(بزم جور فلکدن شکوه و بیدامز یوقدر)

(عدودن هیچ ملال خاطر ناشادمز یوقدر)

(شوکافر)

(شو کافر بخت بددن اشتکامعنادمز یوقدر)

(محصل دوست و دشمندن آظلم یادمز یوقدر)

❖ کوکلنددر شکایت کسه دن فریادمز یوقدر ❖

(طوتار اهل مذاق عشق اولان رسوالغم معذور)

(ایدرمی بویله نابرجا شکایت اولمین مجبور)

(نه سویلرسن کلورمی قاله هیچ حال دل رنجور)

(دکل شکوه او ظالمدن اگر چه اولشم مهجور)

❖ کوکلنددر شکایت کسه دن فریادمز یوقدر ❖

(خواجه نشأت)

برینک غزلی ایباتنه وزن و قافیه ده محمد اوج بیت تضمن

قنلور ایسه اکا تخمیس دیرلر

— ❖ تخمیس عزت بغزل نورس ❖ —

❖ کلمش صمم قولاقلرینه ملتجارک ❖

❖ بیهوده چالنه یابنی دولتسرا اړک ❖

❖ یوقدر اصابت ایتدیکی تیرر جالک ❖

❖ چوقدن حصولانی کوره مم مدعالک ❖

❖ تأثیری قللامشدر افندی دعالک ❖

❖ نبض اشناق ایلیه رک یوقلدق مزاج ❖

❖ ایتدک جمع عالم ایله حسن امتزاج ❖

❖ کالای انس و القمز بولمدی رواج ❖

❖ بیکنه لر عنایتنه دوشدی احتیاج ❖

❖ براطفی اولمدی بوقدر آشنا رک ❖

واکر مجمسک بند اولنک مصارعندن مصرع خامس قافیه جه

مصارع اربعه سالفهيه تشابه ايتز ايسه اكاده طرد ركب وبا
خماسي تعبير اولنور .

❀ طرد ركب ❀

خوش كلدك ايا برید جانان * بخش ایت بکا بر نوید جانان
جان اوله فدای عید جانان * بی سود اوله می امید جانان
❀ یارک بزه بر سلامی یوقی ❀

ای خضر فتاد کان سویله * بوسری ایدوب عیان سویله
اول سن بکا ترجمان سویله * کتم اتمه یکان یکان سویله
❀ غم دفترینک تمامی یوقی ❀
(اغلب دده)

❀ مسدس ❀

(تدبیر یکی ترک ایله تقدیر خدانکدر)
(سن یوقسک او بنلکار هب و هم و کانکدر)
(بردن بره بول عشقی بو تحفه بولانکدر)
(دوران اوله لی دوران ارباب صفانکدر)
(عاشقه کدر نیلر غم خلق جهانکدر)
(قویمه قدسی الدن سوز پیر مغانکدر)
(میخانه بی سیر ایتدم عشاقه مطاف اولمش)
(تکلیف و تکافدن سکانی معاف اولمش)
(برنشئه کلوب مجلس بی خوف و خلاف اولمش)
(غم صحبتی یاد اولمز مشربلری صاف اولمش)
(عاشقده)

(عاشقده کدر نیلر غم خلق جهانکدر)

(قویمه قدحی الدن سوز پیر مغانکدر)

(.)

(.)

(غالب دده)

❖ تسدیس ❖

(نگاه انداز اولانلر باغده بزم چراغانه)

(زمینی بکز درلر اسمان انجم افشانه)

(عجایب شعله ویرمش شمعلر صحن کلسنانه)

(که قیلدی حیره رشک دو چشم مست حیرانه)

(چمنی یوقسه کم بر نور دن دنیا میدر بلم)

(طوقمش رشته مهتابدن دنیا میدر بلم)

(.)

(.)

(عزت علی پاشا)

❖ مسبع ❖

(آهدن غیرى بیلن وارمی دل سوزانمی)

(ایتمم محرم درونم در دینه اوزجانمی)

(هیچ کیم صورمز جهانده باعث افغانمی)

(بریقان واردر دیمزلر خاطر ویرانمی)

(سوبسو مجرای اشکمدن اقتدم قانمی)

(هر کورن عیب ایتدی آب دیده کریانمی)

﴿ ایلدم تحقیق کورموش کسه یوق جانانمی ﴾

(.)

(.)

(عزت منلا)

﴿ مثنی ﴾

(ای اینس محرم راز دل ویرانمز)

(مرهم راحت رسان خاطر سوزانمز)

(بیلدک کیتدی دریغا جرمنز عصیانمز)

(بیلدر اللهی سورسک بادی هجرانمز)

(حشره قالمز ما جرای دیده کریانمز)

(اشته آه چرخ سوز الده بزم برهانمز)

(ظالم بیداد ایش سک بویله بیلز دم سنی)

(رحیمی یوق جلاد ایش سک بویله بیلز دم سنی)

(.)

(.)

(خواجه نشأت)

﴿ معشر ﴾

(ساقی کتور اول ساغری کیم عکس افتاب)

(اثار فیض جرعه سیدر تاب ماهتاب)

(نوش ایلیمکه تا اوله کردون نه قیاب)

(سیل سرشک دیده مستانه احباب)

(رضوان کورنجه مست بنی ایله فتح باب)

(حوری خمار چشمه مست اوله خراب)

(سیراب)

(سیراب شوق اکلجق بزی نشوه یاب)
 (دلشنکی حسرت ایده کوثری شراب)
 (ایدهم بولونجه مستلکله بن مساعده)
 (مرآت دلدده صورت جانان مشاهده)

(.)

(.)

(خواجه نشأت)

مسمطک برنوعی دهاواردر که هر بیت وزنا درت مساوی
 قسمه انقسام ایدوب اوچ اولکنک قافیهدری متحد و قسم
 اخیرک قافیہ سی انلره مخالفدر

* مسمط *

- * اسدی نسیم نوبهار * آچیلدی کلار صبحدم *
- * آچسون بزمدده کوکلز * ساقی مدد صون جام جم *
- * ایردی ینه آرد بهشت * اولدی هوا عنبر سرشت *
- * عالم بهشت اندر بهشت * هرکوشه بر باغ ارم *
- * کل دوری عیش ایامیدر * ذوق و صفا هنکا میدر *
- * عاشققلرک بیرا میدر * بو موسم فرخنده دم *
- * دونسون ینه پیانه لر * اولسون تہی خمخانه لر *
- * رقص ایلسون مستانه لر * مطربلر ایتدکجه نغم *
- * *
- * *

(نفی)

مستزاد اقسام ثمانیہ مذکورہ داخلندہ عد و اعتبار اولنه کیشدر
 (مستزاد) دیو مابعدلرنده کندولرینه مرتبط بر فقره منشوره
 مذکور اولان مصرع و یا خود بیلته دیرلر

مستزاد

- (سر تا بقدم شعله عشقم شررم یوق * اما نلرم وار)
 (یاندی دل و جانم غمله اشک ترم یوق * دخی بترم وار)
 (صور دقده دیدم حال دلی اول لب عیسی * ای جان اینسی)
 (پیمار غم عشق اول لدن خبرم یوق * کر چه کدرم وار)
 (بن معکب کلبه احزان فراقم * بز مکدن ایرانم)
 (کیم شاهره وصله چیقار ره کدرم * کزلی سفرم وار)
 (ندیم)

آثار ادیبانه

(اوقجی زاده محمد شاهی افندیگ مقدمه منشآت)

بو بنده ازاده محمد بن محمد اوقجی زاده محافل امثال صدورده
 بو وجهله بث شکوی و نفته المصدور ایدر که اقتضاء سوق
 قضا ایله نضارت ریحان ربعان سن و سالدله کتاب دیوان
 فلک مثالدن معدود و تلفت علماء زمان ایله بین الاکفاء
 و الاخذاء مغبوط و بلکه محسود ایدم . روز و شب دست
 سعی و طلبی بناء قصر معارفه قصر و بنیاد حصار عوارفه
 خصر ایدوب مشکاة فضل علمادن جزوه دانش و هنر اقتباس
 و حسب الامکان مخالطة ابناء زماندن احتراز و احتراس ایدردم
 پایه استعداد و استبهاالم اقران و امثالندن و الا اولمدی ایسه ده
 انلردن دون و پست و سنجعل تحصیل مصقله تکمل ایله انجلا
 بولمدی ایسه ده دکل ابدی اگر چه وصمت جهالتندن تخلیض
 نفس ذلیل ایچون سبیل تحصیلده تحمل کدو تعب و قواعد مجمله
 تحقیق و تفصیلده اختیار و صب و نصب اولنوردی . اما کالای
 (والای)

والای معرفت بی قدر اعتبار و دوحه بلند فضیلت بی برک
و بار ایکن بی فائده تضییع عمر عزیز و ارتکاب عناء عزیز
اولدیغنه جریح الجنان و بور باعی ایله تأسف کنان ایدم .

❁ رباعی ❁

(بسیار تحمل و قایع کردم ❁ آوازه علم و فضل شایع کردم
(چون نیست کسی که قدر آن بشناسد)
(افسوسکه روز کار ضایع کردم)

مرآت جهان نمای بصیرت مجلی و شاهد دولت منصفه زوالده
متجلی اولدوقده گوشه و حدیده توشه بلغت ایله قانع و سیف
صارم وقت رشته خلطه بی قاطع اولوب میراب دیده
خونباردن سرشک ندامتی ریزان و معتکف سکوت و سکونه
کریزان اولدم .

❁ رباعی ❁

(یا ملک ستان بیاری دولت و بخت)
(یا مطلب جهان بدین کوشش سخت)
(کوته نظری مکن جای مردان)
(یا گوشه مسجدست یا گوشه تخت)

نا گاه بزم آرای لطیفه غیبیه مشاعل اتفاقات! حسنه بی اناره
و کاس ندا و لها بین الناسی اداره ایدوب زمرة کتاب معارف
انتسابه رئیس بعده زمان سیرده دیوان فلك مسیرده طغر انویس
اولدم .

بیت

فکم غایة ادر کتھا غیر جاہد ❖ و کم رتبه قد ننتھا غیر طالب
مقاطر خامه عباسی جامہم اولان نامہ لر دست بدست اهل
انصاف و بحر سخن گذاریدہ جواری اولان منشأ تم محاضر
ناقدان پاکیزہ صفاتہ رشکین ساز خواجہ جهان ووصاف
اولوب کل اندای افتاب فضل و ہنز اولان حاسد کوتاہ
نظرہ معرض اعتذارہ بو و جہلہ پاسخ گذار اولوردم

بیت

(اکر مر اتوندانی عطاردم داند)

(کہ من کیم زسر کلک من چہ کار آید)

و طرف تقلید صرفہ سوار اولان نوہوسان خامکارک صنعت
ترکیب و کلمات بی ترتیبی مشہود نظر حقیقت بینی اولدقده
مسلك منشیان پیشینی کشاد و ہزار شرم و خجل ایلہ بو فرد
بیت بی بدلی انشاد ایدر ایدم

بیت

خلت ال دیار فسدت غیر مسود ❖ و من العناء تفردی بالسود
پایه توفیق الشان کہ بالاترین مراتب کتاب معرفت نشان در
بو عبدکترہ روزی و میسر اولدقده غالب ظن و اقل متیقن
بو ایدی کہ صہبای امنیتم مصفہ طول مدت ایلہ مروق و جید
جاہ جدیدم قید حیات و تأدید ایلہ مطوق اولمز ایسہ فلا اقل
قضاء و طر و امل ایدبجہ مکث و آرام و ساعد بخت مساعد
ایلہ کاشانہ کام ترصیص و احکام اولنہ

(بیت)

❖ یلت ❖

(تا توان برمسند عزت نهادن پای خویش)
 (از چه باید کرد برخاک مذلت جای خویش)

بوائنده شکاف سرا پرده قضا در عارض سر حکمت اقتضا
 اشکار ع ❖ و الحر محجن باولاد الزنا ❖ معناسی ذرکار اولوب
 حسن الاسم قبیح المسمی بروزیر وزارتما که افساد قابلیت
 سلطانده همرنک هامان و اوضاع نابخته ایله سالار گروه خامان
 ایلدی . دست صدارتی تلویث و ناپاک وسینه اهل معرفتی تیغ
 زهراب داده ستم و معرفتی ایله چاکچاک ایلدی

کسندوباب دنائت مأنبه لواذ و انتساب ایدن اهل فساد و طغیان
 صدر سرادق احسانده بلند پایه و بیگانه عدادنده اولان
 ارباب استعدادی قصر زمین قهرده بست و بی وایه ایندکده
 هائف غیبی بیان زبانندن

❖ قطعه ❖

(ای رشوت ایله صدره کچن آصف خودرای)
 (آدمیر یکی یانغنه سعی ایله یاب یاب)
 (اتباعنه میل ایندیکچون حضرت عثمان)
 (قتلنده سکوت ایلدیلر آل ایله اصحاب)

قطعه سی داخل دهلیز سمع و مأمن دل خدا شناسدن اجانب
 و سواس ازاله وقع اولوردی ❖ ظلم و ستم کرچه زدریان بود .
 از اثر غفلت سلطان بود ❖ اول وزیر سوء بی مواسا که مظهر

تام کلام (کل وزیر موسی الاوزیر موسی) ایدی اول هنگامه
 بالانشین متکی مشیخت اسلام اولان بر مفتی ناستوده کردار
 ومصداق فرموده (اجرؤکم علی الفتیا اجرؤکم علی النار)
 ایلد که زعم باطلی اوزره فرماز وای انس و جن اما فی الحقیقه
 ابطال حق و احقاق باطلده مفتی ماجن ایدی

✽ بیت ✽

(معارف اهلی زمانده نیم کشت اولدی)

(لئام ناسه وجودی پناه و پشت اولدی)

اول شایسته خذلان و هو انک سال فتوا سنه بو وجهله تاریخ
 و بو قطعه نک هر حرف سر تیری سر پرستینه بر میخ تو یسخ
 اولشیدی .

✽ قطعه ✽

عجم فرزندی اولدی مفتی عصر * انکچون باشنی قالدردی او باش
 عجب حکمت دکللی پادشاهم * اوله تاریخ مفتیز قزلباش
 دست میثاقی فراهم و اذیت ارباب استحقاقه قصدو هم ایدوب
 مقیم سر ایرده احتجاب اولان داور بلندجنابی اغوا و تسویل
 و شاهراه انصافدن کریوه اعتسافه نقل و تحویل ایتدکلرنده
 هاتف غیبی نهاد مراسم اهل بیدادی تمجین و تقییح و واقه
 باقع هجو ملیح ایلد تلمیح ایدردی .

✽ قطعه ✽

(سن ایتمه انلری شاها که ایتدی مستعصیم)

(طبان زراآشنه قیر کچیر مجوسیدر)

(صاقین)

(صاقین وزیر منافقین ابن علقمدر)

(کیدر او مفتی ملحد نصیر طوسیدر)

بعده تراحم شرکادن نفرت و کمال عجز و انفعال ایله فی سعة الخاقین مضطرب و فی البلاد من اختها بدل فحواسی اوزره ام الدنیایه هجرت ایدوب انجق بر سنجاق ایله اقتناع و سدر مق اختیار و اقتنا اولمش ایکن بر آخر وزیر شقاوت پذیر که استحلال رشوت ایله بارگاه نبوت دن لعنته مظهر و پرستش سیم وزر ایله مصداق (اتل علی من وزر کلا لاوزر) ایدی . تختگاه قرآنه دوزخ پناهنده مکین و کویای (انار بکم الاعلی) یه جانشین اولدوقده حسن جانی لر کبی بوقمیر جانی نک خصم جانی اولوب بی سبب و علت ناوک عزل و اهانتسه آماج و اسباب آسایش و راحتمی تاراج ایلدی .

❖ بیت ❖

(اذا کان الادیب قلیل حظ ❖ فما حسناته الاذنوب)

بی اختیار ❖ توبه کننده خود را بکردار سپار ❖ دیوب جانب حقدن انتظار فرج و دواء مر المذاق صبر ایله علاج داء خرج ایلدم .

❖ بیت ❖

(انیأس ان تری فرجا ❖ فاین الرب والقدر)

اگرچه ذهاب و ایابده انا و وجود بی تبم تلخابه ضرر مالی ایله لبریز و مالی اولدی اما ❖ بسی مراد که در ضمن نامراد بهاست ❖ فحواسی اوزره حجة الاسلام و زیارت بیت الحرام میسر و منتهای همت ده و اصل اولمق مقدر اولمغین وراء

برده * عسی ان تکر هوشینا * دن خیر کنیر لایح
وخلال سحاب کراهدن برق نفع و کرامت لایح اولدی .

* بیت *

سقیلا لایامنا ماکان اطیہما * دلت ولم اقض من ایامها و طرا
لاجرم دیار و مه که مصداق (لایدخله المعصوم) درعود
ضروری واقع و کافی الاول گرفتار فواقر و فواقع اولدقده
دولت . . . عثمانیانه زمان عزل و حرمانم متمادی و فشو غرض
ورشوت تأخیر مبالغت و امنیتیه بادی عادی اولوب مناصب بلند
مهراتب کارکنان نامستعد و خود پسندان مستبده مخصوص
وزمان بی امانترنده قدر اهل هنر محظوظ و مقوص اولدی .

* قطعه *

چه باید دولت دنیا مستودن * که جز با جاهلان نش نیست پیوند
تو محنت راستایش کن بهر حال * که هرگز دور نبود از خرد مند
اول زمان قیامت نشانده که روی ممالک روم بحجت لزوم
ظلم ظلمات انجام ایله تیره فام و غلبه جیوش ایله مغلوب ظلام
ملام اولشیدی .

* بیت *

(طاغلوب عارض دلداره اوزلف مهرکش)

(ملکوت رومی خراب ایلدی سلطان حبش)

مغزی بی رأیک اضلال و اغوا سیله بوندیم ندیم کالعدمه خصم
حضم اولوب مادامکه حرم ابهت قرینده مقیم و مکین ایلدی
پوزره نابوده وجود ویرمدی و کریوه غدر و اجافدن

(چپه پوپ)

چشمیوب طریق مهیج انصافه کیرمدی * عجبیت من بخله علی
 وما . یذکره الناس من تکرهه * بالضروره حساد منافقینه
 منتظر و بی کرامت ظهور فتنه به ناظر ایکن ناکاه غیرت سخط
 اله ایله ابلیس روسیاه کبی درکاهدن سورلدی و بوقطعه بی
 همال حسب حالی اولوق مناسب کورلدی .

❁ قطعه ❁

(قتل ایدوب مزدودی ویرمه دشمن ملکه امان)

(ای اولان دهرک کیو مرئی و چشمیدی کبی)

(اول قره یوزلو عرب ملکینه بصارسه قدم)

(مصر ساطانی اولور کافور اخشیدی کبی)

فی الجمله بمختم کشاد و بازار فساد کساد بولدی لکن شرکاء
 خسیسه که بدن اختلال زمنه مثابه اعضاء ریسه ای دیلر بوقفیر
 کم بضاعتی خدمت ریاسته طالب و کندولره شریک غالب اولوق
 ظنیه غیابه جب اهاتنه القا و کندولر بسترنا کستر عزنده استلقا
 ایلدیلر . هر چند بو کینه نیاز مند * ریاست بدست کسان
 خطاست . که از دستشان دستها بر خداست * فخوانسی ایله
 سرزنش و توییح و (البراطیل تروج الاباطیل) بنیانی استیصال
 و توییح ایلدم قطعاً سامعه قبوله دخول ایتدی و هیچ بری
 منصف انصافه کیتدی * کانی قد اذنبت مالبس یغفر *
 مصداق (لایعرف قبیلا من دبیر) اولان دبیر لری بی تدبیر
 و تدبیر ترحیب و ترفیه و قابل علم و صنعت کتابت اولمیان
 ارباب خیانتی مسند ریاسته اعلا و ترفیع ایدوب بوقفیر کتری

امانت دفتری ایله محطوط القدر و اول پایه سفالت و ایه ایله
عرضه غداره غدر ایلدیلر .

الحکم لله ان الامر لیس لنا ❁ و ما یفید سوی التسلیم للقدر
بو فقیر بی ریادخی صاحب الریاسة لا یفلح ابدا ایله نفسمی
تسلیه و کاشانه درونی هجوم اطماع کونا کوندن تخلیه ایدوب
اول ناپاره ایله تبلیغ و محاضر کبارده تملق بلکه تملع ایتش
ایکن کمال عتو و استکبار لرندن انی دخی استکثار و معرض
فرضه استبداد و استینار ایلدیلر .

(در سر همه شکلهای مشکل دارم)

(در دل همه رنج و درد حاصل دارم)

(دلهای همه جهانیان خون کردد)

(اگر شرح دهم هر آنچه در دل دارم)

اول عصر کثیر الاصرده اولان وزیر پر تزویر لاقالب ناقبوانه
شیاطین انس ناجنس حلول ایتکله کندو شاکله سنده اولان ادانی
و اسافله مائل و علت جنسیت ایله ❁ جز بخرد دندمفر ما عمل .

گرچه عمل کار خرد مند نیست ❁ فحوا سنک خلا فی ایله عامل
اولوب امانتی بر اهل حیانتیه تقلید و اشر اطساعتدن (اذا تمئن
الخان و خون الامین) حدیث صحت قریننی صحیفه روزکارده

تخلید ایلدی و بو فقیر و قیر بی توقیره که شاگرد رسن تاب
کبی پس رو و محبوسان تیهاء تیبه اولان قوم بی تاب کبی
پیهوده رو در یکر می سنه دن مقدم محتمن و دبلا اولدایغم

(خدمت)

خدمت طغرابی که تعب ورنجی جزیل و منفعت و ربیحی اقل
من القلیل در صورت تجمیلده تحمیل ایلدیلر .

پیت

وما مثله الا کقار ع حص * خلی من المعنی و لکن یفرع
بو احوال پر ملالک خلانده سائق قضار همنون و غزاء کفار
دوزخ قراره نهضت همایون اولوب بو فقیر پریشان حال
دخی ترک وطن و عیال ایله اختیار تعب و کزند و اخراجات
زائده ایله بی فائده عزم سفر سقر مانند ایلدم * کیسه امید خالی
دست استغنائهی * اسلاف سلاطینک دیدن و اینلری اوزره
ابتدا غز الرنده حاضر و موجود اولان خواص جنود متاعب
نوائب دن معاف و ترخان بلکه هربری برخان اولور کن اثناء
سفر بی ظفرده ازال عزلی دعشای تعب و عنادن سربراری و علاوه
بو فقیر کثیر السینه عدیم الحسنة بی ثلث سنه ده اول منصب
عدیم الحلاوه دن فالج بن خلاوه ایلدیلر * خبر کم نیست چون
آدم و چون رقیم * نیجه زمان بوادی نامرادی و حزمانده
مرح صحت مزاجدن دور و ملال اندوه و ملار ایله رنجور
اولوب مرع فراغده بیهوده تک و بو ایتدم .

ان الزمان علی اختلاف اموره * مازال یخلط حزنه بسروره
فالمائل التحریر یلزم نفسه * صبرا علیه فی جمیع اموره
بو اثناده دور دیگر و عالم آخر اولوب تأثیر ظل الظالم
قصیر ایله داور بی یاور مقطوع الدابر و اشد عقوبت ایله خلع
خلعت سلطنتی عبرت حال و غار اولدی .

(بنکر که روز کار چہ منصوبہ نمود)

(نکبت چہ کونہ دولت اور اعنان گرفت)

(درکار روزکار و جہان ستیزہ کار)

(عبرت ہزار بار ازین بی توان گرفت)

اعوان و انصاری اولان اسافل و اشرار دخی اضحوکہ عوام

(ومن شارك الشيطان في عز الدنيا شارك في ذل الآخرة)

فخواسی اوزرہ طعمہ تیغ انتقام اولوب

لیت شعری اول الهرج هذا * ام زمان من فتنہ غیر ہرج

معناسی ہویدا اولدی . خدمت توقیعی کیرو بو فقیر وضعہ

توجیہ و احسان و انقراض اقران ایله بو کینہ بی نام و نشانی

رفیع الشان ایتدیلر . بو فقیر دخی خدمت مأمور بہادہ

تہاؤن و تقصیر و مصالح یومیہ فقرایی فرادیہ تأخیر ایتوب

عہدہ خدمتدن بیرون و علی حسب الوسع اصحاب حاجاتی

محبہ قانونہ رهنمون اولوردم . ناکہان تقلبات دور

اخیر زمان ایله مطروح و مطرود اولان اسود بی سود مسند

نخستینہ اعادہ و داخل دار السعاده اولوب جناب سلطانہ اتابک

و پرو کیان مسند حرمندن جزء لاینفک اولدی

(دار السعاده اولمش ایکن کعبہ مراد)

(حیفہ کہ اکا بر حبشیدن ایرشدی شین)

(اشراط ساعت اولدی مکر کہ ایلدی ظہور)

(آخر زماندہ کعبہ ذو السویقتین)

چوق زمان کچمدین کیرو باب رشوت و آزی بازویس

(پردہ دن)

برده‌دن شعبده باز لغه اغاز ایدوب بازار استدراج رونق و رواج
بولدی و (ولوردولعادو المانهوا عنه) مصداقی مشهور افاق
اولدی * من علم اسود المخصی مکرمه * تابع جمجمه جاه
اولان فتوی ایله که سیف صارم عدوانی مفارق اهل عرفان
اوزره مسلول و مداجاة و مماذقهده ثانی ابن سلول در عهد
پیشینی تجدید و روح کینه و غدیری صدر هنزوران کم قدره
تسدید ایلدی .

(فلوکان رمحا و احد الاتقیته * و لکنه روح و ثان و ثالث)
هر راعی رعیتندن مسؤل و دار السلام مسلمانیده عذر جهل
و نادانی مقبول اولدیغندن مخدوم حلی البالربنی اغفال (و من
قلد انسانا عملا) حدیث صحت اشمانی ترک و اهمال ایله
(القانون امر کلی منطبق علی جمیع جزئیاته التي تتعرف
احکامها منه) تعریفندن بی خبر بردستور بی هنزی بلا مرجح
ترجیح و بو فقیر ناتوانی شمشیر هزل و هو ان ایله تجریح ایلدی لر .
(داد ظالم لک الندن داد) ارباب بصائرّه ظاهر اوله که سنن
ترمذیده حضرت حزیفه رضی الله تعالی عنه روایت ایتدو کی
حدیث صحیح (لا تقوم الساعة حتی یکون اسعد الناس فی الدنيا
لکع ابن لکع) حال مفتی پر طعمه اشارت ظاهره و آخر زمان
قیامت نشانده اسم مذکور ایله متعارف و مشهور اولان لئیم
مغرورک ظهورینه عجیب معجزه باهره در . الی سالدرکه
علی الاتصال مخرب دولت عثمانیان اولان آل حسن جان
صورت حق رشاددن مظهر باطل غی و اول دودمان بی اماندن
مشاهد اولان ستم بی حدوی در پیدر .

(عرفت الیالی قبل ماصنعت بنا * فلما دهننا لم تزدنا بها علما)
 غالباً سبب حقد و تعصب و ماده دشمنی و تغضب بودر که میان
 رومیانده افشاء سرانشایه قادر بر منشی ماهر او ایدیغنه حسد
 و تنافس (وعدوك من يعمل بملك) فحواسی اوزره
 انصاف ایله اتصافدن تقاعد و تقاعس ایدر لر * بسامحت که
 اورانیست چیرنی هنزباعث * هر کیمده که طرز انشایه استطاعة
 ما اوله خنجر مستیر حسد و ستیر ایله جریح الخلد و غایت
 غوایت ایله (الاعداء من عاداك من حسد) جحیمنده مخلد
 اولور .

دیار عجمدن کلان نامه براءت رفك ترجمه و جوابی موقع
 دیوان فلك جناب اولنلره مخصوص و مفوض و مهر طبع
 سر بمهر لری مضممار انشادن مذل و مروض اولوب اوچیوز
 ییلدن زیاده زمانکه مدت سلطنت عثمانیاندر بومنوال اوزره
 اعمال اولتمق قانون مستمر و هر کاتب جاهل که زیور معرفت
 و هزندن عاقل اوله مسند توقعه رفیع اولتماق داب مستقر
 ایکن بر صاحب حیثیت و ذکانت ممکای طعزاده اولسی یاننده
 کفره برابر و بر جاهل بحتک مساعده بخت ایله مصطفیه دیوانده
 صاحب عنوان اولسی امر معتبردر

دیار ایراندن بر قاصد نامه رسان کلدکده * بوی یاردلستان
 آیدهمی * فحواسی اوزره سلوب الاختیار و مقام فتوادن تسفل
 و خدمت کتابته تطفل ایله تارك ناموس و عار اولوب طغراکش
 دیوان عطارد منزات اولنلری اول خدمتدن اسقاط

(و کندیوی)

و کندی بی مورد تهمت و ورطهٔ تهمت ایراد و ایراط ایتمکله
 ضمن جواب ناصوابده دولت بشیعهٔ رفض و شیعیه به میل
 روحانی (و کل شیئی یمن الی اصله و یسر بوصوله) اقتضاسی
 ایله اثبات مناسبت نهانی ایدر .

خصوصاً که طبع عقیمی مزاج ظاهریسی کبی سقیم و نهاد باطنیسی
 کبی نامستقیم اولغین املال ایتدیکی جواب پر اخلال نه بر مجموعه ده
 استتساخ و نه بر مجموعه داخل سوراخ صحاح اولور

❖ بیت ❖

(انشا که بوجود زلف ساده * مانده همه ساله یک سواده)
 جناب حق که مہمین مطلق و فاتح هر باب مغلقدر عنایت
 از لایه سنی ثبات سلطنت علیہ به کفیل و ضمین و تمکما ضدی
 ایله مسمی اولان حسن صاحب ریانک قریب کلام پر غوائلدن که
 مصداق کلمه (حق ارید به باطل) در مغفلان دولت عثمانیہ بی
 سالم و امین ایلیه

عرض عصیت و غرضدن سالم طبع سلیم اربابنه خبی و مستراب
 دکلدر که علم انشا علوم آلیهٔ اثنا عشریه دن برفن شریف
 و میان ادباء زمانده بر طرز طریفدر . خواجهٔ جهان
 مناظر الانشاده شعر دن انشایی ترجیح و برقاچ دلیل جلیل ایله
 مدعاسن اثبات و تصحیح ایشدر . وجوه تر حیحدن بری که
 تزییف و تبحر یحدن بری اوله بودر که اختراع بدایع و نوادره
 قادر شاعر ماهر هر اقلیمده بلکه هر شهر عظیمده موجود
 و وافر در امامنشی حقیقی که قدرت انشا نهادنده سلیق اوله

هر عصر ده و احدا بعد و احد و بومعنايه ندرت وجود منشیان
 دلیل و شاهد در . ابناء زمان دولت اسلامیانده نیجه یوز
 شاعر ساحر بولنق جائز و منشی حقیقت پرداز که مجتاز رتبه
 مجاز اوله عقود عشر اتدن عقد اولی غیر مجاوز در دیوب
 تحجیر واسع و یایه انشایی موازی فلك تاسع ایلشدر
 ارباب تدقیق حجاب ارتیابی تخریق و منشی حقیقی ایله مجازی بی
 بو وجهله تمیز و تفریق ایلشدر که مثلا ایکسی کاتب مبدع
 و دبیر مخترع و معرض (عند الامتحان یکرم المرء او یهان) ده
 قصد تمیز رجحان ایوب مقصد و احدده آز مایش طبع
 و رکیه قریحه ذکیه دن زلال بلاغتی نبع ایسه لر منشی حقیقی
 شعار * دکلم طفل که خاییده ای دینم افطار * دیوب جبین خاطرینی
 تعریق و دین ضمیرینی تفریق ایله بر طرز جدید ایجاد و اظهار
 تفرد و استبداد ایدر .

(با مایه خود بساز چون بی هنران)

(سرمایه بعاریت نخواه ازد کران)

منشی مجازی اگر چه بومر تبه یه غیر قادر و اختراع فقرات
 ناشنیده دن قاصر در اما کلمات منشیان پیشیندن فقره بین
 اولوب حمام کلامده آغاز سرود و عنکبوت طبع بی ثبوتی
 نسج تار و بود ایدر .

(کیرم که مار چوبه کیندن بشکل مار)

(کوز هر بهر دشمن و کومهر بهر دوست)

اگر چه بادی نظرده * بر رسته دکر باشد و بر بسته دکر * لکن
 بومر تبه ایله امر حقیقت متین و تمیز و مکان نفوق و رجحانده
 متمکن و مخیر اولمز .

(چون بست)

(چونیست کسی میر قصور عقل چه نقص)

(چونیست مرد مبصر و فور فضل چه سود)

بلکه عرق نزاعی جسم بور سمله اولور که غرض واحده اون عدد مکتوب فصاعد املا و رایت حسن عباراتی قوت بازوی بلاغت ایله اعلا ایده لر شول شرطله که برنده اولان فقرات اخرنده مکرر و معاد و منساق اولان الفاظ رعایت اتساق خلاف معتاد اولیه تمخیص عبارات صریحه ده بو وجهه له اتعاب قریحه ایتد کلرنده لاریب فیه بناء انشاده مز دوربی مزد اولان فقره دزدک تنسیق مراده ایراد ایتدیکی لفظ منحل نامحل و مضروب مثل (قد وقع الحمار فی الوحل) اولوب منشی حقیقینک هر کلام ذلاقت انجامی محز اصابتیه مطابق (وما تجلی الله قط فی صورة واحده لشخصین ولا فی صورة واحده مرتین) خواسی اوزره میدان تفرد و اعتلا ده مضلی و سابق اولور .

* من سکه زخم بطالع خوب * اونیر زند و لیک مقلوب *
 معتبران و قابع امصار و بلاد دن نقل صحیح الاسناد در که حکو متران خطه حراسان اولان حین بیقرا که اتفاق عقلا اوزره زهت آباد کشورینی احتمال اهل هنر ایله رشک بیت معمور و زمان ساطنتنده ماتم سرای عالم سور ایتش ایدی بهره معرفتدنی و ایه اولان هر فرو ما یه بی خدمت کتابته استخدام و هر بر بدتبار سقله کار دعوای تفوق و استخدام ایتیوب کویا وصیت نوشروان که هر لفظو عبارتندن جوی حکمتده جوی رواندر پیش نهادی و شاهراه انبیا هادی اولمشیدی .

لله درنوشر وان من رجل * ماكان اعرفه بالدون والسفل
نهام ان يسو بعده قلم * وان يذل بنو الاحرار بالعمل

فضلاى عجمدن بر شاعر بدیع رقم بوقطعه نك رداء عربانه سن
دبباء عجمانه به تبديل وزيور ترجمه ايله تجويد و تبجيل ايش

(نوشير وان كه طنطنه صيت عدل او)

(تا باشد اين جهان همه جاداستان بود)

(هر كزر و انداشت كه بداصل وسفله را)

(در هيچ كشوري قلم اندر بنان بود)

طلاب معارف و آداب دن برى خوش نويسل كه رغبت و ميل رتبه
كتابت ايله طريق امتحان و از مونه بو وجهله رهنمون اولور لر
ايش كه بر مجلس خاص و نادى كثير الخواصد امر اختيارى
تقديم و تسليف و تاريخ و صافدن بر صفحه نك قرائتى تكليف
ايدر لر ايش * شود معلوم كار هر كسى چون وقت كار آيد *
اكر وصف تركيبى و اضافتلى قرائت بي روئنده صوابى
اكثر ايسه تسليم قلم كتابت ايله تربيه و ترشيع و وشاح برو سماح
ايله تو شيخ ايدوب و الاخطاسى اغلب و او فر ايسه جارحه رد
و خبيت ايله تجريح و مضيق حرمانده تحريج اولنور ايش

* طغراکش پرنیان نامه * این رشید برون دهد ز خامه *

که منشی فرید عبدالله مر و ارید که دیار ایرانده منشی دیوان

فهمی آماجگاه اصابت معنایه نافذ اولوب تسنن ايله مشهور

ورق ورق حسن عقبده سی منشور ایدی حاکم اردبیل

(شاه)

شاه اسماعیل که سفک دماء مسلیمنده حجاج و شطریح ستم و لجاجده
 بللاج ایدی ملک خراسانه وجه آسان اوزره مالک
 و سوقه و لشکر بنی هالک اولوب مروارید کبی بر صاب حیثیتک
 افنا واضاعتنه ناراضی اما گاه و بیگاه ملاحظه سنتی قتلی
 متقاضی ایدر بو ائشاده حکام ماوراء النهر و هنود دن
 بردا و ربسیار جنوده برنامه مختصر انشاسنده استعجال
 و مروارید دخی بی مسوده برنامه دلکش ارتحال ایدوب موقف
 عرضه بین الخوف و الرجا منتصب و یا برجا اولدی بین
 السطور شاهد و منظور اولان فرجات بدنمون اندازه دن
 افزون اولغله شاه بی کرم بهانه جو و توقد لهب غضب ایله
 تند خو اولدقده مروارید روی سخنی تورید ایدوب دیدیکه
 مشتاب بر قتل من که در دسب توام اگر اراده شاه جم
 نظیر تعلق پذیر اولورسه بین السطور برر سطر براعت
 ظهور الحاق و الصاق و نقد انتظامی سوق سوق کلامده
 انفاد و انفاق ایتکله وصمت فرجه مندفع و هجنته فراخی
 اسطر مرتفع اولور بو مدعای بدیع حضار مجلس رفیعی
 اعجاب و اثبات دعوی ایجاب ایتکین فی الحال زانوی ادب
 اوزره جائم و اظهار هنزه جازم اولوب ضامم سطور ملحقه یه
 بروجهله حسن انتظام و مزید ربط و اتتام و یردی که سطور نامه
 یکلخت و همواره کمال اقتدار منشی واضح و بیدار اولدی
 هکذا هکذا و الا فلا لا .

قصه مشروحه یه مشاکل و نظیر بر نادره غرابت پذیر دخی
 مرزبوم دیار رومده ظاهر و باهر اولمشدر وارکان

دولت عثمانیان میاننده وقوع و شیوع بولشدر .
 اول جمحک مفصلی و اول قضیه نك محصلی بودر که فاتح مصر
 و شام و قاهر اعراب و انجسام اولان سلطان سلیم خان
 زمانده موقع دیوان و متکای طغزاده صاحب عنوان اولان
 نائل علم و هبی و مکتسبی ناجزاده جعفر چلبی که دولت مدیده
 عثمانیده انک کبی متقطع القرین بر موقع سحر افرین کلامشدر
 سفر چالدرانده که علم عالمکیر عثمانیان حافظک و نبهره طالع
 رفضه بدکار بازار ادبارده نافق اولمشیدی سلطان مصره انشا
 ایلدیکی عربی قح نامه معجز علامه رشکین ساز حریری
 و علامه اولوب جزالت اداسندن مصاقع عرب عرب با ابکم
 و دمبسته و شیشه اندیشه مبارات و مجار اتلری شکسته اولمش
 ایدی و نیجه سور مفصله بی علی الترتیب بعض مکاتبنده
 اقتباس و حوراء عبارتہ سندس فصاحت و استبرق بلاغت
 الباس ایتمکله طرز انشاده اثبات قدرت و توان و جواری
 منشأتی لجه بی ساحل انجازہ روان ایلشدر
 سلطان سلیم قهارک دیدن و کرداری بو و جهله جریان
 و استقرار بولمش ایدی که اقطار ممالک و امصارده برصاحب
 ناموس و نامه قصد ارسال نامه ایلسه طغرانویس دیوانی
 کاینامن کان خلعت دعوت ایله سرفراز و فرمان انشاء نامه
 ایله مکتون ضمیرینی ابراز ایدوب برهفته تمهیل و تفسیر و امهال
 ایله اول امر صعب المنالی تسهیل ایدر ایدی . حکمت حداد
 و اقتضای (ما ننسح من آیه او ننسها) اسوداد انشایی انسا
 ایدوب بعد مضي الاسبوع اول کاربی شروع ایچون تکرار
 (شرف)

شرف دعوت ایله بیت درونی معهور وقرآت سواد نامه ایله
 مأمور اولدی . منشیء سالف البیان بيم جان ایله کف
 نا امدينه بر کاغد سفید آلوب ورق نانوشته دن عرض خواهش
 و نیاز وظهر قلب غیب شناسدن انشاء نامه بلاغت اساسه آغاز
 ایلدی و بی تلخیص و تلخیص و بی همهمه و تغمغم برنامه سحر ادا
 اختراع و ابداع ایلدی که لفظ معجز نشانه ثانی کلام کلیم
 و معانی حکمت بیانی دلنشین طبع سلیم اولدی . * چنین
 کنند شکر فان چو کرد باید کار *

موشکافان سحر کاره منکشف و اشکار در که بو ایکی نادره
 رقیقه المبینک تائسی ابداع و اغرب و اولندن صدبار ادق
 و اعجبدر زیرا پاکیزه کوی عجمک حسن صنیعی بر کلام
 محلی مفصل اوزره ایراد در اما نازک نهاد رومک کار منیعی
 بر شیء معدومی انشا و ایجاد در

* بین تفات ره از کجاست تا بکجا * بوفتیر مبادی عهد
 صبادن فن انشایه مولع و منهوم و دلائل اعجاز وجه ایجاز ایله
 محنوط و مفهوم اولوب سلم رفیع توقیعه زمان اعتلاده و اول
 خدمت کم منفعته هنگام ابتلاده بعض صور نامه که شاه اعجاز
 فتنه انجامه جانب سلطنت و طرف و کلاء دولتدن کتب و تمیق
 و لائی عبارات سدل استعارانده نظم و تنسیق اولنمش ایدی
 و قسم اخوانیادن بعض مکاتیب خات سمات که گاه و بیگاه
 اصحاب فضل و دانشه سمت گذارش بولمشیدی

(نیست عیال کسی طبع ره می در سخن)

(نقد ضمیرش بین بر محک امتحان)

نه آنکه خرزات الفاظ بی طایلی قبوله قابل اوله (فکیف یلحق

بالشأؤ و ضایع بضایع) بلکه خلصان مخلصانك نوع استحصاناری
 ترغیب و تشویق و حکم انداز قضاء سهم الغیب توفیقی تفویق
 ایتمکن شکسته بسته او کلمات خود درسته ترتیب و املا و قلمزم
 بیسکران بیانده جریان ایلین سفاین اوراق بلا دفاین ایله
 نامور و مسمی قلندی

پس الفتا بفتلا یستضاء به ❖ ولا یكون له فی الارض اثار
 معلوم کرام ناس و نموده متعینان روشناس اوله که هر مؤلفک
 شیوع اشتھاری بر بلند شمتک حسن قبول و رغبتہ منو طوهر مؤلفک
 تمیز و اعتباری بر صاحب صولتک مزید تر شیخ و تربیتہ
 وابسته و مر بو طدر

هزهر کجا یافت قدری تمام ❖ بدولت خدایی بر آورد نام
 نیجه فاضل و متطعم زمزم فضائل جه دن متضاع ایکن بر حربی
 خاتم کر مه مصادف و بر فارس میدان احسانه مر ادف اولغله
 (ای دریغا نیست معشوقی سزاوار غزل)

(وی دریغا نیست مخدومی سزاوار مدیح)
 فریادی سودی ملاصق چرخ کبود اولوب اثار قلام پسندیده
 کلامی دست خوش ایندی شبا و منظومی پر آکنده و منشوری
 هبا اولشدر (لا یكمل الحسن الا بعد تحسین) خصوصاً
 اخوان آخر زمان که نهاد غبطه رسانلرینه آفت ظرافت غالب
 و عدم اختیار عمان اختیار لرینی سالب اولوب مآثر معاصرینی
 انواع قدح و تحسین ایله منع مجرد و اهل فضلك قول فصلنی
 اعتراض بی اصل ایله رد ایدرلر

اکل خلیل هکذا غیر منصف ❖ وکل زمان بالکرام بخیل
 لاجرم اول مقوله ستم ظریف حریفردن که کالبسیدلری
 دیدان حسد ایله مدود و کاشانه دل رشک آیدلری جناب
 تناقس عصرین ایله پردود اولمشدر ❖ اغماض و تحامی
 ورد و قبول مقلدانه لرندن تصامم و تعامی اولنوب زمان
 استقبالده کلهجک اهل دانش و کماله حصه غائب و خواص
 آینده کان بلکه محرمان مهدی آخر زمانه غایبانه اعداد
 رغائب قلمشدر

❖ و اذا الفتی لاقی المنون وجدته ❖ لولا الشاء کانه لم یخلق ❖
 جای رجاوتو کفده مداکف اولنور که خامه سحر کارک رقص
 تاهمواری ایقاع زمانک قصور نقصانه محول و پوزش فقد
 مرام عند الکرام مقبول اولغله بو صحائف منشآتک مابه الذاتی
 مرموق و منظور و عواری و صمت عواری پوشیده و مستور اوله
 (من این طور نادر که آراستم)
 (نه احسان نه تحسین زکس خواستم)
 (رود یکسران سیر چرخ کهن)
 (ولی تاجهانست مانند سخن)

چونکه آینده کان بی غرض کعبه انصافه روبراه و مصداق
 فرموده (تسمع بالمعیدی خیر من ان تراه) اولمشدر بر
 زره سانک حقارت شانه باقیوب زمان جاهلیت جهلاده گرفتار
 (صحبت)

صفت جہلا اولان غریب دیار ہزنیم نکاح نوازش اثر ایلہ
 نظر یافتہ وغائبانہ قبر مندرس صاحب فسانہ یہ نور آفتاب
 دعا یافتہ اولہ

بو فقیر چونکہ کندو عجز و قصورمہ اعتراف و گلستان
 بیانن ثمار اعتذاری اجتناب و اختراہ اوزرہم مکارم
 اخلاق کبارہ خلیق و سزاوار بودر کہ (العفو عن المقر
 لاعن المصر) فواسی اوزرہ حلیۃ اصلاح منطقدہ ابن
 سکیت و مضممار کیت بضاعتدہ راجل و بی کیت اولان
 محتاج صفح و عطائک ذلت و خطاستدن اغضا و حسن محامہ
 و لطف مسامحہ ایلہ ارضا بیورہلز

(ای کلوب دنیاہ بزدن صکرہ سیران ایلین)

(سحر طبع موشکا فی خلقی حیران ایلین)

(غائبانہ بر دعاء خیردر انجق همان)

(عالم برزخده کی ارواحی شادان ایلین)

❖ تبصره عاكف پاشا ❖ —

اصحاب عبرت و خیرته نمایان اولدیغی و جهله بو عالم کون و فساد ده تصاریف زمان یعنی وسائل و اسباب این و آن ایله رونمای ظهور اولان صور تمثیل حوادث یومیه و وقایع کونیه نك اغرب و اعظمی مزایای جامعیت دوایه ده هویدا و بعض کره اقتضای استعداد وقت مقت ایله بر ماده جزئیه دن نیجه نتایج و خیمه متولد و پیدا اوله کلدیکی مسلم اولغله بو قبیلدن اوله رق اشبو ایکی یوز الی ایکی سنه سی ماه محرمنده و اثنای سور ختان هم ایونده عهدۀ مأموریتده بولنان امور خارجه نظر تنه متعلقاً وقوع بولان بر قضیه دعوی دیانت و صغیر صداقت ایله طنین انداز مسامع دولت اوله رق صاهلقله اولسون امور ملکیه ناظری اوله رق پرتو پاشانك همت بدکارانه سیله کسر شوکت اسلامیه و هتک ناموس سلطنت سنیه بی موجب بر صورت غریبه غیر مسبقه یه منقلب اولقدنشایی اربانه باعث اعتبار اولوق و یکرهی اوچ سنه دنرو باب عالیده بولندیغدن معلومات صحیحه اوله رق بو مناسبه بالاقتضا پاشای هر قومك علی طریق الاجمال درج اولنان بعض احوال و افعالنه بزدن صکره کلان خیر خواهان دولت و غیر تکشان دین و ملت بالاطلاع خیر و شر دن قنغیسیله تذکیری مناسب ایسه اوله یاد ایتك اوزره کیفیت حال خارجدن پیغرضانه و بیطرفانه قلمه انور کیجه علی وقوعها ثبت صحیفه املا قلنه رق تبصره اسمیه توسیم و بر مقدمه و ایکی مجله تقسیم اولغله مقدمه قضیه اتی الذکرک ظهورندن عزل

وانفصالمه دكسين وقوعانى ميندر شويله كه ماه مذكور دن
 برقاچ اى اول قاضى كويى اهالىسى فر نكلرك اولر استيجاريله
 اوراده تمكن وتكثرتلرندن وانسلا ب امن وراحتلرندن طولايى
 دفع ورفعلريني باعر ضحال استمدعا ايتمش اولدقلىر ينه بناء
 اسكدار محافظلى عهده لر نه بولسان قبودان پاشا وكيلى
 مشير پاشا حاضر تلى بونلرى بك اوغلى طرفلىر كى مناسب محله
 قائدير مق اوزره فرمان على صدوريله اكثريسى قائدير يلوب
 انكلتره نو چور چيل نام خيىث اوچ آى مهلت الموق حسيله
 هنوز اورادن كتماش اولديغندن بركون بن ساحلخانه مده
 او طور ركن مشير مشار انيك اسكدارده محافظه وكيلى اولان
 كنجداسى طرفندن بر قواص كلوب قاضى كوينده دفتر خانه
 كتبه سندن نجاتى افنديك صبى اوغلى عادت اطفال اوزره
 قريه مذكوره كنار نده قوزى اوتلادر كن مرسوم چور چيل
 صبى مرقومك يد كنده كه قوزى يه صاچه طولى تفكنى اتوب
 چو چغنى سكر بربندن ياره لمش وجراح معاينه سييله جروح
 و قروحى كشف اولمش اولديغنى مخبر اسكدار قاضيسنك
 بر قظه اعلامنى اعطاء مرسومك دخى اخذ و كرفت اولنه رق
 باب على طهر فنه كوندر اديكى افاده وانبا ايمكله خيىث
 مرسوم بياعى چاپقنين مقوله سندن اولوب مقدملرده دخى
 قريه مذكوره ز قاقلر نده شوراده بوراده تفنك انداختيله
 بعض حيوانات اوروب اولدير مش وبراى كى كره نسوان وصبيان
 راست كلور ركن حفظ خداده بولنوب حتى اهالى قريه نك
 سالف الذكر شكايى بو مثللو شيلردن اقتضا ايدرك كندوسى

کویا تفنکی بیلدیرجنه اتم دیمش ایسه ده قیون قوزی اوتلایان
 وچوجق اوینایان محله بیلدیرجن اولوق احتمالی اولدیغندن
 نیری نظام اوزره مستأمنانه ویریلان آو تذکره لرینک وقتی
 دخی منقضى اولمش اولدیغندن ولوقوزی به اتمه بیله محل
 وموسم صیدک غیریده بویله بی محابا تفنک اته رك اهل اسلام
 اولادینی ضرب و جرح ایلسیله فی الختیقه متهم وپولجیا تعبیر
 اولنان نظامات بلده نك رعایت ووقایتی هر دولته مهم و ملترم
 اولوب بو مقوله لرک حق لرنده تخفیف مؤاخذه ده از یاده
 ادب سزاکلر وقوعیله اخلاص اساسه سبب و علت واجنبیلرک
 خشنودی و سر بستیلری ضمننده کندی خلقمیزک رجس
 و آزاری مخالف اطوار حکمت و حکومت اوله جغنی درکار
 و مر سومک قباحته کوره بر قاج کون طمر قده شو یله جه
 مسافرتی برشی دیمک اولیه جغنی بیدار اوله جغنه مبنی
 لاجل التأدیب ترسانه عامر ده حیس اولمق اوزره مشیر
 مشار الیه طرفنه کوندریلوب متعاقباً انکلتزه کوچک ترجانی
 پیرانی ورود ایله باب عالیده محبوسمیزی ایلیچی بک استیور
 دیجک انک بیوک قباحتی اولدیغندن بن شمدی ترسانه به
 کوندردم ابتدا وارسن ایلیچی بکه بنم طرفدن سؤال ایله که
 انکلیر لر بورایه تجارت ایچونمی کلیبور یوقسه صید و شکار
 ایتمکه و آدم اورمغه می کلیبور لر جوابیله اعاده قلمش و بونی
 متعاقب باش ترجانی قورقو پیرانی کلوب استدیکنده اعلام
 مذکور اوقوتدیر یله رق چوجغک افاقت بولوب بولیه جغنی
 معلوم اولمقسن بن مر سومک دفعه صالیور یله جکی افاده

(اولدیقه)

اولندقدہ واقعا قباحتی وار ایسہ دہ بن کندوسنی طہر قسدہ
 کوردم ضابطان عسکری طرفندن خلیجہ دو کلہش اولغہ
 اوچو جغک حالی نو جہلہ اولور ایسہ حکم شرعیسنہر اضییر دیو
 تعهدو الحاح ایلدیکندن اٹو اجمیز محمد اغایانہ ترفیق اولنہرق
 چورچیلک دو کلدیکنندن خبرم یو غیدی ترجان شویله سویله یور
 اقتضای شرعیسی صکرہ اجرا اولنق اوزرہ شمڈیلک تسلیم
 ایتسونلر دیو مشارایہ طرفنہ کوندریلوب متوالیاً کوچک
 پیرانی ینہ کلہرک سؤالکزی ایلمچی بکہ تبلیغ ایلدم چورچیلک
 قصور وقباحتنی اعتراف ایله برابر صالیور لمسنی رجا ایدر
 دیمکلہ کندیدن اولجہ باش ترجانی پیرانی کلوب یانہ ادم
 ترفیقیلہ ترسانہ یہ کوندرلدیکی بالاخبار ممنوناً ہودت ایتشیدی
 بو وجہلہ مر سومک ترسانہ یہ ارمالندن تخمیناً ایکی صاحت
 کیمکسزین تخلیہ مسیلنہ موافقت اولنہرق مشار الیہدخی
 اول صالیور لمسنی امر ایتشیکن صکرہ دن نہ مطالعہ یہ
 مبنی ایسہ افندیکن تذکرہ اولدقجہ صالیور مام دیمش
 اولدقلرندن اول وقت ترجان مر سوم بزم آدمی وار
 افندیکہ بویله خبر ویر دیو کوندرمش اولسہ تذکرہ دخی
 یازیلہ جغی درکار ایکن مر سومی قورتارہ مامسی باش ترجانجہ
 کوچنہ کلدیکنندن ویاخود مطلق خیانتندن سن بنی بورادہ
 بکلہ بن بک اوغلنہ کیدوب کلیم دیو آدمزی ترسانہ دہ براغوب
 کندوسی صکرہ دن تحصیل وقوف واطلاع ایلدیکم وجہلہ
 بک اوغلنہ بعض انکلیر بازارکانلریلہ مذاکرہ وفسار لیلرک
 شعلہ جوالہ الفتی استفتنا کی کافریلہ ایقاد فتیلہ مخابرہ برلہ

زبانۀ تھریک و اغوا اولان شرارہ رأی و تدبیرینی ایلچیسنہ
 بیادیر دیکندن صکرہ اخشامہ یقین بن ترجمہ او طہ سی کتبہ سندن
 خالص افندیله او طور رکن چیقہ کلوب مشار الیہک تذکرہ
 استدیکنہ دائر حرف سویلکسزین قیودن کیرر کیرمز بز
 اسپانیایمیر بورتکزیمیر آذمیزی دو کر سکز حبس ایدر سیکز
 استدیکنز وقتدہ ویرمز سیکز دیہرک یاغره تصدی اتمکله
 مشار الیہک مر سومی صالویر مدیکی اکلاشدیغندن آدمکنز
 عرض وادیله کز رکن دو کیلوب حبس اولمش دکل آحقندہ کہ
 اعلامی کمنڈک او قیوب قباحتنه واقف اولدک دیردیمز بی باک
 و بی پروا اعلام شرعی حقتدہ زبان دراز اولدیغی ہرزہ
 و ہذیان کافرانہ سی یک اغریعہ کتمکله بو نصل ادبسنز لکدر
 سن دلی اولمشسک سنک ایلہ صحبت جائز دکل و ارزو یہ کیدرسک
 کیت دیو عنف و آزار عہ تردیفامومی الیہ خالص افندی (در واد
 ژانس) یعنی حقوق ملل نامیلہ یینلرنہ معروف و معتبر اولان
 کتاب افرنجیدن سوزا جہرق بعض مرتبہ مباحثہ یہ مبادرت ایتمش
 ایسہدہ چونکہ اور و پادہ بزی ملل قمتدندہ دن عد ایتدکلرندن
 ترجان مر سوم او سزہ کورہ دکلدر جو ایلہ سویلنہرک
 یقیلوب کیتدی .

و ابرتسی کونی صباحین کلوب ایلچی بی ک سزکلہ مخبارہ
 رسمیه بی قطع ایلدیکنی مشعر تقریر کوندردی دیو یاغہ
 برکاغد براقتلہ بو صورت نقش دیکر اولوب بونک
 اوزرینہ ترجان ایلہ محاورہ عبث اولہ جغندن ارتق
 دولجہ اقتضاسنہ باقلمق اوزرہ بری طرفدن فقط کندیسی
 بیلور دینلہ رک اولوچہلہ عودت ایتدیکندنصکرہ تقریر مذکور

(آجلدقدہ)

آچاند قدده ترجمه سی برابر بولمغین مالنده کویا مر سومک حبسیله
 نقض عهد ایتمش اولدیغیزدن بنله قطع محابره ایلدیکی مندرج
 اولمقدن ناشی صورت حالی مشیر مشار الیهه یازوب بعده
 محل سور همایون اولان کاغذخانهیه عزیمتله طوغری ملکیه مخربنک
 خیمه سنه واردم ، استغناکی ایله تنهاجه طرح مینای صحبت
 ایدر لر ایش بعد العقود قضیه نك اولندن باشلنهرق نهایت
 بو نصوبنی شویله بر مناسبتسز نك ایتمش و بو ماده نك بودرجهیه
 شملی اولمیوب نقض عهد لقر دیسی ایسه بالکلیه باهر البطلان
 اولدیغندن غیریک صیتی طوتسه مثلاً یکر می ساعته قدر شویله
 اولمز ایسه محابره بی کسرم دیو بر نسنه تکلیف ایتکسزین
 ظامدن دوشر کی بردنبره بویله تقریر کوندر می عادتدن خارج
 و اصول سفارته مقایر بر وضع غریب ایسنده مادامکه تهور
 و تعجیل ایله ایشی بو مرتبهیه کتورمش اولدیغندن ضروری
 بر رضیه لازم کلکین بجه کتمک اوزره اولان فریق پاشانک
 رتبه سی و اوستریا دواتنه بیوک ایلیچ بک مأموریتی بو نصوبنیک
 رتبه سفارتنه کوره از کلیمه چکنندن لاجل الترضیه سفارتنه سنه
 ارسال خصوصی خاکپای عالیدن بالاستیذان اولوجهله
 بو نصوبنی به اخبار و ارسال اولنهرق رسم ترضیه نك اجرا سندن
 صکره سفرایه ضیافت سنیه کونی کندیسی خیمه کره مدعو
 اولدیغندن اول کون بن دخی کوریشورم لقر دی بتدیو افاده
 ایلدیگیمده مکر بو نصوبنی استغنا کینک تعلیمه مقام صدارته
 و طرف سر عسگرییه و ملکیه پاشاسنه دخی بشقه بشقه تقریر لر
 کوندرمش و بنم ورودمدن اول رکاب همایونه عرض ایله

چورچيلاک تخليه سبيله اراده سنيه تحصيل اولمش اولديغندن
 پاشای مزبور تر جان و ایلچينک اوضاعندن قطعاً متأثر و منفعل
 اولمفسرین بنم افادامه مقابل قریق صنق بونی حکایه ایدرک
 نعل باز کونه طورنده پاشا مرکز حالی عجایب مشیر پاشا بر تذکره
 کوندرمش اسکدار محافظه سنده که کتخدای بو ماده ایچون
 عزل ایده جک اولورسه کز بنی تکدیر ایش اولورسکز دینه رک
 سانکه بز کتخدا سنک عزلی استیورز کبی سوزلر یازه یور
 جام صیقلدی بویله شیده نهالک اقتضا ایتز شمدی فریق پاشا
 کوندرملک لازمکسه انکلتزه ایلچیسى دعوته کلیه جک ایش
 فریق پاشایی کوندروب یلواره رق کتورمشلر دیو حوادث
 و حقارتی موجب اولور بونصوبنی بورایه کلدیکنده لسانی
 اکلا شیلوب اکا کوره مذاکره ایدرز بلکه هیچ رضیه به حاجت
 قائلر دیمکله ایلچی مرسومک طرز و طورینه و بتخصیص نقض
 عهد ادعاسنه نظر اول بول بونکله بر مکاله اقتضا ایدوب
 بودخی بئله قطع مخابره بی اعلان ایتسی جهتیه بکا کوره ممکن
 اوله میه جنی مثللا مقام صدارت و سر عسکرینک دخی ایشی
 اولدیغندن مصلحتی دولجه التزام خصراً و قصرأ کندینه
 دوشه جکندن مرسومی ساحلخانه سنه و یا خود چادرینه دعوتله
 پشین نقض عهد لقر دیسی اوزرینه مثلاً عهد و شروطک
 عقد و فسخی انجق دولترک یدنده اولوب یوقسه بنفسه بر مأمورک
 قول و فعلیه اوله میه جغنه و حتی بن بالفرض نقض عهد ایتدم
 سوزینی تلفظ بیه ایش اولسم و دولجه و رسماً سویلیورم دیسم
 ینه قبل التصدیق حکمی ثابت اولیه جنی بیدار ایکن بونصل
 (پیوده)

بيهوده لقردي اولديغنه دائر منستروجه اجوبه مسكته
 وچورچيلك تهمت واقعه سنده و بوقباحته مشير پاشانك مهلتيله
 زير اداره سنده اولان محلده متجاسر اولمش اولديغنه مبنی
 بكا كوره ايكي ساعت و مشير پاشايه كوره ضابطجه ايكي كون
 ترسانده حبسندن بو مرتبه شكایت و ادعا حقه مقارن اولديغنی
 مشعر مدافعه ملزمه ايله مرسومك دعواسنی ابطال ايدرك
 نهایت برترضیه مناسبه قرار ویرمسی واجبه دن ایکن
 بو صورتلرك برینی خاطر و خیالنه كتور مدیكندن ماعداضیا فنك
 دها برقاچكون میدانى اولوب بو منلاو موادك ایسه اوزاد قجه
 تشجی مجرب و ایلچی مرسوم حق و ناحق هر نه ایسه خارج
 از عادت تقاریر متعدده ايله اعلان شكایت ایلدك دنفصكره
 سفرايه فارسو بلا ترضیه دعواسندن تنزل ایده میه چکی معلوم
 ومع هذا روسیه ایلچیسی دخی برابر مدعو اولدیغندن ینلرنده
 اولان منافسه خفیه اقتضا سنجه انك یاننده بو صحتیه کیر شمیه چکی
 وبالغرض کیرشیدیکی صورته دخی البته روی ملائمت
 کوسترمیه چکی مجزوم ایکن مصلحتی بویله ایلرویه آتمسندن
 واستفنا کیله برون برونه صحت خفیه ده بولدیغندن و علی
 الخصوص کلمات حکیمه حضرت مرتضویدن کرم الله وجهه
 ورضی الله تعالی عنه (ما اضر احد شیئا الا ظهر فی فلمات
 لسانه و صفحات وجهه) مصداقجه ناصیه حال و لایحه قیل
 وقلندن سوء نیت و نفاق ضمیرینی اکلادم . لیکن او کونلرده که
 ماه ماتمه حسب القدر فرقت ثمره فواد ايله مصاب و متألم
 اولدیغندن بو معامله دخی طبیعته ایراث کلال و ملال ایتکاه

سز بیلورسکز جو ایله قاقوب چادر مه کلدم و ايرتسی کونی
 استفنا کینک بو نصوبنی بی چرالمقده اولدیغنه دأر بعض اخبارات
 محرمانه و قوعنه منی بکلکچی و کیلی صارم افندی بی کتور دوپ
 انکله بو خبری کندیسنه بیلدیر دیکمهده استفنا کینک فساددن
 تجاهل ایله تسکینتی ینه کندوسنه حواله ایدلم و بونصوبنی بی
 اسکات ایده مز ایسه ک شو کتأب افندمز حضر تتری استفنا کی
 بک شو قدر جه ایشی کوره مدی دیر یوللوسوز لرله غیرت و یرلم
 دیور آی ایش و عنایت ایدر لر جو ایله افندی مومی ایله تکرار
 کندوسنه کوندر لاش ایسه ده مر سومه بو و ایدله حرف و احد
 سولدیکنی فسادینک ارتوب اکسلا مسندن و حین ملاقاتده
 کندیسنک دخی اصلا صحبتی اچق استمامسندن استدلال ایتدم .
 و بر کون صکره پیرانی کندیسنی کوروب انکلتزه دولتی دولت
 علیه نك التی اوستنه کتوره چکدر دیو اغزینه کلان هذیانه
 متجاسر اولدیغنده اولوقت باری استفنا کی بی بونصوبنی به ارسال
 ایله وقت سفر و اثای خصوصتمده بیله قاله الله میان بویله مقالات
 مکروهه نك تفوهنه ترجانک تصدیسی کندیلکنندن ایسه
 نه جسارتد ر یوق اگر ایلچی بکک احریله ایسه نصل لساندر
 بزده بونک رضیه سنی استرز کی دیر یجه سوز لرله بیاغی ایلچی
 و ترجانی صوچلندر مق ممکن ایکن مرام و مقصود بشقه اولدیغندن
 فقط ترجانه سز دولت علیه بی کپازه می ظن ایدیورسکز دیو
 یوان یوان بر ایکی لقردی سولدیکنی ینه کندیسندن دیکلدم
 بعده ضیافت سنیه کونی فرانسه ایلچیسی امرال روسن ایله
 اوستریا ایلچیسی بارون استر مر بزم چادره مسافر اولمشله

بعد الطعام که اقسامدن صکره جه استفناکی یا نه کلوب ملکيه
 ناظرينک چادريني تشریف ایدرک مسافر لریکزه نصل کچندیکن
 یولو صحبتله بونصوبنی به دخی براشنالق ایتکزن مناسب
 اوله جغندن ملکيه ناظرينه دانشدیم وار سویله کلورلر ایسه
 کندولری بیلور دیورلر بیورک کیدهلم دیمکله بونصوبنی
 ضیافت سنیه مهدهوا کیش مسافرمن بولندیغندن کندينک
 ایتدیکی حرمتسز لکه باقیوب بورعایت وتنزلی بن اختیار
 ایدرم لکن شاید آشناغمی آلمیدجق ویوزینی چوریره جک
 اولور ایسه بروجهله تحمل ایدمه یوب البته براغر لقردی
 سویلرم صکره دهافنا وانور اکر اوله ایتیه چکته تعهد
 ایدرسک کیدهیم دیندکده اتمام کر کدر دیمش ایسه ده بن
 قویلشدرمک استدیکن بزبوصحبتده ایکن ایلمچی موھی
 الیهما قلقوب وارلم ملکيه ناظرينه و مسافرلرینه ویزته
 ایدلم دیملریله بنده برابر کیدهیم دیدیکمه امرال روسن چادرک
 اورته برنده توقف ایله بونصوبنی طرفندن بربد معامله
 اونیه جخی معلوم اولوب اولدیغنی سؤال ایتکله استفناکینک
 یوزینه باقدم بونصوبنیدن بوتریه سز لکی بن مأمول ایتیم
 سز نیچون بویله سویلیورسکن دیو فرانسزجه امرال روسنه
 جواب قیدنده اولمش ایسه ده کرک روسنی و کرک اسان ترکی به
 آشنا اولان بارون استرمر ایکیسی بردن بوماده ده یولمسزلق
 ورعایتسز لک بتون بتون بونصوبنی طرفندن اولمش ایکن
 بووجهله تنزله افندیکن نه احتیاجی وار بونصوبنیک
 طوتدیغی مسالکه نظرا بو خصوصده دخی بر رابطه سزلق

ایتمنی مستبعد اولدیغندن افندیك ناموس و اعتبارینی وقایه
برابر کیتسینی بزمناصب و مستحسن کورمیز پشین بزواروب
استمزاج ایدهلمده اگر بدلك ایتمیه جکئی اکلار سق خبر کوندریز
اولوقت کلوب کوروشون یوق اگر حسن معامله ایده جکئی
سن اوزریکه آلورسک اوبشقه دیدکلرنده طرف دولتعلیه دن
بچده مصلحت کذار اولوب سورهمایونه مدعوا درسعاده
کلش اولان ماوریانی حاضر بالمجلس اوله رق اولدخی ایلیچی
مومی الیهماک سوزینی تصدیق ایلدیکنه و استغناکی قطعیه تعهد
ایله اوزریه الهم دیدیکنه مبنی توقف ایدم انلر کتدیلر
استغناکی عجله ایلیچیلردن اول ملکیه ناظرینک خیمه سنه
کتماکه غالبینه برخباتت ایتک کرک که ایلیچی مومی الیهما
واررکن بونصوبنی خیمه نک اوکنه جیقوب بونلره ایاقده
خفیفجه برانشالقدن صکره تکرار چادره کیرمکسزین صنایع
ناریه تماشا سنه دخی باقیه رق همان اورادن صاوشوب کیتش
اولغله بو طومه کوره بن برابر بولنش اواسهم بلکه ایلیچی
مومی الیهمایه دخی اشالتق ایتکسزین براقوب کیده جک و کافر
استغناکی بنی انک ایاغنه کوتوروب محقر ایده جک ایش • قاتله اه
اشته ملکیه نواز انک عطسه وعد کون ایله سعال مذاکره
مصلحتی تعلیق ایتش اولدیغی ضیافت کونی قبل الطعام
صدر هیچ صحتیه منصب اولیوب طعامدن صکره دخی حال بو منوال
اوزره اولغله یوم مذکور دخی بویله جه کچوب کتدی •
بوارالقدمه بونصوبنیک التماسنه مبنی چورچیلک ضابطان
عسکری طرفدن ضرب و تکدیری قضیه سندن بحثله مستأمنان
(حقیقه)

حقننده بو مثللو معامله نك منع و دفعی طلبيله فرانسه و روسیه
 و اوسستریا و پروسیا ایلیچیلری جانندن تقاریر رسمیه تقدیم
 اوانش ایسه ده بوندن مر ادلری نظارت امور خارجه دن
 شکایت دیمک اولدیغنی مشعر بعضیسنک مکتوب مخصوصی
 و بعضیسنک دخی باش ترجمانلرینه تعلیماتلری اولدیغندن
 غیرى بونصوینک حرکتی مجموع سفر ا تعییب و تزییف
 و خصوصاً بنله مشیر پاشانک عزل و تبدیلز ادعا سنده اولسی
 ایسه بتون بتون تصحیح و تحجین ایله مر سومک بو وضعنه
 کندى دولتی دخی راضی اولمق دکل بلکه انفعال ایده جکنى
 کراراً و مراراً و علناً و صریحاً افاده و بیان ایلدکر یسه
 و علی الخصوص انکلتزه دولتیله متفق اولان فرانسه دولتنک
 بیوک ایلیچیسى جمله دن زیاده دعوا جی اولدیغنه مبنی بونصوینک
 قوللاندىغنی لسانه اصلاً سامعه دار اعتبار اولمق اقتضا
 ایتیه جکی کون کبی آشکار ایکن چونکه بو ماده دانشقلی دوکش
 اولدیغندن مشیر پاشا ایله ایکیمنک حقننده بعض سوء تعبیرات
 کستاخانه بی و کویا دولتی طرفندن کله جک مأموریت ایله
 رسماً تکلیف ایتکه حاجت قالمق سزین عزلمزه مساعده بیورلمز ایسه
 دولت علیه کندیسنى مقاسمه مخاطره سنه القا ایتش اوله چغنه
 دائر یاوه کویانه برطاقم ترهاتی متضمن بونصوینى طرفندن
 ویریلان تعلیمنامه نك ترجمه سنى پیرانی کتوروب ملکیه
 پاشاسنه اعطا ایلدیکنده تلقی بالقبول ایدرک کیفیتى بنله
 مذاکره ایتک دکل ترجمه بی بيله کوستر مکسزین در حال مابین
 همایون کتبه سندن دامادی و صاف افندی و ساظتیله خاکپای

همایون شاهانه به عرض و تقدیم ایتشیدی . مأمولی کبی جواب عالی به ظفر یاب اوله مدیغندن ضروری میدانه چیقاروب لکن بری برینه مناقض و اشغیسی یوقاریسنه اویمز اقاویل باطله ایله مشحون تعلیمنامه لک اردی اره سی کسلیه رک هر کون بردانه سی کلوب عرض اولتمده و بعضیسی کوریلوب بعضیسندن هیچ خبرم اولماقده اولدیغی حالده عمم مظهر افندی مرحومک نصیحتی اوزره بزینه دوه یوریشمندن ایرلیه رق باب عالیدن بو نصوینک سالف الذکر قطع مخابره تقریرینه جواباً چورچیلی ضرب ایدن یوزباشینک تأدیندن ماعدا بو خصوص ایچون برترضیه مناسبه به دخی موافقت اولنه جغنی متضمن اصول اوزره قلمه الديرديغم تقریر رسمی یی رکاب همایوندن بالاستیدان بو نصوبنی به ارسال ایتدردم .

لکن ملکیه بلیه سنک دلخواهی وجهله وقتلر کچوب بو نصوبنی ضیافت سنیه دن برقاچ کون صکره لوندره به قوریر چیقارمش اولدیغندن بن کیفیتی دوامه یازدم شمدی رسما ترضیه استیه م دولتدن کله جک امره منتظرم دیو جواب ویرمکله امرال روسن برقاچ کره سفارتخانه سنه کیدرک بونک خامتی الوب یوله یاترمغه خیلی سعی ایتش ایسه ده استفنا کی خائی حسب التعلیقات خارچیه ناظرینک عزلی ملکیه ناظرینک مطلوبیدرسن ترضیه طلبیه اولکی ادعان نکول ایتیبوب ایاق باصارسک بهر حال خارچیه ناظری عزل اولتوب بو صورتله روسیه لویه قارشو دولت و ملتیه تحصیل شان ایتش اولورسن دیو اخبارات خفیه ایله بو نصوبنی یی پیدری (تحریک)

تحریرك و افساددن خالی اولیوب باب عالیده هر كسك معلوم
 و مشهودی اولدیغی و جهله پیر اینك طاشیدیغی تعلیمنامه لرك
 ملكیه بلاسی طرفندن ایکی ال ایله اخذ و قبولی و هیچ بردفعه
 الزام و التیامه دائر سوز سولیم یوب بلكه حال و قال ایله نقیضنك
 ایما و اشرابی دخی استغنا کینك قولنی آچیقدن مؤید اولغله بونصوبنی
 بتون بتون امیده دوشدیکندن امر ال روسنه موافقت ایتیم بحتی
 بوچورچیل ماده سی دکلدر بن دولت و ملتیه خدمت ایده جکهم
 دیدیکنی لسانندن ایشیدنلر روایت ایتکده و استغنا کی یالکز
 بوخباتله اکثفا ایتیه رك بر طرفدن دخی صورت صداقت
 و درایتده انکلتزه دولتی بر پارمق ایله جهانی بولاندیرر یاکلش
 دولتدر ایلیچیسنك مطالوبنه موافقت اولنمدیغی حالده احتمالکده
 طرابلس غربده اولان دوغنیهای همایونی و احتمالکده مصر و الیسنی
 ایاقلندیرر دیو ملکیه بدخواهنك جان قولاغیله دکاه دیکی
 محتملات باطله بی اشاعه یه باشلا یوب سرعسکر پاشا حاضر تیرینی
 دخی کورد کجه سز مقدا انکلتزه لیلر ایله برابر اسکندریه نك
 فرانسه لویندن نزع و استخلاصنده بولندیکنز انکلتزه
 دولتنك قوت و مکنتنی و نصل آتش مزاج اولوب جهله دولت لرك
 بولردن نه درجه خوف ایتدکلرینی هر کسدن اهلا و اقوی
 بیلورسکنز و بودقیقه لری کیمسه یه صورمز سکنز زمینلریله
 عطف معلومات ایلدیکندن اولدخی ضروری تصدیق ایدرک
 بووجهله خبیث مرسوم الندن و دیلندن فساداتی یورتکده
 و مصلحت یولیه طوتلدیغیندن سوز چو غالمقده اولمق
 حسبیه و طیفه مأموریت و مقتضای صداقت مطالعه سی

حاله براقیوب ختام سور همایون ایله باب عالی به دخی کلنش
اولدیغندن مشیر پاشایه بر تذکره تحریر یله چورچیل ماده سنه
دائر بعض مذکرات ایچون خاکسای همایون شاهانه دن
بالاستیذان امور ملکیه او طه سنه تشریفلرین التماس ایلدم .
فی الحال استحصالی رخصت سنیه ایله تشریف بیوردقلرندن
بندخی واروب بو خصوصک صحبتنی اچهرق کان ملکیه داهیه سی
بلیور کبی استفنا کینک درجه فساد و خیانتنی بیان ایلدیگمه
بن انی او توز ییلدر بیلورم میدانه چیقاران سز سکر دیمکله
واقعا او یله اولدی لیکن بو بحث آخر شمدی بو نصوبینک
رابطه سز نغندن بو مقوله تحریر کاتدن نشأت ایدن
ترهاتنه و استفنا کینک تلبیسات ابلیسیه دن عبارت
اولان مغلطه و سفسطه سنه باقیلوبده عزلت تقدیرنده دولت
علیه ذل عظیمی موجب اولد جغنه و منستر و تبدیلی بهر حال
پولتیقه یه طوقنه جغنه دائر محذورات حایه و استقبالیه یی
و اول و آخر بو ماده ده برترضیه مناسبه دن غیر ی هیچ
برشی لازم کلیمه جکی درکار ایسه ده شاید تخدیش ذهن
همایونی مؤدی اولیور ایسه باری استعفا ی عاجزانه له
عزلم اهون اوله جغنی برر برسویلدم . فقط استعفا کزدن
شو کتآب افندمز مکدن او نازمی دیمکدن غیر ی برسوز سوئلیه رک
سز صحبت ایدک بن ابدست الیم دیو قاقوب بشقه او طه یه کتمکله
مشیر مشار الیه ایله سر فرو برده تعجب و تفکر ایکن هله
چوق کچمکسزین انبان دغل در بغل ینه یا نمره کلوب نهایت
سر عسکر پاشانک ذات وزمانی جهتیه طرایسه ده که قصر
(همایونه)

همایونه بونصوبنی بی دعوت و ملاقات ایدرک طلب ترضیه
 اماله و ارضا ایلمنی تسبب ایتمکین ناچار بوقرار ایله مشیر پاشا
 عودت ایدوب بندخی وداع ایدرکن شو استغنا کینک
 اوزرینه صقیجه و ارسکن بوماده بی بتورر اما وار میورسکنز
 دیدیکمه سزدن و سوسه سی وار بنده صیقیشدیرسم فرار
 ایدر بوکا ایش کوردیرمک ایچون چورچیل ماده سنده
 سنده شبههم وار ایدی لیکن ملکیه ناظرینک حسن شهادتیه
 امنیتسز لکم بر طرف اولدی یوللو سوز لرله پشین سز بونی
 تأمین ایدک دیو رای ایتمکله بنم مرادم مر سومک فسادینی
 منعه اقتداری وار ایکن کندیسی دخی ماده نک علونمسی
 استدیکندن منع ایتمک دکل بلکه ارخای عنان ایلدیکنه
 تعریض اولوب یوقسه مرسومی قاچره جق صورته تهدید
 و اخافه دیمک اولدیغندن ومع مافیله نصل جسور و جری کافر
 بلغار اولدیغی جمله نک معلومی اولدیغندن ماعدا بالفرض
 و التقدیر فرار ایده چک اولسه بيله موره دن غیرى محله
 کتیمه جکندن فرارندن یاقوآکی به پاداش اولمقدن غیرى
 بر نسنه لازم کلیه جکی و کندی قولی اوزره اوتوز ییلق مفسدت
 پیشه نک فرارینه هیچ تأسف اقتضا ایتمیوب بلکه سک بصحرادینک
 لازم کله جکی واضحخاتدن اولمسيله برابر ارأه ایلدیکی تأمین
 صورتی بالکلیه مقوله لاطائل و علی الخصوص قلمده اولمیان
 معنایی لسانه کتورمک بکا کوره امر مشکل ایکن نه چاره
 دست خطا کشاده پای صواب بسته بقالم بونک التندن نه چیقار
 دیو اظهار موافقتله بالضروره او طمه کلدیکم کبی

مرسومی جلب ایدوب تعلیم و تلقین اولندایم و جهله تأمین
 و تطمین ایلدیگیمده وارهیم تشکر ایدیم دیهرک خواجه سنه
 گتمشیدی • یئلرنده نه صحت ایتشلر ایسه ایرتسی کون بکا
 هیچ خبر ویرمکسزین بونصوینک سفارتخانه سنه کیدوب
 کویا سرعسکر پاشا ایله ملاقاته ارضایتمش اولیور •
 حالوکه بر ایلچی تقدر حدید و خشین اولسه و نه درجه منفعل
 و متشکی بولنسه ینه اعظام و کلای دولتدن اولان برذاتک
 دعواتنه اجابتدن و خصوصاً قصر همایون شاهانه ده ملاقات
 حرمتدن استنکاف و امتناع ایتیمه چکی مرتبه بدهتده
 اولدیغندن غیرى البته مرامنه موافق بر جواب الموق امیدنده
 دخی بولنه چغندن بونصوینک عدم اجابتی محتمل اولماغله ابتدا
 ملاقاته ارضاسوزینی قبول ایتیم نایا کندیکنک رأیله استغناکی بی
 بن تأمین ایتمش اولسه م استغنا کینک بونصوینی یه سرعسکر
 پاشا ایله کوریشوب شوپله سوبیله و بویله اصرار ایله دیو تعلیمات
 و تلقینات ایله اولکی مفاسد قلبیه سنی بو کره دخی شفاهاً و وجاهاً
 تأکید و تأیید ایده چکندن بنی کیم تأمین ایتدیکه بدن خبرسز
 مرسومک سفارتخانه سنه گتمسنه رخصت ویرلدی • بو بویله
 ایکن ملکیه یادکاری ثمره تأمین کوردیکز می دیو بکا جیله
 ایتکلکه (هزار کونه سخن دردهان و اب خاموش) خواستجه
 ترک الجواب جواب قاعده سن اختیار ایتدم • فرداسی کون
 سرعسکر مشارالیه قصر همایون مذکوره عزیمت و بونصوینی
 دخی دعوته اجابت ایله آمدجی و کیلی رفعت بک حاضر و مفسد
 مرسوم دخی ترجان اولدیغی حالده سرعسکر مشارالیه
 (طرفندن)

طرفندن ایراد اولان کلمات تألیفیه بونصوبنی به اثر ایتیمه رک
 سالف البیان تعلیمانه کرده یازدیخی سوزلری بالمشافهه دخی
 ذکر وتصریح ایله ادعای سابقنده اصرار وشوقدرکه
 چورچیلک ترسانهیه ارسالی عقینده تخلیه سبیلی ایچون
 طرفزدن آدم کوندرلدیکنی انکاره مجال اولمیوب مشیر پاشا
 ایسه صالحیورمدیکندن بشقه ارتسی کون سفارتخانه دن
 کوندریلان هکیملره دخی چورچیلی کورمکه رخصت ویرماش
 اولدیغندن بحثله بدن شکایتی مشار البهدن اقل اولدیغنی
 اقرار ومشار البهک منصبی اولان بولی سبحاغنه اعزانی تذکار
 ایتش اولغله اشبو ملاقات تدبیری بونصوبینک لسانی سرعسکر
 مشار البه کرکی کبی اکلا یوب بالذات حضورعالی به عرض وتبلغ
 ایتک قصدندن وپشین استغنا کینک کتمی بونصوبنی بی اطرافیه
 او قوتوق غرضندن ناشی اولدیغنی بیدار اولدی .
 (سخن اینست که این) طشردن دزده چاره قابلدر .
 خرسز اودن اولورسه مشکدر . بعد المجلس میر مومی ایله
 ایله برابر مرسوم بزم ساحلخانهیه کلوب بروجه محرر جریان
 ایدن مجاوبه نی حکایه دن صکره جونکه بونصوبینک بنم حتمده
 اشتکالی خفیجه اولدیغندن کویا بندخی فی الواقع تقصیرات
 مشیر پاشانک اولوب انی موأخذه اقتضا ایده چکنه شهادت
 ایلدیکم حاده مشار البهک منصبنه اعز امیله بونصوبنی به رضیه
 حاصل اوله رق بن قورتلش اوله جغمی اوادی خلوصده افاده
 ایتش ایسه ده ابتدادنبرو طوتیلان اصولک علت غاییه سی
 بو خصوصک قبار مسیله بنم عزل وتبدیل مقصدینه مقصود

اولوب مشار اليهك عزلى حسب الاشتراك مقصود بالعرض
 قبيلندن اولديغي دلائل متعدده وشواهد مجده ايله عنده
 ثابت و متحقق وبو ماده بكا بحق كيمسه نك برديه چكى اولديغي
 بو نصوينك بيله اعتراف ضروريسندن دخى مستبان ايسه ده
 بنم تبرئه ذمتم فائده ويرميه چكته لسان حال و لهجه مصلحت
 ناطق اولديغندن ماعدا هر سومك كوسترديكى تدبير كلياً
 مخالف مشرب حقير اولغله بنم سعى وغيرتم كندو نفسم
 ايچون اوليوب عهدمه بولنان مامورينك عرض و ناموسنى
 يعنى شان وشوكت سلطنت سنيه يى محافظه املنه محصر
 اولديغندن بئينه بنم كبي مشير پاشانك دخى قدر و اعتبارىنى
 وقايت چاليشرم كرجه آدم كوندرديكمه چورچيلى و يرسلر
 بويله اولمزدى ليكن بوراسى بزجه در يوقسه اجنبى به نسبتله
 انلرى اتهام ايتك بروجه المدن كلز ديو قطعياً جواب و يردم .
 و سرعسكر مشار اليه مجلس ملاقاتى تفصيلاً خاكاى همايون
 شاهانه به عرض و افاده ايدرك بر كره دخى و صاف اقدى
 كوريشوب سويلشمش ايسه ده ينه اوليكى جوابلر انوب
 بو وجهله بو نصوينك ميل و ولايتندن ياس حاصل اوامش
 و كيفيتك سفارتله لوندرده بولنان بلكلجى نورى اقدى به
 تحريريله اوراده تسويه سندن غيرى بنجه بر تدبير قلمامش
 اولديغندن ركاب همايوندن بالاستيدان وقوع حالى على
 التفصيل قيله الديروب بندخى ييلديكم قدر حذف و ايصال
 و دولتجه رأى و تعليم اقتضا ايدن محلا رينى الحاق و اضافهدن
 صكره ملكيه ناظرينه كوندردم . اوتهدنبرو كوزى كورديكى
 (مستوداته)

مسوداته قلم قارشدر مامق محال درجه سنده بذل رقم و سماحت
 قلم ايله متصف و متكيف اولان افندي حضر تلري بيلم نه
 اولديكه بومسوده حقنده اظهار خست و ضنت ايله بر نقطه
 وضعنه الي وار ميوب ضرب نطق و طلاق لسانی شهر تكير
 اولان قوال قلمك اغزي ديلى قوريمغله بطبع چون حرکات
 سپهر ناهموار مدیحه سینه ماصدق اولان مشرب مقوسنك
 منطعه معتدله راستیدن انحراف کلی به مائل و دائره حیمت
 و خط استوای حقانیتدن بعد حقیقی ايله خضیض اسائه
 نازل اولدیغنی بوهیئت ايله برقات دخی اثبات و اظهار
 و معنأ مرکز مأموریتده عدم خلوص و استقامتی سکوتیله
 اقرار ایلدی . نه حال ایسه مصححتك کسب نزاكت ایتمسینه منی
 بو محریراتك لوندریه عادی بوسته ايله ارسالی موافق اولمیوب
 مخصوص قوریر ايله بعشده دخی قرانتنه جهتیه تأخر
 ایده جکندن بلغراد محافظی یوسف پاشا طرفندن زمون جیزالنه
 و اندن بچه کوندرلك اوزره محافظ مشار الیه تسیار اولنوب
 اوستریا دولتی باش و کیلی پرنس مترئق طرفندن دخی
 لوندریه ارسالی بچه ایلیچبسی جانندن یازدیرلمش و فرانسه
 و روسیه و نمچه و پروسیا ایلیچیلری بالاتحاد دواتلری طرفندن
 لوندرده اولان ایلیچیلره تعلیمات کوندرلك ایچون بوبادره
 نادره بی اولدیغنی کیچسه دواتلرینه بیلدیره جکرندن باب
 عابدن بوکا دار اوراق صورتلرینی دخی طلب ایدوب واقعا
 مصححت زور ايله دولت علیه نك یدندن چیقاریله رق دول اجنیه نه
 دوشورلمش اولدیغندن حقیقت حال اطرافیه اکلشماق

ایچون بروجه مشروح بو نصوبنی طرفندن ویریلان و باب
 عالیدن اعطا اولنان تقریر و تعلیمنامه لردن دخی بنم کوردیکم
 اوچ قطعه کاغذک صورتلری سفرای مومی الیهمه ویریله رک
 جمله سی دولتلی طرفنه تحریرات چیقارمغه بو شجره خبیثه
 مفسدت قوه نامیه استقراردن وایه دار و صده صلاح
 و سداده مقاومته قابل برک و بار اضرار دکلی ایکن ملکیه
 دشمنک آب و تاب ترتیبیه استمدیکی کبی دالملا نوب حوادث
 نشو و نماسی غزته چیره باد هوا بر سرمایه اولمق اوزره بتون
 اورویاه یابلدی وزوایای مثلته واقعهک نسبت صحیحه
 ایله اعظم اضلاعی اولان ضلع ثالث عجیب الآثار هر تقدیر
 ظل افکن شکل انکار اولسه دخی مرتسم سطح ثبوت اولان
 مقیاس احوال عمود صبح کبی براهین هندسه ایله واصل مرکز
 یقین اولمغه اصحاب اساتک خبایای صدور و خفایای شرووری
 هر طرفدن طویلدی . مع مافیه ایاق یاظر دیسیله طرف سلطنت سنیه دن
 بنی قوپاره مدقلرندن یابو چلرینه طاش کیروب یعنی بو نصوبنی
 بهر حال دولتندن مرامی اوزره مأموریت الهه مید جفندن بین
 الناس رزیل ورسوای اوله جفنی و ملکیه پاشاسی دخی البته بونک
 سرپندیسی کندیسنه ده طوقنه رق قوردیغی جبل حیل کندی
 ایاغنه طولاشه جفنی اکلابوب استغناکی کافری ایسه یابلدیکمی
 یابلدیکی خیانت و فضاحتک اوزرینه محتملات فاسده سنک دخی
 اصلی فصلی چیمدیغی کبی المدن قورتیله میوب از یله چکنی جزم
 ایلدیکندن اوندره یه کیدن تحریراتک جوابی کله کسزین اکاذیب
 و اغلو طسه ایله اورتالیغی بولاند یروب بنی عزل ایتدیرمنک
 (چاره سنی)

چاره سنی دوشونه رك بو نصوبنی ماطه دن دو نغا اصمارلش
فرانسه دو نغاميله برابر بو غازه كله جكار ايمش و شويله بويله
اوله جق ايمش ديوك او غلنه كندينك نشر ايلديكي اراجيني
حوادث مسموعه سي اولوق اوزره جعلی تلاش و تأسفاره
ملكیه پاشا سنه نقل و روایت ايمكه باشلدى .

❖ منقبة هزل أمير ❖

بر تاريخده داغستان خانلری ايران اوزرينه عسکر چكوب
ازر بايجانك اكتر محاربي ضبط ايله تبريزی دخی محاصره
ايتدكلرنده تبریز خانى خداداد خان هر اغه و موش و حكارى
طرفلرندن و سائر محلمدن استمداد ايله مکتوبلر اطاره ايدرك
ديوان كاتبه امداد هر يقينه قدر تبريز اهالیسی محاصره دن
صقبلوب آلاجلوق ايتمك ايمچون اون اون بش کون قدر
شونلری آويتقه بر تدبير اولسه دیديكنده ديوان كاتبي بن انى
پيامر ديوب ايللا شفيعه بش التى تاتار اخراجيله بونلرك
بعضیسی صباحين و بعضیسی اويله و ايكندى و قتلری بشقه
بشقه تبریز قبولرندن نهره لره كيروب سؤال ايدنلره مثلا
موش پاشاسندن و فلان محلمدن شو قدر بيك عسکر كله يور
خداداد خانه انك خريله كندم ديو سونلك اوزره هر برينه
تبيه و تعليم ايدرك بو وجهه هر طرفدن مرده تاتارلر ينك
ورودنده تبریز اهالیسی جانلوب طوب و تفنك شنلكلری
ايتدكدن صكره او اخشام ديوان كاتبي خانه سنه كلديكنده
باباسی ميرزا زمان ای اوغل بو محصوریتله حاملزنه اوله جق
داغستانلیره استیمان ايله تبريزی ويره جكسکر يوقسه افجه ايله

بوجّه ايله يلواره رق دفعك بر چاره سنی می بواه جقسکز دیو
 حسبحال ایتمکین دیوان کاتبی بابا نیچون اندیشه ایده یورسک
 بو کون تانار لر کادی فلان یردن بو قدر بیک عسکر کله یور
 داغستانلیلری شویله کسر و بویله بیچرز دیو شوق و شادمانی
 ايله جواب و یریمک باباسی خانه خراب سک بچه بوسنک کندی
 یایدیغک یلاندر سوینه سوینه نه سویلیورسن دیمش . انک کبی
 استغناکی کافری نقل حوادث ایلدیکی محلمده آکافر بوسنک
 اختراع ایلدیگک ارجوفه دریانه یانه نیچون سویلیورسن
 دینلدیکندن بو مقوله اکا ذیب ايله تخدیش ذهن همایونه
 چالشدقجه طرف اشرف شاهانه ده سکینت تامه مشاهده
 ایلدکلرندن بشقه سفرای اربعة مومی الیم جانبدن چونکه بو ماده
 باب عالیدن لوندربه و کندی طرفلرندن دخی دولترینه یازلمش
 اولدیغندن بعدازین بو مقوله تفوهات واقعه بی حواله سمع اعتبار
 و تبدلات نابرجاسمتنه احاله انظار و افکار ایتیرهک لوندردن
 کله جک تحریرات رسمیده رقیب اولمسنی بالذات و بالواسطه
 حضور عالییه عرض ایلدکلرنده دخی کماکان اصول متانت
 و رزانت اوزره جواب صواب اعطا بیوریلهرق حاصلی اوائل
 قضیه دنبرو بو نصوبنی طرفندن بنم علیهمه وضع و ترکیب
 اولنان ماده شکایت و ادعایک صورت هیولاسی غل و غشدن
 عبارت و مملکیه علمتک معلومات خالیه و قالیسه سی دخی مجرد
 اغراض کامنه دن کنایت اولوب خصوصاً استغناکیمک اغراض
 لازمه جبلیتی اولان فساد و حیانتی بالجمله نظر صحیح ايله معلوم
 عالی بیورلدیغنه مبنی عقل مستفاد و ایجاب استعداد شاهانه

مقتضای سنجه کما ینبغی ملکه ثبات ایله اقامه حکمت عملیه به همت
سنیه معطوف و مشمول بیورلمقدن ناشی ارتکاب مکر و ضیر
و الترام ضدخیر ایدنلره ضروری بر تلاش نهانی کله رک
نه ییاجقلمنی بیلز اولمشلر ایدی . بو ائناده امرال روسن
باش ترجمان لاپیره ویریلوب نظارت امور خارجه مقامه
تقدیم اولنان بر قطعه تعلیمنامه نك ترجمه مآلی خلاصه سنده مقدم
و مؤخر بو نصوبنی بی اصلاحه هر نقدر سعی ایش ایسه مده
ثمر اولیوب انجق بونك متصدی اولدیغی تکلیف عنیف
ناموس سلطنت سنیه طوقنه جغندن و بودفعه الدیغم
تحریرات رسمیده اولکی بیلدیکم اکبی ذات شو کتسمات
شاهانه نك تمامی اقبال و استقلالی فرانسه دولتنيك مطلوب
و ملترم اولدیغی تأیید اولنوب انکاتره دولتنيك نیت و افکاری
دخی بومر کرده دار اولدیغنه اشتباه اولدیغندن بو نصوبنيك
تقییح معاملات خیبری قریباً لوندردن ورود ایده ~~جکی~~
عندمده امر مجزوم و مقاسمه اقر دیسی ایسه مجنونانه بر کلام
باطل اولمغله طرف سلطنت سنیه دن هیچ بر کونه تبدیل اصول
بیورلیه رق اظهار وقار و تآنی بیورلمسنيك لزومنی خیر خواهانه
اخطار ایتکده اصلاً متردد کلم دینش اولدیغنه و فی الحقیقه
اشبو تبلیغات صریحه نك معلومات و مطالعات حاصله به توافقنه
بناء و صاف افندی به بر تذکره تحریریه بودفعه امرال روسن
طرفندن ویریه رک منظور عالی بیورلمق اوزره ترجمه سی
تقدیم اولنان تعلیمنامه نك مآل و مؤداسنه و فی الحقیقه اوروپانك
هر طرفنده سلطنت سنیه نك تمامیت و تقویت نفوذ و استقلالی

در میان او تقدّمه اولدیغنه نظراً بونصوبینک مقالات
 واقعه سی غزیه جی اسانی کبی رطب و یابس ترهاتدن عبارت
 اولوق لازم کلدیکندن وبالاقضار رسمی تقریر بیله تبدیل
 ایتدیرلک مسبوق الامثال اولدیغندن پیرانینک تعلیمنامه
 ترجمه لری اولوق اوزره باب عالییه ویرمش اولدیغی کاغذدن
 ادابه مغایر و طرف دولتعالیه ذل و نقیصه یی موجب تعییرات
 ردیه نک اخراجیله اصل مطلب و مدعانه ایسه انک بیلدیرلمسته
 دائر منستروجه اقتضا ایدن اجوبه حاضره دن صرف ذهن
 ایله اوراق مذکوره تعییرات مزبوره ایله قبولنسه مجبوریت
 یو غیکن باب عالیدن عینی عینته تلیقی بالقبول اولغیسی طوغریسی
 چوق لایقسنز اوامش اولدیغی بیان ایله ضمناً ملکیه مدبرندن
 بو قدر جق برشکایت کوسرتدیگنده تذکره نک مال نفس الامر یی
 تماحجه مقارن تصدیق عالی بیوریله رق بو ماده نک لوندره دن
 کاهجک جوابه کوره اداره بولتیقه سی حصراً رأی عاجزانه ده
 حواله بیورلدیغندن ماعدا فیما بعد ملکیه ناظری طرفندن
 امور مأموره مه قطعاً مداخله و تعرض اولغیوب بالفرض
 بعض مطالعه سی اولسه بیله اول امرده بئله مذاکره ایتدیکجه
 سوز قارشدر مامسی امر و فرمان بیورلدیغندن کندیسنه
 بو وجهله تنبیه اولدیغی اشعار بیورلوق حسینیه ممنون و متسلی
 اولمشیدیم . لیکن بو صورت آچیتدن آچیهه ملکیه خود بینک
 کبر و نخوت و حسدینه داوقمغله عفریت اولوب انجق تذکرده
 یازدیغم سوزلره جواب بوله مدینندن قلم ایله مقابله دن عاجز مدافعه
 و بئله محاجه و معارضه یه خوف وهراسی اقتضاسیجه اقتضاح
 (کللی ایله)

کلی ایله حاجز ومع ذك بوشكایت واستقلال دأمریت
ایلر وملك لازم كلور ایسه لامحالہ كندوسی چوق شی غیب
ایده جکی امر بارز اولمقدن ناشی عظیم اضطرابه دوشه رك
هم شاعت حایه سنی باصدیر مق وهم بلیه استقبایه نك او كنی
كمدیرك ایچون مغالطه جذر اصم کبی مقدمات مصنعه
زمینکارانه ایله صورت حقه شرتلکدن وبای وجه کان عزل
وتبدیلی استحصاله بمجموع قوای حیل و خدعه سنی صرف و اعمالدن
غیری چاره بوله مدیغندن بو اندیشه وافکارده ایکن اشبو
تذکره قضیه نك دردیجی و ماه صفرک یکر می بشجی جمعه
ایرتسی کونی شو کتاب افندمز حضر ناری راهی قشلاسنه تشریف
همایون ایله دأمرین بنده لرینی دخی استه دش اولدیغندن
اوراده اجتماع و ملاقاتزده سلطت چین درچین جینسندن
هیجان کین برکین خصمانه سی نمایان اولمش ایسه ده
قوردیغی دام ودانه اهاتنه همان اول کون دوشه جگمی
طوغریسی دأمول ایتمدم . مکر اولجه نیرنجات تدبیر
وترتیبی تدارک ایتمش اولدیغندن قلاب اضافت ایله قلبا
وقالباً کندوسنه مداد تقلیب هر کار اولان مغلوب معهودی امداد
واعانت و ارشاد ایله یالکزجه حضور همایون شاهانه به جیقوب
مؤخرأ سموع و معلوم اولدیغی وجهله کویا بو نصوبنی ایله
اتحاد ایدرک بنم علیهمده اولدی دیو بن کندویه افترا ایتمش
اولدیغندن ویردن کوکه بلکه لامکان عدمه قدر صداقت
واستقامتندن بجه اغلیوب سز لیدرق دیلدیکی کبی نیچون
وچرا بٹ شکوا و عرض بغضان بشقه چورچهل ماده سی

هر تقدیر لو ندره به حواله اولتمش ایسه ده شاید تسویه قبول
 ایتمه رک اظهار شدله عزل می تکلیف ایتلمی احتمال محتمله و کان
 انکلیزلی الان مصر و ایسنه موافق و معاون دکل کبی ایسه ده
 بو ماده ایچون دولتعلیه ایله بوزیشوب مصر و البسیله او یوشه جغنه
 دائر و سائر او هام و خیالاتدن مرکب محذورات و محتملات
 دخی سرد و اتیان ایدرک حاصلی اغتنام خلوت مکان و انتهاز
 غفلت زمان ایله برقاچکوندنبرو از برلدیکی اقوال مزبور بی
 تمنجه قرآتله خاکپای عالی بی انجیره مجال بولدیغندن کافه دعوا ی
 مجردنده (کندی شاهد اوده و احد اوده زور) اولمق اوزره
 نه دیدیسه دیوب بنم عزلمله یریمه قانم مقام سابق خلوصی احمد پاشانک
 نصبنه ذهن همایون ملوکانه بی اماله ایتمش و بعد استفسار
 عالی و وقوعنده سرعسکر پاشا دخی اقبالنه حرمتنه کندیسنه
 مروج مایشاء اولدیغنه مبنی ماه ربیع الاولک ابتداسی پنجشنبه
 کونی اجرای عزل و تبدیله اراده سنیه متعلق اولمش اولغنه
 انقباض شدید ایله کیدوب انسراح جدید ایله کلیمشدن بی
 سونلردن بعض ذواتک تذکره ماده سندن حریف سزیه پک طاراش
 غالباً شکایت ایتک کرک دیو اخبار محرمانه سندن و سائر
 قرآن حالیه دن عزل می تفرس ایدوب صکره جمله ایله برابر
 خاکپای همایونه یوز سوریلرک باب عالی به عودت ایتدم
 و ملکیه نازله سی اورادن کلدیکی کبی اشته کندینک و انکلتره
 دولتک خاطر ی ایچون خارجیه ناظرینی عزل ایتدیردم
 برقاچ کونه قدر اجرا اوله جقدر دولتی طرفنه بحریراتی
 وقوریرینی حاضر لیوب همان اجرا اولندیغنی کبی چیقارسون
 (دیو)

دیو استغناکی و ساطیله بو نصوبنی بی تبشیر ایلدیکنی ایرتسی
 کون ایشتم . هر نقدر اربانه عیان ایسه ده شوراسنی تحریر
 و بیانده حق الانصاف مسلوب الاختیار مکه ملکیه پاشاسی
 بنم علیهمه بو نصوبنی ایله اتحاد و اتفاقدن کلیاً برأت ذمت
 کوستروب جانبو که ادله سارهدن بشقه بو نصوبنیک چالشدیغنی
 عزل و تبدیلی زمین و زمان ایله کندیسی بالالترام خاکپای
 عالیدن استحصاله ازل و جان همت ایش او لغله هر سوم
 اتحادینی فعلاً اثباته بوندن زیاده دلیل واضح التعمیر و برهان
 قاطع التزویر اولیه جنجی ظاهر در . فی الواقع بازار ایرتسی کونی
 بو نصوبنی کندیسیله الفتی اولان هالک حکیم راضینک اوغلی
 راضی بی مخصوصجه عرض خلوص ایچون بکا کوندروب
 کویا بنزده وقوعه اولان او یغونسزاق قضا نو عنندن اولدیغنه
 و اوته دنبرو و ذاتمه اولان حرمت و اعتبارینه خلل کلیمدیکندن
 طرفزدن دخی مقابله بالمثل مأمولنده بولندیغنه دأثر خیلی
 چرامونیلر ایش و جانب راستکویانه مزدن سرزک طوفریسی
 بو خصوصده کندینک قول و فعلی بک یولسز و اصولسز اولدی
 حقه مقرون دعواسی و ارایسه کیرو طور مسون لیکن مفسد
 و محرک القاسیله او قدر تهور و اصرار لر و تعلیمنامه ایله ترچانه
 و یردیکی کاغذ پارچه لرنده مشیر پاشا حضر تلرینک و بنم حقه
 استعمال ایلدیکی رعایتسز سوزلرندن اقتضا ایدرمی ایدی
 سایه شاهانه حائز اولدیغمز رتبه دن اسقاطه دولتی دخی مقتدر
 دکدر کندیسی نزه ده قالدی و او مقوله پرده بیرون
 اوضاعه صلاحیت و استحقاق ندن حاصل اولدی هله اسانه

آلدیغی مقاصد لقر دیسنه هر کس شاشوب عقلر طوردی
 دولت تربیه سی و سفارت آدابی و بولتیقه اصولی بومیدر
 دیو وافر کلامدن صکره هر نه ایسه مأمورین بیننده اولان
 مناسبت دولتین طرفینک روابطیه قائم اولغین دولت علیه
 ایله انکاتره دولتی میاننده رابطه مصافات بر قرار اولدقجه
 بومناسبت دخی بالطبع دائمدر بوللو جوابلر ویریلرک
 صروسک بومعامله فر نکانه سی دخی مسموعم اولان تبشیر
 خبرینی نأید ایش اولوب اشو مجاوبه بی و فرانسه قرالندن
 طرف اشرف شاهانه یه هدیه ترتیب اولدیغنه دائر امرال
 روسنک کوندرمش اولدیغی ورقه بی مشعر تقدیم ایلدیکم
 تذکره یه دخی جواب عالی ظهور ایتدیکندن ادله عزل چوغالمق
 حسبیه (ولم یبق فی الشئ غیر تأسفی ولو شئت ان ابکی
 بکیت تأسفا) حزنجه الم واندوایله تسلیم ورضادن غیر
 بیاجق قلامش ایسه ده دول اجنبیه یه قارشو بویله کوز کوره
 و موجسز یره دولت علیه یه عروض عیب و عار و حقوق شین
 و شمار ایله رذالت و حقسارت و قوعنه طمانه مدیغدن بر کره
 دخی عقلم ایردیکی و کوجم یتدیکی قدر ماوجب علینابی ادا
 ایچون صالی کونی بر دفصل تذکره تسوید ایلوب مألنده
 شو چورچیل قضید سندن طولایی سر شهسبون شاهانه بی
 تصدیع ایتمک نیت عاجزانه سنده ایلم لکن علیه ده
 اولنلر بوماده بی الت ایدرک حق بندگانه مده بغیر توجهات
 سنیه یه چاشمده و معناً شان و شوکت شهنشاهی
 مقتضاسنه مغایر کیتکده اولدقلرندن حسب العبودیه عرض
 (حاله)

حاله مجبور اولدم . معلوم عالی بیوردیخی اوزره ابتدا
 بونصوبینک برکونه ترضیه تکایفنده اولتمسزین دفعه قطع
 مخبره بی اعلان ایتمسی و ثانیاً ویردیگی تقدیرده باب عالیدن
 جواب ایتمسزین دولتک قودر چیقارمسی و ثالثاً دولتک
 منفق اولان فرانسه دولتک بیوک ایلمچیمی امرال روسن
 کی معتبر ادم عرض توسط ایتدکجه قبول ایتماسی و رابعاً
 جواباً ویریلان تقریر رسمیده یوزباشینک اخراجندن بشقه ترضیه
 مناسبه دهخی موافقت اولنده چی بیلدیرنیشیکن دولتندن کله جک
 تحریراته انتظار شکنده ترضیه دن استکاف ایلمسی و خامساً
 قصر همایون شاهانه ده دعوتله سرعسکر پاشا حاضر تلمری کی
 شیخ الوزر ابر ذات بلدا اعتبار طرفندن کندوسنه بو قدر تلطیفات
 و تنزلات و قوعندن و مشار الیهک ملاقات و افاداتیه رعایت
 کامله و بلکه ترضیه کافیه حصولندن مسکره ینه بری برینه
 و فقره سی فقره سنه اویمز و قولان دیخی تعبیرات بی ادبانه ده
 جهت صلاحیتی بیلمز ساچه سوزلره ترجانه ویردیگی
 تعلیمانه لرنده که هفواتی تلفظ و تکر اردن فارغ اولماسی
 جمله اداب سفارته منافی و معائنات دولیه ده مخالف شیلر
 اولدیغنه منی قول و فعلی جمله سفرا طرفندن تعیب و تقبیح
 اولنه رق نهایت بو ماده نک لوندرده ده تسویه سی نوری
 افندییه و سفرای اربعه طرفندن دخی دولتله ینه یازلمش
 اولغله مر سومک حالا ادعای سابقندن نکول ایتمک طورنده
 شمدیگی محرمانه سوزلرینی ایلروده دولتندن کله جک مأموریتله
 رسماً سویلیه جکنه دائر صورت اضافه ده تفوهات فاسده دن

غرضی مجرد تکلیفی قبول ایدیره بیلور ایسه بالافساد کندوده
 حاصل اولان زعم و اعتقاده کوره روسیه لویه قارشو دولته برشان
 تحصیل اتمک و عکسی تقدیرنده یعنی بورا جه مرانی یوریده میوب
 دولتندن دخی استدیکی کبی مأموریت الهه دیغی حالدیه چونکه
 ابتدای سفارتندن بر و پارلمنتوده مدوح اولدیغندن بو ماده
 وسیله سیله استعفا ایدرک کآن بزم بر آدمز ایچون شو قدر بو قدر
 چالشوب بالاخره سفارتنی ترک ایتدی دیو ملتی عنندنه کندیسنه
 باعث اعتبار اولمق داعیه سندن عبارت و بودر جهل طمانسنه
 استغنا کینک تحریک و افساد یله باب عالینک مماشاة و ملائمتی سبب
 و علت اولوب یوقسه پارلمنتوده سلطنت سنیه نک بقای اقبال
 و استقلالی انکتره دولتک منفعت مخصوصه سندنر و دوئمز
 بو اصولده بصیرت اوزره اولمیدر دیو چاغره باغره سویلیکده و کآن
 روسیه نک دولت علیه یه تغلب و تحکیمندن بحث اولمقده ایکن شمدی
 بویله بر ماده جزئییه ایچون دول صغیره ده و بلکه بر دو قه لقمده
 قبول اولمیه جق منسترو و جنرال عزلی تکلیفیله سلطنت
 سنیه نک استقلالنه طوقنه جق و روسیه لو چابندن دولت
 علیه یه بز می تغلب ایله یورزی یوقسه سز می ایله یورس سز
 دنیه جک و رسمی تکلیفارینی دولت علیه قبول ایتدیکی حالدیه
 اولوقت کندولرینه ده اغردوشه جک صورتی تجویز و اختیار
 ایتیه رک بهر حال دولجه و اوروپا جه مطالعه ایله غایت
 مافی الباب مثلا نوری افندی طرفندن انکتره قرالنه و یاخود
 باش و کیلنه بعض چرامونیاالی اعتمدار کبی بر رضیه مناسبیه
 راضی اوله چقلرینه شبهه یو غیکن ملکیه ناظر یله استغناکی ییننده

کویا انکاتره ذوات وملتی بونصوبینک اوزرنده بولسان
 بولک ایلیچیلک اعتبارینی وقایه ویاخود چورچیلک ضرب
 وحبسنه انفعلاً اظهار حدت ایتملی احتمالیله سفر مصر
 وبوغازودونمای همایون اوزرینه بعض تفوهات اعتراضیه
 تذکر اواندیغی مسموع عاجزانهم اولوب حلبوکه اورویا
 موازنه سی کلیاً بوکا مخالف اوله رق ازجمله انکاتره او کچن
 سنه فرانسه لو ایله برابر لهلوی ایاقلندرمش ایکن روسیه لو
 وارشاویه نك التنی اوستنه کتورمک اوزره دیلدیکنی یاپوب
 هیچ بروجهله امدادو اعانه یه مجاللری اولدیغی ومؤخر اروسیه
 ایمراطوری طرفندن اهلونک امحای حکومت وملیتنه دائر
 کلمات علنیه وقوعنده اشبو حکومت وملته بیج معاهده سیله
 کندولری ضامن اولدیغندن غزته چیلر هر نقدر غیرت ویرمشلر
 ایسه ده سس چیقاره مدقلری و کچنلرده له قطعه سندن روسیه
 ونمچه وپروسیا دواتلرینک حمایت مشترک لرنده اولان قراقویه
 اختلانک دفعیچون پروسیا لو طرفندن عسکر کوندرلدکده
 ینه انکاتره وفرانسه غزته لری دعوا یه قیام ایتمش ایکن بونلر
 استدکلری کبی اختلافی دفع وتسکین ایدرک دواتین مشار الیهما
 فقط لفظی مراد برر وتستودن غیری برشی بیامدقلری واسپانیا
 قرالیمه سنه لدی الحاجه اللی بیک عسکرله امداد ایتک اوزره
 قرالیمه مشار الیهما ایله رسماً عقد معاهده ایتمشلر ایکن متوفی
 اسپانیا قرالنک قرنداشی اولان دون قارالسک قرالیمه یه
 غلبه سنده روسیه لو جانبندن بونلره اکر طرف کزدن مداخله
 عسکریه واقع اولور ایسه مصلحتنه بنده قاریشورم دینلدیکنه

مبنی متعهد اولدقلری امدادی آجیقدن ویرمیهرك فقط
 لوندرهده (وولنتر دلیتر) یعنی کوکلاو عسکره ارانه رخصتله
 جانی استیان قر ایچهك امدادینه کیتسون دیعکدن غیری سوز
 بوله میوب الآن دون قارلوس جنک وجدال اوزره اولدیخی
 و بلجیقایی فلنک دولنندن تفریق ایتشلر ایکن بش سنه در فلنک
 قرانه تصدیق ایتدیره مدکلرندن حالا سورینوب و ایرانلو
 روسیه سفرینی انکلتره لونک تحریریکله اچشیکن حین انهمزاملرنده
 بروجهله امداد واعانهیه مقتدر اوله مدیخی و مسبوق الامثال
 اولماق اوزره برقاچ سنه اول ایرانلو مع ضعف حالهم
 روسیه لو کبی بردونک ایلیچیسنی یارالمش ایکن فقط عباس میرزا
 طرفندن توقیرلو برترضیه رسمیه ایله قیانوب ایران و کلاسندن
 هیچ برینک عزانی موجب اولدیخی و کچن سنه حلیده عصر ایلرک
 ضرب و رسوای ایلدکلری انکلتره قونسلو سیچون اسکندر یه ده
 برکونه دعوا و نزاع وقوعی ایشیدلیوب انکلتره دولتی وسعت
 حوصله ایله هضم ایدرهك قونسلوسک ییدیکی طایق یانسه
 قالدیخی و ایکی اوچ سنه دنبرو روسیه لو علیهته تهیه سی
 سویلشیلان انکلتره دوئماسنک کورلدیسی شویله جه ایکی دفعه
 بوغازه کلوب کتمکدن عبارت اوله رق روسیه لویه موازنه
 ایچون خلیج قسطنطنیه بکک سفینه لر ادخانه استحقاق
 ادعاسنده ایکن له الحمد او مثللو وضع باردی تکلیفه بیله ه تصدی
 اوله مدیخی و دولت علیه ایله روسیه دولتی ییننده اولان معاهده
 اتفاقیهك اوزرینه گاه چناق قلمه سی معاهده سندن و گاه شوندن
 بوندن بحث ایدرهك کرک در سعادتده و کرک پترسبورغده تمام
 (بش)

بش کره پروتستو ایتش ایسه ده هر دفعه سنده طرفیندن الدیغی
 جو ابلرله عاقبت لساننی کسوب صوصدیغی وعلی الخصوص
 روسیه لو علیه غزتله ره جهانی طولدیروب همان چنکه
 چیه جق کبی کورینورکن طورانغه مقتدر اولدیغندن غیر
 سفارتله روسیه کوندره جکلری معهود کائینی امترا جسزدر
 دیو روسیه لو قبول ایتدیکنندن ضروری مقدا سفارتندن
 روسیه لونک حشود اوله جغی لورد درامی تی تکرار تعین
 وارسال ایلدیکی و کچنلرده دیوانخانه ده بعض ادبسنر لکنه
 مبنی قیودان پاشا حضر تلرینک کندی ایله ضرب و جرح
 ایدرک بش اون کون کورکه وضع ایلدیکی پروسیالی ذاتنه
 مرسوم چورچیلدن معتبر و پروسیا دولتی دخی انکلتزه
 دولتی کبی طبقه اولیده بولسان دولتردن معدودایکن حسن
 اداره حقیرانه مله پروسیا ایلچینی طرفندن جزوی و کلی
 برکونه ترضیه طلبنه دخی مبادرت اولنده دیغی قضایای
 معلومدندن و فرانسه لونک اتفایله بیله انکلتزه دونماسی
 بوغازه کلوب کمدکجه فرانسه دونماسنک برابر بولنماسنی
 و کذلک روسیه اتفایندن طولایی انکلتزه لونک صکره که
 پروتستولرینه فرانسه لونک قارشماسنی دخی بشقه جه مزایای
 دقیقه دن اولمقله بو صورتلرله انکلتزه لونک شدت خصومت
 کوستردیکی روسیه لو ایله معامله سی بیله بویله درلیدیه
 قاهره ایوم روسیه لونک هنده تعرضی قورقوسندن برطرفدن
 محض مساعده دولت علیه ایله زهر فراتده اعمال ایلدیکی
 واپورلر ایله تسهیل مخبریه چاشمقده و برطرفدن دخی

پترسبورغده ایلیچینسی و ساطتیه روسیه لویه مدار اقلنمده اولوب
 حاصل مشاغل کلیه داخلیه سندن بشقه دقایق حالیه و طبیعت
 پولتیقه و مزاج عصر اقتضالینه نظراً شمیدیلرده وجهاً
 من الوجوه دو تعلیه ایله بوزوشمق ایشنه ال ویرمیه جکندن
 ماعدا کچنلرده زیناره لکده باصقین ویرن باش و کیلا ینک
 قانونلری اوزره محاکمه سی بیله آیلرجه سورینه رک دولتره
 قارشو عیب اوله یوردیو کسیلوب بتورلمسی تعجیل اولنماشیکن
 اسافل ناسدن اولان چورچیل کبی بر متهم و اوتهدنیه و هر
 دولته هزار یار امثالی سبق ایتیش و ایتیکده اولان بر ماده
 غیر اهم ایچون پارلمنتو مجلسنده زیر وبالاسی نیجه کوره
 سویلشلیکسزین و خصوصاً طرف دولتعلیه دن سابقاً و لاحقاً
 کوستریلان بو قدر مراعات و مصافاتک و الحاله هذه دوستانه
 عرض اولنان ترضیه نک و مخصوص مخصوص روسیه اتفای
 دقیقه سنک بالتهور و بی تفکر و تأمل دولتعلیه ایله روابطه
 حلی و ایوم روج الوقت اطلاق اولنان اعتقاد عامه
 حکمنجه اوروپانک هر فنده بقاسی ملتزم اولان اسایش
 عامه نک اخلاقی و ماهیت قوام و زندکایلی اولان تجارتک
 تعطیلی امر عظیمی کوزه المق اوزره همان اظهار خصوصتمله
 دولت علیه علیه نه قیام ایلیسی محازیرینه دارم مطالعات و اهیه بی
 مغزوبی معاشیلر اوله جغی لدی الاقتصا باه طرف بحث و تدقیق
 صحیح ایله اثبات اولنه جغدن بشقه بانفرض و التقدير تخالیط
 ایام و عدم اطراد احوال عالم جهتیه ذکر اولنان محازیر
 بخپله نک برندن بری ظهور ایده جک اولسه بیله بهر حال
 (شمیدین)

شمیدن اوله میوب نوری افندی به کوندریلان تهریراتک
 جوابی ورودیله بونصوینک مر امجه ودولجه تکلیف رسمی
 وقوعی بیلنرک انک اوزرینه ینه دولت علیه طرفندن لوندیره
 واردقدن و بلکه برقاچکره دخی مخا برله جریانندن صکره
 نهایت کارده اولمق اقتضا ایده جکی درکار و بین الدول
 امور اجنبیه نظارتی پک معتبر و مرجع بر نازک مأموریت
 اولوب سفارت پایه سی بروجهله معادل و موازن اولیه جغندن
 و ملکیه ناظر یله استفنا کینک ملاحظه سی و جهله انکتره دولتی
 بونصوینک اوزرنده بولنان بیوک ایلیچیلک اعتبارینی وقایه
 ایده جک اولدیغی صورتده دولت علیه انک مافوقنده اولان
 نظارت خارجیه منصبنک قدر و قیمتی محافظه ایتمک هیچ
 جائز اولماق لازم کله جکندن غیر ی فلاجرم انکتره قایدناتوسنک
 وارلمتو مجلسنک رأیی سفارتخانه ملاحظه ناقصه سی کی
 اولیه جغندن دولجه عزلزی نه انکتره لو تکلیف ایده بیلوب
 ونه دول سائره مجوز اتمیه جکی ظاهر و باهر ایسه ده فرضا
 تکلیف اولنه جق و بلا مدافعه قبول بیور یله جق اولور
 ایسه بین الدول نظارت خارجیه کی مأموریت معتنانک بر ایلیچی
 سوزله تبدیلی شینی اختیاردن ایسه باری انکتره دولتنک
 تکلیفیله اولسی اهون اوله جغنی بدیدار اولوب انجق شاید
 خاطر همایونه بر کونه حدسه بی موجب اوله جغنی صورتده سریره
 حاله نظراً یالکز بنم عزمله مطلوب حاصل اوله جغندن مشیر
 پشایه طوقنماق اوزره استعفا ای بنده کانه مله عزلم
 اور و پا دولتری اصولنه دخی موافق اولس یله هم شان

وشوکت شاهانه او قدر طوقمبوب وهم موازنه خارجیه
 دخی کوزه دلمش اولاجنی واضحاتدن ایسه: اول و آخر
 ایتدیکم سعی و غیرت عاجزانه و بووجهله عرض و اشعاره
 مجاسر اولدیغم مطالعات حقیرانه دن مقصود اصلی
 مستندانهم ذات موهم الوجودمه عائد منفعت مخصوصه
 غرضنه منی اولیهرق مجرد مبلغ عقل و ادراکم قدر اجرا
 و وظیفه صدق و استقامت و ادای واجبه حق ولی نعمت املنه
 منحصر اولوب یوقسه جاه و جلال جهله سی سلطنت سنیه
 سرمدی القرائک اولغله هر حالده امر و فرمان حضرت
 من له الامر کدر . دیو ختم کلام ایدرک مسودینی چهارشنبه
 کونی تیبیض و تقدیم ایده جک ایدم لکن صالی کونی بکلکچی
 و کیلی صارم اقدی کلوب ارضروم و ایسی اسعد پاشانک
 قیو کتخداسی بولندیغندن اکادار بعض ایش ضمنده
 باب عالی یه کتیکلمی تکلیف ایتکله دقیقه بدقیقه عزم
 خیرینه منتظر اوله جفمی سویلدکجه نه احتمال دیو تسلیم
 ایتدیکنه منی النندن قورتیله مدیغندن چهارشنبه کونی
 باب عالی یه کیدیلوب فرداسی پنجشنبه کونی دخی تذکره
 صدر اعظمی ایله عزم اخبار اولتمین تیبیض و تقدیم
 اولیمهرق اوله جه قالدی . بو معلومدرکه منصب و مأموریت
 امانت و عاریت اولسه الدن کتمز و بقاسی اولسه پشین بکا
 انتقال ایتزدی و برده اولجه حدسیات سابقه ایله توطین
 نفس ایتش اولدیغندن غیرى بعض جهنلرله کندومده یأس
 و فتور بولدیغندن انفصالدن غمناک اولماق لازم کلوردی

(ایکن)

لکن دولت علیہ یہ بوش بوشہ عارض اولان ذل و نقیصہ دن
 غایتلہ داغ بردل اولدیغمدن ماعدا سرور و کدر و خمار و نشہ
 نہ او اورایسه اولسون هر شئک الہ ابتدا کوریلوب بیلنانی
 نفوس بشریہ ده واقع و تأثیر و تأثری ابلغ اولوب خصوصاً
 و صاف فضائل اتصافک (چه میکوی بیابادر عالم صورت هیچ
 بلیت ماورای شماتت دشمن نیست و هیچ ازیت مولتر از زجت
 حسد بارباب عنادنی) دیدیکی کبی عزل و انفصال
 حقد و حسد و داعیۀ تفرد بلاسیله مصلحتی بوپرسه یه
 کتورنجیه قدر چالیشوب هم خصم و هم حاکم اولان و سامعۀ
 عالم سیئات عظیمه سیله طولان تا تار یاد کارینک سسوزیله
 وقوعبوله جغندن تذکره سامیه نک و رودنده مغوم و مکدر
 اولدم دیسه میلان اولور . لله الحمد بنم اوزریمه زاتاً و زماناً
 بونک برحیثیت صالحه و خدمت فاضله مرجه سی اولیوب
 کرچه ریاستمه بنده سلطنت سنیه ده دلخواهم کبی خدمت
 ایده مدم ایسه ده لدی الموازنه (نقصان النقصان اول الرجحان)
 مسئله سنه و مشار الیهک ترجمه احوالنه علم عالمشول شاهانه محیط
 اولمق حسبیلہ آنک اشتکا و اتها مندن صکره بر کرده بو حقیری
 سویتلمک محاکمه جناب شهنشاهی و عدالت و تحقیقات
 حضرت پادشاهی اقتضاسندن ایدی انجق اقتضای شیوه
 قدرله مزاج نازنین حضرت نبوته وقوع تأثر حکمتی مثللو
 فسون و فسانه سی قلب همایون ملوکانه یه مورث اثر و خفقان
 خصومت و ضیق صدر نفسانیتنه تواتر نفس قیل و قالدن
 مرآت ضمیر عالی بالطبع مغبر اولوب وقت مقدر دخی حلول

ایتمش اولدیغندن خواجه سلمانک (بخت بدبر تو از دلفکاری
 پیر ساخت) مصراعی حسبحال عاجزانهم اولدوق عزل
 و تبدیله اراده علیه تعلق ایتمش ایسه ده ماهیه اون بیک غروش
 معاش احسانیه. حق مستندانده لوازیم شیمه کریمه بنده
 پروریلری اجرا بیورلدیغندن ماعدا ابتدای نشأتدنبرو
 من غیرلیاقته مستغرق اولدیغم نان و نعم حضرت پادشاهینک
 حق مغز استخوانده جایگیر اولغله لیل و نهار دعای عمر و شوکت
 شاهانه سنه مواظبت فریضه ذمت و محتتم صدق طویقدر
 همان جناب حق ذات همایون شهریارانه و وجود عالمسود
 جهاندارانه سین خطالردن مصون و ایام عمر و شوکت و اجلال
 شاهانه سین روز افزون ایلوب دشمنلرین قهر ایلینه آمین (سخن
 بر سر دشمنش قطع کردم که مقطع ازین جای خوشتر نباشد)
 (مبحث) اول استغناکی ایله بونصوبنینک بو اعث اسائی
 و محکم ماده ردائت اولان پرتو کرای پاشانک سبب خصوصت
 و نفسانیتی بیاننده در .

بو استغناکی دینلان کافر ماخرامقدماثنای فترته بر اراق افلاق
 و بغداد و بوده لقلری قائم مقاملغنده قوللاناش ایسه ده مؤخرأ
 اناطولی طرفنه نفی و اجلا ایله منفیا اقامت اوزره ایکن روسیه سفری
 آچیله رق صدر اسبق سلیم پاشانک اردوی همایونه مأموراً
 در سعادتدن حرکستلرنده رسم و داع ایچون جمله ایله برابر داود
 پاشایه کیدالدکده اوزمان حقیر دیوان همایون بکلکچیلکی
 مأموریتنده بولندیغندن مشارالیه حین و داعده مرسوم استغناکی
 ترجمانلق خدمتیه اردوی همایونده و کذاک منفاده اولان ترجمان

(اسبق)

اسبق یاقوامی دخی باب سرعسکر یدہ استخدا م اونق
 اوزرہ اطلاقری خصوصنہ سرعسکر پشایله برابر خاکپای
 همایون شاهانه دن بالاستدعا مساعده سنیه ارزانی بیوردیغی
 بیاتیلہ باب عالی یه کلدیکم کبی همان ایکسینک دخی اطلاق
 فرمانلرینک اصداریلہ سرعسکر پشای مشار الیہہ تسلیمینی
 بالذات بکا امر وتنبیه ایدوب باب عالی یه عودتده رئیس وقت
 اولان پشای مزبور خانہ سنہ کتمش بولمغله البتہ انک دخی
 معلومی اولق وخصوصاً وکیل وقتک اراده سیلہ یازیلہ حق
 فرمان عالی جانب ریاستدن استیذانه محتاج اولماق ملاحظه سیلہ
 درحال یازدیریلان فرمانلر کتمز ایسه رسید ایتدیریلہ رک طرف
 سرعسکر یه کوندیریلوب ایرتسی کون بوکا اخبار اولندقدہ
 مکر کندیسینک معلومی اولماغین صدر اعظمک مرادی استفناکی بی
 استصحاب ایله اوخیثی واسطه صلح ایدرک روسیه نو ایله بلا
 محاربه ابوشمق نیت خالصه سنہ منی اولدیغندن وحر سومک
 اردوی همایونده بولمسی قطعاً جائز اولدیغندن بمغله کندویه
 دانشلسزین اطلاق امرینک اصدارینه اظهار انفعال ایدوب
 فرمانلر دخی هنوز محله کتماش بواندیغندن حر سومک
 فرمانی طرف سرعسکر یدن بالاعاده اردوی همایونہ
 مأموریتی فقره سنی طی وخراج ودر سعادتہ کلیمنی قید
 وادراج ایله یکیدن یازدیرمشیدی . بو طریق ایله حر سومک
 استانبولہ کلوب یلنژده معارفه بوغیسه ده سرعسکر پشایه
 مناسبت قدیمه سی اولدیغندن انلرہ کیدوب کلدکجه اره ده

سرده بمله دخی کوریشور و چونکه کندوسی عثمانلیجه براز
 او قویوب یازمش و ایو فرانسزجه بیلکله کتب افرنجیه دن
 چوق شی مطالعه ایتش اولدیغندن صحبته اعتبار اولنور
 ایدی . سلفم نجیب افندی وقتنده انکاتره و فرانسه و روسیه
 دولتری جانبدن بالاتفاق طرف دولتعلیه یه تکلیف اولنور
 هنوز مجاوبه سنه بدأ اولنمسان حدود یونان ماده سی خدمت
 ریاسته مأموریتیم ظهور یله بکا انتقال ایلدیکندن دول ثلثه
 مشار الیه هم سفراسیله عقد اولنسان مکالمه رسمییه مجلسلرنده
 و کرب سائر مکالمه لرده فرانسه لساننده طلاق و مهاریتی
 جهتیه دیوان همایون ترجانی اسرار افندی ایله برابر بونی
 دخی ترجانلقده استخدام ایدرک بش سنه مفاده اقامتله
 منکوب و کتنام اولدقدنصکره قومی یلیننده از سرنو کندینه
 تعین و تمیز و یردیگدن بشقه سیسام جزیره سی بکلکک بابرات
 عالی عهده سنه احاله سی و بونک قزینی الوب کندیسینی قبو
 کهیاسی ایتک شرطیله بغداد و بوده غک شمیدیکی اوستورژه
 و یوده استحصالی خصوصلرینه همت ایتش اولدیغندن
 ظاهر حالده بندن پک منون و متشکر ایکن وقتا که برسنه اول
 خذله قومدن پنا یو طاک کی نام منحوسک سوق و القاسیله ملکیه
 نائبه سنک نصب ایدر مش اولدیغنی بطریقندن ملایجه اشتکا
 و قوعیله عزلی لازم کله رک قاعده قدیمه اوزره خلفک اتخابی
 بابیورلدی کندولرینه حواله اولندقدنه بوندن اولکی بطریقک
 وقتنده استغناکی بطریق خانه یه استیلا ایله دیلدیکی کبی
 متره پولیدرک عزل و نصبندن و مواد سائر دن لایه قطع اقیچهلر

المغه الشمس اولديغى مثل او بو يكي بطريق دخى عدم اهليت
 وكال عجز ومسكتندن باكلية زمام اختيارىنى حامىنى اولان
 مخذول مسفورك يد ادبارينه تسليم ايتكدن اشى (كار بنو تست)
 مثلجه بو كره بوداد وستد دزدانه اكا منتقل و منحصر اولوب
 استفناكى ايسه مع الغما ارتكابندن اقبه ديو يلدزه كند اتار
 و بولور ايسه پاره ايله اولادىنى ستارغايت كمش كوز بر كاور اولوق
 حسييله بو بازارغه طيانه ميه رق يكي باشدن بطريق خانه يى
 انه الموق داعيه سنه دوشد يكي كندن كو يامذه بنسده متعصب
 و ملتى مستحيب اولوق ادعاسيله بطريق خانه محبسنده كاه
 اتيان نصايح مسيحه ده كرىه قيسسانه ايله كوز لرى صواو
 مناستردن نشانه و كاه چليپاي مرانى قلاده كرن حصول
 ايتك ايچون غبار تغلب اغيارك نزعنه حباله دعواى صداقتى
 زنار بند بهانه اوله رق حاصل بطريق لغه نصبنى قوردىغى سابقا
 قيصرىه متر بو ايدىنى مؤلف الاجيل اربعه يه پاداش ايدر كى
 نالره ارغنون تدبير مصنعى هر پرده دن چالمش و صدای
 ناقوس بحث و معارضه سييله كلساي جمعيت طولش ايسه ده
 اصحاب مجلس بر مهم بو اهنك سردتلاش و تها لكك هر شعبه سى
 زيرو بم غرضدن هر كى اولديغى اكلاد قلدن انامل رد ايله
 سامه قبولى سدايدرك بالاخره چله نك انتخاب و اختيار ايلديكى
 سيزومتره بوليدى ليغور يوس اتفاقي ليغوفت نيقولاكى به مناسبلى
 دوشمش و بو صورتله استفناكى حرمان املدن ماعدا النندن
 كلسه بر قاشق صوده بو غمق درجه سننده ليغوفتى
 سوميوب غيظ و عداوت قديمه سى اولديغندن اكا متعلق

اولان راهبک بطریق بقله کندن و فی الاصل لیغوفتک بکا ترد دینی
 چکه مر ایکن بطریق خانه مصالحنک بالطبع انه کیرمی
 جهتیه حسب النظاره طرفزه برقاندخی تحصیل مناسبتندن
 بیچتابه دوشمکین پنا یوطاکی مبتذلیله بالاتفاق چونکه بطریق
 سابقک جماعت متره پولیدان و متولیان مثلوا صناید قوم
 عندنده اعتباری اولدیغندن میخانه جی و بقال و جمال
 مقوله سندن بیک قدر او باش و اسافل جمع و استحصاب
 ایدرک هنکامه ایله باب عالی یه کلوب بطریق مزدن خشنودز
 دیو چاغر شدرمق اوزره برفساد تریشی قورمش اوله جغی
 آئیده خبر النوب درحال سرعسکر اشاه تذکره تحریر یله
 باب عالیجه اقتضا ایدن تدبیرینه دخی مباشرت اولنمده
 ایکن کنندیسی کویارنک ویرمانک زعمیه متجاهلانه بزم
 او طیه کلوب کورندوکی کبی دفعه وای ملعون او یاندردیغک
 فتنه بی بوراده تماشا ایچونمی کلدک آلك شوکافری دیو مجلدانه
 بر معامله شدیله کوستردیکمده (نه جای ستیرونه پای کرین) ماصدق
 حالی اوله رق بلا انکار امان اقدام و اریر شمدی تسکین ایدرم
 دیولرزان وهراسان متشبت دامن استیمان اولمغینه ارکافر نصل
 افساد ایتدک ایسه او یله اصلاح ایتدنیله رک یانه آدم ترفیقیه
 بطریق خانه یه کوندریلوب واقعا ترتیب ایلدیکی جمعیتی
 تفریق و تسکین اتمش و عتبه علیادن بالاستیذان ملتجه انتخاب
 اولنان متره پولید سالف الذکرک بطریق نصب و تعیینیه قیل
 وقال بتمش ایسه ده خبیث مرسوم هر بار بنم یانمده رؤسای
 سائره ایله برابر بطریق سابقک جهل و حماقت و من کل الوجوه

عدم لیاقتندن بحث و اشتکا ایدوب ملکیه ناظرینه دخی
 وارد قجه کرچه بطریقک براز جهلی وار اما حواریون
 دخی او قور یازار دکل ایسه لرده دین و آینده صلابت لری
 وار ایدی بوده انلر کبدر دیو منافقانه مداهنه لر ایلدی کی
 معلوم ایکن ملجه لزوم عزل و تبدیانده دخی مجرد خبث نهاد
 و حرص و عناددن ناشی بین الملة بو وجهله القای شورش
 و فساددن بشقه طور و اداب رعیته مخالف بره نارفته
 و فضاحت و شناعت احدائنه جسارتله قرع سامعه سلطنت
 سنیه بی مؤدی اوله جق و حسب المأموریه بتون بتون طرفزه
 طوقنه جق صورتده واقع اولان خیانت و خیانتک اوزرینه
 بردخی اولکی کبی کندینه یوز ویرمکه کوکلم راضی اولدیغنه
 مبنی مقدم لرده اراق اراق و قوع بولد قجه تسامح و اغماض
 ایلدی کیم بعض لا ابالیانه حر کتنه استناد ایله متصدی اولدیغی
 او یغون سزایشلردن ترك و تجاهل ایله اقتضاسمه کوره مؤاخذه
 ایدر اولدیغمدن متنبه اولق لازم ایکن بو وجهله دیز کیننی
 چکدی کیم کوچنده کلدرک طینت خبیثه سنده مستکن اولان
 خیانت و کفران نعمتی اجرا قصدینه دوشمک و مقدمات انکلتره
 معاوتیله اسکندریه تک استخلاصی قضیه سنده سر عسکر پاشانک
 و بعده چناق قلعه سنده عقد اولان انکلتره معاهده سنده وحید
 پاشانک معیتده بولندیغندن اول وقتلردنبرو انکلتره لیلر ایله
 انس و الفت داعیه سنده اولوب باخصوص یونان حکومتی
 اصل میدان چیقاران انکلتره لو اولدیغنه بناء بالطبع انلرک
 پولتیقه سنده میل و محبت ایتمک ملا بسد سیله بو نصوبنی ایله آمیرنش

و اختلاطه اولکیدن زیاده کره میت و پرهرک مجرد خیانت
 و اهانتدن ناشی کویا روسیه طرفداری اولان لیغوفت
 واسطه سیله بن روسیه اونک مجلوبی اولمش اولدیغیمی احیاناً
 هر سومه و بالمناصبه امرال روسنه القادن خالی اولوبوب ملکیه
 پاشاسیله دخی وادی زمینکارده کآن بونلر روسیه لودنطولانی
 بنم حقمده شهه لشمشر کبی اولدقلرینی کندیمی بالتقریب
 اکلا دیغه دائر محرمانه سوزلره کیریشدی کندن عندنده معتبر
 و ملتفت اولدق اوتوز ییلاق مفسد و کراه مجلس واحده
 بردانه بصلح و خیر خراه اولدیغنی بعض دقایق احوالندن
 استنباط ایلیوب حتی بر فعه استغناکی بو ایلیچیلره شویله و سزه
 بویله فسادی سوزلر سوئله کده اولدیغنی اکلا یورم بو انصوبنی
 کوندوزلری خواب و خیاله و کیمسه لری وهم بال و مقوله
 اسباب اغواله مبتلا اولدیغندن بونک مفسد و مکایدینی قبوله
 مستعد اولوب لیکن امرال روسن عقللی و رابطلی ادم
 اولغله او مثللو هوا جز هرزه خوارانه یه فریفته اولماقی کر کدر
 بیلم سز نه دیورس کز دیو بر تذکره یازدیغیمده بین المأمورین
 یکدی بکره یازیلان تذاکرک اجوبه سی هامش نه یازلق عادت
 جاریه دن ایکن مجرد استغناکی به کوسترمک ایچون تذکره می
 نزدنده توقیف ایدرک بشقه جه بر تذکره تحریر یله کویا طرفزه
 وثوق و حسن ظنندن بحثله او کونه تفوهات اولسه بیله اعتماد
 و اعتبار محکمیدر یوللو بین الاقرار و الانکار تأویل و توریه لی
 جواب ایله اغفال قیدنده اولوب ضرب حدید بارد کبی نافله
 اوغراشمغنی دخی جام استمدیکندن علی حاله ترک ایتشیدم .
 (فی الحقیقه)

فی الحقیقه مطالعه منه موافق اوله رق امرال دوسن دولتعلیه
ایله روسیه دواتی ییننده اولان معاهده اتفاقیه اصولجه
نظارت امور خارجییه طرفندن روسیه لویه بشقه جه حسن
معامله نك لزومنی تعقل و تسلیم ایله مفسد مرسومك سوزینه
قطعا قولاق اصمامش ایسدهده بو نصوبینك مقتضیات سن و سال
ضعف دماغ و سستی شعور و ادراکندن ماعدا کیم ییلور
جمعیت ذهن ذاهلنه مدار اولمق اوزره می یوقسه کیجه می
کوندوزه قاتوب ایش کورمك بودیمکدر قورندیسندمی نصل
ایسه خلاف طبیعت و مغایر عرف و عادت کوندوز اخشاملره قدر
یاتوب اذان وقتنه قریب (یعنی سهری) ییتاقدن قالدق رق
تابصباح تک و تنها او طور مغنی اعتیاد ایش و خیالات منامیه
و تمائیل و همیه رنگنده مطالعات تیره و تصورات خیره سی حواس
و مشاعرینی استیعاب ایله ظلمت قید اندوه سو داویه ده قالدیفندن
یینوا چوق یشامش ایسه ده کون کور مامش بر غریب مزاج
اولوب حتی پارلمنتو مجلسنده و کلای ملت طرفندن استانبولده
سائر لری ایش کور یسور بزم ایلیچیمز او یویور دیو علماً ذم
و قدح اولدیغی کندیسنك دخی سموع و معلومی اوله رق یینه
خوینی ترك ایله مدیکه زبوصو رتلرله اکثر و بلسکه
هر خصوصده رأی و دلا حظه سی عادت عجیبه سی کی معکوس
و منکوس اولوب روسیه لوی دخی طبعاً سو مامك ادعا سنده
اولدیغنه مبنی خبیث مرسومك مفسدتی بونك و هن
و فساد دهند توافیق و تأثیر ایدرك بر قاندخی بونك
اوزرینه مشغول مال خوایا اولدیغی بعض امارات واقعه دن

تفرس و احساس اولتمش ایسه: ه بو مجلویت لاقردیسی
 اسلاف رجال حقنده دخی سولتمش براسکی افترا اولوب
 حتی ناپولیون بونا پارطه نك جنتمکان سلطان سلیم خان
 حضر تیرینه ورود ایله آمدجی او طه سنده مقید اولان نامه
 مخصوصنده دخی صراحة محرر و مسطور اولمغله تخدیش ذهن
 و خاطر ایدر نسنه اولمدیغندن غیر ی بونصوبنیک بیلنن
 مزاج مشوشنه کوره اخلاط فریه و حریره دن عروق و افکارنده
 حاصل اولان سده سوء ظن ادویه مقححه تأمین و تربیه ایله
 مندفع اولیه یغندن بیهوده او تکفلره دوشولوب فقط خصمایدینه
 پولیتقه جه بر سر رشنه ویرلماکه اهتمام اولتمده ایدی .

مقدمه ده بیان اولندیغی وجهله چورچیل ماده سی استقناکی به
 سرمایه دستکاه فساد اولمغله تار و پود چد و جهمد ایله
 طوقیدیغی قاش بدرنك خیانتی استاد و مشتریسنه بکندیروب
 استدیکی بهایه صائدی و بونصوبنی طرفنده مفسدت
 مشروحه سببیه علیه همده بولمغه استعداد اولدیغندن بشقه
 استانبولده اقامت اوزره اولان انکلتزه قونسولوس و تجاری
 کندیدن خشنود اولمیه رق هر بار خواب کران و اوضاع
 نابسا ماننی ذم و هجوا یله لوندره یه دخی یازمقدمه اولدقلرینه
 نظراً بوماده کنیدیسنه خدمت سفارتنده قصور و رخاوت
 کلیه یه حمل ایله پارلمنتوده دهها زیاده زبانزده مذمت و مذات
 اولمسیمه تعبیر اولنه حق بر رؤیای هائله کی کلدیکندن
 خرخره استلقای افکار و دغدغه کابوسی استشعار اثناسنده
 مفسد مسفورک و ترجانی اوله حق علونک صلصله تحریک

(واغراسی)

و اگر اسی ایله جامه خواب تشویش و تذبذب بدن بردن بزه سر اسمه
 طور انوب شخص مصروع کبی نه یایدیغنی بیلیه رک فتاده دهلیز
 خزی و خذلان اوله جق صورتده ساحه سوء اطوار و استکباره
 پرتاب ایدر ایتمز هله پرتو پاشا قوجا قلیوب تیر الدن روی
 هر امده رشحه پاش استمالت و بازوی سمست امیدینه تمیمه بند
 تقویت اوله رق بر طرفدن دخی عزایم و طلسمات زمین و زمان
 اعمالنه مشغول اولغله بالاخره آنک انقلاب واضطر ابنی
 تسکین صورتیه نیجه زماندنبرو کندویه درد درون و داغ
 مکنون اولدیغی سیمای احوالندن نمایان اولان شهرت
 انفرادی بوسایه ده تحصیل و تکمیل ایلدی .

چنین کار کرد و نشد شرمساز * نه از روی خلق و نه از کردگار
 لعنت و نفرین اول امانی کازبه یه و اول اشتهار ملامت اثاره که
 فدای غیرت دین و دولت و اضعه و اوجه حجت ملت خسرانه سیله
 حاصل اوله . (نعوذ بالله من شرور انفسنا و من سیئات اعمالنا)
 چونکه مقدا پاشای مز بوری ریاستنده سفرده و حضرده
 تربیت و استخدام ایله آمدجی او طه سنه چراغ ایدن غالب
 پاشا معاشرت مشروب جهتمیله عمم مرحومی سوومیه رک
 اوائل نشأ تندن یعنی مکتوبجی و آمدجی او طه سنده عمم
 خلفادن و غالب پاشا سر خلیفه بواندیغی زماندن تا وزارت نه
 قدر بتون وقتنی سوء معامله و اظهار غیظ و نفسانیتله کچوره ش
 اولدیغندن بعد و فاشها او نقد مغشوش عدوان (البغض
 یوارث) حکمنجه بوشر الخلف قریمی الاصله و عمم مرحومک
 حالی بو حقیر ناتوانه انتقال ایتمش و طبایع امم و اقوامی مشتمل

کتاب اخلاقه مبین اولدینغی وجهله تاتار طائفه سی قسوت
 قلب و غلظت طبع و شدت غدر و خیانتله مجبول و شیمه مروت
 و مودتدن بی نصیب بر قوم مستحق اللوم اوله رق (حافظ الله)
 بو خصال ذمیمه مادر زاد صاحب ترجمه نك عناصر اربعه سی
 و امهات الخطیئه اطلاق اولان حرص و حسد و کبرایسه
 قوای فعاله سی اولدیغندن فضله غایت محیل و مبطن و منافق
 تمکن برداهیمه دهیا اولق حسدیه مدخر ماهیت و مدفون
 ارض طبیعتی اولان دستمایه بغض عامه یه مال موروثی
 اولان بضاعه بغضای خاصه یی دخی ضم و علاوه ایلدیکندن
 و تضاد طبیعتدن بشقه غالباً بنمزده هیچ مناسبت سماویه
 اولدیغندن یلدرمز بار شماش اولوب ابحق صدر اعظم
 رؤف پاشا حضر تکرینک صدارت اولیسی هنکاشنده بونک
 تعیین و عطیه و موقوفاتی کسپله رک او طه دن اخراج برله
 بر مدت پاشاسنک دیوان کتابتیه اناطولی طرفنده کشت
 و کذاردن صکره درسعادته کلوب ییلان کپی سورینه رک
 بر تقریب ایله ینه او طه یه کیرهش اولدیغندن و سابقاً و لاحقاً
 اردوی همایوندن و درسعادته کیفیت حائی بیلنر ییننده
 غالب پاشانک معهود پرتوی عنوانیه شهرت شایعه سنه مینی
 او طه ده بولندیغمز ایشلرده و بعده آمیدجلاک و بکلکجلاک کپی
 معیت منصبلرنده قسری و ضروری تزکیه سنی دوزلمک
 ایچون دسییه مینی چبر نفس و اهتمام عظیم ایله (نحسبها
 حقا و هی باحسن) مثلجه هر کسه کان دراهم منحوسه رداوت
 و خاستدن کلیاً بی وایه و تمی مایه کورنکی زوراکلی الترامه
 (تجمل)

تحمّل ایتکدن ناشی کرچه بعض بطانه حال و شاننه وقوف
 تامی اولان ارباب دقتی الماده مامش ایسه ده بنم کبی ظاهر بین
 (ومن لم ینتفع بظنهم ینتفع بیقینہ) مسئله سندن غافل نشین
 اولنری ایناندرر کبی اولمشیدی . تا که عیاذاً بالله تعالی
 دولت علیه حقننه عین افات و محض مصائب و صرف
 بلیات اولان زمان ریاست و کتخدالغنده ازاده تصاریف رعیت
 و برطرف ساز مقادیر خوف دنیا و آخرت اوله رق خود
 بخود حرکت متجدده کیفیه ایله و اصل احیا زحل و عقد
 اولدقده سینین متقدمه دنبرو نهفته دولاب درونی اولان
 کعبیاری احوال ردیه و ناسره اوضاع سیئه سنی کر میله بی محابا
 صرف و اعماله یأس البادی و کار سازی رواج استدرج
 ایله سرمایه کار و کردارندن نفسنده هرگز ضرر و زیان
 کور میوب و بلکه صفر زایجه عدم اوله جق طالع مضرت
 مطالعک قوه قاعه سیله نوبنوبنسان دولت علیه ده اچدیغنی
 رخنلر کندینه فرجه اقبال و مدخل استلال اولدیغنی کوردکجه
 بنم فیض و فتوحم بو یوزدن اوله یور دیو ارتق بالکلیه
 اطراح صواب و انترام خطا ایله لندن ککاسه بتون
 بتون عالمی بربرینه قاته جق شرور عظیمه یه بی باکانه
 و منه کانه مقصدی اولدیغنی سوء افعال و حرکاتیه عامه انامه
 معلوم اولدیغندن وله الحمد درت بحق سنه یه قریب مدت
 ریاستده کندینک جمله آثار کریمه سندن اولان حدود یونان
 ماده مستهجنه سندن انکاتره و فرانسه و روسیه سفارت
 متفته سیله و خصوصاً بکرش و افکرمان معاهده لر ایله الدن چپقمش

اولان صرپلو ماده سنده روسیه لولر ایله نیجه آیلر اوغرا شہرق
امکان مساعدا ووقت و حال مسعد اوله بیلدیکی قدر
تحقیقی خصوصلرنده وبعده انکلتزه لو ایله فرانسه وروسیه لو
ایله اوستریا وپروسیا دولترینک اتفاق و اتحادی ومع مافیہ
نیمه لونک فرانسه لو ایله و فرانسه لونک روسیه لو ایله
خیال اندر خیال معاملات دقیقه سی وینه ناظر مشار ایله
یاد کارینک یرہ کچه جک سوء تدبیر مدبرانه سیله اوروپا پولتیقه سنده
مدخل کلیسنه سبب اولدیغی مصر ماده سی وروسیه عسکری
دونماسنک در سعادتہ جلب و اعاده سی وبونلر هنوز در سعادتہ
ایکن اعاده لری حقنہ فرانسه ایلیچیسیمه معاهدهء مخصوصه
عقدی وبعده دولت علیه ایله روسیه بیننده معاهدهء اتفایه
وقوعی وبونک اوزرینه انکلتزه و فرانسه دولتری طرفندن
پروتستولر وضعی و اسپانیا قر ایچہ سی ایله معارض اولان
دون کارلوسک محارباتی ائسانده قر ایچہء مشار الیہانک طرف
اشرف شاهانہ یه کلان نامه سنہ جواب نامهء همایون یازلمق
اوزره بر طرفدن و یازلامق اوزره دیگر طرفدن واقع اولان
تکلیفات متخالفه یه وکذلک فلنک قرانک هنوز تصدیق
ایتمدیکی بلیچیکا حکومتیله عقد معاهده اولنوب اولنماق اوزره
وقوعبولان از عاجات متباینه مثلوا انواع حالات و اختلافات
اره سنده وینه ناظر مشار الیہک زمان زخل عنوان ریاستنده
بعض رؤیالره استناداً اچدیغی سفر ناپهنکامک تضمینات
کلیهء متبایه سنک تنزیل و تسویه سیله سلسلتره نک روسیه لو
طرفندن تخلیه سی کی خصوصات جسمیده جدلله تعالی برسقط

ایشده بولمیدرق و کند یسنگ اعانه غیر ممکنه سانه محتاج
 اولقمسزین الندن و دیلدن کلدیکی قدر ولی نعمتمه خدمت ایتمکه
 چاشدیغم موبو معلوم عالی بیورلمق حسبیلله نزد معالی وفد
 شهنشاهیده حد و لیاقتدن زیاده ممدوح و معتبر اولدیغم
 عن اصل بنی و بلکه مقتضای طبع انسانیت ندانی اوزره
 چله جهاندیله هیج برکیمه بی سو مد یکندن بو موفقیت
 عاجزانه می دخی کورد کجه رمدرق قابله بصر بصیرتی ساعت
 بساعت معتدل و غرض غریزی تفرد ایله دل پرغلی دقیقه بدقیقه
 مختل اوله رق حسدنن قات قات بو غلتمده و مقدم و مؤخر
 عزل و تبدیلی تحصیل چاشدیغمه مسؤلنه مساعده بیورلمدیغندن
 صورتا رعایت منافقانه اظهاریله ایچ یوزندن یاریلوب یرتلمده
 ایکن بوجه بالا چورچیل قضیه سی ظهورنده (همراه بد
 زرهنن بیکنه بدتر است) مدلولنجه وادی اسائنده اجنبی یه
 مسابقت و شان و شوکت سنیه و حقوق ملت اسلامیه و اجباتنی
 علناً ذمتدن اسقاطه مبادرت برله ما کوی دستگه مفسدت
 انخا ذ ایلدیکی استفنا کی و ساطیلله بونصوبنی به نسج ایتدیردیکی
 پلاسپاره شکایت و کور پاس خشین خصوصته کیفیجه
 تقدیر قیمت ایدرک مزاده و یرمکله اغتنام غفلت زمان
 و انتهاز فرصت امکان ایله یازار امل و امنیه ده دیلدیکی کبی
 یوکنی طوتدی اما غالباً کریمیت بیع و شرا اراسنده نصل
 اولدیه قاریشلق ایله متاع دیانتی دخی هیجه صاتمغله
 اصلندنبرو بیلدیکمز و جهله صور تکران هیئت قبیحه ننگ
 مانسی و (روی اسلام نماند) مصراعنک متمم سطر ثانیسی

اوله جعنی بر قاندهخی اثبات ایتدی .

مقدمه ده بیان اولدییغی وجهله فریق پاشانک ترضیه ایچون ارسانی
حوادث و حقارتی موجب اولور دیو تجویز ایتیمان یاد کار عجبا
خارجیه نظارتک تبدلندن حاصل اولان ذل و نقیصه بی نصل
تجویز ایتش و فرانسه و نمچه ایلیچیلریله ملورویانی بیله
بونصویدینک ایاغنه کتمکلکیمی لایق کورمامش ایکن مشارالیه
حقارت عزل و تبدیلی نوجهله جائز کورمش و بوسورتلری
دعوای دیانت و صداقته نصل صغیشدرمش اولدیغی مسئله ارینه
اجوبه مسکته بوله بیلور ایسه (اشته لوح اشته قلم اشته
کتب اشته فحول اعتراض واهی اشتباه ساهی)

پرتو پاشا فرط فطانت و شرط صداقته جمله تفوق داعیده سنده
و نمازلی نیازی و ذکرلی فکرلی بر متعصب ادم طورنده کورندیکنه
نظراً بودرجه فصاحتی ارتکاب ایتماک لازم کلوردی .
جواب شافی دلیل کافی

واقعا اصحاب عقوادندر لیکن مثلاً سوسفسطائیئه نک حقایق اشیایی
انکار ایتلری جهل و بلادندن اولیوب عدم توفیقندن ناشی اولدیغی
کبی مشارالیه دخی اعتنای مفرط ایله اشوری خود بین و خود
پسند اولوق حسیده بومقوله لر حقنده عادت الهیه او یله جاری
اولدیغی وجهله اوتهدنبر و عقلنی خیر و صلاح طرفنده استعماله
موفق اوله مدیغی معلوم عالمیان اولدیغندن ماعدا حسب الجبله
حب جاه و حرص دنیا ده نفس اماره سنه غایتله اسیر و دائماً
کندی منفعت مخصوصه و اغراض نفسانی سنه تحصیلده
عمیق التدبیر بر تاتار بد کردار اولغله نیجه سنه لر دنبر و جان ایله

(چوپان)

جوین اولدیغی بویله برفرست نا کهظهور انه کیر دکده
 داعیه قویه حصول امل مدعای صداقت و دیانتی باصدر مغله
 مایه اصلیبی بر قاندخی میدانه چیقارق لسان حال ایله (بنک
 کونکلوم قالیغ و طبعیتغم دشمن اسبدر نفسغه حرص و حسد
 و حیل کوب یخشی کیلور اولوس ار اوایل قاشیدا یارسالیغ
 و تقوالیغ ایلاب اوز درونیدین فرزانه لبق یاوزلق توشالیب
 تو دور مین هر کیمدن مینا یخشی بنکار ساتیکسون میدین هیچ
 یماندین غیری بولماسی تا جام چیمو بتور اوز کالار ایلم نیلم
 بلاسیدین خلاص بولماغیسو تور) دیو اوصاف و اخلاق
 مادزادین بوقضیه ده دخی شرح و تبیین ایلدی .

قالدی که عبادت و طاعتی دخی احتمالات ثلثه دن خالی دکلدر یا مخلص
 ویامرایی و یا خود مستدرج اولوب اوچی دخی امور قلبیه دن
 اولغله بهر حال تفریق و تمیزده افعال و آثار خارجییه سندن
 استدلال لازم کله چکی ظاهر وریاستدنبرو که اون ایکی سنه یه
 واره یوربالجمله صادرات افعالی بزم خلقتمزک معلوم و مضبوطی
 اولدیغدن فضله اورویا خلقنک لسانی اولان غزته لرد،
 دخی اسم و رسمیه متدأر اولقدن ناشی افعالنده اخلاصه
 دلالت ایدر هیچ برنسنه ثابت اوله میوب اشناهی اطوار عالم
 اولان ارباب مزایایه غیره بتور اولدیغی و جهله ریاکار
 اولوسی دخی موافق اولیه جغنه و اعمال عبودیت دنیاچه دخی
 مستلزم منفعت اولدیغنه منی بیلنلردن دیکلدیکم و جهله
 کندیبی و قرنداشی حریه ناظری حصول اقبال ایچون
 خواص خفیه یه مشغول اولدقلری مثللو بو عبادتله و طاعتله

دخی مجرد صوکی چیمیه جق بر استدر اج ذنیوی غرضندن
 عبارت اولدیغی کونش کبی میدانده ایکن اگر مخلصدر دیه
 بیلن وار ایسه کنهاهی بوینه .

❖ استطراد ❖

مشار ایله کندیسنی مر حوم راغب پاشایه ثانی و اوستریا باش
 و کیلی مترنقه مدانی اولدیغیه دأر مداهنلر لسانندن ایشتدیکی
 مدیحه کاذبه نك ایکسندن دخی اظهار انبساط ایدر اولغله جمع
 ضدین مآلی هله بونده درکار اولدیغندن بشقه منستر و لقدمه بونک
 مترنقه اولدیغنی بیلم اما فی المثل اگر مترنق مجارستانی حکومت
 مستقله ایتمک و ایتالایی فرانسه لویه ویرمک ویرسیالوینی ویانه
 کتورمک کبی دولتنده ابقای نام ایده جک خدمت کرده بولنور ایسه
 اولوقت انک بوکا بر ازیان باشی کلجکنی اعتراف ایدرم .
 راغب پاشا ایسه سفینه سندن کالات علمیه سی مستبان اولدیغی
 مثللو تدبیر ملک خصوصاً سنده دخی بر وجود کامل اولدیغی
 روایاتنه منبی بکنیلور ایکن اگر اول دخی پرتو پاشا کبی پروزیر
 وزرالود اولمق لازم کلور ایسه بوکاده یوف اکاده یوف .

❖ تبکیت ❖

بئم بیلدیکم مشار ایله اون بش سنه در کویا استقامت اوزره
 درویشلاک ادعا سنده اولوب وسیر سلو کدن مقصود تصفیة
 قلب و تهذیب اخلاق ایله تکمیل نشئه انسانیه دیمک اولغله
 اوقدر سنه ردنبرو تربیه و اصلاحندن صکره بو حال خسران
 مألده اولان نفس اماره عجبا قبل التربیه نصل ایدی دیو
 کندیسنندن صوریلور ایسه نه جواب ویرر بیلم .

(سؤال) شمعی بو آمده هیچ کال یوقتی در .

(جواب)

(جواب) انده برکال واردر هیچ کیسه یه تحصیلی میسر
 اولماق کر کدر شوپله که کندیی غدار و بی رحم ایکن
 (شفیق و مهربان) وغایت مرتکب و طماع ایکن (عقیف
 و پرهیزکار) کورنک کبی نفسنده اولان اخلاق ذمیمه نك
 ضدینی ارائه شعبه سنده اولان هنر و مهارته دیه جک اولیوب
 حاصلی شرندن حضرت اللهه صیغنیله جق برفته بیسار
 و بوباده رجال عصر مزك جمله سی حقیر ایله همزبان اقرار
 اولغله بزدن صکره کلنر مثلا قره چلبی زاده عزیز افندیك
 و اوقچی زاده نك اثارندن خصماسی حقنه یوریدکلرینه قیاس
 ایتمونلر که علی التحقیق رسم نفسنی تردد سزجه بیلمس
 خرفا عن الله بو تفصیلاته کیرمزدیم .

(بحث ثانی) چونکه مشار الیهک صفت کاشفه و منقبت
 مادحه سی شعر و انشاء قریحه سندن عبارت اولسه کر کدر
 اولاد بیانده جهلی سببیه اشعاری غلطات و فلتادن خالی
 اولیوب از جمله استانبول صوکر لری تجدید یچون سویلدیکی
 تاریخده * یاپلدنی بو کرسیرته سداهنین اولدی * دیو ذوی
 العقولده مستعمل اولان سیرت لفظنی جاداتده استعمال ایلسی
 و جسر جدید همایون تاریخده (عالم بدیهی سویلدی)
 تعبیریه بدیهه و بالیداده لفظلریله بدیهی لفظك کیفیت
 استعمالی بیلماسی محکمه مناظرده ثبوت مدعایه شاهدین
 عادلین اوله رق بو کماثل هفواتیله برابر قوت طبیعت و سلاست
 منظوماتی انکار اولمز ایسه ده یاپدیغی ایسات ایله یقیدییغی
 بیوتک وزنی میران اخرته معلوم اوله چغندن غیر شاعریت
 و کالای دولته کوره کال و حیثیتدن معدود اولماق شوپله

طورسون کتبہ دہ بیلہ معارف معروفہ دن اولمدیغی کندی
 قولیلہ اثبات اولنور کہ دیوان ہمایون قلندن مرحوم دانش
 يك السنہ ثلاثہ اشعار پاکیزہ سی موجود ذاتندہ دانش
 ودرایتلہ نادر الوجود برچلی ایکن اثنای ریاستندہ بلناسب
 بن زباتکداز ستایش و ثنا اولدقیچہ التفات ایتیموب بالاخرہ نہ پیالم
 دوامعلیہ دہ ایران دولتی کبی رئیس الشعرا نق مسندی یوق کہ توجیہ
 ایدلم دیوق فیری تزیف ایلہ حصر مطلب ایتش اولدیغی خواجہ لوق
 املندن مایوس ایتکلہ بیچارہ غیرت اقران ایلہ ورم اولہ رق
 کنج یاشندہ تلف اولدی کیتدی یعنی ادراک معانی دقیقہ یہ
 دار فعال عزیز یہ دن اولمسیلہ شعر اطلاق اولسان نظم
 نفیس (کر سخن جان نبود مردہ چرا خاموشست) مزایا سنجہ
 اصحاب مذاقہ روح روان قبیلندن ایسہ دہ فی الحقیقہ منسترو لغہ
 متعلق اوصافدن اولماق حسیلہ اقرانہ باعث تفوق ورجحان
 اولہ میہ جغی محتاج بیان دکدر . وسیرت مادہ سندہ شعرای
 ایرانن بعضیلرینک مثلاً عرفینک

* سیرت این چن از حمد بییند مجمل * مصراعی کبی اشعار ایلہ
 احتجاج عجمیلد کدر . کذلک فن انشادہ دخی واقعا حیل وخرده کتابتی
 بیلور وچوق شی یازلمق النندن کلور ایسہ دہ (فی الا کثار
 عشار) سد اولنجہ منشآت دخی ذل وذاں وخطب وخللدن سالم
 اولیوب حتی او طہ دہ بولندیغمن ہنکامدہ رئیس اسبق جانب
 افندی مکتور دیو تخریر اتنی بکنمز ایکن کیدرک معیتلرندہ بولندیغی
 ذوات بونک اوزون اوزون مسوداتی کورد کجہ قرالتیسندن
 اور کوب تصحیح و تنقیحہ دخی بضاعہ اقتدار لری اولمدیغندن
 (دهن)

دهن خامه خود پسنده سینه هر نه کلور ايسه يازمقدمه
 سر بست او لمغله تمام کاتب مايريد اولمشيدى اثنای سفر ده يعنى
 زمان نحوست اقتران رياستنده بنم قبه الديغم بر لايحه بي تحييج
 ايدرکن روسيه به دأر بر محانده دولت عليه ايچون قازديغى
 قویويه کنديسى دوشر تعبیرينى درج ايدرک بو فقره نك
 مشهور اولان اصل عريسنه کوره بو مقامده عدم مناسبتنى
 فرق و تمير ايتامک وينه لايحه مذکوره ده مادامکه اهل
 ايمانز بويله جه اعتقاد ايتلير ديو ايمان واسلامى توقيت ايله
 قابليت عدم بقاسنى قائل اولمق مثللو واقع اولان خبط
 و خطاسى اثارينى مطالعه ايدن ارباب انشايه معلومدر
 مع هذا طوته لکه کتابت و خط اينى هيچ معيوب و مدخول
 اولسون نه فائده مى وار که فرط غرور و اغتناسى و بالطبع مصدر
 شروضر اولمى جهتيله قاله قلندن دولت عليه هيچ خير و منفعت
 کور ميوب بالعکس تدارک و تلافيسى ممکن اولميه جق نه خسارتلره
 اوغرا ديفينک تفصيل اجمائيسى زيرده بيان اولتور ايسه ده
 پشين منفعت و دضررت قلميه سنه مثل موجز اولمق اوزره ايراد
 اولتور که اوائل فطرت روميانده بطريقک هلاکى و مجرم
 ايله بي جرمک عدم تميرينى مثللو بعض مدعادن طولايى روسيه
 ايلچيسى دستر غومونک و يردىکى تقرير رسمى به جوا باوريلان
 تقرير مفصله بعده ايلچى مر سومک بالانفعال قطع مخبره ايله
 بيوک دريه عزلتنه مبنى مقام صدارتدن روسيه باش و کيلنه
 يازيلان مکتوب مطول مسوده لرى صاحب ترجمه نك همت
 و مهارتته حواله اولنديغندن واقعا عرض هنر قصديه اوزون

اوزادی سوزلو و روسیه لونک دعواسنه مقابل کاتبانه جو ابراره
 طبقه طبقه کاغذلی طوایدیرمش ایسه ده چونکه مواداقیسه دن
 معدود اولان جدل و مغالطه هر یرده جائز و جاری اولدیغندن
 غیرى فی الحقیقه اکثر کلام مضل فهم و بلکه نمد او هام
 اوله رق حد و نصابی تجاوز ایدن مقاله مدعیانه هر نقدر
 صدق و صوابه مقرون اولسه دخی صاحبسه صحبت نافعده
 اولیه جنی درکار و خصوصاً اثار خارجیه و وقوعات
 شهودیه نك تصدیق ایتمدیکی اقوال مجرد نك تأثیری انجق
 نفوس سادجهیه اولوب یوقسه دونتره کوره اولدیغی بیدار
 اولغین بو مناقشه روسیه لونک الزام و الحاقنه قیل قدر مدار
 اولق دکل بلکه تشدید خصومت و باش و کیل طرفندن سکن
 سطر بر مختصر جوابنامه و رودیله مطلب و مدعاینده اصرار
 و خشونت مستوجب اولدیغی هر کسک معلومیدر .
 و صیدا و الیسی سابق دولتو عبدالله پاشانک عصیان و وقوعیله
 طرف دولت علیه دن اوزرینه و ارندیغی ائنده مصر و ایسنه اظهار
 دخالت و اول دخی حقنده عرض شفاعت ایتمش اولدیغندن
 صورتحال بین الوکلا مطالعه برله عبدالله پاشانک طوغریجه
 طرف سلطنت سنیه دن استئمان و استعطاف ایتماسینه مبنی
 درجه اولیده اراده سنیه متعلقه نك انفاذی و درجه ثانیه ده
 عکادن اخراجی و ثالثه ده عفو و اطلاق شغلریله جوابنامه
 تحریر و اولوجهله اوچ قطعه او امر علیه تسطیر و تسبیر اولوب
 لکن شق اولک اجراسی کندوسنی قاندریوب و قاندره جق سوزلو
 له تمهید و تأکید اونسی صورتنه قرار و یریلرک جوابنامه
 (مذکور)

مذکورى او وقت مکتوبى صدر على بولنان طاهر سلامك
 افندی ایکی کره قلمه المش ایسه ده ایستیلان مرتبه اطرافلی
 اولماق و اهمه سیله رهین استعسان اولمیوب اول تاریخده
 بومشیء مسلم الکل آمدجی بولمغله بوکا سپارش اولدیغندن
 مضمار سخنوریده سمند سبکسیر قلند ارائه رخصت جولان
 ایله اظهار فروسیت و هنر مندیده یدطولا کوستر مش و تحریرات
 اطنا بیه سنی او ایای اموره کرکی کبی بکندر مش ایسه ده مصر
 والیسی او تکلفلی شقین اول و ثانی بی کان لم یکن حکمنه
 وضع ایله شق ثالثی اختیار و اعلان ایدرک او قدر و ورزش
 و بیسپانه و کوشش کاتبانه دن قطعاً بر ثمره حاصل اولمیوب فقط
 طاهر بک افندیك قیرلیدیغی قالدی اما صاحب ترجمه دخی
 دیلدیکی کبی معنجر اوله سدی وینه آمدجیلکنده ماده فترتک
 اشتداد و امتدادندن و انکاتره و فرانسه و روسیه دولتیرنک
 مداخلهء علنیهء متغلبانه لرندن طولایبی حالت افندیك رأی
 و تدبیر یله ارکان دولتعلیه بیننده عقد و امضا اولمق اوزره
 مفصل و مشروح بر اتفاقناه قلمه آلوب فی الواقع هر نقدر
 مسئلهء مطلقهء وفاق کیندو مشرب مفارقتنه موافق دکل
 ایسه ده حالت افندی یه بکندر مک ایچون ناچار محاذیر خلاف
 شقاق و منافع اتحاد و اتفاقه دائر مقدمات منشیانه و بعض
 تمثیلات خارجییه تمهید یله دولتته و ملتته یکدل و یکجهت اولمانک
 ایجاب و اقتضاسنی و عکس قضیه ده اولان خطرات و مهالکی
 یول یله بسط و بیان ایدرک مسوده سی رهین تحسین و افرین اولمش

و بر مجلس عمومیده اءقونمغه قرار و یرلمشیکن افندیء مشار
 الیهک نفی و اجلاسیله اورتالغک رنکی دکشمکین مسودهء
 مذکوره حرف مسروق کبی قرأتدن محروم و بن صندوقهء
 اوراق بطلاده معطل و مکتوم فالمشیدی .

اشه سائر معظلمات امورده کی فوائد کتابتی دخی بو انموزجه یه
 قیاس اولمق اوزره داخلی و خارجی اویچ مادهء مهمهء ملترمه ده
 حال بویله اولوب مضرت انشاییه سی بختنده دخی (الکل اعظم
 من الجزء) قضیه سی کبی شک و شبهه دن عاری و شهادت
 سر بسته ایله مقدمی تالپسندن مستغنی بر دلیل کواه یعنی
 قلمندن حاصل و نازل اولمن بلای سپاه دخی شویله که

عاکف پاشا مر حومک تبصره نامیله متعارف اولان اثر خامهء
 بدیعی اشبو نسخهء مطبوعهء ناتمامدن عبارتدر .

❖ دولت‌آوردان و یوسف کامل پاشا حضرت تلیک تالاق ❖

❖ ترجمه‌کردن بعض فقرات رنگین ❖

❖ فقره ❖

قبر سلیمان را که کیدر و ایچلر نده بیلدی کم کیمسه اولدیغندن معامله
تعظیمه لرینی اکتساب فکر یله تمکین و سکوتی التزام ایدر ایکن
سراسیمه امواج دریا و غوطه خوار لجه رؤیا اولوب بردن
بره کوردنکه وسط بحر محیطدن طوغری کردونه کردون
رفنارینی ایکی کبوتر جگر بربری زهره پیکر کله کله یانمه
کله رک اللارینی آموزیمه آتوب (ای جوان داخل دائره ادارم
اولان جزیره و اصل اولیور سکن .

ساحه رعایت و احترامده مجمره کش تکریم اولمکن شرط یله
سزی سیراب جو بارشادی و شوق و بالانشین صفة صفا و زوق
ایدرم . نشانه نشابه خشم و غضب اولمقدن اتقا و سلم
سلامت مسلم التفاتمه ارتقا ایتمیسکنز) دیمسیله برابر یاننده
بر دلبر بیلم حکمتی ندر نگاه تیزی و خنده استهزا آمیزی
انسانی خوفناک و سراسیمه ایدر دستنده کمان بریجه جانستان
نمایان اولوب همان ترکش حزر کشدن بر تیر هلاهل تأثیر
اخراج و بقیه سیننه فکر دینه می آماج ایتدیکی ائشاده بر پیر
سپردار ظهور و عدم تأثیری تیر زهر کیردن پسر عشق افسره
ایراث یأس و فتور ایتدیکنی مؤید اسنک سهم سم آلودگار باب
رشد و استعداد و اصحاب فطنت و رشاده کار کر اثر اولمهز .
بورادن کیت و اسیر دست هوا و هوس اولان کیمسه لر

(صید)

صید و شکار ایت) دیمکله تکدیرده ایلدیکندن مضطرب
 و خائب کلدکلی ستمه آئب و نظر مدن غائب اولدیلر .
 شوخانده کندیمی بر باغچه فردوس مثالنده بولوب آکسزین
 منتوری کوردم بکا خطاباً (مسکن و مأوی خلق فاسد
 و چارسوی تربیه ذاتیه بی کاسد اولان جزیره دن فراره سرعت
 ایله) دیمکله همان بو یئنه صارملق ایچون یانسه وارمغه بدل قاب
 و توان ایلدم ایسه ده دریغاکه دیزلم کیسلور و امان همان
 طوته یم دید کجه اللرم جبل موهوم ظل خیاله آصیلور اولدیغندن
 نهیه اوغرا دیغیمی ادر اکرده عاجز و ناچار خوابدن بیدار اولوب
 مصره بعد المفارقه وفات و ترک دغدغه کائنات ایتشدن ظن
 ایلدیکم منتوری صورت عجبیه ده رؤیت قلب حزینه باعث
 رقت اولغله کنار سفینه ده محزون محزون آغله و لنگر تمکین
 و سکونتی زنجیر سرشک و احسرتایه باغله ایدم .
 بنی کوروب سببنی سؤال ایدنلره بونجه زمانلر دنبرو مهجور
 دار بودیار و ملعبه دست طالع زورکار اولان آدمک کاری
 البته کریه وزاری اولور دیمکده و ساحل جزیره به تقرب ایتکده
 اولهلم . درون سفینه ده بولنان قبر یسلی یوخلیلر ایله رئیس
 و طائفه لر اللرنده برر کوزه شراب عالم خوابده کوردیکم پریء
 زهره چره نک عشقنه چاقه چاقه و ایش یابیله جق یرده بری بری
 اوزرینه دوشه قالمه مست و خراب اولدقلری هنکامده لون
 هوا متغیر و ظهور ریج شدید و مدید ایله روی بحر مکفهر
 اولوب کشتیء سرکشته مزگانه ظهر امواج هر تفعه ده موازیء

کنکرهٔ سما و کاه یا زرقتی و فرو نشستی تلاطم بدن مساوی مرکز
 کرهٔ ما اولیٰ غله اکثریامستوردن ایشتمدیکم وجهله آلوده لباس
 سفاهت و فضاحت اولان تن پروران و سست اندامان کبی
 جمله سی هول جان ایله فریاد و فغان و سلامت قرهیه چیقارلر
 ایسه اعطای نذر و ذبح قراینه عهد و پیمان ایلدکلرینی
 و ناخدای هوش جدادن امید اعانه و مدد استدعای عمر سرمد
 قبیلدن اولوب سفینه نك قضاذده اوله جغنی کورنجه دومنی
 در دست ایدرک بر قاچ طائفهیه قومانده ایله در عقب یلکملری
 آدیروب کورک جکدیررک رهیده دهشت قلزم بی پایان ورسیده
 هر سای امن و امان اولدیغمزده حفظ رشته حیاطلرینه سبب
 اولدیغمدن شایان نظر تدقیق و بوجزیره نك موسم بهاری
 و کشایش و جوشش ازهار و انهاری جزایر سائریه متیس
 اولدیغمدن سیر و تماشاسنه تشویق ایتملریله کوششه و بازار
 وحدایق کلزارینی کزرو کزوب کوردکجه وجودمده کسل
 و رخاوت و مزاجده فسق و فجوره میل و نیت صمزر ایدم .

❖ فقرهٔ دیگر ❖

بوجزیره نك سکنهٔ ذکوری دشمن کسب منفعت و اطفال
 و نسامی حریص زیب و زینت اوله رق بونلرده کوردیکم
 نفسانی لطافت طبیعت دل محبت موله مخاطر مباحثت
 اولدیغنی حالده رفیقلم بزم الفت و انسیته دعوت و یوم
 مخصوصلرنده شکل بناسنده تمامی صنایع معماریه موجود
 و رصانت و متانت و کلفتمده مثل و نظیری نامشهود اولان
 بر معبد مشید زیارتنه دلالت ایتملریله کیدیلرک درون و بیرونی
 (مشغول)

مشغول عبادت و پرستش پیر و برنا و ناتوان و توانا ذکور
 و انسا ایله طومش و جوانب زواردن کردن و شاخی قوردله لر
 ایله مزین قرابین لا محصا تقدیم و اهدا اولمش اولوب میادین
 و زوایاده ایقاد اولنان بخوردانلردن صعود ایدن دود عنبر
 و عود منتشر ایوان فلک کبود اولور و جابجا کف محناء
 ساقیات بنات زهره سماتدن آتون کاسه لر ایله حضاره باده
 کلکون صونیلور کوردیکمه اورکدم ایسه نه بو حالده
 آهسته آهسته عروق و اعصابه سرایت یعنی برنهر سریع
 الجریانک ایچنه دو شمشده رسن زرین تار شعاع مهر جهانتابه
 صاریلوب ساحل نجات و سلامته چقمقنه چاشمه دن یتساب
 و غرقاب اولان بیچارگان کبی بنی بیگانه لذت ادب و فضیلت
 ایتمکه باشمغله شونلردن ایراغ و سفره رفاقت و صحبتلردن
 دستکش فراغ اوله یم دیوسعی و اقدام ایله برابر دل هوامائل
 داخل دائره جمعیتری اولمه خواهشکر و برارالق منتورک
 بند بندینی و بدرك صیت بلندینی یاد ایله بودرلو رذالت
 و شناعتی ارتکابدن ایسه شو موسم شبابده متواری زیر تراب
 اولمق جانہ مندر خیالی بحث دیکر اولوب اشته بویله
 برحال مشکله اوغرا دیغمه مکدر و پریشان و چاره جویان
 جوار معبده کائن اورمانه روان ونیر دلدوز ایله جکر
 کاهندن اوریلوب یاره سنه هرهم تدار کیچون یاردن یاره پرتاب
 و هر نه ستمه آتلسه سهم سمنایکی سخت گرفته زیر پهلوی اضطراب
 ایدن چیران مثالی کریان کریان و سوبسو پویان اوله اوله
 اغاجلرک ایچنده اوزاقدن منتوره بکزر برطل موهم کوزیمه

ایلشدیسه ده یوزی و اثر انبساطدن عاری اولدیغندن
 تشخیصنده ارتیاب و عجباً خیالمیدر ندر بکانه اولیور منتور
 درده بنی نصل کور میوردیه رک نزدیکه شتاب ایله بوینه
 صار یلوب نام با احترامنی تکرار تکرار یاد و تذکار و چشمه سار
 دودیدی اشک شادی و مسرتیه جویبار ایدرک سزدن آریله لی
 نیجه مشقتلر چکدم و کشمش قلاب آب و دانه ایله کزدیکم
 پرلده نقدر دانه سرشک ندامت اکدم تعریف ایده م آیا بعد
 ازین نه یایمق اقتضا ایده چکدر دینجه اسکیدن بیلدیکم طور
 ووقارینه و معامله حکمتشعارینه اصلا تغیر کما کسزین بر نظر
 شفقت پرور ایله باقوب (جزیره ده طورمه بر آن اول ترک
 و فرار ایت زیرا بورانک اراضیسی میوه خوشکوار یرینه تقدیم
 سم مار و آب و هواسی حدیقه اخلاق جمیده بی خزانیده
 و تار مار ایدر) دیدیکی آده بورایه کله لیدنبرو سر سودا
 زده می استیعاب ایدن سحاب سپاه اشواق کاذبه طانغیلوب
 کاشانه قلبه زلال ابتهجاج و مسار حقیقی جاری و کافه حواسمه
 نور صفای روحانی ساری اولدیغنه شکر فراوان و بو عالمده
 شوکیفته مماثل یعنی یار قدیم لذت ملاقاتنه معادل ذوق
 و سعادت اولدیغنی تعقل و اذعان ایدر ایدم .

❖ فقره دیگر ❖

بو ائشاده قبریسی جزیره سی سر گذشتنده نقش تعریفی پیرایه
 حریر افاده قلنان پری زهره چهره قبریسه مقام محترمه
 (رعایت)

رعایت ایتمانلرک بود دفعه دخی سالما قالپیسو جزیره سنه و وصولارینه
 جانی صقیلوب پسر عشق افسرینه (هایده کیده لم ماده بی
 بیان ایده لم) دیه رک بر لیکده کردونه سوار و جوار غارده
 یری سو کروارک دمبسته نشسته اولدیغی پیکارک کنارنده
 آشکار اولوب (بیچاره قالپیسو بیوفا اولسدن کوردیکک
 استهزا و اذا صانکه الویره دیده شمیدی فرزندیده پدردنن
 زیاده سنی استهزایه اماده در . آماناسق ایتمه عشقی برابر کتوردم
 بوراده قاله جق و تلاق بونک مکرندن قور تیلله میوب البته
 رسوای عام اوله جتدر) افاداتیله تبشیر و چو جغی ترک و تاخیر
 ایله کردونه کردان عودت و عنبر افروز مجهره غرام و محبت
 اولغیله پسر سودا اور قالپیسونک قوجا غنده یعنی آتش
 جانسوز عشق قلبی بوجا غنده قلوب تحمل ایده مدیکندن
 پرستاران شیوه کاراندن (آوقاریس) نام دختر ناهیده اخترک
 آغوشنه امانت و بعد زمان بونکاره ابتدارینه اظهار پشیمانی
 و ندامت ایلیدی .

بو چو جق بادی نظرده معصوم محجوب محبوب قلوب
 کشاده رو خوبجو کورینور ایکن غرابت بونده در که
 نوخته دست اعزاز ایدنلر شم بوی مم و در کنار محبت
 و اعتبار ایدنلرک یت معمور قلبی خرابه هم و غم ایلوب
 کچم شده ایتدیکی یا خود آتیده ایده جکی غدر و جور لرینی یاد
 و تصور ایله زهره خند و اهانت ایده بیله جکی انسانه تقرب
 و تلاء بیدن نشنه مند اولمس بیله منتورک نظر تهدیدندن
 و دائرة حرکتی تحدیدندن قور قوب اوزاق طولاشور

و سر عزم فاش اولسون احتیاطیله یوزینه کیرلی نگاه
 و آتشدان سینه ده حبس دوؤد آه ایدن قزلرک ارالرنده
 اوینا شور ایکن تلماق کوروب و آلوب گاه بازو و دوشنده و گاه
 زانو و آغوشنده طوتهرق اکلمک استدکجه دریای اندیشهیه
 دوشوب عاقبتکار غلبه افکار ایله پرده ادبی چاکزده پنجه
 سودا و منتوره خطاباً (شو قزرنده اولان لطافتنه نه دیرسکن
 قبریسلیلر بویله پری نژاد و موافق آرزوی فوآد دکلر ایدی .
 بونلرک ادب و ازغانی و جازبه حسن و آنی انسانی بشقه لشدیر یور)
 دیو کشف مافی السویدا ایتسنه حجابندن یوزی قزاروب
 سویلدیکنه ندامت و سوئیلامکه نیت ایدرینه کندینی ضبط
 ایده میوب سوزه باشلر سه ده دوام ایده مز دوام ایده میوم دیسه
 افاده مرام ایلیه مزنه دیه چکنی بیتلز . خلاصه مقام پریشان
 و بیآل سویلیوب قاندن حال و حال دل قاله انتقال ایلر ایدی .

❖ فقرة دیگر ❖

تلماق کیجه لرده اردونک اتباه و حرکتنه کسب و قوف
 و شعوردن و تدارک لوازم مهمه بی تأمل دورا دوردن اکثریا
 کسیک کسیک خوانه و اروب اکل و شربنده عادتا آحاد عسکریه
 آسا اختصار و پرهیز ایله نقصانی ما کولادن عسکرک قیل
 و قاللرینه وسیله ویرمامکدن فضله پرهیز و ریاضت سیکرلرینه
 باعث قوت و وجه و وجودی آن بان مائل سمزت اولوب
 بر زماندنبر و پیوده قدم سیاحت ایلدیکی فسحت فضای عالم
 رؤیاده بعد نصف الیل پدربنی گاه برجزیره معموره ده وسط

(چنزار)

چهار شکوفه دار دن جریان ایدن نهرک کنارنده سر پا
 برهنه اولوب اطرافنی محیط اولان دختران پری رفتار انک
 اوزرینه البسه زریفته انداخته ایلدکرینی وکاه سیم وزر
 ایله پرزیب وزیور بر سر ای جهان منظرده بالای صدر
 احترامده او طوروب سویلیدیکی سوزلری باشلری چیچکلی
 تاجرله زینتیاب حضور اولان کسانک دیلدکرینی مشاهده
 ایلیرهک (ای پدر شوخاللر دلالت ایدرکه تارک دنیای فانی
 ودار مکفانده نائل التفات حیات جاوداتی اولمق کرکسکز
 بونجه زمانلر در سزی آرا یو بده کورمامک و دست
 پسر پرورکزی او پمامک نیجه اوله ییلور ملاقاتکز دن مادرم
 شاد و اتاکیه معمور و آباد اولیه جقمیدر . بو حال شک
 وار تیابده قالمق دن ایسه وداع کار و بار جهانی جانه منت
 ییلوب قعر عمیق دوزخه قدر کیدر و حل مشکل دل ایدرم)
 دیو سویلنهرک موقع اردودن بعید فرض اولنمیان بر یرده
 جای باب جحیم اولغله شهیر و اوست طرفنده بر شجر بی برک
 و ثمرک سرنده واقع آشیان مثللو بر طاشک تپه سنده کی کویک
 کوینده کائن کانه مدخل شهیق وزفیر اولوب نوع بنی آدم
 دکل جنس حیوان بیله تسمیم هوای نسیم ایدن بخار مار
 دمار نیک کذر کاهندن خطوه انداز مرور و وقت ربیع
 و خریفده فلزات نباتات سر نمای ظهور اوله میوب ابعده
 بعدنده بولنان طاهر و باغلر حلول آوانندن اول خوشبیده
 و آب آیار و انهار تلخ و کندیده اوله رق و خوش و طیور چب
 و راستندن رعد و برق کبی سریعاً عبور ایدن مغاره یه قلیچی

النده و لوجه ابتدار برله اول امر ده اول ظلمکاه دهشت مستمرده
 بعض لیلای مظلومه نخیل و توهم اولنان آیدینلق آره سنده
 طائر و سائر اولان ارواح خفیفه بی سر شمشیر ایله اطر افندن
 تبعید ایلدکن صکره آبی را کدوتیره بتاقلق برنهرک کنارنده
 کوردیکی اشباح اموات کثیره نک ایچنده نالش و فریاد ایدر
 بر کیسه تصادفله نامنی و سبب اوجاع و آلامنی سؤال ایلدکده
 (روی زمینده بابل حکمداری ایدم . مر مردن مینی بر معبد
 کبیره التوندن مصنوع و جای رفیع احترامه موضوع اولان
 صورتمه اهالی بابل پرستش ایدر لر و یاننده خلاف مشرب
 صحبه کیسه تحریک لب ایده یوب کافه محظوظ اوله جمغم
 صورتمه حضور زنده تتر لر ایدی .

حیفا که تمام زمان حکمرانی جوانیده سودیکم برزن مرد
 افکن بنی سودیکندن اشراب زهراب و چارطاق وجودیمی
 خراب ایتمکله دکل حکمدار مؤبد بابل عادات موت و فنای
 قابل شخص فانی غافل اولدیغمی بیلدیروب دونکی کون
 جنازه می رسما تجھیر و برابرجه مزاره کیرمک استیور درجه ده
 نواحه و فغان رستخیر انکیر ایلدی لر ایسده چه سود اتباع
 واعوانم بلکه اعضای خاندانم بدن خشنود اولدقلرندن
 شمدی بوراده معاملات شدید کوربورم) ایدی .
 تملق متأثر اولوب (وقت حکومتکزده راحت فزای قلب
 انسانی اولان صفت نیکوکاری و تبعه پروریه مقارن
 اوله مدیکز می) دیو سؤال ایتدکده (واقعا اکثر عقلا آدن
 (اعلا)

اعلا صفت جلیله یوقدر دیو وصف و ثنا ایدر لر ایدیسده
نفسده قطعاً حس ایتیموب کل یوم التزام ذوق جدید
و بولندیغم حالک غیری بکا خیال ورؤیا و افسانه و خولیا
کورندیکنندن او درلو خاطره بی القا ایدنلری اطرافدن
تبعید ایدر ایدم) دهرک عمرنده زهر زحمت دینویه بی
طاتممش مرد درد ناشناس کبی نالان و حین فوتنده تکریمما
لتدینه اعدام اولنان ایکی نفر غلام تعذیب و اخذ انتقام
خدمتینه مأموراً قیام ایلوب سلسله بند تذلیل و عقاب و پری
(منده بزم کبی انسان دکلمیدک نیچون دعوا ی ربو بیت
ایدر ایدک) و دیگر ی (اشته حالکی کوردک و مرتبه عبودیتی
بیلدکی) دیو عتاب ایتلرندن رو بخاک خذلان اولور ایکن
تلقا اورادن صاویشوب دها ایلر و تقدیم ایلد کجه (بو ذات
حیاتسمات کیمدر) یوللوسیرینه چیقان اشباح اموات شعاع نهاردن
طلال لیلال آسا اغورندن کم و نابید اوغله کیدرک زبانی کبیرک
دائرة اداره سی سمتنه واروب ارواح طائره بی ساحل دریاده کی
رمالدن زیاده مشاهده ایتکله برابر جینی چین بچین و نگاه
آشینی کین آکین اولان زبانی کبیری تختنده والی طرفانی موت
مجسمی و عدم امنیت و انتقام و غدر و بخل و ناامیدی و حرص
و خیانت و بیرحمی و حسد و خیالات و احلام مثللو غدر و مضرتی
اصحابنه رجعت ایدن انواع اسباب کدر و المی سریرینک حوالی
و تختنده کورمکدن قورقوب دیزلری کسیلور و سسی قصیلور
حالرده لرزان لرزان (ای زبانی آتش فشان بنی کوریورسکن
عجبا پدرم دائرة ناره کز داخلنده می بوقسه نهر عذاب الجریان

جانك ساحلنده ميدر) ديو تفحص احوال پدريه جسارت ايلدي .

زباني (اي جوان فاني بيك جاني اولان كيمسه نك كيره مديكي جاي طاقت فرسايه سني مقدرات سوق ايتشدرد . پدرك نره ده اولديغني بيلم زمره حكمداران دن اولديغندن افعالنه كوره دار مجازات و مكافات اولان دوزخ و بهشتدن برنده بولنه جغندن آرامق ايچون اذن و رخصت و يررم . ليكن سقر ظلمه مقروني كچمه دكجه جننه كيره مزسك . اورادن مرور و ولوجه و عودتدن بورادن خروجه سهي ايت) ديديكنده پدريني بوله بيمك و منظر زباني حيات سوزدن تباعد اتمك تلاشيله فيافي خاليه نامتناهيپه دن كذر و سمت سقره نظر ايلد كده نه كوردی . آبي آتش جوشان امواجي علو جهان بر دريای بيكران و سيل كوه شكاف و هامون فرسانك بالاي صخره جبال مثالدن وادي بوادي بي نزول مهولي كبي پيدا ايلديكي صدا دن استماع اصوات عديم الامكان اولوب طبقات متفاوته سنده ظلم و خيانت و سرقت ايله جمع اموال و ديانت و عبادته صورت محبته ريا كاران ساده دلاني اغفال دن استحصا ل آمال و پدر و مادر و همسريني اعدام و تسميم ايدن ذكور و نسايي و كذاب و مداهن و حقيقتيني بيلديكي شبيده ادعاي معلومات ايله حاكم و كاهن اولان اشخاص لايحصايي حضور حكامده علي درجاة جنساياتهم انواع عذاب و عقاب ايله معذب و معاقب كوروب . خالق حقيقي خلقت وجود و معطي و مانع هر موجود اولان حضرت

(رب)

رب معبودی بیلیمان کسانک جمله دن زیاده تعذیب اولمیرینی
 تنسیب و حکم ایتلریله از آنجهله بر شخص فیلسوفک محاکمه سنی
 استماع و سر و سببی حکامدن استطلاع ایلدکده جواب آلمغه
 میدان ویر مکسزین فیلسوف مناقشهیه باشلیوب (بن اصلا
 فنالقی ایتدم دأما اولک ایتمدن لذت آلوب سر بست و اپسم
 بر آدم اینم بکا نصل لوم و عتاب اولنه بیلور) دیمکه جانب
 حکامدن (بو بویله ایسهده انسانلردن افزون درگاه جناب
 باری به عرض عبودیته مدیون دکلمیدک . حیثیت و فضیلمتی
 قبل نفسکدن بیلوب و هاب حقیقی طایمک . ایمی مقتدر
 ایسک محکمه قلبیه که مراجعت و مشاورتله کندوکی قورتار
 جناب حتی طانیوب عبودیت و تعظیم ایتکدن غیری فطانت
 و فضیلت صحیحه یوقدر . سنک جهال سهل الاغفالی
 مفتون و حیران ایدن جزیره و حکمتک جدیر تقدیر دکلدر .
 بنی بشر علی ما هو علیه واقف دقایق حقایق خیر و شر
 اولدقلرندن درجه حظ و نفر تلرینه کوره برشینک له وعلیهنده
 حکم ایدرلر ایسهده بوراده اولیله اولیوب تمیز و تعیین آن
 و این ایدن نور الهی هر شبی کاهی کشف و عیان ایلدیکندن
 سنک لمعه فخر و تمدحک انظار ارباب اعتباری ماشدرمز (
 دیو اسکات و ابهات و عذاب درونی ایکی قات ایلدیلر .
 فقیر فیلسوف حال نا امیدیه محاکمه قلبیه سی شدتندن
 شاشروب کنندی ذاتی و سرمایه ممدوحیت بیلدیکی اوقات
 حیاتییه سی فعلیاتی کورمک استدکجه کورمکدن بری
 و دور و معاونت مأمول ایلدیکی افعال متجمعه نک طعن

و تشنیعندن سلامتیب حضور اولماغله حجاب واضطر ایندن
 التجموا و اخفا ایلیه جگ جای مظلم و تاریک آرایوب هر نه ستمه
 کیتسه بر شعله ءجواله نورانی برابر نجه کزوب تقدیر و تبعیت
 ایتدیکی ذات حقیقتی کوزینه صوقدیغندن دنیاده سودیکی
 شیلری آکراه و آنلره ابتلادن بی حد و غایت چکدیکی عذاب
 و اذیتدن اینن و آه ایدرک (حضرت خلاق عالمی و اخلاق
 ابنای آدمی و کندی کنیدی بیله ما مشم . عقل و حکمت
 جنت و فکر و فضیلت عجا و حماقت ایش . حیف صد حیف که
 خود پرست و شراب غفلتله دست اولمشم) دیو سر زشتی
 ایشتد کدن و آوده غفلت حشمت اولوب جهانیانه جور
 و جفا و جبر و قهر لری قوتیله شعرا و ندامادن غضب
 ایلدکری مدایح مذمومه دن کسب ککیف و صفا ایدن
 حکمداران ستمکارانک صور معکوسه معاینی ازانه ایدر
 بر آینه دست زبانیده یوزلرینه قارشو طوتیلوب ایچنده
 لسان استهزا قولانور مدهنلرک صور تلری و مغایر طبیعت
 مزعجانه طور و حرکتلری کورینور بر دیگر آینه دخی
 کوستریلوب هر نه یانه کتسه لهر آینه خانه هر دو آینه متنافر
 الارائه دن صورت و تمثاللری جدا اوله ماغله باقد قجه معذب
 اولوب بو احوال احوال اشمالدن قور تلیق امیدیه کیر لنه جگ
 یرلر آرلر ایدی ایسه ده بوله مدقلرینی سیر ایلد کدن و علی الاطلاق
 عذاب و عقابه کسب استحقاق ایدن ارواح اشباح انسانیه
 بر قرغین فرونه قونمش ماده معدنیه کبی حیات و هیئت اولیسی
 بین الفقد و الوجود مؤبداً موجود و غیر مفقود اوله رق
 (اوزرلرینه)

اوزرلرینه تقاطر قطرات قطران انتقام ایله تعذیب اولدقلری
 کورد کدنصکره بو موقعدن چیققدقه کو کسی اوزرندن برطاغ
 قالدیرلمش کی تنفس ایدرک مدت سیره حیات ایچون کارفرمایان
 جهانک عاقبت اوغرادقلری حالات عذاب واضطرابی مطالعهدن
 یأس تام ایله ایلرو واروب معدلتکاران حکمدارانک مصطبه
 نشین آرام واحترام اولدقلری چیزار بهشت انوار نشاری
 دوردن سچهرک ستملرینه توجه ایلدی .

بو چنستان دأما سبر و ساداب و بیرون عد وجد قوشلر
 اشجار بیشمار اوزرلرنده نغمه پرداز سؤال وجواب اولوب
 موسم بهارک ازهارای و وقت حریفک انماری متصلا و متحد
 حاصل و موجود و تاب تموز و شدت شتا مجهول و نابود اولمسيله
 نقاب ظلمانی شدن نشان و نهار دائمیسنده غایت و پایان اولمیوب
 دار دنیاده عیون اشخاص فانیه بی تنویر ایدن شعاعک غیر
 بر نور الهی نشابت دائمه ایله خاطر خوش و سیمالرنده نقوش
 سعادت منقوش اولان اهالی بهشت حوالیسنی استیعاب
 ایلیرک نور آفتابک صاف و شفاف بلوره حلولندن زیاده
 قوالب وجود انسانی به اینجه دن اینجه حلول ایله قطعاً کوزلرینی
 قاشدرمیوب تا قعر جاه تعریف و بیانه کلیم صورتده القای
 شادی ابدی ایلدیکندن جمله سی بو نوردن غدنور و بررتبه
 مترج و متحد اولورلر که ذاتلرندن خارج و حاصل وینه
 کندولرینه راجع و واصل اولور لوازم دنیویه دن اولان
 اسف وهم و خوف و غم باخصوص قورقودن چوق زحمت
 ویرر امل باعث الالم بيله اولمیوب کافه آرزو حاضر و آماده

اولغین هر بر شیئه مالک ایکن هیچ بر شیئه مالک دکلردر .
 بو نور لطیف و محیطک بخش ایلمدیکی لذا نذ قلبیه و باطنیه نذ
 غایتنه ایردکلرندن خارجا کتدولرینی احاطه ایدن اذواق
 نورانیه بی نظر اعتبارلرنده تقدیر ایتزلر . مانند جذر و مد
 قلبلرینه رفعت و آمد ایدن انهار مسرت حقیقه دن کسب لذت
 و بر بر یله محبت ایدهرک قصائد او صاف الهیه بی بر صدا و بر قلب
 و آدایله او قورلر . نیجه قرون دنیویه اوقات و ساعاتدن
 سریع مرور و گذار ایدوب بو حالک سرمدی و ابدی اولدیغنی
 بیلورلر . بناء علی هذا پدیری کاشکی بوراده بولنیدی
 تمثیسه آریوب بوله مامغله بیوک پدیرینی اثنای تفقدده بر کیسه
 اوزرینه طوغری واروب تحدیق نظر دقت ایلدکده تلماقک
 (بو کیمدر) شبهه سنده اولدیغنی بیلهرک (بنی طایم مقده
 معذورسک سنک اب جدکم حقدیم تور وایه کتمزدن مقدم که
 دهاسن صبی ایلک بن وفات ایتدم او وقتدنبرو سنده بیوک
 امیدم وار ایدی . دوزخ و بهشتمده باباکی آرا مغله اثبات
 بختیاری ایلدکلدن ممنون اولدم . لکن بوراده آرا مقدن
 فارغ اول حالا حیاته در بیوک بابا کده صاغدر جریان
 عادات الهیه اقتضاسیجه کافه اشخاص انسانییه نهر
 چاپکروانک امواجی مثلا و جهان فانیسه عالم جاودانی یه
 روان اولورلر هیچ برشی مرور ازمانی توقیف ایده مز .
 حال جوانی آچار آچاز قورر بر چیچک کبی آنا فنا متغیر
 اولوب شمدیکی متلذذ اولدیغک مسرت حیاتیه خیالات
 منامیه یه دونه جک و اوقات ماضیه نذ یا لکنز یاد الم و کدری
 (قالوب)

قالوب پیراک قامت راستکی بو که جک و هر شینک ذوق و لذتندن
 اکراه ایتدیره جکدر . بو وقت سکا اوزاق کورینور ایسه
 کندیکی آلدارسک . چونکه بو قدر سرعتله کلان زمان
 اوزاق اوله میوب بونک کلمسیله سندن مفترق اولان حال
 شو وقت تکلمده ضایع و نابدید اولان قبل و قال کبی الی الابد
 عودتی محال اولور .

بنا بران بر آن حال حاضره آلدانمیوب دائماً تفکر حال استقبال
 و اخلاق طیبه معاوتیله بودار برقرارده بریرمهیا و آماده ایتمکه
 اشتغال ایده کور . انا کیده ده پدرکی کوره جک و آندنصکره
 حکومت ایده جکسک . لیکن شعشۀ حکمرانی هر نقدر
 دوردن نظر ایدنلره شاملی و عنوانلی کورینور ایسه ده
 حقیقه منفعل طبیعت و مشقتی بی غایت اولدیغندن محکومی
 اولان مخلوقه عدل و داده مدیون بولنسان حکمدار جانبنندن
 سرکشانک کوشماننه و اهل عرضک محافظۀ جان و مالنه
 تقید و اعتناده ظهور ایده بیله جک ادنی خطا بر ملتک نیجه
 سنه لر امتداد مصائبنه سبب و بر حکومتک محتاج اولدیغنی
 اصلاحات مهمه بی امکانی مرتبه وجوده کتورمک بادی
 انواع تعب اوله جغندن آحاددن بر کیمسه نک ایتدیکی راحت
 ایده میه جکریله بر ابرصفای نفس ایچون اولنسان اداره ده ظلم
 دائمی درکار و فاملیاسنه باقارکبی اهالی به خدمت ایدن ذات
 دخی غیرت و صبر و تمادی به صورت احتیاجده ینسه خدمتکار
 اولوب انجق شق اخری التزام عهده همت ایدن حکمداران
 معد الخصال بوراده نائل مرتبه عال العال اولدقلرندن

نفس متهمك حرص مهلك و مدهن محر كدن تباعدی اعتیاد
 و شودار را حتمدارده مستحق نعمت ابدیه ایلیه جك طریق
 اعتدالی پیش نهاد ایتماسن) دیدی . شو کلمات پر عبر تلماقك
 سودای دروننه اثر و ییلارجه منظور عالمیان اولمق اوزره
 تویخ اوزرینه خامه رسام هنرور ایله حك و نقش اولسان
 خطوط مثللو صحیفه قلینده یر ایلدیکی حالمه اب جدینك سیماسنی
 جدینه بکزر کوردیکندن نفسلنوب بالدفعات در اغوش ایتمك
 استدیسه ده تشنه آب عالم کوردیکی صویه تقرب امراد ایتدکجه
 خطوه خطوه اوزادایخی و برینه سوز سوتلك استیوبده
 یا ایکن لبلرینی تحریك ایدرك ترکیب کلامه قادر اوله مدایخی
 وجهله قارشوسنده کوروب سوزینی اشتدیکی کیسه بی
 طومغه اوغراشمغدن قوللری یوریلوب هیچ برشینه دسترس
 اوله مامغله سعی بیهوده دن فراغت ویالکنز (یانکزده بولنانلر
 کیملردر) سه و ایلله قناعت ایتمکله (شودرجه اولیده
 کوردیکك ذوات زمانلرنده انسانیته خدمت ایدن عقلایی
 پیران و درجه ثانیه ده بولنانلر حکمداران داد کران و درجه
 ثالثه ده اولانلر وطن و ملتیی اغورندن جانسپارلق ایدن
 پهلو اتان جنکا و راندر) دیوهر برینك برمحاسن و مناقب
 دنیویه لرینی نقل و حکایت (و بوراده میت ظن ایتدکلرك
 حله پوش حیات و دنیاده حی کوردکلرك کفن بدوش مات
 اولغله راه استقامته کیدوب بویله حیات لاتفنی به نائلیتکی
 آرزو ایدرم . کیت پدرکی جسجوایت . اما قبل الملاقات
 مشغول اولدیغك حریده پك چوق قانلر دوکلدیکنی کوره جك
 (و مشورک)

و منثورك بند مفیدینی استماع و اتباعدن قرنا بعد قرن ابقای
 ناموشان ایلده چکسک (دیو نصحیت ایلد کدن صکره تاریکستان
 دوز خیاندن خارجه امرار التمسيله خوابدن بیدار و فراش
 راحتخز اشندن عجله و تلاش ایله قالقوب مجلس حکمدارانده
 ایقاع تداییر حربیه آستین پرچیده ابتدار اولدی .

❖ فقرة دیگر ❖

تلقاق (بونه دیمکدر شبهه موهومه قرینه سبيله انسانمی اولدیریلور
 بو قیو آچلنجه افک و افترادن کیم قور تیلور . بر مجرمی کمال رفق
 و اعتدال ایله استجواب و کبر تمهنه کوره تکدیر و عتاب ایتلیدر .
 امر استنطاقی بکا حواله ایدیکنز (دهرک متهمک) ادراسته)
 اولان اتما و مناسبتندن بمثله بعض ماده تجسسی ضمننده طرفه
 کوندره چکنی بیان ورنک آلمق دسیسه سبيله سیما سننه حصر
 نظر امکان ایدوب لونی قطعاً تغیر ایتدیکنی کورنجه حریفک
 قویندن مهرینی آلوب (بریلدیکنک آدم وار ایسه کویستر
 بو مهری خفیا ادراسته کوندره حکم مخایره کز کشف اولندیغی آنده
 مستحق جزای اعدام و شمعی اقرار ایدر ایسه کز جزیره منفیاً
 کلبه نشین آرام اولورسک) تهدیدیلده اقرار ایتدیردیکندن نفی
 و تبعید اولسنی متعاقباً بر شخص فرومایه لیلامه تفقیرک اردوسنه
 کلوب ادراست زوجه سی النندن المغله سوزی برلشدیردیکی
 آدم لربک دلالتیه چادرینه کبروب کسه چکنی و علی الفور عسکر
 متفقین شیخون ایتدکلر نده زوجه مغصوبه سنی آلوب قاچقدن
 بشقه مکافات استمه چکنی حضور مجلسه انهایه ابتدار ایلدی .

اهل مجلس تلامك يوزينه باقلايله (بو مقوله اهانتی ترویج
 اتمك بزه دخی اهانت ایتسو نلردیمكدر كه بو كارای معقول و تدبیر
 مقبوله دنيله مز . بو شخصی طو توب ادراسته ایصال و امنیت
 عامه بی استخصال مناسبدر) رأینی جمله سی تحسین و پسند
 و حریفی قید و بند ایله کوندر دكلر نندن (ادراست) بومرونی
 ثنا و تقدیر و تأویل و تغیر خصوصلر ننده تحیر و کندی افعال
 ردیه سیله موازنه ده کویا متأثر اولدی ایسه ده فنا آدملر فضیلت
 صحیحه بی طایندقلر نندن ایو لکه کلاک یو لیله دشمنواز و لطف ساز
 اولان متقلره هجومه تهییؤ ایلدیکی خبری آندی .

کیسوی دمووی هندوی سحر سر نمای منصفه افق خاور اولور
 اولماز دربان محنا بنان شفق کلاکون قباده اشهب زر پالهنك
 مهرجان نورده شهراه ککستان ابواب شرقیه بی کشاده ایدمجه
 تفاق اویانوب مغفر ز رینی برسر وزره آهنینی در بر ایدرک
 مزراقی انده رخسیران میدان و غایت متمکانه و دور اندیشانه
 ایجاب ایدن قومانده بی ضابطانك رتبه فهم و قابلیت رینه کوره
 صریحاً و واضحاً اعطا و تکرار و ذهنلر ننده استقرار ایله طرف
 طرف مأمور و لطف معامله سیله هر برینی جانسپارانه حرکته
 مجبور ایلدیکنی مشاهده ایدن حکمداران دبدبه و طنطنه لرینی
 اونودوب و راسجه روان اولملریله بام فلکدن بهرام خون
 آشام قلوب محاریبنی آتشدان غیظ و انتقام ایدوب سواحل
 بحر و نهرده انسان و حیوان و عربه و اسلیحه کور ایلر نندن
 قولقلر ایشتمز و سم ستور دن صعود ایدن غبار دن کوزلر ارض
 و سمایی فرق ایتز حاللرده تیرلر هواده اوچار و دهشت و خشیت
 (فوت)

فوت و موت قیولرینی آچار ایکن تلماق صالدیروب ابتدا
تصادف ایتدیکی بهلوان کر بز بر طاقم کلات استهنزا آمیز ایله
کرز حدیدینی حواله ایلدکده صاوشدیروب اوزرینده هجوم
واقحام و ضربه و واحدهده کارینی اتمام ایله ادراستی آرامسی
اراسنده نیجه کیمسه لری اتلاف و اعدام و از آنجه (تیس)
نام نهرک دختری اولان پری بی بر کاهنک افاده سنه نظراً جوار
کنار نهرده بولنان اژدر قریباً چارپوب یو ته جغندن اگر چه
قور تارر ایسه کندوسنه عقد ایده چکنی پدیری وعد ایتمیله
اژدری اتلاف و تدارک زیب و زینت دار الزفاف ایلیرهک
قبل الملافه (ادراستک) جماعتی داخلنده شجاعتنی اثبات
ایدن بهلوان دیوتوانی دخی صحرای وجوددن کننام ایلدیکی
نشانیسی ایشتمکده صاچلرینی برر برر انکیخته دست شیون
وکل ال رخسارینی ریخته خاک حزن ایدوب زهر قهر سپهر
بمهردن اغلیه اغلیه جسم و جانی منقلب چشمه سار دائمی الجریان
و سوی دریاه روان اولدی .

بو چشمه نیک ابی حالا اجی و حوالیسندنه بنات نبات بتسهده
چیچک اچپوب شجر سایه وری برک و شاخی سوخته چند عدد
سرواچایدیر . (ادراست تلماق بر قدم رهر و دیار عدم
ایتمک امینه سیله اوتوز نفر مر دنبرد دیده انتخاب و تلماق
صداسنی استماع و تحیل ایلدیکی ستمه تحریک رکاب ایلیسی
هنکامنده (نستوری) نشان اله مقسزین تترك اللریله رمی
سهام ایدر کوروب اطرافنی قوشا تدر مسیله ادملری محافظه
سند فدا ی سر و جان و کتمد کجه دوش دلال مما تفروش

آجالده متاع مستار حیات هیچہ صایلوب سو بسو انہار خونین
 جریان ایلیہرک (فلوققت) (هرگل) ک اوقلری النده لنگ
 و اوک سمٹ امدادہ سلوک ایلدیکندن (نستور) قورتلدیسہده
 کوچک اوغلنک (ادراست) ک ضرب خشتندن دوشدیکنی
 کورمکدن غمخوار و طول عمر دن نشأت ایدن درد کدره
 تکرار کرتار اولوب (ای طالع غدار یونجه ییلاردر ایتدیکم
 صید و شکارده و کار زارده شهرت و افتخار ایله کارمی تمام
 ایتجوبده نیچون مخذول و دلفکار ایده یور و ای مخدوم بسا اتموسوم
 پدر پیری اشتعال شمع امیددن محروم ایدوب زریه کیدیورسک
 دیوناله و فریاد و مقدا فوت اولن پسر مهتری دخی برادر
 کھتربله برکونده ضایع اولمشار کبی برر بر یاد ایتمکدن
 یایلوب (ادراست) و (فلوققت) بر برینی دریده دندان
 عدوان ایتک استیان ارسلان و قیلان مثالی دور اطراف
 و حوالی ایدوب حین تصادفلرنده (فلوققت) بوشه کتمز
 و یارہسی مرهم قبول ایتز تیری اتمق استدیسدهدهها
 دوکیله جک قانلر و چیقہ جق جانلر اولدیغندن حربک امتدادی
 سرینه مبنی کندوسی جریحه دار و تیر آمادہ بی جار حنه آتمغله
 (ادراست) منفرد میدان (لیس غیرنادیار) اولوب اردوی
 متفقینده علایم انہزام هر طرفدن ظهور و عسا کر غالبہ موسم
 بہارده کھساردن صحراہ یایلوب اوکنه کلان خس و خاری
 و اشجار و ابحاری سوروب کتوران سیل کبی جیوش
 مغلوبہ بی سوررک جستجوی سوراخ مور و مارہ مجبور
 ایلدیکنی تلماق کورنجه غالبانه غوغا ایتدیکنی موقع معنائی فدا
 (وجاعتنه)

وجاعتنه (رأیت ثم قتلا شیب الولدا) ما لنی ادا ایله ندا
 ایتسندن (ادراست) وخامت عاقبتی درک و مشاهده بدرقه
 حرك ایدرک همان باشی اوزره بر کر زکران مغزیاش استخوان
 اوله جغنی تخیل وتوه، بدن پیش و پسنی ویش و بسنی
 اونودوب دیزلرینک باغی ومیان غیرتندن قوشاغی چوزیلور
 ایکن کندینی طویلیه بیلوب یمن و یسار و امام و قدامنی الم
 ودهشت ووهم وخشیت صاردیغنی وراعی اجل عاجل دار
 مجازاته چاغردیغنی حانده ایلر و ایوب تلاقه تلاقیسند آتدیغنی
 سنان جانستانی قالقان ایله دفع ایدنجه ایکیسیده شمشر کش
 تقرب وعسا کر سائر سلاح ایشلتیمه رک قنغیسی غالب اولور
 ایسه صلحت بتر ملاحظیله غایت کاره چشمداشت ترقب
 اولدیلر .

فقره دیگر

میدان جولانده احدهما آخره بالدفعات حواله سیف خصام
 و ادراست خصمک قلیجینی چار پیغه اقدام ایلدیکی صروده تلاق
 آنی طوتوب سیندسنه چو کنججه ظالب عفوعلنی به لسانی
 وارم دیسه ده (پنجه جزای سزاده زبون و وطن جدا اولان
 پلر کزی سزه کوسترمکه مدیون اولدم) دیمسنه جواباً
 مددکار و تقاداری اولدیغم ملتلر ایچون نصرت و سلامتی وعالمده
 صلح و مسالمتی اوزلرم سکا عداوتم یوقدر . اراضی منصوبه بی
 اصحابه اعطا وقومکدن اون ایکی کیسه بی اوغلاک ایله برابرزه

رهن ایدوب تصحیح مسلک خطا ایلد کندی حال و راحتکده
 (کیفماشا) دبوخاک خسراندن قالدردیغی آنده زیر دامانده
 مخفی اولان غداره بی خاصم حیات بخشاسنه آندایسه ده
 آلدیره مدیغندن بر شجرک وراسنده استنار و تلاق جعاعتیله
 برابر تکرار هجمانده قول اولنی تکرار ایتمسه آرتق اعتبار
 ایتمدرک سر هوا پرستی بریده سیف و عونونه سنه ملنفتا غلبه
 و عفو ایتمک قیمتی بیامه سی بو حان ناروانی دعوت ایتمدی
 بوللو اداره لسان ایلدی .

قومی آغلدقلرندن بشقه لندن قورتلدقلرینه متشکراً
 و مسروراً آشتی و آسایش رجاسنه مدایادی تمنا ایلوب فقط
 بر حکم (الولاسرابیه) مقتول مخذولک مخدومی افکار و اطوارده
 کندینه شبیه اولدیغندن جمله الملک و معتمدی اولان غلام
 ایله بیله قومنی ترک و فرار ایلدیکی ائنده نلام نمکجر ام مامل
 مکافات ایله آرقه سندن اوروب سر مقطوعنی حضور متفقینه
 ایصال زریعه حصول مرام ایتمکله قتل ایله مکافات ایلدیله .

❖ فقره دیگر ❖

(ومن المجربات) حرکت و زوالی غیر قابل کورینان ارض
 سخت التندن یواش یواش حفر و نخت ایله دفعه سقوط
 ایدوب یارلرو اوچورملر پیدا ایلدیکی کبی بر حکومت ظالمه دخنی
 قوت جبر و تعدیله نه قدر ثروت و سامانه مالک و فرمانفرمای
 بمالک اولسه قاعده اجباریه سی عاقبه العاقبه اندارس اساسنه
 (علت)

علت و آلت قویه اوله کلدیکی اشته ایتالیا قطعہ سنی بونجه
 زمانلردر لرزان ایدن (ادر استک) زوال زمان استدر اچیله
 دخی نمایان اولمغله قوم داد خواه انعقاد صلحده اوله جق
 تکالیفی تماماً قبول ایلیه جکارندن بحثله مقتولک آثار ظلمیه سنی
 ازاله و امور ملتی اهلندہ احاله ایده جک بر مرد مصالح و مصالح
 آشنالک حکمدار انتخاب اولنسی التماسنده متحد الافواه
 اولملریله حکمداران ایدی الاجتماع (نستور) اولغنیق فوتی
 کدرندن کوزلری ابدای قوریماز منبع مایه دونمش و کوشه
 کاشانه قلبنده قندیل امل سونمش اولدیغندن مجلسده
 بولتمقدن امتناع ایدوب تملاق (نستور زاده نک تابوتی یاننده
 سندن کوردیکیم نوازش و محبتی اونوتمام • معمر اولایدک
 فصاحت و غیرتده پدر که قرین و مجامع و موقعدہ طلاق لسان
 و اعمال سنان ایله کوی ربای میدان آفرین اولور ایدک)
 دیهرک عادت مألوفه لرینه تطبیقا وجودینی یاقوب خاکسترینی
 یرخم زرینه وضع ایله تختیم (و پر زمان موجب الام اولان
 اثر شیوه روز کار زمان دیکرده قیمتدار یادکار اولور)
 تعریفیله (بو کوبی آوب کندینی بولدقده پدرینه تقدیم ایله)
 دیو دتوفانک لالاسنه تسلیم ایلدکدن صکره مجلسه کلوب
 هر کس افراط مدح و ثناسنده صرف خزائن نفس ایشمکه
 صقیله رق ستایشه محبت خصوصاً اربابی لسانندن ایشمکه
 رغبت ایدرم • لکن زیاده ثنا انسانک مزاجنی فنا ایلدیکندن
 رو برو ایتیمکز (دیمکه سسلرینی کسوب انتخاب اولنه جق
 حکمدارک لزومی بحثله کیرشدیلر •

فقره دیگر

باقی تلاق هر بر حکومتده ایکی درت دشوار دوا وارد ر . بری
 حکمدارک جریان اراده کیفیه سیدر که آرزوی مزاج نیدن
 غیرى قانون وقاعده به اعتبار ایتمیجه عقلا قبول زوایه
 دخول وار باب غرض وطبع دیوان حشمت وعنوانه ابواب
 متنوعه دن دخول وحلول ایله طوغری بی کیسه دن ایشتمیه رک
 اهالی ممالکی اسرا وممالیکی حکمنه کیرمسی حالنک امتدادی
 برکاتک کیریشی غایت هر تبه ده کریلو بده کوشدلمامکدن دفعه
 قیرلدیغی کبی ملک و حکومتک بادی ویرانی وبربادی اولور .
 دیگرى زینتدر که بیو کدن کوچکه سرعت سیرایله تسمیم مزاج
 ملت ایدر برعلتدر . چونکه اعضای خاندانی حکمداری
 وصغار کباری تقلید کذا و کذا کیمی ثروتی کوسترمک و کیمی
 فقیرینی ستر ایتک ایچون در جاتنی تذبید ایده ایده یکحال وبویله
 برشی مضری دخل ایده مدکار نیدن فضله صانکه اهالی حرث
 وزرع ارضیدن تعیش ایدمز لده بویولده اغنیا صرتمندن
 کچنور لر نه مضرتی وارد در مطالعه خطا کارانه سنی کوسترمکده
 همقال اولملریله رفته رفته لوازم یومیه دن عدد اولنان بیهوده
 مصرفی اداره امرنده هر کس مال قزائمق وخلقى طولاندر مق
 سوداسنه دوشوب میدان پیکار ده وسائر کارده یرارلق
 ایدنلره وهنز ومعرفت کوسترنلره اعتبار اولنمماغضله آفت
 سفاهت استیلا واحداث انواع بلا ایلیه جکندن دفع
 واصلاحنک چاره سی دأره حرکات ناسی تحدید ایده جک قانون

(معدلت)

معدلتقرن ايسه هر كسك اجرا ايده جكي شي اوليوب مكر
 كه بر حكمدار فيلسوف افكار ذاتنده مثال ارائه سييله مفلس
 محتشملي معيوب وشرمسار وملك وملتني وارسته ضرر
 وخسار ايله (سوزلي تلياق گوشنه منكوش وكتابه ايوان
 خاطرنده منقوش اولغله) (بو حكمداري اهقل حكمداران عالم
 وحكومت وملتني اصلاح حائنه منفرداً بئل همم ايتكزله
 مقتضاي بخت وقوت و بين العساكر انقمامي عادت اولان
 غلبه ومظفريتز بالنسبه بياغي آشاغي قاليرر) ديمسندن
 منثور خوشنوب (تلياق بوراده كورديك كز قواعدواحوال
 تحسينكرده ارباب عقول اولوب لكن دها بوندن ايوسي
 ياتلق مكندر . حكمدار هر نه قدر حرصني تعديل وحزاج
 وروشنى تبديل ايلديسه ده بر انسان ردائتي تركه سعي ايتديكي
 قدر ردائتي اني تعقيب ايلديكنه مبنى طبيعت سابقه سندن
 بعض اثر قالدی .

❖ کلیبولی متصرفی عزتلو کمال بکک لسان عثمانینک ادبیاتی ❖

❖ حقیقده تصویر افکار غزته سنده مندرج بعض ❖

❖ ملا حظاتیدر ❖

(اجزای بشر جالب تعجیل فنادر ❖ ابقای اثر موجب تحصیل بقادر)

(انامقه)

حقیقت انسان ایچون سرعت زوالده مثل سائر اولان اذت حیاتک
ثباتسنز لغنه مقابل کله جک بر نعمت واریسه اوده بنی نوعنه بریا کار
عمر اهدا ایدرک نفع ناس ایله خیر ناس اولمق شرفنی که وجودک
فضیلت صحیحه سیدر الی الابد محافظه ایله جبر مافات ایتکدر .

آثار بشریه ده ایسه سوزدن پایدار بربر کذار یوقدر .
چونکه اکی زیاده رصانت معمورتیله معروف کشورلری بیله
دور زمانه غورزمینه کچیرسه یننه خاطره انامده جایکیر
اولان بریت متین رغبت اسلافدن حمایت اخلافه انتقال
ایدرک دنیا طور دقچه خللدن امین قالور .

واقعا مادام که سوز تعاطی افکاره واسطه در . و مادام که
تعاطی افکار انسانیت مجسمه دینلکه شایان اولان تمدن عمومی
مناسباتنه رابطه در . کلامک فائده سی بشرک نوعیتیه قائم
و بناء علیه بر کوزل سوز ناطقیمتله برابر دائم اولور .

ایشته کلام مداوله تصور خدمتنه قدرتن مؤکل بر جسم
لطیفدر که بیکارجه سنهلر کچسه طراوت نوجوانیسنه زوال
ایرشنز . اما حیثیت کالی اعتبارنده بولسان صحت مألیمه

(تناسب)

تناسب اندامی حکمنده اولان ترتیب انتظامی یرنده اولمیدر که هر کس عنندنه محبوب قلوب و او حال ایله هر زمانه ممدوح و مرغوب اوله بیلسون .

اکر چه سیرت ظریف اولنجه صورت لطیف اولسه ده نقایصدن معدود اولماق لازم کلور . فقط آثار ادیبیهی بلاغت مؤدافصاحت ادا احتیاجندن وارسته ایده مز . زیرا برتألیف که حسن افاده دن محروم اولور حاوی اولدیغی حقایق چیره دستی انتقال ایله مهارت قلبیه اصحابنک ملک یمینی صر سه سنه پک قولای انتقال ایده بیله جکیچون حفظه سز جوهر حکمنده در .

خلاصه بشرده دائم اولان کالدر . جمال تمحول اولور .
 حالبو که اثرده قائم اولان مقالدر . مأل منقل اولور .
 فقط مادام که ماهیتک تغیری و طبیعتک حسن افاده دن تنفری عدیم الاحتمالدر . بر اثرک ابدیتنه مأل صحیحنک مقال فصیح ایله انجادی کافل اولور .

بوکا بر برهان مؤیددر که عصر مزده ترقیات معارف اثریله قدمای فلاسفه نک افکار حکمییه سنی که هیولای عرفان تعریفنه صادق قدر جرح و اصلاح ایچون ماهیت کالک دقایقنه واقف اولان بونجه ارباب نظر تعریضات شدیدیه ایراد ایتمکده ایکن ادبای سالفه نک آثار قلبیه سنی که مزایای وجدان توصیفنه لایقدر شرح و ایضاح ایچون خاصیت مقالک حقایقنه عارف اولان نیجه اصحاب هنر تقریضات عدیده انشاد ایلکدر .
 حتی ادبای حکمدان بری محاسن ادیبیه فوایدینی محاکمه ایتدیکی

صرده معلومات کثیره وقوعات غریبه و بلکه کشفیات
جدیده بیله بر اثرک بقاسنه ضمن امین اوله میسه جفنی بیان
ایلدکدن صکره دیرکه (بونلر انساندن خارج شیلر اولوب
بیان ایسه عینیله انساندر)

بومطالعیه باقیلجه اخلافه ادبیانه بر اثر براقنلر ماهیت
انسانیه سنی حیات ابدیه ایله انسانیته خدمت ایچون استخلاف
ایتمش اولیور . بویله بر خیر الخلف صاحبنه کوره نه بیوک
شرفدر که بنی نوعی ایچنده الی الابدیاد جیلنی صاقلار .
برصورتده که انقلابات عالم بر ادیب کاهلک نامنی سنک
مزاردن افنا ایسه یته نامه آتاردن احما ایده مز .

سوزک ابقای نامدن بشقه اجرای مر آمده دخی خدمتی بدرجده
درکه تحویل افکارده تأثیر نطق شمشیر قهره غالب اولدیغی
تجارب عدیده ایله ثابت اولمشدر . حتی زمخشری مقدمه
تفسیرنده کلامک شاننی تأیید ایچون دیمشدر که (ظهور اسلامده
سیف شریعتیه قارشو طوران متعصبین عرب حکم بلاغته
مقاومت ایده مدیلر)

واقعا افکار عمومی سنک حصه دار حکومت اولدیغی یرلرده
قوه نظر صاحبی اولان بر بلیغ ملتک قوه عسکر احتیاجندن
وارسته بر حاکم نافذ الکلامی حکمنده بولنور .
اگرچه ادبیات مأمورینه کوره مابه الاستحقاق اولدیغی مسلدر .
اما بر قسمی اولان انشانک تداول معاملات و اسطه منفرده
اولسی جهتیه اداره دولجه دخی وجود و وانتظامی الزمدر .
سوزک احوال وجدانیه بی تحویله اولان تأثیر بلیغنه مبنی
(بر بیوک)

بر بیوک فائده سی دخی ملتک حسن تربیتنه خدمتیدر که حقیقت
 حالده لفظا ادبیاتک مأخذ اشتقاقی ادب ایسه معنا ادبک مصدر
 انتشاری ادبیاتدر دینیله بیلور . زیرا ایکی معناسیله ادیبانه
 یازلمش بر اثر مکارم اخلاق ایچون او یله بر قانون معتبردر که
 هر کس بالاخیار اطاعتنه مائل و اوجهتله یالکز وجودی
 محافظه احکامنه کافل اولور .

بوندن بشقه توسیع قریحه یه خدمتی جهتیه معارف ادبیه
 افکارک دخی معلم اولی عد اولنور . حتی بو مطالعه ایله
 بعض ارباب دانش فکری کانی لسانک کلندن بیتلشدر .
 حقیقت بوکا بر برهان استقرائی دکلیدر که فطر تلمی طبیعتیه
 موجب افتخار اولان اجله حکمانک همان جمله سی محاسن
 ادبیه ایله تزین لسان ایدن ملتمر بلغاسندن ظهور ایتددر .
 بو قدر فنون دقیقه و حوادث کونیه نک تدوین و تعلیمده کی
 سهولت کلامک وضوح و اختصار و حسن ترتیبی کی قواعد
 ادبیه یه رعایت سایه سنده حاصل اولدیغیچون ادبیات معارفک
 دخی احتیاجات اصلیه سندن صاییلور .

برده اتحاد مدنیت هر ملتک بر مشخص مثال ذی حیاتیدر که
 لسانی ادبیاتدر . او جهتله ادبیاتسز ملت دیلسز انسان
 قبیلندن اولور .

فی الحقیقه تاریخ مدنیتی نظر حکمتله مطالعه ایدنلر ادبیاتک
 محافظه ملیتده اولان تأثیرینه هر ملت منتظمه یی بر دلیل ناطق
 بولشلدر . شمدیکی حالده دوات و معرفتلمی منقرض اولان
 عربک احوالی بزم ایچون بر عبرت ککافیدر که بعض

فرقه‌ری و وحدت کله‌رینک رابطه‌سی اولان دیانت اسلامیه بی
دخی غائب ایتشیکن لسانلری قوتیله حالا قومیتلرینی محافظه
ایتکده درلر .

ایشته ادبیات بو قدر فوآندی حاز اولوق حسبیله هر مات
عندنده غایت قیمتدار پرفن جلیل اعتبار اولنور . بزده ایسه
رغبتی او قدر افراطه وارمشدر که بیاغی کوزلجه کتابت
گرامت درجه‌سنده طوتیلور . بونکله برابر شایان تأسفدر که
ادبیاتمز یوقاریده تعداد اولنان محسناتک همان چله‌سندن
محروم کبیدر .

کتاب صورتنده قنغی تألیف ادیبانه‌مز وارددر که تزینات
لفظیه دن آیرلدیغی حانده بحق شایان تحسین اوله یلسون .
صباح معرفت که ماهیت اشیایی کوسترمک شانندنر انوارینی
هر طرفه نشر ایتدکجه خیالات کبی حقیقت و طبیعتک
خارجنده اولان بویله برطاقم آثارک زوالدن قورتلسی نصل امید
اولنور .

لسان ادبایی ا کلامغه عوام متقدر دکادر که اصول اداره‌مز
خطابته مساعد اواسه دخی تأثیرندن استفاده ممکن اولسون .
حتی ادبیاتمز نطق دینیه جک بر اثره مالک اولدقدن بشقه
مکالمده فصاحتک قدری بیله معلوم دکادر .

مؤلفات منشوره‌مزده افکار و کفتاری طبیعی بر کتاب
یوقدر که طبیعتّه تأثیر ایله تهذیب اخلاقه خدمت ایتسون .
رکن اعظمی مبالغات ریا کارانه و مشرب قلندرانه دن
(عبارت)

عبارت اولان منظوم‌اتر ایسه فساد اخلاقی او قدر ترویج
ایدر که دیوانی (فرس جدید لغت‌نرنده شیطان معناسنه مضبوط
اولان) دیوک صیغة الجمعی ظن ایدنلرک قولنه شاعرانه
بر توجیه آر انورسه بزم دیوانلری کوسترمک کفایت ایدر .
ادبیاتمزده معنی صنعت اغورینه فدا اولنه کلدیکندن وسعت
تصور اودرجه افراطه وارمشدر که بعض کره تخیلده ابعاد
مطلقه داخلنه بیله قناعت اولمز . وظیفه اصلیه سی تمیز
حقیقت اولان افکاره ایسه بویله آثارک مضرتدن بشته
نه تأثیری اوله ییلور .

ترکجه ده دکل فنون حالا ادبیات دخی لایقیله تدوین اولتمدیغیچون
عرب و عجم وانلره علاوة برده اهل قلم لسانلرینی او کرئمک
یولنده زمان تحصیلک برچوغنی افنا ایتمکجه تحریرا درستیجه
افاده مرام قابل دکادر . حال بو که او قدر همت معارف
سأریه صرف اولنسه ذکی بر انسانی بیاغی بر عالم ذوفنون ایدر .
واقعاً قرون اخیرده کی ملئرک بلغاسی لغات و ادبیاتده
لسانلرینک مأخذی اولان السنه عتیقه اتهساب ایتمک
مجبوریتدن وارسته دکادر . فقط انلرده بومجبوریت
فننک اکلانی آرزو ایدنلره مخصوصدر . بزده ایسه بر آدم
عربی و فارسی مقدماتنه التي یدی سنه وقف وجود ایتملیدر که
املا و معناسی برنده بر مکتوب یازه ییلسون . ایسته ادبیاتمزک
معارف عمومیه جه تأثیری بومضرت عظمادر .

ادبیاتک رابطه ملیه عائد اولان خدمتندن ایسه او قدر
محر و مز که اسان عرب منتشر اولدیغی یرلرده یونانی کپی

زمانك كافهٔ مآثر علمیه سیله قوت بولش بر لسانی غلبهٔ فصاحتله
محو ایتش ایکن ترکیجه مز هنوز الف باسی بیله اولیان ارنبود
ولاز لسانلرینی دخی اونوتدیره مامشدر .

مناسبات ادبیه نك فتدانی جهتیه مثلا بر بخارالی ترکیجه
سویلدیکی حالده بوراده کی ترکلر ایچنده بر فرانسز قدر دیلندن
اکلایه جق آشنا بوله مز .

انلر شویله طورسون استانبولده او قویوب یازمه بیلانلردن
دخی بلکه اونده بری سبک معروف اوزره یازلش بر کاغددن
وحتی کافل حقوق اولان قانون دولتدن بیله استفادهٔ مرآم
قادر دکادر . چونکه ادبیاتمه شرق و غربک بر قاچ اجنبی

اسانندن مستعار اولان شیوه لری غلبه ایدهرک اطراد افادهیه
خلل ویرمش و ادوات و تعبیرات و افاداتی تقریردن بتون بتون
آیرلش اولان اسلوب تحریر ایسه بیاغی بر بشقه لسان حکمنه
کیرمشدر بر صورتده که اکثر ارباب قلم یازدیغنی سویلکندن
و سویلدیکنی یازمقدن حیا ایدر .

حال بو که بونده اوتانه جق بر حال و ارایسه تبلیغ افکارده
اصیل اولان لسانه بشقه و وکیل اولان قلمه بشقه ادب تصور
ایتمکدر .

بو تخالف سیئه سیدر که لسانمزده سهویات ادبیه دن عاری پک
آزائر بولنه بیلور . وضع و قاعده ایله عرف و استعمال ییننده
اولان مبایننه بوسهویاتک انضمامی تعیین فصاحتده او قدر
صعوبت حاصل ایتشدر که تصویر افکار (مجوثة عنها) تعبیر
معهودینک بداهت مرتبه سنده اولان سقامتنی انظار عمومیده

(اثبات)

اثبات ایچون دور و دراز برطاقم مباحث ایرادینه مجبور اولمشیدی .

شیوهٔ لسانی یولنه فدا ایتدیگن اسلوب تحریر ایسه اولیله برطرز غریبدر که لذت شناس ادب اولانلره کوره تخطری حقیقهٔ موجب تأثیر اولور . بعض نقایضک مجملایزیده بیاننه ایتدار اولندی .

ظن و بداهت افاده ایدن کلدلر برمعناده قوالانیله جق قدر الفاظک حکم و قوتی اعتباردن قالمق جهتیه بیاغی دقیقجه تصورلرده ایضاح مرام ناقابلدر .

الفاظده غرابت او قدر معتبردر که مثلاً ترکیبی کبی ملتزک الک مشهور برتألیف ادیبانه سندن استخراج مال ایلک بزه کوره اجنبی برلسانده یازلمش اولان کستانانی اکلامقندن مشکلدلر .

ترکیبهک اجزای ترکیبی اولان اوچ لسان که تلفظده اولدقیچه اتحاد بولمشیکن تحریرده حالا هیئت اصلیه لرینی محافظه ایدیور اقایم نثه کبی سوزده کویا متحدو حقیقهٔ متده ضدکاملدر .

برصحت نه قدر تفصیل اولنسه افاده ده هیچ فاصله ویرمامک ملتزم اولدیغیچون محرراتک امواج ظلمت کبی بر برینی تعاقب ایدن سطرلری افکاری کشا کشندن قور تارمق ممتنع برر کرداب هائلدر .

مؤلفات ادبیهٔده صنعت و زینت کوسو سترمک مقصد اصلی حکمنه کیردیکندن کلامک بنیهٔ وجودی اولمق لازم کلان معناک چوق آثارده صاتیلق البسهٔی ارئه ایچون استعمال اولنان اغاچ پارچه لرینه مماثلدر .

افاده مجاز بر صورتله مجاز اولیه جق قدر رواج بولدیفیچون
آثار من لطافت طبیعیه دن محروم اولدق دن بشقه اکثری
حقیقتدن دخی عاطلدر .

❁ استطراد ❁

بوملاحظات ادبیاتک طرزینه عاڈدر . ادبای سالفه یه
تعریض عد اولمسون . مشاهیر اسلافک تألیقاتی نقیصه لی
دخی اولسه ینه کمالرینه دلالت ایدر . زیرا بر مؤلف که دور
معارفک اولئنه مصادف اولور ایجاد قوتنه مالک اولنجه
آثاری بر مرتبه یه قدر صورت غیر طبیعیه ده بولنق طبیعت
ادیبانه سنک قدرینه مناقض دکلدر . نه کیم مبادی خلقته کی
بعض مصنوعاتک ترکیب اعضاسنده انتظامسزلق کورلنکله
قدرت فاطره نک شاننه خلل کلز .

❁ تکملهٔ صدد ❁

ترکجه من برلساندر که بالقوه شامل اولدیغی محسناته کوره
دنیاده الک برنجی اسانلردن عد اولمغه شایاندر . چونکه زمین
افاده سی مناقب طبیعیات ایچون ترتیب اولمش بر نمونه خانه کبی
اویچ اقلیم جسمیک محصول طبیعتنی جامع بولندیفیچون دروننده
جلوه ساز تنزه اولان ابکار اندیشه عرب بادیه لرینک اثمار
افکار یله روم و ایران چیزار لرینک ازهار آثارینی جمع ایدرک
کلدستهٔ پیاننه بکندیکی زیت ویره بیلور .

انکه متکلم اولان خلق ایسه روی ارضک اویله بر عرض
اعتدالی ایچنده یشامقده در که آفاقده کی لطافتک کولقبه سنده
اصلا نظیری منظور اولمز . مگر که دریالرینگ عکس مایسی
صبح نو بهارک سماءی جوهر دن مصنوع بر آینه آبداری
آکدیرن ابره و آینه انعطاف ایله طبیعتک بویله انفسی و آفاق
ایکی بدیعۀ رنگینی بر یرده ائتلاف ایلیه .

یا ادبیاترزه بویله اوچ بیوک لسانک محسناتی مترنج وزمانزک
فکر کالی مکانزک بکرخیالیه مزدوج ایکن آثارمز حسن
صورتده نه درجه فائق اولمیدر که بزه کوره زاده طبیعت
دینلیکه لایق اوله یلسون .

بو مطالعه کوره ادبیاتک حالی دخی ملکمزده اصلا حنه
احتیاج اولان نقایص جهه سندن دکلیدر . اویله ایسه ظن
عاجزانه مزجه اسباب اصلاحی .

اولا قواعد لسانک مکمل صورتده تدوین و تمهیدی .

ثانیا کلامک استعمال عمومی دأره سنده تجدیدی .

ثالثا املا و معنایه اجزای لسان ییننده کی ارتباط صورینک
اتحاد حقیقی حائنه کله جک قدر تشیدی .

رابعا ربط کلام و افاده حرام شیوه لرینک طبیعت لسانه
تطبیقات تعدیل و تجدیدی .

خامسا افاده نک حسن طبیعینه حائل اولان کلماتی صنعتلردن
تجدیدی . صورتلردن عبارتدر .

❖ کالم بوبش صورتک وسائط حصوله ❖

پرنجینی الله موجود اولان قواعد عثمانیه نک تعدیل و اکیایله
 تعمیما و عربی و فارسی نک قواعد و امثال رسائلنه تقدیما تعلیمه
 توقف ایدر . زیرا بر آدم که معارف ادبیه بی بشقه لساندن
 تحصیل ایده البته کندی لسانک ادبیاتنده تقلید شائبه سندن
 قورتیله مز . تجدید ایسه ایجاد دیمک اولدیغی معلومدر .
 ایکنجیسی ترکیبه مخصوص ممکنی مرتبه منتظم و مکمل بر لغت
 ترتیبیله حاصل اولور . بو احتیاج بروقتدنبرو عموما حس
 اولتمقده در حتی بعض طرفلردن قاموس و برهان مزج اولنه رق
 لغاتک ابتدا کی حروفی اعتباریله بر ترتیب جدیده قولمق آرزو
 اولدیغی کی بر قاچ کره اجرا آتسه دخی تشبث ایدلمشیدی .
 تصویر افکارک مطالعه سنه کوره مادامکه بر ملتک موضوعات
 خاصه سی بشقه بر قومه تمامیله تطبیق ایتک قابل دکادر .
 عرب و عجم ایچون ترتیب ایدیلان لغتلر دخی هر نه صورته
 کیره لسان عثمانیده مرجع فصاحت اوله مز . چونکه بویله
 بر لغت لسانک رکن اصلیمی اولان ترکیبه ایله بونجه اصطلاحات
 علمییه کی ترقیات زمانه آثارنددر شامل اولیه جغیچون هیچ
 بروقت مکمل اولمق احتمالی یوقدر . برده تصریف اولنان کلمات
 عربیه بی لسانمزده (اکثریت اوزره مصدر و فاعل و مفعول
 وصفت مشبهه و اسم زمان و مکان و اسم آلت و مبالغه
 و تفضیل و تصغیر و بعض کره دخی ماضی و مضارع کی)
 بر چوق صیغه دن و هر صیغه بی (جمع و تأیث اشکانه و مزیداته
 نقل ایله) متعدد هینتلرده استعمال ایتکده مز . قاموسک

اصولی ایسه یا لکن ماده لغتی ضبط ایتک و اشکالندن معنای
 اصلی و بنای معروفه مطابقی اولمیانلری علاوه ایلکدن عبارتدر .
 بو حائده طوته لم که قاموس اولنکی حروف اعتباریله ترتیب
 اولنسون . مادام که قواعد عربیه مضبوطی اولمیان بر آدم
 دروننده صیغه و اشکال مستعمله دن استدیگی کلمه بیینه
 بوله میه جقدر . نهایت بر قایچ یوز لغتک تحریر سنده اولان
 صعوبتی ازاله دن بشقه بوندن نه استفاده اولنور .
 بوندن بشته عربی و یافارسی بک چوق کله لر واردر که لسان عثمانیده
 برو یار قایچ معنا ایله معروف ایکن قاموس ویار بهانده معانی زائده
 و مابینه ایله مضبوط بولنور . بو صورتده انلرک مز چندن
 حاصل اوله جق بر لغت کتابندن یا لکن عثمانلی لساننی بیلانلره
 کوره حین مراجعتده تغلیط دهندن غیریه نه حاصل اوله بیلور .
 قانیدی که عرب و عجمک بزجه مستعمل اولمیان بر چوق کلماتی
 عثمانلی لغت کتابنده اقا ایله ادبیاتمزده کی نقایصک ال بیوک
 سیلرندن معدود اولان غرابت الفاظه بر جواز ضمنی
 کوستره نک نه لزومی واردر .
 اشته بود لائیک اثبات ایتدیگی وجهله بعض ترتیباتنی تغیر ایله
 قاموس و برهانی ترکیه لغت اتخاذ ایتک تصویری که عرب
 و عجمک باشلرینه بر رفس کیدر مکاه عثمانلی ملتینه ادخالرینی
 ارامق قبیلندندر هیچ بر صورتله قابل اجرا اوله مرز . لغت
 عثمانلیرا چون یایله جق ایسه انلرک احتیاجنه توفیق اولمایدر .
 او چنجیسی (غلط مشهور دینلان) استعمال عمومینک (لغت
 فصیحیه اعتبار اولنان) وضع اصلی یه ترجیحینه متوقفدر .
 بو مقصدی ایسه اهل قلمک رغبتی حاصل ایدر . حتی لسانمزلک

بویابده بعض مرتبه ترقیسی دخی بیوکاری مرحوم عاکف
پاشا اولان برطاقم مجددین ادبانک همتی سایه سنده در .

دردنجیسی * آثار موجوده نك افادات طبیعیه لطافتنه مالك
اولان مقاله لرندن مرتب و محاکمه لی بر منتخبات مجموعده سی
تنظیم و مکتبلرده تعلیم اولمغه منوطدر .

ادیب مشارالیه ایله تاریخ صاحبی نعیم و اسلاف و معاصریندن
سائر بعض ادبانک بو کا خدمت ایده چک خیلی اثر لری بولنه بیلور .

هله معنی و تعبیر لرنده اولان غلو و غرابتله اسکیش بعض
شیوه لرندن قطع نظریا کز حسن بیان ایچون نترده ویسی

و نظمه نفعی ال کوزل نمونه اولور . فقط بزده کتابتدن
مقصد خدمت دولت اولوق اعتقادی غالب و بلکه عمومی

حکمه کیرمش برظن کاذب اولسنه کوره اقلام دولت شمیدیکی
طرز افاده بی التزام ایتد کچه تجدید شیوه ممکن دکلددر .

بشجیسی * اسانزه مخصوص بر بلاغت کتابنک تألیف
و تدریسیله وجوده کلور .

بویولده بر اثر میداننه کتور مکه همت ایدنلر ایچون ظن اولنور که
تزیینات لفظیه نك بحث جوازی افکارده بعض مرتبه اختلاف

حاصل ایده چکدر . چونکه عصر مزده حسن طبیعتله
شهرت بولان ادبایه مراجعت اولسنه بر چوغی تزییناتک اسکی

اعتباریله بقاسنی استر برطاقم ایسه بالعکس جوازی بیله
قبول ایتز که اولکیسی آثار عربیده و ایکنجیسی افکار غربیده

مفتونیتدن حاصل اولمش برر طالعده در .
واقعا کوزل سوزک ذاتنده بر لطافت واردر که آنک محاسن
پدیعه یه قیاسی حسن فطری نك زینت عارضیده نسبتی

(قییلندن)

قبیلندن اولور . لیکن مادام که اجزای لسانمزلک الکی بیوکی
اولان عرییده اشکال کلمات بر انتظام کلی حائده در .

تر کجه نیک آثار ادبیه سنی سادک لطافتنی غائب ایتیمه جک
صورته بر درجهیه قدر تزین ایتک قابل و بلکه سمجوع و توازن
کبی بعضی صنعتلردن بتون بتون بری اوله رق کوزل بر اثر
میدانه کتورمک دهها مشکلدر .

بو حالده صرف اجنبی لسانلرینه تقلید ایچون شیوه افاده بی
تقیدنه دن تجویز اولنسون .

مأله لطافت اولجه افاده نیک قنغی طرزینی قبول ایتمز .

مگر که موضوعنی طبیعت اصلیه بسندن چیقارده حق قدر کلفت
و غرابت اختیار اولنه .

کوزله نه یاقتمز . وار ایسد بعضی طبیعتسز مشاطه لک
تزینات قبایح پسندانه سینر . بر طاقم محله کلینلرینی ایچویه
قیافته کتیرن رنگارنگ دوز کونلر و آلتونلی کومشلی ورقلر
کبی کرچه بر مشهور فرانسسز منشیسنک اعتقادینه کوره هر عاقل
مؤدب البسیدی آرایش ایچون دکل تیسستر مقصدیه اکتسا
ایلدیکی کبی بر عالم ادب دخی انفاظی تزین مقالندن ایسه
تبیین مأله صرف ایتک لازم کلور . اما بزه فالورسه طبیعت
افاده نیک خارجه چیقیمه جق قدر تزیناتدن کلامک فصاحتنه
بر فائده کلمه بیله لطافتنده خلل ترتیب ایتمز . نته کیم دآب
معروفه مغایر اولمیان لباس فاخر باطن و ظاهرک محسباتنی
تزیید ایتمزسه تنقیصده ایلز .

بناء علیه لسانمزده تزینات افظیه نیک بتون بتون اعتباردن
اسقاطی اقتضا ایتمز . بزه لازم اولان ادبیاتمزی (خیر الکلام

ما فهمته العامه بسلاسه مقاله ورضيته انخاصه بحقيقه ماله (تعريفك دائره سنه ارجاع ايتقدر . بو ايسه اسانمزده ايران شيوه سنك جاري اولان تاثيرينه بر نهايت و یرمكه حاصل اولور كه آثار حزی دشمن حقیقت و منفور طبیعت اولان اعظام و ایهام نقیض دلندن قورتاره جق واسطه دخی بودر . اربانه معلومدر كه اكثر آثارنده ايرانك تحریری تصویریینه بکزر . برنده الوان نه قدر دانشین ايسه ديگرنده الفاظ او قدر رنگین اولغله برابر بری مناظره و ديکری مناظرهیه مطابق اولدیغیچون ایکیسی دخی طبیعتك خلافتنده در . حتی عجمك لوايح مر سومه سنه نظر اولنسه بر پهلوانك بیغی مزر اغندن اوزون و مدایح منظومه سنه باقلسه بر مزر اغنك طولی ماه ايله ماهی ییننده اولان بعد مجرد دن فزون کوریلور .

معرفتک سن کالی اطلاقته شایان اولان بو عصر مدنیته اویله بر طاقه هایکل هائله مداح لرینی حسن طبیعت اصحابی نصل ندیم افکار اینده بیلور . دنیاده هیچ بر صاحب رشد وار میدر که غول بیانی حکایه لرینی استماعدن محظوظ اولسون .

❖ بدیعک بیانی ❖

(مبالغه مقبولدر) . اگر عقلاً وعاده وقوعی قابل ايسه .

(بوکا تبلیغ تسمیه اولنور)

معقولدر . اگر عقلاً ممکن وعاده باطل ايسه (بوکا اغراق دینیلور)

مدخوالدر . اگر بر مناسب توجیه ايله اغراق درجه سنه

ارجاعی ممکن اولماق اوزره عقل وعادته ایسکاندن عاطل

ايسه (بوکا غلوانامی ویریلور)

اوچنجی نوعك (بلا شرط جواز استعمالنه و ارايسه طبیعتك

(محسناتيله)

محسناتيله فقدان قناعت سببدر - طبيعتك محسناتيله فقدان
قناعت آثار قدرتك مافوقنى طلبدر - آثار قدرتك مافوقنى

طلب ايدن اديب دكل نه بيوك بي ايددر .
نتيجه مراده كاهلم . كچه بويله بر مقصدى هر یرده اولديغى
كبي ملتزده دخى انجق افكارك كالى اكال ايدر . فقط شمديدن اساسنى
وضع ايتك ايجون بالاده تعداد اولنان وسائط نظريه يي فعله
كتوره جك بر ويا بر قاچ بيوك جمعيتك وجودى لازمدر كه حسن
طبيعتنى جواهر معرفتيله تزيين ايدن ارباب ايدن مركب و محتاج
اولديغى اسباب ايسه دولتك حمايت و معاوتيله مرتب اولمليددر .
فقط بويله بر جمعيت اورو پاده اولان بعض امثالى كبي ترتيب
ايده جكي لغت كتابنى نص قاطع و كوستره جكي قاعده و نمونه لر يني
حكيم شارع صورت بنده طوته جق اولور ايسه ادبياتمى
مطلوب اوزره تجديد ايتسيده عمومك افكار يني قرق اللى
فردك معلومات و طبيعتيله تجديد ايده جكي چون او حالده بلكه
ضرر كى فائده سنه غالب كلور .

بوقبيلدن اولان جمعيتك وظيفه سى اهل ادبه حكومت دكل
خدمت ايتكدر .

طبيعت اديبانه دن حریت بر فرجه ده در كه هيچ كيمسه نك
استقلالنه محكوميت شانلرندن اولمديغى چون ارباب قلمك
عمومنه جمهور ادبا تسميه اولمشدر .

اشتمه ملتك دليل ناطقنى اولان لساننى اصلاح ايتك كبي
بر مقصد جليلك احضار اسبابنه هن كيم تشبث ايدر سه ياد چيلنه
بقای ابدى ويرن مجددلردن اولمق شرفنى احراز ايده جك كنده
شبهه اتمز كه بوده جمله دن زياده هيئت دولتك شاننه ياقيشور .

❖ لغات مقاربه و متشابهه و مترادفه ❖

(اباء) اختیاریله و شدتله امتناع و عدم رضا (امتناع) بلا
 اختصاص بر شیئه عدم رضا (صفح) برشیدن انحراف
 (اعراض) برشیدن قلبا یوز چویرمک (تولی) کذلک (صد) برشیدن
 عدولده (انصراف) علی الاطلاق رو کردن اولمقدمه (عدول)
 یولدن صامق (رجوع) کیرو دونمک (جبر) منکسری ربطده .
 (اب) پدره و جده اطلاق جائز (والد) یا لکز پدره .
 (ابتهاج) سرور (سرور) نفع و یا توقع شی و یا اندفاع ضرر
 حصولنده قلبده محسوس لذت قوه فکریه دن منبعث و کتمی
 تقدیرنده امور محمودده (حبور) کذلک قوه فکریه دن منبعث
 و بشرده اثری کور ادیکی وقتده امور محمودده ده (فرح)
 قوه شهویه دن منبعث اخره شر حصولنده قلبده محسوس
 لذت (فرج) انکشاف غمی تحریکده .
 (ابتهال) برشیئی طلبده صرف مقذور (دعاء) طلب من الله
 (تمنی) اعمال قلوبک غیریده اسان و الفاظ ایله برشبئک حصولنه
 عرض محبت بعیده و ارزوی نفسده (ترجی) حصولنه و ثوق
 اولیه رق برشیئی او ممق قریبده و علی الاطلاق هر شیده (التماس)
 مقام تواضعده (رجا) حصولی ممکن اولان شیئی طلبده
 (سؤال) اسان ایله غیردن (طلب) علی الاطلاق .
 (ابداع) شیئی غیر مسبوقی دفعه ایجاد (اختراع) برشیئی بشقه
 برشیدن اوله رق احداث (صنع) ماد یاتده ایجاد صورت
 (خلق) حسب الاراده کند و سنده تقدیری مرعی اولان برامرک
 ايجادی (ایجاد) علی الاطلاق اعطاء وجود (احداث)
 (ایجاد)

ایجاد بعدالعدم (فعل) علی العموم (تکوین) ممکناتک ایجاد
 واعدامنده تغییر و تدریج ایله (جعل) خلق و ایجاد (فطر)
 عدمی وجوده کتورمک (فطرت) ابتدای زمان خلقتمده
 هر موجودک بولندیخی صفت (تصویر) اعطای صورت
 (قدرت) جائزک طرف فاعلدن ممکن الوجود اولسنده (انشا)
 قوه دهده اولان شیئک فعله بروزنده (توفیق) مطاعیتی موجب
 قدرتک خلقتمده (خذلان) عصابتی موجب قدرتک خلقتمده .
 (ابدال) بر شیئی رفع و غیرک مکانه وضعده (تبدیل) بر شیئک
 عینی ابقا و ذاتی افناده (تغییر) بر صفتک صفت اخرا ایله
 تبدیلنده (تصحیف) لفظ و معنائک تغییرنده (تحریف) معنایه
 ایلشمیدرک لفظک تغییرنده (تعویض) بر شیئک شیئی دیگر
 مقامنه قیامنده (تحویل) بر ذاتک ذات اخرا ایله تبدیلنده
 (ترجمه) بر لفظک لفظ دیگر مقامنه ابدالی .
 (ابد) غیر محدود و نهایی اولیان زمان (ازلی) اولنده
 نهایی اولیان مدت زمان (سرمد) زمانک توالی
 و تعاقب ایدرک ابتدا و ابتهاسزانی (استمرار) زمانک
 ابتدا و انتهای اولیامسی (بقا) وجود دن عدم لاحقک
 سلبی و یا خود وجودک مستقبلمده الی غیر النهایه استمراری .
 (ابرام) املاک و ضجرت و یرمه (اجبار) غیرک ایشنی
 او ادمک مکروهی اولدیغی حالده اوزرینه جمله (تکلیف)
 کلفتلو بر شیئی طلب (حکم بر امرک امر آخره ایجاب و سلب
 جهتیه اسنادی و نسبتک وقوع و یا عدم وقوعنک ادراکی .
 (ابطال) بر شیئی فاسد و زائل قیلمده (الغا) مع التسلیط ترک

- علمده (افساد) برشئی حالت محموده دن چیقارمده .
- (ابلاغ) ایصال (تبلیغ ابلاغده تکثیر .
- (اتباع) حقوق (اطراد) بعضک بعض دیگره تبعیتی
- (اقتضا) اتباع قفا (ارتداف) اتباع ردف .
- (اتحاد) برلشمک (اتفاق) موافق دو شمک (مشاکله) شئیئیک
- خاصهده اتحاد و اتفاق (مشابه) کیفیتده اتحاد و اتفاق
- (مساوات) کیمتده اتحاد و اتفاق (مماثله) نوعیتده اتحاد و اتفاق
- موازات وضعیتده اتحاد و اتفاق (مطابقه) اطرافده اتحاد و اتفاق
- (مناسبت) نسبتده اتحاد و اتفاق (مجانسه) جنسیتده اتحاد
- و اتفاق (موازنه) ثقلده اتحاد و اتفاق (نسبت) قرب و مشاکله .
- (اتقان) دلائلی علنلریله بئیک و قواعد کلیه سنی ضبط ایتک
- (معرفت) برشئی علی ماهو بئیک ادراک جزئیده و معرفت
- اشارده (علم) عند العقل صورت شئیئیک حصولی ایچون ثبوته
- مطابق اعتقاد جازم ادراک کلیده و معرفت ذاته .
- (اتکا) برشئیئه طیانمق (استناد) ارقه سیهله طیانمق (اعتماد)
- برشئی قصد و زیاده میل قلب ایله اکا استناد .
- (اثم) عمدا اختیار ایدیلان و اقوای شر او لان کنناه و صوچ
- (ذنب) کرک عمدا و کرک سهوا حرمتی بیلنه رک ایدیلان کنناه
- و صوچ (ذله) حلال قصدیه ایدیلان کنناه (معصیت) حرمتی
- بیلنه رک حرام قصدیه ایدیلان کنناه (جرم) ذنب عظیم
- (خبیثه) انسانلر بیلنده تعیین و اعتبار اولنان صوچ (خبیث)
- اعتقادده بطلان مقاله کذب افعالده قبح رد ائتلیزینی جامعیت
- (اجابت) علی الاطلاق دعوته موافقت و سؤال سائلی قطع
- (قبول)

- (قبول) مقصودك طاعته ترتبي (اسعاف) برحاجت
 و ارزونی قضا (تلتی) استقبال كلام
 (اجر) برایش اوزرینه کورلمسی اقتصا ایدن مقابله نافعہ
 اخرویه (اجرت) مقابله نافعہ دنیویہ (جزا) برایش
 اوزرینه کرک نافع و کرک مضر کوریلان مقابله (ثواب)
 عمل مقابله اعطا اولنان اجر (مکافات) نعمته نعمت ایله
 مقابله . (اجمال) امور متعدده بی محتمل کلام ایرانده
 (تفصیل) محتملات اموری تعیینده .
 (احاطه) برشیء جمیع جوانبیله قیلامق (اشتمال) بلا
 اختصاص و اجزاده (شمول) افرادده .
 (احتقار) برشیء قلب و قالب ایله نسبت حتمارت
 (حقارت) برشیءک نفع و انتفاعندن معقوطلی
 (احد) ذاتنده ممکن اولمیان (واحد) صفاتنده ممکن اولمیان
 (احراز) وقت حاجتمده استعمال ایچون قزائمق
 (اکتساب) سعی ایله برشیء قزائمق و نفسی ایچون
 (کسب) نفسی و غیری ایچون
 (احسان) غیره نافع و حسن کلور برایش ایشلمک دنیا و اخرتده
 (انعام) ناطقیه شرطیله ایصال احسان (افضال) باعوض
 اعطا (لطف) رقت (رحمت) رقت قلبدن حاصل حالت
 و حدانیه وصول مسارده و قلبنده احسان تمکن ایدن ذاتدن
 (جود) استحقاق و سؤال اولدیغی حالده و مال ایله (کرم)
 طیب نفسدن طولایی سائلک استحقاقی و سؤالی ایله (سخا) معطی
 ایله حاجتی راده سننده عطا (ایشار) احتیاجدن مستغنی قیله جق

صورتده عطا (رأفت) رحمت مخصوصه ده مبالغه دفع مضارده

(عفو) قدرت موجود اولدیغی حالده ضرردن کف ید

(غفران) اقتضای اسقاط عذاب و نیل ثواب

(احق) قلت عقلمده (ایله) کند و سنده غل و حقه اولمایانده

(اختصار) معانی بی ابقا ایله برابر الفاظی تقلیل (حذف)

برشی لفظاً و معناً اسقاط (تنقیح) وضوح معنا ایله برابر اختصار

لفظ (تقصیر) عجزدن طولانی برشی و یا او شیئک بمعنی ترك

(اقتصار) دلیل بلا حذف (ایجاز) بلا حذف قصر عبارت

(اضممار) معنایه طوقلمیه رق برشیئک لفظاً اسقاطی

(اکتفا) حسب المقام بینلرنده تلازم اولان ایکی شیئک

ذکری مقتضی ایکن بریله اکتفا

(اختصاص) احرک شرکتی ردایدر صورتده برشیئک حصر نفس

(اهتمام) تبرکاً برشیئک حصر نفس (تخصیص) برشیئک مخصوص

ثبوت ایله حکم و ماسوادن نفی . حکم مخصوص ایله جمله دن

بعضک افرادینی تمیز (حصر) اثبات حکم و ماعدادن نفی

(اختلاف) برشیئک اسلوب مخصوص اوزره اولماسی

(تناقض) برینک کاذبیتی و دیگرینی صاد قیتنی مستلزم اوله جق

نفی و اثبات ایله چلتینک اختلافی (تناقض) اختلاف حال

(جدل) بر آدمک خصمک فساد قولانی دفع

(اختیار) میل مع تفضیل (اراده) دیگره حمل اولنه جق بر فعله

نفسک میلی هریدک اراده سنک حصولنده (قصد) اراده حادثه

(نیت) جلب نفع و یادفع ضرردن طولانی غرضه موافق کورینان

شیلرده انبعاع قلب (عزم) فعلی اراده و قطع (جزم) عودت

(ملحوظ)

ملحوظ اولیه جق صورتده بر امرک قطعنده (مشیت) ممکناتدن
 بعض شیئک بعض دیگر اوزرینه ترجیحی
 (رضا) بر شیئک وجودینی کمال اراده
 (اخرس) خلقی و نطق معدوم (ابکم) نطق موجودجوی
 تعقل معدوم (لکنت) عدم جریان لسان
 (ادراک) تعقلات ایله معلوم اولان بر شیئک نفسده حصولنک
 کالی (شعور) نفسه علمک و صولی (ذهن) علوم غیر حاصله بی
 کسب ایچون استعدادک قوتی (فکر) مطابیدن مبادی به انتقال
 و مبادیدن مطالبه رجوع (نظر) حرکت اسالفه بی متضمن
 معلومات و اقعیه بی ملاحظه (حدس) اعمال فکریه ایله تمیز
 ایدن ظنیات صائبه (ذکا) حدسیاتک قوتی (فطنت) علمی قصد
 اولنان شی ایچون تنبه (درایت) قواعد عقلیه دن مقتبس علم
 (فهم) مخاطبک دلالت لفظیه سیله بر شیئک کسب تعلق (عقل)
 وسائله غائبی و مشاهداتله محسوسی مدرك اولان و علوم
 و ادراکانه نفسی مستعد قیلان بر قوت (اب) شوائب و نواقصدن
 خالص عقل (یقین) بر شیئک بیلوب خلافنی خیال و خاطره
 کتور مامک حقلک غیریه عدم احتمالده (ظن) صفت رجحان
 ایله شکک طرفیندن برینی اخذ و قبول و غیر جازم اعتقادک
 طرفینی یئتی راجح تردد (وهم) کذلک خطرات قلبیدن (رأی)
 مقدماتی استحضار و مقدمات مذکوره ده خاطری اجاله و غلبه
 ظندن طولایی احد نقیضیندن برینه اعتقاد نفس (زعم) اعتقاد
 باطل (جهل) قلب بر شیئک ثبوت و یا سلب جهتیله حکمنه جازم
 اولورده او جزم و اقعیه مطابق بولنمزه (توهم) محسوساته

متعلق معنای جزئی بی ادراک (تخیل) ادراکاتک مادی اولوب
 حواس جسمه ظاهره نك بريله درك اولنمسي و حضور ماده يه
 مشروطيتي (تعقل) ادراکاتک ماديان دن تجردی و برشيئک
 عوارض غريبه و لواحق مادي دن مجرد اوله رق ادراکی
 (اطلاع) برشيئه حصول علم (اذعان) درك و فهم (رویت)
 قبل العزيمه و بعد البديهه تأمل و تفکر (تبين) التباس دن صکره
 حاصل اولان علم (استبصار) تأمل دن صکره علم (احاطه) جمع
 و جوهيله برشيئي علم (تذکر) زائل اوله ييلور معلوماتک
 استرجاع و اقامه سني نفسک ارزو ائلسي (ذکر) صورت
 مطلوبه نك ذهنه رجوعی (حفظ) دائره عقلمه معقولي استحکام
 (اذن) فعلک و قوع دن اول (رخصت) وقوع دن صکره
 (اراده) اکوان و احکامه و تصور غایت ايله عزم (مشیت)
 اکوانه و عزم ابتدا .

(ارث) حسبده (ورث) ميرانده .

(ارشاد) طريق حقه استقامته و ضلالت دن اول (توفيق)

ضلالت دن صکره (هدايت) ايصال شان دن اولان بر طريقه

دلالت .

(استدلال) اقامه دليل (استشهاد) امرک واقعه مطابقتي

اثبات (اثبات) شيني اخرک ثبوتيله بر ماده يه حکم (تمثيل)

کرم واقعه مطابق اولسون کرم اولسون قاعده نك اثباتي .

(اسرا) قهرا طوتيلان اسيرلر (اساري) طوتيلوب

مسجوننا کتوريلنلر .

(اسراف) لزوم دن زياده خرج (تبذير) ناهمحل خرج

(اسف)

(اسف) حزن مع الغضب (حزن) ضارك حصولندن
 ویا نافعك قوتندن لاحق اولان غم ماضیده (هم) نفسه
 غلظت ویرن غم و اضطراب مستقبیده (غم) كذلك اختصاص
 زمان اولمقسزین (لهف) ضایع اولان شی اوزرینه حزن
 (کربت) قلبی اذابه ایدن و اهلک نفسی داعی اولان حزن
 (مکد) حزن مکتوم (جزع) قطع امیدن منبعث حزن
 (الم) اصابت و جعده حاصل اولان تأثر (ضجرت) اضطراب
 غم (تأسف) غیرک ویا کندوسنک فطندن فوت و ضایع اولان
 شیده (تحسر) فوت اولان شی اوزرینه شدت تلهف .
 (اسفل) متصلده (نحت) منفصلده .

(اضطراب) مقام مجاهده ده و عبادتده (صبر) مقام مشاهده ده
 مصیبتده (شجاعت) محاربه ده (قناعت) فضلاتدن امساک
 نفسده (عفت) حلال اولیان شیلردن امساک نفسده (کتمان)
 مضمری تکلمدن امساک نفسده .

(اضطرار) امتناعنده قدرت اولدیغی وقتده (الجا)
 اولدیغی وقتده .

(اجاره) بغير عوض تملك منافع (اجاره) شرعا تملك منافع
 (ایجار) علی الاطلاق کرانه ویرهک .

(اعتراف) اسان ایله (اقرار) قلبیه .

(اغلال) هر برشیئه اخانت (غلول) بیت الماله و ذکاته اخانت
 (غل) قلب انسانک خلقه خیانتی تلقیسی (غش) قلبک
 اسودادی و وجهک عبوسیتی .

(افاده) برشیئک نفسندن غیری یه صدور یدر که دلالت

متعلق معنای جزئی بی ادراک (تخیل) ادراکاتک مادی اولوب
 حواس جسمه ظاهره نك بريله درك اولنمسي و حضور ماده يه
 مشروطيتي (تعقل) ادراکاتک ماديادن مجردی و برشيئک
 عوارض غريبه و لواحق ماديهدن مجرد اوله رق ادراکی
 (اطلاع) برشيئه حصول علم (اذعان) درك و فهم (رویت)
 قبل العزيمه و بعد البديهه تأمل و تفکر (تبين) التباسدن صکره
 حاصل اولان علم (استبصار) تأملدن صکره علم (احاطه) جمع
 و جوهيله برشيئي علم (تذکر) زائل اوله ييلور معلوماتک
 استرجاع و اقامه سنی نفسک ارزو ائلسی (ذکر) صورت
 مطلوبه نك ذهنه رجوعی (حفظ) دائره عقلمده معقولي استحکام
 (اذن) فعلک و قوعندن اول (رخصت) و قوعندن صکره
 (اراده) اکوان و احکامده و تصور غایت ايله عزم (مشیت)
 اکوانده و عزم ابتدا
 (ارث) حسبده (وراثت) ميراثده
 (ارشاد) طريق حقه استقامتمده و ضلالتدن اول (توفيق)
 ضلالتدن صکره (هدايت) ايصال شانندن اولان بر طريقه
 دلالت
 (استدلال) اقامه دليل (استشهاد) امرک واقعه مطابقتی
 اثبات (اثبات) شيئي اخرک ثبوتيله بر ماده يه حکم (تمثيل)
 کرک واقعه مطابق اولسون کرک اولسون قاعده نك اثباتی
 (اسرا) قهرا طوتيلان اسيرلر (اساری) طوتيلوب
 مسجوننا کتوريلنلر
 (اصراف) لزومدن زياده خرج (تبذير) ناهمحل خرج
 (اسف)

(اسف) حزن مع الغضب (حزن) ضارك حصولدن
 ویانافعك قوتندن لاحق اولان غم ماضیده (هم) نفسه
 غلظت ویرن غم و اضطراب مستقبلمده (غم) كذلك اختصاص
 زمان اولقسزین (لهف) ضایع اولان شی اوزرینه حزن
 (کربت) قلبی اذابه ایدن و اهلاک نفسی داعی اولان حزن
 (مکد) حزن مکتوم (جزع) قطع امیدن منبعث حزن
 (الم) اصابت و جعده حاصل اولان تأثر (ضجرت) اضطراب
 غم (تأسف) غیرک ویا کندوسنک فعلندن فوت و ضایع اولان
 شیده (تحسر) فوت اولان شی اوزرینه شدت تلهف .
 (اسفل) متصللمده (تحت) منفصلده .

(اضطراب) مقام مجاهده ده و عبادتده (صبر) مقام مشاهده ده
 مصیبتده (شجاعت) محاربه ده (قناعت) فضلاتدن امساک
 نفسده (عفت) حلال اولمیان شیلردن امساک نفسده (کتمان)
 مضمری تکلمدن امساک نفسده .

(اضطرار) امتناعنده قدرت اولمدیغی وقتده (الجا)
 اولدیغی وقتده .

(اعاره) بغير عوض تمليك منافع (اجاره) شرعا تمليك منافع
 (ایجار) علی الاطلاق کرایه ویرهک .

(اعتراف) اسان ایله (اقرار) قلبله .

(اغلال) هر برشیئه اخانت (غلول) بیت الماله و ذکاته اخانت
 (غل) قلب انسانک خلقه خیانتی تلقیسی (غش) قلبک
 اوردادی و وجهک عبوسیتی .

(افاده) برشیئک نفسندن غیری په صدور یدر که دلالت

عقلیه مفهوم اولان معاینده مستعملدر و سائل جانبی ملحوظدر
 (استفاده) برشئک غیریدن نفسنه صدوری (دلالت)
 برشئک تلفظ و تکلم صورتیله فهمی .

(افترا) دیکری اوزرینه کذب عظیم (بهتان) سامعی
 دهشت و حیرته کتوره جک صورتده مواجهه و مکابره ایله دیکری
 اوزرینه کذب فاحش (افک) عن قصد کذب فاحش ترتیبی .
 (افتراق) آراده (تفرق) اشخاص و اجسامده (تفریق)
 اعیانده (فرق) معاینده .

(اقتضا) حکمک بالاقضنا ثبوتی . مقتضاسمز مقتضینک
 وجودی ممکندر (ایجاب) حکمک عبارده و یا اشارت و یا دلالت ایله
 ثبوتی (استزام) انفکاک امتناعی و لازمسز وجود ملزومک
 تمتع اولسی . (اکمال) برشئک غایت حدودینه وصولی
 و ازاله نقصان عارضی (اتمام و تمیم) ازاله نقصان اصلی
 (تکمیل) تمام اوزرینه امر زائد ایرادی .

(التحاق) برشئک آخیرینه دیکرک علاوهسی (علاوه) تمامی
 اعتبارندن صکره اصله انضمامی معتبر اولان ضمیمه (ریاده)
 برشئک نفسنه شیئی دیکرک ضمی .

(الم) موقت (عذاب) دائمی .

(الهام) اولیایه القاء ربانی بلا واسطه و استدلال اقسام
 علومدن قلبه برشئک ایقاعنده (وحی) تموجات متعاقبهیه توقف ایدر
 حروف مقطعه دن مرکب اولمیه رق بر سرعت ایله درک اولنور
 کلام حقی که تبلیغ و واسطه ملک ایله انبیایه القاء ربانی وقوعنده .
 (امارت) کسر ایله ولایت و حکومت (امارت) فتح ایله
 (دلائل)

- دلایل منفککه وقاطعه (علامه) دلایل غیر منفککه (آیت)
 علامت ظاهره (دلیل) مدلولی بیک ایچون علامه منصوبه .
 (امانت) امنیت اوزرینه بر اقیلان شی (ودیعه) حفظ اولتمق
 شرطیله بر اقیلان شی .
 (امل) مستحیلده غیر جائز (طمع) مستحیلده دخی جائز .
 (امهات) بشرده (امات) بهأتمده .
 (انذار) مخوفدن اخبار (تهدید) مع الانذار تخویف
 (تخویف) قورقتمق .
 (انزال) برشیی اعلادن اسفله نقل (تنزیل) برشیی
 علی التدریج اشاعیلتمق .
 (اولاد) ذکور و انانده (ابنان) ذکورده .
 (ایقاع) ذهنده حاصل بر علت و سبب بولندرمق
 (وقوع) کرک ذهنده و کرک خارجه بر معلولک ظهوری
 (ایهام) قوه و همیده بر شیئک ایقاعی
 (تخییل) قوه خیالییه بر شیئک ایقاعی
 (ایمان) لسان ایله اقرار و قلب ایله تصدیق (اعتقاد)
 بر شیئده حکم جزمی حاصل ایتمک (تسلیم) علم اوزرینه زائد
 اعتقاد (اسلام) قول رسولی قبول (تقلید) بلا دلیل
 فعلی غیرک قولنی قبول (تصدیق) حکم ذهنی .
 (بحث) برشیی ارشدرمق و طلب ایتمک (تفحص) بجنده
 (محاوله) حیلله ایله برشیی طلب (تقمیش) بجنده طلب .
 (بندر) حبوباتده (بزر) ریاحینده و حبوباتده .
 (برهان) صورت ابیدهده صدقی اقتضاده و کلیدن کلییه

انتقالده (حجت) مقدمات یقینیه به اختصاص صده و خصم او ز رینه
 من حیث الغلبه ثبوت دعوا ده (یدنه) من حیث الافاده ثبوت دعوا ده
 (نص) کتاب و سنده و معنای و احددن غیر ی به عدم احتمالده
 (بشر) شخصیات و صور ایله مقیدیت اعتباری اولمقسزین
 حقیقت نفس (انسان) روح ایله قائم و هیکل مخصوصی
 او زره مشکل بدن (رجل) تعینات و صور حقیقیه کند و سنده
 معتبر اولان صنف ذکور :

(بصیرت) معقولاتی مدرک قوه قلبیه (بصر) کوزده که
 قوه مرتبه رؤیت بصر ایله (نظر) رؤیتی التماس ایچون
 تقایب حدقه

(بغی) اهل اولمدیغی منزلنه تجاوزی طلب و فسادده ترقی
 (عصیان) انقیاددن امتناع (طغیان) مقدمجه بولندیغی حدی
 تجاوز (غوایت) سالک مقصدینه وصول ایچون طریق
 مستقیم اولمامسی (ضلال) سالک مقصدینه طریق اصلی
 بوله مامسی (عدوان) مقدار مأمور بهی تجاوزده انتها او زره
 توقف (فسق) امر اللهی ترک و طریق حقدن خروج
 مسلمده (فجور) وجوه کفره سلوک کافر و مسلمده
 (بیان) دلالت لفظیه ایله برشی بیلدرمک و مضمیر اولان
 شیء تعبیر و غیره افهام اتمک (تبیان) دلالت معنا ایله برشیء
 بیلدرمک (تبین) برشیءک ظاهر اولمسی (تبیین) مضمیر اولان
 برشیء غیره اظهار و تعبیر (بداهت) بلا تکرار نفسده بدایه
 حاصل اولان بیلیکچک :

(پلت) بردهلیرنی اولان مسقف او طه (منزل) بررچک
 (عیالیه)

عیالیه ساکن اوله بیله چکی مطبخلو و صحنی مسقف او طهاری
اولان او (دار) صحنی غیر مسقف او طهاری اولان او
(خانه) صغیر و کبیر مسکن (حجره) طاش ایله چورباش قطعه
ارض یعنی او طه (خان) مسافر لک کجه لیه چکی او طه
(عمار) عرصه مبنیه .

(تأکید) لفظک ماقبلنده حاصل معنایی تقریر و تقویه ایلیسی
(تأسیس) ماقبلنده حاصل اولمیان معنای آخری افاده ایچون
لفظک بینهماده دورانی (تکریر) برشئک ایکی کره و یا مره
بعد اخرا ذکری (تکرار) فعلا و قولاً برشئک اعاده و مره
بعد اخرا ذکری .

(تألیف) اشیاء متناسبه بی جمع ایتک کلماده (تنظیم) جودت
ترکبله اشیاء متناسبه بی وضعاً ترتیب جمله ده (ترکیب) اشیایی
یکدیگرینه ضم کرک مؤتلف و یا وضعاً مرتب اولسون کرک
اولسون (ترتیب) بعضک دیگر فوقنده وقوعی .
(تأمل) استعمال فکر (تدبر) عواقبه نظر ایله تصرف
قلب (تفکر) دلائله نظر ایله (تصور) عیناً وجودی
اولمیان برشئک مفهومه صورت و یرمک .

(تحریر) معنائک کتابت ایله بیانی (تقریر) معنائک تعبی
ایله بیانی (کتابت) املا و انشاده (کتب) بلا اختصاص .
(تحسس) خیرده (تحسس) شرده .
(تحقیق) مسائل ایله اثبات (تدقیق) دلائل ایله اثبات .
(تحویل) ذاتده (تغییر) صفاتده .
(تسلیم) اقوا و شدید (رضا) تسلیمدن خفیف .

(تشعب) اصل واحده اتصالاتی منقطع اولیدرق بعض
اجزائک بعضیپسندن امتیازی (تجزی) بالکلیه اجزائک
ابعاضک تفرقی .

(تعظیم) وصف و کیفیت اعتباریله بیوتک (تفخیم)
رقیتک ضدی اولان بیوتک .

(تفسیر) لفظ اصلیسنده اسهل بر لفظ ایله تعبیر (تأویل)
محتملات لفظدن برینی بیان درایتیه متعلق (تعبیر) روایتیه متعلق

(حکایه) صورت اولایی استیفا ایتمک اوزره ایراد لفظ و تبدیل
حرکه و تغییر صیغه واقع اولقسزین بر موضعدن موضع آخره

نقل کلمه (نقل) بلا اختصاص بر موضعدن موضع آخره
کچمک (تعریف) بر لفظک معنایه دلالتی واضح اولدیغی

و قنده لفظ دیگر ایله دلالت معنویه سنه و ضوح و یرمک و بر شینک
ماهیتنی اعلام ایله غیردن تمیز (تصریح) مجاز و تأویلی

محتمل اولیه جق بر لفظ خالص ایله ادای معنا .

(تفویض) نزول قضادن اول (تسلیم) صکره .

(تقسیم) مقسومی تقدیمی طلب (توزیع) موجب کلفت

اولیه جق صورتده اشیانک بهر حصهیه اعضا و اصابتی
(تفریق) قطع اتصال .

(تقلید) مطابق اولوبده حکمنه دلیل موجب کورلمزسه

(علم) عقلی و یا حسی دلیل موجب اولورسه و ظن غالبده

(شک) قلب بر حکمه جازم اولمزده طرفین استواده بولنورسه

(ظن) طرفیندن بری راجح اولورسه (وهم) مرجوح

اولورسه ظن فاسدده و خطرات قلبده .

(تقوی)

(تقوی) معصیتده اصراروی و طاعت ایله اغتراری ترک و محرمان
 قطه یه دن کف ید (ورع) شهباتدن اجتناب (رهبانیت)
 تقوانک مبادینسی (تطوع) طاعت و عبادتده تکلف
 (تکبر) نفسی غیردن اکبر کوسترمده (استکبار) طلب
 مذکورده ترین

(تکثیر) عدد و کمیت اعتباریله ذاتده (اکثار) اوصافده •
 (تلاوت) قرأت قرآن (قرأت) اعم

(تمیز) رفع شبهه ایله جک صورتده اجناس مختلطه دن
 برجنسی آیرمق (تعین) مبهم اولان برشیئک معینتی (تشخیص)
 شیء آخر مشارک اولیه جق صورتده غیردن برشیئک امتیازی •
 (تمثیل) حساً غیر متحقق اولان تشبیه مرکب (تشبیه) وصفده
 ایکی شیئک دلالت اشتراکیه سی (تماثل) صفات نفسده
 موجودانک اشتراکی (تمثال) خلق الله مشابه تصویر و تصنیع
 قلنان صورت •

(تمثیل) بعضدن بعضه انتقالده (استمقرا) کلیدن بعضه
 انتقالده •

(تواتر) اتصال اولمادیغی حائده دخی (تابع) اتصال مشروط •
 (تواضع) اخلاق ایله (خشوع) اعضا و جوارح انسانیه ایله
 (توبه) معصیتده جناب حقه رجوع (اعتذار) ذنب
 اوزرینه اظهار ندامت •

(تهکم) ظاهری جدی و باطنی هزل (هزل) جدیتی اراده
 قلنان ذم مستحققر •

(ثناء) تعظیمی مشعر کله نک ذکر (حمد) لسان ایله

تعظیم و تبجیل منعمین خبر و پرر وصف جمیل .

(ثمن) رضای طرفین ایله (قیمت) تقدیر و تعادل ایله

(جدول) نهر صغیر (نهر) خلیج کبیر .

(جزء) تجزی قبول ایتیمان (بعض) تجزی قبول ایمن .

(جسم) مجموع بدن و اعضا لطیف و باطنده قطع اولنسه

دخی جسمیتدن چیقمز (جسد) ذولون اولان رآسده داخلدر

(جرم) جسد کشیف و خار جده (ذات) جسمه و غیره اطلاق

جائز (شخص) جسمیه اطلاق اولنور سهده تجزی ایله

شخصیتدن چیقار (بدن) او موزباشندن قالمه باشنه قدر .

(جلوس) نوم و یابر حال دیکرده سفلدن علوه انتقال

(قعود) حال قیامده علودن سفله انتقال .

(جلال) صفاتده اجسامده غیر مستعملدر (عظمت) ذات

و صفاتده و اجسام ایله غیریده .

(جوارح) ایشه یرایان عضولر (اعضا) اعم .

(حال) اعم (شان) احوال عظیمه .

(حب و محبت) تلذذ او انور بر شینه طبیعتک میلی (عشق)

شیء ملذذ طبیعتک تأکد میلی و فرط حب (علاقه) حب قلبی

(اشتیاق) نفسک بر شینه نزاعی (وجد) حب محزونانه (وله)

حزن و یا حیرت و یا خوف سیبیله عقلاک ذهابی (هوا) امیل نفس

(بغض) تألم ایتدیکی شیدن طبیعتک نفرتی .

(حدود) عدمدن وجوده خروج (امکان) وجود و عدمده

و جوب ذاتی ایله متمتع اولیه جق صورتده بر شینک نفسده

نکونی .

(حرکت)

- (حرکت) جسمك مكان اخرك عقببنده برمكانده اولمسی (مشی)
- حرکت مخصوصه (سعی) حرکت مخصوصه نك شدق .
- (حسب) من طرف الام (نسب) من طرف الاب (شرف و شرافت)
- طرف ابوتدن (مجد) طرف ابوتدن شرف و كرمه نائلمیت .
- (حسن) بصرو بصیرتده مستحسن و طبیعتك میل ایتدیكى
- شی (صباحت) و جهده (جمل) انفده (ملاحت) فده
- (حلاوت) عینبنده .
- (حشو) زائد متعین (تطویل) زائد غیر متعین .
- (حفظ) حفظ ظاهرده (وعایه و وقایه) حفظ باطنده .
- (حقد) لاجل العداوه خلق او زیننه قلبده سوؤظن (حسد)
- نعمت غیرك زوالنی اراده (غبطه) غیریده موجودك ذهابنی
- اراده ایتیهرك كند و سندهده غیرك مثلی بوانمسی تمنی .
- (حله) جمیع بدننی ساتر (ثوب) بر قسمنی ساتر .
- (حیا) نفسك قبیحیادن انقباضی (خجل) نفسك فعلدن
- صورت مطلقهده انحصاری .
- (خالص) ذاته لکه بولنوبده مؤخر زائل و پاك اولان
- (صافی) اصلبنده قطعاً لکه و شائبه بولنمیان .
- (خرق) من غیر تفكر و تدبر علی سبیل الفساد برشی قطع
- (قطع) بر جسمك جسم اخرك نفوذیله ایرلمسی (كسر) حجهنه
- نفوذ واقع اولمسی زین دافع قوینك دفعیله بر جسم صلیك ایرلمسی .
- (خسوف) قرده (كسوف) شمسده .
- (خضم) جمیع فایله اكل (قضم) دیشلری اطرافیله اكل .
- (خضوع) قلببنده (بخشوع) اعضای بدنبنده .

- (خلد) بقا • ثبات مدید (مکث) ثبات مع الانتظار •
- (خلف) مستقبله (کذب) ماضیده •
- (خوف) مکروهک توقعند نظولای لاحق اولان غم عومده
- (خشیت) مع التعظیم شدت خوف جناب باریده (مهابت)
- ملوک و کبرایه ناظر اولانلرک قلوبنده که محسوس حالت (روعه)
- مخاطبه ایله تجدیددن خوف (حذر) خوف ابرشیدن اجتناب •
- (خیال) حالت یقظه ده (طیف) حالت نومده •
- (خیانت) عهد و امانته (نفاق) امور دینده و مقولاتده •
- (دعا) داعیسی مضطر اجابتی لازم (سؤال) سائلی مختار اجابتی جائز •
- (دفع) قبل الورود (رفع) بعد الورود •
- (دلیل) تصدیقاتده (دال) تصورات و تصدیقاتده •
- (دهر) مبدأ وجودندن انقضاسنه قدر مدت عالم (زمان)
- غیر قار الذات و متصل الاجزا امتداد موهوم (قرن) مدت
- معتبر اولان زمان منتهی که اکثریاسه کسان سنه یه اطلاق اولنور
- (مدت) مبدأندن منتهاسنه قدر اولان حرکت افلاک •
- (ذات) جسمده و غیریده (شخص) جسمده •
- (ذبح) حیوانده (نحر) دوهده •
- (دهول) ادراک حیرت و دهشتند نظولای تأیسزلیکی •
- حزن و نسیانی مورث اولان شغل (غفلت) اقتضاسی بدیهی
- اولان برشیء عدم ادراک و خاطره عدم حضور (سهو)
- ادنی تنبیه ایله تنبیه ایده جک صورتده قلبک برشیدن غفلتی
- و اشتغال سببیه عدم تفطن (نسیان) تحصیل جدیده محتاج اوله جق
- صورتده قلبیدن برشیک غیبوتی (غیب) فطرت سلیمه نکلندن
- بزی اولدیغی شی

- (رتق) اتحاد و اجتماع شی (فتق) اختراق شی
- (رجع) مسافهٔ اولایه اولمیهرق سمت واحده اولان حرکت ثانیه
- (رجوع) بولندبغی مکانه یا حاله یا صفت: عودت (انعطاف)
- سمت واحده و مسافهٔ اولایه اولان حرکت ثانیه
- (رشد) طریق عقل ایله استقامت (رشاد) موجب عقل ایله عمل
- (رمز) طود اقلربله و حاجبیلله ایما (عز) عین ایله اشارت
- (رؤیت) بصر ایله ادراک مرئی (نظر) رؤیتی التماس ایچون
- تقلیب حدقه
- (زهد) دینده (ذهادت) دنیاده
- (سباق) ماقبل کلام (سیاق) ماقبل وما بعد کلام
- (سبب) ذاتیاینده و من غیر ثبوت کندوسببیه حکمه توصل اولنان
- (حکم) کندوسببیه ثابت اولان
- (سبیل) امور خیریه ده و معتاد السلوک (طریق) امور کلده
- استر معتاد السلوک اولسون استرا اولسون (صراط) اعوجاج
- و التوا اولمیان سبیل
- (ستر) ظاهرده و پرده ایله (کتمان) معانی و اسرارده
- (سخریه) استحقار ایله (استهزا) بلا استحقار
- (سفر) سکون ایله کشف ظاهر (سفیر) مراد خصمی
- کشف ایدن
- (سقم) بدنه مخصوص (مرض) بدن و نفسده
- (سکوت) قدرت وار ایکن ترک تکلم و کرم حق و کرم باطل
- اقوالدن امساک لسان (صمت) ترک تکلم و قول باطلدن امساک
- (سلامت) افادن خلاص (صحت) امر اضدن خلاص

- (سلب) صفاتمه (حذف) ذاته .
- (سنه) شمسه بروج اثنی عشری قطعی (عام) محرمدن
 ذی الحجه به قدر (شهر) قرك منازلنه حلولى .
- (صحرا) نبات اولمیان فضای واسع (فیکای) صوسز چون .
- (صفت) موصوف ایله قائم و تغیر ایتمیان کمال و افعالدن مدوح ایله
 مذمومده (نعت) وصف حالدن مدوحده و محمود یتده
 (وصف) و اصف ایله قائم و انتقالی جائز .
- (صناعت) قسح ایله معرفت (صناعت) کسر ایله حرفت
 و صنعت . (صواب) نفس الامرده انکارینه مساع اولمیان
 امر ثابت (صدق) خارجه موافق اولان امر ذهنی (حق)
 ذهنه موافق امر خارجی .
- (صوت) عموم (صیت) ذکر حسن .
- (ضد) اجتماعی محال ارتفاعی ممکن (نقیض) اجتماع
 و ارتفاعی محال .
- (ضحك) صوت اولوبده قریبدن ایشیدیلورسه (تبسم)
 سروردن دیشلری ظاهر اوله جق صورتده بلاصوت انبساط
 وجه (قهقهه) صوت بعیددن ایشیدیلورسه .
- (صنیا) قویده شمسده اولدیغی کبی (نور) ضعیفده قرده
 اولدیغی کبی (شعاع) شمسدن فائض عرض .
- (طاعت) مندوبه قدر اولان مأموراتک فعلی و کراهته
 قدر اولان منهیاتک ترکی (عبادت) جناب حقه غایت تذلل
 (عبودیت) اظهار تذلل .
- (طبع) صورت مطلقده مبدأ حرکت اولان شی (طبیعت)
 (من)

من غیر شعور مبدأ حرکت اولان شی (سلیقه) قاعدهٔ موضوعه
تبع ایتدیرک تکلف سزجه فصیحایه طرق تراکیب اختیار ایتدیرن
قوهٔ مفظوره .

(طهارت) معنوی و شرکی ادناسدن تزهده (نظافت) غسل
بدن و ثوب و وضو و غسل کبی خصوصات متنوعده .
(ظفر) دنیاده که مصیبتدن (فوز) آخرتده که مصیبتدن
(فلاح) فوز و نجات .

(عادت) افعالده (عرف) اقوالده .

(عالم) کلیاتده (عارف) جزئیاتده .

(عترت) نسل رجل (صهر) بسبب المناکحه حاصل اولان
قرابت .

(عجله) وقتنده اول و مذموم (سرعت) بدایت مصححده
و غیر مذموم .

(عدم) سابق و لاحق سلب وجودی (فنا) سلب لاحق
(فقد) برشیک وجودندن صکره عدم .

(عذاب) الم ثقیل (عقاب) عذاب شر (نکال) فیره عبرت
ایچون ایدیلان عقوبات غلیظه .

(عرب) جنس عربیه منسوب اعرابی بدوی .

(عسل) اسم صافی (شهد) اسم مختلط .

(عظیم) مافوق (کبیر) ضد صغیر .

(عفو) قبل العقوبه اسقاط عقاب (صفح) ترک لوم و آزار
و تجاوز زنب (مغفرت) تخجیل و قضیحه دن صیانت ایچون
بلا عقوبه ستر چرم باری تعالی بدن :

- (علاقه) قبح ایله امور ذهنیه ده و مقعولاته (علاقه) کسر ایله
 امور خارجه ده و محسوساتده .
- (عمل) فکر و رویت ایله (فعل) بلا اختصاص .
- (عند) حاضر و غائبه (ادی) حاضرده .
- (عنید) عناد و مخالفت ایدن (عنود) عن قصد عناد ایدن
 (معاند) عناد ایله متباهی اولان (عناد) حقی رد و طریق غیریه
 عدولده معارضه (لجاج) خصوصتده تمادی .
- (عیان) کسر ایله رؤیت (عیان) قبح ایله جریان ماء و دمغ .
- (غرض) قبل الشروع (غایه) بعد الشروع .
- (غسل) قبح ایله اساله (غسل) جنابتدن و حیض و نفاسدن
 طهارت (قصار) غسل ثوب .
- (غضب) دغضوب علیه اضرائی اراده و قوت طلب انتقام
 (غیظ) اجسام اوزرینه وارد احوالده کوتولک کور مکدن .
- (غمام) سحاب قوی (سحاب) خفیف بلوت .
- (فاسد) اصلی موجود و وصفی معدوم (باطل) اصل و وصفی ثابت .
- (فاسق) طاعتدن خارخ و معائن (فاجر) حقدن عادل .
- (فرقه) ناسدن متفرق برجماعت (جماعت) مقدار اقلیسی اوچدر
 (طائفه) تقلیل و تکثیری قابل جمله دن بر بعض (عصابه)
 اوچدن فرقه قدر (عشیرت) برر جلاک آقار بندن اولوب او واسطه
 ایله تکثر ایدن جماعت (موکب) راکب و یاماشی اولان جماعت
 (فوج) سر یعامر و رایدن جماعت (فئه) معاوتنه یکدیگرینه
 یار دم ایدن جماعت (جم غفیر) شمول و احاطه
 (موضعنده)

- موضعه (قبيله) اب و احدك اولادى (شرذمه) طائفه قليله
 (ملاء) اشرف ناس (انام) نوع انسان (صريه) اللیدن در تيوزه
 قدر (كتيبه) يوزدن بيكه قدر (قوم) رئيسلرينك امريله قيام
 ايدن خلقى (جيش و جند) حرب و ياغيرى ايچون بيكدن درت
 بيكه قدر سائر اولان (خيس) درت بيكدن اون ابكى بيكه قدر
 (عسكر) جمله سنى كثير و شامل .
 (فقير) كند و سنده ادنى برشى بولنان (مسكين) هيچ برشيئه
 مالك اوليان .
 (قبض) جمع كف ايله اخذ (قبض) اطراف اصابع ايله اخذ
 (قرطاس) مكتوب اولديغى حاده (كاغد) بلا اختصاص
 (قصم) برشى طولندن قطع (قصم) برشى مستديري قطع
 (قط) عرض شق و ياشى صلبى قطع (قد) مستأصلى
 و يامستطيلي قطع .
 (قلب) عدم انفعاله غليظ قاس (فؤاد) سرعت اماله ده
 رقيق (بال) على الاطلاق قلب .
 (قوصره) قامشدن معمول و ايچنه خرما موضوع قاب
 (زنبيل) قوصره نك خرمان خاليسى .
 (كيد) اقوى (مكر) دون .
 (لاهورت) خالق . روح . عالم علوى (ناسوت) مخلوق بدن .
 عالم سفلى .
 (لمس) حس ايله لصوق (مس) اصابتك اقل تمكنى .
 (لهو) حقدن اعراضده (لعب) باطله اقبالده .
 (مبادى) بلا واسطه مسائلك توقف ايتديكى شى .
 (مقدمه) بالواسطه مسائلك توقف ايتديكى شى .

(محبوب) خصتینی ایله ذکری مقطوع (خصی) خصتینی

مقطوع (عین) جاعه فین قادر .

(محروسه) شهر بی سور (محمیه) شهر باسور .

(محص) منفصل و مختلط اولان برشی ابرازده (تحمیض)

متصل و مختلط اولان اشیادن برشی ابرازده .

(مذموم) صفاتده (ملوم) اشخاصده .

(مرجع) بواندیغی موضعه رجوعده (مصیر) بواندیغی

موضعه رجوعده .

(مطالبه) عین اشیاده (مر او ده) افعال و اعمالده و مجیسده .

(معسکر) امکان عسکر (معرکه) مکان حرب (موطن) مواقع

حرب (مدرس) مکان درس (محفل) مکان اجتماع رجال (ماتم)

مکان اجتماع نسا (مجلس) ناسک بیوتده مکان استقراری

(نادی) دروننده اهل اولان مجلس (مصطبه) مکان اجتماع

غریبا (ماخور) خرمبایعه اولنان محل (ملحمه) موضع قتال .

(مناظوه) اظهار صواب ایچون شینین یلننده واقع نسبته

جاننیدن بصیرت ایله نظر (مجادله) کلام کرک نفس الامرده

فساد و کرک غیر فاسد اولسون الزام خصم ایچون مسئله

علیهده منازعه (مکاره) فساد کلامه و خصمک کلامک صحتنه

معلومات اولدیغی حالده (معانده) معلوماتی اولدیغی حالده

(مغالطه و سفسطه) حقه مشابهه مقدماتدن ترکیب قیاس (مشاغبه)

مقدمات مشهوریه مشابهه ترکیب قیاس (مناقضه) قبل التمام

ویا بعد التمام دلیل ایله معین مقدمه بی منع (معارضه) علی

سپیل الممانعه و المدافعه مقابله (مخاضمه) خلاف بین اثنین

(منازعه)

- (منازعه) مغلطه ایله (عداوت) منافات التام .
 (منی) ماء دافق معلوم (ودی) بعد البول خروج ایدن
 (مذی) عند الملاعبه خروج ایدن .
 (مبقات) اعمالدن سر عملی تقدیر ایدن شی (وقت) دهردن
 بر مقدار .
 (نصرت) دفع ضررده (معونه) بلا اختصاص .
 (نوم) حواص ظاهره بی احساسدن توقیف ایده چك صورته
 ابخره متصاعده نك رطوباتند نطولایی اعصاب دماغك
 استرخاسندن جنس حیوانه تعرض ایدن خال (رقود)
 نوم لیل (نعاس) اول نوم و کوزده ثقل نوم (وسن)
 ثقل نوم (سنه) رأسده ثقل نوم .
 (وثاجه) کثرت لحمده (وثاره) کثرت شحمده .
 (هبوط) علی سبیل القهر والاستخفاف نزول (نزول)
 بلا اختصاص .
 (هرج) فتنه و اختلاط (مرج) فساد و اضطراب و اختلاط .
 * بعض لغات متقابله و متضاده عربیه *
- اتفاق - اختلاف . اصلاح - افساد . اهدا - اضلال .
 ایمان - کفر . بقا - فنا . بیاض - سواد . تعظیم - تحقیر .
 تکثیر - تقلیل . حسن - قبح . حل - حرمت . خیر - شر .
 رتق - فتق . رشد - غوایت . سکون - حرکت . سلم -
 حرب . صدق - کذب . صواب - خطأ . ضوء - ظلمت .
 عدل - جور . عزت - ذلت . عظیم - حقیر . علو - سفلی .
 فوق - تحت . قبیل - دیبر . قدم - حدوث . قرب - بعد .

قلت - کثرت - قوت - ضیف - کبیر - صغیر - مدح -
 ذم - واسع - ضیق - وجود - عدم - وضع - رفع -

﴿ بعض ضروب امثال و تعبيرات عربيہ ﴾

(اصلح غيث ما افسد برده) فاسد اولوبده صكوه اصلاح
 نفس ايدن كسه لر ايچون (هذا ولما نردى تهامة) وقت جز عدن
 اول جزع و قرياد ايدن لر ايچون (عرف حقيق جمله) خصمى
 بيلوبده عليه نه قيام و جرأت ايدن لر ايچون (من استرعى الذائب
 ظلم) غير امين اولان شخصك حكيم و ولايتى ايچون (الذود
 الى الذود ابل) قليل لر اجتماع ايدوب كثير اولديغى وقتده (سكت
 الفا و نطق خلفا) بيك كله نه سكوت و برر ديشده نطق ايدن
 ايچون (روعى جعار و انظرى اين المفر) قاچوبده صاحبنه
 غلبه يه مقتدر اولميان ايچون (ان البغاث بارضنا يستنسر)
 ضعيف اولوبده صكره قوت بولان كسه ايچون (لا يبيض حجره)
 كنديسندن خير كليان ايچون (الحسن اجز) حسنيات مراد
 ايدن لر ك منفورى اولان شيلره صبر ايتلرى لزومنده (هو اعيد
 عرقوب) وعدنده وفا ايتيان كسه لر ايچون (تسمع بالمعيدي
 خير من ان تراه) يوزى كورلمسى استمان كسه لر ايچون (ما يعرف
 قبيله من ديره) اناسك باباسنك نسبنى بيلميان لر ايچون (اسمع
 من قراد) (ابصر من عقاب) (احذر من غراب) (اظلم من افعى)
 (اجود من خاتم) (اغزل من امرى القيس) (اير من العملىس) عملىس
 و الدهسنى ارقه سنده حجه كوتورن كسه در (السؤال اثنى
 و الجواب ذكر) (كلاتزرع نحصد) (كلب جوال خير من اسد
 رابض) (عادات السادات سادات العادات) (كلام الملوک
 (ملوك)

ملوك الكلام) (الهزيمة في وقتها ظفر) (من طمع في الكل
 فاته الكل) (من كثرة الملاحين غرقت السفينه) (من جرب
 الجرب خلت به الندامه) (من لم يركب الاهوال لم ينل
 الامان) (خير المقال ما وافق الحال) (تعاشروا والاخوان وتعاونوا
 كالا جانب) (قوله وبولاء سواء) (استر ذهبك وذهابك وذهبك
 الدال على الخير كفاعله) (اذا جاء القضاء القضا) (ذلة العالم
 ذلة العالم) (الشيء اذا تجاوز حده انعكس ضده) (الناذر
 كالمعدوم) (ان كالم الكلام من فضة فالصمت من ذهب) (خير
 الكلام ما قل ودل) (في الاكثار عثار) (التأني من الرحن والحيلة
 من الشيطان) (من اذل فاسه اعز نفسه) (من لم يصبر على كلمة
 يسمع كلمات) (الحر عبد اذا طمع والعبد حر اذا قنع) (لا كبيرة
 مع الاستغفار ولا صغيرة مع الاصرار)

(ليس الخبر كالمعاينه) (انما الاعمال بالنيات) (الفضل للمتقدم) (اذا
 اصطالح الفارة والسنور خربت دكان البقال) (بعد الدار كبعد
 النسب) (اظهر من الشمس واين من الامس) (العيان لا يحتاج
 الى البيان) (حركة الاقبال بطيئة وحركة الادبار سريعة)
 (زاد في الظن نور نعمة اخرا) (الطير بالطير يصطاد) (كلام الليل
 يحوه لنهار) (ومن يضر نفسه لا ينفعك) (القلب يدرك ما لا يدرك
 البصر) (انا الغريق فاخوف من البال) (اذا عظم المطلوب قل
 المساعده) (مصائب قوم عند قوم فوائد)

❖ بعض ضروب امثال وتعبيرات فارسيه ❖

انجا كه عيانست چه حاجت بيانست) (ابلهي كفت وكاهلي
 باور كرد) (از كفر ابليس مشهور تر) (اول انديشه انكه هي

گفتار (اول طعام آخر کلام) (از برای يك شكمت
 دو کس نباید کشید) (آمدن بارادت رفتن باجارت)
 (از دوست يك اشارت از ما بسر دویدن) (این چاه و این ریسمان)
 (اگر یار اهلست کار سهلت) (از اسبب فرو آمد و بر خر بنشست
 بر خر خود سوار شد) (برسان پرسان بکعبه رفتن بتوان
 برک سبب است تحفة درویش) (تا مار راست نشود بسوراج
 نمی رود) (تیری که از کمان رفت بر نکتردد) (تنها بقاضی می رود)
 (تحمیل نکونیست مکر در عمل خیر) (ثابت قدم بصحبت
 بدید نمیشود) (ثانی اثنین عوج ابن عنقست) (ثمر از درخت
 بید نباید جست) (چشم راست بچشم چپ محتاج نشود)
 چاه مینماید و راه نمی نماید) (جنک اول به ز صلح آخر است)
 (حساب که پاکست از محاسبه چه باکست) (حکم حاکم مرک
 مفاجاة) (حاکم بسخن روستائی میکیرد بسخن روستائی رها
 نمیکند) (خود بین خداین نباشد) (خوش خوی
 همیشه خوش معاش است) (خر هم بان خراست
 پالانش دگر است) (خرچه داند قیمت نقل و نبات) (خواب
 برادر مرکست) (دست شکسته کار کنددل شکسته کار
 نمیکند) (دست برترکش زده) (در که نداری دربان چه
 میکنی) (درویشی و قناعت در گوشه فراغت) (در میان جنک
 ترخ میپرست) (دیوانه باش تا غم تو دیگران خورند) (دیدار
 دوست مزه عمر است) (در خانه مور شبنمی طوفانست)
 (روح را صحبت نا جنس غذا بیست الیم) (ریش دراز و سر
 کوچک نشان احمه است) (زبان در دهانش گذاشت) (سخن
 راست)

راست از دیوانه بشنو (سخن اینته مرد سخن گوشت)
 (شتر که علف میخواهد کردن دراز میکند) (شتر را)
 مورچه میگریزد (صلیحی که هست باعث رنجیدن دگر)
 (صید را چون اجل آید سوی صیاد رود) (طیب مهر بان)
 از دیده بیمار افتد (ظلم ظالم بر سر اولاد ظالم می رود)
 (ظریف ظریف را نمی تو اندید) (غیرت مردی نداری زن میخواه)
 (فریاد شغال و بال شغالست) (قلم اینجار سید و سر بشکست)
 (قدر لوزینه خر کجا داند) (کالای بد بربیش صاحبش) (گوشت)
 خردندان سگ (کدا بکدار حجت بخدا) (لاف مردی مزن که)
 مردی نیست) (لاف کار اجلا فست) (لایق هر خر نباشد افسری)
 من از آشیامی آم او می گوید که نوبت نیست) (من میگویم آسمان)
 او میگوید ریسمان) (میهمان گر چه عزیز است ولیکن چون نفس)
 خفه میسازد اگر آید و بیرون نرود) (ملاشدن چه آسان آدم)
 شدن چه مشکل) (محنت زده را از هر طرف سنک آید)
 (نان بده تا نام بر آری) (نه از آن خیری نه ازین فطیری) (نامرد)
 زنده همیشه لاف مردی) (وفاداری از سگ باید آموخت) (وقت)
 صلح اندر میان و وقت جنگ اندر کنار) (هر چه کنی بخود کنی)
 و رهمه نیک و بد کنی) (هر که بانوح نشیند چه غم از طوفانش)
 (هر چه از دوست میرسد خوبست) (هر چه در بغداد است)
 مال خلیفه) (هر عیب که سلطان بپسندد هزاست) (همین مرده)
 همین کورستان) (همسایه از حال همسایه آگاه است) (همدان)
 دور است از بچاست) (هزار دوست کم است یکدشمن بسیار)
 همراه کشتی باش که همراه تو باشد) (یاری یاریست حساب)

(حساب) (یکنخانه دو میهمان یکجمد) (یکیرا بکیر و یکیراد
عوائین) (یکی از بام افتاد و دیگر بر آکردن شکست)

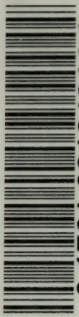
(تمت بعون الملك الوهاب)

(مکتب فنون حربیه حضرت شاهانه مطبعه سنده طبع)

(وتمثیل قلندی)

سنه ۱۲۸۹ فی ۱۳ رمضان

3 1761 08124214 1

